

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT

BEDRIJFSECONOMISCH VADEMECUM VOOR DE TUINBOUW

LV 139
Bouw

STAATSDRUKKERIJ- EN UITGEVERIJBEDRIJF - 'S GRAVENHAGE - 1962

48622

63/178

Overname van gegevens is in het algemeen toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.
Voor overname in naslagwerken e.d. is echter schriftelijke toestemming van het Landbouw-
Economisch Instituut, te 's-Gravenhage, vereist.

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

26e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling voor in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 65.05 Produktiekosten van dahliastekken
- 65.06 Produktiekosten van dahliaknollen.

b. Vervangingen

- 10.01 Lonen in de Tuinbouw
- 20.01 Bedrijfsuitkomsten in de Tuinbouw
- 21.02 Opbrengsten van de teelt van tomaten
- 21.04 Opbrengsten van de teelt van komkommers
- 67.01 Produktiekosten van Amerikaanse anjers
- 73.06 Transportkosten van fruit.

Mededeling aan de abonnees

Dit is de laatste aanvulling op het Vademecum in deze vorm.

In het begin van 1973 zal er een nieuwe uitgave plaatsvinden in een gewijzigde opzet. Het zal een 2-jaarlijkse uitgave worden in de vorm van een boekje (dus niet meer losbladig) met eventueel een jaarlijkse aanvulling van die gegevens die wijziging of toevoeging op korte termijn vereisen. Elke 2 jaar verschijnt er dus een volledig nieuw Vademecum.

Deze wijziging is noodzakelijk geworden teneinde het L.E.I. in staat te stellen verouderde gegevens sneller te kunnen vervangen. Bovendien kan de inhoud beter zijn afgestemd op een doelmatig gebruik in de praktijk door meer informatie te verschaffen ten behoeve van bedrijfsdoorlichting en bedrijfsplanning.

Het eerste exemplaar van de nieuwe uitgave zal aan de huidige abonnees ter inzage worden toegezonden, waarna zij kunnen beslissen of zij het abonnement al of niet willen continueren.

augustus 1972

17-12-72 (JL)

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

25e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 51.23 Teeltgegevens hetelucht tomaten
- 51.24 Teeltgegevens koude komkommers
- 51.50 Teeltgegevens kassla voor verschillende plantdata
- 51.51 Teeltgegevens tomaten voor verschillende plantdata
- 51.52 Teeltgegevens komkommers voor verschillende plantdata
- 52.15 Teeltgegevens andijvie vroege vollegrond
- 52.16 Teeltgegevens andijvie zomerteelt
- 52.17 Teeltgegevens andijvie zomer- en herfstteelt
- 52.18 Teeltgegevens andijvie herfstteelt
- 61.08 Begroting produktiekosten kasfruit
- 71.05 Kosten van vervroegen van kasfruit.

b. Vervangingen

- 10.01 Lonen in de tuinbouw
- 21.02 Opbrengsten van de teelt van tomaten
- 21.04 Opbrengsten van de teelt van komkommers
- 71.03 Kosten van het bewaren van druiven

september 1971

V9/11-71 6

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

24e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 51.21 Teeltgegevens stookpaprika's
- 51.22 Teeltgegevens stooktomaten Noord-Limburg
- 52.13 Teeltgegevens herfstprei
- 52.14 Teeltgegevens winterprei
- 55.08 Teeltgegevens tulpen Westfriesland
- 75.02 Kosten spuitapparatuur bloembollenteelt.

b. Vervangingen

- 00.03 Trefwoordenregister
- 35.03 Areaal en sortiment van bolirissen
- 51.06 Teeltgegevens kasaugurken met voorteelt sla
- 51.13 Teeltgegevens koude paprika's
- 52.01 Teeltgegevens opengronds augurken
- 55.05 Teeltgegevens krokussen Westfriesland
- 55.06 Teeltgegevens krokussen zandbedrijven.

c. Errata 23e aanvulling

Het blad 'Productie, afzet en prijzen van peen' is genummerd met 32.03, d.m.z. 32.04.

In blad 31.02 onder figuur 1 is vermeld dat de lagere kg-opbrengst veroorzaakt wordt door minder bomen, d.m.z. door minder bossen.

Abonnees die behoefte hebben aan een extra ringband, kunnen deze bestellen bij het
Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.

december 1970

v 30/3 71 616

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

23e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 32.04 Produktie, afzet en prijzen van peen.
- 52.08 Teeltgegevens vroege groene savooiekool.
- 52.09 Teeltgegevens groene savooiekool zomerteelt.
- 52.10 Teeltgegevens groene savooiekool herfstteelt.
- 52.11 Teeltgegevens groene savooiekool winterteelt.
- 52.12 Teeltgegevens boerekool.
- 63.11 Produktiekosten van vruchtbomen op fruitteeltbedrijf.
- 67.10 Produktiekosten kasrozen.
- 73.07 Vergelijking kosten van bewaren en sorteren van fruit.

b. Te vervangen

- 20.01 Bedrijfsuitkomsten in de tuinbouw.
- 27.01 Investerings en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op rozenbedrijf.
- 31.02 Produktie, afzet en prijzen van druiven.
- 37.02 Produktie, afzet en prijzen van freesia's.
- 55.04 Teeltgegevens hollandse irissen.
- 73.02 Vergelijkbare prijzen van appels en peren bij verschillende afzetmethoden.

c. Erratum

In de 22e aanvulling is het blad 'Kosten van op eigen bedrijf opgekweekte slaplantjes' genummerd met 61.05, d.m.z. 61.07.

Abonnees die behoefte hebben aan een extra ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.

Juli 1970

✓ 18/8-70 LHC

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

22e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in Uw Vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling Uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 37.08 Produktie, afzet en prijzen van snijgroen.
- 37.09 Produktie, afzet en prijzen van Gerbera's.
- 52.07 Teeltgegevens waspeen.
- 61.07 Kosten van op eigen bedrijf opgekweekte slaplantten.
- 61.06 Kosten van op eigen bedrijf opgekweekte tomatenplanten.

b. Te vervangen

- 10.01 Lonen in de tuinbouw.
- 21.02 Opbrengsten van de teelt van tomaten.
- 21.04 Opbrengsten van de teelt van komkommers.
- 31.03 Produktie, afzet en prijzen van sla.
- 32.02 Produktie, afzet en prijzen van asperges.

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband bedraagt f 7,50.

Maart 1970

✓ 16/4-70

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

21e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 51.15 Teeltgegevens herfstpaprika's.
- 51.16 Teeltgegevens herfstsla Westland.
- 51.17 Teeltgegevens herfstkomkommers Westland.
- 51.18 Teeltgegevens veldsla onverwarmd warenhuis.
- 51.19 Teeltgegevens radijs onverwarmd warenhuis.
- 51.20 Teeltgegevens andijvie onverwarmd warenhuis.
- 53.16 Kg-opbrengst en boomomvang Stark Earliest.
- 53.17 Kg-opbrengst en boomomvang Benoni en Tijdeman's Early.
- 53.18 Kg-opbrengst en boomomvang van een aantal winterrassen.
- 61.05 Begroting produktiekosten van champignons.
- 62.11 Produktiekosten van doordragende aardbeien.
- 77.03 Inkomensaspecten van het trekken van bolbloemen op een bloembollenbedrijf.

b. Te vervangen

- 21.01 Geldopbrengsten van de teelt van kropsla.
- 22.01 Vermogensbehoefte van opengrondsbedrijven.
- 37.03 Produktie, aanvoer en afzet van snijrozen.
- 37.04 Produktie, aanvoer en afzet van Amerikaanse anjers.

Abonnees die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze band is f 7,50.

September 1969

✓ 30/10-69

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

20e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 21.05 Vermogensbehoefte van groenteteeltbedrijven met koud staand glas.
- 51.14 Teeltgegevens herfsttomaten.
- 53.15 Kg-opbrengst en boomomvang van James Grieve op M IX.
- 63.07 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke appelrassen op M IX in de Betuwe.
- 63.08 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke appelrassen op M IX in het zandgebied van Noordbrabant en Limburg.
- 63.10 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke pererassen in de Betuwe.
- 72.06 Gebruik van zwart plastic bij de teelt van vroege opengrondsaardbeien.

b. Te vervangen

- 10.01 Lonen in de tuinbouw.
- 21.02 Opbrengsten van de teelt van tomaten.
- 21.04 Opbrengsten van de teelt van komkommers.
- 67.03 Produktiekosten van trektulpen. Gebied Rijnsburg.
- 67.05 Produktiekosten van narcisbloemen in een trekkas. Gebied Bloembollenstreek.
- 67.07 Produktiekosten van het in bloei trekken van hyacintebollen in een trekkas. Gebied Rijnsburg.

Abonnees die behoefte hebben aan een tweede ringband kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze band is f 7,50.

Mei 1969

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

19e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 35.04 Het hyacintensortiment
- 51.12 Teeltgegevens koude tomaten met voor- en nateelt sla
- 51.13 Teeltgegevens paprika
- 53.13 Kg-opbrengst en boomomvang Golden Delicious
- 53.14 Kg-opbrengst en boomomvang Cox's Orange Pippin
- 55.07 Areaal en opbrengsten van gladiolen
- 63.05 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke appelrassen in het Zuidwestelijk kleigebied
- 63.06 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke appelrassen in de Noordoostpolder
- 63.09 Begroting produktiekosten van enkele belangrijke pererassen in het Zuidwestelijk kleigebied
- 67.09 Produktiekosten van z.g. 'vijf graden' tulpen

b. Te vervangen

- 00.03 Trefwoordenregister
- 20.01 Bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw
- 55.03 Kwantitatieve opbrengsten van bolirissen
- 57.02 De opbrengsten van Amerikaanse anjers

c. Erratum 18e aanvulling

- 57.01 Bij de figuren 1 t/m 3 is niet vermeld op welke rassen deze betrekking hebben.
Figuur 1 (links)	= Baccara
Figuur 2 (rechts)	= Carol
Figuur 3 (links)	= Garnette.

✓ 6/3.69

Abonnees die behoefte hebben aan een tweede ringband kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze band is f 7,50.

december 1968

Bedrijfseconomisch vademecum voor de Tuinbouw

18e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 51.11 Teeltgegevens stooktomaten Berkel
- 63.04 Begroting produktiekosten appels in intensieve beplantingen
- 77.01 Meerkosten van het vervroegd in bloei trekken van Forsythiatakken door middel van koelen
- 77.02 Meerkosten van het vervroegd in bloei trekken van Prunus Triloba door middel van koelen

b. Te vervangen

- 21.01 Geldopbrengsten van de teelt van kropsla onder staand glas
  - 21.02 Opbrengsten van de teelt van tomaten
  - 31.01 Produktie, afzet en prijzen van komkommers
  - 35.01 Het tulpensortiment
  - 35.02 Het narcissessortiment
  - 51.03 Teeltgegevens stookkommers
  - 55.01 Kwantitatieve opbrengsten van tulpebollen
  - 55.02 Kwantitatieve opbrengsten van narcissebollen
  - 57.01 Opbrengsten van snijrozen
- ✓ 22/8-68 LK

Abonnees die behoefte hebben aan een tweede ringband kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.

De prijs van deze ringband is f 7,50.

juli 1968

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

17e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 37.06 Produktie, afzet en prijzen bloeiende hyacintebollen
- 37.07 Produktie, afzet en prijzen narcissebloemen
- 61.04 Produktiekosten kasaardbeien
- 65.01.1 Produktiekosten hyacintebollen (Bloembollenstreek)
- 65.03.1 Produktiekosten narcissebollen (Bloembollenstreek)

b. Te vervangen

- 13.03 Leeftijdsopbouw appel- en pereareaal
- 21.04 Geldopbrengsten komkommers
- 23.01 Begroting uitgaven en ontvangsten gedurende de stichtingsjaren van een fruitbedrijf
- 32.01 Produktie, afzet en prijzen van spruiten
- 33.01 Produktie, afzet en prijzen van appels
- 33.02 Produktie, afzet en prijzen van peren

c. Erratum 16e aanvulling

- 10.01 In tabel 1 is weggefallen het percentage voor kort verzuim (1,25). Het totaalpercentage van de sociale lasten is juist.

Tabel 2: bij de bedragen vermeld achter Bloemkwekerij dient f 138,- te worden gewijzigd in f 136,50, f 172,64 in f 170,78 en f 4,18 en f 4,13.

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

april 1968

Bedrijfseconomisch Vademecum voor de Tuinbouw

16e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 51.08 Teeltgegevens komkommers met nateelt sla
- 51.09 Teeltgegevens herfstkommers
- 51.10 Teeltgegevens stooktomaten
- 61.03 Produktiekosten sla-augurken
- 62.10 Produktiekosten opengronds augurken

b. Te vervangen

- 10.01 Lonen in de Tuinbouw
- 20.01 Bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw
- 37.05 Produktie, afzet en prijzen van afgesneden tulpen
- 43.02 Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen in de fruitteelt
- 63.01 Produktiekosten appels en peren
- 67.02 Produktiekosten kasfreesia's

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

Januari 1968.

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

15e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in Uw vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling Uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 21.04 Geldopbrengsten van de teelt van vroege komkommers
- 25.01.1 Investerings- en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen in het bloembollenbedrijf (Zuidelijke Bloembollenstreek)
- 27.02 Investerings- en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op anjerbedrijven
- 31.05 Produktie, afzet, prijzen van champignons
- 32.03 Produktie, afzet, prijzen van augurken
- 55.04 Teeltgegevens Hollandse Irissen
- 55.05 Teeltgegevens krokussen Westfriesland
- 55.06 Teeltgegevens krokussen zandbedrijven
- 62.09 Produktiekosten stamslabonen
- 65.02.1 Produktiekosten tulpebollen (Zuidelijke Bloembollenstreek)
- 75.01 Kostenaspecten machinaal rooien en planten van bloembollen

b. Te vervangen

- 21.01 Geldopbrengsten van de teelt van kropsla
- 21.02 Geldopbrengsten van de teelt van tomaten
- 53.03 Teeltgegevens appels spilvormbeplanting Betuwe
(wordt vervangen door 53.03.1 matig sterke onderstammen en 53.03.2 zwakke onderstammen)
- 53.06 Teeltgegevens appels spilvormbeplanting Noordoostpolder
- 53.07 Teeltgegevens appels spilvormbeplanting zandgebied

c. Errata 14e aanvulling

- 57.03 In tabel 1 van dit blad dienen de volgende wijzigingen te worden aangebracht:

<i>oogstperiode</i>	<i>aantal bossen</i>	<i>gem. prijs</i>	<i>gld. per m²</i>
apr.-mei	8,7 m.z. 10,5	1,03 m.z. 0,94	8,98 m.z. 9,89
mei	9,8 m.z. 11,8	1,33 m.z. 1,03	
mei	7,7 m.z. 15,3	1,61 m.z. 0,81	

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

Juli 1967

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

14e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het Vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw Vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 27.01 Investerings- en jaarkosten rozenbedrijf
- 31.04 Produktie, afzet en prijzen van tomaten
- 57.03 Opbrengsten van kasfreesia's
- 61.02 Produktiekosten vroege stooktomaten

b. Vervangingen

- 00.03 Trefwoordenregister
- 37.02 Produktie, afzet en prijzen van freesia's
- 41.01 Kosten CO₂-toediening
- 53.01 Teeltgegevens appelen Zeeland
- 53.05 Teeltgegevens peren Zeeland

c. Errata

- 40.13v blad vervangen wegens errata in tabel 3
- 40.14v blad vervangen wegens errata in tabel 4

✓ 25/5-67 *Wm*

Abonnees, die behoefte hebben aan een 2e ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

Maart 1967.

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

13e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het Vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw Vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 40.13 Investerings- en jaarkosten van mechanische kasluchting
- 40.14 Investerings- en jaarkosten van automatische kasluchting
- 45.01 Bouw- en jaarkosten van bloemisterijkassen
- 52.05 Teeltgegevens stamslabonen
- 52.06 Teeltgegevens herfstkroten
- 62.08 Produktiekosten aardbeien in de open grond
- 64.02 Produktiekosten kleinfruit
- 67.06 Produktiekosten narcisbloemen
- 67.07 Produktiekosten bloeiende hyacintebollen Rijsburg
- 67.08 Produktiekosten bloeiende hyacintebollen Bloembollenstreek

b. Te vervangen

- 10.01 Lonen in de tuinbouw
- 20.01 Bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw 1964 en 1965
- 85.01 Algemene toelichting teeltgegevens.

u 12/11-67 lmk

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeversbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

November 1966

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

12e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het Vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw Vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen:

- 31.03 Produktie, afzet en prijzen van sla
- 51.07 Teeltgegevens aardbeien-augurken in onverwarmde warenhuizen
- 57.01 Opbrengsten van snijrozen
- 57.02 Opbrengsten van Amerikaanse anjers
- 62.06 Produktiekosten aardbeien in de open grond
- 62.07 Produktiekosten spruiten
- 64.01 Produktiekosten kleinfruit
- 67.05 Produktiekosten narcisbloemen

b. Te vervangen:

- 21.01 Geldopbrengsten sla onder staand glas
- 21.02 Geldopbrengsten tomaten
- 37.03 Produktie, afzet en prijzen van snijrozen
- 37.04 Produktie, afzet en prijzen van Amerikaanse anjers.

✓ 26/7.66 Wk

c. Erratum 11e aanvulling

- 51.06 v. Opbrengsten per 1000 m²

De tekst boven de tabel dient als volgt te luiden:

De aanvoer van sla ligt tussen eind maart en eind april; de augurkenoogst begint bij de deelnemende bedrijven in de 2e week van juni en eindigt half november.

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

juli 1966

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

11e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

- 35.03 Sortiment van bolirissen
- 51.06 Teeltgegevens kasaugurken met voordeel sla
- 55.03 Kwantitatieve opbrengsten van bolirissen
- 67.04 Produktiekosten trektulpen Bloembollenstreek
- 71.04 Kosten veilingvervoer Berkel e.o.
- 72.05 Kosten veilingvervoer Heerhugowaard
- 73.06 Vergelijking van de transportkosten van fruit bij eigen vervoer en bij vervoer door een vrachtrijder
- 85.07 Toelichting kg-opbrengst en boomomvang van appel- en pererassen

april 1966

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

✓ 7/6 66 km

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

10e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het Vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw Vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen:

- 32.02 Produktie, afzet en prijzen van asperges
- 61.01 Begroting produktiekosten sla-tomaten
- 63.02 Begroting produktiekosten pruimen
- 63.03 Begroting produktiekosten kersen en morellen
- 67.02 Begroting produktiekosten fresia's
- 67.03 Begroting produktiekosten trektulpen
- 72.04 Kostenvergelijking van de verschillende wijzen van uienrooien
- 73.03 Rooikosten van boomgaarden

b. Te vervangen:

- 00.03 Trefwoordenregister
- 10.01 Lonen in de tuinbouw

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

februari 1966.

✓ 20 | 3.66 vth

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

9e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen:

- 21.03 De vermogensbehoefte van groenteteeltbedrijven met zwaar verwarmd staand glas
- 31.02 Produktie, afzet en prijzen van druiven
- 35.02 Het narcissensortiment
- 55.01 Kwantitatieve opbrengsten van tulpebollen
- 55.02 Kwantitatieve opbrengsten van narcissebollen
- 71.03 De prijzen die druiven moeten opbrengen bij verschillende koelperioden en afzetmethoden.

b. Te vervangen:

- 20.01 Bedrijfsuitkomsten van de tuinbouw in 1962 en 1963 (nieuw blad: 1963 en 1964).
- 35.01 Het tulpensortiment.

November 1965.

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

U 28/1265/42

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

8e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen:

- 33.04 Produktie, afzet en prijzen van pruimen
- 40.12 Jaarkosten van een glasreinigingsinstallatie
- 41.02 Jaarkosten van een beregeningsinstallatie voor de groenteteelt
- 53.11 Kg-opbrengst en boomomvang van enkele apperassen in het zandgebied van Noordbrabant en Noord-Limburg
- 53.12 Kg-opbrengst en boomomvang van een aantal minder gangbare apperassen
- 62.03 Produktiekosten van vroege opengrondsspinazie
- 62.04 Produktiekosten van rode bewaarkool
- 62.05 Produktiekosten van pootaardappelen
- 72.03 De prijzen die uien moeten opbrengen bij verschillende bewaarperioden en bewaar-methoden.

b. Te vervangen:

- 73.02 Prijzen die appelen bij verschillende afzetmethoden minimaal moeten opbrengen ten einde tot een zelfde bedrijfsresultaat te komen.

c. Errata 7e aanvulling:

- 53.10 In figuur 1 is bij de gebroken lijn abusievelijk vermeld „Overige kleigebieden”. Dit dient te zijn „Overige gebieden”.
- 73.05 Bij tabel 1 dient vermeld te worden dat de cijfers zijn uitgedrukt **per ha**.

Augustus 1965

W. G. B. van

Abonnees, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag.
De prijs van deze ringband is f 7,50.

Bedrijfseconomisch Vademecum voor de Tuinbouw

7e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

- 22.01 Vermogensbehoefte open gronds-groentebedrijven.
- 33.03 Produktie, afzet en prijzen van kersen en morellen.
- 40.10 Kosten van de concentratiemeter.
- 40.11 Jaarkosten van de regenautomaat.
- 53.10 Kg-opbrengst en boomomvang van een aantal pererassen.
- 62.01 Produktiekosten van Deense bewaarkool.
- 62.02 Produktiekosten van uien.
- 65.04 Produktiekosten van Gladioleknollen.
- 73.05 Kosten van bodemverzorging in de fruitteelt.

Abonnés, die behoefte hebben aan een tweede ringband, kunnen deze bestellen bij het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf, Christoffel Plantijnstraat, Den Haag. De prijs van deze ringband is f 7,50.

✓ 20/6.65

Mei 1965

Bedrijfseconomisch Vademecum voor de Tuinbouw

6e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling Uw vademecum is bijgewerkt.

a. Aanvullingen

- 21.01 Geld-opbrengsten kropsla onder staand glas.
- 21.02 Geld-opbrengsten tomaten.
- 31.01 Produktie, afzet en prijzen van komkommers.
- 43.02 Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen in de fruitteelt.
- 53.09 Kg-opbrengsten en boomomvang van een aantal apperassen in de Betuwe.
- 63.01 Begroting produktiekosten appelen en peren.
- 65.01 Begroting produktiekosten hyacintebollen.
- 65.02 Begroting produktiekosten tulpebollen.
- 65.03 Begroting produktiekosten narcisbollen.
- 67.01 Begroting produktiekosten Amerikaanse anjers.
- 71.02 Plantdatum en rentabiliteit van de vroege komkommerteelt.
- 72.02 Aardbeien onder plastic-kappen

b. Te vervangen

- 00.01 Woord vooraf.
- 00.02 Rubrieksindeling.
- 00.03 Trefwoordenregister.
- 73.03 Begroting produktiekosten appelen en peren.
(nieuw blad heeft nr. 63.01).

c. Erratum

- 52.04 Teeltgegevens pootaardappelen.
Gebied Geestmerambacht m.z. Gebied Heerhugowaard.

d. Wijziging rubrieksindeling

In verband met het invoegen van een afzonderlijke rubriek voor de kostprijsberekeningen per produkt, is rubriek 60 „Gegevens Werkmethoden” gewijzigd in „Kostprijsberekeningen”.

januari 1965

✓ 11/3.65-

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

Bedrijfseconomisch Vademecum voor de Tuinbouw

5e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

- 25.01 Investerings- en kosten van duurzame produktiemiddelen op bloembollenbedrijven.
- 37.05 Produktie, afzet en prijzen van afgesneden tulpen.
- 41.01 Kosten CO₂-toediening.
- 51.05 Teeltgegevens van het forceren van witlof.
- 52.04 Teeltgegevens pootaardappelen.
- 53.08 Kg-opbrengst en boomgrootte van een aantal appelfrassen in de Noordoostpolder en Zeeland.

b. Te vervangen

- 10.01 Lonen in de Tuinbouw.
- 20.01 Bedrijfsresultaten in de Tuinbouw in 1962 en 1963.

c. Erratum

In de arbeidsfilm van witte bewaarkool op blad 52.03 v gelieve men in de grafiek van de totale teeltwerkzaamheden in week 23 t/m 28 als volgt zwart te maken: 2, 14, 16, 2, 4 en 5 uur (sterk tijdsgebonden arbeid).

Oktober 1964

✓ 20/11-64 u

Bedrijfseconomisch Vademecum voor de Tuinbouw

4e aanvulling

Bewaar het aanwijzingenblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

- 23.01 De behoefte aan liquide middelen bij het stichten of uitbreiden van een fruitteeltbedrijf.
- 33.02 Produktie, afzet en prijzen van peren.
- 37.03 Produktie, afzet en prijzen van snijrozen.
- 37.04 Produktie, afzet en prijzen van Amerikaanse anjers.
- 52.02 Teeltgegevens gele bewaarkool.
- 52.03 Teeltgegevens rode en witte bewaarkool.

✓ 6/8.6.18

Bedrijfseconomisch vademecum voor de tuinbouw

3e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

a. Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

- 00.03 Trefwoordenregister.
- 13.03 Leeftijdsopbouw areaal appels en peren.
- 32.01 Produktie, afzet en prijzen van spruiten.
- 33.01 Produktie, afzet en prijzen van appels.
- 35.01 Het tulpensortiment.
- 37.01 Produktie, afzet en prijzen van bloemisterijgewassen (algemeen).
- 37.02 Produktie, afzet en prijzen van freesia's.
- 71.01 Wanneer is vervanging van druivenserres economisch verantwoord?
- 73.04 De invloed van kg-opbrengst en prijs op de rentabiliteit van de appel- en pereteelt.
- 82.01 Algemene toelichting rentabiliteitsonderzoek.

b. Te vervangen

- 73.03 Normatieve produktiekosten van appels en peren
(prijspeil najaar 1963)

c. Errata

Gelieve de volgende wijzigingen op de desbetreffende bladen aan te brengen:

- blad 20.04 vv moet zijn 20.01 vv
- blad 51.01 v   materiaalverbruik enz.: 156 kg K. m.z. 56 kg K.
- blad 72.01   Samenstelling juli 1961 m.z. juli 1963

**Bedrijfseconomisch Vademecum
voor de Tuinbouw.**

2e aanvulling

Bewaar het aanwijzingsblad van de laatste aanvulling vóór in het vademecum. U kunt dan steeds zien tot en met welke aanvulling uw vademecum is bijgewerkt.

- a. Deze aanvulling bestaat uit de volgende nummers:

20.01
43.01
51.03
51.04
52.01
70.02
72.01
73.01

- b. In blad **40.05** gelieve U de volgende wijziging aan te brengen:

De getallen vermeld in de kolom „roetafzuiger” bij de capaciteiten van 150.000 tot 500.000 kcal/h, (5 × 1200) behoren in de kolom „noodstroomaggregaat”.

- c. In de eerste aanvulling zijn reeds verschenen

10.01	40.02	51.01	70.01
10.02	40.08	51.02	73.03
11.01	40.09	53.01	84.01
11.02		53.05	
13.01		53.06	
14.01		53.07	
15.01			
17.01			

- d. Bij de eerste aanvulling was het volgende erratum bijgevoegd:

Op blad **40.01** zijn in de tabel onder 7 enige cijfers foutief opgenomen. De kolom kosten bij 16% kap. rend. gelieve U als volgt te wijzigen:

3,17 m.z. 2,98
3,54 m.z. 3,33
3,73 m.z. 3,51
3,75 m.z. 3,53
3,95 m.z. 3,72
4,— m.z. 3,76

✓ 19/11-63 H

Woord vooraf

Bij voorlichters, onderzoekers en onderwijsinstellingen blijkt een groeiende behoefte aan geordende overzichten van allerlei, voor de economische kant van het tuinbouwbedrijf van belang zijnde, gegevens. De afdeling Tuinbouw van het L.E.I. heeft enkele jaren geleden tot taak gekregen een bedrijfseconomisch vademecum samen te stellen dat aan deze verlangens tegemoet kan komen.

Dank zij de gegevens, die van vele bedrijven worden verzameld ten behoeve van onderzoeken naar kosten, opbrengsten en rentabiliteit van bepaalde gewassen en groepen van bedrijven, beschikt het L.E.I. over een grote hoeveelheid kennis van feiten.

Hoewel het uit het L.E.I.-onderzoek voortvloeiende feitenmateriaal het uitgangspunt vormt, worden ook – speciaal ten behoeve van dit vademecum – gegevens verzameld over onderwerpen die grote belangstelling genieten, alsmede gegevens die nodig zijn om een bepaald onderdeel af te ronden.

De afdeling Tuinbouw heeft sedert de publikatie van de eerste serie onderwerpen in februari 1963, regelmatig nieuwe onderwerpen opgenomen en verouderde vervangen. Om deze reden is destijds een losbladige vorm van publikatie gekozen.

Hoewel de gebruikerskring zeer gevarieerd blijkt te zijn, is de behandeling van de stof afgestemd op een lezerskring, die in staat is uit materiaal met algemene strekking zelfstandig tot verantwoorde conclusies te komen voor een bijzonder geval. Vele onderwerpen vragen om bestudering en niet om een haastige toepassing van de nageslagen gegevens in nooit geheel vergelijkbare situaties. In het algemeen wordt van de lezers enige bedrijfseconomische kennis gevergd.

Het vademecum geeft in de eerste plaats een documentatie van bedrijfseconomische gegevens met toelichting. Algemeen-economische en -statistische gegevens zullen er slechts een plaats krijgen voor zover zij voor de gebruikers van belang worden geacht en niet elders in vergelijkbare vorm zijn gepubliceerd. De algemene redactie berust bij drs. A. J. G. Bruynis (algemeen redacteur van het L.E.I.) en G. Koppert (afd. Tuinbouw). De namen der medewerkers aan de specifieke onderwerpen zijn op de betreffende bladen vermeld.

Januari 1965.

DE DIRECTEUR VAN HET L.E.I.
Prof. dr. A. Kraal.

Rubrieken

De afzonderlijke onderwerpen werden per rubriek – na de punt achter het rubrieksnummer – doorlopend genummerd.

- 00. voorwoord, rubrieksindeling, trefwoordenregister
- 10. *structuur enz. van de tuinbouw*, algemeen
  - 11. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
  - 12. groententeelt open grond
  - 13. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
  - 14. kleinfruitteelt
  - 15. bloembollenteelt
  - 16. boomteelt
  - 17. bloementeelt
  - 18.
  - 19.
- 20. *bedrijfsuitkomsten, financiële positie en vermogensbehoefte*, algemeen
  - 21. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
  - 22. groententeelt open grond
  - 23. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
  - 24. kleinfruitteelt
  - 25. bloembollenteelt
  - 26. boomteelt
  - 27. bloementeelt
  - 28.
  - 29.
- 30. *productie, afzet en prijzen van tuinbouwprodukten*, algemeen
  - 31. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
  - 32. groententeelt open grond
  - 33. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
  - 34. kleinfruitteelt
  - 35. bloembollenteelt
  - 36. boomteelt
  - 37. bloementeelt
  - 38.
  - 39.
- 40. *prijzen en kosten van produktiemiddelen*, algemeen
  - 41. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
  - 42. groententeelt open grond
  - 43. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
  - 44. kleinfruitteelt
  - 45. bloembollenteelt
  - 46. boomteelt
  - 47. bloementeelt
  - 48.
  - 49.

- 50. *gegevens gewassen*, algemeen
- 51. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
- 52. groententeelt open grond
- 53. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
- 54. kleinfruitteelt
- 55. bloembollenteelt
- 56. boomteelt
- 57. bloementeelt
- 58.
- 59.
- 60. *kostprijsberekeningen*, algemeen
- 61. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
- 62. groententeelt open grond
- 63. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
- 64. kleinfruitteelt
- 65. bloembollenteelt
- 66. boomteelt
- 67. bloementeelt
- 68.
- 69.
- 70. *toepassingen*, algemeen
- 71. groententeelt in het algemeen (incl. kasfruit) en onder glas in het bijzonder
- 72. groententeelt open grond
- 73. fruitteelt in het algemeen en groot fruit in het bijzonder
- 74. kleinfruitteelt
- 75. bloembollenteelt
- 76. boomteelt
- 77. bloementeelt
- 78.
- 79.
- 80. *algemene toelichtingen*, algemeen
- 81. rubriek 10 t/m 19
- 82. „ 20 t/m 29
- 83. „ 30 t/m 39
- 84. „ 40 t/m 49
- 85. „ 50 t/m 59
- 86. „ 60 t/m 69
- 87. „ 70 t/m 79

A. Aardappelen, teeltgegevens	52.04	F. Forsythiatakken, meerkosten koelen	77.01
- , produktiekosten	62.05	Freesia's, opbrengsten	57.03
Aardbeien, onder plastic kappen	72.02	- , produktie, afzet, prijzen	37.02
- , produktiekosten	61.04, 62.06, 62.08, 62.11	- , produktiekosten	67.02
- , rooien van	72.01	Fruitteelt, afzetmethode	73.02
- , teeltgegevens onv. wrh.	51.07	- , behoefte liquide middelen	23.01
- , zwart plastic	72.06	- , bodemverzorging	73.05
Afschrijving, toelichting	84.01	- , duurzame produktiemiddelen	43.02
Andijvie, teeltgegevens onv. wrh.	51.02, 51.20	- , invloed kg-opbrengst en prijs	73.04
Anjers, investering en jaarkosten dpm.	27.02	- , kg-opbrengst	53.08 t/m 53.18, 85.02
- , opbrengsten	57.02	- , leeftijdsopbouw areaal	13.03
- , produktie, afzet, prijzen	37.04	- , omenten en rooien	73.03
- , produktiekosten	67.01	- , produktie, afzet, prijzen	33.01 t/m 33.04
Appelen, afzetmethoden	73.02, 73.07	- , produktiekosten	63.01 t/m 63.10
- , boomgrootte	53.08, 53.09, 53.11 t/m 53.18	- , rooikosten	73.03
- , invloed kg-opbrengst en prijzen	73.04	- , sorteren en bewaren	73.07
- , leeftijdsopbouw areaal	13.03	- , stichtingskosten	63.01 t/m 63.10
- , opbrengsten kg	53.08, 53.09, 53.11 t/m 53.18	- , teeltgegevens	53.01 t/m 53.07
- , produktie, afzet, prijzen	33.01		
- , produktiekosten	63.01, 63.04 t/m 63.08	G. Geldopbrengsten, komkommers	21.04
- , teeltgegevens	53.01 t/m 53.07	- , kropsla	21.01
- , toelichting kg-opbrengst	85.02	- , tomaten	31.02
Arbeidsfilms, toelichting	85.01	Gerbera's, produktie, afzet, prijzen	37.09
Arbeidskosten per uur	10.01	Gladiolenknollen, areaal en opbrengst	55.07
Arbeidsovereenkomsten, collectieve	10.01	- , produktiekosten	65.04
Asperges, produktie, afzet, prijzen	32.02	Glasreinigingsinstallatie, jaarkosten	40.12
Augurken, produktie, afzet, prijzen	32.03		
- , produktiekosten	61.03, 62.10	H. Hyacintebollen, produktiekosten	65.01
- , teeltgegevens	51.06, 51.07, 52.01	- , sortiment	35.04
B. Bedrijfsuitkomsten	20.01	- , bloeiende, produktie, afzet	37.06
- , toelichting	82.01	- , bloeiende, produktiekosten	67.07, 67.08
Beplantingsdichtheid, fruitteelt	53.08 t/m 53.18, 85.02		
Beregeningsinstallatie, jaarkosten	41.02	I. Investerings, anjerbedrijf	27.02
Bewaarkool, produktiekosten	62.01, 62.04	- , bloembollenbedrijf	25.01
- , teeltgegevens	52.02, 52.03	- , champignonbedrijf	61.05
Bloembollen, inkomensaspecten trekken	77.03	- , fruitteeltbedrijf	23.01, 43.02
- , investering en jaarkosten dpm.	25.01	- , glasbedrijf groenten	21.03, 21.05
- , machinaal rooien en planten	75.01	- , kasluchting	40.13, 40.14
- , produktiekosten	65.01 t/m 65.03	- , opengrondsbedrijf	22.01
- , spuitapparatuur	75.02	- , rozenbedrijf	27.01
Bloemisterij, investering en jaark. dpm.	27.01, 27.02	- , verwarming	40.04 t/m 40.08
- , kassen	45.01	Irissen, opbrengsten	55.03
- , produktie, afzet, prijzen	37.01	- , sortiment	35.03
Bodemverzorging, kosten van	73.05	- , teeltgegevens	55.04
Boerekool, teeltgegevens	52.12		
Boomgrootte, appelen en peren	53.08 t/m 53.18, 85.02	J. Jaarkosten, beregeningsinstallatie	41.02
C. Champignons, produktie, afzet, prijzen	31.05	- , bloemisterijkassen	45.01
- , produktiekosten	61.05	- , concentratiemeter	40.10
Collectieve arbeidsovereenkomsten	10.01	- , dpm. anjerbedrijf	27.02
Concentratiemeter, jaarkosten	40.10	- , dpm. bloembollenbedr.	25.01
CO ₂ -toediening, kosten	41.01	- , dpm. champignonbedr.	61.05
D. Druiven, produktie, afzet, prijzen	31.02	- , dpm. fruitteeltbedr.	43.02
- , prijzen na koelen	71.03	- , dpm. rozenbedrijf	27.01
Druiverserres, vervanging van	71.01	- , glasreinigingsinstallatie	40.12
Duurzame produktiemiddelen:		- , kasluchting	40.13, 40.14
- anjerbedrijf	27.02	- , programmaschakelaar	40.11
- bloembollenbedrijf	25.01	- , regenautomaat	40.11
- champignonbedrijf	61.05	- , uienrooimachine	72.04
- fruitteeltbedrijf	43.02		
- glasbedrijf groenten	21.03, 21.05	K. Kas, bloemisterij	45.01
- opengrondsbedrijf groenten	22.01	Kasluchting, investering en jaarkosten	40.13, 40.14
- rozenbedrijf	27.01	Kastype, keuze van	70.01
		Kersen, produktie, afzet, prijzen	33.03
		- , produktiekosten	63.03
		Kleinfruit, produktiekosten	64.01, 64.02

Komkommers, geldopbrengsten	21.04	-	, rozen	67.10
- , plantdatum en rentabiliteit	71.02	-	, sla	61.01, 61.03
- , produktie, afzet, prijzen	31.09	-	, slaplanten	61.07
- , teeltgegevens 51.03, 51.04, 51.08,		-	, spinazie	62.03
51.09, 51.17		-	, spruiten	62.07
Krokussen, teeltgegevens	55.05, 55.06	-	, stamslabonen	62.09
Kroonoppervlakte, fruitteelt	53.08, 53.18	-	, tomaten	61.01, 61.02
Kroten, teeltgegevens	52.06	-	, tomatenplanten	61.06
L. Liquide middelen, fruitteelt	23.01	-	, trektulpen	67.03, 67.04, 67.09
Lonen	10.01	-	, tulpebollen	65.02
M. Meerjarige plantopstanden, berekeningen t.a.v.	84.01	-	, vruchtbomen	63.11
Morellen, produktie, afzet, prijzen	33.03	-	, zaaiuien	62.02
- , produktiekosten	63.03	Programma-schakelaar		40.11
N. Narcisbloemen, produktie, afzet, prijzen	37.07	Pruimen, produktie, afzet, prijzen		33.04
- , produktiekosten	67.05, 67.06	- , produktiekosten		63.02
Narcisbollen, opbrengsten	55.02	Prunus triloba, meerkosten koelen		77.02
- , produktiekosten	65.03	R. Radijs, teeltgegevens		51.19
- , sortiment	35.02	Regenautomaat, jaarkosten		44.01
O. Omenten of rooien	73.01	Rentabiliteit		20.01
Ondernemersinkomen	20.01, 82.01	Rooien, aardbeipercelen		72.01
Ondernemersloon	82.01, 84.01	- , machinaal bloembollen		75.01
Opbrengsten, anjers	57.02	- , of omenten		73.01
- , appels 53.08, 53.09, 53.11 t/m	53.18	Rooikosten boomgaarden		73.03
- , freesia's	57.03	Rooimachine uien		72.04
- , gladiolen	55.07	Rozen, opbrengsten		57.01
- , irissen	55.03	- , produktie, afzet, prijzen		37.03
- , komkommers	21.04	- , produktiekosten		67.10
- , narcisbollen	55.02	Rozenbedrijf investeringen en jaarkosten		27.01
- , peren	53.10	Rubrieksindeling		00.02
- , rozen	57.01	S. Savooieekool, teeltgegevens	52.08 t/m	52.11
- , sla	21.01	Serre, vervanging van		71.01
- , tomaten	21.02	Sla, geldopbrengsten		21.01
- , tulpebollen	55.01	- , produktie, afzet, prijzen		31.03
P. Paprika, teeltgegevens	51.13, 51.15, 51.21	- , produktiekosten	61.01, 61.03	
Peen, produktie, afzet, prijzen	32.04	- , teeltgegevens	51.01, 51.06, 51.12, 51.16	
- , teeltgegevens	52.07	Slaplanten, produktiekosten		61.07
Peren, afzetmethoden	73.02	Snijgroen, produktie, afzet, prijzen		37.08
- , bewaren en sorteren	73.07	Sociale lasten		10.01
- , boomgrootte	53.10	Spinazie, produktiekosten		62.03
- , invloed kg-opbrengst en prijs	73.04	Spruiten, produktie, afzet, prijzen		32.01
- , kg-opbrengst	53.10, 85.01	- , produktiekosten		62.07
- , leeftijdsopbouw areaal	13.03	Sputapparaat, bloembollen		75.02
- , produktie, afzet, prijzen	33.02	Stamslabonen, produktiekosten		62.09
- , produktiekosten	63.01, 63.09, 63.10	- , teeltgegevens		52.05
- , teeltgegevens	53.05	Stichtingskosten fruitteelt	63.01 t/m	63.10, 84.01
Planten, machinaal bloembollen	75.01	T. Teeltgegevens, aardbeien		51.07
Plantopstanden, berekeningen t.a.v.	84.01	- , andijvie		51.02, 51.20
Pootaardappelen, produktiekosten	62.05	- , appels	53.01 t/m	53.07
- , teeltgegevens	53.05	- , augurken	51.06, 51.07, 52.01	
Potplanten, veilingaanvoer	37.01	- , bewaarkool		52.02, 52.03
Prei, teeltgegevens	52.13, 52.14	- , boerekool		52.12
Produktiekosten, aardbeien	61.04, 62.06, 62.08, 62.11	- , irissen		55.04
- , anjers	67.01	- , komkommers	51.03, 51.04, 51.08,	
- , appels	63.01, 63.04 t/m		51.09, 51.17	
- , augurken	61.03, 62.10	- , krokussen		55.05, 55.06
- , bewaarkool	62.01, 62.04	- , kroten		52.06
- , bloeiende hyac.	67.07, 67.08	- , paprika	51.13, 51.15, 51.21	
- , champignons	61.05	- , peen		52.07
- , freesia's	67.02	- , pootaardappelen		52.04
- , gladiolenknollen	65.04	- , prei	52.13, 52.14	
- , kersen en morellen	63.03	- , radijs		51.19
- , kleinfruit	64.01, 64.02	- , savooieekool	52.08 t/m	52.11
- , narcisbloemen	67.05, 67.06	- , sla	51.01, 51.02, 51.10 t/m	51.12, 51.16
- , narcisbollen	65.03	- , stamslabonen		52.05
- , peren	63.01, 63.09, 63.10	- , tomaten	51.01, 51.02, 51.10 t/m	
- , pootaardappelen	62.05		51.12, 51.14, 51.22	
- , pruimen	63.02	- , tulpen		55.08
		- , veldsla		51.18
		- , witlof trekken		51.05

Tomaten, geldopbrengsten	21.02	- , peen	32.04
- , produktie, afzet, prijzen	31.04	- , peren	33.02
- , produktiekosten	61.01, 61.02	- , potplanten	37.01
- , teeltgegevens	51.01, 51.02, 51.10 t/m	- , pruimen	33.04
	51.12, 51.14, 51.22	- , sla	31.03
- , plantenteelt	61.06	- , snijgroen	37.08
Trektulpen, produktiekosten	67.03, 67.04, 67.09	- , snijrozen	37.03
Tulpebollen, opbrengsten	55.01	- , spruiten	32.01
- , produktiekosten	65.02	- , tomaten	31.04
- , sortiment	35.01	- , tulpebloemen	37.05
- , teeltgegevens	55.08	Veilingvervoer, Berkel	71.04
Tulpebloemen, produktie, afzet, prijzen	37.05	- , Heerhugowaard	72.05
		- , fruit	73.06
U. Uienrooimachine	72.04	Veldsla, teeltgegevens	51.18
Uurloon, gemiddeld	10.01	Vermogensbehoefte, anjerbedrijf	27.02
V. Veilingaanvoer, anjers	37.04	- , bloembollenbedrijf	25.01
- , appels	33.01	- , champignonbedrijf	61.05
- , asperges	32.02	- , fruitteeltbedrijf	23.01
- , augurken	32.03	- , glasbedrijf groenten	21.03, 21.05
- , bloemisterij	37.01	- , opengrondbedrijf	22.01
- , druiven	31.02	- , rozenbedrijf	27.01
- , freesia's	37.02	Vruchtbomen, produktiekosten	63.11
- , gerbera's	37.09	W. Weekloon volgens C.A.O.	
- , hyacintebloemen	37.06	Witloftrekken, teeltgegevens	51.05
- , kersen en morellen	33.03	Z. Zaaiuien, bewaring	72.03
- , komkommers	31.01	- , produktiekosten	62.02
- , narcissebloemen	37.07	- , wijze van rooien	72.04

1. Collectieve arbeidsovereenkomsten

De lonen in de tuinbouw zijn geregeld in collectieve arbeidsovereenkomsten, z.g. C.A.O.'s. Er zijn afzonderlijke C.A.O.'s voor de volgende takken van tuinbouw, te weten:

- groenten en/of fruitteelt (in de C.A.O. genoemd Tuinbouw)
- bloembollenteelt
- bloemkwekerij
- boomkwekerij
- enige met name genoemde bedrijven.

Per tak van tuinbouw worden voor de verschillende provincies of teeltgebieden afzonderlijke C.A.O.'s gesloten. Deze provincies of teeltgebieden zijn in tabel 2 vermeld. De onder e. genoemde C.A.O.'s zijn buiten beschouwing gelaten.

Welke C.A.O. in een bepaald geval van toepassing is kan worden afgeleid uit de bepalingen betreffende de werkingssfeer, die in de C.A.O.'s zijn opgenomen. Voor zover de onder b., c. en d. genoemde C.A.O.'s niet zijn afgesloten voor geheel Nederland, zijn de lonen in deze takken van tuinbouw geregeld in de onder a. genoemde C.A.O.

2. Sociale lasten

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de percentages, die in de jaren 1964 t/m 1971 voor de verschillende sociale verzekeringswetten gelden. Hierbij is ook opgenomen een percentage ter dekking van het kort verzuim, zoals ziekte-tijd die niet onder de verzekering valt, en de tijd die gemoeid is met het voldoen aan wettelijke of sociale verplichtingen en die door de werkgever moet worden doorbetaald. Feest- en vakantiedagen zijn hierin niet begrepen. Deze tijd is in mindering gebracht op het aantal, in de C.A.O. vastgelegde arbeidsuren.

Tabel 1: Werkgeversaandeel in de sociale lasten van volwassen arbeiders

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
	in procenten van bruto-loonbedrag							
Land- en tuinbouwongevallenwet	0,75	0,80	0,80	—	—	—	—	—
Ziektewet ¹	2,50	3,40	3,40	3,50	3,90	4,50	4,70	5,40
Ziekenfondsenbesluiten	2,50	2,70	2,90	3,40	3,60	3,75	3,75	3,85
Algemene kinderbijslagwet KWL	5,—	4,80	5,10	5,10	5,40	5,50	5,45	5,30
Wachtgeld- en werkloosheidsverzekering	0,40	0,40	0,30	0,30	0,35	0,35	0,40	0,45
Interim regeling invaliditeitswet loontr.	1,50	1,50	2,40	—	—	—	—	—
Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering	—	—	—	3,45	3,45	3,90	4,—	4,15
Algemene wet bijzondere ziektekosten	—	—	—	—	0,40	1,—	1,29	1,60
Kort verzuim	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25	1,25
Totaalpercentage	13,90	14,85	16,15	17,—	18,35	20,25	20,84	22,—
	in guldens							
Invaliditeitswet	0,60	—	—	—	—	—	—	—
Pensioenpremie	1,75	1,75	2,25	2,25	2,75	2,75	2,75	3,25
idem bloembollenbedrijf	2,25	2,25	2,25	2,40	2,50	3,—	3,—	3,05
Sociaalfonds bloembollenbedrijf	—	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50

¹ Het percentage bedraagt momenteel $\pm$ 6,40, waarvan door de werkgever 1 pct. mag worden ingehouden.

3. Berekening gemiddelde arbeidskosten per uur

Bij de berekening van de gemiddelde arbeidskosten per uur in tabel 2, is uitgegaan van het loon volgens de C.A.O. van vaste arbeiders van 23 jaar en ouder. Dit bedrag is verhoogd met een vakantietoeslag (3 weken extra loon per jaar). Voor de sociale lasten zijn de percentages genomen, zoals vermeld in tabel 1. Deze percentages zijn berekend over het loonbedrag volgens de C.A.O., vermeerderd met de vakantietoeslag en verminderd met het werknemersaandeel in de pensioenpremie. Dit aandeel is namelijk vrijgesteld van de loonbelasting en van premiebetaling voor sociale verzekeringswetten. Op het aantal werkuren, vermeld in de C.A.O.'s zijn de feest- en vakantiedagen en alle schafttijden in mindering gebracht. In tabel 3 zijn de arbeidskosten voor jeugdige vakarbeiders vermeld.

4. Diplomatoeslag

Op de bedragen, vermeld in tabel 2, kunnen aan de werknemer nog toeslagen verleend worden, indien hij in het bezit is van diploma's van een lagere tuinbouwschool, een tuinbouwvakschool enz. Deze toeslagen variëren zeer sterk. Het maximum bedraagt in het algemeen f 13,75. Ook over deze toeslagen dient de werkgever sociale lasten en vakantietoeslag te betalen, tezamen ongeveer 28 procent. Een diplomatoeslag van f 1,- per week heeft dus een verhoging van de loonkosten ten gevolge van f 1,28, dit is per uur $\pm$ 3,0 cent.

5. Prestatietoeslag

De werkgever kan in drukke perioden een toeslag op het loon geven indien de werkzaamheden niet in akkoordloon worden uitgevoerd. Deze toeslag is gebonden aan een maximumpercentage van het weekloon, terwijl bovendien gemiddeld per jaar niet meer dan een maximumpercentage van het jaarloon als prestatietoeslag gegeven mag worden. Deze maximumpercentages in de verschillende takken van tuinbouw zijn:

Tuinbouw	maximum per week 15 % ²	maximum per jaar 5 % ³
Bloembollenteelt	maximum per week 20 %	maximum per jaar 8 %
Boomkwekerij Boskoop ¹	maximum per week 20 %	maximum per jaar 10 %
Bloemisterij ¹	maximum per week 20 %	maximum per jaar 10 %

Rekening houdende met de hierover te betalen sociale lasten heeft deze toeslag per procent een verhoging van het gemiddeld uurloon met $\pm$ 6,5 cent ten gevolge.

6. Waarderingstoeslag e.d. volgens C.A.O.'s 1971/1972

a. Bloembollenbedrijf

In het bloembollenbedrijf bestaat de mogelijkheid een winstdelingsuitkering te geven van maximaal 2 procent. Rekening houdende met de hierover te betalen sociale lasten, heeft deze uitkering per procent een verhoging van het gemiddeld uurloon met $\pm$ 6,5 cent ten gevolge.

b. Tuinbouw

Een werkgever kan een vaste arbeider, die op grond van verantwoordelijkheid, ervaring of kennis, van bijzondere waarde is voor de onderneming, een waarderingstoeslag toekennen van ten hoogste 6 procent van het normale tijdloon. Rekening houdende met de hierover te betalen sociale lasten, heeft deze toeslag per procent een verhoging van het gemiddelde uurloon met $\pm$ 6,5 cent ten gevolge.

¹ Incl. waarderingstoeslag.

² Utrecht 12 %, Noord-Brabant 13 %, Groningen, Friesland, Drente, Noord-Holland 0 %.

³ Noord-Brabant 3 %, Zeeland 2 %.

Tabel 2: Basislonen incl. sociale lasten volgens C.A.O.'s 1970/71 en gemiddelde arbeidskosten per uur voor vaste vakarbeiders per 1 juli 1965 t/m 1970 (excl. toeslagen). Aantal arbeidsuren per jaar 2 030 in 1971.

	Looptijd	Weekloon	Weekloon incl. vak- toeslag en soc. lasten	Gemiddelde arbeidskosten per uur per 1 juli							
				1971	1970	1969	1968	1967	1966	1965	
Tuinbouw											
Groningen, Friesland, Drente ¹⁾	1/3-28/	2	202,94	262,28	6,71	6,04	4,90	4,51	4,23	3,95	3,57
IJsselmeerpolders	1/3-28/	2	193,06	249,89	6,40	5,74	4,99	4,49	4,24	3,95	3,57
Overijssel en Gelderland (excl. Maas en Waal en Rijk v. Nijmegen) ²⁾	1/3-28/	2	191,—	247,21	6,33	5,67	4,92	4,42	4,15	3,87	3,45
Utrecht ²⁾	1/3-28/	2	195,56	253,13	6,48	5,81	5,06	4,42	4,14	3,86	3,42
Noord-Holland	1/3-28/	2	203,30	263,18	6,74	6,05	5,03	4,61	4,33	4,04	3,60
Westland	1/3-28/	2	203,30	263,18	6,74	6,05	5,03	4,61	4,33	3,85	3,46
Fruiteelt Zuid-Holland	1/3-28/	2	194,55	251,81	6,45	5,78	—	—	—	—	—
Overig Zuid-Holland	1/3-28/	2	203,30	263,18	6,74	6,05	5,03	4,61	4,33	4,04	3,62
Zeeland	1/3-28/	2	191,—	247,21	6,33	5,67	4,97	4,48	4,23	3,94	3,53
Noord-Brabant (incl. Maas en Waal en Rijk v. Nijmegen)	1/3-28/	2	193,50	250,46	6,41	5,75	4,89	4,39	4,13	3,85	3,45
Limburg	1/3-28/	2	189,41	245,15	6,28	5,62	4,89	4,39	4,13	3,85	3,45
Bloembollenteelt	1/3-28/	2									
Klass A	min.		230,65	299,51	7,67	6,90	5,92	5,04	4,72	4,41	4,07
Klasse B	max.		223,20	289,84	7,42	6,68	5,78	4,92	4,66	4,36	4,02
	min.		214,75	278,86	7,14	6,42	5,56	4,73	4,44	4,14	3,80
Vakarbeider			203,10	263,72	6,75	6,06	5,27	4,52	4,31	4,01	3,67
Bloemkwekerij	1/3-28/	2	198,75	257,28	6,59	5,90	5,30	4,61	4,18	3,85	3,45
Boomkwekerij											
Boskoop	1/1-31/12		216,55	281,97	7,22	6,07	5,46	4,61	4,33	4,04	3,59
Overig Nederland (excl. Zeeland)	1/5-30/	4	205,55	266,11	6,81	5,75	5,25	4,67	4,33	4,04	3,62

¹⁾ incl. winteruitkering.

²⁾ incl. kledingtoeslagen.

Eerste knecht of voorman.

Aan werknemers die als eerste knecht of voorman werkzaam zijn, dient naast eventuele diplomatoeslag, een voormanstoelag betaald te worden. Deze toeslag is afhankelijk van het aantal arbeiders dat op het bedrijf werkt en varieert in het algemeen van f 10,— tot f 15,— per week.

Tabel 3: Gemiddelde arbeidskosten per uur per 1 juli 1971 voor jeugdige vakarbeiders (excl. differentiatietoeslag).

	17 jaar	18 jaar	19 jaar	20 jaar	21 jaar	22 jaar
Tuinbouw						
Groningen, Friesland, Drente	3,56	4,09	4,76	5,30	5,90	6,24
IJsselmeerpolders	3,39	3,90	4,54	5,06	5,63	5,95
Overijssel en Gelderland (excl. Maas en Waal en Rijk van Nijmegen)	—	3,86	4,49	5,00	5,57	5,89
Utrecht	3,43	3,95	4,60	5,12	5,70	6,03
Noord-Holland	—	4,11	4,79	5,32	5,93	6,27
Zuid-Holland groenten	3,57	4,11	4,79	5,32	5,93	6,27
Zuid-Holland fruit	3,42	3,93	4,58	5,10	5,68	6,00
Zeeland	3,35	3,86	4,49	5,00	5,57	5,89
Noord-Brabant	3,40	3,91	4,55	5,06	5,64	5,96
Limburg	3,33	3,83	4,46	4,96	5,53	5,84
Bloembollenteelt	—	—	4,93	5,54	6,08	6,41
Bloemkwekerij	3,49	4,02	4,68	5,21	5,80	6,13
Boomkwekerij	—	—	—	—	6,57	6,93
Boskoop						
Overig Nederland (excl. Zeeland)	—	4,15	4,84	5,38	5,99	6,33

Oppervlakte tuinbouw in Nederland
(naar gegevens metelling-C.B.S., 1962)

10.02

Samensteller: **G. KOPPERT**
FEBRUARI 1963

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de totale oppervlakte tuinbouw in Nederland, gespecificeerd naar tak van tuinbouw, provincie en belangrijkste centra.

Bij de indeling in centra is in hoofdzaak uitgegaan van de indeling in landbouwgebieden, zoals die bij het C.B.S. gebruikelijk is. Teneinde echter een voor de tuinbouw praktischer indeling te verkrijgen, zijn sommige gebieden onderverdeeld of samengevoegd.

Op de bladen **11.01**, **11.02**, **13.01**, **14.01**, **15.01** en **17.01** is een specificatie gegeven per tak van tuinbouw. De centra die op deze bladen zijn vermeld, zijn ook in deze tabel afzonderlijk opgenomen.

	St. glas verw.		St. glas onverw.		Platglas		Open grond					Totaal	
	groen- fruit 11.01	bloei- men 17.01	groen- fruit 11.01	bloei- men 17.01	groen- ten 11.02	bloei- men 17.01	groen- ten + vr. aard. x ¹	fruit 13.01 14.01	bloei- men 17.01	bollen incl. leeg l. 15.01	boom- kw. 12.01	tuinb. zaden	
in hectaren													
Groningen	26.3	3	38.9	0.6	13.6	1	1674	437	9	15	286	674	3178
Hogezand-Sappemeer	17.7	1.2	5.5	—	5.2	0.2	32	8	2	—	30	—	102
Hogeland	4.7	0.9	27.2	0.4	4.9	0.2	1172	256	1	7	1	37	1512
Friesland	4.4	2.4	26.1	0.8	9.4	1.4	2275	340	6	60	31	171	2918
Drenthe	13.4	2.7	10.5	0.7	6.5	1.1	501	141	11	1	47	—	736
Emmen (veen)	11.5	0.2	5.2	0.1	3.1	0.1	100	12	—	—	2	—	134
Overijssel	1.7	2.7	12.8	0.6	8.7	1.8	345	704	17	1	61	—	1156
Olst en Wijhe	—	0.1	—	—	—	0.1	2	406	—	—	8	—	416
Noordoostpolder	3.9	—	3.2	—	1.1	—	677	585	—	107	14	70	1461
Gelderland	24.7	17.4	110.—	3.6	75.3	13.1	2197	16994	49	4	271	2	19761
Huissen	7.5	0.4	36.2	0.1	4.6	0.1	295	186	—	—	—	—	530
Betuwe t.O.v. Tiel (rest.)	2.5	6.5	18.9	0.9	6.6	6.8	231	6633	9	—	120	—	7035
Betuwe t.W.v. Tiel	0.8	1.9	1.9	0.6	7.1	0.2	57	4692	2	—	1	—	4765
IJsselstreek	1.3	0.4	4.1	0.2	3.8	0.5	139	524	4	—	5	—	682
Lijmers	2.8	0.2	15.6	0.2	2.4	0.2	244	785	1	—	—	1	1052
Bommelerwaard	1.3	—	11.8	—	38.6	—	574	831	—	—	—	—	1457
Land v. Maas en Waal	2.8	0.2	4.7	0.1	2.9	0.2	105	2014	—	—	10	—	2140
Rijk v. Nijmegen	1.9	2.6	3.7	0.5	0.7	1.7	174	416	7	1	8	—	617
Utrecht	30.8	12.8	49.1	5.4	17.8	3.1	366	6196	35	3	115	3	6837
Vleuten-Harmelen	21.5	2.9	24.7	1.1	6.1	—	115	464	5	—	—	—	640
IJssel-Oude Rijn (rest.)	0.3	0.6	1.3	0.2	1.7	1.—	43	584	2	1	—	—	635
Kromme Rijn	0.1	—	2.9	0.3	0.6	0.2	14	3185	1	—	3	—	3207
Ronde Venen	2.6	4.7	8.4	2.8	4.6	0.2	48	12	9	—	2	3	97
Heuvelrug en Zandgebied	3.—	2.3	4.7	0.8	1.3	1.4	42	648	13	2	84	—	803
Lopikerwaard	—	—	—	—	—	—	2	994	—	—	—	—	996

x Excl. zaaiuien en contractteelt peulvruchten

	St. glas verw.		St. glas onverw.		Platglas		Open grond		Totaal				
	groen-ten+ fruit 11.01	bloemen 17.01	groen-ten+ fruit 11.01	bloemen 17.01	groen-ten 11.02	bloemen 17.01	groen-ten+ vr. 13.01 aard. 14.01 x)	fruit 17.01	bloemen 17.01	bollen incl. leeg l. 15.01	boom- kw. 15.01	tuinb. zaden	
in hectaren													
Noordholland	27.8	222.4	78.3	12.2	69.5	12.3	10433	2228	273	5908	134	701	20100
Aalsmeer	0.6	159.2	—	1.3	0.1	5.4	28	7	159	10	14	3	388
Uithoorn	0.4	15.5	0.8	1.1	1.3	0.3	22	—	18	5	1	—	65
Haarlemmermeer	0.5	24.2	2.4	0.7	1.2	0.3	132	124	24	203	5	135	658
Nieuwer-Amstel	1.2	8.4	2.5	0.2	6.9	0.1	49	1	3	—	2	7	81
Sloten	1.4	0.8	30.6	0.1	—	0.1	126	14	3	—	2	11	189
Bangert	2.6	2.—	23.6	1.0	1.—	—	203	1009	1	76	1	12	1332
Anna-Paulowna	—	0.3	0.1	—	—	—	246	1	1	1002	—	59	1309
Den Helder-Call.oog-Zijpe	—	—	0.5	0.1	0.6	—	67	6	1	398	—	27	500
N.W.-Friesland	1.6	0.2	8.3	0.5	1.8	—	1058	280	1	434	—	19	1804
O.W.-Friesland	0.5	0.4	4.1	0.5	0.6	3.4	3052	220	2	1733	2	201	5220
Avenhorn-Barkhout	0.1	—	0.2	0.1	0.3	—	342	49	—	205	—	18	615
Geestm.amb.-†randgeb.	2.9	0.6	6.4	0.5	1.1	—	3414	51	2	416	—	12	3907
N. Kennemerland	0.1	1.4	8.2	3.5	5.7	0.1	474	7	19	701	3	—	1223
Z. Kennemerland	0.1	4.9	0.2	1.6	1.5	1.4	71	6	13	303	19	5	427
Droogmakerijen	0.7	—	5.5	0.1	3.6	—	323	339	—	7	—	5	684
Zuidholland	1681.3	160.—	1627.4	108.3	452.8	8.5	9202	4633	482	3821	763	1228	24167
Pijnacker-Berkel	206.8	5.3	39.1	3.1	43.2	—	245	8	10	—	3	3	567
Delft-Schieland (rast.)	373.6	6.1	128.5	3.1	112.1	0.5	465	36	12	10	3	14	1164
Zwijndr.-Dubbeldam-H. l. Ambacht	34.8	0.1	37.6	0.2	23.4	—	594	190	1	5	1	13	900
Z.H. eilanden (rest.)	25.4	1.4	137.4	0.7	50.4	0.7	4186	2141	5	248	9	1104	7909
de Venen	9.3	33.7	25.3	17.4	15.2	1.7	255	8	51	90	4	15	526
N. Bollenstreek ¹	—	7.6	1.6	4.1	1.1	0.7	95	7	50	3057	32	—	3211
Z. Bollenstreek	—	4.5	3.2	8.7	2.7	0.8	392	2	90	253	10	—	767
Rijnsburg	0.1	6.7	0.1	15.8	0.4	0.2	59	—	143	46	—	—	271
Westland ²	744.—	80.2	1121.—	49.3	138.8	0.4	1706	144	79	81	1	32	4177
Loosduinen	84.9	3.9	68.2	1.—	28.1	0.6	107	6	6	1	3	5	315
Droogmakerijen	176.4	1.9	21.4	0.5	17.—	0.2	766	96	2	1	13	32	1127
Vijfherenlanden	0.3	0.1	0.6	0.1	0.7	—	15	1423	1	—	—	—	1441
Zeeland	1.7	0.9	13.6	0.8	7.1	0.6	1863	5419	7	505	100	1220	9139
Schouwen-Tholen	—	0.1	2.6	—	1.1	—	748	568	—	175	11	729	2235
N. Beveland-Walcheren	0.7	0.4	5.5	0.6	4.3	0.4	173	444	3	15	4	163	814
Zuidbeveland	—	0.3	4.2	0.1	0.8	0.2	490	3762	2	222	69	74	4625
Zeeuwsch-Vlaanderen	1	0.1	1.3	0.1	0.9	—	265	617	2	47	16	223	1173
Noordbrabant	32.1	7.3	64.8	2.7	52.8	1.8	8613	5763	29	162	701	224	15654
Noordwesthoek	1.9	—	2.2	0.1	1.4	—	1361	694	1	90	12	135	2299
B. op Zoom + N.W. zandgronden	3.—	1.6	10.9	0.8	8.3	1.6	2129	738	3	6	91	13	3006
Land van Breda	10.3	1.—	9.8	0.4	15.4	0.3	1944	711	4	1	258	—	2955
Meierij en Kempen	3.4	3.1	15.7	1.6	12.4	1.1	1423	1742	14	19	191	31	3477
Peelgebied	2.9	0.3	10.8	—	2.5	0.1	1105	891	2	26	45	29	2115
Land v. Cuyk en Maaskant	0.1	0.1	0.5	—	0.4	0.1	172	386	1	19	98	1	678
Langstraat	8.1	2.4	12.5	0.4	9.1	0.1	329	181	3	—	5	4	555

x Excl. zaaiuien en contractteelt peulvruchten.

¹ Hillegom, Lisse, Sassenheim, Noordwijkerhout, Noordwijk, Voorhout, Warmond.

² Oegstgeest, Katwijk, Valkenburg, Wassenaar.

³ Excl. Loosduinen, incl. Maasland e.o.

	St. glas verw.		St. glas onverw.		Platglas		Open grond			Totaal			
	groen- ten+	bloe- men	groen- ten+	bloe- men	groen- ten	bloe- men	groen- ten+	fruit	bloe- men	bollen incl. leeg.l.	boom- kw.	tuinb. zaden	
	11.01	17.01	11.01	17.01	11.02	17.01	14.01	17.01	15.01				
in hectaren													
Limburg	81,4	1,9	224,3	0,9	2,9	0,8	7855	11128	18	33	577	165	20088
Venlo-Tegelen	42,1	0,1	127,3	0,1	0,4	—	1190	78	1	1	88	—	1528
Dorpen rond Venlo ⁴	21,7	0,2	59,5	—	0,9	—	3235	853	1	23	110	130	4434
N. Maasvallei (rest.)	16,—	0,5	30,9	0,1	0,7	0,2	2406	1054	4	6	275	30	3823
W.N.-Limburg (rest.)	1,1	—	3,5	0,1	0,1	—	469	417	—	2	64	1	958
Land v. Montfoort	—	0,1	1,2	—	—	—	319	252	1	—	13	4	590
Zuid-Limburg	0,5	0,9	1,8	0,4	0,6	0,5	236	8474	11	1	27	—	8754
Nederland	1929,6	433,5	2259,2	136,4	717,5	45,4	46003	54573	936	10620	3100	4458	125211

⁴ Venray, Horst, Sevenum, Helden, Meyel, Maasbree,

x Excl. zaaiuien en contractteelt peulvruchten.

**Oppervlakte groenten en fruit
onder staand glas
(naar gegevens meitelling-C.B.S., 1962)**

11.01

Samensteller: **G. KOPPERT**
FEBRUARI 1963
(zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de oppervlakte groenten en fruit onder staand-glas in Nederland, gespecificeerd naar een aantal gewassen, provincie en belangrijkste centra. De aanduiding van de centra spreekt in het algemeen voor zichzelf. Alleen t.a.v. de centra in Zuidholland dient te worden opgemerkt dat het gebied Westland in overeenstemming is gebracht met de, in tuinbouwkringen gebruikelijke indeling, nl. excl. Loosduinen en incl. Maasland. De centra Loosduinen, Delf- en Schieland en Droogmakerijen kunnen dan in grote lijnen gezien worden als het veilinggebied de Kring.

	Verwarmd					Onverwarmd					Totaal	
	kom- kom- mers	toma- ten	ov. groen- ten	dru- ven	ov. fruit	kom- kom- mers	toma- ten	ov. groen- ten	dru- ven	ov. fruit	ver- warmd	onver- warmd
	in hectaren											
Groningen	12.6	12.6	0.3	0.8	—	6.—	23.7	4.1	4.9	0.2	26.3	38.9
Hogezand-Sappemeer	9.3	8.4	—	—	—	1.3	3.7	0.5	—	—	17.7	5.5
Hogeland	1.4	2.4	0.1	0.8	—	4.—	16.2	2.8	4.2	0.1	4.7	27.3
Friesland	1.6	2.6	0.2	—	—	2.7	17.9	4.1	1.—	0.4	4.4	26.1
Drenthe	7.5	4.1	1.8	—	—	1.4	6.6	2.3	0.2	0.1	13.4	10.6
Emmen	6.8	3.3	1.5	—	—	1.1	3.7	0.2	0.2	0.1	11.6	5.3
Overijssel	1.1	0.5	0.2	—	—	2.—	7.8	2.8	0.1	0.1	1.8	12.8
Noordoostpolder	1.3	2.4	0.2	—	—	0.9	2.1	0.3			3.9	3.3
Gelderland	8.9	7.9	6.—	1.—	1.—	9.8	41.7	42.4	7.7	8.4	24.8	110.—
Lijmers	1.6	0.8	0.3	—	—	3.8	7.8	3.1	0.6	0.4	2.7	15.7
Huissen	2.4	3.—	0.8	0.8	0.5	2.—	17.1	11.9	3.1	2.1	7.5	36.2
Bommelerwaard	—	0.4	0.8	—	0.1	—	0.8	10.7	0.1	0.3	1.3	11.8
Utrecht	11.—	16.5	1.7	1.4	0.3	4.9	29.5	9.4	2.6	2.7	30.8	49.1
Vleuten-Harmelen	8.6	10.4	1.3	1.—	0.2	1.5	16.7	4.—	1.7	0.8	21.5	24.7
Ronde Venen	0.3	2.2	0.1	—	—	2.3	2.7	3.3	—	0.1	2.6	8.4
Noordholland	18.6	5.6	2.3	1.3	—	11.1	27.6	22.7	12.9	4.1	27.8	78.3
A'dam (Sloten)	13.2	0.3	0.6	—	—	2.1	0.5	1.1	0.1	—	14.1	3.8
de Bangert	0.7	1.—	0.1	0.8	—	1.8	7.7	3.6	7.8	2.7	2.6	23.6
Zuidholland	313.5	1273.—	42.1	46.6	6.1	95.6	1025.9	184.6	259.2	62.—	1681.3	1627.4
de Venen	1.3	3.1	4.9	—	—	1.9	4.4	19.1	—	—	9.3	25.3
Westland 1	36.2	639.4	20.6	42.8	5.—	13.6	743.1	91.9	226.6	45.8	744.—	121.—
Loosduinen	25.7	57.1	0.4	1.7	—	5.—	53.3	4.4	3.9	1.6	84.9	168.2
Pijnacker-Berkel	60.2	145.5	0.9	0.2	—	10.3	26.—	2.5	0.2	0.1	206.8	39.1
Delf- en Schieland (rest)	121.—	245.4	6.4	0.6	0.3	22.3	89.9	12.—	3.2	1.2	373.7	128.6
Droogmakerijen	18.9	153.2	4.3	—	—	2.9	13.7	4.5	0.3	—	176.4	21.4
Zwijndr.-Dubbeldam-H.I.-Ambacht	33.4	1.3	—	0.1	—	19.8	12.—	5.6	0.1	0.1	34.8	37.6
Zeeland	0.8	0.8	0.1	0.1	—	1.4	6.2	2.4	2.8	0.9	1.7	13.6

	Verwarmd					Onverwarmd					Totaal	
	kom- kom- mers	toma- ten	ov. groen- ten	dru- ven	ov. fruit	kom- kom- mers	toma- ten	ov. groen- ten	dru- ven	ov. fruit	ver- warmd	onver- warmd
	in hectaren											
Noordbrabant	8.4	19.8	2.6	0.9	0.4	5.—	39.—	17.6	1.4	1.8	32.1	64.8
L. v. Breda	1.1	9.1	—	0.1	—	0.2	7.3	2.—	0.1	0.3	10.3	9.9
Langstraat	3.7	3.6	0.6	0.2	—	2.1	6.8	3.6	0.1	—	8.1	12.6
Meerij en Kempen	0.3	2.2	0.4	0.3	0.1	0.8	7.9	5.8	0.7	0.6	3.3	15.8
Peelgebied	0.6	1.8	0.3	—	—	0.9	8.1	1.8	—	0.1	2.7	10.9
Limburg	18.2	61.2	1.9	0.1	—	9.8	193.3	20.7	0.3	0.2	81.4	224.3
Venlo-Tegelen	5.7	35.8	0.6	—	—	1.4	117.6	8.3	—	—	42.1	127.3
Dorpen rond Venlo ¹	9.4	11.9	0.4	—	—	7.6	45.8	6.—	—	—	21.7	59.4
Nederland	403.5	1406.9	59.3	52.2	7.9	150.3	1421.3	313.5	293.1	81.—	1929.6	2259.2

¹ Incl. Maasland, excl. Loosduinen

² Venray, Horst, Sevenum, Helden, Meijel en Maasbree

Oppervlakte groenten onder platglas
(naar gegevens metelling-C.B.S., 1962)

11.02

Samensteller: G. KOPPERT
FEBRUARI 1963
(zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de oppervlakte groenten onder platglas, gespecificeerd naar gewas, provincie en belangrijkste centra.
Voor de gebiedsindeling zie blad 11.01.

	Verwarmd				Onverwarmd				Totaal	
	Aard- beien	Me- loenen	Kom- kom- mers	Ov. groen- ten	Aard- beien	Me- loenen	Kom- kom- mers	ov. groen- ten	ver- warmd	onver- warmd
	in hectaren									
Groningen	—	0.1	0.2	0.1	0.9	1.9	6.2	4.2	0.4	13.2
Hoogezand-Sappemeer	—	—	0.2	—	—	—	3.2	1.6	0.2	4.8
Friesland	—	—	—	0.2	1.2	2.9	1.5	3.5	0.2	9.3
Drenthe	0.1	0.1	0.1	0.3	1.5	0.5	1.5	2.4	0.6	5.9
Overijssel	—	—	—	—	0.4	0.8	2.2	5.3	—	8.7
Noordoostpolder	—	—	—	—	0.3	0.2	0.2	0.4	—	1.1
Gelderland	0.1	0.1	0.1	0.3	55.5	1.8	2.6	14.8	0.6	74.7
Bommelerwaard	—	—	—	—	38.5	—	—	0.1	—	38.6
Utrecht	0.1	0.4	0.3	0.1	1.3	0.4	5.—	10.2	0.9	16.9
Ronde Venen	—	—	—	0.1	0.1	—	1.2	3.2	0.1	4.5
Vleuten-Harmelen	—	0.4	0.1	—	0.4	0.3	1.5	3.1	0.5	5.6
Noordholland	0.3	0.2	1.5	0.7	3.—	2.3	33.5	28.—	2.7	66.8
A'dam (Sloten)	—	—	1.1	0.3	0.1	0.1	24.9	5.5	1.4	30.6
Zuidholland	0.3	4.4	12.8	3.4	16.6	90.—	145.6	179.8	20.9	432.—
de Venen	0.2	—	—	0.1	12.2	—	0.4	2.4	0.3	15.—
Westland ¹	—	2.7	0.7	1.8	0.6	66.—	4.—	63.1	5.2	133.6
Loosduinen	—	—	0.3	0.1	—	0.6	20.4	6.7	0.4	27.7
Pijnacker-Berckel	—	0.2	2.7	0.2	0.9	0.7	28.6	10.1	3.1	40.3
Delf- en Schieland (rest)	—	1.0	7.6	0.3	0.1	7.4	73.6	21.7	8.9	102.8
Droogmakerijen	—	0.2	0.5	—	0.6	0.9	6.1	8.8	0.7	16.4
Zwijndrecht-Dubbeldam-H.I. Ambacht	—	—	0.2	—	0.2	4.5	6.1	12.4	0.2	23.2
Zeeland	—	—	—	0.1	0.8	1.4	1.4	3.3	0.1	6.9
Noordbrabant	0.6	0.1	0.2	0.9	8.4	1.5	6.9	34.3	1.8	51.1
Land van Breda	—	—	—	—	2.1	0.7	0.4	12.9	—	16.3
Langstraat	0.1	—	—	0.1	0.5	0.2	4.7	3.5	0.2	8.9
Limburg	—	—	0.1	—	0.4	0.2	0.2	2.—	0.1	2.8
Nederland	1.6	5.4	15.3	6.2	90.2	103.8	206.8	288.2	28.5	689.—

¹ Incl. Maasland, excl. Loosduinen.

Oppervlakte pit- en steenvruchten
(naar gegevens meitelling-C.B.S., 1962)

13.01

Samensteller: G. KOPPERT
 FEBRUARI 1963
 (zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de totale oppervlakte pit- en steenvruchten in Nederland, gespecificeerd naar fruitsoort, provincie en belangrijkste gebieden. Per fruitsoort is tevens aangegeven het procentuele aandeel van jonge beplantingen, waarvoor de volgende maatstaven zijn aangelegd:

voor appelen : jonger dan 5 jaar
 voor peren : jonger dan 7 jaar
 voor pruimen : jonger dan 6 jaar
 voor morellen: jonger dan 7 jaar
 voor kersen : jonger dan 10 jaar

In de totale oppervlakte is tevens begrepen 192 ha niet nader gespecificeerde overige pit- en steenvruchten, waarvan 116 ha voorkomt in de provincie Limburg en 41 ha in de provincie Noordbrabant. Aangenomen kan worden dat dit hoofdzakelijk perziken zijn.

Bij eventuele vergelijking van de cijfers met voorgaande jaren, dient er wel rekening mede te worden gehouden, dat, als gevolg van de opheffing 'erkenning fruitteler', met ingang van 1962 de boerenboomgaardjes veelal niet meer in de statistiek zijn opgenomen.

Bij de onderscheiding in gebieden is uitgegaan van de indeling in landbouwgebieden, die bij het C.B.S. gebruikelijk is, zij het dat in vele gevallen enige gebieden zijn samengevoegd. Teneinde een voor de fruitteelt praktischer indeling te verkrijgen is in een enkel geval, t.w. de Betuwe, een nieuwe indeling gemaakt door de gebieden Oostelijke Betuwe, Midden-Betuwe en Westelijke Betuwe te verdelen in Betuwe ten Oosten van Tiel en Betuwe ten Westen van Tiel.

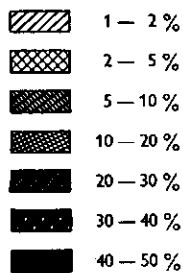
	Appel	w.v. jong	Peer	w.v. jong	Pruim	w.v. jong	Kers en Morel	w.v. jong	Totaal	w.v. ondergr. bew. of gehooïd	Aantal be- drijven
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Groningen	311	25	71	34	13	15	2	—	397	2	435
Friesland	209	25	96	15	10	20	—	—	315	5	317
Drenthe	87	31	25	16	3	30	—	—	115	9	87
Overijssel	582	4	85	2	23	4	6	—	696	69	1080
Olst en Wijhe	346	4	42	5	14	7	2	—	404	66	408
Noordoostpolder	509	52	64	72	2	—	—	—	575	1	85
Gelderland	11381	18	2506	14	1130	15	1506	13	16545	22	12001
IJsselstreek	445	8	46	7	17	12	13	8	521	55	655
Lijmers	552	18	141	13	46	12	30	4	769	22	700
Betuwe t.O. van Tiel	3999	14	973	15	737	14	893	15	6603	25	4193
Betuwe t.W. van Tiel	3396	23	748	14	143	21	367	14	4664	14	2371
Bommelerwaard	613	32	116	18	7	6	27	6	764	1	650
Land v. Maas en Waal	1418	20	288	15	120	13	98	15	1930	12	1605
Rijk v. Nijmegen	282	16	67	13	18	7	31	5	398	28	434

	Appel	w.v. jong	Peer	w.v. jong	Pruim	w.v. jong	Kers en Morel	w.v. jong	Totaal	w.v. ondergr. bew. of gehooïd	Aantal be- drijven
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Utrecht	4313	11	1403	10	111	11	324	6	6153	42	3019
Kromme Rijn	2304	12	564	9	66	10	230	6	3165	48	917
IJssel en Oude Rijn	700	15	311	12	15	15	20	12	1045	29	580
Lopikerwaard	594	8	367	10	12	7	20	6	994	31	735
Heuvelrug + Zandgebied	489	9	88	5	13	12	48	6	639	56	514
Noordholland	1314	27	773	20	77	18	2	—	2167	4	1431
Bangert	551	22	382	20	55	15	—	—	988	1	583
W. Friesland	301	21	217	21	7	20	—	—	525	2	366
Droogmakerijen	232	33	95	45	9	33	—	—	335	9	224
Haarlemmermeer	103	50	20	38	—	—	—	—	123	1	48
Zuidholland	3034	21	1395	15	84	15	56	—	4574	13	4446
Zuidh. Eilanden	1499	25	710	19	49	13	26	—	2287	2	1729
Vijfherenlanden	971	19	401	11	25	24	24	—	1421	21	1038
Zeeland	3321	25	1464	32	205	18	77	35	5071	3	2268
Schouwen en Tholen	422	30	119	44	17	29	—	—	560	—	240
N. Beveland-Walcheren	296	17	104	33	9	10	1	3	410	—	314
Z. Beveland	2157	21	1103	29	174	17	74	34	3510	1	1380
Zeeuwsch-Vlaanderen	446	48	137	44	5	45	2	50	591	14	334
Noordbrabant	3254	24	517	17	96	26	495	41	4403	13	5971
Noordwesthoek	519	44	97	40	8	37	3	40	628	4	267
L. v. Altena, Biesbosch	307	10	98	12	5	—	—	—	411	12	592
B. op Zoom, N.W. Zandgebied	344	24	34	13	10	8	38	43	431	2	577
Baronie v. Breda	167	21	18	19	4	11	29	62	221	4	440
Meierij en Kempen	1096	19	163	10	41	24	137	35	1457	18	2284
Peelgebied	425	33	39	21	15	53	261	41	746	14	1161
L. v. Cuyk, Maaskant	277	16	43	7	7	28	24	29	356	30	494
Limburg	6485	11	2464	7	543	6	848	17	10456	68	7363
W.N.-Limburg	460	27	70	21	11	27	60	48	640	9	793
N. Maasvallei	871	25	109	20	39	20	91	35	1156	11	1099
L. v. Montfoort	139	12	30	20	11	18	28	36	228	26	266
Zuid-Limburg	5014	7	2255	6	482	4	670	10	8432	82	5205
Nederland	34800	18	10863	15	2297	13	3315	18	51467	30	38503

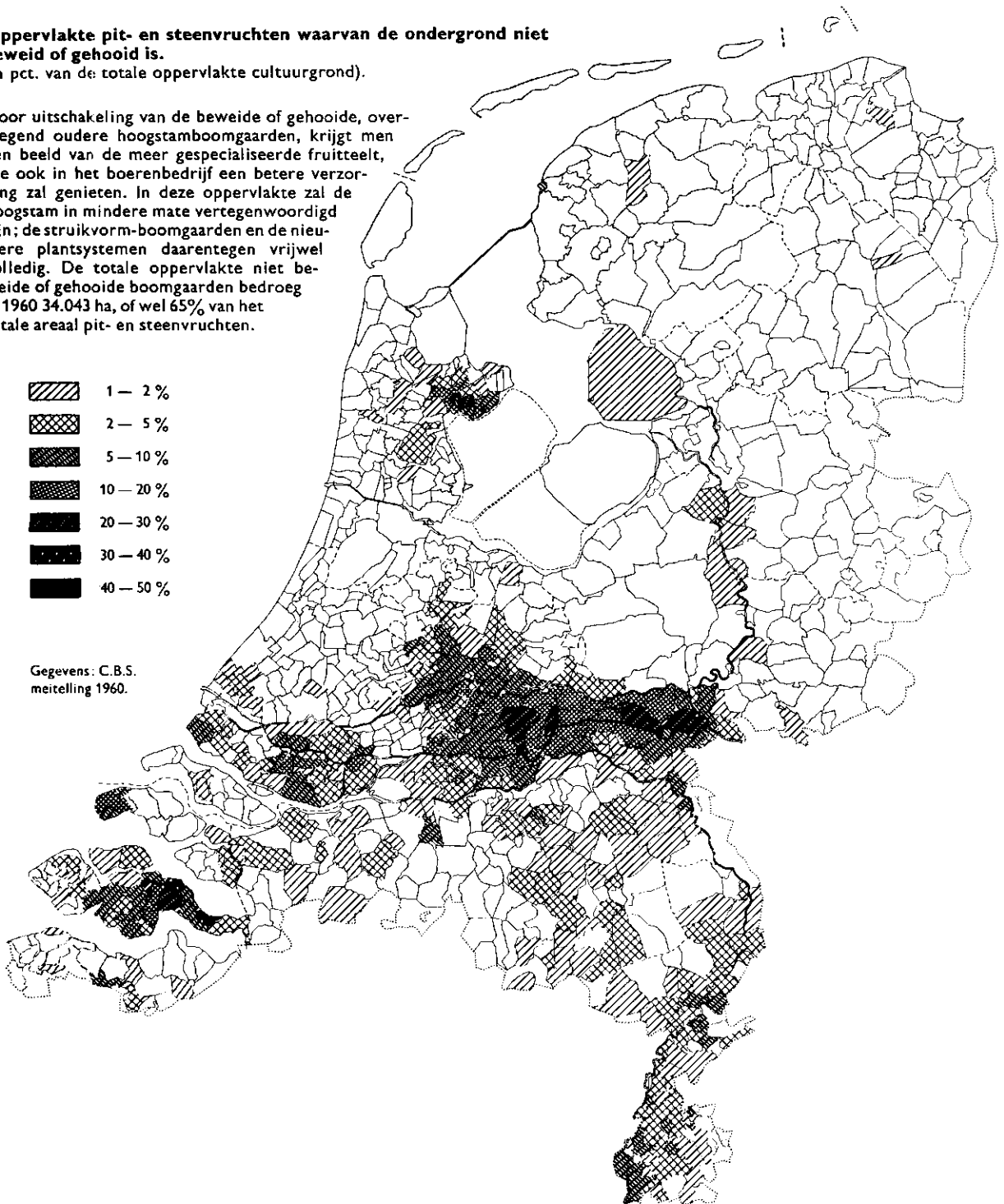
Oppervlakte pit- en steenvruchten waarvan de ondergrond niet beweid of gehooit is.

(in pct. van de totale oppervlakte cultuurgrond).

Door uitschakeling van de beweide of gehooide, overwegend oudere hoogstamboomgaarden, krijgt men een beeld van de meer gespecialiseerde fruitteelt, die ook in het boerenbedrijf een betere verzorging zal genieten. In deze oppervlakte zal de hoogstam in mindere mate vertegenwoordigd zijn; de struikvorm-boomgaarden en de nieuwere plantsystemen daarentegen vrijwel volledig. De totale oppervlakte niet beweide of gehooide boomgaarden bedroeg in 1960 34.043 ha, of wel 65% van het totale areaal pit- en steenvruchten.

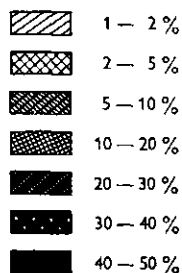
Gegevens: C.B.S.
metelling 1960.

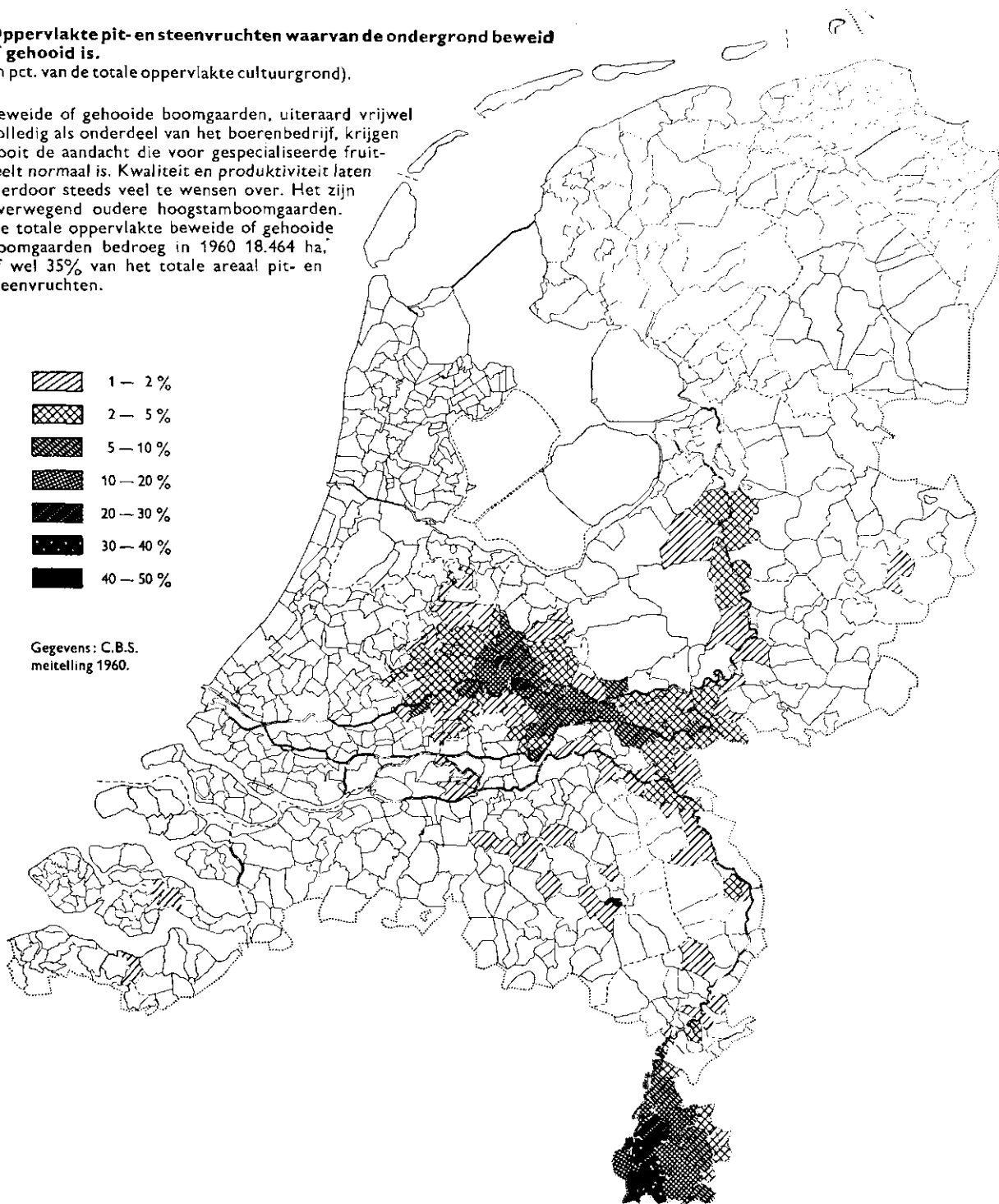
**Oppervlakte pit- en steenvruchten waarvan de ondergrond beweid
of gehooïd is.**

(in pct. van de totale oppervlakte cultuurgrond).

.Beweide of gehooide boomgaarden, uiteraard vrijwel volledig als onderdeel van het boerenbedrijf, krijgen nooit de aandacht die voor gespecialiseerde fruitteelt normaal is. Kwaliteit en produktiviteit laten hierdoor steeds veel te wensen over. Het zijn overwegend oudere hoogstamboomgaarden. De totale oppervlakte beweide of gehooide boomgaarden bedroeg in 1960 18.464 ha, of wel 35% van het totale areaal pit- en steenvruchten.

Gegevens: C.B.S.
mettelling 1960.

Het onderzoek naar de oppervlakte en leeftijdsopbouw van appelen en peren is beperkt gebleven tot bedrijven met een oppervlakte pit- en steenvruchten van 25 are en meer.

Voor de indeling in leeftijdsgroepen is uitgegaan van het jaar van aanplant op het betrokken bedrijf. Ingeval bomen waren omgeënt is als jaar van aanplant aangehouden het jaar waarin dit omenten heeft plaatsgehad.

De totale oppervlakte pitvruchten (appelen en peren) bedroeg in 1967 42 327 ha, waarvan 15 485 ha jong (d.i. 37 %), 15 775 ha in volle produktie (d.i. 37 %), 4 777 ha verouderd (d.i. 11 %) en 6 290 ha sterk verouderd (d.i. 15 %).

De jonge beplantingen bestaan hoofdzakelijk uit moderne rassen, de beplantingen in volle produktie bestaan zowel uit moderne als uit minder gangbare rassen. De verouderde en sterk verouderde aanplant betreft niet-gangbare rassen.

Tabel 1: De oppervlakte appelen per provincie naar leeftijdsopbouw

	Totaal ha	0 t/m 6 jaar		7 t/m 21 jaar		22 jaar en ouder	
		ha	%	ha	%	ha	%
Groningen, Friesland,							
Drente, Overijssel	783	314	40	278	36	191	24
Noordoostpolder	1 135	760	67	374	33	1	—
Oostelijk Flevoland	214	214	100	—	—	—	—
Gelderland	10 274	3 069	30	4 340	42	2 865	28
Utrecht	3 543	848	24	1 355	38	1 340	38
Noordholland	1 530	685	45	651	43	194	12
Zuidholland	3 044	1 086	36	1 314	43	644	21
Zeeland	4 174	1 918	46	1 735	42	521	12
Noordbrabant	3 236	1 609	50	1 259	39	368	11
Limburg	4 386	1 609	37	1 271	29	1 506	34
Nederland	32 319	12 112	37	12 577	39	7 630	24

Tabel 2: De oppervlakte appelen per ras naar leeftijdsopbouw

	Totaal ha	0 t/m 6 jaar		7 t/m 21 jaar		22 jaar en ouder	
		ha	%	ha	%	ha	%
Golden Delicious	7 348	4 494	61	2 655	36	199	3
Cox's Orange Pippin	5 818	3 079	53	2 316	40	423	7
Goudreinette	5 759	796	14	1 521	26	3 442	60
James Grieve	3 000	1 511	50	1 329	45	160	5
Jonathan	2 835	490	17	1 798	63	547	20
Stark Earliest	923	552	60	371	40	—	—
Lombartscaville	799	197	25	560	70	42	5
Yellow Transparant	622	68	11	387	62	167	27
Laxton's Superb	380	81	21	227	60	72	19
Overige rassen	4 835	844	17	1 413	29	2 578	54
Totaal	32 319	12 112	37	12 577	39	7 630	24

Tabel 3: De oppervlakte peren per provincie naar leeftijdsopbouw

	Totaal ha	0 t/m 8 jaar		9 t/m 24 jaar		25 jaar en ouder	
		ha	%	ha	%	ha	%
Groningen, Friesland,							
Drente en Overijssel	199	91	46	66	33	42	21
Noordoostpolder	84	64	76	20	23	—	—
Oostelijk Flevoland	12	12	100	—	—	—	—
Gelderland	2 287	648	29	695	30	944	41
Utrecht	1 257	356	29	444	35	457	36
Noordholland	864	331	38	358	42	175	20
Zuidholland	1 302	437	34	460	35	405	31
Zeeland	1 886	933	49	662	35	291	16
Noordbrabant	460	242	53	121	26	97	21
Limburg	1 657	259	16	372	22	1 026	62
Nederland	10 008	3 373	34	3 198	32	3 437	34

Tabel 4: De oppervlakte peren per ras naar leeftijdsopbouw

	Totaal ha	0 t/m 8 jaar		9 t/m 24 jaar		25 jaar en ouder	
		ha	%	ha	%	ha	%
Conference	1 921	792	41	767	40	362	19
Légipont	1 414	225	16	449	32	740	52
Doyenné du Comice	1 039	713	69	254	24	72	7
Beurré Hardy	847	532	63	228	27	87	10
Clapp's Favourite	799	154	19	240	30	405	51
Bonne Louise d'Avranches	623	253	41	259	41	111	18
Triomphe de Vienne	472	191	41	171	36	110	23
Précoce de Trévoux	413	195	47	130	32	88	21
Beurré Alexander Lucas	301	127	42	129	43	45	15
Overige rassen	2 179	191	9	571	26	1 417	65
Totaal	10 008	3 373	34	3 198	32	3 437	34

Oppervlakte kleinfruit
(naar gegevens metelling-C.B.S., 1962)

14.01

Samensteller: G. KOPPERT
FEBRUARI 1963
(zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de oppervlakte kleinfruit in Nederland, gespecificeerd naar fruitsoort, provincie en belangrijkste gebieden. Tevens is per fruitsoort het procentuele aandeel van jonge aanplanten vermeld, waarvoor de volgende maatstaven zijn aangelegd:

voor frambozen: jonger dan 1 jaar

voor zwarte bessen: jonger dan 3 jaar

voor rode en witte bessen: jonger dan 4 jaar.

Van kruisbessen en overig kleinfruit is de oppervlakte jonge aanplant niet in de C.B.S.-gegevens vermeld. Bij de onderscheiding in gebieden is uitgegaan van de indeling in landbouwgebieden, die bij het C.B.S. gebruikelijk is, zij het dat in vele gevallen enige gebieden zijn samengevoegd.

	Fram- bozen	w.v. jong	Zwarte bessen	w.v. jong	Rode en witte bessen	w.v. jong	Kruis- bessen	Overig klein fruit	Totaal	w.v. als onder- teelt	Aantal be- drijven
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
Groningen	3		24	29	53	17	3	3	86	53	351
Friesland	2		27	15	52	8	8	1	90	72	252
Drenthe	2		10	50	7	29	1	9	29	10	116
Overijssel	1		3		2			5	11	27	46
Noordoostpolder			9		7			1	17	41	45
Gelderland	18	11	101	15	423	25	44	62	648	31	4182
Betuwe t.O.v. Tiel	9	11	31	21	255	27	31	11	337	36	2031
Land v. Maas en Waal	2	13	19	10	102	20	4	5	132	36	818
Bommelerwaard	1		12	9	17	12	2	36	68	2	538
Utrecht	2		15	20	36	16	2	25	80	46	227
Noordholland	1		75	21	241	18	44		361	83	848
Bangert			34	18	165	15	35		234	91	407
Zuidholland	1		33	18	117	7	3	1	155	62	910
Zeeland	80	9	254	22	206	25	27	45	612	43	1686
Zuid-Beveland	75	9	140	18	172	21	25	42	454	45	1222
Noordbrabant	653	8	448	28	395	31	11	8	1515	10	7215
B. op Zoom, N.W. zandgronden	156	6	78	22	100	30	1	1	336	8	1547
Land v. Breda	357	8	39	32	112	30	1	1	510	4	2607
Meerij en Kempen	102	8	118	28	107	29	5	2	334	14	1645
Peelgebied	22	9	118	24	28	59	1	2	171	15	619
Limburg	19	10	526	25	139	40	22	18	724	7	2736
W. Noord-Limburg	17	10	298	28	68	45	7	15	405	3	1501
N. Maasvallei	2	10	168	24	51	34	6	2	228	8	855
Nederland	782	8	1525	25	1678	24	165	178	4328	28	18614

Oppervlakte bloembollen
(naar gegevens metelling-C.B.S., 1962)

15.01

Samensteller: G. KOPPERT
FEBRUARI 1963
(zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de oppervlakte bloembollenteelt in Nederland, gespecificeerd naar soort, provincie en belangrijkste centra.

Bij de specificatie naar soort is de oppervlakte hyacinten, tulpen en narcissen samengevoegd, omdat in de C.B.S.-gegevens deze oppervlakten niet afzonderlijk vermeld zijn.

	Hyacinten Tulpen Narcissen	Gladiolen	Overig bijgoed	Totaal	Leeg bollenland	Aant. bedrijven
	in hectaren					
Groningen	14	1	—	15	—	33
Friesland	33	23	1	57	3	84
Drenthe	1	—	—	1	—	18
Overijssel	—	—	1	1	—	21
Noordoostpolder	64	30	12	106	1	103
Gelderland	—	1	3	4	—	30
Utrecht	1	—	2	3	—	13
Noordholland	3447	515	1256	5218	690	7606
Anna-Paulowna	638	64	222	924	78	613
Den Helder, Callantsoog, Zijpe	258	16	62	334	63	174
Noordelijk W. Friesland	255	30	112	397	36	825
Oostelijk W. Friesland	976	168	307	1451	282	2447
Avenhorn-Berkhout	155	2	16	173	24	304
Geestmeramb. + randg.	203	113	63	379	37	772
N. Kennemerland	356	75	208	639	62	1012
Z. Kennemerland	198	5	71	274	29	218
Zuidholland	2792	350	318	3460	361	3689
N. Bollenstreek ¹	2362	120	282	2764	293	2055
Z. Bollenstreek	190	8	15	213	40	289
Rijnsburg	24	2	2	28	18	63
Westland ²	71	1	9	81	—	383
Z.H. eilanden	32	218	1	251	2	554
Zeeland	10	488	7	506	—	1025
Noordbrabant	42	117	4	163	—	230
Noordwesthoek	36	53	1	90	—	80
Limburg	3	27	2	32	—	87
Nederland	6406	1553	1606	9565	1055	12939

¹ Hillegom, Lisse, Sassenheim, Noordwijkerhout, Noordwijk, Voorhout, Warmond.

² Oegstgeest, Katwijk, Valkenburg, Wassenaar.

³ Excl. Loosduinen, incl. Maasland e.o.

Oppervlakte bloemisterijgewassen
(naar gegevens meitelling-C.B.S., 1962)

17.01

Samensteller: G. KOPPERT
FEBRUARI 1963
(zie ook blad 10.02)

In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de oppervlakte bloemisterij-gewassen onder glas en in de open grond, gespecificeerd naar provincie en naar belangrijkste teelten en centra.

	St. glas verw.				St. glas onverw.				Plat- glas	Open grond			Totaal
	Rozen	Anjers	Potpl.	Ove- rig	Rozen	Anjers	Potpl.	Ove- rig		Snij- bloe- men	Trek- hees- ters	Ove- rig	
	in hectaren												
Groningen	0.3	1.1	0.9	0.7	—	0.1	0.2	0.2	1.—	5	—	4	14
Friesland	—	0.1	1.7	0.6	—	—	0.2	0.6	1.4	3	—	3	11
Drenthe	0.2	1.2	0.8	0.5	—	—	0.1	0.6	1.1	6	—	5	15
Overijssel	—	—	1.5	1.2	—	—	0.2	0.4	1.8	6	—	11	21
Gelderland	0.2	1.1	8.5	7.6	—	—	1.1	2.5	13.1	18	—	31	83
Utrecht	1.—	3.5	4.2	4.1	0.3	1.8	0.7	2.5	3.1	24	1	10	56
Ronde Venen	0.9	2.7	0.4	0.7	0.3	1.8	0.2	0.5	0.2	6	1	2	17
Vleuten	0.1	0.2	1.—	1.4	—	—	0.1	1.—	—	4	—	1	9
Noordholland	101.6	63.3	27.4	30.—	0.4	0.6	1.3	9.9	12.3	93	120	60	520
Aalsmeer	83.4	42.4	20.7	12.7	0.1	0.4	0.2	0.6	5.4	22	110	27	325
Uithoorn	2.—	10.—	1.—	2.5	—	—	0.1	1.—	0.3	11	1	6	35
Haarlemmermeer	9.5	7.1	2.4	5.2	0.1	—	—	0.6	0.3	13	8	3	49
Nieuwer-Amstel	5.9	1.8	—	0.7	—	—	—	0.2	0.1	1	—	2	12
Zuidholland	8.4	43.9	11.6	96.2	5.—	8.9	2.5	91.9	8.5	332	5	145	759
de Venen	2.7	21.5	1.3	8.2	0.9	4.8	0.4	11.3	1.7	48	1	2	104
Westland ¹	2.9	11.6	2.4	63.9	1.—	0.9	1.2	46.2	0.4	69	—	11	210
Rijnsburg	—	3.3	—	3.4	—	1.2	0.1	14.5	0.2	74	—	69	166
Pijnacker-Berkel	1.1	3.2	0.1	0.9	2.1	—	—	1.—	—	10	—	—	18
Zeeland	—	—	0.7	0.2	—	—	0.1	0.6	0.6	3	—	4	9
Noordbrabant	0.1	0.1	4.4	2.7	—	—	0.6	2.1	1.8	13	1	15	41
Limburg	—	—	1.2	0.6	—	—	0.1	0.7	0.8	5	—	13	21
Nederland	111.9	114.3	62.8	144.5	5.9	11.5	7.1	112.—	45.4	508	127	301	1551

¹ Incl. Maasland, excl. Loosduinen.

In dit blad is een overzicht gegeven van financiële resultaten welke in 1969 en 1970 in de tuinbouw zijn verkregen.

De gegevens zijn ontleend aan het rentabiliteitsonderzoek dat door het Landbouw-Economisch Instituut jaarlijks op een groot aantal bedrijven wordt ingesteld. In de desbetreffende gebieden is deze steekproef representatief voor de vermelde categorieën van zuivere tuinbouwbedrijven met een arbeidsbehoefte van tenminste één manjaar.

De kosten over 1969 en 1970 zijn ontleend aan de boekhoudingen en/of daarbij behorende bescheiden, dan wel – tegen de achtergrond van jaarrekeningen van voorgaande jaren – getaxeerd. De opbrengsten zijn op administratieve basis op de bedrijven, resp. via opgaven van veilingen, verzameld. Voor de wijze van berekening en een toelichting op de kengetallen wordt verwezen naar blad 82.01. Tot 1964 werd 4 % over het geïnvesteerde bedrag in rekening gebracht, daarna bedroeg dit percentage 5 (1964 en 1965), 6 (1966 t/m 1968), 6½ (1969) en 7 (1970).

In tabel 1 is het netto-overschot dat in 1969 en 1970 gemiddeld per bedrijf en per jaar werd verkregen, tot uitdrukking gebracht. Daar bij vergelijking van de resultaten der diverse groepen van bedrijven rekening moet worden gehouden met de bedrijfsgrootte, is het netto-overschot tevens uitgedrukt in procenten van de kosten.

Een vergelijking met voorgaande jaren is mogelijk gemaakt door de gemiddelde resultaten van de jaren 1960 t/m 1967 en die van 1968 in de tabel op te nemen.

Uit tabel 2 blijkt hoezeer de uitkomsten van de afzonderlijke bedrijven in éénzelfde groep uiteenliepen.

In tabel 3 is weergegeven het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer in 1969 en 1970 en in tabel 4 de spreiding van dit gemiddelde ondernemersinkomen.

Korte beschouwing van de resultaten:

In de groentesector waren de stookteelten in 1969 goed, in 1970 matig rendabel. Vooral van komkommers waren de uitkomsten in 1970 sterk teruggelopen. Koude glasteelten leverden in beide jaren verlies op. Voor de opengrondsgroenteteelt was 1969 een gunstig jaar; in 1970 was deze bedrijfstak echter verliesgevend.

In de bloemisterij gaf de rentabiliteit van de Aalsmeerse snijbloemeteelt, met name vooral van de teelt van rozen, een ongunstige ontwikkeling te zien. In het Westland daarentegen werden de resultaten van de bloemisterij (waarvan het sortiment sterk van dat van Aalsmeer afwijkt) in de laatste jaren steeds gunstiger, met als gevolg een sterke toeneming van de omvang van deze teelten in dit gebied. Jaarrondchrysanten en fresia's bijv. gaven in beide jaren goede uitkomsten. De – in 1969 nog verliesgevende – teelt van anjers leverde in 1970 goede winst op.

In de bloembollenteelt verkregen bedrijven met veel hyacinten in de Zuidelijke bloembollenstreek in 1969 een gunstig, in 1970 een zeer matig resultaat. Van de overige bedrijven waren de uitkomsten in dit gebied negatief. Deze resultaten zijn mede beïnvloed door de uitkomsten van op vele bedrijven geïntegreerde teelten van bloemen (vnl. trek van bloembollen). Het Grootslag (De Streek) herstelde zich in 1970 van de slechte rentabiliteit in voorafgaande jaren.

Hoewel de rentabiliteit van de boomteelt in Boskoop – in vergelijking met andere takken van tuinbouw – relatief gunstig is te noemen valt in de jaren 1969 en 1970 een daling ten opzichte van 1968 te constateren.

De crisis in de fruitteelt leidde in 1969 tot een dieptepunt. In 1970 trad enig herstel is, dank zij de betere prijzen van bewaarfruit in het voorjaar van 1971.

In het kader van deze korte beschouwing kon op de oorzaken van de rentabiliteitsontwikkeling in het algemeen niet worden ingegaan.

Tabel 1: Het netto-overschot per bedrijf (1969 en 1970 voorlopige cijfers).

	Kosten		Netto-overschot in guldens				in guldens per f 100,— kosten			
	1969	1970	1960/67	1968	1969	1970	60/67	68	69	70
Glasbedrijven										
Overwegend verwarmd										
Westland	127 900	146 300	9 200	3 200	12 500	11 100	12	3	10	8
waarvan bloemen	145 000	166 400	—	9 100	16 200	29 100	—	8	11	18
De Kring	123 600	153 600	6 200	✓ 200	16 600	9 200	9	✓ 0	13	6
Noord-Limburg (groente)	99 500	—	—	4 100	9 300	—	—	4	9	—
Aalsmeer — snijbloemen (rozen en/of anjers) ¹	105 700	116 500	17 100	12 300	3 100	2 000	30	13	3	2
Aalsmeer — snijbloemen (ov. bedrijven) ¹	89 700	106 900	5 600	✓ 8 700	2 500	5 800	12	✓ 12	3	5
Aalsmeer — potplanten ¹	117 000	143 400	11 400	8 600	5 800	13 000	15	8	5	9
Overwegend onverwarmd										
Westland (groente, fruit, bloemen)	62 900	67 200	2 200	500	✓ 3 600	✓ 6 200	6	1	✓ 6	✓ 9
Overwegend gemengde glasbedrijven										
Noord-Limburg	59 100	—	3 300	✓ 4 600	✓ 5 900	—	7	✓ 9	✓ 10	—
Opengrondsbedrijven										
Groente										
IJsselmonde	60 800	—	200	2 000	9 300	—	0	4	15	—
Randgebieden van het Geestmerambacht: vaste bedrijven	49 800	—	—	✓ 3 300	12 600	—	—	✓ 8	25	—
Nederland	—	56 500	—	—	—	✓ 6 300	—	—	—	✓ 11
Groente en bloembollen										
De Streek (indeling in % van arbeidsbehoefte) ≥ 80 % bloembollen										
	70 000	79 500	—	✓ 200	✓ 1 100	7 500	—	✓ 0	✓ 2	9
Bloembollen										
Kwekersbedrijven										
Bollenstreek (indeling in % van arbeidsbehoefte)										
> 30 % hyacinten	102 500	113 400	11 200	0	11 400	1 300	19	0	11	1
> 50 % tulpen	51 800	56 300	2 400	✓ 4 600	✓ 4 100	✓ 4 700	9	✓ 10	✓ 8	✓ 8
< 50 % tulpen	55 300	68 200	4 600	4 800	✓ 2 500	✓ 1 000	16	10	✓ 5	✓ 1
Boomkwekerij										
Boskoop	44 400	51 800	—	9 300	7 800	8 300	—	24	18	16
Fruitteelt										
Gespecialiseerde bedrijven in Nederland	70 700	75 200	—	✓ 14 100	✓ 21 000	✓ 12 000	—	✓ 23	✓ 30	✓ 16

¹ Sinds 1969 incl. Ter Aar e.o.

Tabel 2: Aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten van het aantal bedrijven per groep.

	1969				1970			
	Verlies- gevend	Winstgevend ¹			Verlies- gevend	Winstgevend ¹		
		matig	goed	zeer goed		matig	goed	zeer goed
Glasbedrijven								
Overwegend verwarmd								
Westland	29	44	23	4	35	46	15	4
waarvan bloemen	29	43	21	7	19	50	19	12
De Kring	23	37			44	28		
Noord-Limburg (groente)	43	37	20	—	—	—	—	—
Aalsmeer — snijbloemen (rozen en/of anjers)	51	34	9	6	49	42	5	4
Aalsmeer — snijbloemen (overige bedrijven)	57	29	14	—	30	57	13	—
Aalsmeer — potplanten	70	10	7	13	50	28	16	6
Overwegend onverwarmd								
Westland (groente, fruit, bloemen)	65	32	3	—	81	16	3	—
Overwegend gemengde glasbedrijven								
Noord-Limburg	73	27	—	—	—	—	—	—
Opengrondsbedrijven								
Groente								
IJsselmonde	45	18	27	10	—	—	—	—
Randgebieden van het Geestmerambacht: vaste bedrijven	18	41	19	22	—	—	—	—
Nederland	—	—	—	—	70	28	2	—
Groente en bloembollen								
De Streek (indeling in % van arb.behoeftte ≥ 80 % bloembollen)	50	35	15	—	48	13	16	23
Bloembollen								
Kwekersbedrijven								
Bollenstreek (indeling in % van arbeidsbehoefte)								
≥ 30 % hyacinten	46	29	21	4	50	23	27	—
≥ 50 % tulpen	73	21	3	3	69	27	4	—
< 50 % tulpen	58	39	3	—	61	23	16	—
Boomkwekerij								
Boskoop	37	15	33	15	28	34	21	17
Fruitteelt								
Gespec. bedr. in Nederland	95	5	—	—	84	12	4	—

¹ matig = f — tot < f 20,— per f 100,— kosten.
goed = f 20,— tot < f 40,— per f 100,— kosten.
zeer goed = f 40,— tot > f 40,— per f 100,— kosten.

Tabel 3: Ondernemersinkomen uit het bedrijf per ondernemer (in guldens).

	1969				1970			
	Netto-overshot	Handen-arbeid ondernemer	Rente meer berekend dan betaald	Onder-nemers-inkomen	Netto-overshot	Handen-arbeid ondernemer	Rente meer berekend dan betaald	Onder-nemers-inkomen
Glasbedrijven								
Overwegend verwarmd								
Westland	11 100	14 500	6 400	32 000	9 600	17 300	8 100	35 000
waarvan bloemen	15 100	15 100	6 300	36 500	27 400	17 800	8 400	53 600
De Kring	14 400	14 000	5 700	34 100	7 900	17 600	7 700	33 200
Noord-Limburg (groente)	7 400	14 400	5 400	27 200	—	—	—	—
Aalsmeer – snijbloemen (rozen en/of anjers)	2 100	14 600	4 000	20 700	1 300	15 900	4 600	21 800
Aalsmeer – snijbloemen (overige bedrijven)	1 900	14 800	4 200	20 900	4 300	16 300	6 400	27 000
Aalsmeer – potplanten	3 000	13 900	2 600	19 500	6 400	15 100	3 400	24 900
Overwegend onverwarmd								
Westland (groente, fruit, bloemen)	∕3 600	15 400	4 000	15 800	∕5 600	17 200	3 600	15 200
Overwegend gemengde glasbedrijven								
Noord-Limburg	∕5 300	14 600	2 500	11 800	—	—	—	—
Opengrondsbedrijven								
Groente								
IJsselmonde	6 400	15 300	2 200	23 900	—	—	—	—
Randgebieden van het Geestmerambacht: vaste bedrijven	11 100	13 900	4 200	29 200	—	—	—	—
Nederland	—	—	—	—	∕5 300	17 700	3 200	15 600
Groente en bloembollen								
De Streek (indeling in % van arbeidsbehoefte) ≥ 80 % bloembollen	∕700	12 300	6 000	17 600	5 400	14 300	7 700	27 400
Bloembollen								
Kwekersbedrijven Bollenstreek (indeling in % van arbeidsbehoefte)								
≥ 30 % hyacinten	9 400	14 700	10 500	34 600	1 100	16 100	11 400	28 600
≥ 50 % tulpen	∕3 200	13 700	5 400	15 900	∕3 700	15 200	5 500	17 000
< 50 % tulpen	∕2 000	12 700	4 900	15 600	∕700	14 900	5 800	20 000
Boomkwekerij								
Boskoop	6 400	16 200	3 400	26 000	7 100	18 500	4 500	30 100
Fruitteelt								
Gespecialiseerde bedrijven in Nederland	∕19 700	14 400	6 100	800	∕11 600	16 200	5 100	9 700

∕ = negatief.

Tabel 4: Aantal ondernemers per klasse van ondernemersinkomen in % van het totaal aantal ondernemers.

	1969				1970			
	< 5 000	5 000- 10 000	10 000- 25 000	> 25 000	< 5 000	5 000- 10 000	10 000- 25 000	> 25 000
Glasbedrijven								
Overwegend verwarmd								
Westland	14	6	19	61	8	7	32	53
waarvan bloemen	20	7	10	63	9	3	15	73
De Kring	15	1	28	56	15	14	24	47
Noord-Limburg (groente)	12	7	33	48	—	—	—	—
Aalsmeer – snijbloemen (rozen en/of anjers)	20	7	34	39	15	10	33	42
Aalsmeer – snijbloemen (overige bedrijven)	24	13	21	42	10	10	29	51
Aalsmeer – potplanten	8	16	57	19	5	5	53	37
Overwegend onverwarmd								
Westland (groente fruit, bloemen)	10	20	41	29	9	32	47	12
Overwegend gemengde glasbedrijven								
Noord-Limburg	19	24	57	—	—	—	—	—
Opengrondsbedrijven								
Groente								
IJsselmonde	9	9	45	37	—	—	—	—
Randgebieden van het Geestmerambacht: vaste bedrijven	8	8	32	52	—	—	—	—
Nederland	—	—	—	—	17	6	57	20
Groente en bloembollen								
De Streek (indeling in % van arbeidsbehoefte) > 80 % bloembollen	22	13	36	29	16	7	33	44
Bloembollen								
Kwekersbedrijven Bollenstreek (indeling in % van arbeidsbehoefte)								
> 10 % hyacinten	13	—	38	49	11	7	37	45
> 50 % hulpen	3	13	76	8	—	11	81	8
< 50 % tulpen	5	28	49	18	5	19	50	26
Boomkwekerij								
Boskoop	—	12	27	61	—	3	27	70
Fruitteelt								
Gespecialiseerde bedrijven in Ned.	61	18	18	3	43	20	27	10

**Geldopbrengsten van de teelt van kropsla
onder staand glas (Berkel e.o. 1963 t/m 1968)**

21.01

Samensteller: P. G. A. WEBER

JUNI 1969

De gemiddelde geldopbrengsten per 100 m² van kropsla onder staand glas in de seizoenen 1963 t/m 1968 zijn ontleend aan L.E.I.-administraties uit het gebied Berkel e.o. In tabel 1 zijn deze gegevens opgenomen. De gemiddelde plantdatum, de gemiddelde groeiduur en de gemiddelde geldopbrengsten zijn gegroepeerd naar oogstdatum. In afzonderlijke grafieken wordt nog eens het verloop van de gemiddelde opbrengsten bij een bepaalde oogstdatum aangegeven. Uit de beschikbare gegevens zijn de bijbehorende gemiddelde plantdata bepaald. Wegens het beperkte aantal waarnemingen is het opbrengstverloop getoetst aan het gemiddelde prijsverloop per week, waardoor een continu curve per seizoen werd verkregen. Verschillen in de grondsoort, de slarassen, het gemiddelde gewicht bij de oogst, de mate van CO₂-toediening en/of verwarming kunnen afwijkingen van 2 tot 5 à 6 weken t.o.v. de gemiddelde groeiduur veroorzaken. Het al of niet gebruiken van een verwarmingsinstallatie is niet vermeld.

Tabel 1: Gemiddelde geld-opbrengsten van kropsla per 100 m².

Plantperiode	Gemiddelde groeiduur (dagen)	Oogstperiode	Geldopbrengsten in gls per 100 m ²					
			1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
eind aug./begin sept.	50	16-31 okt.	50	110	280	155	140	335
begin sept./half sept.	55	1-15 nov.	75	125	200	255	175	295
half sept./eind sept.	65	16-30 nov.	135	145	175	280	140	365
half sept./begin okt.	75	1-15 dec.	215	230	250	245	180	350
eind sept./half okt.	90	16-31 dec.	345	250	345	265	245	405
begin okt./half okt.	95	1-15 jan.	475	170	325	280	270	290
half okt./eind okt.	105	16-31 jan.	525	350	390	340	¹	385
eind okt./begin nov.	105	1-14 febr.	460	360	330	380	—	325
begin nov./half nov.	115	15-28 febr.	270	440	530	340	—	435
half nov./half dec.	115	1-15 mrt.	230	390	620	240	—	285
eind dec.	95	16-31 mrt.	295	350	380	200	—	320
januari	75	1-15 apr.	390	255	330	140	—	410
februari	70	16-30 apr.	280	200	240	240	—	420
eind febr./half mrt.	65	1-15 mei	260	280	350	400	—	275

¹ Geen waarnemingen.

**Opbrengsten van de teelt
van tomaten
(Westland 1966 t/m 1971)**

21.02

Samensteller: P. G. A. WEBER

APRIL 1972

Onderstaande tabel geeft de kilo- en geldopbrengsten van tomaten bij verschillende plantdata. De gegevens hiervoor werden verkregen uit de L.E.I.-administraties van een aantal tuinbouwbedrijven in het Westland

Met behulp van onderstaande gegevens en de gegevens uit blad 21.01, betreffende de teelt van sla, is het mogelijk begrotingen te maken van de te verwachten opbrengsten bij verschillende teelttopvolgingen van sla en tomaten.

De plantdata van de tomaten zijn ingedeeld in perioden van veertien dagen. Voor elk van deze veertien-daagse perioden zijn vermeld: de gemiddelde kg-opbrengsten, alsmede voor 1971 de hoogste en laagste waarneming. Voor de plantdata tot 31 januari over de jaren 1966 t/m 1969 hebben de gegevens alleen betrekking op de oogst tot 1 augustus. In 1970 en 1971 hebben de gegevens voor de plantdata tot 15 januari alleen betrekking op de oogst tot 1 juli.

In de grafieken 1 en 2 is het verband tussen plantdatum en geldopbrengsten voor de jaren 1970 en 1971 grafisch weergegeven.

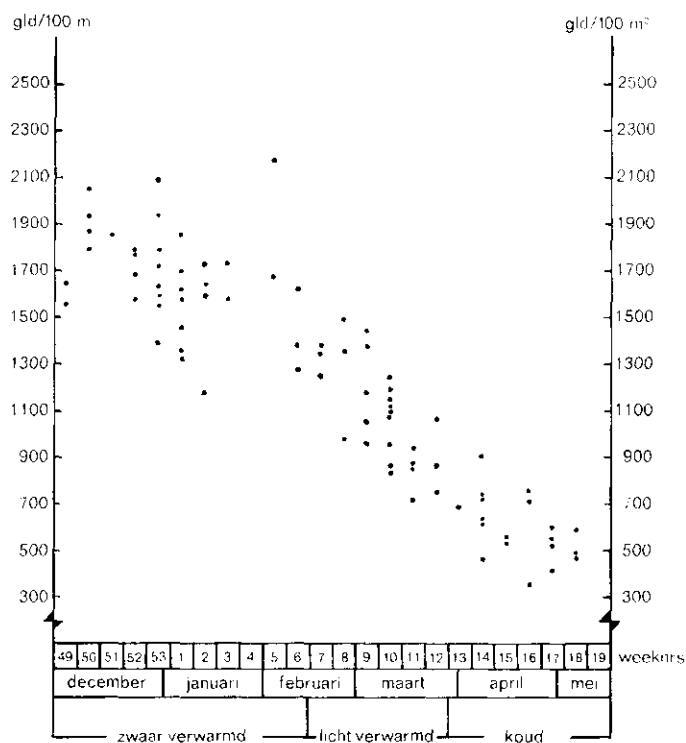
Tabel 1: Kg- en geldopbrengsten (incl. 4 % BTW) van tomaten bij verschillende plantdata ¹⁾ per 100 m².

Plantperiode ²	1 dec.- 15 dec.	16 dec.- 31 dec.	1 jan.- 15 jan.	16 jan.- 31 jan.	1 feb. 14 feb.	15 feb.- 28-29 feb.	1 mrt.- 15 mrt.	16 mrt.- 31 mrt.	1 apr.- 15 apr.	16 apr.- 30 apr.
Kilogramopbrengsten										
1966 gemiddeld	870	920	870	950	910	1 090	1 060	1 030	880	1 090
1967 —	1 020	1 160	1 090	1 010	950	1 180	1 130	1 210	1 130	910
1968 —	1 130	1 270	1 130	1 110	1 260	1 170	1 070	1 050	940	900
1969 —	—	1 250	1 240	1 110	—	—	1 200	1 170	1 040	910
1970 —	1 000	1 030	960	1 300	1 370	1 240	1 260	1 140	1 160	1 020
1971 —	900	950	970	1 340	1 320	1 210	1 190	1 110	880	760
<i>hoogste</i>	990	1 110	1 280	1 646	1 470	1 240	1 480	1 280	1 150	1 040
<i>laagste</i>	690	810	670	1 050	1 190	1 000	810	960	670	580
Geldopbrengsten										
1966 gemiddeld	1 430	1 530	1 320	1 310	1 180	1 040	850	590	420	540
1967 —	1 470	1 520	1 340	1 110	1 000	1 050	910	770	680	500
1968 —	1 590	1 490	1 370	1 160	1 180	1 040	890	720	580	540
1969 —	—	2 070	1 900	1 500	—	—	1 020	890	650	540
1970 —	1 810	1 730	1 550	1 650	1 620	1 300	1 110	860	670	550
1971 —	1 720	1 660	1 600	1 700	1 440	1 330	1 000	870	720	700
<i>hoogste</i>	1 880	1 970	2 260	2 240	1 650	1 850	1 350	1 050	990	1 020
<i>laagste</i>	1 560	1 360	1 130	1 430	1 330	930	600	710	460	540
Gemiddelde prijs in gld. p. kg										
1966	1,64	1,66	1,52	1,38	1,30	0,95	0,80	0,57	0,48	0,50
1967	1,44	1,30	1,24	1,10	1,05	0,89	0,80	0,63	0,60	0,55
1968	1,41	1,18	1,21	1,04	0,93	0,89	0,83	0,69	0,61	0,60
1969	—	1,65	1,53	1,35	—	—	0,85	0,77	0,63	0,59
1970	1,81	1,67	1,62	1,28	1,19	1,05	0,88	0,77	0,47	0,54
1971	1,93	1,75	1,65	1,27	1,08	1,09	0,84	0,78	0,82	0,91

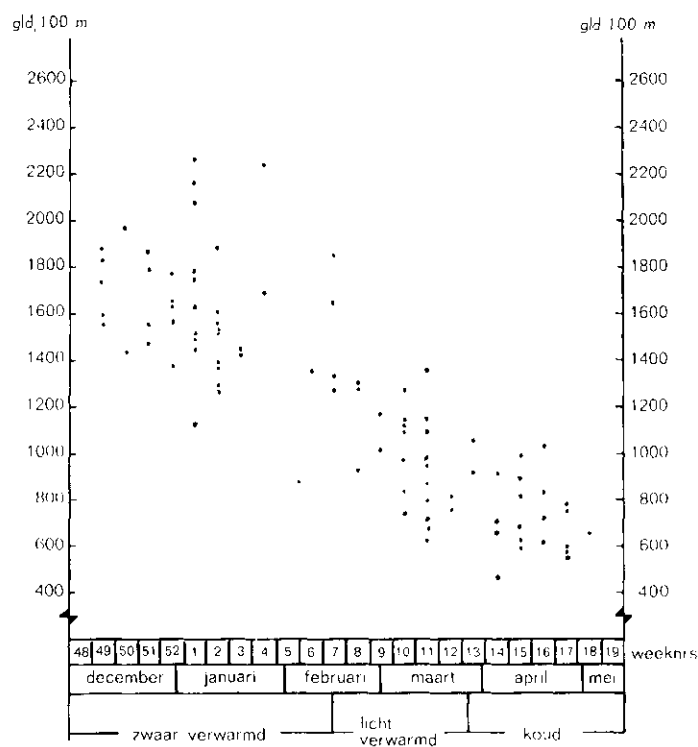
¹ In 1969 plantperiode 16/1 t/m 31/1 is gebied Berkel e.o.

² In 1966 t/m 1969 plantperiode tot 31/1, oogst tot 1 augustus. In 1970 en 1971 plantperiode tot 15/1, oogst tot 1 juli.

Grafiek 1: Verband tussen plantdatum en geldopbrengst (incl. 4 % BTW) (teeltjaar 1970).

Grafiek 2: Verband tussen plantdatum en geldopbrengst (incl. 4 % BTW) (teeltjaar 1971).

**De vermogensbehoefte van groenteteeltbedrijven
met zwaar verwarmd staand glas
(prijspeil augustus 1965)**

21.03

Samenstellers : J. VAN DER DOES
J. VAN VEEN
AUGUSTUS 1965

1. Omschrijving

Het doel van dit en soortgelijke normbladen (zie o.a. 22.01, 23.01 en 25.01) is een indruk te geven van de vermogensbehoefte op basis van de nieuwwaarde voor de gekozen type-bedrijven. Alleen bij de stichting van nieuwe bedrijven zal een maximaal vermogensbeslag voorkomen; bij bestaande bedrijven is het vermogensbeslag lager. Voor exacte gegevens over de investerings- en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen voor zwaar verwarmd staand glas wordt verwezen naar rubriek 40: prijzen en kosten van duurzame produktiemiddelen.

De vermogensbehoefte van groenteteeltbedrijven met zwaar verwarmd staand glas is berekend voor vijf type-bedrijven in het tuinbouwgebied „de Kring”, waarop resp. 30, 60, 90, 120 en 150 are Venlo-warenhuis, met een warmtecapaciteit in de warenhuizen van 200 kcal/h en per m² grondoppervlak.

2. De type-bedrijven

Uitgegaan is van twee percelen tuinland met een kadastrale oppervlakte van 110 en 175 are. Voor de netto-beteelbare maat moeten deze oppervlakten verminderd worden met resp. 16 % (17,6 are) en 12,4 % (21,7 are) voor erf, paden, sloten enz. en voorts met een geringe oppervlakte voor onderdelen van de verwarmingsinstallaties (ketelhuis, schoorsteen, tank enz.). De bedrijfsgrootte en bedrijfsindeling van de type-bedrijven zijn vermeld in tabel 1.

Tabel 1: Bedrijfsgrootte en bedrijfsindeling van de type-bedrijven (in aren).

Type-bedrijf	1	2	3	4	5
Bedrijfsgrootte					
Kadastrale oppervlakte	110	110	110	175	175
erf, paden, sloten, enz.	17,6	17,6	17,6	21,7	21,7
ketelhuis, schoorsteen, tank, enz.	1,4	1,9	2,4	2,8	3,3
Beteelbare oppervlakte	91	90,5	90	150,5	150
Bedrijfsindeling					
Verwarmd staand glas	30	60	90	120	150
Platglas, met enkele onderbouw:					
aantal ramen	(500 st.)	(50 st.)	—	—	—
oppervlakte	8	0,8	—	—	—
Open grond voor groenteteelt:					
intensieve teelten	53	29,7	—	—	—
extensieve teelten	—	—	—	—	—
(één teelt per jaar)	—	—	—	30,5	—

3. De investeringen in de noodzakelijke duurzame produktiemiddelen en het benodigde bedrijfskapitaal

Voor het begroten van de investeringen in de benodigde duurzame produktiemiddelen en het bedrijfskapitaal van de vijf type-bedrijven, werden de volgende uitgangspunten gekozen:

- de teelten. In de verwarmde warenhuizen vroege stooktomaten met een nateelt van komkommers of sla, onder het platte glas en op de intensief beteelde open grond een teeltopvolging van meerdere groentegewassen per jaar, en op de extensief beteelde open grond slechts één gewas per jaar.
- de grond. Tuingrond geschikt voor de teelt van vroege stooktomaten; goede ontsluiting van de

percelen en gunstige ligging voor de afzet van de produkten. De grond is eigendom van de ondernemers.

- c. het staande glas. Verbeterde Venlo-warenhuizen met een kapspanning van 3,20 meter, een kaplengte van 71 meter en een glashelling van 24°. Thermisch verzinkte ijzeren onderbouw en dek.
- d. de verwarmingsinstallatie. Vlampijpketels (fabrieksketels) met afgasventilatoren. Vol-automatische installaties voor het stoken van zware olie (3500 sec. Redw. I). Distributienet in de warenhuizen: 4 verwarmingsbuizen van 51 mm diameter per kap, op bedrijven met 60 are en méér staand glas met afstandsbediening. Eternietschoorsteen op bedrijven met resp. 30, 60 en 90 are staand glas, schoorsteen van radiaalsteen op bedrijven met resp. 120 en 150 are staand glas. Ketelhuizen (met ketelplaat) en stenen schoorstenen zijn onderheid.
- e. het platte glas, met toebehoren (enkele onderbouw en rietmatten). In goede staat verkerend gebruikt materiaal. De ramen worden gedeeltelijk gebruikt voor het opkweken van plantmateriaal.
- f. de bedrijfsschuur. Op type-bedrijven met een kadastrale oppervlakte van 110 are een bedrijfsschuur van hout (betonnen voet en vloer, eterniet dak), op type-bedrijven van 175 are een stenen schuur (betonnen voet en vloer, eterniet dak, onderheid).
- g. de transportmiddelen op het bedrijf. Op bedrijven met resp. 30, 60 en 90 are staand glas een tuinspoor met wissel en lorries. In goede staat verkerend gebruikt materiaal. Op bedrijven met resp. 120 en 150 are staand glas een betonpad in het midden van de warenhuizen alsmede transportwagens met motor.
- h. de overige duurzame produktiemiddelen. Opgenomen zijn alleen de voor een goede uitoefening van de teelten noodzakelijke en in dit gebied algemeen aangewende duurzame produktiemiddelen.

Tabel 2: Investerings in de noodzakelijke duurzame produktiemiddelen en het benodigd bedrijfskapitaal.

Type-bedrijf	1	2	3	4	5
Totale oppervlakte (kadastrale maat)	110 are	110 are	110 are	175 are	175 are
Oppervlakte verwarmd staand glas	30 are	60 are	90 are	120 are	150 are
Duurzame produktiemiddelen (in gld.)					
Grond (f 30.000,- per ha)	33 000	33 000	33 000	52 500	52 500
Bedrijfsschuur	5 600	6 650	6 650	9 650	9 650
Elektrische aansluiting bedrijf, elektrische licht in de schuur	1 300	1 400	1 450	1 850	1 950
Warenhuis	58 900	112 800	166 100	218 400	270 500
Verwarmingsinstallatie	61 350	93 500	122 450	156 300	201 700
Grondstoominstallatie	1 550	1 650	1 750	2 250	2 350
Waterleidinginstallatie	4 350	4 900	5 650	6 850	7 450
Beregeningsinstallatie in warenhuis	2 300	4 300	6 300	8 250	9 950
Verplaatsbare regenleiding voor platglas en open grond	250	250	—	—	—
Platglas, met toebehoren	5 250	550	—	—	—
Tuinspoor, lorries, wissel	2 250	2 400	2 550	—	—
Betonpad in warenhuis	—	—	—	4 200	5 150
Transportwagens met motor	—	—	—	3 100	3 100
Sorteermachine voor tomaten	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Opvoerband voor sorteermachine	—	—	—	1 650	1 650
Snelweger(s)	900	900	900	1 750	1 750
Freemachine	3 250	3 250	3 250	3 250	3 250
Motorschoffel en/of hakrees	1 150	1 150	1 150	1 150	1 150
Motorrugnevelspuit	700	700	700	700	700
Overig duurzaam materiaal, werktuigen en gereedschap	2 100	2 400	2 750	3 200	3 400
Totaal	185 700	271 300	356 150	476 550	577 700
Vlottend bedrijfskapitaal	20 500	33 300	47 250	62 500	76 250
Totale vermogensbehoefte	206 200	304 600	403 400	539 050	653 950

In tabel 2 is de totale vermogensbehoefte berekend voor de onderscheiden type-bedrijven. De investeringen (inclusief bedrijfskapitaal) alleen ten behoeve van het zwaar verwarmd staand glas zijn globaal als volgt:

Tabel 3: Investerings (incl. bedrijfskapitaal) alleen ten behoeve van het zwaar verwarmd staand glas.

Opp. verwarmd staand glas	Investerings	
	totaal	per m ² verwarmd staand glas
30 are	f 168 970,—	f 56,32
60 are	f 290 510,—	f 48,42
90 are	f 403 400,—	f 44,82
120 are	f 528 110,—	f 44,01
150 are	f 653 950,—	f 43,60

4. Investerings in niet algemeen voorkomende duurzame produktiemiddelen

In tabel 2 zijn opgenomen alle duurzame produktiemiddelen die voor een goede uitoefening van de betreffende teelten noodzakelijk zijn en algemeen worden toegepast. Op vele bedrijven worden echter nog andere duurzame produktiemiddelen aangetroffen, waarmee een betere groeibeheersing verkregen kan worden (vervroeging of verlating van de oogst, betere kwaliteit en/of hogere kwantitatieve opbrengsten) of die arbeids- of kostenbesparend werken. Hiertoe kunnen onder meer worden gerekend: een concentratiemeter, een programmaschakelaar voor het water geven en/of kunstmest toedienen, een automatische luchting met proportionele regeling, een elektronische besturing van de mengkleppen bij verwarming in afdelingen, een installatie voor het toedienen van CO₂ en de voor deze toepassingen noodzakelijke elektrische voorzieningen in de warenhuizen. Ook wordt op veel bedrijven in plaats van een freemACHINE, een spitmachine gebruikt, wordt de ziektenbestrijding met eigen materiaal en personeel uitgevoerd en worden de produkten met een eigen transportmiddel (vrachtauto) vervoerd naar de veiling.

De investeringen in deze duurzame produktiemiddelen zijn vermeld in tabel 4.

Tabel 4: Investerings in duurzame produktiemiddelen die niet algemeen op de bedrijven worden toegepast (in guldens).

Type-bedrijf	1	2	3	4	5
Totale oppervlakte (kadastrale maat)	110 are	110 are	110 are	175 are	175 are
Oppervlakte verwarmd staand glas	30 are	60 are	90 are	120 are	150 are
Duurzame produktiemiddelen					
Concentratiemeter	1 050	1 050	1 050	1 050	1 050
Programmaschakelaar voor de beregeningsinstallatie (regenautomaat)	2 550	3 550	4 700	5 900	7 200
Luchttingsinstallatie met proportionele regeling, incl. regeling van de relatieve luchtvochtigheid	8 750	15 300	21 900	28 500	35 900
Elektrische besturing van de mengkleppen	1 650	3 300	4 950	6 600	6 600
Installatie voor toediening van CO ₂ : petroleumdrukverstuivers	4 500	8 300	12 200	16 100	19 800
Elektrische voorzieningen voor verlichting en installaties in de warenhuizen	1 150	1 850	2 600	3 400	4 250
Spitmachine met tweewielige trekker ¹	7 250	7 250	7 250	7 250	7 250
Hogedrukpomp voor ziektenbestrijding	2 200	2 200	2 200	2 200	2 200
Vrachtauto (gebruikt)	6 000	6 000	6 000	7 500	7 500

¹ Bij gebruik van een spitmachine zal in vele gevallen een freemACHINE (zie tabel 2) vervallen.

Indien één of meer van bovenstaande duurzame produktiemiddelen op een bedrijf worden gebruikt, dienen de investeringsbedragen hiervan bij de totale vermogensbehoefte van de onderscheiden type-bedrijven (tabel 2) te worden opgeteld.

**Opbrengsten van de teelt
van komkommers
(Delft e.o. 1964-1970)**

21.04

Samensteller: P. G. A. WEBER

APRIL 1972

Onderstaande tabel geeft de stuks- en geldopbrengsten van komkommers bij verschillende plantdata. De gegevens hiervoor werden verkregen uit de L.E.I.-administraties van een aantal bedrijven in de omgeving van Delft.

De plantdata van de komkommers zijn ingedeeld in perioden van veertien dagen. In elk van de veertien-daagse periode zijn ook de in de praktijk verkregen kg-opbrengsten begrepen. Als omrekeningsfactor is gebruikt: 1 kg is gelijk aan 2 stuks. Voor 1971 zijn naast de gemiddelden ook de hoogste en de laagste waarnemingen vermeld.

In de grafieken 1 en 2 is het verband tussen plantdatum en geldopbrengst voor de jaren 1970 en 1971 grafisch weergegeven.

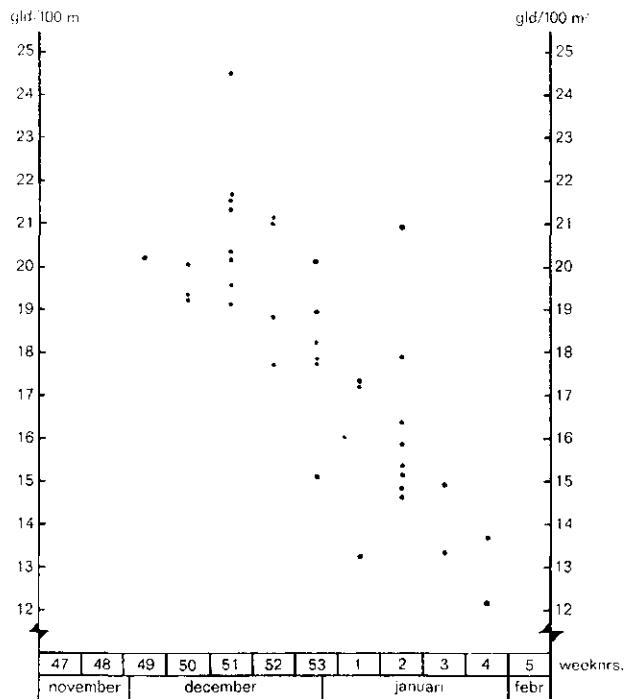
Tabel 1: Stuks- en geldopbrengsten (incl. 4 % BTW) van komkommers bij verschillende plantdata per 100 m².

Plantperiode	15 okt.- 31 okt.	1 nov.- 14 nov.	1 dec.- 15 dec.	16 dec.- 31 dec.	1 jan.- 15 jan.	16 jan.- 31 jan.
Stukopbrengsten ¹						
1966 gemiddeld	5 220	5 400	5 000	4 950	4 860	²
1967 ---	4 850	6 310	5 570	5 950	5 460	²
1968 ---	5 700	6 020	6 130	5 970	5 680	²
1969 ---	²	²	6 610	6 380	5 120	²
1970 ---	²	²	6 770	6 940	5 410	5 050
1971 ---	²	²	6 580	6 100	5 530	4 480
<i>hoogste</i>	---	---	8 930	7 530	7 260	5 720
<i>laagste</i>	---	---	5 380	4 340	3 970	3 620
Geldopbrengsten						
1966 gemiddeld	1 810	1 780	1 590	1 540	1 490	---
1967 ---	1 710	1 850	1 670	1 730	1 610	---
1968 ---	1 850	1 860	1 790	1 790	1 620	---
1969 ---	---	---	2 140	2 060	1 740	---
1970 ---	---	---	2 030	2 010	1 640	1 460
1971 ---	---	---	2 550	2 390	2 160	1 750
<i>hoogste</i>	---	---	3 350	3 020	2 870	2 030
<i>laagste</i>	---	---	2 080	1 900	1 540	1 530

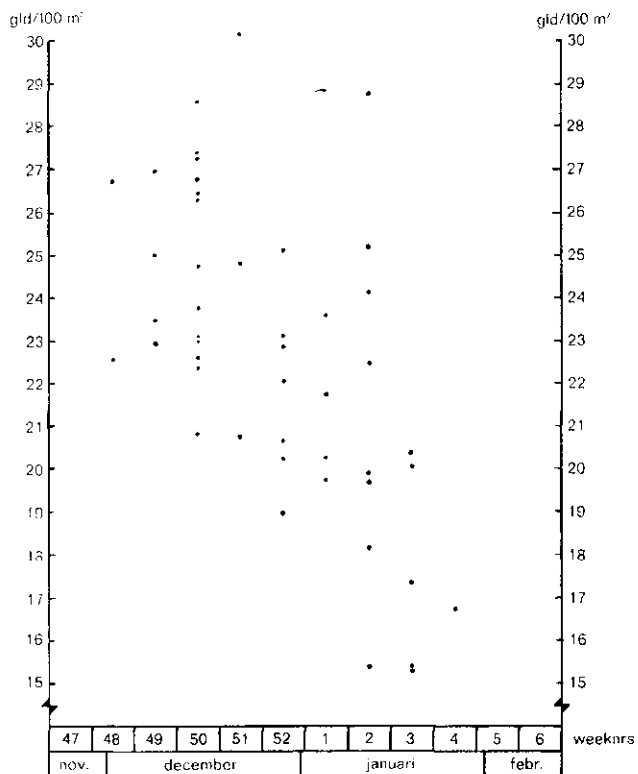
¹ 1 kg = 2 stuks.

² geen waarnemingen.

Grafiek 1: Verband tussen plantdatum en geldopbrengsten (incl. 4 % BTW) per 100 m² (teeltjaar 1970).

Grafiek 2: Verband tussen plantdatum en geldopbrengsten (incl. 4 % BTW) per 100 m² (teeltjaar 1971).

**De vermogensbehoefte van
groenteteeltbedrijven met
koud staand glas
(prijspeil december 1968)**

21.05

Samensteller: P. G. A. WEBER
MAART 1969

De vermogensbehoefte van groenteteeltbedrijven met koud staand glas is berekend voor drie type-bedrijven in het Westland, waarop resp. 40, 60 en 80 are Venlo-warenhuis.

De gegevens zijn ontleend aan bedrijfsboekhoudingen in het Westland. De teelten waren koude tomaten met een voorteelt sla.

In tabel 1 zijn de investeringen in de noodzakelijke duurzame produktiemiddelen en het benodigde bedrijfsvermogen ter financiering van de teelt weergegeven.

Tabel 2 geeft de investeringen in niet algemeen voorkomende duurzame produktiemiddelen. Hierin zijn ook de investeringen gegeven voor verwarming met heteluchtkachels.

Omschrijving uitgangspunten:

- Bedrijfsschuur. Oppervlakte 90 m² (9 x 10 m), hout, betonnen voet en vloer, geen zolder en een dakbedekking van eterniet platen.
- Warenhuis. Verbeterd Venlo-warenhuis met een kapbreedte van 3,20 meter, een kaplengte van 75 meter en een glashelling van 25°. Thermisch verzinkte ijzeren onderbouw, met een houten dek.
- Petroleumdrukverstuivers. Volautomatische installaties. Voor een goede verdeling en een juiste dose van de CO₂ is uitgegaan van één brander op 1200–1500 m².
- Heteluchtkachels. Volautomatische installaties voor het stoken met petroleum. Er is uitgegaan van een warmtecapaciteit van 100–120 kcal per m² per uur.

Tabel 1: Investerings in de noodzakelijke duurzame produktiemiddelen en het benodigd bedrijfsvermogen.

	Afschrijvings- percentage	I	II	III
Totale oppervlakte		100 are	100 are	100 are
Oppervlakte onverwarmd staand glas		40 are	60 are	80 are
Duurzame prod. middelen (in glds)				
Grond	—	35 000,—	35 000,—	35 000,—
Bedrijfsschuur	3	7 900,—	7 900,—	7 900,—
Elektrische voorzieningen	6	1 350,—	1 550,—	1 700,—
Warenhuis	5	74 800,—	110 100,—	145 600,—
Waterleidinginstallatie	6	2 000,—	2 200,—	2 400,—
Beregeningsinstallatie in warenhuis	8	4 300,—	6 450,—	8 600,—
Petroleumdrukverstuivers	12½	4 700,—	6 300,—	9 400,—
Vaste olieleiding, slangen enz.	8	200,—	300,—	400,—
Tank (incl. stelling)	8	900,—	1 250,—	1 500,—
Tuinspoor, lorries en wissels	5	900,—	1 050,—	1 200,—
Sorteermachine	8	1 350,—	1 350,—	1 350,—
Opvoerband voor sorteermachine	8	750,—	750,—	750,—
Snelweger	10	950,—	950,—	950,—
Freesmachine	10	2 400,—	—	—
Spitfreesmachine	10	—	3 400,—	3 400,—
Motorrugnevelspuit	12½	500,—	500,—	500,—
Overige werktuigen en gereedschappen	20	1 750,—	2 250,—	2 250,—
Totaal		139 750,—	181 300,—	222 900,—
Vlottend bedrijfsvermogen		10 800,—	18 900,—	25 200,—
Totale vermogensbehoefte		150 550,—	200 200,—	248 100,—

Tabel 2: Duurzame produktiemiddelen die niet algemeen op de bedrijven worden toegepast.

	Afschrijvings- percentage	I	II	III
Totale oppervlakte		100 are	100 are	100 are
Oppervlakte onverwarmd staand glas		40 are	60 are	80 are
Duurzame produktiemiddelen (in glds)				
Heteluchtkachels	12½	17 600,—	27 600,—	37 600,—
Concentratie-meter	10	2 350,—	2 350,—	2 350,—
Regenautomaat	10	3 250,—	3 900,—	4 600,—
Halfautomatische luchting (éénzijdig)	7	3 800,—	5 700,—	7 600,—
Volautom. luchting (éénzijdig)	7	6 250,—	9 350,—	12 500,—
Betonpad in warenhuis	4	1 700,—	2 500,—	3 200,—
Transportwagen	8	500,—	500,—	500,—
Hoge drukpomp voor ziektenbestrijding	12½	1 250,—	1 250,—	1 250,—
Vaste leiding voor ziektenbestrijding	12½	200,—	300,—	350,—
Vrachtauto (gebruikt)	15	3 000,—	4 000,—	4 000,—

**De vermogensbehoefte van opengronds-
tuinbouwbedrijven
(prijspeil juli 1969)**

22.01

Samensteller: Ir. A. P. VERHAEGH
JULI 1969

De vermogensbehoefte op opengronds-tuinbouwbedrijven is berekend voor drie type-bedrijven in het gebied Heerhugowaard en voor drie type-bedrijven in het gebied IJsselmonde. De gegevens hiervoor zijn ontleend aan bedrijfsboekhoudingen van tuinbouwbedrijven in deze gebieden. De verkavelingstoestand van de bedrijven is goed.

De bedrijfsgrootte, het teeltplan en de arbeidsbezetting van de type-bedrijven zijn voor het gebied Heerhugowaard weergegeven in tabel 1 en voor het gebied IJsselmonde in tabel 2, terwijl de vermogensbehoefte, gespecificeerd naar de belangrijkste duurzame produktiemiddelen, gegeven is in de tabellen 3 en 4.

Tabel 1: Teeltplan en arbeidsbezetting van de onderscheiden type-bedrijven in het gebied Heerhugowaard e.o.

Bedrijfsgrootte	3 ha	6 ha	9 ha
Teeltplan (oppervlakte in %)			
Aardappelen	45	41	41
Kool	32	41	32
Uien	2	6	14
Bol- en knolgewassen	12	7	10
Overige gewassen	15	5	3
	106	100	100
Arbeidsbezetting in manjaren ¹	1,2	2,2	2,8

¹ Eén manjaar is 2150 uur.

Tabel 2: Teeltplan en arbeidsbezetting van de onderscheiden type-bedrijven in het gebied IJsselmonde.

Bedrijfsgrootte (beteelbaar)	3 ha	6 ha	9 ha
Teeltplan (oppervlakte in %)			
Spruiten	36	51	55
Aardappelen	1	5	6
Uien	1	3	7
Bloemkool	40	10	8
Overige koolsoorten	10	5	5
Knolselderij	—	—	5
Bonen	1	11	10
Kroten	1	4	2
Sla	13	9	—
Andijvie	16	9	7
Spinazie	18	7	7
Overige gewassen	14	5	2
Totaal	151	119	112
Arbeidsbezetting in manjaren ¹	2,3	3,1	4,1

¹ Eén manjaar is 2150 uur.

Tabel 3: Vermogensbehoefte van de onderscheiden type-bedrijven in het gebied Heerhugowaard e.o.

	Afschr. %	Bedrijfs grootte		
		3 ha	6 ha	9 ha
1. Grond (kad.)	—	30 000	60 000	90 000
2. Luchtgekoelde bewaarschuur	3	14 500	28 500	35 000
3. Schuur	3	7 112	8 750	11 000
4. Trekker, resp. 22, 30 en 32 pk	10	3 500 (1/2)	9 300	9 600
5. Landbouwwagen(s)	8	2 850	3 000	5 000
6. Pootmachine	12 1/2	300 (1/2)	925 (1/2)	1 850
7. Rooimachine	12 1/2	—	1 215 (1/2)	2 850
8. Sorteermachine	10	925 (1/2)	1 850	1 750
9. Leesband	8	—	—	1 100
10. Transportband	8	—	—	1 850
11. Cultivator	10	200 (1/2)	400	600
12. Ploegen en eggen	10	450 (1/2)	1 025	1 200
13. Aanaarder	10	—	150 (1/2)	300
14. Aardappelkisten	10	1 125	938	1 500
15. Aardappelbakken	10	900	1 800	2 400
16. Gaasbakken	5	1 030	1 288	3 090
17. Spuitapparatuur	12 1/2	250 (1/2)	500	1 100
18. Schoffelgarnituur	10	—	250 (1/2)	500
19. Regeninstallatie	7	—	—	2 500
20. Kunstmeststrooier	10	—	650	850
21. Platglas	20	650	975	—
22. Personenvervoer (50 %, resp. bromfiets en auto)	20	400	2 500	3 000
23. Bollenkraam	3	6 400	7 500	16 000
24. Dekkleden	15	250	300	400
25. Overige werktuigen en kleingereedschap	20	750	1 000	1 250
26. Vlottende middelen	—	10 000	18 000	25 000
Totaal per bedrijf		81 592	143 316	219 690
Idem per ha		27 197	23 886	24 410

1/2 = half aandeel

Tabel 4: Vermogensbehoefte van de onderscheiden type-bedrijven in het gebied IJsselmonde.

	Afschr.	Bedrijfs grootte		
		3 ha	6 ha	9 ha
1. Grond (kad.)	—	60 000	120 000	180 000
2. Schuur(en)	3	6 200	7 300	9 000
3. Trekker, resp. 12, 30 en 35 pk	10	3 000 (1/2)	9 300	10 200
4. Frees, resp. 4, 6 en 2 1/2 + 6 pk	10	1 550	2 900	4 000
5. Ploegen, eggen en schoffelgarnituur	10	1 200	1 500	1 800
6. Vrachtauto 2e hands	15	3 000	3 500	6 000
7. Landbouwwagen(s)	8	1 500	2 600	3 800
8. Tuinspoor	5	3 050	3 050	4 200
9. Beregeningsinstallaties	6	4 035	2 995	4 610
10. Spuitapparatuur	12 1/2	600	1 100	1 100
11. Kunstmeststrooier	10	—	500 (1/2)	850
12. Platglas	20	1 950	1 300	1 300
13. Spruitensorteermachine	8	750	1 000	1 865
14. Plantmachine	12 1/2	—	—	1 200
15. Overige werktuigen en kleingereedschap	20	1 200	1 500	2 000
16. Vlottende middelen	—	12 000	20 000	28 000
Totaal per bedrijf		100 035	178 545	259 925
Idem per ha		33 345	29 758	28 880

1/2 = half aandeel

Bij deze begroting worden drie gevallen onderscheiden, t.w.:

- A. Het stichten van een fruitbedrijf van 12 ha, waarbij de grond wordt gekocht of voor minstens 24 jaar gepacht.
- B. Het stichten van een fruitbedrijf van 12 ha op een landbouwbedrijf. De landbouwer is reeds in het bezit van de benodigde grond.
- C. Het vergroten van een bestaand fruitbedrijf van 10 ha tot 12 ha. De fruitteler koopt de grond.

Uiteraard zijn er meer alternatieven mogelijk. De hier onderscheiden gevallen komen echter in de praktijk het meeste voor.

In geval A worden uitgaven gedaan voor aankoop en drainage van de grond (alleen bij koop), en voor de schuur, de werktuigen en de beplanting.

In geval B wordt de grond onbelast ingebracht. Uitgaven zijn nodig voor het draineren, de aanschaf van een specifieke fruitteeltinventaris en de beplanting.

In geval C worden slechts uitgaven gedaan voor de aankoop en drainage van 2 ha grond en voor de beplanting.

Bovendien zijn in alle gevallen uitgaven nodig voor de exploitatiekosten in de stichtingsjaren.

Bij de berekening is uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

1. De beplanting bestaat geheel uit appelen op zwakke onderstam met een gemiddelde plantafstand van $3\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ m. (1900 bomen per netto-ha).
2. Voor de berekening van de betaalde rente is ervan uitgegaan dat in geval A bij grond in eigendom f 200.000,- en bij gepachte grond f 100.000,- eigen vermogen beschikbaar is, en in geval B f 100.000,-. In geval C kan de fruitteler de uitbreiding geheel zelf financieren. Het rentepercentage is $6\frac{1}{2}$ % per jaar.
3. In geval A wordt bij het inplanten gebruik gemaakt van losse krachten, daarna verricht de teler tot het 4e jaar alle werkzaamheden zelf en neemt dan een vaste arbeidskracht in dienst. In geval B wordt in het 1e jaar een deskundige arbeidskracht en in het 4e jaar een tweede arbeidskracht in dienst genomen. In geval C blijft de vaste arbeidsbezetting onveranderd. Indien nodig wordt in alle gevallen gebruik gemaakt van losse krachten. Het fruit wordt door derden gesorteerd.
4. De bruto-opbrengstprijis van het fruit is gesteld op f 0,40 per kg.
5. In geval B is geen rekening gehouden met de bedrijfseconomische gevolgen voor het overblijvende landbouwgedeelte.
6. De uitgaven zijn voor de gevallen A en B berekend tot de oogst van het 5e jaar en voor geval C tot de oogst van het 4e jaar als gevolg van de lagere uitgaven voor de duurzame produktiemiddelen, betaalde rente e.d.

¹ Niet te verwarren met vermogensbehoefte of stichtingskosten. Bij de vermogensbehoefte dient ook de waarde van de reeds beschikbare produktiemiddelen gerekend te worden, alsmede de eventuele aflossing van vreemd vermogen in de stichtingsjaren.

Bij de stichtingskosten dient ook rente over het eigen vermogen berekend te worden en, i.p.v. de aanschafwaarde, de afschrijving van de duurzame produktiemiddelen. Bovendien worden de vooropbrengsten in mindering gebracht op basis van de kostprijs.

Tabel 1: Uitgaven en ontvangsten gedurende de stichtingsjaren van een fruitbedrijf van 12 ha (geval A)

	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar	Totaal
I Gelijke uitgaven bij gekochte en gepachte grond					
Beplanting:					
bomen	46 680	480	240	120	47 520
palen	21 400				21 400
bindmateriaal e.d.	1 000	500	300	200	2 000
windscherm	1 980				1 980
gaas voor afrastering	1 070				1 070
totaal beplanting	72 130	980	540	320	73 970
Overige duurz. prod. middelen					
schuur	8 000				8 000
trekker	10 500				10 500
nevelspuit	7 000				7 000
cirkelmaaier	3 150				3 150
wagen	900				900
kunstmeststrooier	700				700
ov. werktuigen en gereedschap	2 450	350	350	700	3 850
totaal overige dpm.	32 700	350	350	700	34 100
Overige uitgaven					
materialen	6 470	6 130	7 950	10 090	30 640
hagelverzekering		260	1 580	3 960	5 800
afleveringskosten (incl. sorteren)		1 090	6 530	16 330	23 950
betaalde arbeid	2 000		600	13 360	15 960
levensonderh. ondernemer	12 000	12 000	12 000	12 000	48 000
totaal overige uitgaven	20 470	19 480	28 660	55 740	124 350
Uitgaven I	125 300	20 810	29 550	56 760	232 420
af: opbrengst fruit		4 800	28 800	72 000	105 600
Saldo uitgaven I	125 300	16 010	750	✓ 15 240	126 820
II Totale uitgaven bij gekochte grond					
saldo uitgaven I	125 300	16 010	750	✓ 15 240	126 820
aankoop grond (incl. overdrachtskosten)	180 000				180 000
drainage enz.	18 000				18 000
div. alg. kosten (incl. onderh.)	2 200	2 600	2 900	3 100	10 800
betaalde rente	8 100	9 800	10 700	10 500	39 100
saldo uitgaven	333 600	28 410	14 350	✓ 1 640	374 720
uitgaven 5e jaar tot oogst					38 000
Saldo uitgaven tot oogst 5e jaar					412 720
Idem per ha	27 800	2 368	1 196	✓ 137	34 390
III Totale uitgaven bij gepachte grond					
Saldo uitgaven I	125 300	16 010	750	✓ 15 240	126 820
pacht	5 400	5 400	5 400	5 400	21 600
div. alg. kosten (incl. onderh.)	1 460	1 760	2 060	2 160	7 440
betaalde rente	2 000	3 700	4 400	4 200	14 300
saldo uitgaven	134 160	26 870	12 610	✓ 3 480	170 160
uitgaven 5e jaar tot oogst					40 000
Saldo uitgaven tot oogst 5e jaar					210 160
Idem per ha	11 180	2 239	1 051	✓ 290	17 510

Tabel 2: Uitgaven en ontvangsten gedurende de stichtingsjaren van een fruitbedrijf van 12 ha op een landbouwbedrijf (geval B)

	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar	Totaal
Grond: drainage, enz.	18 000				18 000
Beplanting					
bomen	47 950	480	240	120	48 790
palen	21 980				21 980
bindmateriaal e.d.	1 000	500	300	200	2 000
windscherm	1 980				1 980
gaas voor afrastering	1 070				1 070
totaal beplanting	73 980	980	540	320	75 820
Overige duurzame produktiemiddelen					
trekker			10 500		10 500
nevelspuit	7 000				7 000
cirkelmaaier	3 150				3 150
wagen			900		900
overige werktuigen en gereedschap	1 900	200	200	550	2 850
totaal overige dpm.	12 050	200	11 600	550	24 400
Overige uitgaven					
materialen	6 450	6 100	7 960	10 160	30 670
div algemene kosten (incl. onderhoud)	1 300	1 700	2 100	2 300	7 400
hagelverzekering		270	1 630	4 070	5 970
afleveringskosten (incl. sorteren)		1 120	6 710	16 770	24 600
betaalde arbeid	12 000	12 000	12 600	25 360	61 960
betaalde rente	1 500	2 700	3 800	3 100	11 100
totaal overige uitgaven	21 250	23 890	34 800	61 760	141 700
Totale uitgaven	125 280	25 070	46 940	62 630	259 920
af: fruitopbrengsten		4 930	29 580	73 940	108 450
Saldo uitgaven	125 280	20 140	17 360	✗ 11 310	151 470
Uitgaven 5e jaar tot oogst					36 500
Saldo uitgaven tot oogst 5e jaar					187 970
Idem per ha	10 440	1 678	1 447	✗ 943	15 660

Tabel 3: Uitgaven en ontvangsten gedurende de stichtingsjaren voor de uitbreiding van een fruitbedrijf van 10 ha tot 12 ha (geval C)

	1e jaar	2e jaar	3e jaar	Totaal
Grond:				
aankoop	30 000			30 000
drainage, enz.	3 000			3 000
totaal grond	33 000			33 000
Beplanting:				
bomen	8 690	80	40	8 810
palen	3 980			3 980
bindmateriaal e.d.	170	80	50	300
windscherm	330			330
gaas voor afrastering	180			180
totaal beplanting	13 350	160	90	13 600
Overige uitgaven				
materialen	1 100	1 050	1 360	3 510
div. algemene kosten	240	260	280	780
hagelverzekering		50	270	320
afleveringskosten (incl. sorteren)		190	1 120	1 310
betaalde arbeid			240	240
totaal overige uitgaven	1 340	1 550	3 270	6 160
Totale uitgaven	47 690	1 710	3 360	52 760
af: fruitopbrengsten		820	4 930	5 750
Saldo uitgaven	47 690	890	✓ 1 570	47 010
Uitgaven 4e jaar tot oogst				2 200
Saldo uitgaven tot oogst 4e jaar				49 210
Idem per ha	23 845	445	✓ 785	24 610

**Investerings in en jaarkosten
van duurzame produktiemiddelen
(excl. bollenkraam)
in het bloembollenbedrijf**

25.01

Samensteller : Ir. W. G. DE HAAN
AUGUSTUS 1964

Er worden vier gevallen onderscheiden:

1. Een bedrijf in de Bloembollenstreek met een arbeidsbezetting van zes man.
2. Een bedrijf in de Bloembollenstreek met een arbeidsbezetting van twee man.
3. Een bedrijf in Breezand-Julianadorp met een arbeidsbezetting van drie man.
4. Een gemengd groenteteelt-bloembollenbedrijf in Westfriesland, met een arbeidsbezetting van twee man.

De bedrijfsindeling van deze bedrijven is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Bedrijfsindeling in RR2

Arbeidsbezetting	Bloembollenstreek		Breezand-Julianadorp	West-friesland
	6 man	2 man	3 man	2 man
Tulpen	1 750	600	700	500
Hyacinten	1 050	250	280	—
Narcissen	700	300	525	—
Bijgoed	—	—	595	350
Bloembollen (gemeten maat)	3 500	1 150	2 100	850
Paden, leeg land, groenbemesting	1 050	190	420	100
Bloembollen (beteelbare maat)	4 550	1 340	2 520	950
Groenten (beteelbare maat)	—	—	—	1 550
Totaal beteelbaar	4 550	1 340	2 520	2 500
Erven, sloten e.d.	700	200	280	300
Totaal kadastraal in RR2	5 250	1 540	2 800	2 800
in ha	7,5	2,2	4,0	4,0

Voor elk van deze bedrijven zijn de investeringen in duurzame produktiemiddelen (excl. bollenkraam) begroot en zijn de vaste kosten van deze duurzame produktiemiddelen, op basis van het prijspeil 1964 berekend. Hierbij is uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

- A. Op het 6-mansbedrijf in de Bloembollenstreek komt een bloembollenschuur voor, waar de verzorging van het hyacintenplantgoed geheel volgens de eisen kan worden uitgevoerd (holkamer en heetstookafdeling). Deze schuur bestaat uit vier grote en vier kleine cellen, benevens een werkruimte. Het 2-mansbedrijf in de Bloembollenstreek heeft een schuur, waar alleen de „cultuurstook” van het hyacintenplantgoed wordt uitgevoerd. De verzorging van de holbollen alsmede de „heetstook” worden uitbesteed. Deze schuur bestaat uit vier kleine cellen, benevens een werkruimte. De bloembollenschuur in het 3-mansbedrijf in Breezand-Julianadorp omvat drie cellen en een werkruimte. Ook hier wordt de verzorging van de holbollen en de „heetstook” uitbesteed. Men beschikt op dit bedrijf tevens nog over een droogvloer. De bloembollenschuur van het gemengde Westfriese bedrijf heeft twee cellen en een werkruimte alsmede een overkapte losruimte.

- B. Op het 6-mansbedrijf in de Bloembollenstreek worden de tulpen geheel machinaal geplant en gerooid; de hyacinten gedeeltelijk. Hiervoor is op het bedrijf een plant-rooimachine aanwezig.
Op het 2-mansbedrijf worden de tulpen en een deel van de hyacinten eveneens machinaal geplant en gerooid, doch in dit geval met inschakeling van een loonwerker.
Op het bedrijf in Breezand-Julianadorp worden de tulpen en een deel van de hyacinten half-machinaal geplant (voren trekken met drukrollen). Het rooien geschiedt bij de tulpen geheel en bij de hyacinten ten dele machinaal. Hiervoor is op het bedrijf een rooimachine aanwezig.
Op het Westfriesse bedrijf geschiedt het planten met een 1-rijige plantmachine over de plank, en het oogsten door uitploegen.
De narcissen worden zowel in de Bloembollenstreek als in Breezand-Julianadorp in- en uitgeploegd.

Tabel 2: Investerings- en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (excl. bollenkraam) op een 6-mansbedrijf in de Zuidelijke Bloembollenstreek (in guldens)

	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten		Belasting	Onderhoud			Totale kosten
			Rente ¹	Afschr.		Mat.	D.v.D.	Arbeid	
1 Grond, 7 1/2 ha à f 35.000/ha	262 500	—	10 500	—	375	—	—	—	10 875
2 Schuur, 486 m ² vloeropp. à f 160/m ²	77 750	2	1 866	1 555	150	—	246	250	4 067
3 Verwarming en ventilatie	29 150	div.	698	2 211	—	—	490	—	3 399
4 Sorteermachine, 6 plaats	1 700	6	31	102	—	—	54	—	187
5 26 sorteerplaten	650	10	16	65	—	—	1	—	82
6 Leesband	1 475	5	35	74	—	—	28	—	137
7 Wanmolen	350	5	8	18	—	—	6	—	32
8 Kookketel voor narcissen	1 180	6	28	71	—	—	—	25	124
9 6000 gaasbakken	22 800	4	547	912	—	60	45	540	2 104
10 500 houten onderzetters	2 625	6	63	157	—	—	5	50	275
11 500 manden	5 125	6	123	307	—	—	10	125	565
12 700 narcissenkisten met 14 kappen	3 710	6	89	223	—	—	7	70	389
13 2-wielige trekker met toebehoren	6 600	12 1/2	158	825	—	—	100	50	1 133
14 Plant-rooicombinatie	6 250	15	150	935	—	—	115	50	1 250
15 Trilzeef	1 050	10	25	105	—	—	27	—	157
16 2-wielige wagen	850	12 1/2	20	106	—	—	60	—	186
17 Kleingereedschap	8 250	15	198	1 238	—	—	17	—	1 453
Totaal	432 015		14 555	8 904	525	60	1 211	1 160	26 415
Investering per man	72 000								
idem per ha	57 600								

¹ 4 % over 60 % van de nieuwwaarde; grond 4 % over volle waarde.

Tabel 3: Investerings in en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (excl. bollenkraam) op een 2-mans-bedrijf in de Zuidelijke Bloembollenstreek (in guldens)

	Nieuw- waarde	Afschr %	Jaarkosten		Belasting	Onderhoud			Totale kosten
			Rente ¹	Afschr.		Mat.	D.v.D.	Arbeid	
1 Grond, 2,2 ha à f 35000/ha	77 000	—	3 080	—	110	—	—	—	3 190
2 Schuur; 146 m ² vloeroppervlak à f 160/m ²	23 500	2	564	470	50	—	95	100	1 279
3 Verwarming en ventilatie	10 200	div.	270	925	—	—	265	—	1 460
4 Sorteermachine, 4 plaats	1 350	6	32	81	—	—	32	—	145
5 Sorteersloten, 16 stuks	400	10	10	40	—	—	1	—	51
6 Leesband	845	5	20	42	—	—	22	—	84
7 Wanmolen	350	5	8	18	—	—	6	—	32
8 Kookketel voor narcissen	885	6	21	53	—	—	2	25	101
9 Gaasbakken, 1600 stuks	6 080	4	146	243	—	25	14	145	573
10 Houten onderzetters, 130 stuks	683	6	16	41	—	—	2	13	72
11 Manden, 200 stuks	2 050	6	49	123	—	—	4	50	226
12 Narcissenkisten, 200 stuks met 4 kappen	1 060	6	25	63	—	—	2	20	110
13 2-wielige trekker met toebehoren	1 535	12½	37	192	—	—	75	25	329
14 Trilzeef	1 050	10	25	105	—	—	27	—	157
15 2-wielig wagentje	680	12½	16	85	—	—	50	—	151
16 Kleingereedschap	4 000	15	96	600	—	—	8	—	704
Totaal	131 668		4 415	3 081	160	25	605	378	8 664
Investering per man	65 800								
idem per ha	60 000								

¹ 4 % over 60 % van de nieuwwaarde; grond 4 % over volle waarde.

Tabel 4: Investerings in en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (excl. bollenkraam) op een 3-mans-bedrijf in Breezand-Julianadorp (in guldens)

	Nieuw- waarde	Afschr %	Jaarkosten		Belasting	Onderhoud			Totale kosten
			Rente ¹	Afschr.		Mat.	D.v.D.	Arbeid	
1 Grond, 4 ha à f 30000/ha (incl. drainage)	120 000	—	4 800	200	240	—	—	125	5 365
2 Schuur, 135 m ² vloeroppervlak à f 160/m ²	21 600	2	518	432	50	—	90	100	1 190
3 Verwarming en ventilatie	10 200	div.	270	925	—	—	265	—	1 460
4 Overkapping	1 900	2	45	38	—	—	54	25	162
5 Droogvloer en ventilator	1 350	div.	32	148	—	—	—	50	230
6 Sorteermachine, 4 plaats	1 350	6	32	81	—	—	33	—	146
7 Sorteersloten, 28 stuks	700	10	17	70	—	—	1	—	88
8 Leesband	1 475	5	35	74	—	—	28	—	137
9 Wanmolen	350	5	8	18	—	—	6	—	32
10 Kookketel voor narcissen	885	6	21	53	—	—	2	25	101
11 Gaasbakken, 2000 stuks	7 600	4	183	304	—	—	15	200	702
12 Houten onderzetters, 150 stuks	788	6	19	47	—	—	2	15	83
13 Manden, 50 stuks	513	6	12	31	—	—	1	13	57
14 Anthakratten 700 stuks	3 430	8	82	275	—	—	7	120	484
15 2-wielige trekker met toebehoren	6 600	12½	159	825	—	—	123	50	1 157
16 Rooimachine	4 950	15	119	742	—	—	135	—	996
17 Trilzeef	1 050	10	25	105	—	—	27	—	157
18 2-wielige wagen	680	12½	16	85	—	—	50	—	151
19 Kleingereedschap	5 500	15	132	825	—	—	11	—	968
Totaal	190 921		6 525	5 278	290	—	850	723	13 666
Investering per man	63 650								
idem per ha	47 700								

¹ 4 % over 60 % van de nieuwwaarde; grond 4 % over volle waarde.

Tabel 5: Investerings in en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (excl. bollenkraam) in het gemengde Westfriese 2-mans groenteteelt-bollenbedrijf (in gulden)

	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten						Totale kosten
			Rente ¹	Afschr.	Belasting	Onderhoud			
						Mat.	D.v.D.	Arbeid	
1 Grond, 4 ha à f 12000/ha (incl. drainage)	48 000	—	1 920	200	200	—	—	180	2 500
2 Schuur + overkapping	18 500	2	444	370	25	—	86	75	1 000
3 Verwarming en ventilatie	5 000	div.	120	500	—	—	185	—	805
4 Sorteermachine, 4 plaats	1 350	6	32	81	—	—	33	—	146
5 Bollenplaten, 12 stuks	300	10	7	30	—	—	1	—	38
6 Aardappelsorteerplaten, 8 stuks	185	10	4	19	—	—	1	—	24
7 Spoelmachine	425	5	10	21	—	—	26	—	57
8 Leesband	845	5	20	42	—	—	22	—	84
9 Wanmolen	350	5	8	18	—	—	6	—	32
10 Gaasbakken, 1000 stuks	3 800	4	91	152	—	—	8	100	351
11 Houten onderzetters, 100 stuks	525	6	13	31	—	—	1	10	55
12 Poterbakken, 200 stuks	465	6	11	28	—	—	—	20	59
13 2-wielige trekker	5 700	12½	137	712	—	—	123	50	1 022
14 1-rijige plantmachine	875	10	21	87	—	—	27	—	135
15 Beregeningsinstallatie	1 400	div.	34	118	—	—	28	15	195
16 Schuiten, 2 stuks	2 850	5	68	143	—	—	—	50	261
17 Dieselmotor, 8 pk	2 600	12½	62	325	—	—	—	100	487
18 Kleingereedschap	4 500	15	108	675	—	—	9	—	792
Totaal	97 670		3 110	3 552	225	—	556	600	8 043
Investering per man	48 800								
idem per ha	24 400								

¹ 4 % over 60 % van de nieuwwaarde; grond 4 % over volle waarde.

**Investerings in en jaarkosten van duurzame
produktiemiddelen in het bloembollenbedrijf
(Zuidelijke Bloembollenstreek)**

25.01.1

Samensteller: M. J. G. TIMMER
APRIL 1967

Er worden twee type-bedrijven onderscheiden:

type-bedrijf I: met teelten van tulpen, hyacinten en narcissen en een arbeidsbezetting van 2 man.

type-bedrijf II: met teelten van tulpen en narcissen en eveneens een arbeidsbezetting van 2 man.

De bedrijfsindeling van deze type-bedrijven is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Bedrijfsindeling in RR2 (1 ha = 700 RR2)

Type-bedrijf	I	II
Tulpen	660	850
Hyacinten	270	—
Narcissen	480	600
Bloembollen (gemeten maat)	1 410	1 450
Leeg land	350	400
Totale beteelbare oppervlakte	1 760	1 850
Erf, sloten wegen	240	250
Totaal kadastraal in RR2	2 000	2 100
in ha	2,90	3,00

Voor beide type-bedrijven zijn de investeringen in duurzame produktiemiddelen (excl. bloembollenkraam) begroot en zijn de vaste kosten van deze produktiemiddelen berekend, op basis van het prijspeil van begin 1967. Hierbij is uitgegaan van de volgende veronderstellingen:

A. Teeltwijze

- Tulpen: machinaal geplant met 2-rijige machine, die in gecombineerd gebruik is met een ander bedrijf.
Machinaal gerooid met een eigen rooimachine.
- Hyacinten: de kleine maten (halve oppervlakte) worden machinaal geplant en gerooid; de grote maten met de hand.
- Narcissen: in- en uitploegen door een loonwerker.

B. Bewaring

- Tulpen: verwerking van de oogst en bewaring van het plantgoed in eigen bloembollenschuur.
- Hyacinten: de helft van de leverbare oogst wordt van het veld verkocht. De bewaring van de werkbollen en de heetstook van een deel van het plantgoed gebeurt bij derden.
- Narcissen: het leverbaar wordt van het veld verkocht; het plantgoed wordt op het veld in kisten bewaard.

C. Bloembollenschuur

Voor beide type-bedrijven is een bollenschuur geprojecteerd met de binnenwerkse maten 17,60 x 8,60 m (ca. 170 m² buitenwerks). Hierin bevindt zich een werkruimte van 8,80 x 8,60 m, en drie afdelingen van resp. 8,80 x 4,30 m, 4,80 x 4,30 m en 4 x 4,30 m. Deze laatste afdeling wordt in type-bedrijf I gebruikt voor de bewaring van een deel van het hyacintenplantgoed. De schuur is voorzien van een, met olie gestookte, centrale verwarmingsinstallatie. Per cel is er één luchtverhitter en één plafondventilator.

Tabel 2: Investerings in en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen voor typebedrijf I
(excl. Bloembollenkraam)

	Nieuw- waarde in guldens	Afschr. %/o	Jaarkosten in guldens			Onderhoud			Totaal
			Rente ¹	Afschr.	Belas- tingen	Mate- rialen	D.v.d.	Arbeid	
1. Grond, 2,90 ha à f 35 000/ha	101 500	—	4 060	—	145	—	—	—	4 205
2. Schuur, 170 m ² buitenwerks à f 215/m ²	36 550	3	1 097	1 097	75	20	100	125	2 514
3. Verwarming en ventilatie	12 900	div.	388	1 225	—	—	175	—	1 788
4. Gaasbakken, 1750 stuks	7 440	6	223	446	—	17	—	180	866
5. Houten onderzetters, 140 stuks	840	6	25	50	—	3	—	15	93
6. Manden, 300 stuks	3 450	6	104	207	—	7	—	60	378
7. Leesband	900	5	27	45	—	—	25	—	97
8. Wanmolen	400	5	12	20	—	—	7	—	39
9. Kookketel voor narcissen	1 000	6	30	60	—	—	2	30	122
10. Trilzeef	1 260	10	38	126	—	—	30	—	194
11. Sorteermachine, 4-plaats	1 750	10	53	175	—	—	35	—	263
12. 16 sorteerplaten	448	10	13	45	—	—	—	—	58
13. Narcissekisten, 500 stuks	2 500	6	75	150	—	5	5	50	280
14. 2-wielige trekker, c.a.	4 650	15	140	697	—	—	90	40	967
15. 4-wielige wagen	1 400	15	42	210	—	—	60	—	312
16. Rooimachine	5 650	16	170	904	—	32	65	60	1 231
17. Plantmachine (1/2 aandeel)	2 325	16	70	372	—	14	27	20	503
18. Spuitfiets met toebehoren	682	15	20	102	—	—	2	10	134
19. Kleingereedschap	4 000	15	120	600	—	—	8	—	728
Totaal	189 645		6 707	6 531	220	98	626	590	14 772
Afgerond	190 000		6 700	6 500	250	100	650	600	14 800
Investering per man	95 000								
per ha	65 000								

¹ 5 %/o over 60 %/o van het geïnvesteerde bedrag. Voor de grond is 4 %/o berekend over volle waarde.
Bij een rentevoet van 6 %/o resp. 7 %/o bedraagt de rentepost f 7 230,— resp. f 7 762,—.

Tabel 3: Investerings in en jaarkosten van duurzame produktiemiddelen voor typebedrijf II
(excl. Bloembollenkraam)

	Nieuw- waarde in guldens	Afschr. %/o	Jaarkosten in guldens						Totaal
			Rente ¹	Afschr.	Belas- tingen	Onderhoud Mate- rialen	D.v.d.	Arbeid	
1. Grond, 3 ha à f 35 000/ha	105 000	—	4 200	—	150	—	—	—	4 350
2. Schuur, 170 m ² buitenwerks à f 215/m ²	36 550	3	1 097	1 097	75	20	100	125	2 514
3. Verwarming en ventilatie	12 900	div.	388	1 225	—	—	175	—	1 788
4. Gaasbakken, 1700 stuks	7 225	6	217	434	—	17	—	170	838
5. Houten onderzetters, 140 stuks	840	6	25	50	—	3	—	15	93
6. Manden, 350 stuks	4 025	6	121	242	—	10	—	70	443
7. Leesband	900	5	27	45	—	—	25	—	97
8. Wanmolen	400	5	12	20	—	—	7	—	39
9. Kookketel voor narcissen	1 000	6	30	60	—	—	2	30	122
10. Trilzeef	1 260	10	38	126	—	—	30	—	194
11. Sorteermachine, 4-plaats	1 750	10	53	175	—	—	35	—	263
12. Sorteerpalen, 6 stuks	168	10	5	17	—	—	—	—	22
13. Narcissekisten, 600 stuks	3 000	6	90	180	—	5	5	55	335
14. 2-wielige trekker, c.a.	4 650	15	140	697	—	—	90	40	967
15. 4-wielige wagen	1 400	15	42	210	—	—	60	—	312
16. Rooimachine	5 650	16	170	904	—	32	65	60	1 231
17. Plantmachine (1/2 aandeel)	2 325	16	70	372	—	14	27	20	503
18. Spuitfiets met toebehoren	682	15	20	102	—	—	2	10	134
19. Kleingereedschap	4 000	15	120	600	—	—	8	—	728
Totaal	193 725		6 865	6 556	225	101	631	595	14 973
Afgerond	194 000		6 900	6 600	250	100	650	600	15 100
Investering per man per ha	97 500 65 000								

¹ 5 % over 60 % van het geïnvesteerde bedrag. Voor de grond is 4 % berekend over volle waarde.
Bij een rentevoet van 6 %, resp. 7 % bedraagt de rentepost f 7 391,— resp. f 7 927,—.

.....

**Investerings in en jaarkosten van
duurzame produktiemiddelen op
rozenbedrijven
(exclusief plantmateriaal)**

27.01

Samensteller: A. STEIN
FEBRUARI 1970

1. De investeringen en jaarkosten zijn berekend voor drie typebedrijven, gespecialiseerd op de productie van kasrozen, in het bloementeelcentrum Aalsmeer, en wel voor 3 000 m², 4 500 m² en 6 000 m² onder glas. Bij de opzet van de bedrijven is rekening gehouden met een mogelijke uitbreiding van de oppervlakte glas in de toekomst.

Tabel 1: Bedrijfs grootte, bedrijfsindeling en de arbeidsbezetting van de typebedrijven.

Typebedrijf	1	2	3
Bedrijfs grootte in m ²			
Kadastraal	10 000	10 000	15 000
Erf, paden, ketelhuis, enz.	3 000	3 000	4 500
Beteelbare oppervlakte	7 000	7 000	10 500
w.v. onder glas	3 000	4 500	6 000
open grond	4 000	2 500	4 500
Arbeitsbezetting in manjaren	2	3	4

2. Bij de investeringsbegrotingen is uitgegaan van de volgende punten:
  - De grond: in zijn totale oppervlakte geschikt voor de teelt van rozen.
  - De bedrijfsschuur en het ketelhuis staan in het centrum van het bedrijf.
  - De kassen zijn van het Aalsmeerse type; uitgegaan is van een bouwprijs van f 30,—/m².
  - De verwarmingsinstallatie is volautomatisch, geschikt voor het stoken van zware olie (3 500 sec.).
  - De open grond wordt niet beteeld.
  - Alleen die duurzame produktiemiddelen zijn opgenomen die noodzakelijk worden geacht voor een goede en vakkundige uitvoering van de rozenteelt.
3. Jaarkosten
  - Afschrijvingen. Deze zijn voor de glasopstand en de verwarmingsinstallatie berekend volgens een degressief systeem, zodanig dat gedurende de eerste helft van de veronderstelde levensduur 60—65 % van de nieuwwaarde is afgeschreven. De vermelde bedragen vormen het gemiddelde van deze periode.
Voor de overige duurzame produktiemiddelen is uitgegaan van een vast afschrijvingspercentage.
  - Rente. Bij de renteberekening is uitgegaan van een rentevoet van 6 %. Voor de kassen en de verwarmingsinstallaties is, evenals bij de afschrijvingen, de gemiddelde rente over de eerste helft van de veronderstelde gebruiksduur opgenomen.
Voor de overige duurzame produktiemiddelen is de rente berekend over 60 % van de nieuwwaarde.
  - Onderhoud. Dit is vastgesteld voor het 'gemiddelde' Aalsmeerse bedrijf. Bij de kassen en de verwarmingsinstallaties is ook hier het gemiddelde genomen over de eerste helft van de gebruiksduur.
  - Lasten. Gezien de zeer grote variaties zijn voor grond- en polderlasten geen bedragen opgevoerd.

Tabel 2: Investerings en jaarkosten van een bedrijf van 3 000 m².

Omschrijving	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten						Totaal	Per m ²
			Rente	Afschr.	Onderhoud					
					Mat.	D.v.D. verzek.	Arbeid			
1. Grond, 1 ha à f 45 000,— per ha	45 000	—	2 700	—	—	—	—	—	2 700	0,90
2. Drainage, 3 000 m ² à f 1,20	3 600	7,0	130	252	10	—	40	432	0,14	
3. Wel en pomp	1 800	7,0	65	126	20	—	75	286	0,10	
4. Glasopstand, 3 000 m ² à f 30,—	90 000	5,8	3 240	5 288	300	300	600	9 728	3,24	
5. Plastic regenleiding, 1 900 m à f 3,40	6 460	8,0	233	517	75	—	125	950	0,31	
6. Bedrijfsschuur (10 x 6), steen met eterniet dak	10 000	5,0	360	500	80	40	125	1 105	0,37	
7. Koelcel + koelapparatuur (15 m ³)	4 900	8,0	176	392	—	125	50	743	0,25	
8. Bestrijdingsmiddelen apparatuur (incl. vaste gifleiding)	4 000	12,5	144	500	25	25	25	719	0,24	
9. Paden en parkeerterruimte (geasfalteerd)	10 000	4,0	360	400	10	10	10	790	0,26	
10. Elektra kabels	1 500	4,0	54	60	—	10	10	134	0,04	
11. Klein gereedschap	3 500	10,0	126	350	100	—	100	676	0,23	
12. Ketelhuis	5 750	6,0	246	345	32	32	100	755	0,25	
13. Ketel, 1 000 000 kcal.	10 600	6,8	450	721	120	140	220	1 651	0,55	
14. Brander	14 025	11,3	644	1 578	40	140	260	2 662	0,90	
15. Elektr. voorzieningen	4 700	7,9	197	369	40	111	69	786	0,29	
16. Inrichting ketelhuis	11 720	7,9	491	920	200	180	20	1 811	0,61	
17. Noodaggregaat, tanks, schoorsteen, isolatie	9 740	6,9	413	677	76	140	56	1 362	0,42	
18. Verwarmingsbuizen en kranen	24 000	5,8	1 561	2 088	100	—	150	3 899	1,30	
19. Transportleidingen	4 500	5,1	226	275	25	—	50	576	0,19	
20. Mg.O. doseerinstallatie en vlampijpreinigingsapparaat	8 500	11,3	389	957	50	—	75	1 471	0,49	
Totaal	274 295		12 205	16 315	1 303	1 253	2 160	33 236	11,08	

Tabel 3: Investerings en jaarkosten van een bedrijf van 4 500 m².

Omschrijving	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten					Totaal	Per m ²
			Rente	Afschr.	Onderhoud				
					Mat.	D.v.D. verzek.	Arbeid		
1. Grond, 1 ha à f 45 000,—	45 000	—	2 700	—	—	—	—	2 700	0,60
2. Drainage, 4 500 m ² à f 1,20	5 400	7,0	194	378	15	—	55	642	0,14
3. Wel en pomp	1 800	7,0	65	126	20	—	75	286	0,06
4. Glasopstand, 4 500 m ² à f 30,—	135 000	5,8	4 860	7 931	450	450	750	14 441	3,21
5. Plastic regenleiding, 2 800 m à f 3,40	9 520	8,0	343	762	100	—	185	1 390	0,31
6. Bedrijfsschuur (6 x 10), steen met eterniet dak	10 000	5,0	360	500	80	40	125	1 105	0,25
7. Koelcel + koelapparatuur (15 m ³)	4 900	8,0	176	392	—	125	50	743	0,17
8. Bestrijdingsmiddelenapparatuur (incl. vaste gifleiding)	5 000	12,5	180	625	30	30	30	895	0,20
9. Paden en parkeerterruimte (geasfalteerd)	10 000	4,0	360	400	10	10	10	790	0,18
10. Elektra kabels	1 500	4,0	54	60	—	10	10	134	0,03
11. Klein gereedschap	5 000	10,0	180	500	100	—	125	905	0,20
12. Ketelhuis	5 750	6,0	246	345	32	32	100	755	0,17
13. Ketel, 1 400 000 kcal.	13 200	6,8	560	898	120	165	295	1 938	0,43
14. Brander	14 850	11,3	682	1 671	40	165	235	2 793	0,62
15. Elektrische voorzieningen	6 200	7,9	260	487	40	138	47	972	0,22
16. Inrichting ketelhuis	15 350	7,9	643	1 205	200	180	20	2 248	0,50
17. Noodaggregaat, tanks, schoorsteen, isolatie	11 900	6,9	504	844	84	165	63	1 660	0,37
18. Verwarmingsbuizen en kranen	36 000	5,8	2 342	3 132	130	—	200	5 804	1,28
19. Transportleidingen	5 400	5,1	271	330	35	—	65	701	0,16
20. Mg.O. doseerinstallatie en vlampijpreinigingsapparaat	8 500	11,3	389	957	50	—	75	1 471	0,33
Totaal	350 270		15 369	21 543	1 536	1 510	2 415	42 373	9,42

Tabel 4: Investerings en jaarkosten van een bedrijf van 6 000 m².

Omschrijving	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten						Totaal	Per m²
			Rente	Afschr.	Onderhoud					
					Mat.	D.v.D. verzek.	Arbeid			
1. Grond, 1½ ha à f 45 000,—	67 500	—	4 050	—	—	—	—	4 050	0,68	
2. Drainage, 6 000 m² à f 1,20	7 200	7,0	259	504	20	—	80	863	0,14	
3. Wel en pomp	2 200	7,0	79	154	20	—	75	328	0,05	
4. Glasopstand 6 000 m² à f 30,—	180 000	5,8	6 480	10 575	600	600	900	19 155	3,19	
5. Plastic regenleiding, 3 700 m à f 3,40	12 580	5,8	453	1 006	150	—	250	1 859	0,31	
6. Bedrijfsschuur (6 x 10), steen met eterniet dak	10 000	5,0	360	500	80	40	125	1 105	0,19	
7. Koelcel + koelapparatuur (23 m³)	9 600	8,0	346	768	—	150	75	1 339	0,22	
8. Bestrijdingsmiddelen, apparatuur + vaste gifleiding	6 000	12,5	216	750	35	35	35	1 071	0,18	
9. Paden en parkeerruimte (geasfalteerd)	10 000	4,0	360	400	10	10	10	790	0,13	
10. Elektra kabels	1 500	4,0	54	60	—	10	10	134	0,02	
11. Klein gereedschap	6 000	10,0	216	600	150	50	200	1 216	0,20	
12. Ketelhuis	6 900	6,0	295	414	48	70	100	927	0,15	
13. Ketel 1 850 000 kcal.	16 700	6,8	709	1 136	120	215	145	2 325	0,39	
14. Brander	15 300	11,3	703	1 721	40	215	185	2 864	0,48	
15. Elektrische voorzieningen	7 700	7,9	323	605	40	170	70	1 208	0,20	
16. Inrichting ketelhuis	19 000	7,9	796	1 491	240	250	70	2 847	0,47	
17. Noodaggregaat, tanks, schoorsteen, isolatie	13 100	6,9	554	935	88	165	51	1 793	0,30	
18. Verwarmingsbuizen en kranen	42 600	5,8	2 771	3 706	150	21	204	6 852	1,14	
19. Transportleidingen	8 640	5,1	434	528	50	—	100	1 112	0,18	
20. Mg.O. doseerinstallatie en vlampijpreinigingsapparatuur	8 500	11,3	389	957	50	—	75	1 471	0,25	
Totaal	451 020		19 847	26 810	1 891	2 001	2 760	53 309	8,89	

5. Voor de investeringen in en de jaarkosten van installaties voor elektrisch-mechanische en volautomatische kasluchtingssystemen zijn afzonderlijke begrotingen gemaakt. Deze zijn eveneens berekend voor typebedrijven met resp. 3 000, 4 500 en 6 000 m² kasoppervlakte.

Tabel 5: Investerings en jaarkosten van elektrisch-mechanische en volautomatische kasluchting.

Omschrijving	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten					Per m ²
			Rente	Afschr.	Onderhoud		Totaal	
					Mat. en elektra	Arbeid		
<i>Elektrisch-mechanische kasluchting:</i>								
3 000 m ² kas, 3 x 1 000 m ² (50 x 20)	8 850	6 ² /s	320	590	100	30	1 040	0,35
4 500 m ² kas, 12 kappen (9.60 x 40)	11 600	6 ² /s	420	775	130	40	1 365	0,30
6 000 m ² kas, 9 kappen (9.60 x 32) aan weerszijden van overdekt middenpad, verdeeld in 6 secties van 3 kappen	17 004	6 ² /s	610	1 135	200	55	2 000	0,33
<i>Volautomatische kasluchting:</i>								
3 000 m ² kas, 3 x 1 000 m ² (50 x 20 m)	12 350	6 ² /s	445	820	100	130	1 495	0,50
4 500 m ² kas, 12 kappen (9.60 x 40 m)	15 300	6 ² /s	550	1 020	130	170	1 870	0,42
6 000 m ² kas, 9 kappen (9.60 x 32 m) aan weerszijden van overdekt middenpad, verdeeld in 6 secties van 3 kappen	21 000	6 ² /s	755	1 400	200	200	2 555	0,43

**Investerings in en jaarkosten van
duurzame produktiemiddelen
(excl. plantmateriaal) op anjerbedrijven**

27.02

Samensteller: C. A. M. GROENEWEGEN
APRIL 1967

De berekeningen zijn uitgevoerd voor het bedrijfstype zoals dat b.v. in het Westland voorkomt, en voor het bedrijfstype zoals dat in Aalsmeer e.o. wordt aangetroffen. Voor beide bedrijfstypen zijn glasoppervlakten van resp. 1 200 m², 2 400 m², 4 800 m² en 7 200 m² als uitgangspunten genomen. Er is verder van uitgegaan dat de bedrijven hun definitieve omvang hebben bereikt, met uitzondering van het bedrijf met 1 200 m² glas, waarbij is verondersteld dat de glasoppervlakte in de toekomst tot 2 400 m² zal worden uitgebreid. In verband hiermede zijn in dit geval diverse duurzame produktiemiddelen op 2 400 m² berekend (grond, ketel, ketelhuis, oliestookinstallatie, bedrijfsschuur etc.). In tabel 1 zijn de bedrijfsgrootte, de bedrijfsindeling en de arbeidsbezetting gegeven.

Tabel 1: De bedrijfsgrootte, de bedrijfsindeling en de arbeidsbezetting van de type-bedrijven.

Gebied Westland/Aalsmeer	1/5	2/6	3/7	4/8
Bedrijfsindeling in m²				
Kadastrale oppervlakte	4 000	4 000	7 200	10 000
Opengrond, erf, paden, etc.	2 800	1 600	2 400	2 800
Oppervlakte onder glas	1 200	2 400	4 800	7 200
Arbeitsbezetting in manjaren	1	2	4	6

Voor alle type-bedrijven is een begroting gemaakt van de investeringen in duurzame produktiemiddelen (excl. plantmateriaal) en de jaarkosten daarvan. Hierbij zijn de volgende veronderstellingen gemaakt:

- de grond. Geschikt voor de teelt van anjers
- de glasopstanden. Voor het Westlandse bedrijfstype is uitgegaan van het verbeterde Venlo-warenhuis (kapbreedte 3,20 m) met een bouw prijs van ca. f 20,-/m². Voor het Aalsmeerse bedrijfstype is uitgegaan van kassen met een kapbreedte van 10,50 m en een bouw prijs van ca. f 30,-/m²
- de verwarmingsinstallatie. Vol-automatisch voor het stoken van lichte olie bij 1200 m² en 2400 m², en van zware olie bij 4800 m² en 7200 m². De capaciteit van de installatie is afgestemd op de teelt van anjers
- overige duurzame produktiemiddelen. Deze zijn onderscheiden in een gedeelte dat voor een goede uitvoering van de anjerteelt noodzakelijk is, en een gedeelte dat meer incidenteel op de bedrijven wordt aangetroffen. Deze aanvullende produktiemiddelen omvatten een electro-mechanisch luchtingssysteem, regenautomaat, stoomapparatuur, CO₂-apparatuur en een concentratiemeter met automatische regelkraan. Voor de electro-mechanische luchting is bij het Venlo-warenhuis uitgegaan van één-zijdige luchting, bij de Aalsmeerse kas van dubbelzijdig doorlopende nokluchting
- de jaarkosten:
  - de rente. Er is uitgegaan van een rentevoet van 6 %. De rente is berekend over 60 % van de nieuwwaarde; bij de grond echter over de volle waarde
  - de afschrijving. Deze is gebaseerd op een vast percentage van de nieuwwaarde. Bij de glasopstanden is een gemiddeld percentage van 5⁷/₈ % over de eerste tien gebruiks jaren aangehouden (zie blad 45.01)
  - de belasting. Daar de hoogte van de grond- en polderlasten sterk varieert, zijn hiervoor geen bedragen opgenomen
  - het onderhoud. Deze kosten zijn begroot voor „gemiddelde” bedrijven

Tabel 2: Investerings in noodzakelijke duurzame produktiemiddelen (in guldens)

	Afschr. %	Glasoppervlakte in m ²							
		Westlands type-bedr.				Aalsmeers type-bedr.			
		1 200	2 400	4 800	7 200	1 200	2 400	4 800	7 200
1. Grond, à f 35 000,- per ha		14 000	14 000	25 200	35 000	14 000	14 000	25 200	35 000
2. Glasopstand à f 20,- per m ²	5 7/8	24 000	48 000	96 000	144 000	36 000	72 000	144 000	216 000
3. Drainering (onderbemaling)	7	1 665	2 740	4 950	7 160	1 665	2 740	4 950	7 160
4. Wel en pomp	7	1 600	1 600	1 750	1 900	1 600	1 600	1 750	1 900
5. Plastic-regenleiding	8	1 805	3 470	6 660	9 710	1 805	3 470	6 660	9 710
6. Rugnevelspuit	12 1/2	650	650	650	650	650	650	650	650
7. Verwarmingsbuizen	2 1/2	7 500	13 200	25 500	36 000	8 180	14 400	27 800	39 300
8. Ketelhuis	5	3 840	3 840	4 800	5 760	3 840	3 840	4 800	5 760
9. Ketel	6	7 000	7 000	10 000	12 000	7 000	7 000	10 000	12 000
10. Olietookinstallatie	8	2 000	2 000	11 000	12 000	2 000	2 000	11 000	12 000
11. Inrichting ketelhuis	6 2/3	6 000	7 500	11 000	16 000	6 000	7 500	11 000	16 000
12. Electrische apparatuur	6 2/3	2 000	2 500	4 000	5 000	2 000	2 500	4 000	5 000
13. Noodaggregaat	6 2/3	1 800	1 800	2 500	2 500	1 800	1 800	2 500	2 500
14. Olie-tank(s)	5	1 800	1 800	2 700	2 850	1 800	1 800	2 700	2 850
15. Schoorsteen (eterniet)	5	1 000	1 000	1 200	1 500	1 000	1 000	1 200	1 500
16. Isolatie	6 2/3	2 100	2 700	3 500	4 500	2 100	2 700	3 500	4 500
17. Transportleidingen	4	2 100	2 700	3 500	4 500	2 350	3 000	3 900	5 000
18. Bedrijfsschuur	5	4 400	4 400	5 300	6 200	4 400	4 400	5 300	6 200
19. Koelcel (demontabel)	8	4 350	4 350	5 725	6 575	4 350	4 350	5 725	6 575
20. Pad en parkeerterrein	4	7 100	9 600	11 800	13 600	7 100	9 600	11 800	13 600
21. Electriciteitskabel	4	1 000	1 000	1 400	1 600	1 000	1 000	1 400	1 600
22. Anjerhekken	5	2 880	5 760	11 520	17 280	2 880	5 760	11 520	17 280
23. Anjerstoelen	16 2/3	350	700	1 400	2 100	350	700	1 400	2 100
24. Klein gereedschap	10	3 000	3 000	4 000	4 500	3 000	3 000	4 000	4 500
Totaal		103 940	145 310	256 055	352 885	116 870	170 620	306 755	428 685
Investering per m² kas		87	61	53	49	97	71	64	60
Investering per manjaar		103 940	72 650	64 000	58 800	116 870	85 300	76 700	71 500

Tabel 3: Investerings in aanvullende duurzame produktiemiddelen (in guldens)

	Afschr. %	Glasoppervlakte in m ²			
		1 200	2 400	4 800	7 200
Electr.-mech. luchting:					
a. Westlands type-bedr.	8	1 850	3 700	7 400	11 100
b. Aalsmeers type-bedr.	8	3 200	6 400	12 800	19 200
Regenautomaat	10	1 820	2 340	3 230	4 120
Stoomapparatuur	8	4 200	4 200	4 800	5 400
CO ₂ -apparatuur	18	1 670	3 090	5 930	8 770
Concentratiemeter c.a.	10	1 100	1 100	1 100	1 100

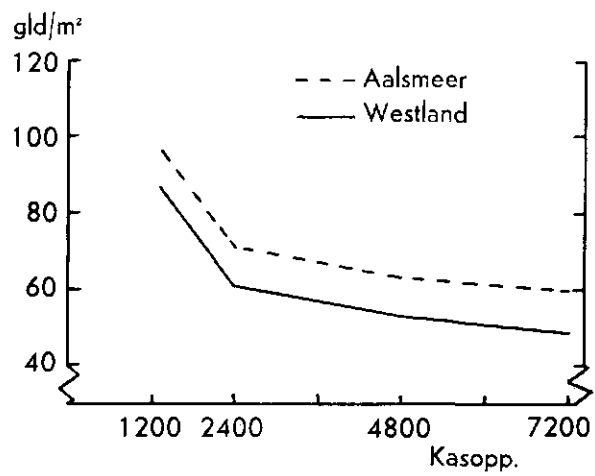
Tabel 4: Jaarkosten van de duurzame produktiemiddelen (in guldens)

	Glasoppervlakte in m²							
	Westlands type-bedr.				Aalsmeers type-bedr.			
	1 200	2 400	4 800	7 200	1 200	2 400	4 800	7 200
1. Grond	840	840	1 512	2 100	840	840	1 512	2 100
2. Glasopstand	2 974	5 748	11 096	16 444	4 111	8 022	15 644	23 266
3. Drainering	207	331	580	829	207	331	580	829
4. Wel en pomp	260	260	281	301	260	260	281	281
5. Plastic-regenleiding	269	513	973	1 417	269	513	973	1 417
6. Rugnevelspuit	114	114	114	114	114	114	114	114
7. Verwarmingsbuizen	708	1 205	2 236	3 086	969	1 308	2 416	3 348
8. Ketelhuis	500	500	603	700	500	500	603	700
9. Ketel	972	1 022	1 460	1 742	972	1 022	1 460	1 742
10. Oliestookinstallatie	372	392	1 776	1 922	372	392	1 776	1 922
11. Inrichting ketelhuis	906	1 140	1 589	2 233	906	1 140	1 589	2 233
12. Electriche apparatuur	395	482	741	898	395	482	741	898
13. Noodaggregaat	365	365	437	437	365	365	437	437
14. Olie tanks	195	195	292	311	195	195	292	311
15. Schoorsteen	111	111	133	164	111	111	133	164
16. Isolatie	256	327	419	537	256	327	419	537
17. Transportleidingen	220	280	356	462	239	308	396	510
18. Bedrijfsschuur	578	578	701	813	578	578	701	813
19. Koelcel	705	705	914	1 063	705	705	914	1 063
20. Pad en parkeerruimte	1 160	1 415	1 647	1 834	1 160	1 415	1 647	1 834
21. Electriciteitskabel	86	86	126	147	86	86	126	147
22. Anjerhekken	328	645	1 281	1 921	328	645	1 281	1 921
23. Anjerstoelen	96	182	358	536	96	182	358	536
24. Klein gereedschap	568	598	784	892	568	598	784	892
Totaal	13 185	18 034	30 409	40 903	14 402	20 439	35 177	48 035
Jaarkosten per m² kas	11	7,50	6,35	5,70	12,-	8,50	7,30	6,70
Rente	4 080	5 567	9 822	13 545	5 545	6 485	11 647	16 234
Afschrijving	5 235	7 497	13 277	18 193	5 967	8 949	16 170	22 526
Onderhoud: materiaal	1 225	1 545	2 225	2 730	1 230	1 555	2 240	2 750
D.v.d. arbeid	1 215	1 510	2 180	2 685	1 220	1 520	2 190	2 705
	1 430	1 915	2 905	3 750	1 440	1 930	2 930	3 820
Totaal	13 185	18 034	30 409	40 903	14 402	20 439	35 177	48 035

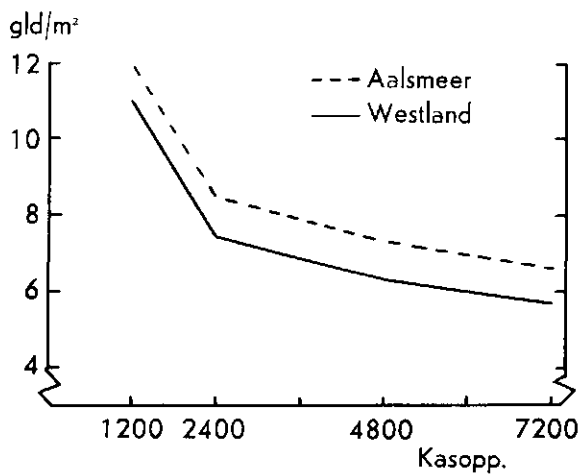
Tabel 5: Jaarkosten van de aanvullende duurzame produktiemiddelen (in guldens)

	Glasoppervlakte in m²			
	1 200	2 400	4 800	7 200
Electr.-mech. luchting:				
a. Westlands type-bedr.	255	499	993	1 487
b. Aalsmeers type-bedr.	431	852	1 685	2 517
Regenautomaat	308	388	539	680
Stoomapparatuur	607	637	727	816
CO ₂ -apparatuur	461	827	1 600	2 375
Concentratiemeter c.a.	175	175	175	175

Figuur 1: Investerings per m² kas

Figuur 2: Jaarkosten per m² kas

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en omzet en bestemming van de productie

	1950	1955	1960	1965	1966	1967
Oppervlakte in ha (excl. nateelt)	522	555	646	727	966	874
w.v. staand glas verwarmd:						
met vaste installatie		1		557	749	697
met verplaatsbare installatie	51	1	274	30	46	33
staand glas onverwarmd		1		112	148	126
platglas	471	1	372	28	23	19
Nateelt (geplant na 1 juli)	1	1	133	225	221	239
Veilingaanvoer (x 1 000 ton)	53	63	99	191	225	218
Veilingomzet (x milj. gld)	14	24	45	113	109	114
Gemiddelde prijs in ct/kg ²	27	38	45	59	48	52
Bestemming (x 1 000 ton)						
uitvoer	24	38	63	140	156	152
binnenland	17	20	30	44	42	35
industrie	—	—	1	2	3	2
doordraai	12	5	5	5	24	29
Binnenlands verbruik per hoofd v. d. bevolking (in kg)	1,6	1,9	2,7	3,7	3,6	3,2

¹ niet bekend.

² I.v.m. wijziging omrekeningsfactor van stuks in kg, zijn de cijfers van 1960 t/m 1966 niet geheel vergelijkbaar met die van 1950, 1955 en 1967.

Bronnen: Prod. voor Gr. en Fr.; C.B.S.

De veilingomzet is van 14 milj. gld in 1950 toegenomen tot 114 mil. gld in 1967, enerzijds als gevolg van de grotere aanvoeren, anderzijds als gevolg van de hogere gemiddelde veilingprijzen.

In de periode 1960 t/m 1967 steeg de omzet met 153 %, de aanvoer met 129 % en de gemiddelde prijs met 16 %. De grotere aanvoer werd bereikt zowel door areaalvergroting als door verhoging van de kg-opbrengst per eenheid van oppervlakte.

Dit laatste was vooral het gevolg van de overschakeling van platglas naar staandglas.

In 1960 bestond 42 % van het voor de komkommerteelt gebruikte glasareaal uit staand glas; in 1967 bedroeg dit aandeel 97 %. Rekening houdende met de oppervlakte nateelt-komkommers, bedroeg de kg-opbrengst per m² in 1960 12,7 kg en 1967 19,6 kg.

2. Aanvoerpatroon

Tegelijk met de uitbreiding van de oppervlakte staandglas nam ook de oppervlakte verwarmd glas aanzienlijk toe, waardoor niet alleen de productie steeg maar ook verschuivingen in het aanvoerpatroon optraden. Deze verschuivingen betroffen zowel de vervroeging van de aanvoer als vergroting van de aanvoer in het 4e kwartaal. De primeurprijzen zijn door deze verschuivingen in het aanvoerpatroon aanzienlijk gedaald (zie tabel 2 en 3).

Tabel 2: Oppervlakte stookkomkommers met plantdatum voor 7 februari

Plantdatum	1964		1965		1966		1967	
	ha	in %	ha	in %	ha	in %	ha	in %
vóór 15 dec.	37	5	73	10	87	9	81	9
15 dec. - 15 jan.	163	24	222	30	292	30	303	35
15 jan. - 7 febr.	139	20	133	18	170	18	140	16

Tabel 3: Veilingaanvoer in % en gemiddelde prijs per maand

	1950		1955		1960		1965		1966		1967	
	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg	aan- voer in %	gem. prijs in ct/kg
januari	—	—	—	—	+	423	+	191	+	157	+	168
februari	+	372	+	251	+	319	1	123	1	165	1	153
maart	1	244	1	219	2	167	8	113	7	116	8	108
april	2	115	2	145	7	96	12	84	11	86	12	74
mei	15	54	15	71	22	67	22	54	24	51	22	52
juni	26	27	21	44	23	30	18	46	19	27	19	32
juli	28	14	27	23	19	22	14	34	14	24	15	30
augustus	23	8	26	15	16	23	12	45	12	23	12	36
september	5	10	7	20	5	40	7	53	7	35	6	38
oktober	+	8	1	50	4	58	5	76	4	74	4	86
november	+	15	+	160	1	94	1	91	1	82	1	108
december	—	—	—	—	+	130	+	167	+	126	+	177

+ = aanvoer gering.

Bron: Prod. voor Groente en Fruit.

3. Bestemming van de produktie

Van de totale produktie wordt thans 70 % geëxporteerd; hiervan gaat 75-80 % naar West-Duitsland.

Tabel 4: De ontwikkeling van de uitvoer naar de belangrijkste landen

	1950		1955		1960		1965		1966		1967	
	x 1 000 t. in %		x 1 000 t. in %		x 1 000 t. in %		x 1 000 t. in %		x 1 000 t. in %		x 1 000 t. in %	
West-Duitsland	21,2	85	33,3	88	53,7	86	111,4	79	123,4	79	117,3	77
Engeland	2,9	11	1,2	3	3,7	6	14,7	11	15,4	10	17,2	11
Zweden	0,4	2	1,5	4	3,1	5	5,9	4	7,0	4	6,7	4
Overige landen	0,4	2	1,9	5	2,0	3	8,2	6	10,6	7	11,1	8

Bron: Prod. voor Groente en Fruit.

Het binnenlands verbruik is sinds 1950 meer dan verdubbeld.

De industriële afname is van geringe betekenis.

4. Verspreiding van de teelt

De komkommerproduktie is vrijwel geheel in het Westen van het land geconcentreerd, 76 % van het areaal wordt aangetroffen in de tuinbouwgebieden van de provincie Zuidholland.

Tabel 5: Oppervlakte komkommers (excl. nateelt) per provincie

	1950		1955		1960		1965		1966		1967	
	in ha	in %	in ha	in %	in ha	in %	in ha	in %	in ha	in %	in ha	in %
Zuidholland	392	75	441	80	472	73	535	74	714	74	660	76
Noordholland	56	11	46	8	60	9	45	6	50	5	40	5
Gelderland	11	2	10	2	16	2	30	4	41	4	31	4
Limburg	2	—	1	—	10	2	24	3	37	4	25	3
Groningen	21	4	23	4	27	4	25	3	32	3	26	3
Overige provincies	40	8	32	6	61	10	68	10	92	10	92	9

Bron: C.B.S.

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en bestemming van de druivenproductie¹ (hoeveelheden x 1 000 kg).

	1939	1951/ 1955	1956/ 1960	1961/1965	1966	1967	1968
Oppervlakte in ha	788	—	—	—	230	213	205
Veilingaanvoer (x f 1 000,—)	4 990	13 630	14 700	13 050	10 600	11 110	10 100
Gem. veilingprijs in ct/kg	22	109	159	184	211	226	220
Veilingaanvoer	22 800	12 500	9 300	7 100	5 000	4 900	4 600
Invoer	50	—	100	5 900	14 400	18 100	18 700
totaal	22 850	12 500	9 400	13 000	19 400	23 000	23 300
Uitvoer	6 600	5 200	2 500	1 600	1 300	1 200	1 400
Beschikbaar voor binnenland	16 250	7 300	6 900	11 400	18 100	21 800	21 900
Industrie	30	300	300	500	700	900	1 000
Verse consumptie binnenland	16 220	7 000	6 600	10 900	17 400	20 900	20 900
Verbruik per hoofd van de bevolking in kg	1,84	0,67	0,59	0,91	1,39	1,65	1,63

¹ De cijfers hebben uitsluitend betrekking op de via de veiling verhandelde hoeveelheden.

Bron: C.B.S., Prod. voor Gr. en Fr.

2. De oppervlakte

De met druiven beteelde oppervlakte bedroeg in 1969 190 ha. Ten opzichte van 1950, toen de oppervlakte 608 ha bedroeg, betekent dit een vermindering met 69 %. De vermindering van de oppervlakte is de laatste jaren minder snel verlopen. Van 1961 t/m 1965 was de teruggang jaarlijks ca. 28 ha, na 1965 was dit gemiddeld ca. 13 ha.

Het belangrijkste centrum voor de druiventeelt is het Westland met ca. 80 % van het totale areaal. In 1939 was het aandeel van het Westland in het totale areaal ca. 75 %, waaruit blijkt dat de inkrimping in het Westland relatief iets minder snel verloopt dan in de overige gebieden.

Van de leeftijdsopbouw van het druivenareaal zijn geen recente gegevens bekend. Uit de mei-telling van het C.B.S. in 1965 blijkt dat in dat jaar 54 % van de beplantingen ouder was dan 20 jaar. Slechts 6 % was jonger dan 6 jaar. Er kan worden aangenomen dat deze verhouding na 1965 zeker niet gunstiger is geworden, zodat een verdere inkrimping van de druiventeelt waarschijnlijk is.

Als belangrijkste oorzaken van deze teruggang kunnen genoemd worden:

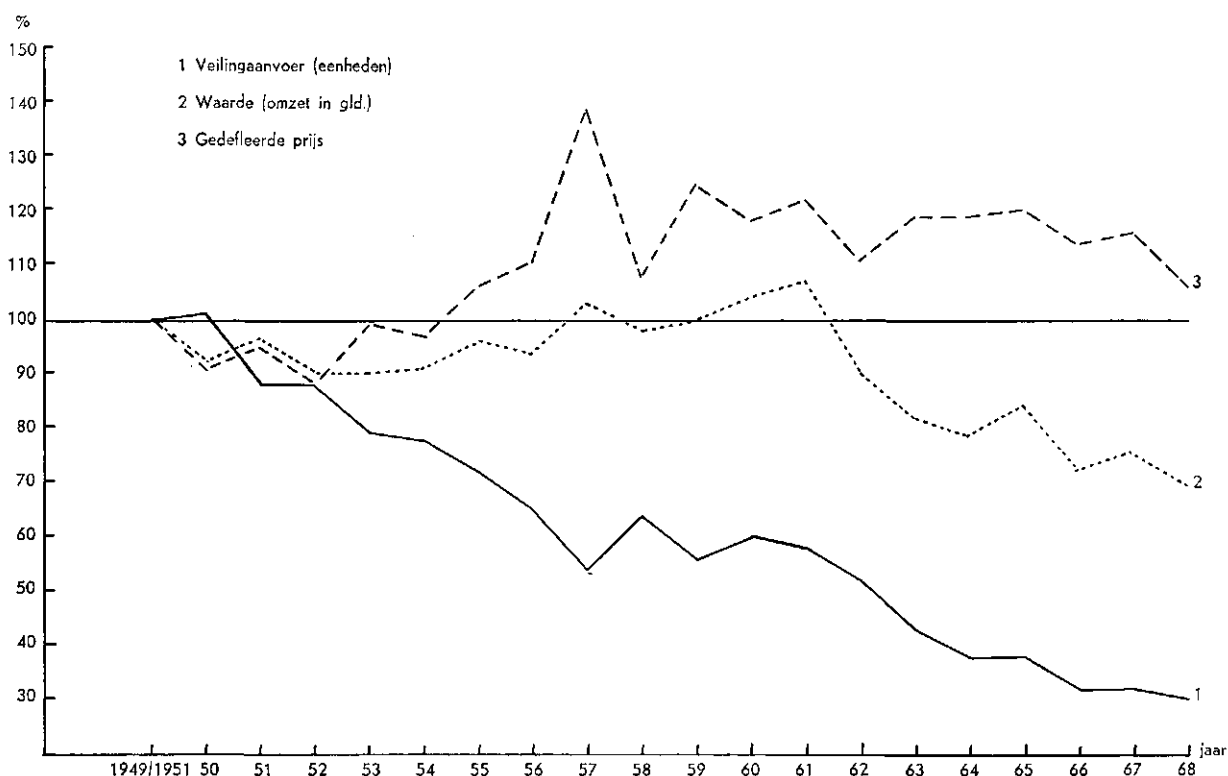
- de geringe rationalisatie-mogelijkheden
- de ongunstige arbeidsverdeling
- de schaarste aan deskundig personeel (krenten)
- de veroudering van de glas- en plantopstanden
- de lange stichtingsperiode
- de concurrentie van buitenlandse druiven.

3. De veilingaanvoer en de veilingprijs

Figuur 1 geeft duidelijk weer de sterke daling van de veilingaanvoer en de gunstige ontwikkeling van de gemiddelde veilingprijs. De laatste jaren is de gedefleerde prijs¹ vrijwel constant, terwijl deze t.o.v. de periode 1949 t/m 1954 een duidelijke stijging vertoont. De stijging van de werkelijke prijs is uiteraard veel groter. Zo bedroeg b.v. in 1950 de gem. veilingprijs f 0,87 per kg en in 1968 f 2,20 per kg.

¹ De gedefleerde prijs is de werkelijke prijs gecorrigeerd met de daling van de koopkracht van de gulden.

Figuur 1: Veilingaanvoer, waarde en gedefleerde prijs van druiven van 1950 t/m 1968 in procenten van 1949 t/m 1951.

Het aandeel van de druiven in de totale veilingomzet is gedaald van 3,6 % in 1950 tot 0,8 % in 1968. Het aandeel in de totale fruitomzet is in dezelfde periode teruggelopen van 9,9 % tot 4,7 %.

De produktie per ha bedroeg van 1966 t/m 1968 gemiddeld 22 500 kg (veilingaanvoer gedeeld door oppervlakte). Van 1949 t/m 1951 was dit ca. 26 000 kg. De belangrijkste oorzaken voor deze vermindering zijn de veroudering van de plantopstanden en de toename van de teelt van koeldruiven (minder bomen dus lagere kg-opbrengst). Ook het toenemen van de verkopen buiten de veiling, welke hoeveelheden niet in de officiële cijfers zijn opgenomen, is waarschijnlijk op deze verlaging van invloed geweest.

4. De in- en uitvoer en het binnenlandse verbruik

a. De invoer

De invoer van druiven was tot 1960 van weinig betekenis. Na 1960 is onder meer als gevolg van het ontstaan van de E.E.G. en het vrijmaken van de handel tussen de lidstaten, de invoer zeer snel toegenomen.

Tabel 2: De invoer van druiven naar land van herkomst (x 1 000 kg).

	1960	1965	1966	1967	1968	1969
Italië	63	4 149	7 247	9 391	7 460	10 201
Frankrijk	110	3 414	3 844	4 234	2 139	941
West-Duitsland	—	486	410	456	879	426
België-Luxemburg ¹	85	1 135	860	795	818	1 380
Totaal E.E.G.	258	9 184	12 361	14 876	11 296	12 948
Griekenland	—	1 153	1 223	2 136	4 433	4 620
Spanje	—	335	372	405	2 009	778
Zuid-Afrika	97	—	368	454	656	406
Overige landen	110	260	74	261	274	1 931
Totaal landen buiten E.E.G.	207	1 748	2 037	3 256	7 372	7 735
Totale invoer	465	10 932	14 398	18 132	18 668	20 683
idem in % van veilingaanvoer	5	185	288	369	406	?
Totale waarde (x 1 000 gld.)	503	9 759	10 439	15 583	15 906	18 082
Gem. prijs in ct/kg	108	89	82	86	85	87

¹ Een gedeelte van de invoer heeft betrekking op doorvoer via Antwerpen van druiven uit Zuid-Afrika.

Bron: C.B.S., Prod. voor Gr. en Fr.

Ca. 70 % van de invoer vindt plaats in de maanden september en oktober. Ook de maanden augustus (12 %) en november (10 %) zijn van belang. De aanvoer van Nederlandse druiven valt voornamelijk (ca. 80 %) in dezelfde periode. Hiervan wordt echter een belangrijk deel in koelhuizen opgeslagen, zodat deze pas op een later tijdstip voor consumptie beschikbaar komen.

De gemiddelde prijs van de invoer blijft ver beneden de gemiddelde veilingprijs in Nederland. Men zal er dus naar moeten streven zoveel mogelijk buiten de periode met grote invoer aan de markt te komen.

b. De uitvoer

Van 1965 t/m 1968 bedroeg de uitvoer van druiven gemiddeld 1,3 milj. kg per jaar. In vergelijking met 1950, toen 7,6 milj. kg werd uitgevoerd, betekent dit een vermindering van ca. 80 %. Ook relatief is de uitvoer teruggelopen. In 1950 werd ca. 50 % van de produktie uitgevoerd, van 1965 t/m 1968 was dit gemiddeld ca. 25 %.

Tabel 3: De uitvoer van druiven naar land van bestemming (x 1 000 kg).

	1950	1960	1965	1966	1967	1968
West-Duitsland	3 831	731	640	675	575	827
België-Luxemburg	83	36	27	13	1	—
Italië	—	46	49	76	88	80
Frankrijk	—	13	15	26	37	63
Totaal E.E.G.	3 914	826	730	790	701	970
Engeland	2 415	530	97	56	97	40
Ierland	152	192	140	105	145	104
Zweden	1 028	471	281	227	195	186
Totale uitvoer	7 609	2 122	1 363	1 297	1 236	1 396
idem in % van veilingaanvoer	49	23	23	26	25	30
Waarde (x f 1 000,—)	10 348	5 541	4 162	3 994	3 783	4 173
Gem. prijs in ct/kg	136	261	305	308	306	299

Bron: C.B.S.

c. Het binnenlandse verbruik

Het verbruik voor verse consumptie per hoofd van de bevolking bedroeg in 1939 1,84 kg. In de jaren 1953 t/m 1959 was dit slechts 0,62 kg gemiddeld per jaar. Als gevolg van de toegenomen invoer is het verbruik daarna weer gestegen tot 1,63 kg in 1968. Ondanks deze stijging is het verbruik van druiven in Nederland nog steeds laag in vergelijking met andere landen.

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Veilingaanvoer, omzet en bestemming.

	1950	1955	1960	1965	1966	1967	1968
Veilingomzet (x f 1000,-)							
glassla	12 400	23 800	44 600	82 300	93 700	89 000	114 100
natuursla	7 100	11 300	13 800	18 100	14 200	14 400	14 300
totaal	19 500	35 100	58 400	100 400	107 900	103 400	128 400
Veilingaanvoer (tonnen)							
glassla	14 900	28 200	41 400	76 500	69 900	89 700	87 000
natuursla	33 600	30 900	34 200	31 900	24 600	26 200	28 800
totaal	48 500	59 100	75 600	107 400	94 500	115 900	115 800
Bestemming (tonnen)							
uitvoer	12 800	24 100	40 200	73 500	61 400	75 700	76 100
industrie	150	100	100	50	50	100	—
doordraai	8 200	2 900	8 000	4 500	2 700	8 800	7 000
binnenland	27 350	32 000	27 300	29 350	30 350	31 300	27 700

De cijfers hebben uitsluitend betrekking op de werkelijk aangevoerd en officieel verhandelde produkten.
Bron: Produktschap voor Groenten en Fruit.

Na 1960 heeft de aanvoer van sla een grote verandering ondergaan. De produktie van natuursla (incl. gelichte sla) is teruggelopen en schommelt de laatste jaren rond 26 milj. kg. Daarentegen nam de aanvoer van glassla zeer sterk toe. De toeneming wordt voor een deel veroorzaakt door de uitbreiding van het glas-areaal, maar voor een belangrijk deel ook door de opkomst van de z.g. winterslarassen, die ook in de wintermaanden bij vermindering van de daglengte nog sla van voldoende gewicht geven.

2. Bestemming van de produktie

Van de totale produktie wordt $\pm 2/3$ deel geëxporteerd. Het exportgedeelte bedroeg in 1950 26 %, in 1955 41 %, in 1960 53 %, in 1965 68 % en in 1968 66 %. De belangrijkste afnemer is West-Duitsland.

Tabel 2: De ontwikkeling van de uitvoer naar de belangrijkste landen.

	1950		1955		1960		1965		1966		1967		1968	
	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%	ton	%
West-Duitsland	8 400	66	14 800	62	23 000	57	47 800	65	40 800	66	57 900	69	54 800	72
België en Luxemburg	2 600	20	4 900	20	4 400	11	1 200	2	1 000	2	800	1	700	1
Frankrijk	—	—	—	—	400	1	7 500	10	4 300	6	4 300	6	3 900	5
Engeland	1 800	14	3 200	13	9 200	23	11 400	16	10 200	17	11 300	15	9 200	12
Zweden	—	—	500	2	1 100	3	2 000	2	2 100	3	2 400	3	2 500	3
Zwitserland	—	—	700	3	1 100	3	2 800	4	2 000	3	2 600	3	2 800	4

Bron: Produktschap voor Groenten en Fruit.

Het aandeel van West-Duitsland is sinds 1950 weinig veranderd, daarentegen is het aandeel van België sterk teruggelopen als gevolg van de toeneming van de eigen produktie.

3. Aanvoerpatroon glassla

Tot 1960 werd 80 à 90 % van de glassla aangevoerd in de maanden april en mei. Sinds 1960 is de aanvoer echter meer gespreid over de maanden. In het seizoen 1967/68 was de aanvoer in april en mei nog slechts 38 %.

Tabel 3: Veilingaanvoer van glassla in procenten per maand.

	1950/51	1955/56	1960/61	1965/66	1966/67	1967/68
oktober	1	1	5	6	5	4
november	3	5	12	12	8	10
december	2	5	13	13	10	13
januari	1	1	7	5	7	7
februari	—	1	7	6	10	8
maart	4	4	24	21	26	20
april	39	35	29	27	25	26
mei	50	48	3	10	9	12

Bron: Produktschap voor Groenten en Fruit.

4. Oppervlakte glassla

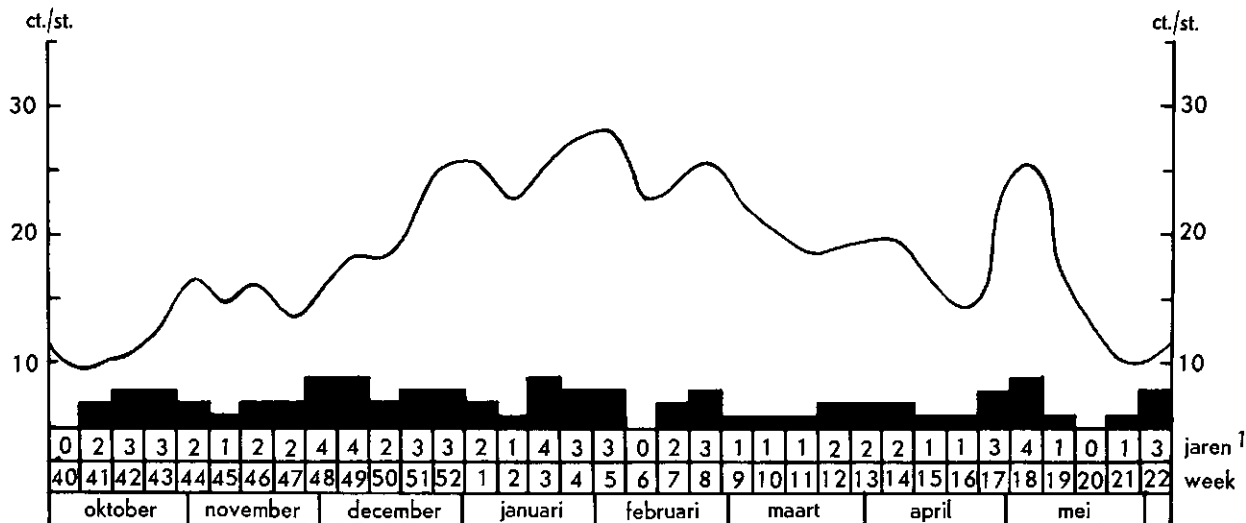
Sinds februari 1966 wordt de oppervlakte glassla maandelijks bepaald, voordien tweemaal per jaar in de maanden februari en september.

In 1966/67 bedroeg de oppervlakte glassla 3 398 ha, in 1967/68 3 580 ha en 1968/69 3 767 ha.
(bron: C.B.S.).

5. Prijsverloop glassla

Grafiek 1 toont het gemiddelde prijsverloop over de jaren 1963/64 t/m 1966/67. Van jaar tot jaar treden vrij grote schommelingen in de prijs op. Om hiervan een indruk te geven is in de grafiek tevens vermeld in hoeveel jaren van deze periode de prijs in een bepaalde week hoger was dan in de voorafgaande week. Zo was in week 45 de prijs in één van deze vier jaren hoger dan in week 44.

Figuur: Prijsverloop van glassla (gem. 1963/64 t/m 1966/67)

1 aantal jaren in deze periode (= 4 jaar) met een hogere prijs dan voorafgaande week.

**Productie, afzet en prijzen
van tomaten**

31.04

Samensteller: W. VAN DER LINDEN
JANUARI 1967

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, aanvoer, omzet en bestemming ¹

	'50 t/m 54	'55 t/m 59	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966 ²
Aanvoer (x 1 000 ton)	92	156	201	225	229	226	291	312	300
Gem. prijs in ct/kg	56	72	75	78	85	102	81	90	92
Omzet (x 1 milj. gld.)	52	112	151	176	195	231	236	281	275
Oppervlakte in ha:	1 383	2 102	2 884	3 035	3 093	2 980	3 489	3 684	3 466
w.v verwarmd met vaste installatie	487	880	1 311	1 424	1 407	1 434	1 848	2 056	1 951
verwarmd met verplaatsbare installatie ³	—	—	—	—	—	200	202	197	201
onverwarmd	896	1 222	1 278	1 366	1 421	1 196	1 269	1 211	1 025
nateelt ⁴	⁵	⁵	295	245	265	150	170	220	289
Bestemming (x 1 000 ton)									
uitvoer	62	120	163	186	188	188	228	262	242
binnenland	19	27	31	34	32	32	37	39	35
industrie	9	4	3	3	3	3	3	4	7
doordraai	2	5	5	4	7	5	26	10	16
Binnenlands verbruik per hoofd van de bevolking (in kg)	1,8	2,5	2,7	3,0	2,7	2,7	3,1	3,2	2,8

Bronnen: Prod. voor Gr. en Fr.; C.B.S.

¹ De cijfers geven de werkelijk verhandelde hoeveelheden.

² Voorlopige cijfers.

³ T/m 1962 begrepen in oppervlakte onverwarmd.

⁴ Geplant na 15 juni (steekproef).

⁵ Niet bekend.

De omzet nam tot en met 1965 jaarlijks toe, enerzijds als gevolg van de stijgende aanvoeren, anderzijds als gevolg van de eveneens stijgende gemiddelde veilingsprijzen.

In de periode 1955/'59 tot 1966 steeg de omzet met 146 %, de aanvoer met 100 % en de gemiddelde prijs met 28 %. De toenemende aanvoer werd bereikt zowel door areaalvergroting als door een verhoging van de kg-opbrengsten per eenheid van oppervlakte. Het areaal tomaten breidde zich uit van 2100 ha in de periode 1955/'59 tot 3200 ha in 1966 (excl. oppervlakte nateelt tomaten). De grootste uitbreiding (500 ha) vond plaats in 1964. Ook in 1965 breidde de teelt zich nog uit, doch in 1966 daalde het areaal weer tot beneden het peil van 1964.

Daar in de periode 1955/'59 de oppervlakte nateelt tomaten niet bekend is, kan de gemiddelde kg-opbrengst per m² in deze periode niet bepaald worden. Naar schatting was deze opbrengst ca. 7 kg per m²; in 1966 was dit 8,6 kg.

De stijging van de gemiddelde prijs vindt zijn oorzaak in de vervroeging van de produktie (zie tabellen 2 en 3). De gemiddelde prijzen per maand zijn tot augustus vrijwel gelijk gebleven.

*Tabel 2: Oppervlakte stookmaten met plantdatum vóór
7 februari in ha*

Plantdatum	1964	1965	1966
voor 15 dec.	37	58	79
15 dec.-15 jan.	279	519	585
15 jan.-7 febr.	618	704	582

Bron: Centraal Bureau Tuinbouwveilingen.

Tabel 3: Aanvoer en gemiddelde prijs per maand

	1950/'54	1955/'59	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966 ¹
Aanvoer per maand x 1 000 ton (in % van jaarkosten)									
april			1	2 (1)	2 (1)	3 (1)	4 (1)	10 (3)	5 (2)
mei	5 (5)	15 (10)	33 (17)	33 (15)	28 (12)	31 (14)	45 (15)	58 (19)	47 (16)
juni	15 (16)	29 (19)	43 (22)	55 (25)	44 (19)	43 (19)	64 (22)	67 (22)	66 (22)
juli	25 (27)	42 (27)	46 (23)	48 (21)	42 (18)	43 (19)	74 (26)	56 (18)	64 (21)
aug.	29 (33)	43 (28)	43 (22)	48 (21)	61 (27)	56 (25)	64 (22)	67 (21)	58 (19)
sept.	12 (13)	16 (10)	21 (10)	23 (10)	26 (11)	33 (15)	26 (9)	30 (10)	30 (10)
okt.	5 (5)	8 (5)	11 (5)	13 (6)	21 (10)	14 (6)	11 (4)	20 (6)	26 (9)
nov.	1 (1)	1 (1)	2 (1)	2 (1)	4 (2)	2 (1)	2 (1)	3 (1)	4 (1)
Gemiddelde prijs per maand in ct/kg									
april		345	282	272	297	294	282	227	277
mei	176	292	142	157	169	197	187	136	197
juni	108	115	102	74	134	157	103	92	106
juli	52	52	53	71	76	89	42	87	56
aug.	35	38	33	48	45	47	35	48	48
sept.	25	45	39	43	45	50	44	70	68
okt.	41	58	71	65	45	72	68	62	85
nov.	42	55	62	79	58	67	92	76	145

¹ Voorlopige cijfers.

2. Bestemming

Een toenemend aandeel van de produktie wordt geëxporteerd. Van de totale export gaat ca. $\frac{2}{3}$ gedeelte naar West-Duitsland.

Tabel 4: De ontwikkeling van de uitvoer naar de belangrijkste landen

	1950/'54		1955/'59		1960/'64		1965	
	x 1 000 t.	in %	x 1 000 t.	in %	x 1 000 t.	in %	x 1 000 t.	in %
West-Duitsland	35	56	80	67	126	66	175	67
Engeland	20	32	27	22	42	22	53	20
Zweden	2	3	6	5	11	6	18	7
Overige landen	6	9	7	6	12	6	17	6

Bron: Produktsch. Gr. en Fr.

Het binnenlands verbruik, zowel in totaal als per hoofd van de bevolking, stijgt. De industriële afname is van geringe betekenis.

3. Verspreiding van de teelt

80 % van het areaal tomaten ligt in de provincie Zuidholland en 8 % in de provincie Limburg.

Tabel 5: Oppervlakte tomaten excl. nateelt per provincie (in ha)

	1950/'54	1955/'59	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Zuidholland	1 176	1 763	2 144	2 288	2 299	2 303	2 654	2 734	2 583
Limburg	80	146	146	242	254	254	295	314	226
Overige Nederland	127	193	231	260	275	273	370	416	366

Bron: C.B.S.

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Productie, omzet en bestemming

	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Productiewaarde (x 1 000 glds.)	3 200	9 300	11 200	15 700	17 500	19 300	29 400	43 000
Productie (x tonnen)	1 200	3 000	4 000	5 500	6 500	8 000	11 000	16 000
Invoer (x tonnen)	10	59	15	61	32	1	8	22
Bestemming (x tonnen)								
Uitvoer	450	1 680	2 100	2 700	2 940	4 320	5 000	6 300
Industrie	100	350	650	1 160	1 510	1 830	3 560	4 800
Binnenland	650	1 030	1 270	1 700	2 080	1 860	2 450	4 920
Verbruik per hoofd van de bevolking in grammen (vers produkt)	60	90	110	140	170	150	200	390

Bron: P.G.F.

Aangezien een groot gedeelte van de champignons – in 1966 ongeveer 50 % van de produktie – niet via de veilingen wordt afgezet, berusten de in tabel 1 gegeven cijfers gedeeltelijk op schattingen.

De produktie nam in deze jaren sterk toe, enerzijds als gevolg van de grote uitbreiding van de teelt-opervlakte en anderzijds als gevolg van de stijging van de kg-opbrengsten per eenheid van oppervlakte. Van de totale produktie wordt ongeveer de helft geëxporteerd. Het aandeel van de uitvoer neemt de laatste jaren wat af. De industrie neemt zowel absoluut als procentueel steeds meer op. Vooral in 1965 en 1966 was het kwantum voor de industrie groot.

Het verbruik per hoofd van de bevolking heeft alleen betrekking op het verse, dus niet op het verwerkte produkt.

Tabel 2 geeft de uitvoer naar de voornaamste landen; tabel 3 vermeldt de wijze van industriële verwerking.

Tabel 2: Uitvoer naar landen (tonnen)

	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
België en Luxemburg	400	1 390	1 710	1 790	2 150	2 920	3 180	4 150
West-Duitsland	50	270	390	900	780	1 390	1 800	1 720
Overige landen	–	21	2	5	3	9	29	430

Bron: P.G.F.

Tabel 3: Wijze van verwerking (tonnen)

	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
in blik	80	290	480	1 000	1 080	1 380	2 900	4 000
gedroogd ¹	20	60	170	160	430	450	660	800

¹ Overwegend vries drogen

2. Oppervlakte

Tabel 4 geeft een overzicht van het aantal kwekers en het aantal champignoncellen.

Tabel 4: Aantal kwekers en champignoncellen

	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
kwekers	200	540	600	630	675	800	850	900
champignoncellen		1 000	1 300	1 500	1 600	1 700	2 200	2 900

Het aantal cellen nam sneller toe dan het aantal kwekers: de bedrijven hebben uitgebreid. Het aantal cellen per kweker nam toe van 1.8 in 1960 tot 3.2 in 1966. De produktie per m² celoppervlakte per jaar steeg van 10 kg in 1955 bij een pluktijd van 12 weken tot 12 kg in 1966 bij een pluktijd van 7 weken.

De voornaamste produktiecentra zijn Noord-Limburg, Bommelerwaard, Standdaarbuiten en Yerseke.

3. De prijzen

Tabel 5: Prijsverloop van champignons in glds. per kg

	gem.	jan.	febr.	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
1962	2,86	2,24	2,73	3,20	3,03	2,86	2,30	2,52	2,56	3,01	3,17	3,29	3,34
1963	2,69	2,66	3,17	3,38	3,12	2,75	2,24	2,40	2,38	2,65	2,48	2,41	3,09
1964	2,42	2,62	2,77	3,07	2,63	1,82	1,90	2,32	1,93	2,48	2,64	2,50	2,49
1965	2,66	2,27	2,74	2,79	2,59	2,18	2,18	2,51	2,68	2,82	3,02	3,25	3,05
1966	2,69	2,93	2,91	3,03	2,82	2,45	2,40	2,48	2,37	2,69	2,79	2,80	2,72

Bron: P.G.F.

Er is in de prijsbeweging geen regelmaat te ontdekken.

4. Produktie in andere landen

Tabel 6 geeft de ontwikkeling van de eigen produktie in onze belangrijkste exportlanden. De produktie neemt in al deze landen toe. In deze tabel is ook de ontwikkeling van Formosa opgenomen. De teelt en hierdoor de export van het verwerkte produkt uit Formosa nam zeer snel toe. De laatste jaren is hierdoor veel onrust ontstaan (lagere prijzen) op de wereldmarkt van blikchampignons.

Tabel 6: Produktie van enkele landen (in tonnen)

	1960	1961	1962	1963	1964	1965
België	2 500	2 600	3 000	3 500	3 000	3 000
West-Duitsland	5 400	5 500	5 700	6 000	7 500	9 000
Frankrijk	29 000	32 300	45 000	50 000	53 000	55 000
Formosa ¹		4 400	17 300	22 500	20 600	26 100
Nederland	3 000	4 000	5 500	6 500	8 000	11 000

¹ Seizoen 1961 = 1961/62

Bron: C.B.T.

1. Oppervlakte, produktie en produktiewaarde

De met spruiten beteelde oppervlakte heeft een aanzienlijke uitbreiding ondergaan. Enerzijds als gevolg van de gunstige uitkomsten, anderzijds door verzachting van de teeltregelende bepalingen. Bij de traditionele teeltmethode bestaat er vooral op het kleine intensieve landbouwbedrijf veel belangstelling voor de spruitenteelt.

Het plukken (doorplukken) dat zware lichamelijke arbeid, veelal onder slechte weersomstandigheden, met zich brengt, werkt remmend op de uitbreiding van de teelt. Daar het niet uitgesloten moet worden geacht dat binnenkort éénmalig en machinaal oogsten mogelijk zal zijn, kan ook op de meer extensieve bedrijven een toenemende belangstelling voor deze teelt worden verwacht.

Tot nu toe had de afzet – tegen oplopende prijzen – een bevredigend verloop, ondanks het sterk ver-grote areaal.

Tabel 1: Aanvoer, in- en uitvoer en consumptie van spruitkool

Seizoen	1955 /60 ¹	1960 /61	1961 /62	1962 /63	1963 /64	1964 /65	1965 /66	1966 /67	1967 /68
Oppervlakte in ha	3 584	3 970	4 632	4 885	4 826	5 029	4 492	4 605	5 583
waarvan: contractteelt	—	—	—	—	63	99	66	77	112
Veilingaanvoer in tonnen	27 500	38 400	30 200	27 100	39 700	49 500	41 600	51 900	—
waarvan: doordraai	500	1 000	300	400	600	1 400	300	600	—
geschoond	3 500	4 900	3 600	3 100	5 100	6 100	3 600	4 500	—
Produktiewaarde x 1 000 gld.	14 400	18 400	20 500	19 200	27 300	27 200	32 700	39 300	—
Gemidd. prijs in gld p. 100 kg									
ongeschoond	49	45	65	68	65	53	76	72	—
geschoond	74	71	87	94	96	71	111	117	—
Invoer in tonnen	100	400	100	200	1 100	—	400	1 600	—
Export in tonnen	9 800	16 100	13 100	13 500	18 300	26 400	22 700	27 900	—
waarvan naar W.-Duitsland ²	8 100	14 500	11 700	11 200	15 800	21 900	19 900	22 500	—
België	600	200	200	100	200	—	—	—	—
Zwitserland	500	800	600	1 000	1 300	1 700	1 600	2 100	—
Frankrijk	350	100	200	500	200	1 900	400	800	—
Ver. Koninkrijk	—	—	—	—	200	100	—	1 400	—
Binnenlandse consumptie per hoofd van de bevolking in kg	1,39	1,58	1,31	1,05	1,56	1,79	1,44	1,76	—

¹ 1955/1960 gemiddeld per seizoen

² Inclusief geallieerde legers

Bronnen: C.B.S., P. v. Gr. en Fr.

In de kg-opbrengsten per ha komen jaarlijks grote verschillen voor. Het meer of minder doorgroeien van de spruiten in de wintermaanden blijkt van invloed op de opbrengsten te zijn; er is namelijk een verband tussen de strengheid van de winter (gemeten aan de gemiddelde temperaturen van december, januari en februari) en de kg-opbrengst per ha. De geldopbrengsten per ha zijn in het algemeen hoger naarmate meer kilo's worden geoogst.

Tabel 2: Verband tussen de strengheid van de winter en de kg-opbrengsten en geldopbrengsten

	Gem. temp. december, januari en februari ¹			
	-2-0	0-2	2-4	4-6
Kg-opbrengst per ha	5 500	7 400	8 400	9 700
Geld-opbrengst per ha	3 930	3 960	4 840	6 780

¹ Etmaalgemiddelde in graden Celsius, De Bilt.

2. Verspreiding van de teelt

In tabel 3 zijn de oppervlaktecijfers per provincie gegeven, afkomstig van de jultelling van het C.B.S.

Tabel 3: Oppervlakte spruitkool per provincie

	1956		1961		1967	
	ha	in %	ha	in %	ha	in %
Zuidholland	1 581	50	2 344	51	2 988	54
Noordbrabant	492	15	849	18	900	16
Groningen	461	15	733	16	1 067	19
Gelderland	248	7	286	6	184	3
Noordholland	180	6	168	4	156	3
Overige provincies	214	7	252	5	288	5
Totaal	3 176	100	4 632	100	5 583	100

Bron C.B.S.

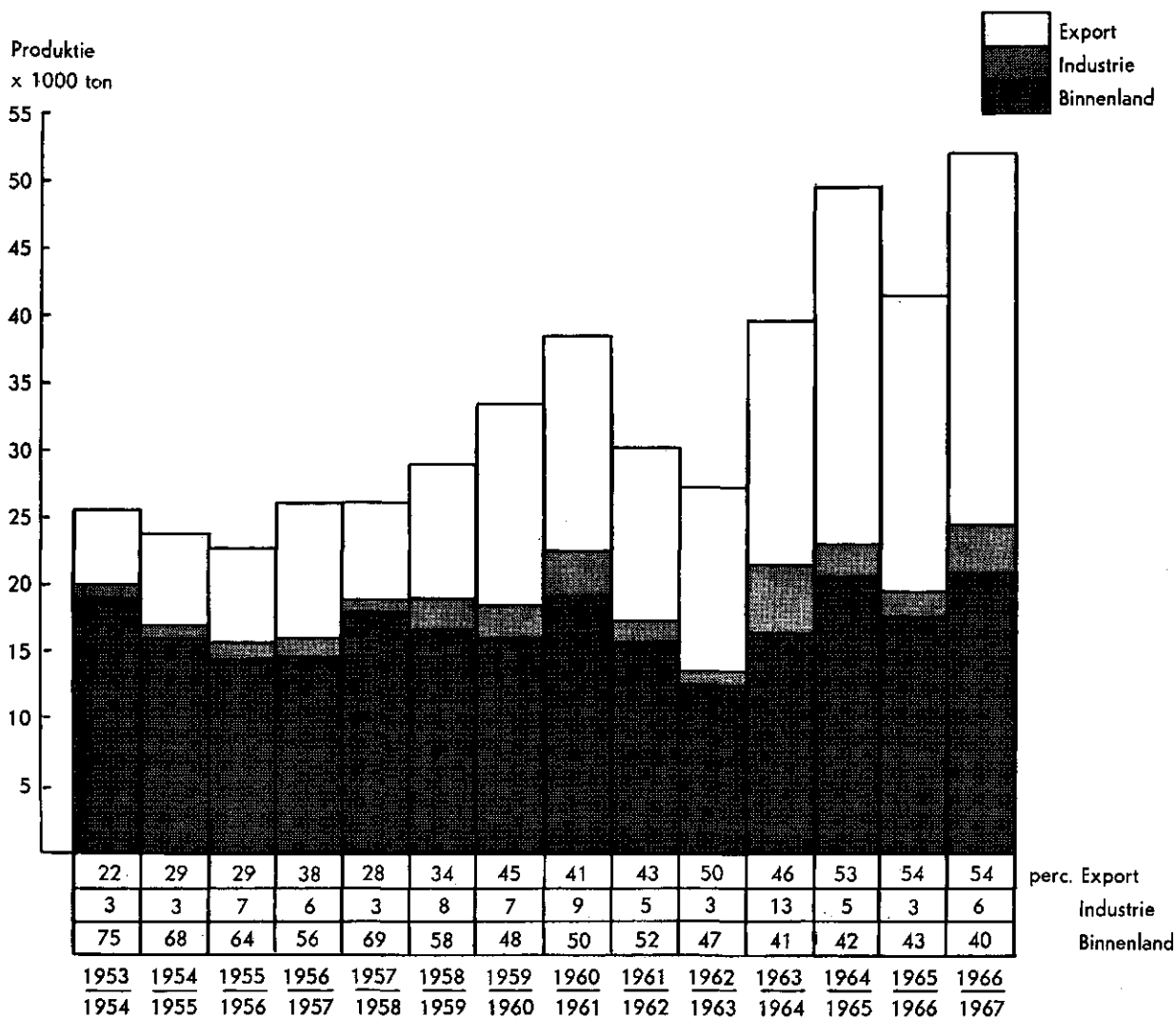
Vooraf in Zuid-Holland met meer dan 50 % van het totale areaal heeft de produktie zich sterk uitgebreid. In Midden-Zuid-Holland en het Westland wordt de spruitkool door land- en tuinarbeiders vnl. in deelbouw geteeld. Op de Zuidhollandse eilanden geschiedt dit slechts in beperkte omvang.

Ook in Noord-Brabant en Groningen is de oppervlakte uitgebreid. In eerstgenoemde provincie teelt men op het eigen bedrijf jaarlijks een kleine oppervlakte spruiten, die vaak geschoond worden aangevoerd, terwijl in Groningen veelal in deelbouw wordt geteeld. Ook wordt hier door tuinders wel land gehuurd bij boeren.

3. Bestemming van de produktie

In figuur 1 wordt een overzicht gegeven van de bestemming van de produktie sedert 1953/'54.

Figuur 1: Bestemming van de produktie

De vergrote produktie vindt hoofdzakelijk zijn weg naar het buitenland, vnl. West-Duitsland. Sinds 1953/'54 steeg het aandeel van de export van 22 tot 54 % en overtreft vanaf het seizoen 1962/'63 het binnenlands verbruik, waarvan het aandeel in dezelfde periode daalde van 75 tot 40 %.

Praktisch alle door de industrie afgenomen spruiten worden ingevroren en geëxporteerd (60-65 % naar Engeland). De invoer van spruiten is van weinig betekenis.

1. Oppervlakte en verspreiding van de teelt

In 1950 bedroeg het totale areaal ± 1250 ha. Na 1950 heeft de teelt zich sterk uitgebreid en bereikte in 1963 een top met ruim 5000 ha. Deze uitbreiding kwam vooral tot stand in de zandgebieden van Oostelijk Noord-Brabant en Noord- en Midden-Limburg. Met 78 % van het totale areaal in 1968 is Limburg veruit het belangrijkste teeltgebied.

Ondanks de aanhoudend gunstige rentabiliteit van deze teelt, is na 1963 het areaal jaarlijks afgenomen. De oorzaak hiervan is dat niet voldoende arbeidskrachten beschikbaar zijn voor de arbeidsintensieve oogstwerkzaamheden.

Tabel 1: Verloop areaal asperges per provincie (in ha).

	1955	1960	1963	1965	1966	1967	1968
Limburg	2 217	2 813	3 773	3 198	2 979	2 790	2 639
Noord-Brabant	604	802	1 154	1 054	965	824	708
Gelderland	94	55	82	38	34	11	40
Overige provincies	14	14	45	57	41	14	13
Totaal	2 929	3 684	5 054	4 346	4 019	3 639	3 400
waarvan jonge aanplant	629	?	1 612	1 057	673	536	607

Bron: C.B.S.

2. Productie

De aanwezige statistische gegevens over de Nederlandse productie van asperges stemmen geenszins overeen. In tabel 2 zijn de cijfers aangehouden van het Centraal Bureau van Tuinbouwveilingen in Nederland.

Tabel 2: Veilingaanvoer, bestemming van de productie en veilingomzet.

	1955	1960	1963	1965	1966	1967	1968
Productie (in tonnen)							
Veilingaanvoer	4 970	8 310	8 420	9 670	10 870	8 390	9 160
w.v. ondereinden	30	570	1 320	570	930	1 230	1 380
invoer	40	110	80	40	20	20	20
totaal beschikbaar	5 010	8 420	8 500	9 710	10 890	8 410	9 180
Bestemming (in tonnen)							
export	3 070	4 376	3 570	5 780	6 540	4 890	4 960
industrie	1 040	2 860	3 620	2 870	2 840	2 320	2 790
doordraai	10	60	10	80	200	40	40
verse consumptie binnenland	890	1 124	1 300	980	1 310	1 160	1 390
Veilingomzet (x f 1 000,-)	8 300	13 060	15 010	24 810	24 260	19 570	21 000
Gem. prijs (in ct/kg) (excl. ondereinden)	168	169	211	272	243	271	267
Verbruik per hoofd van de bevolking (in kg)	0,08	0,10	0,11	0,08	0,10	0,09	0,11

Bron: Centraal Bureau van Tuinbouwveilingen.

Ondanks de vermindering van het areaal neemt de produktie niet veel af, daar in de eerste plaats de oudere, minder produktieve percelen gerooid zijn.

3. Aanvoerpatroon

Afhankelijk van de weersomstandigheden, valt het begin van de aanvoer tussen half en eind april. De grote aanvoer heeft plaats in de maanden mei en juni.

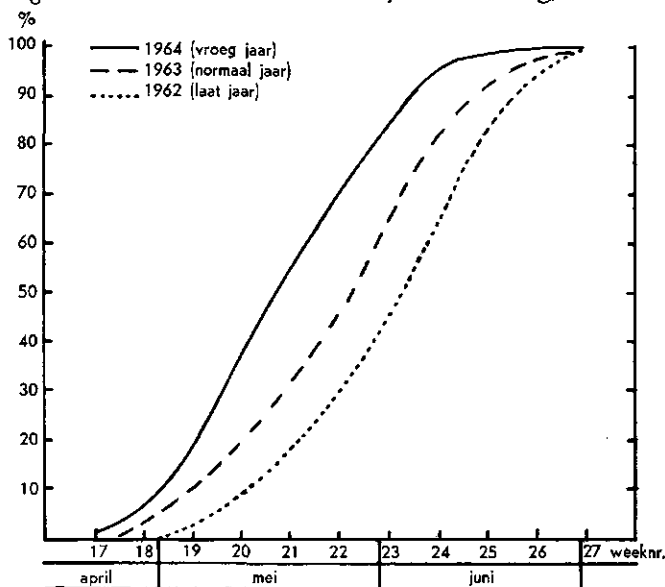
De verschillen in aanvoerpatroon tussen de verschillende jaren kunnen aanzienlijk zijn. In figuur 1 is het aanvoerpatroon gegeven van een vroeg jaar (1961) een normaal jaar (1963) en een laat jaar (1962). Het blijkt dat in het vroege jaar bijna 80 % van de aanvoer plaatshad in de maand mei en in het late jaar slechts ruim 40 %.

4. Bestemming van de produktie

Van de totale produktie wordt thans 55-60 % geëxporteerd. Verreweg de grootste afnemer is West-Duitsland met 87 % in 1968. In 1955 ging nog 92 % van de export naar West-Duitsland. De door de industrie afgenomen hoeveelheid is thans ruim 2,5 x zo groot als in 1955.

Het binnenlands verbruik per hoofd van de bevolking is klein en varieert van 80-110 gram. De doordraai is gering.

Figuur 1: Cumulatieve aanvoer in % in een vroeg, normaal en laat jaar.

**Productie, afzet en prijzen
van augurken**

32.03

Samensteller: W. VAN DER LINDEN
APRIL 1967

1. Oppervlakte en verspreiding van de teelt

Tot 1960 vertoont het areaal weinig schommelingen. De augurkenteelt is in bepaalde streken geconcentreerd. Van 1961 tot 1962 vond een sterke uitbreiding plaats, mede door toename van de contractteelt.

Tabel 1: Oppervlakte augurken per provincie in ha

	1956-1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Limburg	876	1 133	1 480	1 830	1 172	1 012	888
Noordbrabant	92	160	320	527	314	308	338
Noordholland	96	102	132	137	103	67	72
Zuidholland	86	92	73	67	36	27	22
Zeeland	7	23	78	63	21	16	8
Overige	18	11	13	10	9	7	6
Totaal	1 175	1 521	2 086	2 634	1 654	1 437	1 334

Bron: P. Gr. en Fr.

In 1963 is in Limburg de teelt van kasaugurken begonnen, in 1966 was het areaal 200 ha. Door deze snelle uitbreiding van de kasaugurkenteelt is het areaal opengronds-augurken na 1963 sterk afgenomen. In de belangrijkste gebieden Limburg en Noordbrabant vindt de augurkenteelt in de open grond meer plaats op gemengde bedrijven. Vooral op opengronds-groenteteeltbedrijven in deze gebieden is de teelt sinds 1963 afgenomen.

Deze teruggang is veroorzaakt zowel door het prijsverloop – hoge opbrengsten gaan samen met lage gemiddelde prijzen – als door de sterk variërende kwantitatieve opbrengsten. Vooral klimatologische omstandigheden zijn hierbij van grote betekenis.

2. Productie en bestemming van de aanvoer

Ondanks de sterke teruggang van het areaal opengronds-augurken na 1963, is de productie vanaf 1963 belangrijk toegenomen.

Vrijwel de gehele productie wordt industrieel verwerkt in Nederland en West-Duitsland. De export is vrijwel uitsluitend gericht op West-Duitsland.

Tabel 2: Produktie, bestemming van de produktie, veilingomzet en areaal

	1956-1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Produktie in tonnen							
Veilingaanvoer	17 400	16 670	15 110	33 220	34 450	20 340	43 650
waarvan contractteelt		3 000	2 500	4 500	4 300	1 300	900
waarvan kasaugurken ¹					3 000	6 000	23 500
Handelsproduktie	17 700	18 000	15 910	33 890	35 130	21 050	44 630
Invoer	420	760	1 380	2 530	2 000	1 080	3 450
Totaal beschikbaar	18 120	18 760	17 290	36 420	37 130	22 130	48 080
Bestemming in tonnen							
Export	6 980	7 360	7 610	12 220	22 980	13 800	26 260
Industrie	10 140	9 630	8 810	21 850	13 080	7 570	20 090
Doordraai	220	—	—	1 020	100	10	470
Binnenland	780	1 770	1 770	1 330	970	750	1 260
Veilingomzet (x f 1 000,-)	7 560	14 300	14 500	11 900	19 000	20 600	25 000
Gemiddelde prijs (in ct/kg)	43	86	96	36	55	101	57
Oppervlakte in ha							
Opengronds-augurken	1 175	1 521	2 086	2 634	1 654	1 437	1 334
Kasaugurken ¹				5	30	80	200

¹ Schattingen

Tabel 3: Spreiding van de aanvoer in % per maand en gemiddelde prijs

	1960		1961		1962		1963		1964		1965		1966	
	%	ct.	%	ct.	%	ct.	%	ct.	%	ct.	%	ct.	%	ct.
april	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0	103
mei	—	—	—	—	—	—	0	88	0	43	0	68	2	122
juni	0	33	0	60	0	64	0	83	1	47	3	80	8	80
juli	10	40	2	83	1	70	15	34	15	63	8	88	15	70
augustus	67	44	52	86	47	82	71	34	67	55	58	99	55	48
september	23	55	43	85	48	110	10	43	16	47	26	112	18	57
oktober	0	46	3	101	4	101	1	60	1	53	5	100	2	72
november	—	—	—	—	0	79	0	61	0	41	0	108	0	77
totaal	100	46	100	86	100	96	100	36	100	55	100	101	100	57

Bron: P. Gr. en Fr.

Als gevolg van de grote aanvoer van kasaugurken is de aanvoer tot 1 juli toegenomen tot 10 % van de totale aanvoer. De aanvoer in augustus is nog steeds meer dan 50 % van de totale aanvoer; ook de produktie van kasaugurken in koude kassen is dan het hoogst. Voor de industrie is de vervroeging van de aanvoer van belang daar hierdoor de verwerkingsperiode meer gespreid kan worden.

**Productie, afzet en prijzen
van peen (bospeen, gewassen peen
en ongewassen peen)**

Samensteller: P. G. A. WEBER
APRIL 1970

1. Oppervlakte en verspreiding van de teelt

De oppervlakte bospeen (excl. glas) en gewassen peen is sinds 1960 toegenomen met 385 ha tot 1255 ha in 1969 (zie tabel 1). Deze groei is voor een groot deel veroorzaakt door de toeneming van het areaal gewassen peen (zgn. waspeen).

De contractteelt van gewassen peen vertoont enige toename. In 1969 werd 19 % (243 ha) van het totale areaal gecontracteerd, in 1965 was dit 9 % (84 ha).

De teelt van bospeen onder glas is de laatste jaren aanzienlijk teruggelopen. Sinds 1968 vindt er geen telling meer plaats van bospeen onder glas.

Areaalcijfers over de ongewassen peen zijn niet bekend.

Tabel 1: Oppervlakte bospeen en gewassen peen in ha ¹.

	1960	1965	1966	1967	1968	1969
Bospeen (open grond) en gewassen peen	870	937	1 101	978	1 012	1 255
waarvan: contractteelt ²		84	116	154	159	243
Bospeen onder glas	171	64	60	51	²	²

¹ Ongewassen peen geen telling

² Oppervlakte niet bekend

Bron: C.B.S.

De teelt van bospeen en van gewassen peen heeft zich voornamelijk in het westen van het land ontwikkeld (zie tabel 2). In de provincies Noord- en Zuid-Holland wordt 65 à 70 % van het landelijke areaal aangetroffen. Hiervan is Zuid-Holland het belangrijkste met in 1961 49 % en in 1969 42 %. Van oudsher vinden we de teelt rond Katwijk. Aangezien het steeds moeilijker wordt om daar 'gezonde' gronden te vinden, zijn de Katwijkers naar geschikte gronden gaan zoeken in andere gebieden, met name in Noord-holland (de Zijpe, Callantsoog, Koegras, Anna-Paulowna, Wieringermeer en Texel) met zijn geschikte zandgronden.

In 1961 was het aandeel van Noord-Holland in het areaal 18 % wat in 1969 uitgegroeid is tot 25 %.

Tabel 2: Oppervlakte bospeen (open grond) en gewassen peen per provincie.

	1961		1965		1966		1967		1968		1969	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Zuidholland	392	19	441	17	495	15	452	46	461	16	521	42
Noordholland	141	18	203	22	276	25	236	24	231	23	315	25
Noordbrabant	100	12	124	13	144	13	117	12	124	12	173	14
Limburg	15	2	61	7	64	6	56	6	76	8	112	9
Noordoostpolder	23	3	33	4	55	5	59	6	51	5	62	5
Overige	124	16	75	7	67	6	58	6	69	6	72	5
Totaal	795	100	937	100	1 101	100	978	100	1 012	100	1 255	100

Bron: C.B.S.

2. Produktie, omzet en bestemming

De produktie van bospeen is sinds 1955 teruggelopen met 10 300 ton, van 16 800 ton in 1955 tot 6 500 ton in 1969. Daarentegen heeft de produktie van gewassen peen een enorme uitbreiding ondergaan van 22 000 ton in seizoen 1955/56 tot 74 500 ton in seizoen 1968/69.

De produktie van ongewassen peen is iets teruggelopen van 44 200 ton in 1955/56 tot 35 400 ton in 1968/69.

Het binnenlands verbruik per hoofd is zowel bij de bospeen als bij de ongewassen peen teruggelopen. Bij de gewassen peen is dit toegenomen van 67 gram in 1955/56 tot 201 gram in 1968/69.

Het totaalverbruik van peen (bos-, gewassen en ongewassen peen) per hoofd van de bevolking is ongeveer gelijk gebleven (in 1955/56 367 gram, in 1968/69 352 gram).

Tabel 3: Produktie, omzet en bestemming.

	1955	1960	1965	1966	1967	1968	1969
Bospeen (glas en opengrond)							
Produktiewaarde (x 1 000 glds)	5 900	5 400	4 900	3 800	4 800	4 500	4 000
Produktie (x tonnen)	16 800	11 800	7 300	6 700	6 500	6 500	6 100
Invoer (x tonnen)	—	—	—	—	—	—	—
Bestemming (x tonnen)							
Uitvoer	4 000	3 900	1 400	1 200	1 200	1 200	900
Industrie	—	20	—	—	—	—	—
Doordraai	350	350	50	150	150	100	150
Binnenland	12 450	7 600	5 850	5 350	5 150	5 200	5 050
Binnenlands verbruik per hoofd van de bevolking in gr.	116	66	48	43	41	42	39
Gewassen peen (per seizoenjaar)	1955/56	1960/61	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	
Produktiewaarde (x 1 000 glds)	3 900	9 100	19 800	18 800	21 000	24 000	
Produktie (x tonnen)	22 000	44 200	55 100	75 800	78 900	74 500	
Invoer (x tonnen)	—	—	200	25	50	200	
Bestemming (x tonnen)							
Uitvoer	6 600	12 100	24 800	37 000	38 200	33 000	
Industrie	6 600	10 000	8 500	12 500	12 200	13 600	
Doordraai	1 600	5 000	1 300	5 100	8 300	2 300	
Binnenland	7 200	17 100	20 700	21 225	20 250	25 600	
Binnenlands verbruik per hoofd van de bevolking in gr.	67	148	168	170	160	201	
Ongewassen peen (per seizoenjaar)	1955/56	1960/61	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	
Produktiewaarde (x 1 000 glds)	6 200	3 300	8 700	4 500	6 300	6 900	
Produktie (x tonnen)	44 200	49 300	41 900	41 300	47 600	35 400	
Invoer (x tonnen)	—	200	100	200	—	200	
Bestemming (x tonnen)							
Uitvoer	19 100	8 100	14 500	10 500	18 800	11 700	
Industrie	5 000	7 000	8 500	9 600	9 200	9 800	
Doordraai	200	3 000	—	—	—	50	
Binnenland	19 900	31 400	19 000	21 400	19 600	14 050	
Binnenlands verbruik per hoofd van de bevolking in gr.	184	271	154	171	155	109	

Bron: P.G.F.

3. Veilingaanvoer en gemiddelde prijs per maand

Tabel 4: Veilingaanvoer in % en gemiddelde prijs in ct/kg per maand.

	1955		1960		1965		1966		1967		1968		1969	
	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs	aan- voer	gem. prijs
Bospeen (glas en opengrond)														
januari	+	26	+	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
februari	+	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
maart	+	164	+	141	+	142	—	—	—	—	—	—	—	—
april	+	84	1	151	+	198	+	250	1	173	+	191	+	300
mei	19	60	36	92	18	141	18	141	23	142	21	143	8	154
juni	31	46	32	35	34	83	39	61	31	95	34	75	33	91
juli	20	23	15	19	22	49	17	37	15	42	20	38	26	38
augustus	11	15	7	17	11	36	9	34	12	36	10	44	14	42
september	8	14	4	19	7	33	8	24	8	32	8	36	8	40
oktober	8	14	4	17	7	24	8	24	8	30	6	36	7	38
november	3	15	1	21	1	25	1	32	2	33	1	41	3	44
december	+	16	+	20	+	32	+	30	+	23	+	35	1	45
gem. prijs per jaar		35		45		67		58		73		68		66
Gewassen peen (per seizoenjaar)														
	1955/56		1960/61		1965/66		1966/67		1967/68		1968/69			
juli	9	23	13	11	5	34	5	21	3	23	5	27		
augustus	11	13	12	8	8	24	6	19	7	16	9	20		
september	12	11	12	11	9	21	7	16	10	14	9	19		
oktober	14	10	14	13	12	23	13	17	12	15	15	21		
november	10	11	9	16	8	27	11	19	9	17	10	26		
december	9	13	6	19	6	28	7	23	7	21	7	35		
januari	8	15	7	22	8	39	9	26	8	29	7	40		
februari	4	25	6	28	8	41	10	25	10	27	8	44		
maart	8	26	9	35	14	43	12	31	15	32	12	46		
april	8	31	6	48	11	59	11	33	10	42	9	45		
mei	5	37	3	60	8	49	8	35	7	48	7	38		
juni	2	49	3	54	3	34	1	60	2	52	2	57		
gem. prijs per seizoen		18		21		36		25		26		33		
Ongewassen peen (per seizoenjaar)														
juli	1	34	+	9	+	34	+	27	+	17	+	16		
augustus	3	16	1	7	1	16	1	17	1	14	+	19		
september	8	11	5	6	4	14	5	13	4	12	4	14		
oktober	13	9	11	6	16	13	16	12	15	12	22	14		
november	9	9	13	7	17	16	21	11	17	11	17	18		
december	9	10	12	7	10	18	11	12	15	10	18	17		
januari	13	10	12	7	17	24	11	13	12	15	10	30		
februari	12	20	11	6	15	24	11	10	13	13	11	30		
maart	15	16	17	5	14	26	11	9	17	19	12	34		
april	12	18	10	5	5	39	9	11	5	22	5	34		
mei	5	23	8	5	1	44	3	8	1	26	1	27		
juni	+	22	+	11	+	34	+	14	+	56	+	37		
gem. prijs per seizoen		14		6		17		10		14		22		

Bron: Prod. Gr. en Fr.

De grootste aanvoer van bospeen vindt plaats in de maanden mei-juni-juli. In deze maanden wordt ongeveer 70–75 % aangevoerd. De gemiddelde veilingprijs is sinds 1955 gestegen van f 0,35 tot f 0,66 in 1969.

De aanvoer van gewassen peen vindt over het gehele jaar verspreid plaats. De gemiddelde prijs is gestegen van f 0,18 in het seizoen 1955/56 tot f 0,33 in het seizoen 1968/69.

In de wintermaanden vindt de grootste aanvoer van ongewassen peen plaats. De gemiddelde prijs is sinds 1955/56 weinig veranderd.

4. De export

De export van bospeen is van geringe betekenis in vergelijking met gewassen en ongewassen peen. De grootste afnemer van de bospeen is België met in 1969 78 % van de totale export.

Van de produktie van de gewassen peen werd in het seizoen 1968/69 44 % geëxporteerd. De laatste jaren is het aandeel van West-Duitsland teruggelopen en bedraagt in 1969 33 %. België en Luxemburg nemen in grotere hoeveelheden gewassen peen af, in 1969 was dit 54 %.

Van de ongewassen peen werd in het seizoen 1968/69 1/3 deel geëxporteerd. Ook hier is België de grootste afnemer met 48 %, het aandeel van West-Duitsland is 39 %.

Tabel 5: Ontwikkeling van de uitvoer naar de belangrijkste landen in procenten.

	1955	1960	1965	1966	1967	1968	1969
Bospeen (glas en opengrond)							
West-Duitsland	26	21	25	19	14	16	22
België en Luxemburg	71	78	74	81	86	84	78
Overige landen	3	1	1	—	—	—	—
Gewassen peen							
West-Duitsland	44	59	62	39	47	42	33
België en Luxemburg	33	27	16	34	32	37	54
Engeland	6	12	16	22	14	11	9
Frankrijk	1	1	4	3	4	7	3
Overige landen	16	1	2	2	3	3	1
Ongewassen peen							
West-Duitsland	23	44	27	38	44	23	39
België	19	20	34	32	43	50	48
Engeland	34	7	8	22	5	4	4
Zweden	12	7	2	3	1	1	1
Frankrijk	—	19	14	—	3	18	4
Overige landen	12	3	15	5	4	4	4

Bron: U.C.B.

Productie, afzet en prijzen van appels

33.01

Samensteller : J. GOEDEGEBURE
FEBRUARI 1968

1. Algemeen overzicht

*Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en bestemming van de appelproductie
(hoeveelheden in milj. kg) ¹*

	Gemiddeld				1963	1964	1965	1966
	1948 t/m 1952	1953 t/m 1957	1958 t/m 1962	1963 t/m 1966				
Oppervlakte in ha	—	—	—	—	34 539	34 097	33 353	33 078
Per seizoenjaar:								
veilingaanvoer	274	247	285	340	254	469	326	312
opbrengstprijs in ct/kg	20	28	33	31	33	23	38	35
veilingomzet x milj. gld.	55	69	94	106	83	108	124	110
Per kalenderjaar:								
veilingaanvoer	259	267	272	337	253	391	367	335
invoer	6	7	25	28	48	19	21	22
totaal	265	274	297	365	301	410	388	357
uitvoer	85	79	72	73	29	113	91	58
vernietigde doordraai	3	1	2	5	1	11	5	4
beschikbaar voor binnenland	177	194	223	287	271	286	292	295
verwerkingsindustrie	27	41	54	63	62	62	63	65
verse consumptie binnenland	150	153	168	224	209	224	229	230
Verbruik per hoofd van de bevolking in kg	15	15	15	18	17	18	19	18

¹ De cijfers hebben uitsluitend betrekking op via de veilingen verhandelde hoeveelheden.
Bronnen: Prod. v. Gr. en Fr., C.B.S.

2. De oppervlakte

In 1967 besloeg het appelenareaal in Nederland 32 246 ha; dit is 76 % van de met appels en peren beteelde oppervlakte en 1,5 % van de oppervlakte cultuurgrond. De ontwikkeling van het appelenareaal in de jaren 1950 t/m 1967 is, uitgedrukt in procenten van 1950, weergegeven in tabel 2. Sinds 1950 is het areaal met 8 350 ha, d.i. 21 % afgenomen.

Tabel 2: Het verloop van de oppervlakte en de jaarlijkse aanplant van appels

	ha	Indexcijfers									
	1950	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Groningen, Friesland	670	100	87	74	75	78	77	71	71	66	70
Drente, Overijssel (excl. NOP)	1 246	100	89	63	60	54	47	41	33	27	25
Gelderland	11 898	100	99	96	96	96	93	92	90	89	86
Utrecht	4 966	100	95	88	87	86	86	83	79	76	71
Noordholland	1 087	100	102	106	112	121	130	135	140	142	141
Zuidholland	2 799	100	97	101	103	108	113	115	115	113	108
Zeeland	3 306	100	79	92	95	97	109	117	119	125	126
Noordbrabant, Limburg	14 624	100	86	76	73	68	64	59	56	54	52
Totaal Nederland	40 596	100	92	88	87	86	85	84	82	81	79
Jaarlijkse aanplant in ha	—	628	463	943	1 259	1 689	2 063	2 187	1 552	1 668	¹

¹ Nog niet bekend.

Bron: C.B.S.

Hoewel uit tabel 2 blijkt dat de oppervlakte appels in Nederland afneemt, geldt dit niet voor alle provincies. In de kustprovincies, m.u.v. Groningen en Friesland is de oppervlakte zelfs toegenomen. De sterke daling na 1950 in de provincie Zeeland is voornamelijk toe te schrijven aan de watersnoodramp, waardoor 700 ha verloren ging. De overige provincies vertonen, als gevolg van de structuur van de fruitteelt en minder gunstige productie-omstandigheden een nog regelmatig dalend areaal. Per provincie kunnen er wel verschillen optreden tussen de verschillende teeltcentra.

Uitgebreide gegevens over de leeftijdsopbouw van de oppervlakte appels zijn opgenomen op blad 13.03.

3. De veilingaanvoer en de landelijke opbrengstprijzen

Tabel 3: Aanvoer en prijs van de belangrijkste appelfrassen per seizoenjaar

	To- taal	Golden Deli- cious	Cox's Orange Pippin	James Grieve	Jo- nathan	Goud- rei- nette	Stark Ear- liest	Overige rassen
1962/63								
aanvoer x milj. kg	206	24	23	17	37	31	2	72
in % van totale aanvoer	—	11,7	11,1	8,3	18,0	15,0	0,9	35,0
prijs in ct/kg	39	53	55	45	27	43	68	32
omzet x milj. gld.	80	13	13	7	10	13	1	23
in % van totale omzet	—	16,0	15,9	9,3	12,5	16,4	1,6	28,3
1963/64								
aanvoer x milj. kg	254	36	26	20	44	38	3	87
in % van totale aanvoer	—	14,2	10,2	7,9	17,3	15,0	1,3	34,1
prijs in ct/kg	33	43	47	34	29	35	49	24
omzet x milj. gld.	83	16	12	7	13	13	2	20
in % van totale omzet	—	19,1	14,8	8,4	15,4	15,9	2,0	24,4
1964/65								
aanvoer x milj. kg	469	54	59	32	66	108	6	144
in % van totale aanvoer	—	11,5	12,6	6,8	14,1	23,0	1,3	30,7
prijs in ct/kg	23	41	31	24	21	20	30	15
omzet x milj. gld.	108	22	18	8	14	22	2	22
in % van totale omzet	—	20,7	17,2	7,2	12,9	20,1	1,7	20,2
1965/66								
aanvoer x milj. kg	326	57	34	27	41	60	7	100
in % van totale aanvoer	—	17,5	10,4	8,3	12,6	18,4	2,2	30,6
prijs in ct/kg	38	57	56	43	25	35	35	27
omzet x milj. gld.	124	33	19	12	10	21	2	27
in % van totale omzet	—	26,4	15,1	9,4	8,2	17,0	2,0	21,9
1966/67								
aanvoer x milj. kg	312	53	45	23	36	69	6	80
in % van totale aanvoer	—	17,0	14,4	7,4	11,5	22,1	1,9	25,7
prijs in ct/kg	35	55	39	35	28	33	31	26
omzet x milj. gld.	110	29	18	8	10	23	2	20
in % van totale omzet	—	26,3	16,0	7,4	9,3	20,7	1,7	18,6
1962/67								
gewogen gem. prijs in ct/kg	32	50	43	35	25	30	45	23
in % van gem. prijs gehele aanvoer	100	156	134	109	78	94	141	72

Bron: Pr. Gr. en. Fr.

De oppervlakte appels jonger dan 4 jaar besloeg in 1966/'67 5 779 ha. Hiervan bestond 76 % (4 375 ha) uit de rassen Golden Delicious, Cox's Orange Pippin en James Grieve. Het aandeel van deze rassen in de totale oppervlakte appels bedroeg in 1966/'67 50 % (16 166 ha), in de totale appelproductie 39 % (121 milj. kg) en in de totale veilingomzet van appels 50 % (55 milj. gulden). In de naaste toekomst kan dus een verdere toeneming van de productie van deze rassen worden verwacht.

De gemiddelde veilingprijs over vijf jaren van de rassen Golden Delicious, Stark Earliest, Cox's Orange Pippin en James Grieve blijkt resp. 56 %, 41 %, 34 % en 9 % hoger te liggen dan de gemiddelde opbrengstprijzen van de gehele aanvoer. De middenprijs van Jonathan, Goudreinette en van de overige rassen was resp. 22 %, 6 % en 28 % lager. De groep overige rassen bevat nog enkele moderne en gangbare rassen, die vrij gunstige prijzen opbrengen, zodat voor de verouderde rassen het percentage nog lager ligt.

4. De in- en uitvoer en het binnenlands verbruik

a. De invoer

Uit tabel 3 blijkt dat de invoer vooral uit de E.E.G.-landen in sterke mate afhankelijk is van de veilingaanvoer in Nederland. In 1962 en 1963, jaren met een kleine veilingaanvoer, bedroeg de invoer gemiddeld 50 milj. kg. De invoer bestond in die jaren voor een belangrijk deel uit industriefruit dat tegen relatief lage prijzen uit de E.E.G.-landen werd betrokken. In 1964 t/m 1966 bedroeg de invoer jaarlijks ca. 20 milj. kg. Een belangrijk deel hiervan was afkomstig uit landen van het zuidelijk halfrond. De prijzen van deze appels liggen op een hoger niveau. De invoer vindt echter plaats in een periode, dat het binnenlandse aanbod geringer wordt.

Tabel 4: De invoer en de gemiddelde invoerwaarde per kg per kalenderjaar

	1962		1963		1964		1965		1966	
	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg
België en Luxemburg	14 198	31	8 211	30	1 659	46	1 208	42	1 588	45
West-Duitsland	3 866	18	8 900	16	2 906	23	942	26	224	38
Italië	12 880	29	11 546	30	3 569	36	631	57	2 170	38
Frankrijk	10 789	13	468	18	85	44	1 251	25	627	28
Tot. uit E.E.G.-landen	41 733	25	29 125	26	8 219	34	4 032	35	4 609	39
U.S.A. en Canada	2 065	43	—	—	1 190	84	2 562	90	2 936	74
Zuid-Amerika	6 393	71	16 434	67	6 476	80	13 313	80	11 806	71
Australië en N.-Zeeland	1 464	84	1 449	66	2 554	76	255	106	2 020	59
Overige landen	960	62	880	43	597	68	736	73	903	45
Totale invoer	52 615	33	47 888	41	19 036	59	20 898	73	22 274	63
Invoer in procenten van de veilingaanvoer	27		19		5		6		7	

Bron: C.B.S.

b. De uitvoer

Een overzicht van de uitvoer over de jaren 1962 t/m 1966 is gegeven in de tabellen 5 en 6; in tabel 5 gespecificeerd naar land van bestemming (per kalenderjaar) en in tabel 6 gespecificeerd naar de belangrijkste rassen (per seizoenjaar).

Tabel 5: De uitvoer en de gemiddelde exportwaarde per kg per kalenderjaar

	1962		1963		1964		1965		1966	
	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg
België en Luxemburg	8 692	73	5 565	52	7 295	41	11 899	51	11 626	46
West-Duitsland	28 443	81	17 159	63	81 324	30	60 863	53	36 040	47
Frankrijk	3 503	92	2 581	91	18 092	36	13 211	46	9 214	64
Verenigd Koninkrijk	1 087	95	483	73	459	61	424	79	307	72
Oost-Duitsland	580	71	3 541	40	5 508	35	3 923	54	1	60
Overige landen	320	73	100	76	513	56	1 093	68	338	60
Totale uitvoer	42 625	80	29 429	61	113 191	32	91 413	52	57 526	50
Uitvoer in procenten van de veilingaanvoer	22		12		29		28		17	

Bron: C.B.S.

Tabel 6: De export per ras per seizoenjaar

	1962/63		1963/64		1964/65		1965/66		1966/67	
	hoev. x 1 000 kg	in % van prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % van prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % van prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % van prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % van prod. per ras
Goudreinette	4 836	16	6 844	18	41 455	39	15 486	26	25 293	37
Golden Delicious	4 359	18	4 783	13	14 305	26	11 574	20	8 270	16
Cox's O.P.	5 600	24	4 782	18	21 707	37	8 253	25	5 712	13
Jonathan	1 806	5	9 256	21	19 291	29	5 084	12	4 905	13
Laxton's Superb	761	16	1 072	18	2 229	35	758	16	1 303	25
Yellow Transparant	1 395	18	1 170	16	1 967	16	1 808	20	1 017	16
James Grieve	618	4	300	1	494	2	1 187	4	420	2
Sterappel	30	7	39	1	676	19	970	22	289	14
Stark Earliest	110	6	133	4	373	6	421	6	260	4
Lombartscalville	48	1	139	2	209	2	32	1	52	1
Manks Codlin	512	10	221	4	302	6	356	10	31	1
Ingrid Marie	9	2	22	2	93	4	55	2	31	1
Glorie van Holland	49	1	147	3	334	5	66	2	8	—
Overige rassen	2 014	5	2 564	5	51 282	53	13 067	21	13 029	27
Totaal	22 147	11	31 472	12	154 717	33	59 117	18	60 620	19

Bron: Prod. Gr. en Fr.

c. Het binnenlandse verbruik

Het verbruik door de verwerkingsindustrie bedroeg van 1963 t/m 1966 gemiddeld 63 miljoen kg. De bestemming was als volgt: appelmoes 69 %, sap 16 %, stroop 5 %, pulp 2 % en voor andere doeleinden 8 %. De produktie van appelmoes is sinds 1950 sterk toegenomen; van ca. 7½ miljoen kg in 1950 tot 46½ miljoen kg in 1966.

De verse consumptie varieerde in de jaren 1963 t/m 1966 van 17 tot 19 kg per hoofd van de bevolking, dit is gemiddeld per jaar 18 kg. Dit betekent t.o.v. de periode 1958 t/m 1962 een toename van gemiddeld 3 kg per hoofd van de bevolking.

Door de bevolkingsaanwas stijgt de totale consumptie gemiddeld met 1,2 % per jaar.

**Productie, afzet en prijzen
van peren**

33.02

Samensteller: J. GOEDEGEBURE
FEBRUARI 1968

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en bestemming van de pereproductie (hoev. in milj. kg ¹)

	Gemiddeld				1963	1964	1965	1966
	1948 t/m 1952	1953 t/m 1957	1958 t/m 1962	1963 t/m 1966				
Oppervlakte in ha	—	—	—	—	10 817	10 521	10 244	10 118
Per seizoenjaar:								
veilingaanvoer	123	98	118	106	101	139	75	110
opbrengstprijz in ct/kg	19	26	30	34	32	27	49	33
veilingomzet x milj. gld.	23	25	35	35,7	32,4	37,7	36,7	36,2
Per kalenderjaar:								
veilingaanvoer	121	101	116	107	105	137	76	109
invoer	0,7	0,9	2,2	7	5	4	6	11
totaal	122	102	118	114	110	141	82	120
uitvoer	38	30	41	37	36	50	22	39
doordraai	2,5	0,6	1	0,2	—	0,2	0,1	0,4
beschikbaar voor binnenland verwerkingsindustrie	81 2	71 5	76 6	77 6	74 7	91 7	60 5	81 5
verse consumptie binnenland	79	66	70	71	67	84	55	76
Verbruik per hoofd van de bevolking in kg	8	6	6	6	6	7	4	6

¹ De cijfers hebben uitsluitend betrekking op via de veilingen verhandelde hoeveelheden.
Bronnen: C.B.S. en Prod. Gr. en Fr.

2. De oppervlakte

In 1967 was het pereareaal in Nederland 10 000 ha; d.i. 0,5 % van de oppervlakte cultuurgrond. Het appelareaal was ruim 3 x zo groot. De ontwikkeling van het pereareaal in de jaren 1950 t/m 1967 is, uitgedrukt in procenten van 1950, weergegeven in tabel 2.

Tabel 2: Het verloop van de oppervlakte en de jaarlijkse aanplant van peren

	ha	Indexcijfers									
	1950	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967
Groningen, Friesland	270	100	77	60	58	62	60	57	56	56	51
Drente, Overijssel	255	100	63	54	46	43	40	36	31	28	24
Gelderland	4 107	100	72	63	62	61	60	59	57	55	56
Utrecht	1 708	100	87	80	82	82	82	80	77	76	73
Noordholland	902	100	87	81	86	86	87	86	88	93	96
Zuidholland	1 794	100	84	78	78	78	79	78	74	76	72
Zeeland	1 342	100	76	93	99	109	117	123	128	135	141
Noordbrab., Limburg	4 117	100	86	77	73	72	69	64	59	55	51
Totaal Nederland	14 495	100	80	75	74	75	75	73	71	70	69
Jaarlijkse aanplant		126	71	249	354	439	456	445	399	496	¹

Bron: C.B.S.

¹ Nog niet bekend.

Na 1950 is de oppervlakte peren sterk afgenomen. Veel oude beplantingen werden gerooid en er werd weinig geplant. Bovendien gingen in het Zuidwesten van het land enige honderden ha verloren door de watersnoodramp van 1953. Mede in verband met de betere uitkomsten ontstond omstreeks 1960 weer meer belangstelling voor de pereteelt. In de kustprovincies Zeeland en Noordholland nam het areaal weer toe. Daar in de overige provincies nog steeds meer wordt gerooid dan wordt geplant neemt het areaal nog af. Afgezien van andere factoren spelen hierbij de minder gunstige productieomstandigheden (o.a. klimaat en bedrijfsstructuur) een rol.

Uitgebreide gegevens over de leeftijdsopbouw van de oppervlakte peren zijn opgenomen op blad 13.03.

3. De veilingaanvoer en de landelijke opbrengstprijs

Tabel 3: Aanvoer en prijs per ras per seizoenjaar

	Totaal	Do-yenné du Comice	Con- fe- rence	Bonne Louise d'Avr.	Beurré Hardy	Légi- pont	Clapp's Favou- rite	Précoce de Tré- voux	Overige rassen
1962/63									
aanvoer x milj. kg	87	1	10	5	2	7	10	5	47
in % van totale aanvoer	—	1,4	11,5	5,7	2,3	8,1	11,5	5,7	53,8
prijs in ct/kg	31	86	35	40	53	36	35	36	25
omzet x milj. gld.	27,1	1,1	3,6	2,1	1,2	2,5	3,3	1,6	11,7
in % van tot. omzet	—	3,9	13,1	7,9	4,6	9,2	12,2	6,0	43,1
1963/64									
aanvoer x milj. kg	101	2	20	7	1	16	9	5	40
in % van tot. aanvoer	—	1,7	19,7	6,8	1,5	16,2	9,1	5,1	39,9
prijs in ct/kg	32	82	33	44	56	32	27	29	28
omzet x milj. gld.	32,4	1,4	6,6	3,0	0,8	5,3	2,5	1,5	11,3
in % van tot. omzet	—	4,4	20,4	9,3	2,6	16,2	7,6	4,7	34,8
1964/65									
aanvoer x milj. kg	139	5	22	9	6	21	15	5	57
in % van tot. aanvoer	—	3,6	15,5	6,8	4,0	14,9	10,6	3,5	41,1
prijs in ct/kg	27	62	30	34	38	26	26	28	21
omzet x milj. gld.	37,7	3,1	6,5	3,2	2,1	5,4	3,8	1,4	12,2
in % van tot. omzet	—	8,3	17,2	8,5	5,6	14,3	10,2	3,6	32,3
1965/66									
aanvoer x milj. kg	75	3	17	6	1	9	7	4	28
in % van tot. aanvoer	—	4,2	22,1	8,3	1,9	11,4	9,9	4,9	37,3
prijs in ct/kg	49	94	46	51	73	48	58	51	41
omzet x milj. gld.	36,7	2,9	7,6	3,2	1,1	4,1	4,3	1,9	11,6
in % van tot. omzet	—	8,0	20,8	8,7	3,0	11,1	11,8	5,1	31,5
1966/67									
aanvoer x milj. kg	110	3	18	5	3	16	9	4	52
in % van tot. aanvoer	—	3,0	16,4	4,8	3,1	14,2	8,2	3,4	46,9
prijs in ct/kg	33	86	41	38	56	31	30	30	26
omzet x milj. gld.	36,2	2,9	7,4	2,0	1,9	4,9	2,7	1,1	13,3
in % van tot. omzet	—	8,0	20,5	5,5	5,2	13,5	7,5	3,1	36,7
1962/67									
Gewogen gem. prijs in ct/kg	33	79	37	41	49	32	33	34	27
in % van gem. prijs van gehele aanvoer	100	239	112	124	148	97	100	103	82

Hoewel het peresortiment minder aan veroudering onderhevig is dan het appelsortiment wordt van het nu nog gangbare sortiment slechts een beperkt aantal rassen geplant. Het gangbare sortiment omvat 60 à 70 % van de veilingaanvoer. Het aandeel van de moderne rassen is echter geringer en bedraagt 30-35 % van de totale aanvoer.

De prijs van de in tabel 2 genoemde rassen was in de jaren 1962 t/m 1967 gemiddeld hoger dan de landelijke gemiddelde opbrengstprijis, slechts het ras Légipont blijft hier de laatste jaren beneden. Voor de groep overige rassen was de gemiddelde opbrengstprijis 18 % lager. Deze laatste groep bevat overigens nog enkele gangbare rassen en de stoofperen die goede prijzen opbrengen, zodat de gemiddelde prijs van de verouderde rassen in feite meer dan 18 % onder het landelijk gemiddelde lag.

Uit blad 13.03 blijkt dat de rassen Conference, Doyenné du Comice, Beurré Hardy, Triomphe de Vienne en Bonne Louise d'Avranches 2 480 ha (74 %) van de 3 373 ha jonge aanplant in beslag nemen. Het aandeel van deze rassen in de totale oppervlakte peren bedroeg in 1966/'67 49 %, in de totale pere-productie 33,5 % (37 milj. kg) en in de totale veilingomzet van peren 46 % (18,8 milj. gulden). In de naaste toekomst kan dus een verdere toeneming van de produktie van deze rassen worden verwacht.

4. De in- en uitvoer en het binnenlands verbruik

a. De invoer

De invoer van peren is niet van groot belang, van 1962 t/m 1966 bedroeg deze gemiddeld 5 % van de veilingaanvoer. De prijzen van de ingevoerde peren zijn gemiddeld hoger dan van de binnenlandse aanvoer. Gezien de geringe omvang van de pere-invoer kan nauwelijks van buitenlandse concurrentie worden gesproken, te meer daar de import in hoofdzaak plaats heeft in het late seizoen wanneer de aanvoer van Nederlandse peren gering is.

Tabel 4: De invoer en de gemiddelde invoerwaarde per kg per kalenderjaar

	1962		1963		1964		1965		1966	
	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg
België en Luxemburg	1 083	39	366	46	402	58	329	81	58	83
West-Duitsland	8	63	—	—	—	—	—	—	39	67
Italië	2 120	63	1 668	62	1 146	68	1 648	77	2 595	57
Frankrijk	422	62	1 204	52	659	69	1 717	72	374	60
Totaal uit E.E.G.-landen	3 633	56	3 238	57	2 207	66	3 694	75	3 066	58
Spanje	92	85	117	74	442	75	553	91	282	57
Groot-Brittannië	28	64	48	88	—	—	—	—	23	83
U.S.A.	112	76	118	69	95	95	169	52	73	93
Argentinië	669	65	995	67	997	79	1 357	73	1 306	76
Australië-Nw. Zeeland	55	85	11	100	84	79	30	83	281	62
Overige landen	33	52	7	114	68	53	10	60	10	60
Totaal	4 622	59	4 534	60	3 893	71	5 813	75	5 041	63
In % van de veilingaanvoer	5,3		4,5		2,8		7,8		4,6	

Bron: C.B.S.

b. De uitvoer

In de jaren 1962 t/m 1966 werd gemiddeld 32 % van de pereproductie geëxporteerd. Van de appelproductie was dit 22 %. De export van peren naar de E.E.G.-landen is veruit het belangrijkste, nl. 84 % van de totale export.

Tabel 5: De uitvoer en de gemiddelde exportwaarde per kg van peren per kalenderjaar

	1962		1963		1964		1965		1966	
	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg	hoev. x 1 000 kg	waarde in ct/kg
Frankrijk	452	85	1 426	62	4 218	52	450	76	1 851	68
België en Luxemburg	4 211	54	5 402	44	3 752	46	5 375	56	13 240	39
West-Duitsland	12 342	54	23 739	54	34 794	47	12 835	76	18 689	49
Totaal naar E.E.G.-landen	17 005	55	30 567	53	42 764	47	18 660	70	33 780	46
Groot-Brittannië	2 545	85	1 797	73	3 316	67	1 706	95	3 239	81
Ierland	347	71	384	67	497	65	154	90	333	68
Scandinavië	1 735	62	2 916	63	3 455	59	1 569	85	1 148	55
Overige landen	102	68	588	57	33	64	19	95	58	76
Totaal	21 734	59	36 252	55	50 065	50	22 108	73	38 558	50
In % van de veilingaanvoer	25		35		37		29		35	

Bron: C.B.S.

Uit tabel 6 blijkt dat van het ras Beurré Alexander Lucas in de jaren 1962 t/m 1966 bijna 75 % werd geëxporteerd. Van het ras Précoce de Trévoux was dit slechts ca. 5 %.

Tabel 6: De export per ras per seizoenjaar

	1962/63		1963/64		1964/65		1965/66		1966/67		1962/1966
	hoev. x 1 000 kg	in % v/d prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % v/d prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % v/d prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % v/d prod. per ras	hoev. x 1 000 kg	in % v/d prod. per ras	
Conférence	3 232	32	8 369	42	8 428	39	4 757	29	6 998	39	37
Légipont	2 383	35	7 782	47	12 405	60	2 755	32	7 120	45	48
Clapp's Favourite	2 462	26	2 563	28	3 682	25	1 706	23	1 865	21	25
B.L. d'Avranches	1 489	28	3 662	53	5 118	54	2 757	44	2 325	44	46
Précoce de Trévoux	194	4	321	6	234	5	245	7	99	3	5
Doyenné du Comice	46	4	91	5	363	7	247	8	464	14	8
Triomphe de Vienne	196	15	414	17	385	9	263	12	1 135	16	14
Zwijndrechtse Wijnepeer	834	21	2 241	55	2 571	52	650	30	1 920	41	41
Beurré Hardy	1 102	47	780	52	2 501	45	777	52	1 960	58	50
Beurré Alexander Lucas	856	58	1 225	70	2 817	84	944	72	1 977	73	74
Comtesse de Paris	210	12	988	44	306	21	282	34	198	18	27
Overige rassen	5 812	15	8 747	29	9 700	22	7 056	33	13 534	37	26
Totale export	18 816	22	37 183	36	48 510	35	22 439	30	39 595	36	32
Veilingaanvoer	87 312		101 488		139 202		75 127		110 289		

Bron: Prod. voor Gr. en Fr.

c. Het binnenlands verbruik

Het verbruik door de verwerkingsindustrie bedroeg van 1962 t/m 1966 6,3 miljoen kg per jaar (6 % van de aanvoer), waarvan 79 % werd verwerkt tot peren op sap, 12 % tot stroop, en 9 % op andere wijze. De verse consumptie varieerde in de jaren van 4 tot 7 kg per hoofd van de bevolking. Sinds 1948 is het gemiddelde verse verbruik enigszins afgenomen, o.m. als gevolg van de gestegen vraag van het buitenland. Door de bevolkingsaanwas stijgt de totale consumptie met 1,2 % d.i. met bijna een miljoen kg per jaar.

**Productie, afzet en prijzen
van kersen en morellen**

33.03

Samensteller: J. GOEDEGEBURE
FEBRUARI 1965

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en bestemming van de kersenproductie ¹ (hoeveelheden in milj. kg)

	gem. 1949/ 1953	gem. 1954/ 1958	gem. 1959/ 1963	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Oppervlakte in ha	—	—	—	3 462	3 374	3 306	3 317	3 187	2 958
Veilingomzet x 1000 gld.	8 157	8 045	7 651	6 995	9 274	8 820	6 059	7 058	10 100
idem in % van 1949/1953	100	99	94	86	114	108	74	87	124
Opbrengstprijz in ct/kg	47	80	106	115	87	109	112	118	104
Veilingaanvoer	17,5	10,5	7,2	6,1	10,6	8,1	5,4	6,5	9,7
Invoer +	1,4	2,7	3,4	2,6	3,2	1,6	4,9	4,5	5,5
Uitvoer —	0,6	0,2	0,2	0,1	0,3	0,3	0,2	0,2	1,2
Beschikbaar voor binnenland	18,3	12,5	10,4	8,6	13,5	9,4	10,1	10,3	14,5
Verwerkingsindustrie	4,4	4,8	4,3	3,9	5,1	3,2	4,7	4,7	2
Verse consumptie binnenland	13,9	7,6	6,1	4,7	8,4	6,2	5,4	5,6	2
Verbruik per hoofd van de bevolking in kg	1,3	0,7	0,5	0,4	0,7	0,5	0,5	0,5	2

¹ De cijfers hebben uitsluitend betrekking op werkelijk aangevoerde en officieel verhandelde hoeveelheden.

² Nog niet bekend.

Bron: C.B.S., Prod. Groenten en Fruit.

2. De oppervlakte

In 1949 bedroeg het kersenareaal in Nederland $\pm$ 5000 ha. Sindsdien is dit areaal echter regelmatig kleiner geworden en was in 1964 nog slechts 2958 ha (60 % van de oppervlakte in 1949), waarvan 657 ha morellen.

In de jaren 1950 t/m 1957 was de jaarlijkse aanplant zeer gering, nl. 5 tot 20 ha per jaar. Daarna is deze echter sterk gestegen en omvatte in 1964 zelfs 197 ha. Ofschoon afzonderlijke cijfers voor morellen niet bekend zijn, kan toch wel worden aangenomen dat deze jonge aanplant voor een groot gedeelte uit morellen bestaat. Een aanwijzing hiervoor is te vinden in het aantal gewaarmerkte en afgeleverde bomen, waarvan een overzicht is gegeven in tabel 2.

Tabel 2: Gewaarmerkte en afgeleverde bomen in de jaren 1959/60 t/m 1963/64

	1959/60		1960/61		1961/62		1962/63		1963/64	
	x 1000 bomen	%	x 1000 bomen	%	x 1000 bomen	%	x 1000 bomen	%	x 1000 bomen	%
Morel	98,1	75,9	88,3	67,9	65,8	64,5	64,7	66,0	64,5	73,3
Dubbele Meikers	12,3	9,5	13,3	10,2	11,5	11,3	8,0	8,2	5,5	6,3
Early Rivers	4,7	3,6	6,0	4,6	5,1	5,0	4,3	4,4	3,1	3,5
Schneiders Späte Knorp.	5,4	4,2	8,3	6,4	6,1	6,0	5,7	5,8	4,9	5,5
Overige rassen	8,5	6,8	14,1	10,9	13,5	13,2	15,3	15,6	10,0	11,4
Totaal	129	100	130	100	102	100	98	100	88	100

Bron: N.A.K.B.

Uit de C.B.S.-telling van 1963 blijkt dat 47 % van de oppervlakte kersen ouder is dan 26 jaar. Een verdere inkrimping van het kersenareaal is dus te verwachten omdat een groot gedeelte van deze oude boomgaarden binnen enkele jaren gerooid zal worden.

De leeftijdsopbouw van het morellenareaal geeft een geheel ander beeld te zien. Ruim 74 % van de oppervlakte is jonger dan zeven jaar en slechts 3 % is ouder dan 20 jaar. Er is dus een verdere uitbreiding van het areaal en van de produktie te verwachten.

Tabel 3: Leeftijdsopbouw van het kersenareaal in 1963¹

Leeftijd	ha	%
<11 jaar	293	12
11-25 jaar	1 022	41
26-35 jaar	654	27
36 jaar en ouder	500	20
Totaal	2 469	100

Tabel 4: Leeftijdsopbouw van het morellenareaal in 1963¹

Leeftijd	ha	%
<7 jaar	435	74
7-19 jaar	131	22
20-25 jaar	11	2
26 jaar en ouder	8	1
Totaal	585	100

¹ Excl. oppervl. op bedrijven met minder dan 0,25 ha pit- en steenvruchten.

De belangrijkste oorzaken van de teruggang van het kersenareaal zijn de geringe produktiviteitsstijging en de steeds hoger wordende plukkosten, die niet door hogere opbrengstprijzen worden gecompenseerd. In zijn huidige vorm is de kersenteelt, zowel voor het gespecialiseerde als voor het gemengde bedrijf, niet meer aantrekkelijk omdat mogelijkheden tot rationalisatie ontbreken. Slechts de morel komt hieraan, wat de boomvorm betreft, enigszins tegemoet.

3. Veilingomzet en prijzen

De teruggang van de kersenteelt komt eveneens tot uitdrukking in de veilingomzetten in de periode 1949 t/m 1963. Hoewel een vrij groot kwantum kersen zonder tussenkomst van de veilingen wordt verhandeld, geeft een daling van 6 % van de veilingomzet in de periode 1959 t/m 1963 t.o.v. de periode 1949 t/m 1953 – ondanks hogere prijzen – de afnemende economische betekenis duidelijk weer. In dezelfde periode is de omzet van de andere fruitsoorten (appel, peer en pruim) met ca. 60 % gestegen. In tabel 5 is een overzicht gegeven van de opbrengstprijzen in de jaren 1959 t/m 1963. De prijzen per ras zijn berekend aan de hand van gegevens van de veilingen Kesteren en Geldermalsen. De landelijke gemiddelde opbrengstprijz kan hiervan iets afwijken.

Tabel 5: Gemiddelde opbrengstprijz per ras op twee belangrijke veilingen in ct/kg

	1959	1960	1961	1962	1963	1959/63 gewogen gem. prijs
Wijners	155	136	132	172	135	138
Duitse kers (Early Rivers)	118	109	113	133	134	120
Varike Zwarte	105	105	108	98	119	106
Meikers	133	81	108	151	140	104
Morel	115	74	113	86	105	99
Landelijk gem. prijs alle rassen	115	87	109	112	118	106

De invoer van kersen is na 1949 toegenomen onder invloed van de dalende binnenlandse productie. Van 1949 t/m 1953 werd gemiddeld 1,4 milj. kg ingevoerd, en van 1954 t/m 1958 2,7 milj. kg. In de jaren 1962 t/m 1964 was deze hoeveelheid gemiddeld 5 milj. kg, d.i. ca. 70 % van de Nederlandse veilingaanvoer. Gemiddeld 90 % van de invoer is afkomstig uit België en Luxemburg. De grootste invoer heeft plaats in perioden met grote binnenlandse aanvoeren, tegen prijzen die gemiddeld hoger zijn dan de Nederlandse veilingprijzen.

Tabel 6: Invoer en veilingaanvoer van kersen in de maanden juni, juli en augustus

	juni				juli				augustus			
	invoer		veiling- aanvoer		invoer		veiling- aanvoer		invoer		veiling- aanvoer	
	x 1000 kg	prijs in ct.	x 1000 kg	prijs in ct.	x 1000 kg	prijs in ct.	x 1000 kg	prijs in ct.	x 1000 kg	prijs in ct.	x 1000 kg	prijs in ct.
1959	815	122	5 155	117	1 134	131	879	104	155	94	—	—
1960	1 805	117	6 178	88	1 244	96	4 339	87	125	92	74	65
1961	521	127	4 510	107	1 063	118	3 540	111	20	120	36	100
1962	114	101	55	124	2 632	130	3 271	118	2 129	125	2 078	103
1963	753	123	609	113	3 252	117	4 608	120	428	129	69	97
1964	2 318	120	5 548	108	3 138	120	4 128	97	11	109	44	86
gem.	1 054	120	3 676	104	2 077	120	3 461	106	478	122	384	101

Bron: C.B.S.

De uitvoer is van geen betekenis. Van 1959 t/m 1963 bedroeg de uitvoer gemiddeld 0,2 milj. kg, d.i. 2,8 % van de veilingaanvoer. De verwerkingsindustrie heeft een belangrijk aandeel in het binnenlands verbruik. Van 1959 t/m 1963 werd gemiddeld 58 % van de veilingaanvoer door de industrie afgenomen. Van de voor verwerking bestemde hoeveelheid werd 51 % verwerkt tot kersen op sap en 28 % tot pulp.

De verse consumptie is sinds 1949 gedaald. Van 1959 t/m 1963 bedroeg deze gemiddeld 0,5 kg per hoofd van de bevolking.

Productie, afzet en prijzen van pruimen

33.04

Samensteller: J. GOEDEGEBURE
MEI 1965

1. Algemeen overzicht

Tabel 1: Oppervlakte, veilingaanvoer en bestemming van de pruimenproductie¹ (hoeveelheden in milj. kg)²

	gem. 1949/ 1953	gem. 1954/ 1958	gem. 1959/ 1963	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Oppervlakte in ha	—	—	—	2 437	2 401	2 385	2 297	2 199	2 100
Veilingomzet x 1000 gld.	5 452	5 918	6 671	6 401	6 643	7 387	7 006	5 957	7 400
idem in % van 1949/53	100	109	122	117	122	135	129	109	136
Opbrengstprijz in ct/kg	21	45	53	56	62	44	67	45	63
Veilingaanvoer	26,3	13,1	12,5	11,4	10,7	16,9	10,5	13,2	11,8
Invoer (vers)	1,—	1,5	3,2	4,8	3,2	3,1	1,8	3,—	2,3
	27,3	14,6	15,7	16,2	13,9	20,—	12,3	16,2	14,1
Uitvoer	1,3	0,2	0,1	—	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Doordraai	1,3	0,1	0,1	0,1	—	0,1	—	0,1	—
Beschikbaar voor binnenland	24,7	14,3	15,5	16,1	13,7	19,7	12,2	16,—	14,—
Verwerkingsindustrie	4,3	2,6	2,6	3,—	3,1	3,3	1,2	2,3	3
Verse consumptie binnenland	20,4	11,7	12,9	13,1	10,6	16,4	11,—	13,7	3
Verbruik per hoofd van de bevolking in kg	2,—	1,1	1,1	1,1	0,9	1,4	0,9	1,1	3

¹ Incl. kaspruimen (de prijzen excl. kaspruimen zijn gegeven in tabel 4).

² De cijfers hebben uitsluitend betrekking op werkelijk aangevoerde en officieel verhandelde hoeveelheden.

³ Nog niet bekend.

Bronnen: C.B.S., Prod. voor Gr. en Fr.

2. De oppervlakte

In vergelijking met de appel- en pereteelt is de pruimenteelt van weinig betekenis. De oppervlakte pruimen bedraagt slechts 4,7 % van de met appels en peren beteelde oppervlakte. Sinds 1949 is de oppervlakte sterk verminderd: zij bedroeg in 1964 nog slechts 45 % van de oppervlakte in 1949 (2100 ha in 1964, 4667 ha in 1949).

De lage opbrengstprijzen gedurende een aantal jaren en de ongunstige spreiding van de arbeidsbehoefte zijn de oorzaken van deze sterke vermindering van het areaal. Ook het achterblijven in technische ontwikkeling t.o.v. de appel- en pereteelt is hierop van grote invloed. De laatste jaren is de belangstelling voor de pruimenteelt, tengevolge van hogere prijzen, weer enigszins toegenomen.

In de jaren 1950 t/m 1957 was de aanplant zeer gering, nl. 5 tot 20 ha per jaar. Daarna is deze echter gestegen en bedroeg in 1964 132 ha. De gestegen belangstelling voor de pruimenteelt blijkt ook uit de toeneming van het aantal gewaarmerkte en afgeleverde bomen, die is weergegeven in tabel 2. T.o.v. 1955/56 (45000 st.) is het aantal afgeleverde bomen bijna verdrievoudigd.

Tabel 2: Gewaarmerkte en afgeleverde bomen in de jaren 1959/60 t/m 1963/64

	1955/56		1959/60		1960/61		1961/62		1962/63		1963/64	
	x 1000	%	x 1000	%	x 1000	%	x 1000	%	x 1000	%	x 1000	%
Czar	3	6,7	4,8	4,4	8,4	6,5	11,1	8,3	12,3	9,5	13,2	10,7
Early Laxton	11	24,4	24,—	22,—	24,6	18,9	23,9	18,—	19,3	15,—	15,2	12,4
Ontario	5	11,1	21,6	19,8	22,3	17,2	22,3	16,8	19,1	14,8	20,3	16,5
R.Cl. d'Altham	—	—	3,5	3,2	3,6	2,8	4,8	3,6	4,9	3,8	4,9	4,—
R.Cl. d'Ouillins	3	6,7	3,4	3,1	3,5	2,7	3,7	2,7	3,6	2,8	3,3	2,7
Reine Victoria	10	22,2	28,4	26,1	38,5	29,6	39,6	29,8	42,5	32,9	41,2	33,5
Overige rassen	13	28,9	23,3	21,4	29,1	22,3	27,6	20,8	27,3	21,2	24,9	20,2
Totaal	45	100	109,—	100	130,—	100	133,—	100	129,—	100	123,—	100

Bron: N.A.K.-B

Bedr. Econ. Vademecum v. d. Tuinb.: 8e aanvulling

In 1957 was slechts 3 % van het pruimenareaal jonger dan 7 jaar. Door de grotere aanplant van de laatste jaren en het rooien van oude boomgaarden is dit percentage gestegen tot 25 % in 1963. Ruim 700 ha (36 %) is ouder dan 20 jaar, waarvan een groot gedeelte zowel technisch als economisch verouderd is. Om het areaal op het huidige peil te handhaven zou een verdere toeneming van de jaarlijkse aanplant nodig zijn.

Tabel 3: Leeftijdsopbouw van het pruimenareaal in 1963

Leeftijd	ha	%
< 7 jaar	516	25
7-19 jaar	788	39
20-25 jaar	390	19
26 jaar en ouder	351	17
Totaal	2 045	100

Bron: C.B.S.

3. Veilingomzet en prijzen

Als gevolg van de hogere opbrengstprijzen is de totale veilingomzet gestegen, ondanks de sterke inkrimping van het areaal. Over de jaren 1949 t/m 1953 bedroeg de veilingomzet gemiddeld 5,5 milj. gld. en over de jaren 1959 t/m 1963 gemiddeld 6,7 milj. gld., d.i. een stijging van ca. 22 %. In dezelfde periode is de totale fruitomzet met ca. 57 % gestegen. Het aandeel van de pruimen in de totale fruitomzet is thans ca. 3 %.

In tabel 4 zijn de opbrengstprijzen per ras berekend aan de hand van gegevens van de veilingen Geldermalsen, Kesteren, Goes en Krabbendijke. Deze prijzen per ras zijn representatief voor die van de totale Nederlandse aanvoer.

Tabel 4: Gemiddelde opbrengstprijzen per ras op 4 belangrijke veilingen in ct/kg

	1959	1960	1961	1962	1963	1959/63	
						gewogen gem. prijs	in % van totale gem. prijs
Early Laxton	67	88	63	101	87	79	161
R.Cl. d'Althan	62	76	51	66	65	61	124
Ontario	63	56	46	74	42	54	110
Czar	70	52	44	57	35	50	102
Reine Victoria	56	60	32	52	32	43	88
Belle de Louvain	40	46	38	42	32	42	86
R.Cl. d'Ouillins	31	43	32	52	23	34	69
Washington	34	49	25	46	24	32	65
Landelijk gemiddelde prijs van alle rassen	52	58	41	61	40	49	100

4. De in- en uitvoer en het binnenlands verbruik

a. De invoer

De invoer (zie tabel 1) bedroeg de laatste jaren gemiddeld 25 % van de Nederlandse veilingaanvoer. Ruim 98 % is afkomstig uit de E.E.G.-landen. De invoer heeft in hoofdzaak plaats in

de maanden juli, augustus en september, wanneer ook de binnenlandse aanvoer groot is. In de jaren 1959 t/m 1964 waren de prijzen van de ingevoerde pruimen slechts in de maand juli lager dan de gemiddelde Nederlandse veilingprijs, zoals blijkt uit tabel 5.

Tabel 5: Invoer, veilingaanvoer en prijzen van pruimen in de maanden juli, augustus en september.

	juli				augustus				september			
	invoer		veiling- aanvoer		invoer		veiling- aanvoer		invoer		veiling- aanvoer	
	x 1000 kg	prijs in ct	x 1000 kg	prijs in ct	x 1000 kg	prijs in ct	x 1000 kg	prijs in ct	x 1000 kg	prijs in ct	x 1000 kg	prijs in ct
1959	1 249	54	2 176	89	2 938	48	8 788	45	455	46	243	75
1960	477	56	1 611	94	1 366	52	8 456	54	1 173	22	424	65
1961	515	48	1 884	79	1 855	55	13 731	37	382	76	1 031	40
1962	78	69	444	132	584	72	4 065	69	963	74	5 485	57
1963	288	53	447	147	2 218	50	8 385	42	359	49	4 234	38
1964	514	64	1 557	103	1 642	61	9 575	54	121	136	596	81
gem.	520	55	1 353	96	1 767	53	8 833	47	576	52	2 002	51

Bron: C.B.S.

b. De uitvoer

De uitvoer is van weinig betekenis en bedroeg in de jaren 1959 t/m 1963 gemiddeld 0,1 milj. kg.

c. Het binnenlands verbruik

In de jaren 1959 t/m 1963 werd gemiddeld 21 % van de veilingaanvoer afgenomen door de industrie. Hiervan werd 52 % verwerkt tot pulp en 45 % tot pruimen op sap. De verse consumptie is sinds 1949 afgenomen van 2 kg tot 1,1 kg per hoofd van de bevolking.

Het tulpensortiment is zeer groot; naar schatting worden in Nederland 2 400 cultivars (cultuurvariëteiten) geteeld, waarvan ruim 1 800 met een oppervlakte van meer dan 10 RR2 (1 ha = 700 RR2).

Tabel 1: Aantal tulpecultivars per oppervlakteklasse

Oppervlakteklasse in RR2	Aantal cultivars			Totale oppervlakte					
				in RR2			in % van totale areaal		
	1958/59	1964/65	1967/68	1958/59	1964/65	1967/68	1958/59	1964/65	1967/68
>100 000	1	3	4	103 862	569 866	739 471	4,3	14,5	20,2
75 000-100 000	0	3	1	—	279 776	85 416	—	7,1	2,3
50 000- 75 000	5	13	7	316 803	770 886	414 184	13,3	19,5	11,3
30 000- 50 000	5	2	10	188 498	76 669	365 161	7,9	1,9	10,0
20 000- 30 000	12	16	16	292 782	370 183	383 661	12,3	9,4	10,5
10 000- 20 000	31	47	34	438 777	649 606	469 495	18,3	16,5	12,8
7 500- 10 000	15	21	24	130 717	182 800	203 510	5,5	4,6	5,5
5 000- 7 500	33	39	40	199 738	234 199	241 431	8,4	5,9	6,6
3 000- 5 000	53	60	48	210 780	230 856	190 059	8,8	5,9	5,2
2 000- 3 000	50	54	49	124 489	132 799	122 975	5,2	3,4	3,3
1 000- 2 000	97	113	115	132 873	159 410	163 574	5,6	4,0	4,5
500- 1 000	113	143	144	81 004	104 250	104 587	3,4	2,6	2,9
100- 500	441	497	496	98 552	118 046	112 881	4,1	3,0	3,1
10- 100	711	1 068	816	30 206	41 955	34 216	1,3	1,1	0,9
Totaal	1 567	2 079	1 804	2 349 081	3 921 321	3 630 621	98,4	99,4	99,1
Zaailingen etc.				39 398	24 236	34 783	1,6	0,6	0,9
Totale oppervlakte				2 388 479	3 945 557	3 662 404	100,0	100,0	100,0

Bron: P.v.S.

Uit tabel 1 blijkt een duidelijk toenemende concentratie van het areaal in slechts enkele cultivars. Momenteel wordt meer dan 50 % van het areaal ingenomen door slechts 38 cultivars. Er is gedurende de laatste jaren een teruggang in het aantal geteelde cultivars, die echter in hoofdzaak optreedt in de oppervlakteklasse van minder dan 100 RR2.

Tabel 2 geeft een indruk van de verdeling van het Nederlandse tulpensortiment over de verschillende groepen. De Triumph tulpen nemen 1/3 deel in beslag. De Darwin hybriden, die een snelle ontwikkeling hebben te zien gegeven, staan nu met 15 % op de tweede plaats. Het aandeel van de kleine groepen neemt daarentegen steeds meer af.

Tabel 2: Landelijke oppervlakte per groep

	1961/62		1963/64		1965/66		1967/68	
	RR2	%	RR2	%	RR2	%	RR2	%
Enkele vroege tulpen	328 379	11,0	343 857	9,9	382 394	9,5	401 809	11,0
Dubbele vroege tulpen	197 306	6,6	187 365	5,4	181 428	4,5	189 567	5,2
Mendel tulpen	284 805	9,5	280 865	8,1	281 056	7,0	197 458	5,4
Triumph tulpen	882 893	29,6	1 151 527	33,1	1 418 300	35,2	1 285 388	35,0
Darwin tulpen	490 143	16,4	527 427	15,2	559 845	13,9	425 491	11,6
Darwin hybriden	213 897	7,2	377 721	10,9	578 518	14,4	562 979	15,3
Breeder tulpen	16 797	0,6	15 882	0,5	15 614	0,4	12 357	0,3
Cottage tulpen	187 009	6,3	199 935	5,7	207 839	5,2	202 438	5,5
Leliebloemigen	50 037	1,7	60 779	1,7	73 336	1,8	75 753	2,1
Dubbele late tulpen	39 642	1,3	35 585	1,0	29 054	0,7	24 967	0,7
Rembrandt tulpen	22 259	0,7	17 226	0,5	15 490	0,4	10 656	0,3
Bizarren en bijbloemen	1 697	0,1	1 231	—	1 291	—	1 506	—
Parkiet tulpen	106 321	3,6	115 495	3,3	123 008	3,1	94 795	2,6
Botanische tulpen	161 056	5,4	161 778	4,7	158 063	3,9	183 353	5,0
Totaal	2 982 421	100,0	3 476 673	100,0	4 025 236	100,0	3 668 517	100,0
In ha	4 260		4 966		5 750		5 240	

De ontwikkeling van het areaal van de cultivars die in 1958/59, 1964/65 en/of 1967/68 een oppervlakte van meer dan 30 000 RR2 innamen, is in tabel 3 weergegeven. De in de tabel gegeven rangorde betreft slechts de rangorde van de in de tabel genoemde cultivars, en geeft dus niet de rangorde in het gehele sortiment.

Tabel 3: De oppervlakte van de belangrijkste cultivars (30 000 RR2 en meer) in 1958/59, 1964/65 en 1967/68

Cultivars (rangorde 1958/59)	Oppervlakte in RR2			In % van totale areaal			Rangorde	
	1958/59	1964/65	1967/68	1958/59	1964/65	1967/68	1964/65	1967/68
1. Rose Copland	103 862	96 514	28 254	4,3	2,4	0,8	4	24
2. Van der Eerden	71 157	62 474	30 055	3,0	1,6	0,8	11	22
3. Golden Harvest	64 553	64 610	23 949	2,7	1,6	0,7	8	27
4. Brilliant Star	63 807	102 331	85 416	2,7	2,6	2,3	3	5
5. Edith Eddy	58 708	61 328	29 359	2,5	1,6	0,8	12	23
6. Krelage's Triumph	58 578	55 511	26 460	2,5	1,4	0,7	15	25
7. Madame Lefebvre	47 061	54 427	63 030	2,0	1,4	1,7	17	7
8. Elmus	41 192	63 302	30 416	1,7	1,6	0,8	10	21
9. Couleur Cardinal	34 277	28 076	30 842	1,4	0,7	0,8	22	20
10. Lustige Witwe	33 682	217 016	178 940	1,4	5,5	4,9	2	3
11. Korneforos	32 286	23 862	9 474	1,4	0,6	0,3	23	28
12. Paris	29 747	64 276	38 374	1,2	1,6	1,0	9	13
13. Apeldoorn	29 282	250 539	266 607	1,2	6,3	7,3	1	1
14. Paul Richter	27 361	92 285	100 063	1,1	2,3	2,7	5	4
15. Preludium	23 552	68 128	57 488	1,0	1,7	1,6	7	9
16. Olaf	20 082	60 136	62 678	0,8	1,5	1,7	13	8
17. Bellona	19 473	55 985	50 456	0,8	1,4	1,5	14	12
18. Topscore	16 186	40 759	54 834	0,7	1,0	1,5	20	10
19. Aureola	14 749	52 736	47 560	0,6	1,3	1,3	19	14
20. Prominence	13 892	90 977	193 861	0,6	2,3	5,3	6	2
21. Karel Doorman	9 010	35 910	26 137	0,4	0,9	0,8	21	26
22. Mirjoran	5 341	21 260	31 818	0,2	0,5	0,9	24	18
23. Oxford	4 515	55 086	73 827	0,2	1,4	2,0	16	6
24. Cassini	2 947	17 985	37 706	0,1	0,5	1,0	27	16
25. Bing Crosby	2 926	18 897	31 584	0,1	0,5	0,8	26	19
26. Robinea	2 410	20 632	38 374	0,1	0,5	1,0	25	15
27. Gudoshnik	2 042	52 887	37 430	0,1	1,3	1,0	18	17
28. Charles	193	11 424	51 871	0,0	0,3	1,5	28	11

Bron: P.v.S.

Het narcissenareaal is gedurende de laatste vijf jaren uitgebreid van 1 250 tot 1 400 ha. Ruim 80 % van het areaal wordt ingenomen door Trompet- en Grootkronige narcissen.
Het verloop van de oppervlakte per groep is in tabel 1 weergegeven.

Tabel 1: Landelijke oppervlakte per groep in de jaren 1962/63 t/m 1967/68

	1962/63		1963/64		1964/65		1966/67		1967/68	
	RR2	%	RR2	%	RR2	%	RR2	%	RR2	%
Gele Trompetten	389 284	43,6	376 910	43,3	377 243	41,6	366 507	37,4	368 992	37,2
Bicolor Trompetten	27 568	3,1	28 669	3,3	31 025	3,4	39 786	4,1	40 025	4,0
Witte Trompetten	29 863	3,3	29 805	3,4	34 349	3,8	33 416	3,4	31 897	3,2
Grootkronige	273 093	30,6	280 687	32,3	315 251	34,7	374 299	38,2	380 190	38,3
Kleinkronige	38 802	4,3	35 030	4,0	33 498	3,7	40 312	4,1	44 509	4,5
Dubbele	57 078	6,4	53 554	6,2	54 948	6,1	59 305	6,1	61 693	6,2
Triandrus	12 563	1,4	10 492	1,2	10 317	1,1	7 730	0,8	7 228	0,7
Cyclamineus	2 381	0,3	2 472	0,3	2 681	0,3	3 061	0,3	3 476	0,4
Jonquillen	2 589	0,3	2 181	0,3	2 196	0,2	3 165	0,3	3 101	0,3
Tazetta	39 498	4,4	30 318	3,5	28 945	3,2	34 234	3,5	36 003	3,6
Poëticus	15 246	1,7	13 034	1,5	11 545	1,3	11 015	1,1	9 665	1,0
Overige	5 147	0,6	6 389	0,7	5 691	0,6	6 740	0,7	6 128	0,6
Totaal	893 112	100,0	869 541	100,0	907 689	100,0	979 470	100,0	992 897	100,0
In ha (afgerond)	1 275		1 240		1 295		1 400		1 420	

Bron: Bloembollenkeuringsdienst.

Van de belangrijkste cultivars is de ontwikkeling van het areaal weergegeven in tabel 2. De 16 cultivars waarvan in 1967/68 meer dan 10 000 RR2 werd geteeld, namen tezamen 75 % van het totale areaal in. Van deze cultivars waren Carlton (25,1 %) en Golden Harvest (19,9 %) veruit de belangrijkste.

Tabel 2: Oppervlakte ¹ van een aantal cultivars in de jaren 1963/64 t/m 1967/68

	1963/64		1964/65		1965/66		1966/67		1967/68	
	RR2	%	RR2	%	RR2	%	RR2	%	RR2	%
Gele Trompetten										
Dutch Master	20 684	2,4	22 257	2,5	23 848	2,4	27 083	2,8	33 056	3,3
Early Glory	17 959	2,1	17 282	1,9	16 594	1,7	12 359	1,3	10 011	1,0
Golden Harvest	121 810	14,0	141 714	15,6	170 068	17,4	181 216	18,5	197 536	19,9
King Alfred	45 686	5,3	33 011	3,6	22 761	2,3	16 691	1,7	14 696	1,5
Rembrandt	97 509	11,2	90 473	10,0	79 188	8,1	60 047	6,1	42 922	4,3
Unsurpassable	32 727	3,8	31 767	3,5	30 167	3,1	25 805	2,6	24 858	2,5
Bicolor Trompetten										
Magnet	10 494	1,2	12 340	1,4	16 240	1,7	18 255	1,9	18 484	1,9
Witte Trompetten										
Mount Hood	21 867	2,5	26 668	2,9	28 185	2,9	25 906	2,6	23 453	2,4
Grootkronige										
Carlton	168 395	19,4	200 348	22,1	241 233	24,9	251 478	25,7	249 278	25,1
Flower Record	21 191	2,4	26 699	2,9	29 276	3,0	33 294	3,4	34 988	3,5
Fortune	24 655	2,8	22 864	2,5	21 645	2,2	18 886	1,9	17 615	1,8
Yellow Sun	5 125	0,6	4 910	0,6	8 815	0,9	10 230	1,0	13 293	1,3
Kleinkronige										
Barret Browning	1 910	0,2	2 563	0,3	5 388	0,6	6 904	0,7	9 747	1,0
Verger	15 816	1,8	14 337	1,6	14 960	1,5	15 816	1,6	16 866	1,7
Dubbele										
Van Sion	11 895	1,4	13 515	1,5	14 184	1,6	13 106	1,3	13 783	1,4
Tazetta										
Cheerfulness	12 888	1,5	13 104	1,4	14 637	1,5	15 384	1,6	14 576	1,5
Geranium	13 004	1,5	12 960	1,4	15 065	1,5	16 274	1,7	17 798	1,8
Poëticus										
Actaea	11 866	1,4	10 663	1,2	10 763	1,1	9 801	1,0	8 921	0,9

Bron: Bloembollenkeuringsdienst

¹ 700 RR2 = 1 ha

**Areaal en sortiment
van bolirissen**

35.03

Samensteller: J. DREEF
AUGUSTUS 1970

In de jaren 1960 t/m 1964 schommelde de met bolirissen beteelde oppervlakte in Nederland tussen de 400 en 500 ha. Na 1964 is deze oppervlakte snel toegenomen. De grootste oppervlakte werd bereikt in het teeltjaar 1967/'68, nml. bijna 850 ha. In het teeltjaar 1969/'70 was dit gedaald tot 753 ha, hetgeen echter nog 250 ha meer was dan in het teeltjaar 1964/'65.

De gemiddelde oppervlakte per teler is in de jaren 1965 t/m 1969 steeds toegenomen, ondanks de teruggang van het totale areaal na 1967. Van de jaren voor 1965 zijn deze gegevens niet beschikbaar. Een en ander is weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Areaal en aantal telers.

	1960/'61	1961/'62	1962/'63	1963/'64	1964/'65	1965/'66	1966/'67	1967/'68	1968/'69	1969/'70
Totale areaal:										
in RR ² (x 100)	3 027	3 001	3 470	3 025	3 508	4 322	4 974	5 938	5 790	5,268
in ha	432,4	428,7	495,7	432,1	501,1	617,4	710,5	848,3	827,1	752,5
index	100	99,1	114,6	99,9	115,9	142,8	164,3	196,2	191,3	174,0
Aantal telers	1	1	1	1	1	2 438	2 512	2 703	2 542	2 259
Gem. oppervlakte per teler in aren	1	1	1	1	1	25,32	28,29	31,38	32,54	33,31

Bron: Bloembollenkeuringsdienst.

¹ Niet bekend.

De acht cultivars, met een oppervlakte van meer dan 14 ha (= 10 000 RR2), nemen in 1969/'70 tesa-
men bijna 85 % van de totale oppervlakte in beslag. Had in 1964/'65 de cultivar Wedgewood met 43 %
het grootste aandeel in de totale oppervlakte, in 1969/'70 is het de cultivar Prof. Blauw, die met 26 % de
grootste oppervlakte inneemt. De achteruitgang van Wedgewood wordt grotendeels gecompenseerd door
de opkomst van Ideal, die in 1969/'70 met 17 % van de totale oppervlakte, eveneens een belangrijke
plaats inneemt. De drie genoemde cultivars nemen tezamen ongeveer 2/3 van de totale met bolirissen be-
teelde oppervlakte in beslag.

Tabel 2: Oppervlakte van de belangrijkste cultivars in de jaren 1964/65 t/m 1969/70.

	1964/'65		1965/'66		1966/'67		1967/'68		1968/'69		1969/'70	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Prof. Blaauw	42,5	8,5	61,7	10,0	90,4	12,7	140,3	16,6	185,2	22,4	198,6	26,4
Wedgewood	215,8	43,1	271,4	44,0	282,4	39,7	288,2	34,0	221,1	26,7	169,1	22,5
Ideal	9,5	1,9	20,5	3,3	30,1	4,2	54,3	6,4	89,4	10,8	127,6	17,0
Imperator	50,4	10,1	52,2	8,4	64,3	9,0	81,3	9,6	77,8	9,4	51,1	6,8
H. C. van Vliet	34,6	6,9	43,0	7,0	52,8	7,4	65,0	7,7	58,8	7,1	39,6	5,3
Golden Harvest	25,1	5,0	27,9	4,5	27,6	3,9	30,0	3,5	26,3	3,2	20,5	2,7
White Excelsior	16,0	3,2	15,9	2,6	16,9	2,4	18,5	2,2	17,7	2,1	16,1	2,1
White van Vliet	10,4	2,1	11,3	1,8	14,0	2,0	16,4	1,9	16,0	1,9	14,7	2,0
Yellow Queen	11,2	2,2	12,2	2,0	13,8	1,9	14,5	1,7	13,3	1,6	12,3	1,6
Dominator	17,1	3,4	26,2	4,2	35,6	5,0	42,8	5,0	28,9	3,5	11,3	1,5
White Perfection	11,7	2,2	9,7	1,6	7,9	1,1	7,1	0,8	7,0	0,8	7,0	0,9
Royal Yellow	¹		6,8	1,1	9,1	1,3	11,0	1,3	9,0	1,1	6,8	0,9
White Wedgewood	¹	¹			¹		¹		¹		6,8	0,9
White Superior	3,1	0,6	2,2	0,4	2,6	0,4	4,7	0,6	6,2	0,8	6,7	0,9
Purple Sensation	¹		0,5	0,1	0,7	0,1	1,9	0,2	2,9	0,4	4,0	0,5
Golden Emperor	3,7	0,7	4,3	0,7	5,4	0,8	6,2	0,7	5,0	0,6	4,0	0,5
Marquette	¹		1,2	0,2	1,3	0,2	2,1	0,3	3,1	0,4	3,9	0,5
Toreador	¹		0,6	0,1	1,1	0,2	2,7	0,3	3,2	0,4	3,9	0,5
Hildegarda	¹		2,0	0,3	2,8	0,4	2,8	0,3	3,1	0,4	3,2	0,4
Angel's Wing	¹		4,6	0,7	4,3	0,6	5,4	0,6	4,2	0,5	3,0	0,4
Oppervlakte van genoemde cultivars	451,1	90,1	574,2	93,0	663,1	93,3	795,2	93,7	778,2	94,1	710,2	94,3

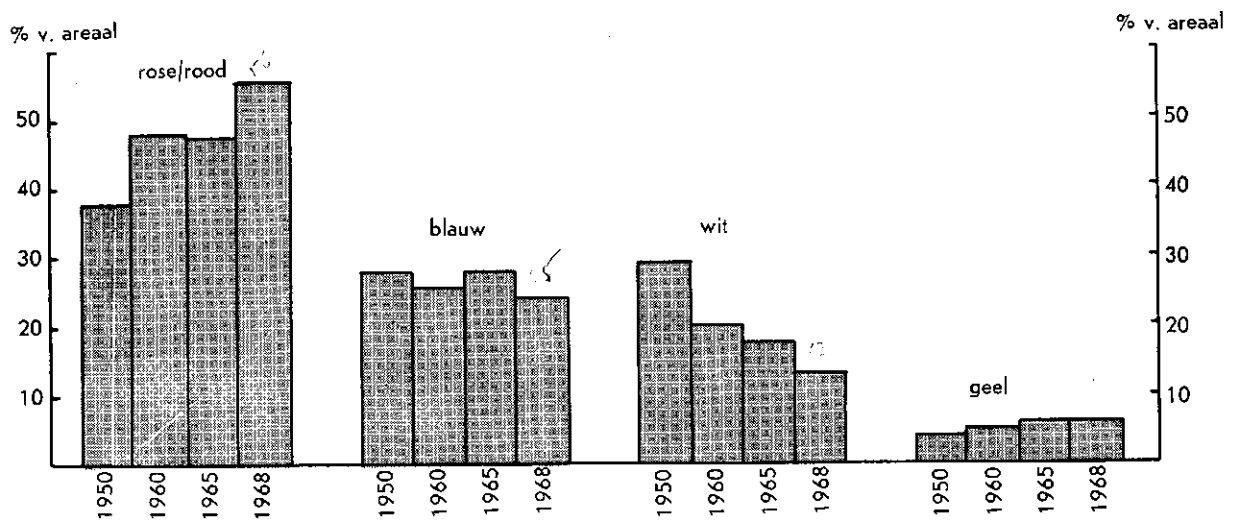
Bron: Bloembollenkeuringsdienst.

¹ Niet bekend.

De hyacint is het laatste bolgewas waarvoor tot heden nog een teeltvergunning noodzakelijk is. Door een geleidelijke verruiming van het teeltrecht is de met hyacinten beteelde oppervlakte sinds 1950 ongeveer verdubbeld; van 422 ha in teeltjaar 1949/50 tot 895 ha in teeltjaar 1967/68.

Het sortiment wordt ingedeeld naar kleur. De belangrijkste groepen zijn achtereenvolgens rose/rood, blauw, wit en geel. In figuur 1 is voor de periode 1949/50 t/m 1967/68 het aandeel in het areaal van de verschillende kleuren weergegeven.

Figuur 1: Het aandeel van de verschillende kleuren in het hyacintearaal (periode 1949/50 – 1967/68).

Het aandeel in de beteelde oppervlakte van de rode en rose cultivars is toegenomen van 38 % in 1949/50 tot 55½ % in 1967/68. Deze uitbreiding is in hoofdzaak ten koste gegaan van het aandeel van de witte cultivars, dat afnam van 29 % in 1949/50 tot 19 % in 1967/68. Het aandeel van de blauwe en gele cultivars bleef ongeveer gelijk.

Tabel 1 geeft het verloop weer van de landelijke oppervlakte van die cultivars waarvan in 1950 en/of 1968 meer dan 7 500 rr2 werd geteeld. Hierbij zijn enkele belangrijke verschuivingen op te merken.

Tabel 1: Landelijke oppervlakte van de belangrijkste cultivars in de jaren 1950 t/m 1968 (700 rr2 = 1 ha).

	1949/50		1959/60		1964/65		1967/68	
	rr2	%	rr2	%	rr2	%	rr2	%
Totaal landelijk areaal waarvan:	293 992		423 185		585 203		626 265	
Rood en rose:								
Anna Marie	4 700	1,6	19 543	4,6	51 206	8,8	65 639	10,5
Jan Bos	7 186	2,4	17 567	4,2	33 700	5,8	43 255	6,9
Lady Derby	8 595	2,9	15 478	3,7	18 320	3,1	24 547	3,9
La Victoire	9 721	3,3	13 975	3,3	10 933	1,9	14 201	2,3
Marconi	7 895	2,7	15 086	3,6	12 184	2,1	14 915	2,4
Pink Pearl	45 943	15,6	90 348	21,3	122 638	21,0	154 934	24,6
Queen of the Pinks	10 328	3,5	8 938	2,1	6 191	1,1	6 500	1,0
Blauw:								
Bismarck	32 305	11,0	28 943	6,8	31 567	5,4	24 623	3,9
Delft Blue	1 282	0,4	30 343	7,2	53 246	9,1	47 461	7,6
Ostara	7 103	2,4	21 443	5,1	41 283	7,1	39 560	6,3
Wit:								
Arentine Arendsen	7 472	2,5	7 121	1,7	3 965	0,7	2 013	0,3
Carnegie	1 233	0,4	23 799	5,6	44 560	7,6	39 142	6,2
L'Innocence	66 762	22,7	45 641	10,8	40 232	6,9	29 829	4,8
Geel:								
City of Haarlem	8 182	2,8	14 416	3,4	26 559	4,5	30 187	4,8

Opvallend is de sterke uitbreiding, zowel absoluut als relatief, van de cultivars Anna Marie, Pink Pearl, Delft Blue en Carnegie en de krimp van L'Innocence.

Het aandeel in de oppervlakte van de 10 belangrijkste cultivars is toegenomen van 70 % in 1949/50 tot 80 % in 1967/68.

**Productie, afzet en prijzen van bloemisterijgewassen
(algemeen)**

37.01

Samensteller: J. DE RUITER
JANUARI 1964

1. De oppervlakte

Het totale areaal beteeld met bloemisterijgewassen, beslaat slechts een zeer gering deel van het totale Nederlandse tuinbouwareaal.

Het areaal bloemisterijgewassen onder glas is sinds 1950 belangrijk toegenomen. Deze toeneming is geheel toe te schrijven aan de uitbreiding van de teelt in kassen; de teelt in bakken is gedurende de laatste jaren zelfs wat verminderd.

Tabel 1: Areaal bloemisterijgewassen

	Totaal		Onder glas				Open grond	
	ha	in % totaal tuinb. areaal	kassen (ha)	bakken (ha)	totaal (ha)	in % areaal tuinb. onder glas	totaal (ha)	in % areaal bloemisterij
1950	1 153	0,8	243	40	283	8,6	870	75,5
1955	1 339	1,1	346	41	387	9,7	950	71,1
1960	1 478	1,1	448	50	498	10,0	980	66,3
1961	1 564	1,2	484	49	533	10,2	1 031	65,9
1962	1 552	1,1	571	45	616	11,2	936	60,3

Bron: C.B.S.

De cijfers van het areaal bloemisterijgewassen in kassen laten over de gehele linie een zeer belangrijke stijging zien. Alleen het areaal potplanten is relatief wat achtergebleven.

Tabel 2: Areaal bloemisterijgewassen in kassen

	Totaal		Roos		Anjer		Potplanten		Overige	
	ha	index	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1950	243	100	49	20,2	54	22,2	50	20,6	90	37,0
1955	346	142	60	17,3	96	27,7	50	14,5	140	40,5
1960	448	184	88	19,6	120	26,8	60	13,4	180	40,2
1961	484	200	100	20,7	121	25,0	60	12,4	203	41,9
1962	571	235	118	20,7	126	22,1	70	12,2	257	45,0

Bron: C.B.S.

Het areaal bloemisterijgewassen in de open grond vertoont van jaar tot jaar vrij grote schommelingen; per saldo is het sinds 1950 weinig toegenomen. De oppervlakte trekheesters, met name seringen, is kleiner geworden. De schommelingen in het opengronds areaal worden vooral veroorzaakt door die in de oppervlakte snijbloemen. Daar de telling ieder jaar op dezelfde tijd plaats heeft, worden deze cijfers ook beïnvloed door een vroeg of laat seizoen.

Tabel 3: Areaal bloemisterijgewassen in de open grond (gemeten maat)

	Totaal		Trekheesters		Snijbloemen		Overige	
	ha	index	ha	%	ha	%	ha	%
1950	870	100	137	15,7	447	51,4	286	32,9
1955	950	109	146	15,4	490	51,6	314	33,0
1960	980	113	133	13,6	517	52,7	330	33,7
1961	1 031	119	146	14,2	602	58,4	283	27,4
1962	936	108	127	13,6	508	54,3	301	32,1

Bron: C.B.S.

2. De produktiewaarde

De produktiewaarde van bloemisterijgewassen (berekend op 10/7 van de veilingomzet i.v.m. verkopen buiten de veiling) bedraagt 12 % van de totale waarde van de Nederlandse tuinbouwproductie.

Tabel 4: Produktiewaarde van tuinbouwprodukten en bloemisterijgewassen

	Totaal tuinbouw		Bloemisterij		
	miljoen gld.	index	miljoen gld.	index	in % totaal tuinbouw
1950	513	100	63	100	12,3
1955	801	156	88	140	11,0
1960	1 152	225	132	210	11,5
1961	1 249	243	151	240	12,1
1962	1 427	278	173	275	12,1

Bronnen: C.B.S., L.E.I.

3. De export

De export, op basis van telersprijsen (berekend op 80 % van de exportwaarde) bedroeg in 1962 45,5 % van de bloemisterijproductie tegen 24 % in 1950. De geldswaarde van de export is sinds 1950 meer dan verviervoudigd. Recente gegevens over de export van afzonderlijke gewassen zijn niet bekend.

Tabel 5: Exportwaarde van bloemisterijprodukten

	Totaal		in % van prod. waarde ¹	Snijbloemen		Overige	
	miljoen gld.	in % tuinb. export		miljoen gld.	%	miljoen gld.	%
1950	18,9	4,8	24,0	15,8	83,6	3,1	16,4
1955	39,1	6,3	35,5	33,4	85,4	5,7	14,6
1960	68,0	7,2	41,2	54,7	80,4	13,3	19,6
1961	79,5	7,8	42,1	65,4	82,3	14,1	17,7
1962	98,3	8,3	45,5	82,6	84,0	15,7	16,0

¹ tegen telersprijsen.

Bron: C.B.S.

4. Veilingomzet en prijzen

37.01 v

De veilingomzetten van de afzonderlijke bloemisterijgewassen vertonen alle een sterke stijging. Van produkt tot produkt loopt deze echter nogal uiteen. Opvallend is de sterke toeneming van de afzet van potplanten in kleine potten.

Tabel 6: Veilingomzetten, aanvoer en gem. prijzen van de belangrijkste snijbloemen en potplanten

	Veilingomzet x 1000 gld.						Aanvoer x 1000 Gem. prijs in ct	
	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1963	1963
Snijbloemen:								
Anjers (Amerikaanse)	5 583	11 321	17 876	19 470	22 906	28 490	181 380 st.	15,96
Chrysanten (groot- en middelgroot-bloemige)	1 391	1 991	3 573	3 690	4 324	4 435	19 297 st.	23,06
Chrysanten (tros)	2 020	3 385	6 269	6 426	7 729	9 534	12 088 b.	78,98
Freesia's	1 140	3 292	8 199	8 762	11 886	13 343	16 837 b.	79,61
Gerbera's	55	159	454	475	669	926	4 229 st.	21,91
Narcissen (kas)	474	688	1 221	1 457	2 264	2 743	3 407 b.	80,59
„ (open grond)	301	702	897	839	1 770	686	2 763 b.	24,84
Rozen	5 171	7 993	14 981	18 298	24 643	30 090	152 539 st.	19,79
Seringen	2 291	2 202	3 115	3 109	3 143	2 661	7 416 t.	37,02
Snijgroen	796	1 138	2 208	2 249	2 685	2 661	3 340 b.	79,88
Tulpen	4 183	6 317	9 062	9 906	12 316	12 710	13 874 b.	92,03
Totaal snijbloemen	29 347	48 619	82 218	92 127	113 903	127 600		
Potplanten:								
Anthurium	12	53	380	468	733	944	329	287,34
Azalea indica en obtusa	762	486	918	1 071	1 356	1 653	990	166,91
Cineraria (grote pot)	196	148	157	137	500	489	666	73,68
„ (kleine pot)	89	134	260	295				
Cyclamen (grote pot)	746	812	962	853	1 067	1 197	594	201,58
„ (kleine pot)	417	669	1 260	1 211	1 563	1 603	1 577	101,63
Hedera	—	237	370	400	393	416	763	54,58
Kalanchoë (grote pot)	136	15	10	11	342	400	727	55,38
„ (kleine pot)		168	246	267				
Pelargonium zonale (grote pot)	276	165	98	109	492	530	590	89,77
„ „ (kleine pot)	26	301	247	258				
Sansevieria	25	125	312	258	237	199	128	155,26
Totaal potplanten	5 879	7 622	12 812	13 757	16 592	18 755		

Bron: P.v.S.

Omtrent het areaal freesia's bestaan geen volledige gegevens. Tellingen, gebaseerd op een momentopname per jaar, kunnen geen betrouwbaar beeld geven in verband met de wisselingen in oppervlakte die zich gedurende het jaar voordoen.

Het meest nauwkeurige zijn dan ook de cijfers van de N.A.K.-S. t.a.v. de gekeurde oppervlakte freesia's. Men kan stellen dat van de oppervlakte kasfreesia's ongeveer 90 % door de N.A.K.-S. wordt gekeurd en van de buitenfreesia's 95 %. Uit de N.A.K.-cijfers blijkt, dat het areaal kasfreesia's voortdurend is toegenomen dat van de buitenfreesia's beweegt zich de laatste jaren rond de 46 ha. Om de freesiateelt op een hoger niveau te brengen, zijn de normen van de keuringsdienst de laatste jaren strenger geworden.

Tabel 1: Oppervlakte gekeurde freesia's (in ha gemeten maat).

	Kasfreesia's		Buitenfreesia's	
	gekeurd	afgekeurd	gekeurd	afgekeurd
1960/61	62,0	4,0	23,1	2,1
1961/62	76,9	2,5	27,9	0,8
1962/63	91,6	4,2	38,0	1,2
1963/64	108,0	4,9	42,3	5,1
1964/65	119,0	7,6	53,5	6,4
1965/66	135,0	9,1	45,0	12,0
1966/67	162,0	17,0	45,6	9,0
1967/68	169,0	15,6	46,4	7,4
1968/69	176,0	23,9	46,3	10,6

Het belangrijkste productiegebied voor freesia's is het Westland (veiling C.C.W.S. te Honselersdijk). Ook op de beide Aalsmeerse veilingen worden, vanuit een groot gebied (o.a. de Venen en Noord-Holland) veel freesia's aangevoerd. De veilingaanvoer van freesia's is van 1960 tot 1965 sterk gestegen. Vanaf 1965 is het niveau van de aanvoercijfers evenwel in hoofdzaak gestabiliseerd.

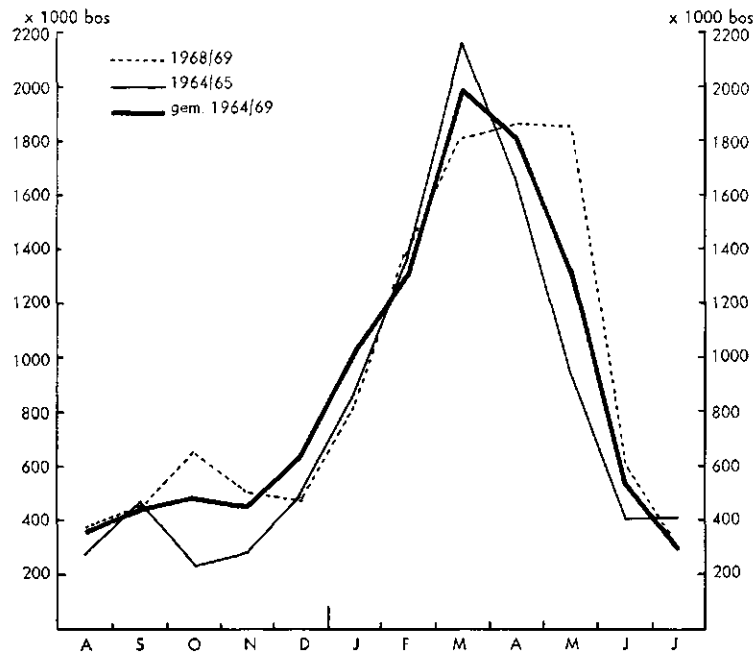
De aanvoer op de veiling C.C.W.S. blijkt sneller te zijn gestegen dan op de Aalsmeerse veilingen. De geldomzet was in 1969 ca. 2½ x zo groot als in 1960. De prijzen kunnen van jaar tot jaar en van periode tot periode sterk verschillen.

Tabel 2: Totale veilingomzet en veilingaanvoer in totaal en op de belangrijkste veilingen.

	Veilingomz. x milj. guld.	Totale aanvoer x milj. bos	Doordraai in %	Aanvoer per veiling in %			Index aanvoer		
				C.C.W.S.	Bl.lust	C.A.V.	C.C.W.S.	Bl.lust	C.A.V.
1960	9,2	11,3	0,4	47,9	22,0	19,6	100	100	100
1961	8,8	11,8	0,5	49,5	19,3	17,5	108	92	102
1962	11,9	13,3	0,3	51,7	18,8	16,6	127	100	109
1963	13,3	16,8	0,5	55,0	15,1	15,2	171	102	126
1964	15,5	16,1	0,3	49,3	15,4	16,3	153	100	130
1965	18,7	23,7	0,2	45,8	13,4	16,9	209	128	198
1966	20,1	21,6	0,3	46,5	12,6	14,3	187	110	153
1967	20,7	21,8	0,2	47,6	10,4	12,4	193	91	134
1968	22,9	23,8	0,4	48,4	9,4	13,4	214	91	158
1969	24,1	22,4	0,5	46,6	9,8	12,8	193	81	143

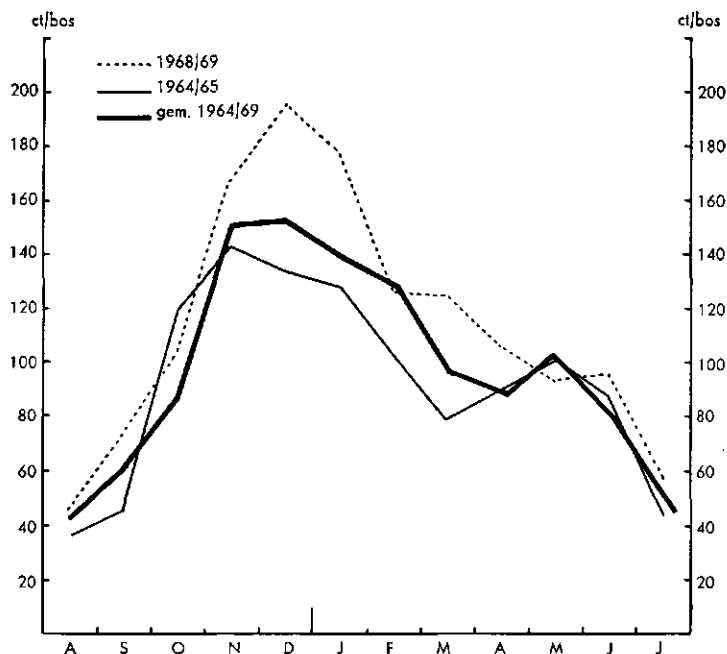
Freesia's worden gedurende het gehele jaar aangevoerd. Het zwaartepunt van de aanvoer valt in het vroege voorjaar. Gedurende de laatste jaren is echter de aanvoer in latere maanden belangrijk toegenomen, vooral als gevolg van een betere teeltbeheersing (vervroegen of verlaten).

Figuur 1: Aanvoer per maand op de veiling C.C.W.S.

Het prijsverloop van kasfreesia's vertoont in het algemeen een stijging in de najaars- en wintermaanden, zijnde de periode waarin bloemen schaars zijn. Nadien daalt de gemiddelde prijs, om in de zomermaanden een dieptepunt te bereiken. Dit laatste gaat samen met een lage veilingaanvoer; de concurrentie van andere snijbloemen is dan echter oorzaak van de lage prijzen.

Figuur 2: Gemiddelde prijs per maand op de veiling C.C.W.S.

1. Areaal

Sinds 1950 is het met snijrozen beteelde areaal vrijwel verzevenvoudigd. Het aandeel van deze teelt in de totale oppervlakte bloemisterijgewassen is echter weinig toegenomen (20 % in 1950 en 24 % in 1968). Het centrum Aalsmeer is met ± 70 % van het totale areaal het belangrijkste teeltgebied. In toenemende mate worden er echter rozen geplant in alle andere glastuinbouwgebieden.

Tabel 1: Geografische spreiding van de rozenteelt.

	Totaal- areaal	Aalsmeer		De Kring		Boskoop e.o.		Westland		De Venen		Overige gebieden	
	ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1950	49	42,1	86,0	2,8	5,7	1,9	3,8	—	—	0,1	0,1	2,1	4,4
1955	60	54,2	90,4	2,7	4,5	1,5	2,5	—	—	0,2	0,3	1,4	2,3
1960	88	75,7	85,9	2,6	2,9	1,8	2,1	2,2	2,5	1,7	2,0	4,0	4,6
1965	196	144,3	73,6	6,1	3,1	6,1	3,1	9,6	4,9	22,1	11,3	7,8	4,0
1966	247	187,3	75,8	9,6	3,9	3,1	1,3	13,9	5,6	22,8	9,2	10,3	4,2
1967	293	211,8	72,3	13,8	4,7	2,9	1,0	16,5	5,6	22,5	7,7	25,5	8,7
1968	338	236,1	69,9	18,8	5,6	3,2	0,9	21,1	6,2	26,1	7,7	32,7	9,7

Bron: C.B.S. Metellingen.

2. Aanvoer en prijzen

In 1968 was de aanvoer van snijrozen negenmaal zo groot als in 1950. De veilingomzet werd bijna 17 maal zo hoog. Van 1950-1965 is de gemiddelde prijs voortdurend gestegen, na 1965 vertoont de gemiddelde prijs echter een dalende tendens. Dit is mede veroorzaakt door de opkomst van de kleinbloemige geplozen trosrozen zoals Carol, Garnette, Zorina en vele andere, die worden gekenmerkt door een grote productie, doch een lage prijs per eenheid. Anderzijds is een daling van het gemiddelde prijspeil als geheel mede oorzaak van deze ontwikkeling. De productie van babyrozen is slechts gering, doch neemt nog steeds toe. Het onderscheid tussen babyrozen en de kleinbloemige geplozen trosrozen wordt gedurende de laatste jaren, als gevolg van de wijzigingen in het sortiment, steeds moeilijker en is in 1968 dan ook niet meer doorgevoerd.

Tabel 2: Veilingaanvoer, gemiddelde prijs en omzet van snijrozen in Nederland.

Veilingaanvoer x 1 milj. stuks		Gem. prijs in glds per 100 stuks	Veilingomzet x 1 milj. glds	Doordraai in % van het totaal	Aanvoer Aalsmeer in % van het totaal	
					Bl.I.	C.A.V.
Excl. babyrozen:						
1950	55,2	9,36	5,2	1	74,3	17,5
1955	68,0	11,76	8,0	1	74,4	18,6
1960	95,0	15,77	15,0	0,8	73,3	19,6
1965	229,5	21,31	48,8	0,2	65,5	23,9
1966	297,1	19,89	59,1	2,5	64,0	24,0
1967	397,1	17,24	63,7	0,3	61,3	24,4
Incl. babyrozen:						
1968	495,0	17,41	86,2	0,4	57,6	24,9

¹ Niet bekend.

Bron: P.v.S.

Bedr. Econ. Vademecum v. d. Tuinb.: 21e aanvulling

Tabel 3: Veilingaanvoer, gemiddelde prijs en omzet van babyrozen.

	Veilingaanvoer x 1 milj. stuks	Gem. prijs in glds per 100 stuks	Veilingomzet x 1 milj. glds	Doordraai in % van het totaal	Aanvoer Aalsmeer in % van het totaal	
					Bl.I.	C.A.V.
1955	4,3	8,65	0,37	1	50,6	26,5
1960	5,8	14,35	0,82	0,02	52,0	28,0
1965	14,7	14,48	2,13	0,02	25,6	9,3
1966	17,6	13,26	2,32	0,01	23,0	8,4
1967	23,4	11,10	2,61	0,01	14,6	4,2
1968	1	1	1	1	1	1

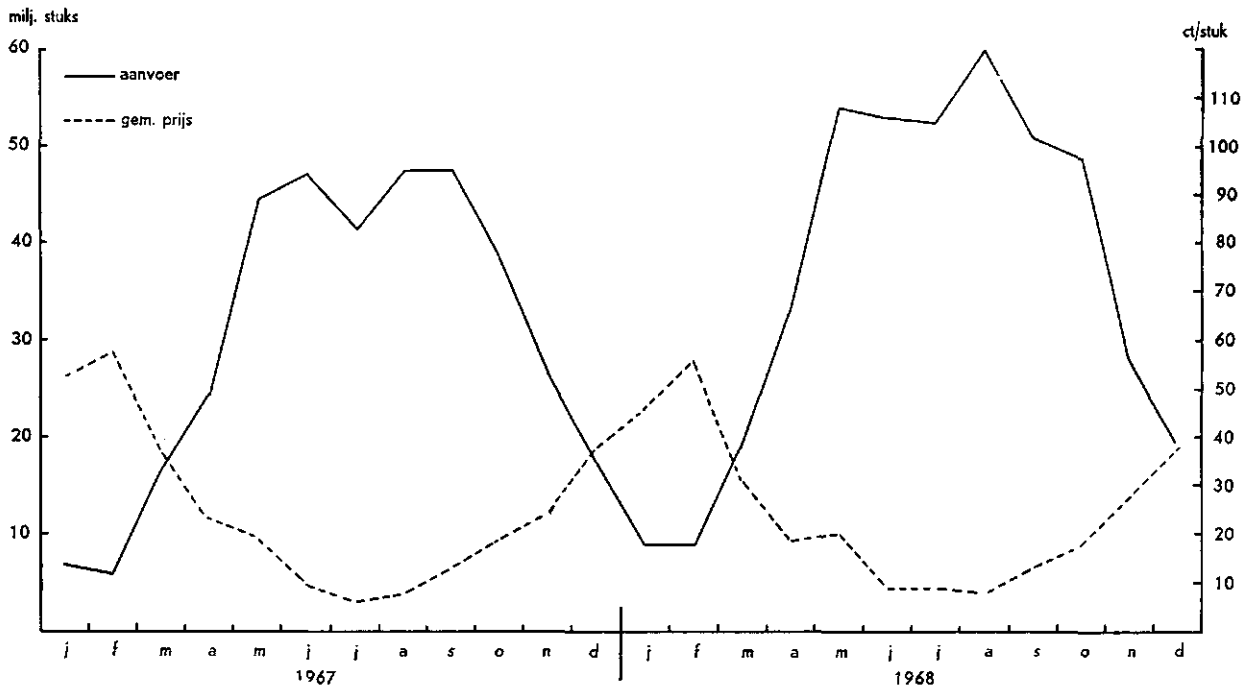
¹ Niet bekend.

Bron: P.v.S.

3. Maandelijkse aanvoer en prijzen

In figuur 1 is de maandelijkse aanvoer en de gemiddelde prijs weergegeven van de jaren 1967 en 1968. Prijzen en aanvoer vertonen een duidelijk tegengesteld verloop. Wat dit betreft geven de grafieken van normblad 57.01 van enkele belangrijke rassen een nader beeld.

Figuur 1: Aanvoer en gemiddelde prijs per maand op de veilingen te Aalsmeer en Honselersdijk(excl. babyrozen).

1. Areaal

Sinds 1950 is in Nederland het totale met anjers beteelde areaal verviervoudigd. De uitbreiding van het areaal is vooral belangrijk geweest in de jaren 1964 en 1965, toen in totaal 63 ha meer werd aangeplant en het jaar 1967 met een uitbreiding van 48 ha. In de jaren 1966 en 1968 is de uitbreiding met resp. 17 ha en 23 ha minder groot geweest.

In 1950 was Aalsmeer, met ruim 85 % van het totale areaal, het belangrijkste teeltgebied. Thans bedraagt het aandeel van Aalsmeer nog slechts 14 %. De uitbreiding van de teelt heeft vooral plaatsgehad in het Westland. Ook in de Venen en in Rijnsburg is de uitbreiding, hoewel minder spectaculair, aanzienlijk geweest. Overigens blijkt uit tabel 1 dat de teelt ook buiten de genoemde centra sterk in opkomst is.

Tabel 1: Geografische spreiding van de teelt van Amerikaanse anjers (ha gemeten maat).

	Totaal	Centrum Aalsmeer		de Venen		Westland		de Kring		Rijnsburg e.o.		Overige gebieden	
	ha	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1950	34	46,7	85,7	0,4	0,7	4,0	7,3	1,5	2,7	0,1	0,1	1,3	3,5
1955	96	69,6	72,5	5,4	5,6	11,6	12,1	1,8	1,9	0,1	0,1	7,5	7,8
1960	120	74,4	62,0	18,8	15,6	12,3	10,2	2,8	2,3	1,2	1,4	10,5	8,7
1965	185	56,2	30,4	42,4	22,9	38,4	20,8	6,2	3,4	17,7	9,6	24,2	13,0
1966	202	46,7	23,1	43,7	21,6	49,6	24,6	8,0	4,0	18,7	9,2	35,3	17,5
1967	250	41,7	16,7	52,9	21,2	71,3	28,5	11,3	4,5	21,1	8,4	51,7	20,7
1968	273	38,4	14,1	55,9	20,5	79,8	29,2	13,1	4,8	19,4	7,1	66,4	24,3

Bron: C.B.S. Meitellingen.

2. Aanvoer, omzet en gemiddelde prijs

De veilingaanvoer was in 1968 zesmaal zo groot als in 1950. De geldomzet was bijna achtmaal zo groot. De gemiddelde prijs vertoont na 1966 een dalende tendens.

Tabel 2: Aanvoer, omzet en gemiddelde prijs van Amerikaanse anjers.

	Veilingaanvoer x 1 milj. stuks	Veilingomzet x 1 milj. glds	Gemiddelde prijs in glds/100 st.	Doordraai in %
1950	57,0	5,5	9,79	1
1955	99,5	11,3	12,02	1
1960	164,4	17,9	10,88	1,8
1965	271,6	38,1	14,19	1,1
1966	284,4	46,4	16,32	0,5
1967	293,1	41,8	14,24	1,5
1968	339,9	43,3	12,94	1,6

¹ Niet bekend.
Bron: P.v.S.

Uit tabel 3 blijkt de verdeling van de aanvoer over de belangrijkste veilingen. Het aandeel van de beide Aalsmeerse veilingen daalde van 85 % in 1950 tot 42 % in 1968. Als gevolg van aanvoer van buiten het centrum Aalsmeer, is deze daling geringer dan die van het aandeel van dit gebied in de landelijke oppervlakte. De grootste uitbreiding is waar te nemen op de veiling C.C.W.S.

Tabel 3: Aanvoer van anjers op de belangrijke veilingen.

	Aanvoer in milj. stuks						In % van de totale aanvoer					
	Aalsmeer						Aalsmeer					
	Bl.I.	C.A.V. totaal	CCWS	Rijnsb.	R.A.V.		Bl.I.	C.A.V. totaal	CCWS	Rijnsb.	R.A.V.	
1950	35,9	13,2	49,1	5,1	0,1	—	63	23	85	9	0,2	—
1955	49,4	31,0	80,9	12,0	0,4	1,0	50	31	81	12	0,4	1,1
1960	67,2	53,4	120,6	23,3	5,9	6,3	41	32	73	14	3,6	3,9
1965	62,9	77,8	140,7	56,1	30,5	16,7	23	29	52	21	11,2	6,1
1966	57,9	76,0	133,9	71,8	32,5	17,2	20	27	47	25	11,4	6,0
1967	50,9	75,8	126,7	84,7	33,0	18,4	17	26	43	29	11,3	6,3
1968	53,0	85,8	138,8	103,7	32,2	22,4	16	26	42	31	9,6	6,7

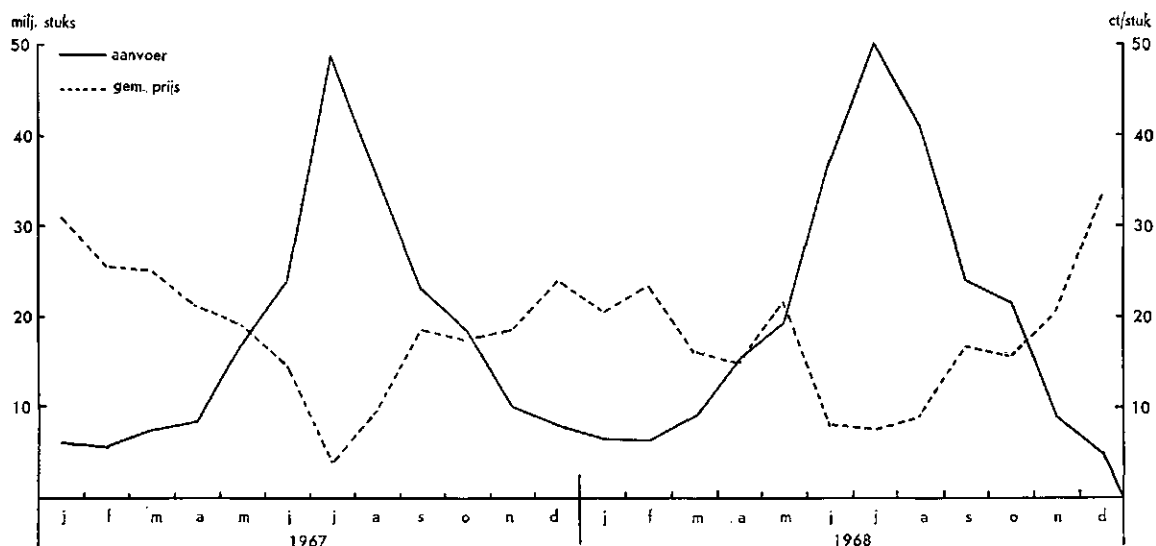
3, Maandelijkse aanvoer en prijs

Anjers worden gedurende het gehele jaar aangevoerd. De grootste aanvoeren hebben echter plaats in de maanden juni, juli en augustus, waarin $\pm 50\%$ van de totale jaarlijkse produktie op de markt komt. In deze maanden komen ook de jonge aanplantingen van anjers in produktie.

De prijzen daarentegen zijn in de zomermaanden echter laag.

In figuur 1 is het verloop van de maandelijkse aanvoer en prijs over de jaren 1967 en 1968 weergegeven. Het aanvoerterloop was in deze jaren in hoofdzaak gelijk. De prijsontwikkeling vertoonde in juli 1967 een dieptepunt, als gevolg van de toen hoge temperaturen, waardoor er een groot aanbod van snijbloemen optrad.

Figuur 1: Aanvoer en gemiddelde prijs per maand van Amerikaanse anjers op de veilingen te Aalsmeer en Honselersdijk.

In de tabellen 1 en 2 zijn voor enkele belangrijke anjerrassen vergelijkingen gemaakt van de gemiddelde opbrengsten in stuks, de gemiddelde prijzen in centen per stuk en de geldopbrengsten in guldens per m². Daarbij zijn voor 1967 drie produktiegebieden onderscheiden. De cijfers hebben betrekking op waarnemingen bij zowel één- als meerjarig gewas. De produktieve oppervlakte van een ras kan per bedrijf in de loop van het jaar sterk variëren, als gevolg van het in produktie komen van éénjarig gewas en het rooien van meerjarig gewas. Om deze reden zijn de berekeningen gebaseerd op de gemiddeld per jaar in produktie zijnde oppervlakte.

In de grafieken zijn voor de drie afzonderlijke gebieden de gemiddelde opbrengsten van één- en van meerjarig gewas gegeven.

In tabel 2 zijn per gebied de gemiddelde opbrengsten van het éénjarig gewas vermeld. Als gevolg van verschillen in plantdatum, en daardoor in oogstdatum, kunnen er belangrijke verschillen in de opbrengsten van het eenjarig gewas voorkomen tussen Aalsmeer enerzijds en Roelofarendsveen en Westland anderzijds. Door het latere tijdstip van aanvoeren van het éénjarig gewas is de gemiddelde prijs per stuk in 1967 in Aalsmeer hoger geweest dan in de beide andere gebieden.

Tabel 1: Vergelijking van de opbrengsten in de jaren 1963 t/m 1967.

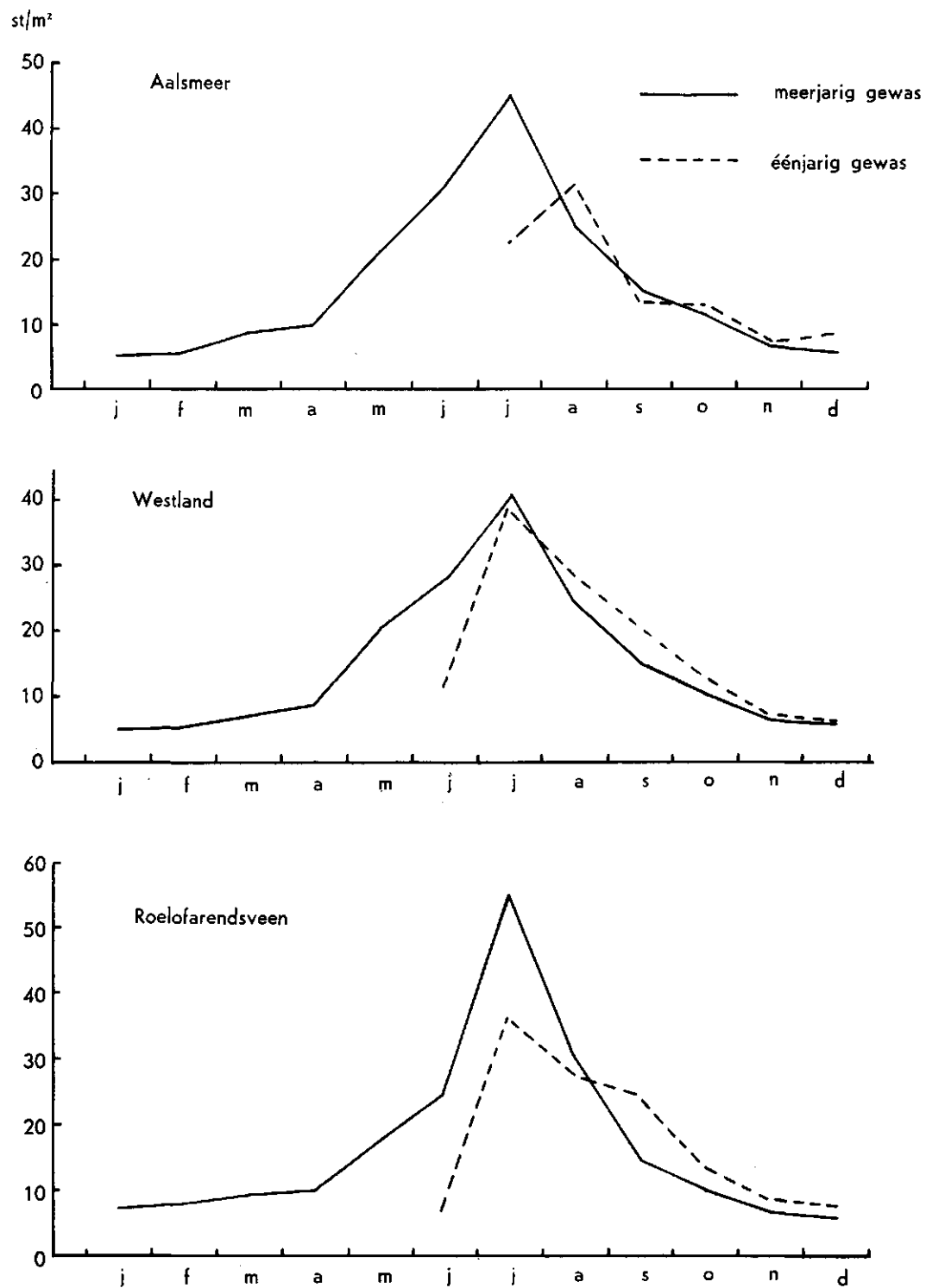
	1963	1964	1965	1966	1967			
	Aalsmeer				Aalsmeer	Westland	R.A.veen	Gem. alle gebieden
Aantal stuks per m²								
William Sim	167	203	188	178	144	180	205	175
Crowly Sim	178	180	184	168	184	185	203	192
White Sim	169	177	196	213	¹	¹	¹	198
Gem. alle rassen	174	178	186	172	171	180	197	182
Gem. prijs in ct/stuk								
William Sim	16,5	17,4	17,3	18,0	17,9	13,4	13,6	14,5
Crowly Sim	15,6	13,6	14,7	19,0	17,5	14,2	15,4	15,2
White Sim	17,4	13,8	13,9	17,1	¹	¹	¹	14,9
Gem. alle rassen	16,5	14,7	15,6	17,6	16,2	13,5	14,5	14,4
Geldopbrengst in glds/m²								
William Sim	27,88	35,31	32,62	31,99	25,78	24,15	27,91	25,38
Crowly Sim	26,94	24,32	26,99	31,89	32,17	26,17	31,15	29,18
White Sim	33,04	24,33	27,28	36,46	¹	¹	¹	29,42
Gem. alle rassen	28,51	26,29	28,86	30,40	27,66	24,43	28,57	26,24

¹ Niet voldoende waarnemingen.

Tabel 2: Gemiddelde opbrengsten van éénjarig gewas in 1967.

	Aantal stuks per m ²	Gem. prijs in ct. per stuk	Geldopbrengst in glds per m ²
Aalsmeer	76	17,5	13,25
Westland	106	13,4	14,21
R.A.veen	123	13,5	16,69
Gem. alle geb.	108	13,7	14,77

Figuur 1: Gemiddelde opbrengsten per maand in stuks per m².

In tabel 1 zijn de gemiddelde opbrengsten gegeven van kasfreesia's over de seizoenen 1963/'64, 1964/'65 en 1965/'66. De gegevens zijn ontleend aan het opbrengstenonderzoek van het Landbouw-Economisch Instituut in deze jaren, en hebben betrekking op een groot aantal freesiarassen. Het uitgangspunt bij het berekenen van de gemiddelden is de maand van planten. Uit de tabel blijkt dat de groeiperiode en de oogstduur sterk afhankelijk zijn van de plantdatum.

Tabel 1: Opbrengsten van kasfreesia's (gem. 1963/'64, 1964/'65 en 1965/'66)

Plantmaand	Aantal waarnem.	Groeiperiode tot de oogst in weken	Oogstduur in weken	Oogst- periode	Aantal bossen per m ²	Gem.prijs in ct/bos	Gld. per m ²
April	3	17	14	aug.-nov.	11,0	0,99	10,90
Mei	24	20	13	okt.-dec.	9,8	1,51	14,83
Juni	55	22	12	nov.-jan.	8,7	1,18	10,23
Juli	58	23	9	dec.-febr.	8,8	1,26	11,11
Augustus	131	24	7	febr.-mrt.	9,0	1,17	10,51
September	131	24	6	mrt.-april	10,4	1,03	10,73
Oktober	30	22	6	mrt.-april	10,2	0,84	8,53
November	25	19	6	apr.-mei	12,1	0,99	11,95
December	21	19	5	apr.-mei	8,7	1,03	8,98
Januari	16	15	4	mei	9,8	1,33	13,02
Februari	3	12	4	mei	7,7	1,61	12,42

In de tabellen 2, 3 en 4 zijn van drie belangrijke freesia-rassen op overeenkomstige wijze de 3-jaarlijkse gemiddelden gegeven.

Tabel 2: Opbrengsten van het ras Rijnveld's Golden Yellow (gem. 1963/'64, 1964/'65 en 1965/'66)

Plantmaand	Aantal waarnem.	Groeiperiode tot de oogst in weken	Oogstduur in weken	Oogst- periode	Aantal bossen per m ²	Gem.prijs in ct/bos	Gld. per m ²
April	3	17	14	aug.-nov.	11,0	0,99	10,90
Mei	10	18	15	sept.-dec.	12,8	0,95	12,21
Juni	16	21	13	nov.-jan.	8,1	1,02	8,32
Juli	15	23	9	dec.-febr.	7,6	1,35	10,26
Augustus	25	24	7	febr.-mrt.	7,3	1,19	8,71
September	19	23	6	mrt.-april	11,2	0,99	11,04
Oktober	5	20	5	mrt.-april	11,3	0,72	8,08
November	5	20	5	apr.-mei	12,7	0,88	11,13
December	5	18	5	apr.-mei	13,6	0,73	9,95
Januari	5	14	6	mei	16,8	0,93	15,52
Februari	1	13	4	mei	17,0	0,85	14,36

Tabel 3: Opbrengsten van het ras Blauwe Wimpel (gem. 1963/'64, 1964/'65 en 1965/'66)

Plantmaand	Aantal waarnem.	Groeiperiode tot de oogst in weken	Oogstduur in weken	Oogst- periode	Aantal bossen per m ²	Gem.prijs in ct/bos	Gld. per m ²
Mei	4	19	13	sep.-nov.	8,7	1,51	13,12
Juni	10	21	10	nov.-jan.	8,8	1,06	9,29
Juli	13	23	8	dec.-febr.	7,5	1,29	9,62
Augustus	14	23	6	febr.-mrt.	7,7	1,59	12,21
September	17	24	7	mrt.-april	9,5	1,13	10,72
Oktober	3	21	6	mrt.-april	8,4	0,98	8,20
November	2	18	9	apr.-mei	14,6	1,20	17,41
December	2	19	6	apr.-mei	9,5	1,45	13,76
Januari	1	16	3	mei	9,1	1,39	12,65

Tabel 4: Opbrengsten van het ras White Swan (gem. 1963/'64, 1964/'65 en 1965/'66)

Plantmaand	Aantal waarnem.	Groeiperiode tot de oogst in weken	Oogstduur in weken	Oogst- periode	Aantal bossen per m ²	Gem.prijs in ct/bos	Gld. per m ²
Mei	2	20	17	okt.-dec.	9,9	1,37	13,52
Juni	8	22	16	nov.-jan.	11,9	1,22	14,58
Juli	5	24	11	dec.-febr.	11,6	1,29	14,91
Augustus	11	24	9	febr.-mrt.	11,1	1,13	12,55
September	18	26	6	mrt.-april	11,9	1,11	13,25
Oktober	2	21	7	mrt.-april	9,8	0,90	8,83
November	4	18	7	april-meï	12,1	1,03	12,43
December	3	19	4	april-meï	9,8	1,05	10,30
Januari	4	16	4	mei	12,7	1,06	13,46
Februari	1	12	3	mei	15,2	0,89	13,55

**Productie, afzet en prijzen
van afgesneden tulpen**

37.05

Samensteller: J. HOFLAND
NOVEMBER 1967

1. Onder 'afgesneden tulpen' worden verstaan zowel tulpen die op kistjes of in de volle grond van warenhuizen worden getrokken, als tulpen die buiten in de open grond worden geteeld. Deze laatste categorie kan alleen worden verbouwd, gesneden en verhandeld indien over een erkenning als bloembollenkweker en als bloemenkweker wordt beschikt.
2. Van de tulpen die afkomstig zijn van de teelt onder glas zijn, sinds het trekseizoen 1963-1964, de geplante aantallen bollen (bij benadering) bekend.

Tabel 1: Opgeplante tulpen in kassen en warenhuizen (aantallen x 1 000 st.)

	in kistjes		in de volle grond			
	Nederland	Zuidholland	Nederland		Zuidholland	
			verwarmd	koud	verwarmd	koud
1963/64	65 862	58 120	12 030	21 452	9 945	18 541
1964/65	75 032	66 779	18 897	27 008	15 289	23 068
1965/66	99 110	86 447	28 204	40 529	22 068	31 979
1966/67	92 833	79 284	29 576	31 766	23 848	24 739

Bron: C.B.S.

3. De totale aanvoer is sinds het trekseizoen 1959-1960 ongeveer verdubbeld en bedraagt thans ongeveer 20 miljoen bos per jaar. Vooral gedurende het trekseizoen 1964-1965 en 1965-1966 is de productie sterk toegenomen. Uit de aanvoeren op de belangrijkste veilingen blijkt dat in het trekseizoen 1966-1967 de aanvoeren iets lager waren dan in het seizoen daarvoor. Voor een deel zal dit veroorzaakt zijn door de mogelijkheid in 1966 tulpenplantgoed tegen betaling in te leveren bij het surplusfonds en door de in verhouding lage prijzen in het trekseizoen 1965-1966 (zie tabel 5). De geldomzetten zijn eveneens belangrijk toegenomen, hoewel zij iets zijn achtergebleven bij de grote stijgingen in de aanvoer.

Tabel 2: Veilingomzet en veilingvervoer

	1954/55	1959/60	1963/64 ¹	1964/65 ¹	1965/66 ¹
Landelijke veilingomzet (x 1 milj. gld.)	6,5	8,9	14,5	17,6	20,0
Landelijke aanvoer (x 1 milj. bos)	9,2	11,6	12,4	17,2	21,9
Aanvoer per veiling in %					
van landelijke aanvoer:					
Rijnsburg	50,4	59,4	55,8	55,8	50,4
Aalsmeer: C.A.V.	10,4	9,2	9,0	11,0	10,2
Bloemenlust	6,2	3,8	3,7	3,5	4,3
Roelofarendsveen	11,9	11,5	14,0	13,8	12,3
Honselersdijk (C.C.W.S.)	7,7	5,7	3,8	4,3	5,1
Beverwijk	?	4,9	5,2	8,1	9,7

Bron: P.v.S. en veilingverslagen.

¹ De landelijke cijfers hebben betrekking op de kalenderjaren 1964, 1965 en 1966. De aanvoeren in de maanden november en december zijn echter in verhouding gering, zodat deze cijfers ten naaste bij de situatie per trekseizoen weergeven.

4. Uit tabel 2 blijkt ook het aandeel van de belangrijkste veilingen in de totale aanvoer. Ongeveer de helft van de aanvoer wordt in Rijnsburg geveild, daarna volgen Aalsmeer en Roelofarendsveen. De aanvoer in Beverwijk is de laatste jaren sterk gestegen. Tabel 3 geeft een inzicht in de ontwikkeling van de aanvoer op de belangrijkste veilingen.

Tabel 3: Ontwikkeling van de aanvoer (indexcijfers)

	1959/60	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Landelijk	100	107	148	190	¹
Rijnsburg	100	100	139	160	146
Aalsmeer C.A.V.	100	105	177	209	182
Bloemenlust	100	104	136	212	164
Roelofarendsveen	100	130	178	203	187
Honselersdijk (C.C.W.S.)	100	71	113	171	141
Beverwijk	100	113	242	373	¹

Bron: P.v.S. en veilingverslagen.

¹ Aanvoer nog niet bekend.

5. De gemiddelde seizoenprijzen van de verschillende veilingen lopen nogal uiteen, zoals blijkt uit tabel 4. Dit kan veroorzaakt worden door verschillen in aanvoerpatroon (in verhouding meer of minder aanvoer in de 'dure' maanden), verschil in sortiment, omvang van het aanbod enz.

Tabel 4: Gemiddelde seizoenprijzen in ct. per bos

	1959/60	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Landelijk gemiddelde	77	117	103	91	117 ¹
Rijnsburg	79	128	105	91	121
Aalsmeer: C.A.V.	68	110	86	84	104
Bloemenlust	80	117	101	80	116
Roelofarendsveen	?	105	92	75	105
Honselersdijk (C.C.W.S.)	83	124	103	94	131
Beverwijk	75	118	93	81	?

Bron: P.v.S. en veilingverslagen.

¹ Berekend naar gegevens van de veilingen Rijnsburg, Aalsmeer, Honselersdijk en Roelofarendsveen.

6. De landelijke gemiddelde prijzen per maand zijn niet bekend. De gemiddelde prijzen per maand in tabel 5 zijn dan ook berekend aan de hand van de gegevens van de belangrijkste veilingen.

Tabel 5: Gemiddelde veilingprijzen per maand in ct. per bos van de veilingen te Rijnsburg, Aalsmeer, Honselersdijk, Roelofarendsveen en Beverwijk

	1959/60 ¹	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67 ²
december	115	205	143	194	167
januari	85	149	124	105	158
februari	130	134	110	98	147
maart	91	158	111	71	108
april	66	99	83	83	87
mei	37	64	60	62	67

¹ Excl. Roelofarendsveen.

² Excl. Beverwijk

7. De grootte van de aanvoer in de wintermaanden wordt onder meer bepaald door de broeikwaliteit en de prijs van de bollen. Zijn de bollen duur dan remt dit de animo om te broeien. De aanvoer in de tweede helft van april en in mei bestaat voor een belangrijk deel uit tulpen van de open grond. In tabel 7 is voor de belangrijkste veilingen het aanvoerverloop per maand gegeven voor de seizoenen 1965/66 en 1966/67.

Tabel 6: Aanvoeren per maand in de seizoenen 1965/66 + 1966/67 op de belangrijkste veilingen (in % van totale aanvoer per veiling)

		dec.	jan.	febr.	maart	april	mei
Rijnsburg	1965/66	2,8	14,0	20,8	25,8	23,0	13,6
	1966/67	7,5	16,2	17,9	24,5	21,7	12,2
Aalsmeer: C.A.V.	1965/66	1,7	10,9	20,9	32,6	25,6	8,3
	1966/67	4,3	14,9	21,7	26,4	18,3	14,4
Bloemenlust	1965/66	1,3	13,2	23,4	30,6	26,5	5,0
	1966/67	5,9	17,8	25,3	31,7	15,4	3,9
Honselersdijk	1965/66	3,6	12,5	19,4	32,5	30,4	1,6
	1966/67	10,7	20,1	16,2	39,4	12,6	1,0
Roelofarendsveen	1965/66	0,8	10,8	22,3	33,6	25,6	6,9
	1966/67	5,4	niet bekend				
Beverwijk	1965/66	2,2	14,1	23,4	27,0	26,3	7,0
	1966/67	niet bekend					
Gemiddelde van deze veilingen	1965/66	2	13	21	28	25	11
	1966/67	7	16	19	26	21	11

Uit tabel 6 blijkt op alle veilingen een relatief vrij sterke toename van de aanvoer in de maanden december en januari. Dit zal voor een deel veroorzaakt worden door de extra-gekoelde tulpen (z.g. 5° tulpen).

**Productie, afzet en prijzen van
bloeiende hyacintebollen
(incl. hyacinten op potjes)**

37.06

Samensteller: J. HOFLAND
JANUARI 1968

1. Er zijn geen cijfers bekend inzake het aantal hyacintebollen die worden gebruikt om gedurende de wintermaanden te worden geforceerd.
2. Landelijke gegevens inzake het aantal geveilde bloeiende hyacintebollen zijn niet bekend. De aanvoer concentreert zich echter hoofdzakelijk op de veilingen te Rijnsburg, Aalsmeer, Roelofarendsveen, Honselersdijk en Beverwijk.
Nadere gegevens inzake de aanvoer op deze veilingen geeft tabel 1.

Tabel 1: Veilingaanvoer en veilingomzet van zes veilingen

	1960/61	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Veilingaanvoer (x 1 milj. stuks)	3,0	3,8	4,9	5,2	3,9
Veilingomzet (x 1 milj. gld.)	0,6	0,8	1,1	1,2	1,2
Aanvoer per veiling in % van totaal van 6 veilingen					
Rijnsburg (Flora)	77,0	72,7	71,5	71,5	73,6
Aalsmeer (C.A.V.)	14,8	16,9	18,3	19,6	21,2
Aalsmeer (Bloemenlust)	1,1	1,1	0,6	0,2	0,3
R.A. Veen (E.M.M.)	0,1	0,7	1,0	0,3	0,5
Honselersdijk (C.C.W.S.)	2,7	1,7	1,6	1,7	2,0
Beverwijk ('t Centrum)	4,3	6,9	7,0	6,7	2,4

Bron: Veilinggegevens.

Uit tabel 1 blijkt dat Rijnsburg veruit de grootste aanvoer van bloeiende hyacintebollen heeft; daarna komt Aalsmeer C.A.V. Het aandeel van de overige veilingen is gering.

3. De productie van bloeiende hyacintebollen is gedurende de laatste jaren toegenomen (tabel 1). In het trekseizoen 1966-'67 liep de aanvoer echter terug, waarschijnlijk als gevolg van de hoge prijzen voor hyacintebollen (tabel 2).

Tabel 2: Ontwikkeling van de aanvoer (indexcijfers)

	1960/61	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Rijnsburg (Flora)	100	121	151	162	125
Aalsmeer (C.A.V.)	100	146	201	230	187
Aalsmeer (Bloemenlust)	100	131	97	27	38
R.A. Veen (E.M.M.)	100	720	1 260	341	532
Honselersdijk (C.C.W.S.)	100	82	99	114	96
Beverwijk ('t Centrum)	100	205	265	275	73

Bron: Veilinggegevens.

Uit tabel 2 blijkt dat de aanvoer in Aalsmeer zich in toenemende mate op C.A.V. heeft geconcentreerd, waar de aanvoer sinds 1964-'65 ongeveer is verdubbeld. De aanvoeren in Beverwijk en R.A. Veen zijn in nog sterkere mate gestegen.

4. De gemiddelde seizoenprijzen van de verschillende veilingen lopen nogal uiteen, zoals blijkt uit tabel 3. Dit kan worden veroorzaakt door verschillen in aanvoerpatroon (meer of minder aanvoer in de dure maanden), verschillen in sortiment (kleur), omvang van het aanbod, enz.

Tabel 3: Gemiddelde seizoenprijzen in ct. per stuk

	1960/61	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67
Rijnsburg (Flora)	21,6	21,5	22,0	22,9	31,3
Aalsmeer (C.A.V.)	21,0	20,5	19,7	21,3	28,9
Aalsmeer (Bloemenlust)	16,6	19,1	21,3	20,4	22,5
R.A. Veen (E.M.M.)	18,1	27,3	28,8	25,6	31,0
Honselersdijk (C.C.W.S.)	11,9	15,2	21,2	26,7	27,2
Beverwijk ('t Centrum)	19,8	19,9	20,0	21,8	38,1
Gemiddelde	21,3	21,3	21,6	22,6	30,9

Bron: Veilinggegevens.

5. De veilingprijzen per maand laten een dalend verloop zien, naarmate het seizoen vordert (tabel 4).

Tabel 4: Gemiddelde veilingprijzen per maand in ct. per stuk van de veilingen te Rijnsburg, Honselersdijk, R.A. Veen en Beverwijk

	1960/61	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67 ¹
November	30,7		31,4	31,3	35,1
December	25,2	23,4	24,4	26,7	36,0
Januari	19,5	19,4	20,1	19,3	23,7
Februari	18,1	19,7	19,0	18,4	21,7
Maart	10,9	18,9	15,8	13,8	20,7
April	10,8	22,2	9,8	19,4	22,5

Bron: Veilinggegevens.

¹ Excl. R.A. Veen.

6. Het seizoenpatroon van de aanvoer blijkt uit tabel 5.

Tabel 5: Seizoenpatroon van de aanvoer op de veilingen te Rijnsburg, Aalsmeer, Honselersdijk, R.A. Veen en Beverwijk (in % van totale seizoenaanvoer)

	1960/61	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67 ¹
November	0,5	0,3	0,8	1,3	2,3
December	42,3	46,4	47,0	51,2	60,0
Januari	27,8	23,3	24,6	21,8	18,9
Februari	20,0	19,3	16,9	15,3	12,6
Maart	9,3	10,4	10,0	10,1	6,1
April	0,1	0,3	0,7	0,3	0,1

Bron: Veilinggegevens.

¹ Excl. R.A. Veen.

Het blijkt dat de broeiers van hyacintebollen zich steeds meer toeleggen op aanvoer in de dure maanden november en december. In de maand december blijkt een grote aanvoer samen te gaan met een hoge prijs.

1. Narcissebloeimen worden gedurende de wintermaanden getrokken in speciale trekkassen (kistjes-cultuur) of in de volle grond van al of niet verwarmde kassen en warenhuizen. Gedurende de voorjaarsmaanden (maart, april, mei) worden veel buiten-narcissen aangevoerd. De aanvoeren van getrokken narcissen en van buiten-narcissen overlappen elkaar gedeeltelijk. Het onderscheid tussen kas- en buiten-narcissen is niet op alle veilingen gemaakt, zodat de landelijke cijfers over de aanvoeren van kas- en buitennarcissen niet geheel betrouwbaar zijn.
2. Vanaf het trekseizoen 1965/'66 zijn de opgeplante hoeveelheden bollen voor de teelt onder glas, bekend.

Tabel 1: Opgeplante narcissebollen in kassen en warenhuizen (in tonnen)

	1965/66		1966/67	
in kistjes:				
totaal Nederland	1 285		1 660	
w.v. Zuidholland	1 030		1 249	
Noordholland	193		305	
in de volle grond:				
	verwarmd	koud	verwarmd	koud
totaal Nederland	624	419	919	422
w.v. Zuidholland	491	283	754	289
Noordholland	126	105	146	103

Bron: C.B.S.

Gegevens over de oppervlakte buiten-narcissen, waarvan bloemen worden gesneden, zijn niet beschikbaar.

3. De aanvoer van kas-narcissen was in het trekseizoen 1965/'66 $2\frac{1}{2}$ x zo groot als in 1960/'61. Voor het trekseizoen 1966/'67 is de totale aanvoer nog niet bekend, doch gezien de uitbreiding van de hoeveelheid opgeplante bollen, kan verwacht worden dat deze zeker 3 x zo groot zal zijn als in 1960/'61.
De aanvoer van buiten-narcissen varieert van jaar tot jaar, doch vertoont geen stijgende tendens.

Tabel 2: Veilingomzet en aanvoer ¹

		Landelijk		Aanvoer per veiling in % van landelijke aanvoer				
		omzet	aanvoer	Rijnsburg	Aalsmeer ²		R.A. Veen	Beverwijk
		x milj. gld.	x milj. bos		C.A.V.	Bloemenlust		
1960/61	totaal	2,3	6,8	43,9	14,3	6,1	24,3	7,2
	w.v. kas	1,5	2,7	37,8			15,4	15,8
	buiten	0,8	4,1	48,0			30,3	1,5
1963/64	totaal	4,7	7,6	46,2	11,3	4,0	23,0	7,4
	w.v. kas	3,6	3,8	46,6			14,9	14,0
	buiten	1,1	3,8	45,8			31,2	0,7
1964/65	totaal	4,9	9,5	50,8	15,2	2,9	20,1	9,3
	w.v. kas	3,6	4,5	49,2			15,6	16,7
	buiten	1,3	5,0	52,2			24,2	2,6
1965/66	totaal	5,6	11,3	50,9	15,0	3,5	15,1	9,1
	w.v. kas	4,6	6,8	39,8			8,4	13,9
	buiten	1,0	4,5	67,3			25,1	1,9
1966/67	totaal	6,1	11,4	50,6	14,0	3,4	15,2	8,7
	w.v. kas	2	2	2	2	2	2	2
	buiten	2	2	2	2	2	2	2

Bron: Veilinggegevens, P.v.S.

¹ Landelijke aanvoer excl. veiling H.B.G. Lisse.² Onderscheid kas- en buiten-narcissen niet bekend.

Uit tabel 2 blijkt dat ongeveer de helft van de landelijke aanvoer in Rijnsburg wordt geveild en in Aalsmeer ca. 20 %. De aanvoer van buiten-narcissen is in toenemende mate geconcentreerd in Rijnsburg en Roelofarendsveen.

4. De aanvoer van narcisbloemen in Rijnsburg is sinds 1960 regelmatig gestegen. Op de andere veilingen komen grote schommelingen voor, die vooral worden veroorzaakt door de aanvoer van buiten-narcissen.

Tabel 3: Ontwikkeling van de aanvoeren (index 1960/'61 = 100)

		Landelijk	Rijnsburg	Aalsmeer ¹		R.A. Veen	Beverwijk
				C.A.V.	Bloemenlust		
1963/64	totaal	112	117	88	73	106	115
	kas	141	174			137	125
	buiten	92	88			95	47
1964/65	totaal	140	162	148	68	116	180
	kas	166	215			168	175
	buiten	122	133			98	212
1965/66	totaal	167	194	175	96	104	211
	kas	250	263			136	220
	buiten	112	157			93	155
1966/67	totaal	169	194	165	95	105	204
	kas	2	278			1	161
	buiten	2	150			1	511

Bron: Veilingverslagen, P.v.S.

¹ Onderscheiding kas- en buiten-narcissen niet bekend.² Aanvoer nog niet bekend.

5. De gemiddelde seizoenprijzen van de verschillende veilingen lopen – behoudens enkele uitzonderingen – niet sterk uiteen. Er is een belangrijk prijsverschil tussen narcissen uit de kas en van de open grond.

Tabel 4: Gemiddelde seizoenprijzen in ct per bos

	Rijnsburg	R.A. Veen	Beverwijk	Totaal Nederland
1960/61 kas	63,0	64,0	44,1	53,9
buiten	20,5	20,4	17,3	20,6
1963/64 kas	99,6	92,2	93,0	96,0
buiten	27,7	27,9	29,5	28,4
1964/65 kas	84,9	76,4	70,0	81,3
buiten	26,0	33,8	39,1	25,8
1965/66 kas	76,5	74,3	61,6	67,5
buiten	23,0	23,6	24,1	23,5
1966/67 kas	87,2	1	66,0	1
buiten	23,6	1	24,5	1

Bron: P.v.S., veilinggegevens.

¹ Nog niet bekend.

6. De landelijke gemiddelde prijzen per maand zijn niet bekend. De gemiddelde maandprijzen van tabel 6 zijn dan ook berekend aan de hand van de gegevens van enkele veilingen.

Tabel 5: Gemiddelde veilingprijzen per maand in ct. per bos van de veilingen Rijnsburg, R. A. Veen, Beverwijk en Honselersdijk

	1960/61		1963/64		1964/65		1965/66		1966/67 ¹	
	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten
november	80		99		163		131		154	
december	74		92		82		126		131	
januari	91		95		87		103		106	
februari	60		88		82		76		88	
maart	33	21	107	57	79	32	55	22	56	24
april	21	19	99	27	28	25	48	24	84	25
mei		52		22		27		27		

¹ Zonder R.A. Veen.

7. Het seizoenpatroon van de aanvoer laat zien dat van de kas-narcissen zelden meer dan 10 % van de aanvoer vóór 1 januari wordt geveild; het zwaartepunt ligt in februari. De aanvoeren in april zijn relatief gering.
De buiten-narcissen worden vooral in de maand april aangevoerd, latere aanvoeren zijn van weinig betekenis.

Tabel 6: Seizoenpatroon van de aanvoer van de veilingen Rijnsburg, R. A. Veen, Beverwijk en Honselersdijk, in % van totaal

	1960/61		1963/64		1964/65		1965/66		1966/67 ¹	
	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten	kas	buiten
november	0,5		0,0		0,0		0,2		0,6	
december	10,8		5,8		9,4		3,9		9,3	
januari	20,7		22,0		25,9		19,5		22,4	
februari	34,7		33,3		31,4		30,0		31,7	
maart	29,7	70,2	33,9	5,5	29,1	19,2	35,7	33,2	33,5	96,2 ²
april	3,6	29,7	5,0	82,3	4,2	77,7	10,7	64,0	2,5	3,8 ²
mei		0,1		12,2		3,1		2,8		0,0

¹ Zonder R.A. Veen.

² Gegevens niet betrouwbaar.

Het snijgroen (*Asparagus plumosus*) is na chrysanten, anjers en freesia's, het belangrijkste bloemisterij-gewas in het Westland.

Gegevens over de beteelde oppervlakte zijn niet bekend, maar uit de ontwikkeling van de veilingomzet-ten blijkt een voortdurende groei van het areaal.

Tabel 1: Veilingaanvoer en omzet van snijgroen.

	1964	1965	1966	1967	1968
Landelijke aanvoer (x 1 milj. bos)	4,1	4,6	5,8	6,2	5,7
Landelijke omzet (x 1 milj. gld.)	2,5	3,7	4,0	4,4	5,0
Aanvoer per veiling in % van de landelijke aanvoer					
Honselersdijk (C.W.S.)	81,8	85,8	83,7	82,0	81,8
Aalsmeer (C.A.V.)	8,1	7,0	6,1	3,6	3,8
(Bloemenlust)	5,1	4,3	4,1	3,0	2,6
R. A. veen (E.M.M.)	0,9	0,5	1,5	1,1	1,8
Beverwijk ('t Centrum)	0,4	0,2	0,9	0,6	0,3

Bron: P.V.S. en veilingverslagen

Meer dan 80 % van het snijgroen wordt aangevoerd op de C.C.W.S. te Honselersdijk. Tabel 2 geeft een inzicht in de ontwikkeling van de aanvoer en de omzet op deze veiling sinds 1960. Er blijken grote fluctuaties op te treden in het gemiddelde prijsniveau. In het algemeen echter heeft de ontwikkeling van de omzet gelijke tred gehouden met de ontwikkeling van de aanvoer.

Tabel 2: Ontwikkeling van de aanvoer, de gemiddelde prijs en de omzet van snijgroen op de veiling C.C.W.S.

	Aantal bossen		Gemiddelde prijs		Omzet	
	x 1 000	index	ct/bos	index	x 1 000 gld	index
1960	2 134	100	78,5	100	1 675	100
1964	3 314	155	65,0	83	2 153	129
1965	3 974	186	83,0	106	3 300	197
1966	4 843	227	72,6	92	3 517	210
1967	5 091	239	72,5	92	3 689	220
1968	4 690	220	90,6	115	4 247	254

Bron: Veilingverslagen C.C.W.S.

Tabel 3 geeft een beeld van het seizoenpatroon van de aanvoer op de veiling C.C.W.S. Het blijkt dat de aanvoer het grootst is in de maanden april t/m juli, met een top in de maand mei.

Tabel 3: Maandaanvoeren in % van de jaaraanvoer op de veiling C.C.W.S.

	1960	1964	1965	1966	1967	1968
januari	6,6	6,4	6,5	6,3	7,9	7,2
februari	6,9	5,9	6,2	6,2	6,7	7,0
maart	8,6	6,5	8,1	8,2	9,6	7,7
april	10,9	9,7	10,7	9,8	10,1	10,9
mei	9,2	11,6	11,4	11,3	12,1	12,2
juni	8,5	10,6	10,1	9,7	10,1	10,4
juli	8,6	9,9	10,3	8,9	8,6	9,9
augustus	7,8	7,8	8,2	7,9	8,3	8,0
september	8,0	8,5	7,7	7,8	6,8	6,2
oktober	8,6	8,6	7,2	8,4	6,6	7,5
november	8,8	7,4	6,8	7,4	7,0	6,5
december	7,6	7,1	6,8	8,1	6,2	6,5
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: Veilingverslagen.

De prijsontwikkeling per maand blijkt uit tabel 4. De hoogste prijzen worden gemaakt in de maanden maart t/m mei, waaruit kan worden geconcludeerd dat de grootste aanvoeren gepaard gaan met de hoogste prijzen.

Tabel 4: Prijzen per maand in ct/bos op de veiling C.C.W.S.

	1960	1964	1965	1966	1967	1968
januari	66	76	72	76	71	94
februari	77	89	92	87	89	97
maart	97	100	95	96	101	119
april	120	80	105	95	79	116
mei	133	84	115	114	89	112
juni	75	55	78	56	55	87
juli	65	46	73	52	59	71
augustus	58	44	76	57	48	71
september	52	49	64	49	54	58
oktober	51	44	66	58	58	74
november	57	54	60	53	68	73
december	68	71	80	65	93	90
gem. per jaar	79	65	83	73	73	91

Bron: Veilingverslagen.

In tabel 5 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde produktie en de geldopbrengsten per 100 m² kas voor de meest voorkomende sorteringen van snijgroen.

Afwijkende sorteringen, zoals Veren III zijn onder Veren II opgenomen; ook is geen onderscheid gemaakt tussen lang en kort getopt.

Tabel 5: Gemiddelde opbrengsten van snijgroen per 100 m².

	Extra veren			Veren I			Veren II			Getopt			Ranken			Totaal		
	bos	gem. prijs	gld	bos	gem. prijs	gld	bos	gem. prijs	gld	bos	gem. prijs	gld	bos	gem. prijs	gld	bos	gem. prijs	gld
3-jarig gewas																		
1966	328	1,79	585	318	1,15	367	281	0,59	166	427	0,57	244	169	0,92	156	1 523	1,00	1 518
1967	287	1,67	480	328	1,22	402	587	0,68	400	374	0,64	239	177	0,81	143	1 754	0,95	1 663
1968	Onvoldoende aantal waarnemingen																	
2-jarig gewas																		
1966	473	1,63	772	367	1,16	424	715	0,64	457	545	0,54	292	232	0,60	138	2 331	0,89	2 084
1967	365	1,58	576	408	1,02	416	649	0,60	392	538	0,59	318	204	0,56	114	2 165	0,84	1 816
1968	196	1,88	368	380	1,32	503	496	0,75	372	575	0,76	438	185	0,89	165	1 832	1,01	1 845
1-jarig gewas																		
1966	151	1,51	229	413	0,99	410	755	0,46	347	235	0,33	77	45	0,36	16	1 600	0,67	1 079
1967	346	1,43	494	365	0,96	352	851	0,54	460	317	0,40	128	108	0,49	53	1 987	0,75	1 487
1968	97	1,65	161	311	1,15	357	496	0,49	241	268	0,58	157	27	0,72	19	1 199	0,78	935
1-, 2- en 3-jarig gewas																		
1966	343	1,64	563	440	1,07	470	666	0,53	366	455	0,48	219	179	0,60	107	2 082	0,83	1 725
1967	338	1,52	515	442	1,03	436	732	0,58	425	434	0,53	231	164	0,59	97	2 090	0,82	1 703
1968	161	1,83	296	332	1,31	433	490	0,70	341	546	0,77	422	123	0,76	94	1 652	0,96	1 586

Bron: Opbrengstenonderzoek snijgroen L.E.I. 1966 - 1968.

Omtrent het areaal Gerbera's zijn geen gegevens beschikbaar.

De ontwikkeling van de aanvoer, de omzet en de gemiddelde prijs sedert 1950 is weergegeven in tabel 1. Tot 1967 geeft de aanvoer een grote jaarlijkse stijging te zien; in 1968 echter was de aanvoer belangrijk kleiner dan in 1967. De gemiddelde prijs vertoont tot 1964 een stijgende tendens, daarna een dalende.

Tabel 1: De landelijke veilingaanvoer, omzet en gemiddelde prijs van gerbera's (index 1964=100).

Jaar	Aanvoer		Omzet		Gemiddelde prijs	
	x 100 stuks	Index	x f 1 000,—	Index	ct./stuk	Index
1950	590	12	55	5	9,3	38
1955	1 175	25	159	14	13,5	55
1960	2 744	58	454	39	16,5	67
1961	2 309	49	475	41	20,6	83
1962	3 048	64	669	57	22,0	89
1963	4 229	89	926	79	21,9	89
1964	4 728	100	1 166	100	24,7	100
1965	7 726	163	1 812	155	23,5	95
1966	10 930	231	2 431	208	22,2	90
1967	15 646	331	2 593	253	18,9	77
1968	13 467	285	2 711	233	20,1	81

Bron: P.v.S.

Tabel 2 geeft een beeld van de aanvoer op de verschillende veilingen. Ofschoon het aandeel van de verschillende veilingen in de landelijke aanvoer jaarlijks sterk kan variëren, kan toch geconstateerd worden, dat meer dan 75 % van de landelijke aanvoer wordt afgezet op de beide Aalsmeerse veilingen en de C.C.W.S. in het Westland. Ook de gemiddelde prijs kan grote verschillen vertonen, zoals blijkt uit tabel 3.

Tabel 2: De aanvoer op de belangrijkste gerbera-veilingen in procenten van de landelijke aanvoer.

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Honselersdijk ('C.C.W.S.')	22,4	20,1	31,6	38,7	22,9	27,0	27,4	25,1	27,0
Aalsmeer ('Bloemenlust')	38,9	43,3	35,8	31,7	35,6	30,1	26,1	25,0	26,8
Aalsmeer ('C.A.V.')	27,9	22,8	11,7	13,8	15,7	18,0	23,3	25,8	23,6
Rijnsberg ('Flora')	3,0	3,1	9,5	7,4	8,3	5,9	5,0	7,0	8,3
Beverwijk ('t Centrum')	0,5	0,2	0,2	0,3	2,3	6,1	4,8	4,2	4,6
Berkel en Rodenrijs	2,4	4,7	4,0	0,6	1,2	2,3	2,8	4,5	2,3
Utrecht	4,1	4,1	2,3	1,7	1,5	1,1	0,8	0,8	1,1
Groningen	0,0	0,4	2,6	4,2	10,2	4,4	2,7	¹	¹
Overige veilingen	0,8	1,3	2,3	1,6	2,3	5,1	7,1	7,6	6,3

¹ Niet bekend.

Bron: P.v.S.

Tabel 3: De gemiddelde prijzen per stuk per jaar.

	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968
Honselersdijk ('C.C.W.S.')	12,4	18,8	18,4	16,0	21,1	20,8	18,8	16,8	16,5
Aalsmeer ('Bloemenlust')	19,2	21,3	23,7	26,5	27,5	26,1	25,4	20,7	21,6
Aalsmeer ('C.A.V.')	16,6	22,7	30,7	30,5	32,3	27,9	25,2	20,1	23,1
Rijnsburg ('Flora')	17,7	20,1	18,9	20,0	22,6	21,9	21,1	17,2	21,9
Beverwijk ('t Centrum')	10,9	14,3	28,2	20,8	24,8	21,5	20,8	19,5	18,0
Berkel en Rodenrijs	19,3	19,5	18,1	21,7	21,7	21,0	19,3	14,5	20,0
Utrecht	12,6	14,1	22,1	23,2	29,9	26,1	26,4	21,8	22,6
Groningen	9,7	29,6	22,4	17,2	13,7	16,1	17,9	¹	¹
Overige veilingen	9,2	10,2	17,0	17,5	18,7	17,3	18,5	18,9	17,4
Alle veilingen	16,5	20,6	22,0	21,9	24,7	23,5	22,2	18,9	20,1

¹ Niet bekend.

Bron: P.v.S.

Tabel 4 geeft het seizoenpatroon van de aanvoer op de belangrijkste 3 veilingen. Het zwaartepunt ligt in de maanden april t/m september, met mei als belangrijkste maand.

Ten aanzien van het aanvoerpatroon bestaan er tussen deze drie veilingen geen kenmerkende verschillen.

Het verloop van de gemiddelde prijs per maand op deze veilingen is gegeven in tabel 5.

Tabel 4: Maandaanvoer (in % van de jaaraanvoer) op de veilingen C.A.V., Bloemenlust en C.C.W.S.

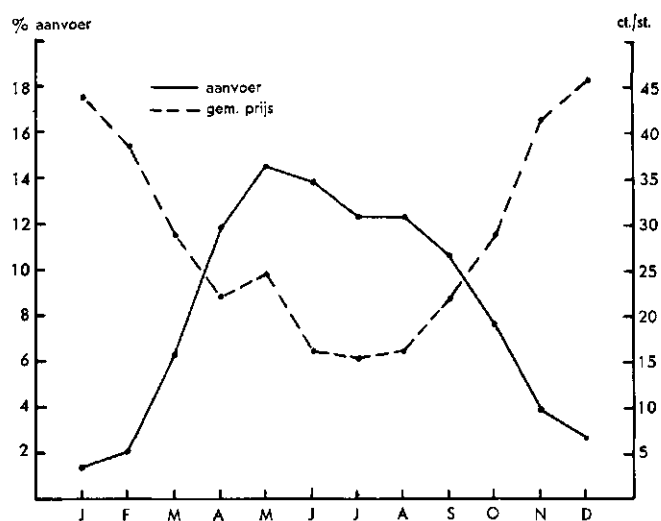
	1964	1965	1966	1967	1968	Gemiddeld 1964 t/m 1968
januari	0,7	1,1	1,2	1,6	2,2	1,4
februari	1,3	1,9	1,8	2,7	3,0	2,1
maart	4,7	6,8	5,6	7,1	7,4	6,3
april	9,2	11,3	9,7	11,6	17,7	11,9
mei	12,6	12,2	12,4	17,7	17,7	14,5
juni	12,4	13,3	14,5	14,7	14,5	13,9
juli	13,8	12,4	12,8	11,4	11,5	12,4
augustus	14,0	13,0	13,3	11,2	10,2	12,4
september	13,2	11,6	12,5	8,8	7,4	10,7
oktober	9,5	8,5	8,4	7,7	5,0	7,7
november	5,3	4,7	4,5	3,6	2,1	4,0
december	3,3	3,2	3,3	2,5	1,3	2,7
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 5: Gemiddelde veilingprijzen per maand in ct./stuk aan de veilingen C.A.V., Bloemenlust en C.C.W.S.

	1964	1965	1966	1967	1968	Gemiddeld 1964 t/m 1968
januari	58,3	44,1	43,7	39,3	33,2	43,7
februari	46,7	40,2	38,5	33,2	33,9	38,5
maart	40,7	27,2	29,2	26,4	21,3	29,0
april	29,3	22,7	24,4	18,0	16,2	22,1
mei	26,6	27,3	26,1	18,4	23,8	24,4
juni	17,9	20,1	15,9	13,9	12,7	16,1
juli	17,9	16,9	19,6	8,9	14,4	15,5
augustus	17,3	17,4	16,4	12,7	16,1	16,0
september	23,7	23,1	18,2	21,3	22,3	21,7
oktober	35,9	28,2	24,3	25,9	30,8	29,0
november	45,8	42,0	39,1	36,9	44,3	41,6
december	46,4	48,9	44,5	39,3	49,2	45,7
gehele jaar	26,5	24,6	23,0	19,2	20,3	22,7

In figuur 1 is een samenvattend beeld gegeven van het gemiddelde aanvoer- en prijsverloop in de periode 1964 t/m 1968. Duidelijk blijkt de aanvoertop in mei te liggen, gepaard gaande met een verhoging van de gemiddelde prijs (invloed van Moederdag?).

Figuur 1: Maandaanvoer (in % van jaaraanvoer) en gem. prijs per maand op de veilingen C.A.V., Bloemenlust en C.C.W.S. (gem. 1964 t/m 1968).

**Bouwkosten verbeterd type
Venlo kas
(prijspeil eerste halfjaar 1961)**

40.01

Samenst. J. v.d. DOES
JULI 1961
(zie alg. toelichting 84.01)

1. Omschrijving

Verbeterd type Venlo kas (warenhuis met vast dek van 73 cm breed, grootglas in plaats van eenruiters met lijst) met ca. 2000 m² grondoppervlakte en een glashelling van 27° à 28°.

Kapspanning	3,20 m	goothoogte	2,25 m
lengte van de kappen	36 m	glasmaat van dek	1707 × 731 × 3,3 à 4 mm
aantal kappen	17 st.	„ gevelglas	596 × 487 × 2,8 à 3,2 mm
totale oppervlakte	1969 m ²	goten	16 stuks van 22,5 cm breed
luchtinhoud per m ² ca.	2,65 m ³	luchtramen	204 st.
glashelling bij ijzeren dek ca.	27°	deuren	8 st.
„ „ houten dek „	28°		

De kas heeft een vaste voet van ongewapend beton en onder de poten betonnen palen van 90 cm lengte. De goten hebben een eenzijdige afvoer en zijn twee maal geverfd. De kas is voorzien van een draadluchting met luchtramen van yang hout. De gevelglasroeden zijn van yang hout (twee maal geverfd). In de nokrichting zijn vier ijzerdraden nr. 12 gespannen.

Houten onderbouw van twee maal geverfd vurenhout, met 2 m lange poten van 2 bij 4 duim, of ijzeren onderbouw, twee maal geverfd, met 2 m lange poten van I N P 8 staal.

Ijzeren dek, thermisch verzinkt, met glasroeden van T 30 × 30 × 3 en nok van T 40 × 40 × 4 staal, of houten dek van twee maal geverfd yang hout met glasroeden van 4 bij 5 cm; bij het houten dek zijn de twee buitenste halve kappen met klein glas gedekt.

**2. Houten onderbouw (getallen tussen haakjes
gelden voor ijzeren onderbouw)**

	1969 m ²	per m ²
betonnen voet	f 1050,— (id)	f 0,53 (id)
betonnen palen en schoorpalen	„ 700,— (id)	„ 0,36 (id)
onderbouw met schoren	„ 3470,— (f 5180,—)	„ 1,76 (f 2,63)
goten en afvoerbuizen	„ 4250,— (id)	„ 2,16 (id)
gevelglasroeden, enz. (bij ijzeren onderbouw incl. houten gevelpoten en stralen)	„ 2560,— („ 3110,—)	„ 1,30 (f 1,58)
gevelglas	„ 1440,— (id)	„ 0,73 (id)
gevelglas inzetten, stoppen en oververven	„ 420,— (id)	„ 0,21 (id)
draadluchting	„ 1350,— (id)	„ 0,69 (id)
ijzerdraad nr. 12	„ 120,— (id)	„ 0,06 (id)
	<u>f 15360,— (f 17620,—)</u>	<u>f 7,80 (f 8,95)</u>

**3. Ijzeren dek (getallen tussen haakjes
gelden voor houten dek)**

	1969 m ²	per m ²
nokken	f 1750,— (f 2000,—)	f 0,98 (f 1,02)
glasroeden	„ 5330,— („ 3820,—)	„ 2,71 („ 1,94)
luchtramen	„ 1730,— („ 1430,—)	„ 0,88 („ 0,73)
glas: kleinglas (596 × 487 mm)	— („ 480,—)	— („ 0,24)
grootglas (1707 × 731 mm)	„ 11780,— („ 10830,—)	„ 5,98 („ 5,50)
dek opleggen	„ — („ 890,—)	„ — („ 0,45)
„ „ en glas inkitten	„ 2370,— —	„ 1,20 —
	<u>f 22960,— (f 19450,—)</u>	<u>f 11,66 (f 9,88)</u>

4. Prijsverschillen bij andere uitvoeringen

verschil bouwkosten per m²

a. Venlo kas van gelijke constructie en kaplengte als onder 2 en 3, doch met een oppervlakte van ca. 60 are (5886 m ²)			
onderbouw	ca. f 0,65	minder	
dek (alleen bij houten dek)	„ „ 0,05	„	
b. Venlo kas van gelijke constructie als onder 2 en 3 doch met een kaplengte van 71 m, een middenpad loodrecht op de nokrichting en een oppervlakte van ca. 60 are (5929 m ²)			
onderbouw	ca. f 1,30	minder	
dek	„ „ 0,25	„	
c. Venlo kas met onderbouw en dek van gewolmaniseerd (onder vacuum met hoge druk geïmpregneerd) Zweeds vurenhout, twee maal geverfd nok, gevels van twee maal geverfd Zweeds vurenhout en thermisch verzinkte goten i.p.v. houten onderbouw en dek als onder 2 en 3	ca. f 1,90	minder	
d. Venlo kas als onder 4c met onderbouw en dek van gewolmaniseerd (onder vacuum met hoge druk geïmpregneerd) Zweeds vurenhout, dat echter voor een betere lichtreflectie na het wolmaniseren nog twee maal is geverfd i.p.v. houten onderbouw en dek als onder 2 en 3	„ f 0,85	minder	
e. Venlo kas met thermisch verzinkte ijzeren onderbouw i.p.v. geverfd ijzer	ca. f 0,45	meer	
f. Venlo kas met andere glasmaat dan onder 3, voor ijzeren resp. houten dek			
glasmaat 1598 × 731 mm; glashelling ca. 21° resp. 22°	ca. f 0,60	minder	
„ 1653 × 731 „ ; „ „ 24° „ 25°	„ f 0,30	„	
„ 1707 × 731 „ ; „ „ 27° „ 28°	„ f —	—	
„ 1761 × 731 „ ; „ „ 30° „ 31°	„ f 0,35	meer	
g. Venlo kas met ijzeren dek met roeden van T 30 × 30 × 4 i.p.v. T 30 × 30 × 3 (te overwegen bij glashelling van 24° en meer)	„ f 0,60	meer	

5. Samenvatting bouwkosten en normaal verloop boekwaarde per m² 1)

onderbouw	dek	bouw- kosten	10 jaar	gestelde boekwaarde na 20 jaar	20 jaar verdekt	30 jaar	boek- waarde op 50% na:
hout, gewolm. Zw. vuren	hout, gewolm. Zw. vuren	f 15,80	f 9,25	f 4,50	f 7,—	f 3,—	12 jaar
hout, geverfd Zw. vuren	hout, geverfd yang	„ 17,70	„ 10,25	„ 5,—	„ 7,50	„ 3,25	12 „
ijzer, geverfd	hout, geverfd yang	„ 18,80	„ 11,50	„ 6,—	„ 8,50	„ 4,—	13 „
hout, geverfd Zw. vuren	ijzer, verzinkt	„ 19,50	„ 13,—	„ 7,75		„ 3,50	16 „
ijzer, geverfd	ijzer, verzinkt	„ 20,60	„ 14,—	„ 8,50		„ 4,25	17 „
ijzer, verzinkt	ijzer, verzinkt	„ 21,10	„ 14,75	„ 9,25		„ 5,—	18 „

6. Afschrijving en onderhoud per 100 m² 1)

Bij het bovenstaande verloop van de boekwaarde kan men stellen dat de kosten van afschrijving en onderhoud (incl. verzekering) tezamen bedragen:

onderbouw	dek	afschrijving en onderhoud
hout, gewolm. Zw. vuren	hout, gewolm. Zw. vuren	f 50,75 plus 2,4% v.d. boekwaarde
hout, geverfd Zw. vuren	hout, geverfd yang	„ 55,50 „ 2,4% „ „
ijzer, geverfd	hout, geverfd yang	„ 59,25 „ 2,-% „ „
hout, geverfd Zw. vuren	ijzer, verzinkt	„ 51,25 „ 1,5% „ „
ijzer, geverfd	ijzer, verzinkt	„ 51,50 „ 1,5% „ „
ijzer, verzinkt	ijzer, verzinkt	„ 49,75 „ 1,3% „ „

1) Venlo kas van ca. 2000 m² met dekglas 1707 × 731 mm

Hieronder is aangegeven, wat bij normaal onderhoud gemiddeld per jaar beschikbaar zal zijn voor afschrijving

onderbouw	dek	afschrijving			
hout, gewolm. Zw. vuren	hout, gewolm. Zw. vuren	f 23,75	plus 3,3%	v.d. boekwaarde	
hout, geverfd Zw. vuren	hout, geverfd yang	„ 26,50	„ 3,3%	„ „	
ijzer, geverfd	hout, geverfd yang	„ 28,25	„ 2,9%	„ „	
hout, geverfd Zw. vuren	ijzer, verzinkt	„ 29,25	„ 2,2%	„ „	
ijzer, geverfd	ijzer, verzinkt	„ 31,—	„ 2,0%	„ „	
ijzer, verzinkt	ijzer, verzinkt	„ 31,75	„ 1,8%	„ „	

De kosten van het verdekken van een Venlo kas met houten dek na ca. 20 jaar zijn niet onder het onderhoud begrepen; zij verhogen de boekwaarde weer tot het bedrag van vóór 5 jaren.

7. Kosten eerste 10 gebruiksjaren per m² 1)

Ter vergelijking van de verschillende bouwtypen zijn hierna de totale kosten (gemiddeld per jaar) gegeven, met inbegrip van 4% rente over het geïnvesteerde vermogen. Wanneer men van mening is dat men een beperkt beschikbaar bedrag pas voor de bouw wil aanwenden bij een te verwachten rendement van 8% resp. 16% — omdat men dit rendement ook bij andere toepassingen meent te kunnen verkrijgen — dan gelden voor de vergelijking de in de andere kolommen genoemde bedragen per m² per jaar. De gemiddelden voor afschrijving en onderhoud zijn aangegeven in pct. van de nieuwwaarde.

onderbouw	dek	afschr.	onderhoud	kosten bij 4% rente	kosten bij 8% kap.rend.	kosten bij 16% kap.rend.
hout, gewolm. Zw. vuren	hout, gewolm. Zw. vuren	4,1%	0,9%	f 1,33	f 1,87	f ~~2,47~~ 2,49
hout, geverfd Zw. vuren	hout, geverfd yang	4,1%	0,9%	„ 1,48	„ 2,08	„ ~~3,54~~ 3,33
ijzer, geverfd	hout, geverfd yang	3,9%	0,9%	„ 1,53	„ 2,19	„ ~~3,73~~ 3,51
hout, geverfd Zw. vuren	ijzer, verzinkt	3,4%	0,5%	„ 1,43	„ 2,11	„ ~~3,75~~ 3,53
ijzer, geverfd	ijzer, verzinkt	3,2%	0,6%	„ 1,49	„ 2,22	„ ~~3,85~~ 3,72
ijzer, verzinkt	ijzer, verzinkt	3,0%	0,4%	„ 1,47	„ 2,22	„ ~~4,—~~ 3,76

Bij de uiteindelijke keuze zal men zich uiteraard mede moeten laten leiden door de kosten van andere kastypen (zie 40.02) en door eventuele cultuurtechnische voor- of nadelen van de verschillende constructies bij de teelten en teeltwijzen waarvoor men de kassen denkt te zullen gebruiken.

1) Venlo kas van ca. 2000 m² met dekglas 1707 × 731 mm

Bouwkosten brede ijzeren kassen
(prijspeil tweede halfjaar 1961)

40.02

Samenst.: J. VAN DER DOES
OKTOBER 1962
(zie alg. toelichting 84.01)

1. Omschrijving

Kassen met een kapspanning van 4,80 m (a), 6,40 m (b) en 9,60 m (c) met ca. 2000 m² grondoppervlakte en een glashelling van 27°, en een kas (d) met een kapspanning van 9,60 m in een zwaardere uitvoering, met ca. 2400 m² grondoppervlakte en een glashelling van 30°.

De kassen hebben een vaste betonnen voet en onder de poten betonnen palen. De onderbouw, de goten en de glasroeden zijn van thermisch verzinkt staal. Voor de verdere constructie en de onderlinge verschillen zie tabel I.

2. Constructie

Tabel I

	a	b	c	d
kapspanning	4,80 m	6,40 m	9,60 m	9,60 m
lengte per kap	35,60 m	35,60 m	35,60 m	42 m
aantal kappen	11	8	6	6
totale oppervlakte	1902 m ²	1846 m ²	2073 m ²	2419 m ²
glashelling	27°	27°	27°	30°
goothoogte	2,20 m	2,20 m	2,20 m	2,60 m
luchtinhoud per m ² grondoppervl.	2,8 m ³	3,1 m ³	3,4 m ³	4,2 m ³
spant- en pootconstructie	vakwerk	vakwerk	vakwerk	resp. I.N.P. 10 en I.N.P. 12
goten: a. aantal	10	7	7	5
b. breedte	22,5 cm	22,5 cm	29,5 cm	29 cm
c. afvoer	eenzijdig	eenzijdig	eenzijdig	tweezijdig
glasroeden	T. 30 × 30 × 3,2	T. 30 × 30 × 3,2	T. 30 × 30 × 3,2	T. 30 × 30 × 4
luchting, tweezijdig nok	verspringend	doorlopend	doorlopend	doorlopend
aantal deuren	6	8	6	6
glasmaat: dek	146 × 73,1 cm	140,8 × 73,1 cm	140,8 × 73,1 cm	159,8 × 73,1 cm
zijgevel	146 × 73,1 cm	146 × 73,1 cm	146 × 73,1 cm	159,8 × 73,1 cm
kopgevel	97,5 × 59,6 cm	97,5 × 59,6 cm	97,5 × 59,6 cm	159,8 × 73,1 cm
dikte van het glas	2,8—3,2 mm	2,8—3,2 mm	2,8—3,2 mm	3,3—4 mm

3. Bouwkosten

Tabel II

	Totaal				Per m ²			
	a	b	c	d	a	b	c	d
kapspanning	4,80 m	6,40 m	9,60 m	9,60 m	4,80 m	6,40 m	9,60 m	9,60 m
totale oppervlakte	1902 m ²	1846 m ²	2073 m ²	2419 m ²				
betonnen voet en palen	f 1.331	f 1.501	f 2.162	f 4.725	f 0,70	f 0,81	f 1,04	f 1,95
onderbouw, nokken, glasroeden,								
luchtramen, luchtmechaniek	f 25.026	f 29.198	f 48.538	f 60.900	f 13,16	f 15,82	f 23,41	f 25,18
goten en afvoerbuizen	f 2.379	f 1.658	f 3.583	f 3.870	f 1,25	f 0,90	f 1,73	f 1,60
glas: a. gevels	f 1.736	f 1.876	f 2.436	f 17.305	f 0,91	f 1,02	f 1,18	f 7,15
b dek	f 8.252	f 8.204	f 9.228		f 4,34	f 4,44	f 4,45	
glas inzetten	f 2.497	f 3.024	f 3.499	f 4.643	f 1,31	f 1,63	f 1,69	f 1,92
	f 41.221	f 45.461	f 69.446	f 91.443	f 21,67	f 24,62	f 33,50	f 37,80

4. Prijsverschillen bij andere uitvoeringen

Verskil bouwkosten per m²

- a. Kassen van gelijke constructie en kaplengte als onder 1 en 2, doch met een oppervlakte van ca. 60 are

kas: a.	kapspanning 4,80 m (5828 m ²)	ca. f 1,20 minder
b.	kapspanning 6,40 m (5942 m ²)	ca. f 1,05 minder
c.	kapspanning 9,60 m (5828 m ²)	ca. f 1,05 minder
d.	kapspanning 9,60 m	onbekend

- b. kassen van gelijke constructie als onder 1 en 2, doch met een kaplengte van 71 m, een middenpad loodrecht op de nokrichting en een oppervlakte van ca. 60 are

kas: a.	kapspanning 4,80 m (5880 m ²)	ca. f 1,55 minder
b.	kapspanning 6,40 m (5964 m ²)	ca. f 1,70 minder
c.	kapspanning 9,60 m (6188 m ²)	ca. f 1,90 minder
d.	kapspanning 9,60 m	onbekend

5. Samenvatting bouwkosten en normaal verloop boekwaarde per m²

kas	kapspanning	bouw- kosten	gestelde boekwaarde na:			boekwaarde op 50% na:
			10 jaar	20 jaar	30 jaar	
a.	4,80 m	f 21,70	f 15,—	f 9,50	f 5,—	18 jaar
b.	6,40 m	f 24,60	f 16,50	f 10,—	f 5,—	16 jaar
c.	9,60 m	f 33,50	f 20,50	f 11,50	f 5,—	14 jaar
d.	9,60 m	f 37,80	f 23,—	f 13,—	f 6,—	14 jaar

6. Afschrijving en onderhoud per 100 m²

Bij het bovenstaande verloop van de boekwaarde kan men stellen dat de kosten van afschrijving en onderhoud (incl. verzekering) tezamen bedragen:

kas	kapspanning	afschrijving en onderhoud
a.	4,80 m	f 50,75 plus 1,3 % van de boekwaarde
b.	6,40 m	f 54,25 plus 1,7 % van de boekwaarde
c.	9,60 m	f 49,25 plus 3,15% van de boekwaarde
d.	9,60 m	f 50,75 plus 3,35% van de boekwaarde

Hieronder is aangegeven, wat bij normaal onderhoud gemiddeld per jaar beschikbaar zal zijn voor afschrijving.

kas	kapspanning	afschrijving
a.	4,80 m	f 32,50 plus 1,8% van de boekwaarde
b.	6,40 m	f 37,— plus 2,1% van de boekwaarde
c.	9,60 m	f 33,50 plus 3,4% van de boekwaarde
d.	9,60 m	f 34,25 plus 3,6% van de boekwaarde

7. Kosten per m² eerste 10 gebruiksjaren

Ter vergelijking zijn hierna de totale kosten van de verschillende bouwtypen over de eerste 10 jaar (gemiddeld per jaar) gegeven, met inbegrip van 4% rente over het geïnvesteerde vermogen. Wanneer men van mening is dat men een beschikbaar bedrag pas voor de bouw wil aanwenden bij een te verwachten rendement van 8%, resp. 16% – omdat men dit rendement ook bij andere toepassingen meent te kunnen verkrijgen – dan gelden voor de vergelijking de in de andere kolommen genoemde bedragen per m² per jaar.

De gemiddelden voor afschrijving en onderhoud zijn aangegeven in pct. van de nieuwwaarde.

kas	kapspanning	afschrijving	onderhoud	kosten bij 4% rente	kosten bij 8% kap. rend.	kosten bij 16% kap. rend.
a	4,80 m	3 %	0,4%	f. 1,51	f. 2,28	f. 3,87
b	6,40 m	3,3 %	0,8%	f. 1,74	f. 2,61	f. 4,40
c	9,60 m	3,8 %	0,3 %	f. 2,48	f. 3,64	f. 6,04
d	9,60 m	3,8 %	0,2%	f. 2,81	f. 4,11	f. 6,81

Bij de uiteindelijke keuze zal men zich uiteraard mede moeten laten leiden door de kosten van andere kasttypen **(40.01)** en door eventuele cultuurtechnische voor- of nadelen van de verschillende constructies, bij de teelten en teeltwijzen waarvoor men de kassen denkt te gebruiken.

1. Omschrijving

Voor onderstaande prijsberekening is uitgegaan van een vrijstaand *ketelhuis* met eterniet dak (helling 45°) en een halfsteens muur tot 1,10 m hoogte; de rest van de zijwanden bestaat uit glas in houten roeden. De fundering onder de muur is van zwaar gewapend beton.

Wanneer wij denken aan een bouwgrond met een toelaatbare druk van 4 ton per m², dan heeft bij geen van de genoemde ketels de *ketelplaat* onderheid te worden en kan worden volstaan met een enkele bewapening. Tot een belasting van 25 ton in totaal is rekening gehouden met een ketelplaat van 20 cm dikte, daarboven met een dikte van 25 cm. De afmetingen van de ketelplaat zijn gelijk gesteld aan grootste lengte × grootste breedte van de ketel (eventueel de voet van de ketel en voor vlampijpketels incl. een eventuele afzuigventilator) of zoveel meer als in verband met de toelaatbare belasting nodig is. Een gehele vloer van dezelfde dikte en met dezelfde zware bewapening als de ketelplaat wordt eveneens toegepast. De bouwkosten worden dan naar verhouding hoger.

Wanneer bij grotere ketels (gewicht met waterinhoud boven ca. 10 ton) in verband met een lagere toelaatbare druk op de grond de ketelplaat wel onderheid zou moeten worden (zoals bijvoorbeeld in Berkel en Rodenrijs), dan zou deze een dikte moeten hebben van 25 cm en van een dubbele bewapening voorzien moeten zijn. De extra kosten van beton- en heiwerk die hieruit zouden voortvloeien zijn — verhoogd met de extra kosten voor heiwerk voor eventuele stenen schoorstenen — afzonderlijk in de tabel opgenomen.

De afmetingen van het *ketelhuis* worden, behalve door de buitenmaten van de ketel bepaald door de ruimte die bestemd is voor rookkanaal en voor de opstelling van waterreservoir, een circulatiepomp en een mengklep per ketel, noodstroomaggregaat of reserve benzinemotor, afzuigventilator, buizen, appendages, oliestookinstallatie en door de ruimte die nodig is voor stoken en schoonhouden van de installaties. Zo is er extra ruimte nodig vóór de vlampijpketels en boven de cokesketels voor het ragen en boven de nootjesketels voor het ragen en het vullen door middel van de kolentransporteurs. Bij de nieuwe zeer lange vlampijpketels met een grotere capaciteit dan 1.000.000 kcal/h is aangenomen dat het ragen van buiten het ketelhuis plaats vindt.

Tot een diameter van 70 cm (inwendig) is gesteld dat de *schoorstenen* van eterniet zijn, zonder tuien en gedeeltelijk dubbelwandig (tot 4 m hoogte ommanteld). Bij een diameter van 80 cm en meer is uitgegaan van radiaalstenen schoorsteen met bliksemafleider. De bouwkosten van de rookkanalen zijn bij die van de schoorstenen inbegrepen.

De ten aanzien van de afmetingen van de schoorsteen te stellen eisen zijn afhankelijk van het keteltype, het al of niet toepassen van afgasventilatoren en van de aard van de verstookte brandstoffen. Voor een gegeven keteltype en stookwijze is de oppervlakte van de doorlaat zo veel mogelijk (afhankelijk van de handelsmaten) evenredig met de capaciteit van de ketel gesteld. De hoogte wordt bepaald door de benodigde trek. In verband met het gevaar van vervuiling van het glas in de naaste omgeving is de hoogte steeds op ten minste 12 m gesteld.

Aangenomen is dat het *kolenhok* voor een verwarmingsinstallatie met een capaciteit van ten hoogste 600.000 kcal/h een derde gedeelte van het jaarlijkse verbruik moet kunnen bevatten; in verband met een minimum voorraad en het gewicht per geleverde wagon, naar boven afgerond op resp. 25, 40, 60 en 80 ton. Een zijwand van het ketelhuis wordt voor het kolenhok gebruikt.

Voor cokes is gedacht aan een onbedekte vloer, afgezet met betonpalen op 1,5 m afstand met ingeschoven betonplaten tot op 1 m hoogte. Aangenomen kan worden dat de gemiddelde opslaghoogte bij gevulde kolenbergplaats 1,5 m bedraagt (1 m³ cokes is ca. 500 kg).

Voor de opslag van nootjeskolen is verondersteld dat de bodem met trottoirtegels (30 × 30 × 4,5 cm) bedekt is. De zijwanden bestaan uit betonpalen op 1 m afstand met ingeschoven betonplaten tot een hoogte van 1,5 m. De schotten zijn verbonden door middel van betonijzer. De gemiddelde opslaghoogte bij gevulde kolenbergplaats is gesteld op 1,5 m (1 m³ nootjes is ca. 750 kg).

Verondersteld is dat een eventuele *olietank* voor zware olie (3200 sec.) gefundeerd is op een *grindbed* waarvan

de diameter 1 m meer is dan van de bodem van de tank. De grindlaag is 35 cm dik en omgeven met een afzetting van betonplaten.

2. Bouwkosten ketelhuis

vloer van licht bewapend beton (oppervlakte binnenwerks, inclusief ketelplaat)	f 10,— per m ²
extra kosten voor ketelplaat met enkele bewapening	
20 cm dik	f 17,— per m ²
25 cm dik	f 23,75 „ „
extra kosten voor ketelplaat met een dubbele bewapening	
25 cm dik	f 30,— „ „
betonnen voet onder de muur, zwaar bewapend	f 18,— per str. m
rode halfsteensmuur van 1,1 m hoogte met pilasters (buitenwerks gemeten, incl. deurbreedte)	f 18,15 per str. m
eterniet dak met spantconstructie	
tot 25 m ²	f 20,— per m ²
boven 25 m ²	„ 18,— „ „
(gemeten wordt de grondoppervlakte van het ketelhuis buitenwerks)	
kop- en zijgevels	
bij een geveleppervlakte (excl. muur) van 20—25 m ²	f 12,— per m ²
„ „ „ („ „) „ 25—30 „	„ 11,— „ „
„ „ „ („ „) „ 30—35 „	„ 10,— „ „
„ „ „ („ „) „ 35—40 „	„ 9,— „ „
„ „ „ („ „) „ 40—50 „	„ 8,— „ „
„ „ „ („ „) „ 50—60 „	„ 7,— „ „
„ „ „ („ „) „ 60—80 „	„ 6,50 „ „
„ „ „ („ „) „ 80—100 „	„ 6,— „ „
„ „ „ („ „) „ 100 „	„ 5,75 „ „
extra kosten voor schilderwerk	f 1,75 per m ²
„ „ voor glas, glaszetten, stoppen en oververven	f 5,15 per m ²

3. Bouwkosten eterniet schoorsteen met rookkanaal en betonnen voetstuk

hoogte 12 m, inw. diameter 25 cm	f 625,—	hoogte 16 m, inw. diameter 25 cm	f 720,—
„ „ „ „ „ 30 „ „	705,—	„ „ „ „ „ 30 „ „	810,—
„ „ „ „ „ 35 „ „	820,—	„ „ „ „ „ 35 „ „	945,—
„ „ „ „ „ 40 „ „	930,—	„ „ „ „ „ 40 „ „	1075,—
„ „ „ „ „ 45 „ „	1045,—	„ „ „ „ „ 45 „ „	1205,—
„ „ „ „ „ 50 „ „	1250,—	„ „ „ „ „ 50 „ „	1455,—
„ „ „ „ „ 70 „ „	1860,—	„ „ „ „ „ 60 „ „	1675,—
		„ „ „ „ „ 70 „ „	2095,—

4. Bouwkosten stenen schoorsteen met betonnen voet, rookkanaal en bliksemafleider

hoogte 16 m, inw. diameter 80 cm (excl. heiwerk)	f 4900,— ¹⁾
„ „ „ „ „ 95 „ („ „)	„ 4150,— ¹⁾

¹⁾ Bij twee schoorstenen per installatie ca. 3% goedkoper.

5. Kosten heiwerk

De kosten voor eventueel heiwerk zijn op de volgende wijze benaderd:

stellingkosten	f 400,—
palen (f 33,—/st.) beton opzetters (f 14,—/st.) en slagloon (f 10,—/st.)	
voor ketelplaat	f 57,— per paal
extra kosten voor heiwerk stenen schoorsteen (boven aandeel „stellingkosten”)	f 387,—
	per schoorsteen

6. Bouwkosten kolenhok voor cokes

betonnen zijwand (palen op 1,5 m afstand en schotten van 1 m hoogte) f 21,— per str. m

7. Bouwkosten kolenhok voor nootjeskolen

betonnen zijwand (palen op 1 m afstand en schotten van 1,5 m hoogte) f 35,— per str. m
 bodem met trottoirtegels (30 × 30 × 4,5 cm) incl. zand en leggen f 6,90 per m²

8. Bouwkosten fundering olietank

grindlaag van 35 cm dikte f 6,30 per m²
 betonnen afzetting rondom f 4,50 per str. m

9. Totale bouwkosten

Voor een aantal keteltypen en -capaciteiten zijn de totale bouwkosten van ketelhuizen, schoorstenen en brandstofopslagplaatsen in onderstaande tabel samengevat.

10. Gebruikskosten

De jaarlijkse gebruikskosten zijn opgenomen bij de kosten van de betreffende verwarmingsketels met toebehoren. (zie onder **40.08** en **40.09**).

Totale bouwkosten ketelhuizen enz.

Keteltype en capaciteit	Ketelhuis			Ketelplaat (ongehheid)		Schoorsteen			Opp. brandstofopsl.	Totale bouw-kosten	Totale bouw-kosten ¹⁾
	l.	br.	zijh.	opp.	dikte	mat.	diam.	h.			
	m	m	m	m ²	cm		cm	m	m ²	gld.	gld.
Gebruikte ketels											
Ledenketels, cokes						cokes					
100.000 kcal/h	4,8	3,0	2,2	1,2	20	eterniet	25	12	36	2400	
150.000 „	4,7	3,3	2,5	1,5	20	„	30	12	36	2630	
200.000 „	5,2	3,3	2,5	1,8	20	„	35	12	54	2990	
300.000 „	5,5	3,6	2,9	2,5	20	„	45	16	54	3570	
400.000 „	5,7	3,7	3,0	2,8	20	„	50	16	78,75	4090	
500.000 „	5,0	5,7	2,9	2x2,1	20	„	60	16	112,50	4820	
600.000 „	5,5	5,7	2,9	2x2,5	20	„	60	16	112,50	4980	
Ledenketel, nootjes IV						nootjes					
100.000 kcal/h	3,7	3,7	2,1	2,1	20	„	25	12	24	2710	
150.000 „	4,3	3,7	2,1	2,8	20	„	25	12	24	2850	
200.000 „	4,3	4,0	2,4	3,5	20	„	35	12	24	3210	
300.000 „	3,9	4,6	2,8	4,3	20	„	40	16	36	3840	
400.000 „	4,5	4,6	2,8	5,3	20	„	50	16	36	4390	5090
500.000 „	4,7	6,9	2,4	2x4,1	20	„	50	16	56	5300	
600.000 „	4,0	8,1	2,8	2x4,3	20	„	60	16	56	5750	

¹⁾ bij 25 cm dikke onderheide ketelplaat

Keteltype en capaciteit	Ketelhuis			Ketelplaat (ongehheid)		Schoorsteen			Opp. brandstofopsl.	Totale bouw-kosten	Totale bouw-kosten ¹⁾
	l.	br.	zijh.	opp.	dikte	mat.	diam.	h.			
	m	m	m	m ²	cm		cm	m	m ²	gld.	gld.
Schotse ketel						grindbed					
300.000 kcal/h	6,4	3,5	2,8	3,2	20	eterniet	35	16	12,4	3110	
400.000 „	6,6	3,7	3,0	4,0	20	„	40	16	12,4	3390	
500.000 „	6,8	3,9	3,2	4,8	20	„	45	16	12,4	3610	
600.000 „	6,9	4,0	3,3	5,2	20	„	50	16	12,6	3960	4660
800.000 „	7,1	4,2	3,5	6,1	20	„	60	16	12,6	4350	5060
1.000.000 „	7,8	4,8	3,6	6,9	20	„	70	16	13,4	5240	6070
1.500.000 „	8,0	5,4	4,4	9,0	25	radiaalst.	80	16	14,1	8690	9990 ²⁾
2.000.000 „	8,0	5,7	4,7	11,1	25	„	95	16	14,9	9180	10600 ²⁾
2x1.500.000 „	8,0	10,4	4,4	2x9,0	25	„	2x80	16	16,3	15730	17930 ²⁾
1+2.000.000 „	8,0	10,2	4,7	6,9	25	eterniet	70	16			
				11,1	25	radiaalst.	95	16	16,3	13380	15240 ²⁾
2x2.000.000 „	8,0	11,1	4,7	2x11,1	25	„	2x95	16	17,6	16750	19200 ²⁾

Nieuwe vlampijpketels

natuurlijke trek

150.000 kcal/h	5,8	3,0	2,2	2,0	20	eterniet	25	16	11,0	2440	
200.000 „	6,0	3,0	2,2	2,3	20	„	30	16	11,0	2580	
300.000 „	6,2	2,5	3,3	2,9	20	„	35	16	12,4	2930	
400.000 „	6,6	3,3	2,5	3,5	20	„	40	16	12,4	3160	
500.000 „	6,6	3,4	2,7	4,0	20	„	45	16	12,4	3360	

afgasventilator

600.000 kcal/h	7,5	3,6	2,8	7,9	20	„	35	12	12,6	3270	4000
800.000 „	8,1	3,7	2,9	9,0	20	„	40	12	12,6	3600	4350
1.000.000 „	8,4	4,3	3,0	8,5	20	„	50	12	13,4	4210	4950
1.500.000 „	8,0	5,5	3,4	12,3	20	„	50	12	14,1	4770	5560
2.000.000 „	8,7	5,5	3,4	14,0	20	„	70	12	14,9	5620	6550
2x1.500.000 „	8,0	9,6	3,4	2x12,3	20	„	2x50	12	16,3	7870	9040
2x2.000.000 „	8,7	9,6	3,4	2x14,0	20	„	2x70	12	17,6	9450	10900

¹⁾ bij 25 cm dikke onderheide ketelplaat

²⁾ incl. heiwerk voor schoorsteen

1. Omschrijving

De capaciteit van de verschillende ketels is aangegeven in kcal/h. Daar bij het vaststellen van de normale belasting van een ketel door handel, installateurs of fabrikant vele factoren tegen elkaar afgewogen moeten worden (rendement, duurzaamheid van de constructie, concurrentiemogelijkheden, enz.) heeft de vastgestelde capaciteit een keuzekarakter. Hierdoor wordt een exacte vergelijking van de ketels bemoeilijkt. Bij de interpretatie van onderstaande gegevens mag men, zoals gebruikelijk is, globaal aannemen dat bij een goed warenhuis een temperatuursverschil binnen en buiten de kas van één graad Celsius een capaciteit vraagt van 8 kcal per uur per m² bij voor de betreffende buitentemperaturen overigens normale weersomstandigheden. Dit houdt in, dat een capaciteit van 1000 kcal/h voorzien kan in de warmtebehoefte van 5,6 m² vroege stoottomaten (geplant vóór 10 februari; voor 1 juni 3 kg per m² geplukt) in het Westen des lands, van 5 m² komkommers (tussentypen) (geplant in januari) of 4,3 m² Spotvrije komkommers (geplant in januari).

Er is uitgegaan van gebruikte gietijzeren ledenketels met een capaciteit van ca. 8000 kcal/h per m² verw. oppervlak (v.o.). In verband met de afnemende toepassing van dit type ketels, zijn gebruikte ketels in voldoende mate en van goede kwaliteit in de handel. De genoemde cokesketels werken met natuurlijke trek en worden met de hand gestookt; bij de nootjesketels (nootjes IV) is een afgasventilator en een schroeftransporteur voor de kolen toegepast.

Bij de ledenketels is in het ketelhuis een reserve-benzinemotor ondergebracht voor aandrijving van de circulatiepomp als de elektrische stroom uit mocht vallen. De circulatiepomp zelf wordt geacht met het waterreservoir tot het buizenet te behoren. De prijzen gelden voor een nieuwe benzinemotor, die door middel van een frame boven de circulatiepomp is geplaatst en daaraan door middel van V-snaren kan worden gekoppeld. Het aantal pk. van de benzinemotor is gesteld op het dubbele van het vermogen van de elektromotor.

De in de tuinbouw voor warmwaterverwarming toegepaste Schotse drietreksketels zijn doorgaans gebruikte hoge druk stoomketels uit schepen. In deze ketels — thans nog in vele maten leverbaar — worden boven de bestaande vlampijpen, enkele vlampijpen met een grotere diameter aangebracht waardoor de rookgassen afgevoerd worden naar de schoorsteen. Deze „boventrekspijpen”, die door het ketelwater lopen, worden volledig in het aantal m² v.o. van de ketel meegerekend. Er is uitgegaan van met olie gestookte drietreksketels met appendages voor lage druk stoom ten behoeve van het grondstomen. Wanneer de inbouw van boventrekspijpen zodanig is geschied dat de ketel niet ontoegankelijk geworden is, kan deze gekeurd worden voor een hogere stoomdruk dan 0,5 ato. De ketels kunnen dan gebruikt worden voor grondstomen op grotere afstand van het ketelhuis. Zij kunnen worden geleverd en gekeurd voor een stoomdruk van 3 ato voor een meerprijs van ca. f 1000,—. In verband met de wenselijkheid — vooral voor grotere bedrijven — om gelijktijdig te kunnen grondstomen en verwarmen, is voor capaciteiten boven 2.000.000 kcal/h (148 m² v.o.) uitgegaan van twee verwarmingsketels die onafhankelijk van elkaar gebruikt kunnen worden. De voor de ketels genoemde prijzen zijn inclusief stoelen, appendages voor lage druk stoom en plaatsing in het ketelhuis. Voor het stoken van olie wordt, om financiële redenen het aantal vuurgangen en dus het aantal branders zo klein mogelijk gehouden. Ter vergelijking is voor een totale warmtebehoefte van 3.000.000 kcal/h, in plaats van twee gelijke ketels met twee branders elk, een berekening gemaakt voor een combinatie van een ketel van 2.000.000 kcal/h en een ketel van 1.000.000 kcal/h. Op deze wijze bespaart men één brander. Aangenomen is dat de ketels een vuurgang hebben tot een capaciteit van 1.000.000 kcal/h (74 m² V.O.). De waterinhoud van Schotse ketels bedraagt ongeveer 8 liter per 1000 kcal/h capaciteit. De circulatiepomp(en) in het verwarmingsbuisen net en het waterreservoir worden geacht tot het buizenet te behoren.

De prijzen voor het isoleren van de Schotse ketels en van een losse roetafzuiger zijn afzonderlijk genoemd. In het bedrag voor de elektrische aansluitingen en de verlichting in het ketelhuis zijn begrepen de kosten van de aansluiting op het hoofdnet (boven 18 K.V.A. aansluitwaarde), 40 m voedingskabel op het bedrijf (meter-ketelhuis) en voor de ledenketels gestookt met nootjes IV de elektrische aansluiting van de afzuigventilator(en).

Bij de, met olie gestookte, Schotse ketels is in het ketelhuis een noodstroomaggregaat opgesteld als voorzorg

tegen het uitvallen van de elektrische stroom. Er is uitgegaan van een — zoals voor dit doel gebruikelijk is — gebruikt aggregaat met benzinemotor, waarvan de capaciteit ruimschoots (behalve bij gelijktijdige start van twee branders) kan voorzien in de totale behoefte aan elektrisch vermogen in kVA van de verwarmingsinstallatie.

2. Aanschaffingskosten ledenketels en schotse ketels

Ledenketels, cokes

Capaciteit	Afmetingen		Gewicht incl. water en bunker- inhoud	Benz. motor	Prijzen				
					Ketel nieuw	Ketel gebruikt, geplaatst	Elektr. aansl. + verl.	Benz. motor	Totaal
kcal/h	m ² V.O.	cm	kg	pk	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
100.000	13,0	125 × 95 × 130	2.200	1,5	2.700	950	430	300	1.680
150.000	19,0	120 × 125 × 150	3.200	1,5	4.300	1.350	430	300	2.080
200.000	25,0	145 × 125 × 150	3.800	1,5	5.200	1.750	430	300	2.480
300.000	37,5	160 × 155 × 170	5.900	2,5	7.200	2.650	430	400	3.480
400.000	50,0	170 × 165 × 180	7.200	2,5	9.300	3.500	430	400	4.330
500.000	2 × 31,5	2 × 135 × 155 × 170	2 × 5.100	3,5	2 × 6.200	2 × 2.300	430	500	5.530
600.000	2 × 37,5	2 × 160 × 155 × 170	2 × 5.900	3,5	2 × 7.200	2 × 2.650	430	500	6.230

Ledenketels, Nootjes IV

Capaciteit	Afmetingen ¹⁾		Gewicht incl. water en bunker- inhoud	Ventila- tor	Trans- por- teur	Benz. motor	Prijzen					
							Ketel nieuw ²⁾	Gebr.ketel geplaatst ²⁾	Elektr. aansl. + verl.	Trans- por- teur	Benz. motor	Totaal
kcal/h	m ² V.O.	cm	kg	pk	pk	pk	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
100.000	13,0	190 × 110 × 155	2.700	0,35	0,75	1,5	3.600	1.100	590	610	300	2.600
150.000	19,0	250 × 110 × 155	3.800	0,35	0,75	1,5	5.100	1.550	590	610	300	3.050
200.000	25,0	250 × 140 × 180	5.000	0,35	0,75	1,5	6.400	2.000	590	610	300	3.500
300.000	37,5	215 × 200 × 210	8.200	0,75	1,00	2,5	8.600	3.000	590	700	400	4.690
400.000	50,0	265 × 200 × 210	11.300	1,00	1,00	2,5	11.000	4.000	590	700	400	5.690
500.000	2 × 31,5	2 × 290 × 140 × 180	2 × 5.900	2 × 0,35	1,00	3,5	2 × 7.300	2 × 2.600	760	700	500	7.160
600.000	2 × 37,5	2 × 215 × 200 × 210	2 × 8.200	2 × 0,75	1,00	3,5	2 × 8.600	2 × 3.000	800	700	500	8.000

¹⁾ inclusief afvoerbuizen en bunker

²⁾ inclusief afzuigventilator en rookbuis

Schotse ketels, olie

Capaciteit	Afmetingen ¹⁾		Gewicht incl. water	Noodstr. aggregaat	Prijzen					Totaal
					Ketel gebruikt geplaatst ²⁾	Iso- latie	Elektr. aansl. + verl.	Noodstr. aggregaat	Roet- afzuiger	
kcal/h	m ² V.O.	cm	kg	kVA	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
300.000	22,5	230 × 170 × 200	6.200	7,5	3.675	450	550	1.200		5.875
400.000	29,5	250 × 190 × 220	8.200	7,5	4.725	550	550	1.200		7.025
500.000	37,0	270 × 210 × 240	10.300	7,5	5.500	650	550	1.200		7.900
600.000	44,5	280 × 220 × 250	12.300	10,—	6.550	675	550	1.200	1.650	10.625
800.000	59,5	300 × 235 × 265	16.500	10,—	8.050	775	550	1.700	1.650	12.725
1.000.000	74,0	320 × 250 × 280	20.200	10,—	9.925	875	610	1.700	1.650	14.760
1.500.000	111,0	335 × 305 × 335	30.300	10,—	12.075	1.100	740	1.700	1.650	17.265
2.000.000	148,0	340 × 340 × 370	39.800	15,—	15.200	1.275	740	2.000	1.650	20.865
2 × 1.500.000	2 × 111,0	2 × 335 × 305 × 335	2 × 30.300	25,—	24.125	2.125	2.030	2.900	1.650	32.830
1 + 2.000.000	74,0 + 148,0	320 × 250 × 280 + 340 × 340 × 370	20.200 + 39.900	25,—	25.125	2.025	1.780	2.900	1.650	33.480
2 × 2.000.000	2 × 148,0	2 × 340 × 340 × 370	2 × 39.800	37,5	30.400	2.350	2.030	3.500	1.650	39.930

¹⁾ incl. isolatie en stoelen, doch excl. rookkasten

²⁾ voor stoomdruk tot 3 ato per ketel ca. f 1000,— extra.

3. Exploitatiekosten ledenketels en Schotse ketels

Voor een samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) met ketelhuis, enz. en van de exploitatiekosten, met inbegrip van de kosten van brandstoffen en stoken, zij verwezen naar blad nr. 40.08 en 40.09.

1. Omschrijving

De capaciteit van de verschillende ketels is aangegeven in kcal/h. Daar bij het vaststellen van de normale belasting van een ketel door handel, installateurs of fabrikant vele factoren tegen elkaar afgewogen moeten worden (rendement, duurzaamheid van de constructie, concurrentiemogelijkheden, enz.) heeft de vastgestelde capaciteit een keuze-karakter. Hierdoor wordt een exacte vergelijking van de ketels bemoeilijkt. Bij de interpretatie van onderstaande gegevens mag men, zoals gebruikelijk is, globaal aannemen dat bij een goed warenhuis een temperatuursverschil binnen en buiten de kas van één graad Celsius, een capaciteit vraagt van 8 kcal per uur per m², bij voor de betreffende buitentemperaturen overigens normale weersomstandigheden. Dit houdt in, dat een capaciteit van 1000 kcal/h voorzien kan in de warmtebehoefte van 5,6 m² vroege stooktomaten (geplant vóór 10 februari; voor 1 juni 3 kg per m² geplukt) in het Westen des lands, van 5 m² komkommers (tussentype; geplant in januari) of 4,2 m² komkommers (Spotvrije; geplant in januari).

Voor de in de tuinbouw nog weinig gebruikte nieuwe vlampijpketels met een capaciteit van ten hoogste 500.000 kcal/h is uitgegaan van ketels zonder stoomruimte met natuurlijke trek. De grotere ketels (met afzuigventilator) zijn zonder meer geschikt voor grondstomen met een druk van ten hoogste 0,5 ato. Zij kunnen — voor grondstomen op grotere afstanden van het ketelhuis — tegen een meerprijs van ca. f 2000,— worden geleverd en goedgekeurd voor een stoomdruk van 2 ato. In verband met de wenselijkheid — vooral voor grotere bedrijven — om gelijktijdig te kunnen grondstomen en verwarmen, is voor capaciteiten boven 2.000.000 kcal/h uitgegaan van twee verwarmingsketels die onafhankelijk van elkaar gebruikt kunnen worden. De voor de ketels genoemde prijzen zijn inclusief isolatie, vervoer en plaatsing. De waterinhoud van de ketels bedraagt 5 à 7 liter per 1000 kcal/h capaciteit. De circulatiepomp(en) in het verwarmingsbuisennet en het waterreservoir worden geacht tot het buisennet te behoren.

In het bedrag voor de elektrische aansluitingen en de verlichting in het ketelhuis zijn begrepen de kosten van de aansluiting op het hoofdnet (boven 18 kVA aansluitwaarde), 40 m voedingskabel op het bedrijf (meter — ketelhuis) en bij de ketels met afzuigventilator de kosten van de elektrische aansluiting van deze afzuigventilator.

De prijs van een losse roetafzuiger is afzonderlijk genoemd.

Bij de, met olie gestookte, nieuwe vlampijpketels is in het ketelhuis een noodstroomaggregaat opgesteld als voorzorg tegen het uitvallen van de elektrische stroom. Er is uitgegaan van een — zoals voor dit doel gebruikelijk is — gebruikt aggregaat met benzinemotor, waarvan de capaciteit ruimschoots (behalve bij gelijktijdige start van twee branders) kan voorzien in de totale behoefte aan elektrisch vermogen in kVA van de verwarmingsinstallatie.

2. Aanschaffingskosten nieuwe vlampijpketels met toebehoren

Capaciteit	Afmetingen ¹⁾	Gewicht incl. water	Afgas- ventilator	Noodstr. aggregaat	Prijzen				Totaal
					Ketel (geïsol. en geplaatst)	Elektr. ²⁾ aansl. + verl.	Noodstr. aggregaat	Roet- afzuiger	
Nieuwe vlampijpketels met natuurlijke trek (warmwaterketels zonder stoomruimte)									
kcal/h	cm	kg	kW	kVA	gld.	gld.		gld.	gld.
150.000	150x100x175	2600		7,5	4300	550		1200	6050
200.000	170x100x175	2800		7,5	4700	550		1200	6450
300.000	190x125x205	4300		7,5	6000	550		1200	7750
400.000	230x125x205	5200		7,5	7200	550		1200	8950
500.000	230x140x225	6300		7,5	8000	550		1200	9750
Nieuwe vlampijpketels met afzuigventilator (met stoomruimte, geschikt voor ten hoogste 0,5 ato) ²⁾									
600.000	260x180x205	10.300	0,8	10	9.800	675	1.700	1.650	13.825
800.000	290x190x215	12.400	0,8	10	12.200	740	1.700	1.650	16.290
1.000.000	305x200x225	14.400	1,2	10	13.500	740	1.700	1.650	17.590
1.500.000	375x215x250	19.050	1,6	15	16.750	1.040	2.000	1.650	21.440
2.000.000	450x215x250	22.200	1,6	15	20.250	1.040	2.000	1.650	24.940
2x1.500.000	2x375x215x250	2x19.050	2x1,6	25	2x16.750	2.380	2.900	1.650	40.430
2x2.000.000	2x450x215x250	2x22.200	2x1,6	37,5	2x20.250	2.380	3.500	1.650	48.030

¹⁾ incl. isolatie, doch excl. rookkast

²⁾ voor stoomdruk tot 2 ato, per ketel ca. f 2000,— extra

³⁾ boven 1.000.000 kcal incl. ster-driehoeksschakeling

3. Exploitatiekosten nieuwe vlampijpketels

Voor een samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) met ketelhuis, enz. en voor de exploitatiekosten, met inbegrip van de kosten van brandstoffen en stoken, zij verwezen naar blad nr. **40.08** en **40.09**.

**Aanlegkosten oliebranders met toebehoren
voor gebruik van zware stookolie (3500 sec.)
(prijspeil najaar 1961)**

40.06

Samenst.: J. v. d. DOES
AUGUSTUS 1961
(zie alg. toelichting 84.01)

1. Omschrijving

Voor verwarmingsketels met natuurlijke trek is uitgegaan van een automatische roterende *brander* met een aan-uitregeling. Dit wil zeggen dat de *brander* bij de start onmiddellijk op volle capaciteit werkt en zonder overgang weer stopt. Voor verwarmingsketels met een afzuigventilator is van dezelfde *brander* uitgegaan, doch met een gedwongen lage start. De *brander* komt dan na inschakeling geleidelijk op volle capaciteit. Inschakelen van de *brander*, d.w.z. opeenvolgend branderventilator, ontsteking en olieaanvoer vindt plaats als de temperatuur van het ketelwater onder 80°C daalt. De *brander* wordt afgesteld op de benodigde hoeveelheid olie per uur. Het is gebruikelijk om een *brander* te kiezen waarvan de maximum capaciteit ongeveer een derde hoger is dan de behoefte bij normale ketelbelasting. De branders zijn voor de genoemde prijzen compleet geïnstalleerd met de benodigde schakel- en regelapparatuur en uitgevoerd met fotocel-vlambeveiliging; doch exclusief een — aan brandertype en ketel aan te passen — vuurvaste bemetseling.

Verondersteld is dat de *elektrische bedieningsinstallatie* (relais, schakelaars, veiligheden, controlelampen, e.d.) van een *brander* voor een éénvuurgangsketel is ondergebracht in een plaatstalen kast, een „lessenaar”. Voor twee branders, geplaatst voor een tweevuurgangsketel (hier Schotse ketels van 1.500.000 kcal/h en meer) is deze apparatuur op een paneel aan een wand van het ketelhuis aangebracht.

In de prijzen van het *olierondpompsysteem* (aangepast aan het verbruik van de branders) zijn begrepen een olie-pomp (tandradpomp met oliedichte asdoorvoering tot een olietemperatuur van 80°C), een circulatiepomp voor het olieverwarmingscircuit, een olieverwarmingsspiraal voor het pompbaar maken van de olie in de olietank, gemonteerd in een zuigklok (hierin kan de benodigde olie worden verwarmd van -10°C tot 25°C door middel van ketelwater) en een tegenstroomtoestel om de olie te verwarmen tot ca. 80°C .

De afgifte van warm water aan het verwarmingsbuisennet in de kassen wordt geregeld door een motorbediende *driewegsmengklep* die reageert op een thermostaat in het uitgaande water en op de ruimtethermostaat in de kassen. In deze berekening is dus ook voor de ketels met een geringe capaciteit van een motorbediende *driewegsmengklep* uitgegaan. Daar de branders aan- en uitschakelen, afhankelijk van de temperatuur van het ketelwater, wordt op deze wijze, onafhankelijk van de warmteafname, de keteltemperatuur — ter voorkoming van zwavelzuurvorming in de vlampijpen en rookkanalen — op peil gehouden. Wanneer de warmteafname te groot wordt, zodat de temperatuur van het ketelwater te laag zou worden, dan wordt de *driewegsmengklep* door een begrenzingsthermostaat gesloten. Het huis van de *driewegsmengklep* is in dit voorbeeld van gietijzer en het binnenwerk van roestvrij staal. De prijzen zijn met inbegrip van een modulerende regeling met elektromotor, een begrenzingsthermostaat voor de ketelwatertemperatuur en een thermostaat in het uitgaande water.

De afmetingen van de *olietanks* voor zware olie (3500 sec.) zijn zo gekozen dat zij steeds tenminste een pompbare hoeveelheid voor een verbruik van één week kunnen bevatten. De kleinere exemplaren moeten echter een minimum inhoud hebben van 15 ton in verband met de aflevering in 10-tons wagens. Er is uitgegaan van een staande ronde tank van eerste keus plaatijzer (bodem 5 mm, zijwand 4 mm en bovenkant 3 mm dik). De onderzijde van de tank is geasfalteerd, de rest is eenmaal met ijzermolie en eenmaal met aluminiumverf behandeld. Voor de dunne stookolie (HBO I of II) wordt een liggend tankje gebruikt waarvan de romp uit 3 mm en de einden uit 4 mm dik eerste keus plaatijzer zijn gemaakt. Het tankje is eveneens met ijzermolie en aluminiumverf behandeld. De dunne olie wordt gebruikt voor het op temperatuur brengen van de zware olie bij het starten aan het begin van het seizoen en na storingen.

2. Aanschaffings- en installatiekosten van oliebranders met toebehoren (voor zware olie)

Ketel- capaciteit	Ingest. brander cap.	Diam. meng- klep	Cap. elektr. inst.	Inhoud tank	Inhoud tank HBO	Prijzen								
						Brander met toeb.	Windkast met vuurv. bem.	Olierond- pomp- syst.	Meng- klep	Isol. leid.	Elektr. instal.	Tank	Tank HBO	Totaal
Kcal/h	kg/h	inch.	kW	ton	liter	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Schotse ketels met natuurlijke trek														
300.000	36,4	4	2,26	20	1.000	4.250	750	3.000	1.490	300	1.030	1.910	260	12.990
400.000	48,5	5	3,76	20	1.000	4.250	750	3.000	1.660	300	1.030	1.910	260	13.160
500.000	60,7	5	3,76	20	1.500	4.250	750	3.000	1.660	300	1.030	1.910	310	13.210
600.000	72,8	6	3,76	25	1.500	4.250	750	3.000	2.100	300	1.030	2.170	310	13.910
800.000	97,1	6	5,16	25	1.500	4.450	750	3.000	2.100	300	1.030	2.170	310	14.110
1.000.000	121,4	6	5,16	30	2.000	4.550	750	3.000	2.100	300	1.030	2.330	330	14.390
1.500.000	2x 91,0	6	9,86	35	2.000	2x4.450	1.500	3.250	2.100	325	1.500	2.490	330	20.395
2.000.000	2x121,4	6	9,86	40	2.000	2x4.550	1.500	3.250	2.100	325	1.500	2.800	330	20.905
2x1.500.000	4x 91,0	2x6	19,26	50	3.000	4x4.200	3.000	3.550	2x2.100	400	2.500	3.070	420	33.940
1 + 2.000.000	3x121,4	2x6	14,56	50	3.000	3x4.300	2.250	3.450	2x2.100	375	2.100	3.070	420	28.765
2x2.000.000	4x121,4	2x6	19,26	60	3.000	4x4.300	3.000	3.550	2x2.100	400	2.500	3.640	420	34.910

Nieuwe vlampijpketels met natuurlijke trek

150.000	18,2	4	2,26	15	1.000	4.250	750	3.000	1.490	300	1.030	1.650	260	12.730
200.000	24,3	4	2,26	15	1.000	4.250	750	3.000	1.490	300	1.030	1.650	260	12.730
300.000	36,4	5	2,26	20	1.000	4.250	750	3.000	1.490	300	1.030	1.910	260	12.990
400.000	48,5	5	3,76	20	1.000	4.250	750	3.000	1.660	300	1.030	1.910	260	13.160
500.000	60,7	5	3,76	20	1.500	4.250	750	3.000	1.660	300	1.030	1.910	310	13.210

Nieuwe vlampijpketels met afgasventilator

600.000	72,8	6	3,76	25	1.500	4.650	750	3.000	2.100	300	1.030	2.170	310	14.310
800.000	97,1	6	5,16	25	1.500	4.850	750	3.000	2.100	300	1.030	2.170	310	14.510
1.000.000	121,4	6	5,16	30	2.000	4.950	750	3.000	2.100	300	1.030	2.330	330	14.790
1.500.000	182,-	6	6,06	35	2.000	5.750	750	3.000	2.100	300	1.030	2.490	330	15.750
2.000.000	242,7	6	6,86	40	2.000	6.250	750	3.000	2.100	300	1.205	2.800	330	16.735
2x1.500.000	2x182,-	2x6	11,66	50	3.000	2x5.750	1.500	3.290	2x2.100	325	1.880	3.070	420	26.185
2x2.000.000	2x242,7	2x6	13,26	60	3.000	2x6.250	1.500	3.290	2x2.100	325	2.230	3.640	420	28.105

3. Gebruikskosten oliebranders

Voor een samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) en van de exploitatiekosten, met inbegrip van de kosten van brandstoffen en stoken, zij verwezen naar blad nr. **40.08** en **40.09**.

**Aanlegkosten oliebranders met toebehoren voor vlampijpketels
bij gebruik van lichte stookolie (H.B.O. II)
(prijspeil najaar 1961)**

40.07

Samenst.: J. v. d. DOES
OKTOBER 1961
(zie alg. toelichting 84.01)

1. Omschrijving

Wij hebben aangenomen dat het gebruik van lichte stookolie bij vlampijpketels slechts in aanmerking komt bij ketelcapaciteiten tot en met 600.000 kcal/h. Bij de berekening van de aanlegkosten van een stookinstallatie voor lichte olie (H.B.O. II) voor deze vlampijpketels is gesteld dat een dergelijke, relatief goedkopere oliestookinstallatie aangeschaft wordt uit financieringsoverwegingen en als tijdelijke voorziening bedoeld moet zijn. Om deze reden is er van uitgegaan dat de brander wordt geplaatst voor een vlampijpketel met een installatie, die wat betreft de ruimte in het ketelhuis, de diameter en de lengte van de schoorsteen, de capaciteit van de elektrische aansluitingen (o.a. voedingskabel) en de capaciteit van het noodstroomaggregaat is aangepast aan de eisen van het stoken van zware stookolie (3500 sec). Bij vervanging van deze oliestookinstallatie door een oliestookinstallatie voor zware olie is dan nog het volgende nodig;

- (1) een complete oliebranderinstallatie voor zware olie (3500 sec), d.w.z. oliebrander, windkast met vuurvaste bemetseling, olierondpompsysteem, elektrische installatie en isolatieleidingen van het rondpompsysteem;
- (2) een olietankje voor lichte olie (H.B.O. II), z.g. startolie;
- (3) bij een nieuwe vlampijpketel met een capaciteit van 600.000 kcal/h een afzuigventilator met elektrische aansluiting.

Voor verwarmingsketels met een capaciteit tot en met 500.000 kcal/h is uitgegaan van een automatische hoge druk *verstuuivingsbrander* met een aan-uitregeling. Dit wil zeggen, dat de brander bij de start onmiddellijk op volle capaciteit werkt en zonder overgang weer stopt. Voor verwarmingsketels met een capaciteit van 600.000 kcal/h is van dezelfde brander uitgegaan, doch met een gedwongen lage start. De brander komt dan na inschakeling geleidelijk op volle capaciteit. Inschakelen van de brander, d.w.z. opeenvolgend brander-ventilator, ontsteking en olieaanvoer, vindt plaats als de temperatuur van het ketelwater onder een vooraf ingestelde temperatuur daalt. De brander wordt afgesteld op de benodigde hoeveelheid olie per uur. Het is gebruikelijk om een brander te kiezen waarvan de maximum capaciteit ongeveer een vijfde hoger is dan de behoefte bij normale ketelbelasting. De branders zijn voor de genoemde prijzen compleet geïnstalleerd met de benodigde schakel- en regelapparatuur en uitgevoerd met een uitzwenkbaar branderhuis, een automatisch sluitende luchttoevoerklep bij stilstaande motor en een fotocelvlambeveiliging; doch exclusief een — aan brandertype en ketel aan te passen — vuurvaste bemetseling.

Verondersteld is, dat de elektrische bedieningsinstallatie van de brander op een paneel aan een wand van het ketelhuis is aangebracht.

De afgifte van warm water aan het verwarmingsbuisennet in de kassen wordt geregeld door een motorbediende *driewegsmengklep* die reageert op een thermostaat in het uitgaande water en op de temperatuur in de kassen. Daar de branders aan- en uitschakelen, afhankelijk van de temperatuur van het ketelwater, wordt op deze wijze, onafhankelijk van de warmteafname, de keteltemperatuur — ter voorkoming van zwavelzuurvorming in de vlampijpen en rookkanalen — op peil gehouden. Wanneer de warmteafname te groot wordt, zodat de temperatuur van het ketelwater te sterk zou dalen, dan wordt de driewegsmengklep door een begrenzingsthermostaat gesloten. Het huis van de driewegsmengklep is in de vermelde installatie van gietijzer en het binnenwerk van roestvrij staal. De prijzen zijn met inbegrip van de modulerende regeling met elektromotor, de begrenzingsthermostaat voor de ketelwatertemperatuur en de thermostaat in het uitgaande water.

In verband met de geringe waterinhoud van de nieuwe vlampijpketels en — zij het in mindere mate — van de Schotse ketels, is in deze berekening ook voor de ketels met een geringe capaciteit van een motorbediende driewegsmengklep uitgegaan.

De afmetingen van de *olietanks* voor dunne stookolie (H.B.O. II) zijn zo gekozen, dat zij steeds tenminste een pompbare hoeveelheid voor een verbruik van één week kunnen bevatten. De kleinere tanks moeten echter een minimum inhoud hebben van 15 ton in verband met de aflevering in 10-tons wagens. Er is uitgegaan van een staande ronde tank van eerste keus plaatijzer (bodem 5 mm, zijwand 4 mm en bovenkant 3 mm dik). De onderzijde van de tank is geasfalteerd, de rest is eenmaal met ijzermenie en eenmaal met aluminiumverf behandeld.

2. Aanschaffings- en installatiekosten van oliebranders met toebehoren (voor HBO II)

Ketel- capaciteit	Ingestelde brandercap.	Diameter mengklep	Capaciteit elektr. inst.	Inhoud tank	Prijzen					Extra invest. bij latere overgang van lichte op zware olie ¹⁾
					Brander met toebehoren	Bemetseling ov. mat. en inst.	Meng- klep	Olie- tank	Totaal	
Kcal/h	L/h	inch	kW	liter	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.	gld.
Schotse ketels										
300.000	39,6	4	0,4	20.000	1.800	750	1.490	1.910	5.950	9.590
400.000	52,8	5	0,8	20.000	2.150	750	1.660	1.910	6.470	9.590
500.000	66,—	5	0,8	20.000	2.150	750	1.660	1.910	6.470	9.640
600.000	79,2	6	1,8	25.000	3.040	750	2.100	2.170	8.060	9.640
Nieuwe vlampijketels										
150.000	19,8	4	0,2	15.000	1.500	750	1.490	1.650	5.390	9.590
200.000	26,4	4	0,4	15.000	1.490	750	1.490	1.650	5.690	9.590
300.000	39,6	4	0,4	20.000	1.800	750	1.490	1.910	5.950	9.590
400.000	52,8	5	0,8	20.000	2.150	750	1.660	1.910	6.470	9.590
500.000	66,—	5	0,8	20.000	2.150	750	1.660	1.910	6.470	9.640
600.000	79,2	6	1,8	25.000	3.040	750	2.100	2.170	8.060	10.540 ²⁾

¹⁾ Een eventuele restwaarde van de lichte oliebrander met toebehoren komt op dit bedrag in mindering.

²⁾ Inclusief afzuigventilator

3. Gebruikskosten oliebranders

Voor een samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) en van de exploitatiekosten, met inbegrip van de kosten van brandstoffen en stoken, zij verwezen naar blad nr. **40.08** en **40.09**

**Samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten van de
gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) met ketelhuis, enz.**

40.08

Samenst.: J. v. d. DOES
OKTOBER 1962
(zie alg. toelichting 84.01)

1. Investerings

Voor de investeringen per onderdeel zie de bladen **40.03** tot en met **40.07**.

2. Afschrijvingen en vernieuwingen

Bij de vaststelling van de afschrijvingen is ervan uitgegaan dat de kosten voor gedeeltelijke vernieuwingen uit de afschrijvingen worden bestreden. Dit geldt voor:

- de vlampijpen van de vlampijpketels;
- de oliebranders met toebehoren;
- de eterniet schoorsteen exclusief voet;
- het omleggen van metalen banden bij stenen schoorstenen;
- de noodstroomaggregaten;
- de roetafzuigers;
- de rookkasten van de schotse ketels;
- de afzuigventilatoren van de nieuwe vlampijpketels.

Deze kosten voor gedeeltelijke vernieuwingen zijn dus niet in het onderhoud begrepen.

3. Samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten voor capaciteiten van 600000 tot en met 4000000 kcal/h en een normaal verloop van de boekwaarde met de kosten van afschrijving en onderhoud

Capaciteit in kcal./h.	Investe- ringen in gld.	Gestelde boekwaarde in gld. na:					Afschrijving en onderhoud	Afschrijving
		10 jaar	10 jaar	20 jaar	20 jaar	30 jaar		
			na ver- van- gingen		na ver- van- gingen			
Schotse ketels, olie 3500 sec.								
600000	28500	10970	12080	4920	19980	7830	8,75% v/d boekw. plus f 540,—	9,5 % v/d boekw. minus f 70,—
800000	31190	11900	13300	5490	21750	8520	9 % v/d boekw. plus f 560,—	9,75% v/d boekw. minus f 110,—
1000000	34390	13100	14950	6320	23540	9310	9,25% v/d boekw. plus f 570,—	10 % v/d boekw. minus f 170,—
1500000	46350	17510	20290	8920	32210	12850	9,75% v/d boekw. plus f 650,—	10,5 % v/d boekw. minus f 350,—
2000000	50970	19570	23270	10680	35530	14620	10 % v/d boekw. plus f 590,—	10,75% v/d boekw. minus f 510,—
2 x 1500000	82500	31640	37190	17110	56780	23390	10 % v/d boekw. plus f 950,—	10,75% v/d boekw. minus f 820,—
1 + 2000000	75650	30340	35890	16500	51920	21640	10 % v/d boekw. plus f 910,—	10,75% v/d boekw. minus f 790,—
2 x 2000000	91630	33860	41260	18790	61590	25310	10 % v/d boekw. plus f 1020,—	10,75% v/d boekw. minus f 880,—
Nieuwe vlampijpketels met afzuigventilator, olie 3500 sec.								
600000	31400	11800	13800	3820	20195		7 % v/d boekw. plus f 940,—	7,6 % v/d boekw. plus f 340,—
800000	34400	12630	15100	4100	21365		7,25% v/d boekw. plus f 1010,—	7,85% v/d boekw. plus f 360,—
1000000	36590	13120	16110	4320	22555		7,5 % v/d boekw. plus f 1060,—	8,10% v/d boekw. plus f 370,—
1500000	41960	14660	18860	5260	26010		8 % v/d boekw. plus f 1150,—	8,6 % v/d boekw. plus f 350,—
2000000	47300	16490	21860	6140	29410		8 % v/d boekw. plus f 1300,—	8,6 % v/d boekw. plus f 400,—
2 x 1500000	74480	25960	34360	9640	45290		8 % v/d boekw. plus f 2050,—	8,6 % v/d boekw. plus f 630,—
2 x 2000000	85590	29860	40600	11560	52800		8 % v/d boekw. plus f 2350,—	8,6 % v/d boekw. plus f 720,—

4. Samenvatting van de aanschaffings- en installatiekosten voor capaciteiten van 100000 tot en met 600000 kcal/h en een normaal verloop van de boekwaarde met de kosten van afschrijving en onderhoud

Capaciteit in kcal/h	Investe- ringen in gld.	Gestelde boekwaarde in gld. na:					Afschrijving en onderhoud	Afschrijving
		10 jaar	10 jaar na vervan- gingen	20 jaar	20 jaar na vervan- gingen	30 jaar		
Ledenketels, cokes								
100000	4080	590					5,5 % v/d boekw. plus f 280,—	5,5 % v/d boekw. plus f 220,—
150000	4710	630					5,5 % v/d boekw. plus f 327,50	5,5 % v/d boekw. plus f 260,—
200000	5470	750					5,5 % v/d boekw. plus f 375,—	5,5 % v/d boekw. plus f 300,—
300000	7050	940					5,5 % v/d boekw. plus f 480,—	5,5 % v/d boekw. plus f 390,—
400000	8420	1170					5,5 % v/d boekw. plus f 565,—	5,5 % v/d boekw. plus f 460,—
500000	10350	1810					6,0 % v/d boekw. plus f 610,—	6,0 % v/d boekw. plus f 490,—
600000	11210	1962					6,0 % v/d boekw. plus f 665,—	6,0 % v/d boekw. plus f 530,—
Ledenketels, nootjes IV								
100000	5370	930					5,5 % v/d boekw. plus f 345,—	5,5 % v/d boekw. plus f 270,—
150000	5960	1030					5,5 % v/d boekw. plus f 380,—	5,5 % v/d boekw. plus f 300,—
200000	6770	1170					5,5 % v/d boekw. plus f 430,—	5,5 % v/d boekw. plus f 340,—
300000	8620	1520					5,5 % v/d boekw. plus f 535,—	5,5 % v/d boekw. plus f 430,—
400000	10170	1770					5,5 % v/d boekw. plus f 630,—	5,5 % v/d boekw. plus f 510,—
500000	12600	2140					6,5 % v/d boekw. plus f 710,—	6,5 % v/d boekw. plus f 570,—
600000	13890	2350					6,5 % v/d boekw. plus f 780,—	6,5 % v/d boekw. plus f 630,—
Schotse ketels, olie 3500 sec.								
300000	21970	8850	9410	3090	15520	5890	6,75% v/d boekw. plus f 700,—	7,5 % v/d boekw. plus f 170,—
400000	23580	9340	10090	3630	16410	6310	7,5 % v/d boekw. plus f 640,—	8,25% v/d boekw. plus f 90,—
500000	24720	9830	10760	4240	17260	6840	8,0 % v/d boekw. plus f 570,—	8,75% v/d boekw. plus f 10,—
600000	28500	10970	12080	4920	19980	7830	8,75% v/d boekw. plus f 540,—	9,5 % v/d boekw. minus f 70,—
Nieuwe vlampijpketels met natuurlijke trek, olie 3500 sec.								
150000	21220	8280	8780	1670	13545		5,75% v/d boekw. plus f 800,—	6,5 % v/d boekw. plus f 340,—
200000	21760	8370	9030	1940	14085		5,85% v/d boekw. plus f 820,—	6,6 % v/d boekw. plus f 350,—
300000	23670	8940	9940	2110	14760		6,0 % v/d boekw. plus f 890,—	6,75% v/d boekw. plus f 380,—
400000	25270	9430	10760	2410	15585		6,25% v/d boekw. plus f 920,—	7,0 % v/d boekw. plus f 380,—
500000	26320	9850	11520	2870	16615		6,50% v/d boekw. plus f 920,—	7,25% v/d boekw. plus f 350,—
Nieuwe vlampijpketel met afzuigventilator, olie 3500 sec.								
600000	31400	11800	13800	3820	20195		7 % v/d boekw. plus f 940,—	7,6 % v/d boekw. plus f 340,—
Schotse ketels, H.B.O. II								
300000	14930	6630	16790	6470	9600	3180	6,75% v/d boekw. plus f 440,—	7,5 % v/d boekw. plus f 30,—
400000	16890	7070	17410	6730	10210	3690	7,5 % v/d boekw. plus f 430,—	8,25% v/d boekw. plus f 10,—
500000	17980	7440	18010	7140	10860	4280	8 % v/d boekw. plus f 415,—	8,75% v/d boekw. minus f 35,—
600000	22650	9110	19870	7790	13550	5460	8,75% v/d boekw. plus f 375,—	9,5 % v/d boekw. minus f 115,—
Nieuwe vlampijpketels met natuurlijke trek, H.B.O. II								
150000	13880	5390	15480	5350	7920		5,75% v/d boekw. plus f 115,—	6,5 % v/d boekw. plus f 225,—
200000	14720	5750	16000	5460	8310		5,9 % v/d boekw. plus f 120,—	6,6 % v/d boekw. plus f 225,—
300000	16630	6590	17180	5710	9060		6 % v/d boekw. plus f 160,—	6,75% v/d boekw. plus f 225,—
400000	18580	7332	18260	6030	9910		6,25% v/d boekw. plus f 195,—	7 % v/d boekw. plus f 225,—
500000	19580	8131	19440	6610	11050		6,5 % v/d boekw. plus f 300,—	7,25% v/d boekw. plus f 150,—
Nieuwe vlampijpketel met afzuigventilator, H.B.O. II								
600000	24650	10100	22040	7560	14230		6,9 % v/d boekw. plus f 360,—	7,6 % v/d boekw. plus f 150,—

Voor de specificatie van de aanschaffings- en installatiekosten en voor de berekening van de afschrijvingen en het onderhoud zie de bladen **40.03** tot en met **40.08**.

1. Capaciteit

Een discutabel punt is het vaststellen van de capaciteit (in kcal per uur) van een bepaalde ketel. Doet men dit voorzichtig, of – wat op hetzelfde neerkomt – neemt men de geïnstalleerde noem-capaciteit aan de ruime kant, dan is het gevolg dat men zonder – of met een gering – rendementsverschil over een zekere overcapaciteit beschikt. Dit brengt mee, dat men snel een hogere temperatuur kan bereiken. Hieraan wordt de laatste tijd steeds meer betekenis toegekend. In de oude belastingsnorm van 12000 kcal per m² V.O. voor met olie gestookte Schotse ketels was deze overcapaciteit duidelijk aanwezig. Deze norm liet dus een 'overbelasting' gemakkelijk toe. Bij een gelijke noem-capaciteit zou dan de Schotse ketel uit teelttechnisch oogpunt schijnbaar belangrijke voordelen bieden.

Thans wordt in de praktijk een belasting van 13500 kcal per uur per m² V.O. als normaal beschouwd. Blijkbaar laat ook deze norm nog wel ruimte over voor een teelttechnisch gewenste tijdelijk zwaardere belasting. De belastbaarheid van de nieuwe vlampijpketels is door de fabriek veelal reeds scherper gesteld. Dit komt de vergelijkbaarheid ten goede.

Hoe de werkelijke capaciteiten van de verschillende keteltypen ook beoordeeld moge worden, het sluit bij de praktijk aan indien gesteld wordt, dat – bij een theoretisch gewenste capaciteit van 180 kcal per uur per m² vroege stooktomaten – de op een ketel aangesloten oppervlakte kassen zo groot is alsof de ledenketel 8000 kcal/h per m² V.O., de Schotse ketel 13500 kcal per m² V.O. en de nieuwe vlampijpketels de door de fabrikant genoemde aantallen kcal/h steeds kunnen leveren. Of de genoemde 180 kcal/h per m² kasoppervlakte ook werkelijk beschikbaar kan zijn, kan hier in het midden worden gelaten.

2. Rendement en brandstoffen

Bij cokesketels, en in mindere mate ook de nootjesketels (i.v.m. afzuigventilator), brengen keteltype en aard van de brandstof mee, dat het ketelwater minder snel op temperatuur kan komen. Teelttechnisch is dit minder gewenst. Deze minder snelle reactie zou tot een wat geringer brandstofverbruik leiden; aan de andere kant is het rendement van deze ketels niet gelijk aan dat van de met olie gestookte vlampijpketels en treden bovendien bij de ledenketels extra warmteverliezen op in de perioden dat de gewassen geen warmte behoeven. Voorts kan de capaciteit van de ketel enige tijd na het schoonmaken door slakvorming vrij sterk dalen. Volgens waarnemingen is het brandstofverbruik van de verschillende keteltypen bij overigens gelijke omstandigheden zodanig dat, wanneer met oliestoken 100 kg zware olie (3500 sec.) of 108,4 l H.B.O. II verstoekt wordt, bedrijven met ledenketels gemiddeld ca. 132 kg nootjes IV of ca. 149 kg cokes verbruiken. De genoemde hoeveelheid olie levert, bij gebruik in de hiervoor geëigende installaties, een grotere netto-hoeveelheid calorieën dan de genoemde hoeveelheden nootjes IV en cokes. De reeds gereleveerde teelttechnische voordelen mogen hierbij niet uit het oog worden verloren.

Voor de hiernavolgende berekeningen is uitgegaan van het verbruik van de meest gangbare soorten brandstoffen voor de teelt van vroege stooktomaten, die geplant zijn in de periode van 15 januari tot 10 februari en waarvan voor 1 juni ten minste 3 kg tomaten per m² zijn geoogst.

Voor de kosten van de brandstoffen zijn de prijzen aangehouden, die golden in het eerste kwartaal van 1962. Deze prijzen zijn als volgt:

mijncookes	f 85,— per ton
magere nootjes IV	f 91,— per ton
zware olie '3500 sec. redw. I'	f 62,40 per ton
H.B.O. II	f 106,— per 1000 l

Het verbruik van H.B.O. II in oliestookinstallaties voor zware olie (3500 sec.), z.g. startolie, is in het totale olieverbbruik opgenomen. Voor de hogere kosten van deze H.B.O. II is f 6,— per jaar per 100.000 kcal/uur ketelcapaciteit berekend.

3. Elektrische energie

Bij de gestelde teeltwijze en het daaraan aangepaste brandstofverbruik is het verbruik van elektrische energie voor het distributienet nog afhankelijk van:

- het vermogen van de elektromotoren van de circulatiepompen;
- het wel of niet uitschakelen van de circulatiepompen na het sluiten van de mengkleppen;
- de warmte-afneming per tijdseenheid, mede afhankelijk van de weersomstandigheden.

Voor de kosten van levering van elektrische energie zijn de in 1962 geldende tarieven van het elektriciteitsbedrijf 'Delfland' te Delft aangehouden. Hierbij is er van uitgegaan, dat op het bedrijf een elektrische aansluiting aanwezig is. Alleen de extra kosten, die gemaakt moeten worden om de aansluiting geschikt te maken voor de elektrische apparatuur van de verwarming, zijn als kosten voor de stookinstallaties berekend.

4. Arbeid

Het gemiddelde uurloon voor de stookarbeid is, overeenkomstig de collectieve arbeidsovereenkomst voor de tuinbouw in het gebied Den Haag-Delft-Rotterdam voor het contractjaar 1962-1963, berekend op f 2,95 per uur.

5. Gemiddelde jaarlijkse kosten in de eerste 10 jaar van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) met ketelhuis, enz. voor verwarmingscapaciteiten van 600.000 tot en met 4.000.000 kcal/h.

Capaciteit in kcal/h	Afschrij- ving gem. eerste 10 jaar	Onderhoud gem. eerste 10 jaar	Brandstoffen		Elektriciteit		Arbeid	Totaalkosten			
			hoeveelh. in tonnen	bedrag	warmte- bron	distribu- tienet		exclusief rente	bij 4% rente	bij 8% kap. rend.	bij 16% kap. rend.
Schotse ketels, olie 3500 sec.											
600000	1753	466	(132)	8273	305	326	207	11330	12173	13057	14928
800000	1928	513	(176)	11030	374	639	207	14691	15612	16576	18617
1000000	2129	568	(220)	13788	374	834	236	17929	18943	19990	22260
1500000	2883	769	(330)	20682	597	1143	295	26369	27731	29158	32193
2000000	3140	845	(440)	27576	597	1306	295	33759	35265	36849	40190
2 x 1500000	5086	1385	(660)	41364	1038	2288	443	51577	54020	56576	62012
1 + 2000000	4870	1305	(660)	41364	819	2288	384	51030	53371	55820	61030
2 x 2000000	5439	1459	(880)	55152	1038	2614	443	66145	68752	71493	77324
Nieuwe vlampijketels met afzuigventilator, olie 3500 sec.											
600000	1960	472	(132)	8273	404	326	207	11642	12567	13539	15611
800000	2175	511	(176)	11030	474	635	207	15032	16041	17098	19351
1000000	2347	544	(220)	13788	524	834	236	18273	19322	20462	22851
1500000	2730	634	(330)	20682	637	1143	236	26062	27287	28552	31296
2000000	3081	713	(440)	27576	737	1306	236	33649	35020	36467	39558
2 x 1500000	4852	1125	(660)	41364	1119	2288	325	51073	53247	55492	60358
2 x 2000000	5573	1291	(880)	55152	1319	2641	325	66274	68772	71353	76946

6. Gemiddelde jaarlijkse kosten in de eerste 10 jaar van de gehele verwarmingsinstallatie (excl. buizenet) met ketel-huis, enz. voor verwarmingscapaciteiten van 100000 tot en met 600000 kcal/h.

Capaciteit in kcal/h	Afschrij- ving gem. eerste 10 jaar	Onderhoud gemidd. eerste 10 jaar	Brandstoffen		Elektriciteit		Arbeid	Totaalkosten			
			hoeveelh. in tonnen 1)	bedrag	warmte- bron	distribu- tienet		exclusief rente	bij 4% rente	bij 8% kap. rend.	bij 16% kap. rend.
Ledenketels, cokes											
100000	349	60	(33)	2805	2	49	428	3693	3798	3911	4161
150000	408	68	(49,5)	4208	2	65	531	5282	5402	5531	5814
200000	472	75	(66)	5610	2	98	605	6862	7002	7152	7483
300000	611	90	(99)	8415	2	146	738	10002	10181	10374	10798
400000	725	105	(132)	11220	2	195	870	13117	13333	13563	14069
500000	854	120	(165)	14025	3	228	974	16204	16475	16768	17407
600000	925	135	(198)	16830	3	326	1092	19311	19607	19921	20614
Ledenketels, nootjes IV											
100000	444	75	(29)	2639	32	49	150	3389	3530	3681	4013
150000	493	80	(43,5)	3959	32	65	186	4815	4971	5139	5506
200000	560	90	(58)	5278	32	98	212	6270	6442	6638	7055
300000	720	105	(87)	7917	68	147	258	9215	9441	9685	10218
400000	840	120	(116)	10556	39	195	305	12105	12371	12660	13289
500000	1056	140	(145)	13195	63	228	341	15023	15342	15697	16473
600000	1164	150	(174)	15834	130	326	382	17986	18338	18729	19580
Schotse ketels, olie 3500 sec.											
300000	1312	416	(66)	4136	274	146	207	6491	7147	7840	9306
400000	1424	429	(88)	5515	304	195	207	8074	8775	9512	11076
500000	1490	433	(110)	6894	304	227	207	9555	10292	11069	12703
600000	1753	466	(132)	8273	305	326	207	11330	12173	13057	14928
Nieuwe vlampijpketels met natuurlijke trek, olie 3500 sec.											
150000	1294	350	(33)	2068	274	65	207	4258	4887	5548	6954
200000	1339	358	(44)	2758	274	98	207	5034	5676	6349	7787
300000	1473	389	(66)	4136	274	146	207	6625	7320	8049	9604
400000	1584	411	(88)	5515	304	195	207	8216	8958	9734	11393
500000	1648	436	(110)	6894	304	228	207	9717	10490	11299	13027
Nieuwe vlampijpketel met afzuigventilator, olie 3500 sec.											
600000	1960	472	(132)	8273	404	326	207	11642	12567	13539	15611
Schotse ketels, H.B.O. II											
300.000	830	330	(71,7)	7600	51	146	147,50	9105	9561	10038	11046
400000	982	331	(95,6)	10134	100	195	147,50	11890	12399	12932	14061
500000	1055	347	(119,5)	12667	100	228	147,50	14545	15086	15653	16853
600000	1354	374	(143,4)	15200	225	325	147,50	17626	18302	19012	20518
Nieuwe vlampijpketels, met natuurlijke trek, H.B.O. II											
150000	848	268	(35,8)	3795	26	65	147,50	5150	5561	5993	6912
200000	897	270	(47,8)	5066	51	98	147,50	6530	6966	7425	8400
300000	1004	298	(71,7)	7600	51	146	147,50	9247	9742	10261	11365
400000	1124	324	(95,6)	10134	100	195	147,50	12025	12578	13158	14391
500000	1145	347	(119,5)	12667	100	228	147,50	14635	15225	15842	17150
Nieuwe vlampijpketel met afzuigventilator, H.B.O. II											
600000	1455	381	(143,4)	15200	325	325	147,50	17834	18573	19348	20992

1) Voor H.B.O. II: $\times 1000$ l.

1. De installatie

Voor het doseren van kunstmest via de regenleiding moet de bestaande installatie worden uitgebreid met de volgende apparatuur: reservoirs voor opslag van de geconcentreerde meststofoplossingen, een buizenstelsel met kranen om een keuze te kunnen maken uit drie groepen meststoffen, een regelkraan om de te doseren hoeveelheid te kunnen instellen, een doseerinrichting, een meetbuis en een concentratiemeter.

Gelijktijdig met het gietwater wordt een bepaalde hoeveelheid van de geconcentreerde meststofoplossing aangezogen. De vermenging vindt plaats in de pomp. Een gedeelte van het gemengde gietwater stroomt door een meetbuis, die parallel aan de persleiding van de pomp is gemonteerd, waar door middel van twee elektroden de elektrische geleidbaarheid (weerstand) wordt gemeten. Deze geleidbaarheid is een maatstaf voor de concentratie van de meststoffen in het gietwater, en wordt in atmosferen osmotische druk aangegeven op de concentratiemeter. Bij het instellen van de gewenste concentratie, door middel van de regelkraan tussen aanzuigbuis en reservoir, moet rekening worden gehouden met de osmotische druk van het gietwater zelf. Tevens moet, afhankelijk van de temperatuur van het gietwater, de temperatuur-correctieknop worden versteld om foutieve aanwijzing van de meter te voorkomen.

De reservoirs, die een inhoud hebben van 500 l., zijn vervaardigd van eterniet, waardoor de aanschaffingsprijs laag is. Dit materiaal is vrij goed bestand tegen inwerking door de meststoffen, doch wordt na enige jaren hard en bros, zodat voorzichtige behandeling noodzakelijk is.

2. Investeringskosten

Uitgegaan is van een bestaande giet- en beregeningsinstallatie, die aan normale eisen voor het beregenen van de betreffende oppervlakte kassen en warenhuizen voldoet. Tevens is aangenomen, zoals meestal het geval is, dat de stand van het aan te zuigen gietwater lager is dan de laagste stand van de meststoffenoplossing in de reservoirs, zodat een ejecteur (aanschaffingskosten incl. montage f 60,-) overbodig is.

De aanschaffingskosten van de concentratiemeter met een temperatuurcorrector en drie reservoirs, elk met een inhoud van $\frac{1}{2}$ m³ (500 l.), bedragen in totaal f 1050,- incl. montage en plaatsing.

3. Jaarkosten

De jaarkosten zijn berekend voor een kasoppervlakte van resp. 3000 m², 6000 m² en 12000 m². Daar de meststoffen, die gestrooid worden, in het algemeen veel onzuiverheden bevatten, zou bij toediening hiervan door middel van de regeninstallatie vervuiling van bladeren en vruchten ontstaan, hetgeen nadelig is voor de assimilatie en de kwaliteitsbeoordeling van de vruchten. Bij de berekening van de jaarkosten is daarom uitgegaan van het gebruik van speciale zuivere meststoffen, waarvan de meerkosten ca. f 24,50 per 100 kg bedragen. Het verbruik van kunstmest voor bijmesting kan gesteld worden op gemiddeld 17½ kg per 100 m² per jaar.

Bij de berekening van de arbeidsbesparing is aangenomen dat zonder gebruik van de concentratiemeter, zeven maal wordt bijgemest. De arbeidskosten zijn berekend tegen f 4,50 per uur.

¹ Werktruigbouwkundige bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

Tabel 1: Jaarkosten van een concentratiemeter bij kasoppervlakten van resp. 3000 m², 6000 m² en 12000 m² (in guldens)

	3 000 m ²	6 000 m ²	12 000 m ²
Rente, 5 % van 60 % van f 1050,-	32,-	32,-	32,-
Afschrijving, 10 % van f 1050,-	105,-	105,-	105,-
Onderhoud	20,-	20,-	20,-
Extra kosten kunstmest en elektriciteit	129,-	258,-	515,-
Totaal	286,-	415,-	672,-
af: arbeidsbesparing	39,-	78,-	156,-
Kosten per jaar voor gehele oppervlakte	247,-	337,-	516,-
Kosten per jaar per 100 m ²	8,23	5,62	4,30

4. Teelttechnische voordelen

- a. De verdeling van de meststoffen is beter dan van kunstmest die tussen de gewassen wordt uitgestrooid.
- b. De meststoffen kunnen worden toegediend in een voor de planten direkt opneembare concentratie.
- c. De installatie is mede geschikt voor toediening van meststoffen via het blad, b.v. van mangaan en magnesium alsmede van fosfor op sterk ijzerhoudende gronden.

1. De installatie

De regenautomaat is in feite geen automaat, daar de tuinder zelf moet bepalen wanneer, in welke mate en waar beregend moet worden. Daar de regenautomaat slechts het vooraf ingestelde programma afwerkt, zou de benaming „programma-schakelaar” juister zijn.

De regenautomaat biedt de volgende mogelijkheden:

- a. het instellen van een beregeningsprogramma per kas of afdeling
- b. het instellen van de berekeningstijd; minimaal 4 sec., maximaal 60 min.
- c. repeteermogelijkheid van het programma; 1, 2, 3 of 4 maal en oneindig
- d. vooraf instelbaar tijdstip waarop het programma moet beginnen; maximaal 24 uur van te voren.

Capaciteit en opvoerhoogte van de pomp.

De capaciteit van de pomp is afhankelijk van het aantal sproeiers dat gelijktijdig gebruikt wordt, en van de capaciteit van deze sproeiers. In het algemeen is de gemiddelde capaciteit per sproeier $3\frac{1}{2}$ l. per minuut. Uitgaande van een kaslengte van 36 m met een pootafstand van 3 m en 2 sproeiers per poot (groenteteelt), zijn op de sproeileiding 24 sproeiers gemonteerd. Indien gelijktijdig met 3 leidingen beregend wordt, dient de capaciteit per uur dus te zijn: $3 \times 24 \times 3,5 \times 60 = 15120$ l. Gelijktijdig beregenen met meer dan 3 leidingen is praktisch niet mogelijk, omdat dan het drukverlies in de elektrische kraan te groot wordt. Om de installatie naar behoren te laten functioneren is tijdens het beregenen een druk van 2 ato op de eerste sproeier vereist.

De grootste verliezen aan opvoerhoogte tot de eerste sproeidop, worden veroorzaakt door wrijvingsweerstand; slechts een klein gedeelte wordt gebruikt om het hoogteverschil tussen sloot en regenleiding te overbruggen. De wrijvingsweerstand treden op in filter, voetklep, hoofdleiding, aftakking met kniestuk, elektrische kraan en verdeelleiding waaraan de regenleidingen gemonteerd zijn. Het drukverlies bij de elektrische kranen is 6 à 8 maal groter dan bij handbediende kranen. De overige drukverliezen kunnen bij benadering gesteld worden op 6 m W.K. Een juiste waarde hiervoor is niet te geven, daar niet alle regenleidingen even ver van de pomp verwijderd zijn. Het hoogteverschil tussen slootpeil en regenleiding kan gesteld worden op ± 3 m. Voor de opvoerhoogte van de pomp komt men dan tot de volgende opstelling:

druk op eerste sproeier	20,— m.W.K.
drukverlies elektrische kraan	2,75 „
hoogteverschil	3,— „
overige drukverliezen	6,— „
totale opvoerhoogte	31,75 m.W.K.

Daar de pompmotor altijd een groter vermogen heeft dan 3 pk, is een sterddriehoekschakelaar noodzakelijk om bij het starten van de pomp de aanloopstromen binnen redelijke grenzen te houden. Deze schakelaar heeft drie standen, t.w. uit-, ster- en driehoekstand. In de sterstand is de impedantie van de motor groter dan in de driehoekstand en is de stroom daardoor kleiner. De schakelaar wordt automatisch bediend.

¹ Werktuigbouwkundige bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

De elektrische kraan.

De elektrische kraan is een zg. servo-kraan, d.w.z. het commando is elektrisch, maar het openen en sluiten wordt verricht door de pompdruk. Het servo-mechanisme van deze kranen is gevoelig voor vervuiling, zodat aan het filteren van het gietwater hoge eisen gesteld moeten worden.

2. Investeringskosten

Voor de berekening hiervan is er van uitgegaan dat een gietinstallatie aanwezig is waarvan de pomp een capaciteit heeft van 16 000 l. per uur en een opvoerhoogte van tenminste 30 m.W.K. (3 ato), zodat alleen de aanschaffingskosten van de programma-schakelaar, elektrisch bestuurd kranen (doorlaatopening 1½") en een sterdriehoekschakelaar incl. leidingen en montage zijn opgenomen. Per kraan wordt een kasoppervlakte van 350 m² gelijktijdig berekend, nl. drie warenhuiskappen van 36 m lengte elk en een kapspanning van 3,2 m.

Tabel 1: Investeringskosten voor een regenautomaat voor een kasoppervlakte van resp. 3000 m², 6000 m² en 12000 m².

	3 000 m ²	6 000 m ²	12 000 m ²
Programma-schakelaar	1 300	1 300	1 800
Elektrisch bestuurd kranen	990	1 980	3 850
Automatische sterdriehoekschakelaar	260	260	260
Totale investering	2 550	3 540	5 910
Idem per 100 m ² kas	85	59	49,25

3. Jaarkosten

Voor de berekening van de jaarkosten is de afschrijving van de programma-schakelaar gesteld op 10 % en van de sterdriehoekschakelaar en de elektrisch bestuurd kranen op 6⅔ %.

Tevens is in tabel 2 de arbeidsbesparing t.o.v. berekening met handbediende kranen opgenomen, die gesteld kan worden op ruim 2 uur per 100 m² kas per jaar. Bij de berekening van deze arbeidsbesparing is er van uitgegaan dat per jaar voor hoofd- en nateelt 500 l. water per m² nodig is voor beregening en 200 l. water per m² voor het doorspoelen van de grond. Het aantal arbeidsuren voor de handbediende kranen is gesteld op ⅓ van de berekeningstijd en op 10 % van de doorspoeltijd.

Tabel 2: Jaarkosten van een regenautomaat voor een kasoppervlakte van resp. 3000 m², 6000 m² en 12000 m².

	3 000 m ²	6 000 m ²	12 000 m ²
Rente	77	106	177
Afschrijving	213	279	454
Onderhoud	91	127	205
Elektriciteit	1	2	4
Totale kosten	382	514	814
Idem per 100 m ² kas	12,70	8,60	7,-
Arbeidsbesparing per 100 m ² kas	10,95	10,95	10,95

4. Teelttechnische voordelen

- Het beregenen kan worden uitgevoerd op tijden die voor het gewas het gunstigst zijn, ook tijdens de weekends.
- Het beregenen en doorspoelen kan nu meerdere malen, zonder extra arbeidstijd en kosten, worden uitgevoerd, hetgeen gunstig is voor de structuur en de waterhuishouding van de grond.
- De relatieve luchtvochtigheid kan op eenvoudige wijze – en daardoor tijdig en meerdere malen per dag – worden verhoogd.

1. De installatie

De glasreiniging, die plaats heeft door middel van beregening, heeft ten doel het beschikbare daglicht, vooral tijdens de wintermaanden, ten volle te kunnen benutten. De frequentie van de beregening is afhankelijk van de weersgesteldheid en de vervuiling van het glas, doch kan gemiddeld gesteld worden op éénmaal per 3 dagen, gedurende 5 minuten. Het reinigende effect is 's morgens het grootst omdat het glas dan nog nat is en het vuil zich dan gemakkelijk laat verwijderen. Ook is beregening bij windstil weer aan te bevelen, daar het bereik van de sproeiers reeds bij een zeer matige wind ongunstig wordt beïnvloed.

a. De keuze van de sproeiers

Bij de keuze van de sproeiers dient met de volgende eisen rekening te worden gehouden:

- om het aantal sproeiers zo klein mogelijk te kunnen houden moet het bereik per sproeier groot zijn.
- de druppels moeten groot zijn, daar uit praktijkervaring blijkt dat grote druppels het glas beter reinigen
- de vereiste werkdruk van de sproeiers mag niet hoger zijn dan 2,5 ato, omdat de sproeiers moeten kunnen worden aangesloten op de bestaande gietinstallatie.

Rekening houdende met deze eisen, is voor de berekening uitgegaan van sproeiers van 12 mm $\varnothing$, een werkdruk van 2,5 ato, een capaciteit van 8,55 m³ per uur en een bereik van 22 m bij windstil weer. Door de grote boring en de vrij lage druk, is de druppelgrootte ruim voldoende. Een grotere capaciteit is niet mogelijk omdat hiervoor een grotere pompdruk is vereist, die niet door de bestaande gietinstallatie geleverd kan worden. Het aanschaffen van een grotere pomp alleen voor de glasreiniging heeft geen zin, omdat bij een druk van bijv. 3,5 ato op de sproeiers de capaciteit weliswaar stijgt tot 10,1 m³ per uur, maar het bereik slechts toeneemt met 1,5 m, zodat dit nauwelijks invloed heeft op het benodigde aantal sproeiers.

b. De plaatsing van de sproeiers op de kas

Voor de plaatsing van de sproeiers kunnen 3 methoden gevolgd worden:

- in de goot. Dit vraagt veel arbeid als gevolg van laswerkzaamheden aan de goot en het verwijderen en weer opnieuw inzetten van het glas (2 ramen). Daarnaast wordt de waterafvoer belemmerd als de kas naar één zijde afloopt, hetgeen echter kan worden ondervangen indien de sproeileiding in de zijkant van de goot geplaatst wordt.
De voordelen van deze plaatsing zijn: zeer goede afdichting tussen kas en standpijp; de beschikbare druk is ca. 0,1 ato groter dan bij plaatsing in de nok (hoogteverschil), geen kans op glasbreuk door schudden van de pijp tengevolge van waterslag.
- juist naast de goot. Deze plaatsing vraagt weliswaar minder arbeid, doch een goede afdichting tussen glas en standpijp is niet op eenvoudige en goedkope wijze te verwezenlijken, terwijl de kans op glasbreuk door waterslag groot blijft. Dit laatste kan men ondervangen door de standpijp in de gootrand vast te lassen.
- in de nok. Dit vraagt minder arbeid, doch ook hier is de afdichting tussen glas en standpijp niet eenvoudig en is de kans op glasbreuk door waterslag groot.

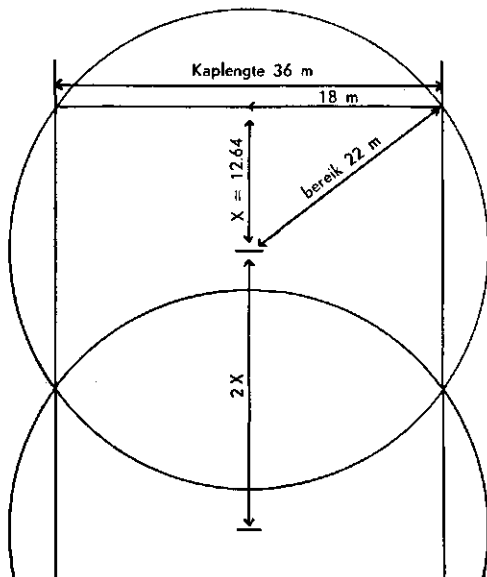
Voor de berekeningen is uitgegaan van plaatsing in de goot.

¹ Werktuigbouwkundige bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

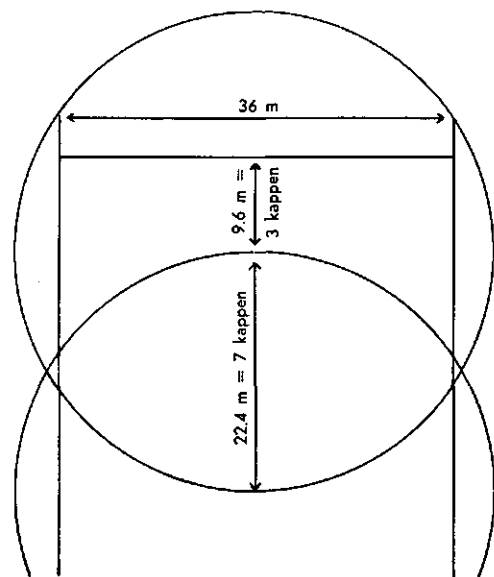
c. Het aantal sproeiers per oppervlakteëenheid

Bij de berekening van het aantal sproeiers is geen rekening gehouden met een gelijkmatige neerslaghoogte (een gelijkmatige neerslaghoogte zou de installatie nl. aanmerkelijk duurder maken). Hoofdzak is dat overal op de kas water valt. De sproeiers worden geplaatst in de goot in het midden van de kap, terwijl de afstand van de eerste sproeiers tot de zijgevel zodanig moet zijn dat de hoek van de kas juist bereikt kan worden. Bij een kaplengte van 36 m, waarvan bij de berekeningen is uitgegaan, is de theoretische afstand van de eerste sproeier tot de zijgevel $12,64 \text{ m}^1$ en de theoretische onderlinge sproeierafstand $2 \times 12,64 = 25,28 \text{ m}$ (zie tekening 1). De sproeierafstand moet echter altijd een veelvoud zijn van de kapbreedte (in dit geval 3,20 m) zodat bij een theoretische afstand van 25,28 m, de werkelijke onderlinge afstand slechts 7 kappen = 22,4 m kan bedragen (zie tekening 2).

Tekening 1: Theoretische berekening sproeierafstand

Tekening 2: Berekening sproeierafstand bij kapbreedte van 3,20 m

Aldus berekend is het aantal benodigde sproeiers:

- 4 bij een kasoppervlakte van 3000 m^2
- 8 bij een kasoppervlakte van 6000 m^2
- 15 bij een kasoppervlakte van 12000 m^2

d. Aansluiting van de sproeiers op de gietinstallatie

De sproeiers worden met een handbediende kraan of bij automatische installaties met een elektrische kraan op de transportleiding aangesloten. Deze leiding ligt gewoonlijk langs de kopgevels. Daar de sproeiers boven de goot in het midden van de kap worden geplaatst, is voor elke sproeier een aanvoerleiding nodig vanaf de transportleiding van ca. 18 m lengte en een diameter van 2".

Een elektrische kraan geeft bij een sproeicapaciteit van $8,55 \text{ m}^3$ per uur een drukverlies van 1,65 m w.k.

¹ Vlg's stelling van Pythagoras: afstand is de wortel uit het kwadraat van het sproeibereik minus het kwadraat van de halve kaplengte = $\sqrt{22^2 - 18^2} = 12,64$

Het totale drukverlies wordt dan als volgt:

druk op sproeier 2,5 ato	25,— m. w.k.
drukverlies elektrische kraan	1,65 m. w.k.
drukverlies transportleiding	2,— m. w.k.
hoogteverschil	4,— m. w.k.
Totaal drukverlies	32,65 m. w.k.

Daar de bestaande pompen in het algemeen bij een capaciteit van 8,55 m³ per uur, werken met een druk van 33 m. w.k., zal de hier berekende druk in praktisch alle gevallen geleverd kunnen worden. Het zal echter niet mogelijk zijn 2 sproeiers per elektrische kraan te monteren, daar het drukverlies op de kraan dan 4 x zo groot zou worden, dus 6,6 m. w.k. en — rekening houdende met het drukverlies in de verbindingspijp tussen 2 sproeiers — zelfs 8 m. w.k. Het totale drukverlies zou dan 39,— m. w.k. bedragen, hetgeen voor de meeste tuinpompen te veel is.

Zowel bij handbediende kranen als bij elektrische kranen dient bij elke sproeier een leegloopventiel gemonteerd te worden ten einde standpijp en sproeier tegen vorstschade te kunnen beschermen.

Bij de automatische regeling is ervan uitgegaan dat de reeds op het bedrijf aanwezige programma-schakelaar (zie blad 40.11) voor 3000 m² kas voldoende aansluitingen over heeft om het benodigde aantal sproeiers te kunnen bedienen. Voor de kasoppervlakten van 6000 en 12000 m² zijn t.a.v. de programma-schakelaar extra-voorzieningen noodzakelijk.

2. Investerings

Uitgaande van de hiervoor omschreven installatie zijn in tabel 1 de investeringen berekend voor een installatie met handbediende kranen en in tabel 2 voor een installatie met elektrisch bestuurd kranen; in beide gevallen voor een kasoppervlakte van resp. 3000 m², 6000 m² en 12000 m².

Tabel 1: Investerings voor een glasreinigingsinstallatie met handbediende kranen

Kasoppervlakte	3000 m ²	6000 m ²	12000 m ²
sproeiers	234	468	878
kranen	30	60	113
afloopventielen	18	36	67
overige materialen	165	330	615
arbeid (incl. lasbenodigdheden)	230	410	725
totale investering	677	1 304	2 398
idem per 100 m ² kas	22,55	21,75	20,—

Tabel 2: Investerings voor een glasreinigingsinstallatie met elektrisch bestuurd kranen

Kasoppervlakte	3000 m ²	6000 m ²	12000 m ²
sproeiers	234	468	878
elektr. kranen (incl. bekabeling)	500	1 000	1 875
extra-voorzieningen programma-schakelaar	—	50	50
afloopventielen	18	36	67
overige materialen	170	340	635
arbeid (incl. lasbenodigdheden)	231	410	725
totale investering	1 152	2 304	4 230
idem per 100 m ² kas	38,40	38,40	35,25

3. Jaarkosten

Voor de berekening van de jaarkosten is ervan uitgegaan dat door het gebruik van de glasreinigingsinstallatie de kosten van de bestaande gietinstallatie en programmaschakelaar niet verhoogd worden. Dientengevolge zijn als kosten voor de glasreinigingsinstallatie opgenomen: rente en afschrijving (10 %) van de glasreinigingsinstallatie (zie tabellen 1 en 2), het elektriciteitsverbruik en de arbeidskosten (f 4,50 per uur). Voor de berekening van de kosten van elektriciteit en arbeid is aangenomen dat per jaar elke sproeier 60 maal gedurende 5 minuten in werking wordt gesteld (1 x per 3 dagen gedurende een half jaar).

Tabel 3: Jaarkosten van een glasreinigingsinstallatie met handbediende kranen

Kasoppervlakte	3000 m ²	6000 m ²	12000 m ²
rente	20	39	72
afschrijving	68	130	240
onderhoud	16	32	60
elektriciteit	8	15	28
arbeid	112	225	405
totale jaarkosten	224	441	805
idem per 100 m ²	7,50	7,35	6,70

Tabel 4: Jaarkosten van een glasreinigingsinstallatie met elektrisch bestuurd kranen

Kasoppervlakte	3000 m ²	6000 m ²	12000 m ²
rente	35	69	127
afschrijving	115	230	423
onderhoud	20	40	75
elektriciteit	8	16	29
arbeid	22	45	63
totale jaarkosten	200	400	716
idem per 100 m ² kas	6,65	6,65	6,—

Bedr. Econ. Vademecum v. d. Tuinb.: 8e aanvulling

De jaarkosten bedragen nauwelijks een half procent van de opbrengsten van de teelt van sla-tomaten in verwarmde kassen. Deze kosten worden reeds goedge maakt indien men vóór 1 juni één tomaat per m² meer oogst.

De kosten van éénmalige glasreiniging door een loonwerkbedrijf bedragen gemiddeld per 100 m² kas:

- met oxaalzuur f 5,80 (f 4,10–f 7,90)
- met fluorwaterstof bevattende middelen f 7,10 (f 6,25–f 7,90).

Indien men prijs stelt op constant schoon glas, zou men in oktober een oxaalzuurbehandeling kunnen laten uitvoeren (event. schoonboenen) en daarna regelmatig reinigen met de sproeiers. Voor 6000 m² kas bedragen dan de kosten per jaar per 100 m²:

oxaalzuurbehandeling	f 5,80
glasreinigingsinstallatie met automatische regeling	f 6,65
Totale kosten	f 12,45

4. Voordelen

- Door een regelmatige besproeiing blijft het glas in het algemeen schoner, en wordt dus het beschikbare daglicht beter benut, dan bij 2 of 3 maal per jaar reinigen met chemische middelen.
- Door het besproeien met water voorkomt men het etsen van het glas, zoals bijv. door fluorwaterstofbevattende middelen. Het als gevolg van dit etsen ruwer geworden glasoppervlak vervuilt sneller.
- Mogelijk is de glasreinigingsinstallatie ook te gebruiken om in de zomermaanden een geringe afkoeling te verkrijgen (freesia's).

Tenslotte zij opgemerkt dat bij aanleg van de installatie, vooraf overleg met de burens noodzakelijk kan zijn, daar deze door de optredende overlappingsen (zie tekeningen), overlast kunnen ondervinden. Deze overlast kan ondervangen worden door het gebruik van sectorsproeiers. Dit maakt de installatie echter wel duurder.

1. De installatie

Verondersteld is dat in de kas of het warenhuis reeds een handbediend draad-luchttingsmechaniek met V- of U-beugels aanwezig is. Voor de mechanisering van een dergelijke installatie wordt overwegend gebruik gemaakt van het z.g. draaipijpsysteem, waarvan de dikwandige stalen draai- of aandrijfpijp in de dwarsrichting van de goten wordt aangebracht. De diameter van de aandrijfpijp wordt bepaald door de som van alle trekkrachten die moeten worden aangewend. De trekdraden (staal-draad) voor de overbrenging worden aan de ene zijde bevestigd aan de pijp en aan de andere zijde aan de draden van het luchttingsmechaniek. Teneinde de benodigde trekkracht te verkleinen, geschiedt de overbrenging via enige katrollen.

De aandrijfpijp wordt hoofdzakelijk belast op wringing. De weerstand hiertegen is afhankelijk van de wanddikte van de pijp. In de praktijk wordt meestal een stalen 2"-pijp toegepast met een wanddikte van 4,5 mm ($\varnothing$ uitwendig 60 mm, $\varnothing$ inwendig 51 mm). Indien de trekkracht over voldoende parten wordt verdeeld, kan met deze pijp een kas of warenhuis van 6 000 m² worden gelucht. Dit geldt echter alleen indien de elektromotor centraal is geplaatst en de lengte van de aandrijfpijp aan elke zijde van de motor ongeveer gelijk is. De torsie (hoekverdraaiing) zal dan niet groter zijn dan 4°, hetgeen geen merkbare invloed heeft op de stand van de luchtramen.

De looptijd, dit is de tijdsduur van minimum (gesloten) naar maximum (open)stand is bij de meeste installaties 4 minuten, wat bereikt wordt met een toerental van de aandrijf-as van 3 omwentelingen per minuut. Het toerental van de motor is 900 of 1400 omwentelingen per minuut, zodat de overbrengingsverhouding vrij groot is. Deze overbrengingsverhouding kan gerealiseerd worden door twee reductors of vertragsingskasten achter elkaar te koppelen of door een V-snaar-overbrenging met vertragsingskast.

De geopende luchtramen kunnen een zo grote kracht uitoefenen dat de vertragsingskast in tegengestelde richting zou gaan werken. Dit kan worden voorkomen als de vertragsingskast zelfremmend wordt gemaakt door een wormwieloverbrenging met een rendement dat lager is dan 50 %. Als gevolg hiervan moet het motorvermogen ruim tweemaal zo groot zijn als de totale kracht die voor het openen van de ramen nodig is.

Teneinde in geval van storingen de installatie met de hand te kunnen bedienen moeten de trekkabels vrijgemaakt kunnen worden van de aandrijfpijp of moet aan de vertragsingskast een slinger worden aangebracht.

Daar de installateurs het aantal standaardonderdelen zo klein mogelijk willen houden, worden in de praktijk, ongeacht de oppervlakte van de kas, meestal één afmeting voor de aandrijfpijp en slechts enkele typen elektromotoren met reductors gebruikt. Dit is een van de oorzaken dat de kosten van mechanisering van een kleine oppervlakte relatief hoog zijn. Ook zijn de kosten sterk afhankelijk van de lengte/breedte-verhouding van de kas.

2. Investerings

Voor de berekening van de investeringen is uitgegaan van een z.g. verbeterde Venlo-kas met een kapbreedte van 3.20 m, een hellingshoek van het dek van 24° tot 28° en een kaplengte van resp. 36 m en 72 m. Aangenomen is dat aan de buitenzijde van de eerste of de laatste kap geen mechanisch bediende luchtramen aanwezig zijn. De berekeningen zijn uitgevoerd voor kasoppervlakten van 1600 m², 3000 m², 6000 m² en 12000 m².

Ofschoon kasoppervlakten tot 6000 m² met één mechanische installatie bediend kunnen worden, zal het in vele gevallen uit teeltechnisch oogpunt wenselijk zijn, in twee of meer gedeelten te kunnen luchten. Voor elk gedeelte is dan een installatie nodig. In de tabellen zijn derhalve voor de opper-

¹ Werktuigkundige bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

vlakke van 6000 m² de investeringen en jaarkosten gegeven voor luchting in één zowel als in twee gedeelten. Uitgegaan is van een luchttingsmechaniek aan één zijde van de kappen (éénzijdige luchting). Indien het wenselijk is dat aan beide zijden van de kappen mechanisch gelucht kan worden, zal er een dubbele mechanische installatie nodig zijn. Tot een kasoppervlakte van 6 000 m² kan dan gebruik worden gemaakt van dezelfde voedingskabel; voor oppervlakten groter dan 6 000 m² zullen de kosten van de voedingskabel echter aanmerkelijk hoger zijn.

Bij een kaplengte van 36 m zijn de installaties aangebracht bij de looppaden langs de kopgevels, bij een kaplengte van 72 m langs de middenpaden in de dwarsrichting van de kappen. In het laatste geval kunnen de luchtramen aan beide zijden van het middenpad met behulp van één gelagerde aandrijfpijp bediend worden.

De investeringen omvatten:

1. de door middel van elektrische schakelaars regelbare mechanische installatie. Hiertoe behoren: de elektromotor, de reductor (vertragsingskast), de schakelkast met apparatuur voor het schakelen van de motor inclusief keuze- en tijdschakelaar („timer”), de gelagerde aandrijfpijp en de trekdraden met katrollen en bevestigingen;
2. de voedingskabel voor de elektrische stroomvoorziening. Aangenomen is dat de lengte van de kabel buiten de kas 15 m is.

In de investeringen is niet begrepen het draad-luchttingsmechaniek met V- of U-beugels, daar aangenomen is dat deze installatie reeds in de kas aanwezig is. Wanneer gelijktijdig met het aanbrengen van het draad-luchttingsmechaniek wordt overgegaan tot mechanisatie, dan kunnen de handlieren met staaldraad vervallen. De besparing op de investeringen bedraagt dan ongeveer f 12,50 per 100 m².

Tabel 1: Investerings voor een elektrisch-mechanische draad-luchttingsinstallatie in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

Kasoppervlakte in m ² globaal gemeten	Kaplengte 36 m.					Kaplengte 72 m.				
	1 600 (1 613)	3 000 (2 995)	6 000 (5 990)	6 000 (5 990)	12 000 (11 981)	1 600 (1 613)	3 000 (2 995)	6 000 (5 990)	6 000 (5 990)	12 000 (11 981)
Aantal kappen	14	26	52	52	104	7	13	26	26	52
W.v. met luchttingsmech.	13	25	51	25+26	51+52	6	12	25	12+13	25+26
Aantal secties	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Aantal luchtramen	156	300	612	300+312	612+624	144	288	600	288+312	600+624
Investering in gulden										
1. Mechanische installatie	2 341	3 165	4 826	6 262	9 613	1 974	2 505	3 543	4 978	7 081
2. Elektrische voedingskabel	205	305	510	725	1 350	150	200	305	415	725
Totaal	2 546	3 470	5 336	6 987	10 963	2 124	2 705	3 848	5 393	7 806
Investering per 100 m ² kas	157,86	115,85	89,08	116,64	91,50	131,68	90,31	64,23	90,03	65,15

3. De jaarkosten

De jaarkosten van de installatie omvatten:

- a. 6 % rente van het gemiddeld geïnvesteerde vermogen;
- b. de afschrijving, waarbij rekening is gehouden met de technische en economische slijtage van elk der onderdelen;
- c. de gemiddelde jaarlijkse onderhoudskosten, waarin begrepen is een abonnement op een jaarlijkse onderhoudsbeurt. De kosten van onderhoudsarbeid door eigen personeel zijn berekend f 4,50 per uur;
- d. het elektriciteitsverbruik.

De arbeid voor het in-werking-stellen van de installatie en het afstellen van de keuze- en tijdschakelaar is „pro memorie” opgenomen.

Evenals bij de investeringen is ervan uitgegaan dat de kosten van het draad-luchttingsmechaniek zijn begrepen in de jaarkosten van de kas.

Tabel 2: Jaarkosten van een elektrisch-mechanische luchttingsinstallatie in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

Kasoppervlakte in m ² Aantal secties	Kaplengte 36 m.					Kaplengte 72 m.				
	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000
	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Kosten in guldens										
Rente	92	125	192	251	395	76	97	139	194	281
Afschrijving	174	243	384	489	787	147	195	292	390	593
Onderhoud	39	63	104	116	209	35	56	90	102	183
Elektriciteit	2	3	4	5	7	2	3	3	5	6
Arbeid	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	307	434	684	861	1 398	260	351	524	691	1 063
Per 100 m ² kas	19,05	14,50	11,40	14,40	11,65	16,15	11,75	8,75	11,55	8,85

4. Arbeidsbesparing

Voor de berekening van de arbeidsbesparing is een vergelijking gemaakt tussen het luchten met een handbediend draad-luchttingsmechaniek waarbij ± 12 ramen tegelijk geopend kunnen worden en het luchten met een elektrisch-mechanische installatie, die alle ramen van een kas gelijktijdig bedient. Voor een goede vergelijking is ervan uitgegaan, dat in beide gevallen evenveel malen wordt gelucht, op voor de gewassen juiste tijd en juiste wijze.

De benodigde arbeid voor het luchten is afhankelijk van de geteelde gewassen. In tabel 3 is de arbeidsbesparing gegeven voor een aantal belangrijke gewassen. De besparing voor andere gewassen kan met behulp van deze cijfers benaderd worden. Daar het aantal malen dat gelucht moet worden ook afhankelijk is van de weersomstandigheden, moeten de cijfers in tabel 3 gezien worden als normen voor gemiddelde omstandigheden.

In verband met het feit dat het luchten dikwijls moet gebeuren op zon- en feestdagen, vrije zaterdagen en in de avonduren is de arbeid berekend à f 5,— per uur.

Tabel 3: Arbeidsbesparing van elektrisch-mechanische luchting ten opzichte van handbediende luchting in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

Kasoppervlakte in m ² Aantal kappen Aantal secties	Kaplengte 36 m.					Kaplengte 72 m.				
	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000
	14	26	52	52	104	7	13	26	26	52
	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Besparing in glds. per 100 m²										
Vroege stooktomaten met nateelt sla	9,55	10,80	11,65	9,70	10,40	7,65	9,10	10,05	8,85	9,60
Vroege komkommers met nateelt sla	6,45	7,30	7,90	6,55	7,—	5,15	6,—	6,80	5,95	6,50
Amerikaanse anjers	7,75	8,75	9,45	7,85	8,40	6,20	7,40	8,15	7,15	7,80
Rozen	12,40	14,—	15,15	12,55	13,45	9,95	11,80	13,—	11,45	12,45

5. Voordelen

Behalve de arbeidsbesparing biedt de elektrisch-mechanische luchting nog de volgende teelttechnische voordelen, die van grote betekenis zijn voor de ontwikkeling en de gezondheid van de gewassen en voor de kwaliteit en kwantiteit van het te oogsten produkt.

- a. Het luchten zal op de voor de gewassen gewenste tijd en juiste wijze worden uitgevoerd, vooral op tijden dat geen personeel op het bedrijf aanwezig is, of als andere werkzaamheden een mogelijke verhindering zijn om het tijdrovende handbediende luchten tijdig uit te voeren. Dit laatste is vooral belangrijk bij grote kasoppervlakten.
- b. Door mechanisch luchten kan vlugger worden voldaan aan de eisen die het gewas stelt aan temperatuur en relatieve luchtvochtigheid. Door gelijktijdig luchten van de gehele kasoppervlakte heeft men het kasklimaat beter in de hand en voorkomt men grote verschillen in temperatuur en luchtvochtigheid in de verschillende delen van de kas.
- c. Bij sterke of plotselinge verandering van de weersgesteldheid is het mogelijk, ook bij meerdere secties, in betrekkelijk korte tijd meer of minder lucht te geven of alle luchtramen te sluiten.

Als nevenvoordeel kan nog genoemd worden dat het zeer vermoeiende handbediend luchten, vooral bij grote oppervlakten, vermeden wordt. De elektrisch-mechanische kasluchting kan de eerste etappe genoemd worden naar volledig automatische luchting. Bij automatisering kan de gehele mechanische installatie benut worden.

1. De installatie

Bij de berekeningen is er van uitgegaan dat volledig gebruik wordt gemaakt van de elektrisch-mechanische installatie, zoals omschreven in blad 40.13, en dat deze installatie wordt uitgebreid met de benodigde apparatuur voor het automatisch luchten.

De eisen die aan de automatische luchting worden gesteld, zijn de volgende:

- a. De luchtramen moeten openen of sluiten bij stijgende of dalende temperatuur. Het openen of sluiten moet geleidelijk gebeuren, waartoe een proportionele of een proportionele + integrerende regeling het meest geschikt is. De apparatuur moet automatisch overschakelen van de gewenste dagtemperatuur naar de gewenste nachttemperatuur en omgekeerd.
- b. De installatie moet voorzien zijn van een verstelbare raamstandbegrenzing. De maximumbegrenzing wordt toegepast in het vroege voorjaar en bij sterke wind, de minimumbegrenzing o.a. voor het stellen van de nachtluchtstand.
- c. Bij een bepaalde relatieve luchtvochtigheidsgraad moet de vochtigheidsmeter (hygrostaat) een commando geven voor extra raamopening boven de reeds door de temperatuurmeter (ruimtethermostaat) bepaalde raamstand. De extra-raamopening blijft gehandhaafd zolang de relatieve luchtvochtigheid te hoog is.
- d. Desgewenst moet de automatische regelapparatuur kunnen worden uitgeschakeld, teneinde het luchttingsmechaniek elektrisch-mechanisch te kunnen bedienen.
- e. Vooral voor grotere kasoppervlakten is het wenselijk dat de luchtramen gelijktijdig kunnen worden gesloten vanaf een centrale plaats (afstandsbediening).

De onder a, b en c vermelde eisen zijn afgestemd op de groenteteelt in verwarmde kassen, met name op de teelt van vroege stooktomaten. Bij de teelt van komkommers wordt de luchtvochtigheidsregeling zelden toegepast. Voor de teelt van gewassen in de herfst- en wintermaanden wordt het luchttingsmechaniek dikwijls elektrisch-mechanisch bediend, waarvoor de onder d vermelde mogelijkheid aanwezig moet zijn.

Voor de teelt van snijbloemen wordt overwegend tweezijdige luchting toegepast.

2. Investerings

Uitgaande van het, in blad 40.13 omschreven, half-automatisch luchttingsmechaniek en de hierboven gestelde eisen voor de automatische regeling van temperatuur en relatieve luchtvochtigheid, zijn de investeringen berekend voor een automatisch-mechanisch luchttingsmechaniek in een verbeterde Venlo-kas met een kapbreedte van 3.20 m, een glashelling van 24° tot 28° en een kaplengte van resp. 36 m en 72 m.

De regelkast of het bedieningspaneel is aangebracht op een centrale plaats (bedrijfsschuur of ketelhuis) van waaruit de raamstandbegrenzing kan worden ingesteld, terwijl ook de mogelijkheid aanwezig is vanuit een bepaalde plaats (b.v. woonhuis) de luchtramen snel te sluiten (afstandsbediening).

De investeringen omvatten:

- a. de elektrisch-mechanische installatie en de voedingskabel voor de elektriciteitsvoorziening (zie blad 40.13);
- b. de automatische apparatuur bestaande uit: regelkast of bedieningspaneel met regelsystemen voor het modulerend openen en sluiten van de luchtramen, raamstandbegrenzers, beveiligingen enz., incl. leidingen en afstandbediening, en apparatuur voor het automatisch schakelen van elektromotor met ruimtethermostaat en hygrostaat.

¹ Werktuigbouwkundige bij de Rijks tuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

In de investeringen is niet begrepen het draad-luchttingsmechaniek, daar is aangenomen dat deze installatie reeds in de kas aanwezig is. Indien gelijktijdig met het aanbrengen van het draadluchttingsmechaniek wordt overgegaan tot automatisering, kunnen de handlieren met staaldraad vervallen, hetgeen een besparing oplevert van ongeveer f 12,50 per m².

Tabel 1: Investerings voor een automatische bediening van het luchttingsmechaniek in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

Kasoppervlakte in m ² globaal gemeten	Kaplengete 35 m.					Kaplengete 72 m.				
	1 600 (1 613)	3 000 (2 995)	6 000 (5 990)	6 000 (5 990)	12 000 (11 981)	1 600 (1 613)	3 000 (2 995)	6 000 (5 990)	6 000 (5 990)	12 000 (11 981)
Aantal kappen	14	26	52	52	104	7	13	26	26	52
Waarvan met luchtmechaniek	13	25	51	25+26	51+52	6	12	25	12+13	25+26
Aantal secties	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Aantal luchtramen	156	300	612	300+312	612+624	144	288	600	288+312	600+624
Investerings in guldens										
1. Elektr.-mech. installatie	2 341	3 165	4 826	6 262	9 613	1 974	2 505	3 543	4 978	7 081
2. Elektr. voedingskabel	205	305	510	725	1 350	150	200	305	415	725
3. Autom. regelapparatuur	1 870	1 880	1 890	3 760	3 780	1 850	1 860	1 870	3 720	3 740
Totaal	4 416	5 350	7 226	10 747	14 743	3 974	4 565	5 718	9 113	11 546
Investerings p. 100 m ² kas	273,80	178,62	120,63	179,41	123,05	246,39	152,41	95,45	152,13	96,37

Indien het gewenst is dat aan beide zijden van de kappen automatisch gelucht kan worden is een dubbele mechanische installatie nodig en zullen de kosten van de automatische apparatuur iets hoger zijn i.v.m. de regelingen voor twee motoren. Bovendien zal voor kasoppervlakten boven 6000 m² een zwaardere voedingskabel nodig zijn.

De automatische regeling van temperatuur en luchtvochtigheid kan nog worden uitgebreid met een regenmelder en een windsnelheidsmeter teneinde bij zware regenval of sterke wind de ramen snel te kunnen sluiten, een koppeling waarmee de branders van de CO₂-installatie kunnen worden uitgeschakeld, een schakeling voor de beregeningsinstallatie bij constant te lage luchtvochtigheid en bij tweezijdige luchting een windrichtingsmelder. Daar deze automatische regelinstrumenten in de tuinbouw nog niet algemeen gebruikt worden, zijn de investeringen voor deze apparatuur afzonderlijk vermeld in tabel 2 voor kassen met een kaplengete van 72 m. Bij een kaplengete van 36 m zullen de investeringen voor een zelfde kasoppervlakte hoger zijn als gevolg van o.a. grotere lengte van de leidingen.

Tabel 2: Investerings voor extra regelapparatuur voor automatische kasluchting (kaplengete 72 m)

Kasoppervlakte in m ² globaal	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000
Aantal secties	1	1	1	2	2
Regenmelder	450	460	470	490	510
Windsnelheidsmeter	850	860	870	890	910
Windrichtingsmelder	600	610	620	1 220	1 240
Regelapparatuur voor CO ₂ -branders	170	180	190	360	380
Regelapparatuur voor programmaschakelaar voor de beregeningsinstallatie	140	150	160	300	320

3. De jaarkosten

De jaarkosten van de installatie omvatten:

- 6 % rente van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen;
- de afschrijvingen, waarbij rekening is gehouden met de technische en economische slijtage van elk der onderdelen;
- de gemiddelde jaarlijkse onderhoudsbeurten, waarin begrepen een abonnement op een jaarlijkse onderhoudsbeurt, alsmede de extra-kosten van het luchttingsmechaniek als gevolg van sterkere slijtage door de automatisering;
- elektriciteitsverbruik, waarin begrepen is een aandeel in de meterhuur, het vastrecht en de aansluiting op het gemeentelijke net.

De arbeid voor controle op de apparatuur, instellen van de ruimtethermostaat en de hygrostaat en het afstellen van de raamstandbegrenzers is „pro memorie” opgenomen.

Tabel 3: Jaarkosten van automatische kasluchting in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

	Kaplengte 36 m.					Kaplengte 72 m.				
Kasoppervlakte in m ²	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000
Aantal secties	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Kosten in guldens										
Rente	159	193	260	387	531	143	164	206	328	416
Afschrijving	304	378	529	758	1 079	283	329	436	658	882
Onderhoud	116	161	236	311	471	111	153	222	297	443
Elektriciteit	19	21	24	43	48	19	21	24	43	48
Arbeid	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Totaal	598	753	1 049	1 499	2 129	556	667	888	1 326	1 788
Per 100 m ² kas	37,05	25,15	17,50	25,05	17,75	34,45	22,30	14,85	22,15	14,95

4. Arbeidsbesparing

Voor de berekening van de arbeidsbesparing is een vergelijking gemaakt tussen het luchten met een handbediend draad-luchttingsmechaniek, waarbij ± 12 ramen tegelijk geopend kunnen worden, en automatische bediening van alle ramen van een kas. Voor een goede vergelijking is er van uitgegaan dat bij handbediening op de juiste tijd en wijze wordt gelucht. De arbeid bij het automatisch luchten beperkt zich tot het regelmatig instellen van de apparatuur naar de behoefte van de gewassen.

In tabel 4 is de arbeidsbesparing gegeven voor een aantal belangrijke gewassen. De besparing voor andere gewassen kan met behulp van deze cijfers benaderd worden.

In verband met het feit dat het luchten dikwijls moet gebeuren op zon- en feestdagen, vrije zaterdagen en in de avonduren is de arbeid berekend à f 5,— per uur.

Tabel 4: Arbeidsbesparing van automatische luchting ten opzichte van handbediende luchting in een Venlo-kas (éénzijdige luchting)

	Kaplengte 36 m.					Kaplengte 72 m.				
	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000	1 600	3 000	6 000	6 000	12 000
Kasoppervlakte in m ²										
Aantal kappen	14	26	52	52	104	7	13	26	26	52
Aantal secties	1	1	1	2	2	1	1	1	2	2
Besparing in glds. per 100 m²										
Vroege stooktomaten met nateelt sla	18,75	16,75	15,60	15,15	14,65	15,65	13,90	12,90	12,65	12,25
Vroege komkommers met nateelt sla	11,90	10,80	10,20	9,75	9,55	9,85	8,95	8,45	8,20	8,05
Amerikaanse anjers	14,05	12,85	12,15	11,60	11,35	11,65	10,65	10,10	9,75	9,60
Rozen	22,95	20,80	19,65	18,80	18,35	19,—	17,25	16,30	15,80	15,45

5. Teelttechnische voordelen

- Bij een automatische regeling van temperatuur en luchtvochtigheid zal het luchten op de voor de gewassen juiste tijd en wijze plaatshebben. Dit is vooral van betekenis op tijden dat geen personeel op het bedrijf aanwezig is, of als andere dringende werkzaamheden een mogelijke verhindering zijn voor het tijdig luchten.
- Bij sterke of plotselinge verandering van de weersgesteldheid kan de stand van de luchtramen gewijzigd worden tot het minimum van de raamstandbegrenzing. Bij gebruik van een automatische windsnelheidsmelder en regenmelder kan de minimumstand doorbroken worden, zodat de luchtramen geheel gesloten worden.
- In tegenstelling tot handbediend en elektrisch-mechanisch luchten behoeft hier niet steeds een verantwoordelijk persoon op het bedrijf aanwezig te zijn.

Kosten CO₂-toediening Prijspeil 1966

41.01

Samensteller: J. VAN VEEN
JANUARI 1967

1. Uitgangspunten

De kosten van CO₂-toediening zijn afhankelijk van de teelten en de gewenste concentratie CO₂, de apparatuur, de brandstofkosten en de oppervlakte kas. Voor de teeltopvolgingen herfstsla-vroege stooktomaten en herfstsla-wintersla-stooktomaten zijn de investerings- en jaarkosten berekend voor petroleum-, propaan- en aardgasapparatuur. Het veronderstelde brandstofverbruik is aangegeven in tabel 1.

Tabel 1: Teeltopvolgingen en brandstofverbruiken voor CO₂-toediening

Gewas	Periode van CO ₂ -toediening	Brandstofverbruik per uur 1 000 m ² ¹		Totale brandstofverbruik per 100 m ² ¹		
		petroleum propaan (kg)	aardgas (m ³)	petroleum (kg)	propaan (kg)	aardgas (m ³)
1. a. herfstsla	30 sept. – 10 dec.	2,5	4,25	62	66	114
b. stooktomaten	1 jan. – 15 apr.	2,5	4,25	188	193	331
totaal				250	259	445
2. a. herfstsla	25 sept. – 25 nov.	2,5	4,25	47	51	89
b. wintersla	5 dec. – 25 febr.	2,5	4,25	140	144	247
c. stooktomaten	1 mrt. – 30 apr.	2,5	4,25	83	85	145
totaal				270	280	481

¹ Incl. verbruik voor waakvlammen bij propaan en aardgas.

Bij de hierboven genoemde brandstofverbruiken kan het CO₂-gehalte van het luchtmengsel oplopen tot 0,12 %, afhankelijk van de ventilatie van de kassen en de opname door de gewassen. Als gevolg van gewijzigde teelttechnische inzichten, wordt echter steeds meer een hogere concentratie toegepast.

Voor een goede verdeling van de CO₂ moeten bepaalde eisen worden gesteld aan het aantal branders per oppervlakte-eenheid. Het aantal branders is als volgt vastgesteld:

handbediende verdampingsbranders (petroleum)	1 per 1 000 m ²
volautomatische drukverstuivers (petroleum)	1 per 1 200 m ²
volautomatische geruisarme propaanbranders	1 per 700 m ²
volautomatische aardgasbranders	1 per 700 m ²

Bij verdampingsbranders is voor een goede verdeling van de ter beschikking komende warmte een afzonderlijke ventilator noodzakelijk.

De berekeningen zijn opgesteld voor 3 000, 6 000 en 12 000 m² kas; bij grotere oppervlakten dalen de kosten van CO₂-toediening, mede door de korting op de brandstofprijzen.

Bij de afschrijving van petroleum- en propaanverbrandingsinstallaties is er van uitgegaan, dat over 5 jaar aardgas als bron voor CO₂ beschikbaar is. In verband hiermede is voor propaaninstallaties bij 3 000 en 6 000 m² uitgegaan van huurtanks. Voor bedrijven, die over 5 jaar niet van aardgas gebruik kunnen maken, gelden de berekeningen dus niet.

De kosten van het gebruik van aardgas dalen bij een grotere afname. Om deze reden is ook berekend wat de kosten zijn van het verbruik van aardgas voor CO₂-toediening, indien ook aardgas gebruikt wordt voor de verwarming van de kassen. In de tabellen is deze mogelijkheid vermeld onder 'aardgas (II)'.

2. Investeringsen

De investeringen voor drukverstuivers zijn ongeveer $2\frac{1}{2}$ maal zo groot als van verdampingsbranders (tabel 2). Voor propaanverbrandingsinstallaties is bij 12 000 m² uit economische overwegingen uitgegaan van een tank in eigendom, waardoor de investeringen per 100 m² hoger liggen dan bij 3 000 en 6 000 m² (huurtanks). De investeringen voor aardgasverbrandingsinstallaties liggen lager dan die voor drukverstuivers en propaanbranders.

Tabel 2: Investeringsen in guldens per 100 m² kasoppervlakte ¹

Oppervlakte in m ²	Verdampings- branders	Druk- verstuivers	Propaan- branders	Aardgas branders
3.000	60	144	127	144
6.000	52	134	101	104
12.000	50	130	177	103

¹ Capaciteit 2,5 kg petroleum/propaan of 4,25 m³ aardgas per uur per 1.000 m².

3. Kosten per jaar

Onder de kosten per jaar zijn begrepen de kosten voor afschrijving en rente van de apparatuur, brandstofverbruik, elektriciteit, arbeid, onderhoud en eventueel tankhuur. De nuttige warmte kan op de kosten voor wintersla en tomaten in mindering worden gebracht. Voor 6 000 m² kas zijn deze kosten in tabel 3 afzonderlijk vermeld.

Tabel 3: Kosten per jaar van CO₂-toediening van herfstsla-tomaten bij 6 000 m² kasoppervlakte

	Verdampings- branders	Druk- verstuivers	Propaan- branders	Aardgas-I	Aardgas-II
	In guldens per 100 m ²				
1. Vaste kosten apparatuur (rente, afschrijving, onderhoud en diversen)	17,—	29,—	29,—	16,—	16,—
2. Direkte kosten herfstsla (30/9-10/12)					
Brandstof en electriciteit	8,—	8,—	21,—	9,—	8,—
Arbeid	6,—	2,—	2,—	2,—	2,—
Totaal	14,—	10,—	23,—	11,—	10,—
3. Direkte kosten tomaten (1/1-15/4)					
Brandstof en electriciteit	24,—	23,—	62,—	26,—	22,—
Af: voor nuttige warmte	16,—	16,—	17,—	21,—	28,—
Arbeid	8,— 9,—	7,— 3,—	45,— 3,—	5,— 3,—	—6,— 3,—
Totaal	17,—	10,—	48,—	8,—	—3,—
Totale kosten herfstsla-tomaten (capaciteit 2 1/2 kg of 4,25 m ³ per uur)	48,—	49,—	100,—	35,—	23,—
Extra kosten bij een capaciteit van 5 kg of 8,5 m ³ per uur	25,—	40,—	52,—	23,—	14,—

De vaste kosten drukken zowel op de herfstsla als op de tomaten. Indien geen herfstsla wordt geteeld, kunnen de directe kosten voor de herfstsla derhalve in mindering worden gebracht (brandstof, elektriciteit en arbeid).

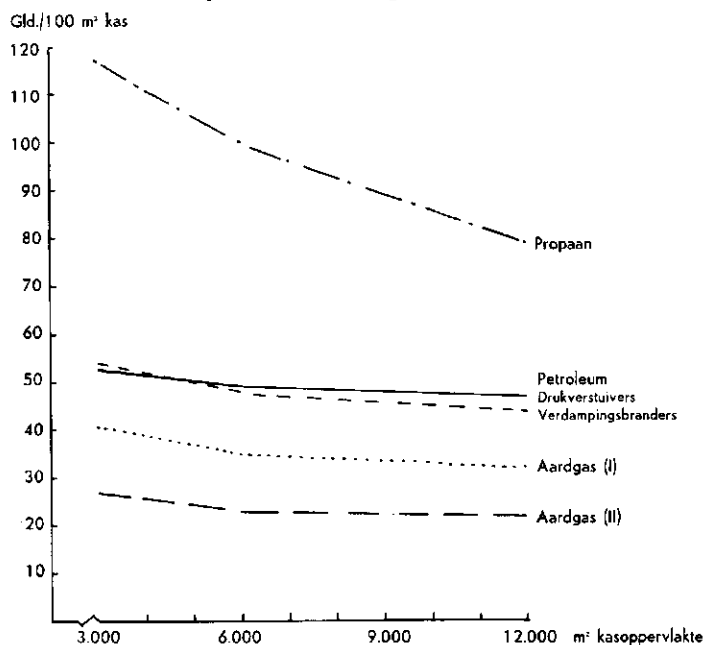
De hogere kosten voor propaanverbrandingsinstallaties worden vooral veroorzaakt door de hogere brandstofkosten. De warmte die bij de verbranding van petroleum, propaan en aardgas ontstaat kan

voor de wintersla en de stooktomaten als nuttige warmte worden beschouwd en kan daarom in mindering worden gebracht van de kosten van CO₂-toediening. De berekening van deze nuttige warmte is gebaseerd op een lager verbruik van zware stookolie „3 500 sec. Redw I” en een minder elektriciteitsverbruik van de oliebranders en de heater. Deze aftrek van de nuttige warmte is voor vroege stooktomatenteelt en wintersla belangrijk en bedraagt voor petroleum 71 % van de brandstofkosten, voor propaan 28 % en voor aardgas 91 %. De hoge aftrekpost bij aardgas II wordt veroorzaakt door het grote verschil in rendement tussen de aardgasbranders en aardgasverwarmingsketels.

Indien een hogere concentratie CO₂ wenselijk wordt geacht zullen extra voorzieningen moeten worden getroffen. De hogere concentratie CO₂ kan worden bereikt met bijv. een verbrandingsinstallatie met een dubbele capaciteit, dus 5 kg of 8,5 m³ per uur per 1 000 m². De extra-kosten voor een dubbele concentratie CO₂ bij de teelt van herfstsla-tomaten zijn onderaan tabel 3 vermeld.

Het verloop van de totale kosten per jaar blijkt uit tabel 4 en figuur 1 voor verschillende oppervlakten glas en bij verschillende teeltopvolgingen. De kosten van CO₂-toediening zijn bij de berekende oppervlakten voor propaaninstallaties steeds hoger dan voor petroleum- en aardgasinstallaties. De kosten van propaanapparatuur dalen vrij sterk bij grotere oppervlakten, in hoofdzaak door de lagere prijzen bij afneming van een groter kwantum.

Figuur 1: Kosten per jaar van CO₂-toediening voor herfstsla en vroege stooktomaten per 100 m² kas

Tabel 4: Kosten per jaar van CO₂-toediening bij 3 000, 6 000 en 12 000 m² kasoppervlakte ¹

Oppervlakte	Verdampingsbranders	Drukverstuivers	Propaanbranders	Aardgas-I	Aardgas-II
	in guldens per 100 m ²				
3.000 m ²					
1. Sla-tomaten	54,—	53,—	117,—	41,—	27,—
2. sla-sla-tomaten	54,—	52,—	120,—	40,—	24,—
6.000 m ²					
1. sla-tomaten	48,—	49,—	100,—	35,—	23,—
2. sla-sla-tomaten	48,—	49,—	104,—	34,—	21,—
12.000 m ²					
1. sla-tomaten	44,—	47,—	79,—	32,—	22,—
2. sla-sla-tomaten	44,—	46,—	81,—	31,—	20,—

¹ Capaciteit 2,5 kg propaan/petroleum of 4,25 m³ aardgas per uur.

De verschillen in jaarkosten tussen beide teeltopvolgingen zijn gering. Voor de teeltopvolging sla-sla-tomaten is de aftrekpost voor nuttige warmte nl. relatief hoog.

De totale kosten van CO₂-toediening maken, afhankelijk van de apparatuur, 2 tot 6 % uit van de opbrengsten bij beide teeltopvolgingen.

1. De installatie

a. Materiaal van de leidingen

Regenleidingen worden vrijwel uitsluitend vervaardigd uit polyvinylchloride (p.v.c.). De voordelen van deze kunststof zijn:

- corrosiebestendig, waardoor de kans op verstopping van de sproeiers kleiner is
- gemakkelijk te bewerken, waardoor een snelle montage met eenvoudig gereedschap mogelijk is en eventuele reparaties door de tuinder zelf kunnen worden uitgevoerd
- glad wandoppervlak, waardoor het drukverlies van het doorstromende water klein is
- laag gewicht, waardoor de leiding gemakkelijk verplaatst kan worden
- lage prijs t.o.v. andere kunststoffen en aluminium.

Als nadelen zijn te noemen:

- geringe sterkte tegen buiging, vooral bij de in de kas voorkomende hoge temperaturen. De leiding moet dan ook op afstanden van 50 cm ondersteund worden ten einde blijvende vervormingen te voorkomen
- snelle veroudering van het p.v.c., waardoor de leiding vooral bij lage temperaturen hard en bros wordt. Bij het verplaatsen van de leiding kan hierdoor breuk optreden. De verouderingssnelheid, die in feite bepalend is voor de gebruiksduur, is sterk afhankelijk van de kwaliteit van het gebruikte p.v.c.

b. Capaciteit en opvoerhoogte van de pomp

Overeenkomstig de berekeningen in blad 40.11 „Jaarkosten van de regenautomaat” dient de pompcapaciteit 15120 l per uur te zijn met een opvoerhoogte van 31,75 m.w.k. Met deze pompcapaciteit heeft men tijdens het beregenen een druk van minstens 2 ato op de eerste sproeier. Deze druk is minimaal nodig voor een goede verdeling. Bij handbediende installaties kan de opvoerhoogte kleiner zijn, daar hier minder drukverlies optreedt dan bij de elektrische kraan.

c. Sproeileiding

De diameter van de sproeileiding is 28 mm inwendig en 32 mm uitwendig. De maximale lengte is 35 m bij een éézijdige aansluiting. Bij een grotere lengte wordt het drukverlies in de sproeileiding, en daardoor ook het drukverschil op de eerste en laatste sproeier, te groot. Dit leidt tot capaciteitsverschillen van de sproeiers die gedeeltelijk kunnen worden gecompenseerd door het toepassen van sproeidoppen met verschillende doorlaatopeningen. Sproeileidingen, die langer zijn dan 35 m, worden in het midden aangesloten. De aansluiting op de verdeelleiding geschiedt met zg. snelkoppelingen. De sproeileiding wordt d.m.v. haken (onderlinge afstand 50 cm) bevestigd aan een strak gespannen draad, die op pootafstand (3 m) door de kasconstructie wordt ondersteund. Voor de berekeningen is ervan uitgegaan dat de sproeileiding onder de goot wordt aangelegd, waardoor per kas één sproeileiding méér nodig is dan bij aanleg onder de nok. De ophanghoogte is ca. 2 m, doch kan met behulp van een tussenstuk met snelkoppelingen tot 30 cm worden teruggebracht.

Per poot zijn 2 sproeidoppen gemonteerd, zodat bij een pootafstand van 3 m, de onderlinge afstand van de sproeidoppen 1,50 m is. De sproeiers hebben een capaciteit van 3,5 l per minuut, zodat per m² kas ca. $\frac{3}{4}$ l water per minuut gegeven kan worden. Per sproeileiding zijn tevens een p.v.c.-filter en een afloopventiel gemonteerd.

¹ Werktuigbouwkundige bij de Rijkstuinbouwvoorlichtingsdienst te Naaldwijk.

d. Verdeelleiding

41.02 v

De verdeelleiding voor het transport van het water van de transportleiding naar de sproeileidingen, heeft een diameter van 36 mm inwendig en 40 mm uitwendig. Hierop kunnen 3 sproeileidingen van 35 m lengte worden aangesloten, zodat gelijktijdig drie kappen met een lengte van 36 m en een kapspanning van 3,20 m (d.i. 350 m²) beregend kunnen worden. Het aantal aan te sluiten sproeileidingen per verdeelleiding is afhankelijk van de totale capaciteit van de sproeidoppen die – i.v.m. drukverliezen – niet veel groter mag zijn dan 15000 l per uur. In de groenteteelt wordt voor de aan te sluiten sproeileidingen een totale lengte van 100 à 110 m als praktijknorm gehanteerd.

De transportleiding heeft, voor de aansluiting van de verdeelleiding, om de drie kappen een aftakking met een kraan van 1 1/4".

2. Investeringsen

Voor de berekening van de investeringen in de hiervoor omschreven beregeningsinstallatie is ervan uitgegaan dat een gietinstallatie aanwezig is, waarvan de pomp voldoende capaciteit en opvoerhoogte heeft. De berekende investeringen betreffen dus verdeelleidingen, sproeileidingen, snelkoppelingen, filters, standpijpen, afloopventielen enz., incl. montage, en bedragen:

- voor een kasoppervlakte van 3000 m² f 2260,- (f 75,40 per 100 m²)
- voor een kasoppervlakte van 6000 m² f 4300,- (f 71,70 per 100 m²)
- voor een kasoppervlakte van 12000 m² f 8260,- (f 68,80 per 100 m²)

De investeringen voor een kas met een kaplengte van 72 m i.p.v. 36 m zijn ongeveer gelijk.

3. Jaarkosten en arbeidsbesparing

Voor de berekening van de jaarkosten is de afschrijving op 8 % per jaar gesteld. In de tabel is tevens opgenomen de arbeidsbesparing t.o.v. het gieten en doorspoelen met behulp van een slang. Deze besparing kan gesteld worden op ± 3 uur per 100 m² kas per jaar. Bij de berekening van deze arbeidsbesparing is ervan uitgegaan dat per jaar voor hoofd- en nateelt 500 l water per m² nodig is voor beregening en 200 l voor het doorspoelen van de grond. Tevens is ervan uitgegaan dat de hoeveelheid water per tijdseenheid bij beide methoden gelijk is. De arbeidskosten zijn gesteld op f 4,50 per uur.

Tabel 1: Jaarkosten van een gelijkde p.v.c.-beregenningsinstallatie

Kasoppervlakte	3000 m ²	6000 m ²	12000 m ²
rente	68	129	248
afschrijving	181	344	660
onderhoud	60	110	200
totale jaarkosten	309	583	1 108
idem per 100 m ² kas	10,30	9,70	9,25
Arbeidsbesparing per 100 m ² kas	13,-	13,-	13,-

4. Voordelen

Het gebruik van een beregeningsinstallatie biedt, naast het kostenvoordeel, nog de volgende voordelen:

- een betere verdeling van het gietwater
- minder structuurbederf van de grond
- het beregenen kan door jeugdige of minder volwaardige arbeidskrachten worden uitgevoerd
- daar het beregenen minder arbeid vraagt, wordt het meerdere malen en op het juiste tijdstip uitgevoerd. Dit is vooral van belang bij een te lage relatieve luchtvochtigheid, waardoor men meerdere malen per dag moet broezen.

**Vergelijking van de normatieve kosten
van enige trekkers en nevelspuiten
in de fruitteelt**

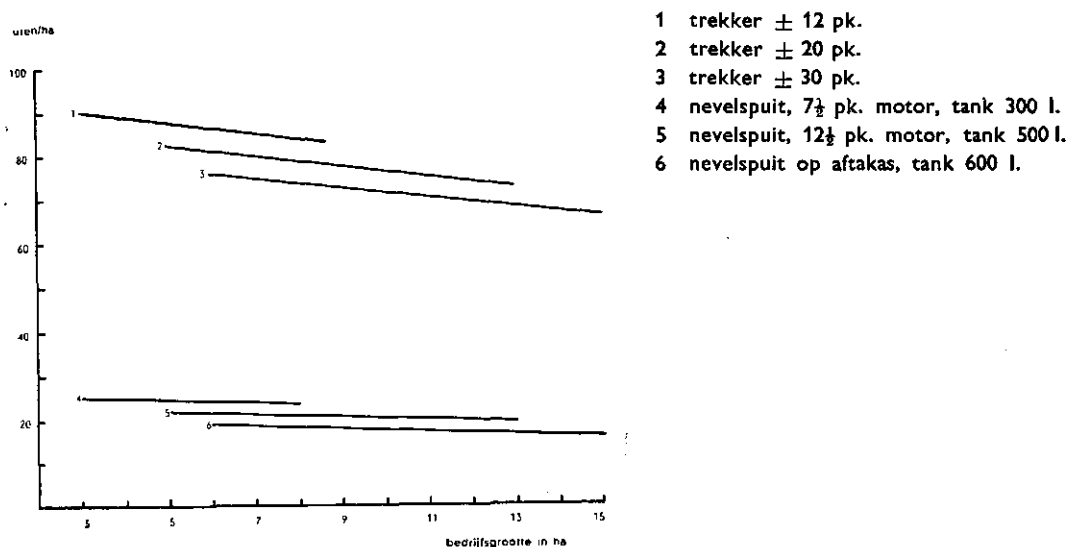
43.01

Samensteller: F. KERSBERGEN
JUNI 1963

De *mechanisatie-mogelijkheden* in de fruitteelt zijn voor een belangrijk deel afhankelijk van het motorvermogen van de trekker. Welk motorvermogen de trekker moet hebben hangt af van de aard en de grootte van het bedrijf. De kosten per werkuur van een lichte trekker zijn lager dan van een zware, maar de capaciteit, dus de werksnelheid, van een zware trekker is groter dan van een lichte, zodat minder werkuren behoeven te worden gemaakt. Dit geldt eveneens voor spuitmachines ten behoeve van de ziektenbestrijding.

Figuur 1 geeft weer het gemiddelde aantal uren per hectare van drie typen trekkers en nevelspuiten op bedrijven van 3 tot 15 ha. Deze gegevens zijn ontleend aan de bedrijfsboekhoudingen. De uren hebben betrekking op alle teelt- en oogstwerkzaamheden, met uitzondering van het transport van het fruit naar de veiling. Het blijkt dat per hectare het aantal werkuren van de trekker en de nevelspuit afneemt naarmate de bedrijven groter worden. Dit geldt voor alle in beschouwing genomen trekkers en nevelspuiten. De oorzaak hiervan moet gezocht worden in de mogelijkheid tot doelmatiger organisatie van het werk, minder intensieve beplantingen en grotere te bewerken eenheden. Voorts blijkt uit de figuur dat naarmate de trekker en de nevelspuit een groter vermogen hebben, het aantal werkuren per hectare geringer is als gevolg van een grotere werksnelheid.

Figuur 1: Verband tussen de bedrijfsgrootte en het aantal uren van trekkers en nevelspuiten.

Ten einde te kunnen nagaan bij welke bedrijfsgrootte de hogere kosten per werkuur van een zware trekker gecompenseerd worden door het kleinere aantal werkuren, zijn in tabel 1 kostenbegrotingen opgesteld van drie typen trekkers met verschillend motorvermogen en van drie typen nevelspuiten. Van deze typen trekkers en nevelspuiten zijn de normatieve kosten per 100 uur gegeven, gebaseerd op het prijspeil 1963. De kosten zijn gesplitst in vaste kosten, die niet afhankelijk zijn van het gebruik, en variabele kosten, die wel afhankelijk zijn van het gebruik dat van de machines gemaakt wordt. De totale jaarkosten bestaan dus uit de vaste kosten alsmede uit de variabele kosten, vermenigvuldigd met het aantal werkuren.

Tabel 1 De vaste kosten per jaar en de variabele kosten per 100 uur van enkele typen trekkers en nevelsputen in guldens (prijsspeil 1963)

	Dieseltrekkers			Nevelsputen		
	12 pk	20 pk	30 pk	7½ pk 300 l	12½ pk 500 l	aftakas 600 l
Motorvermogen						
Inhoud tank						
Nieuwwaarde	6.400,—	8.200,—	10.000,—	4.000,—	4.500,—	5.300,—
Gem. geïnvesteerd vermogen (60% van de nieuwwaarde)	3.840,—	4.920,—	6.000,—	2.400,—	2.700,—	3.180,—
Afschrijvingsperc. vast deel	5%	5%	5%	5%	5%	5%
Idem variabel deel per 100 uur	0,7%	0,6%	0,5%	6%	5%	4%
„Vaste” kosten per jaar:						
Rente (4% v/h gem. geïn. verm.)	154,—	197,—	240,—	96,—	108,—	127,—
Afschrijving	320,—	410,—	500,—	200,—	225,—	265,—
Brandverzekering (2‰) + W.A.verz.	27,—	31,—	35,—	8,—	9,—	11,—
Totaal	501,—	638,—	775,—	304,—	342,—	403,—
Variabele kosten per 100 uur:						
Afschrijving	45,—	49,—	50,—	240,—	225,—	212,—
Onderhoud	50,—	55,—	75,—	140,—	150,—	90,—
Brandstoffen	24,—	32,—	48,—	140,—	182,—	
Totaal	119,—	136,—	173,—	520,—	557,—	302,—

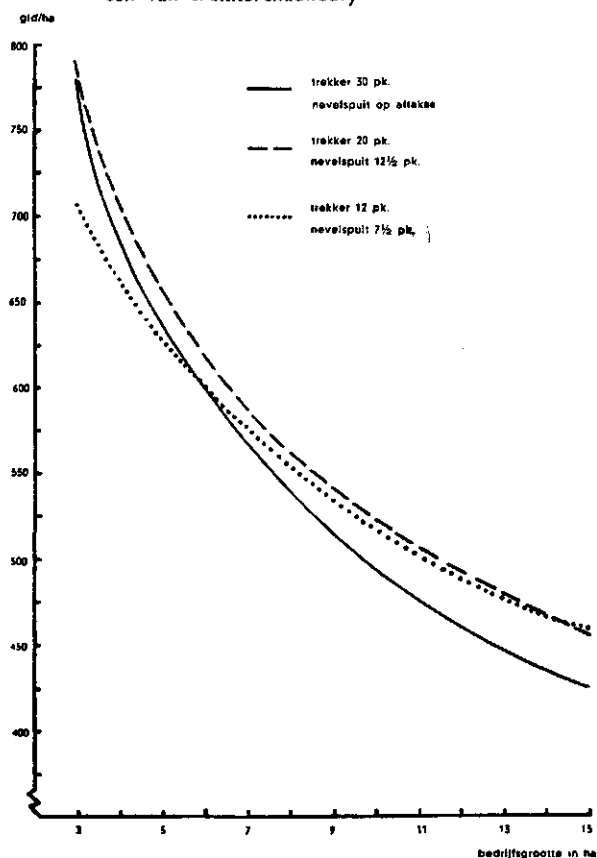
Bij een toenemend aantal werkuren per jaar zullen dus de kosten per uur steeds lager worden, als gevolg van het feit dat dan ook het aandeel van de vaste kosten in de totale kosten afneemt.

De kostenverschillen van de afzonderlijke machines, zoals weergegeven in tabel 1, geven echter nog geen antwoord op de vraag bij welke bedrijfsgrootte de aanschaffing van een bepaalde combinatie van trekker en spuit, op grond van bedrijfseconomische overwegingen, aanbeveling verdient. Uit de vele combinaties die mogelijk zijn, zijn er drie gekozen waarvan in figuur 2 de jaarkosten (incl. de kosten van de trekkerchauffeur) grafisch zijn weergegeven nl.

1. trekker ca. 30 pk + nevelspuit op aftakas, tankinhoud 600 l.
2. trekker ca. 20 pk + nevelspuit met motor van 12½ pk, tankinhoud 500 l.
3. trekker ca. 12 pk + nevelspuit met motor van 7½ pk, tankinhoud 300 l.

Hierbij dient te worden vermeld, dat van de totale kosten van trekker en nevelspuit per ha, zoals deze in figuur 2 zijn opgenomen, ca. 20% ten laste komt van de ziektenbestrijding. De kostenlijnen geven dus niet de machinekosten van de ziektenbestrijding weer, maar de totale jaarkosten van de trekker (incl. trekkerchauffeur) en de daarbij behorende spuitapparatuur. De berekeningen hebben betrekking op bedrijven tot 15 ha. Op grotere bedrijven zullen in het algemeen twee trekkers in gebruik zijn, waardoor het kostenbeeld totaal verandert.

Figuur 2: Verband tussen bedrijfsgrootte en kosten per ha van drie combinaties trekker/nevelspuit (incl. kosten van trekkerchauffeur)

Uit figuur 2 blijkt dat de combinatie 3 het voordeligste is tot een bedrijfsgrootte van 6 ha, waarna het kostenvoordeel van combinatie 1 snel in betekenis toeneemt. Op de grotere bedrijven ontlopen de kosten van de combinaties 2 en 3 elkaar niet veel. Bij de huidige prijsverhoudingen en mechanisatie-mogelijkheden kan worden gesteld, dat in de moderne fruitteelt reeds op bedrijven met een oppervlakte fruit groter dan 5 ha een trekker van ca. 30 pk en een nevelspuit op aftakas verantwoord zijn. Aan de financiering stelt een dergelijke combinatie echter zeer hoge eisen. De aanschaffingsprijs van combinatie 1 ligt ca. f. 2.500,— hoger dan van combinatie 2 en ca. f. 5.000,— hoger dan van combinatie 3. Vooral voor de jonge bedrijven speelt dit prijsverschil bij de aankoop een belangrijke rol.

**Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van
duurzame produktiemiddelen (excl. plant-
opstand) op enige type-bedrijven in
de fruitteelt**

43.02

Samensteller: J. GOEDEGEBURE
OKTOBER 1967

Voor deze berekeningen is uitgegaan van gespecialiseerde fruitteeltbedrijven in het Zuidwestelijk zee-
kleigebied (Zeeland), het rivierkleigebied van Midden-Nederland (de Betuwe), het Zuidelijk zandge-
bied (Noordbrabant en Limburg) en de Noordoostpolder.

De bedrijfsgrootte, de bedrijfsindeling en de arbeidsbehoefte van deze type-bedrijven is weergegeven
in tabel 1.

Tabel 1: Bedrijfsgrootte, indeling en arbeidsbehoefte van de type-bedrijven

	Zeeland		De Betuwe		Nrd-Brab./Limburg		N.O.P.	
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
Appel: struikv. volwassen aanplant	2,4	24	3,0	25	1,9	18	—	—
spilv. volwassen aanplant	2,6	26	4,0	33	4,0	38	5,2	65
spilv. jonge aanplant	1,8	18	2,5	21	2,8	26	1,25	16
Peer: struikv./spilv. volwassen aanpl.	1,8	18	1,0	8	0,8	8	0,9	11
spilvorm jonge aanplant	0,6	6	0,6	5	0,4	4	—	—
Paden, sloten, erf, gebouwen, enz.	0,8	8	0,9	8	0,6	6	0,65	8
Totale bedrijfsgrootte	10,0	100	12,0	100	10,5	100	8,0	100
Totale arbeidsbehoefte in manjaren	2,8		2,6		2,6		2,5	

Voor elk van deze type-bedrijven is de nieuwwaarde van de benodigde duurzame produktiemiddelen
gegeven en zijn de gemiddelde kosten van deze duurzame produktiemiddelen, op basis van het prijspeil
1967, berekend. Bij de berekening van de rente-kosten is ervan uitgegaan dat het gemiddeld in het
produktiemiddel geïnvesteerde vermogen ongeveer 60 % van de nieuwwaarde bedraagt. Hierover werd
6 % rente berekend, voor de grond echter werd 4 % berekend over de volle waarde. De investeringen
in de plantopstanden zijn buiten beschouwing gelaten. Hiervoor wordt verwezen naar blad 63.01.

Daar de grondprijzen, als gevolg van verschil in kwaliteit, ligging enz. zeer uiteenlopen, dient de op-
genomen grondwaarde gezien te worden als een gemiddelde voor de grond die voor de teelt van fruit
als geschikt beoordeeld wordt. Om deze reden zijn de waarde van de grond en de jaarkosten hiervan
niet voor het gehele bedrijf, doch slechts per ha gegeven.

Voor de Noordoostpolder zijn de grondkosten gebaseerd op de pacht prijs.

Voor de kisten en de overige gereedschappen en werktuigen werd geen afschrijving berekend, doch
zijn de jaarlijkse vervangingen als kosten opgenomen.

Tabel 2: Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op een fruitteeltbedrijf van 10 ha in Zeeland

	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten				Totaal
			Rente	Afschr.	Onderh.	Verz. + belast.	
1. Schuur, betonblokken (bestreken), eternietdak, betonvloer, vloeropp. 140 m ² , sanitair, bestrijdingsmiddelenhok	8 000	3	288	240	75	16	619
2. Trekker, dieselmotor 35-40 pk. met door-draaiende aftakas en hefinrichting	10 300	10	371	1 030	580	58	2 039
3. Nevelspuit, volautomatisch op aftakas, tankinhoud 800 l., spuitboompjes voor chem. onkruidbestrijding	6 900	12½	248	863	200	14	1 325
4. Cirkelmaaier, 3 schijven + zwenkende schijf	3 150	15	113	473	120	6	712
5. Kunstmeststrooier, aanbouw-centrifugaalstrooier	680	8	24	54	15	1	94
6. Wagens; 2-w.fruitwagen 1½-2 ton, 2-w.-kar 1½ ton	1 500	8	54	120	45	3	222
7. Grondbewerkingswerktuigen	400	8	14	32	10	1	57
8. Sorteermachine, roterende schijf, aan 3 zijden afleestafels	1 600	10	58	160	25	3	246
9. Snelweger, rijdbaar, weegvermogen tot 100 kg	1 100	8	40	88	10	2	140
10. Kisten 500 stuks	1 700	verv.	61	102	30	3	196
11. Brandstoftank ondergronds met handpomp inhoud 1 200 l.	450	4	16	18	5	1	40
12. Overige gereedschappen en werktuigen	2 850	verv.	103	285	75	6	469
Totaal bedrijf (excl. grond)	38 630		1 390	3 465	1 190	114	6 159
Totaal per ha beteelbaar (excl. grond)	4 199		151	377	129	12	669
Grond, f 13 000,- per ha kadastraal, per ha beteelbaar is 1,08 x f 13 000,-	14 040		562		50	70	682

Tabel 3: Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op een fruitteeltbedrijf van 12 ha in de Betuwe

Voor nadere omschrijving zie tabel 2	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten				
			Rente	Afschr.	Onderh.	Verz. + belast.	Totaal
1. Schuur, vloeropp. 150 m ²	8 600	3	310	258	90	17	675
2. Trekker, ± 40 pk.	10 800	10	389	1 080	590	60	2 119
3. Nevelspuit	6 900	12½	248	863	200	14	1 325
4. Cirkelmaaier	3 150	15	113	473	120	6	712
5. Kunstmeststrooier	680	8	24	54	15	1	94
6. Wagens	1 500	8	54	120	45	3	222
7. Grondbewerkingswerktuigen	400	8	14	32	10	1	57
8. Sorteermachine	1 600	10	58	160	25	3	246
9. Snelweger	1 100	8	40	88	10	2	140
10. Kisten, 1 500 stuks	5 100	verv.	184	306	60	10	560
11. Brandstoftank	450	4	16	18	5	1	40
12. Overige gereedschappen en werktuigen	2 850	verv.	103	285	75	6	469
Totaal bedrijf (excl. grond)	43 130		1 553	3 737	1 245	124	6 659
Totaal per ha beteelbaar (excl. grond)	3 886		140	337	112	11	600
Grond f 12 000,- per ha kadastraal, per ha beteelbaar is 1,08 x f 12 000,-	12 960		518		50	60	628

Tabel 4: Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op een fruitteeltbedrijf van 10,5 ha in Noordbrabant en Limburg

Voor nadere omschrijving zie tabel 2	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten				
			Rente	Afschr.	Onderh.	Verz. + belast.	Totaal
1. Schuur, vloeropp. 150 m ²	8 600	3	310	258	90	17	675
2. Trekker, 35-40 pk.	10 300	10	371	1 030	580	58	2 039
3. Nevelspuit	6 900	12½	248	863	200	14	1 325
4. Cirkelmaaier	3 150	15	113	473	120	6	712
5. Kunstmeststrooier	680	8	24	54	15	1	94
6. Wagens	1 500	8	54	120	45	3	222
7. Grondbewerkingswerktuigen	400	8	14	32	10	1	57
8. Sorteermachine	1 600	10	58	160	25	3	246
9. Snelweger	1 100	8	40	88	10	2	140
10. Kisten, 500 stuks	1 700	verv.	61	102	30	3	196
11. Brandstoftank	450	4	16	18	5	1	40
12. Overige gereedschappen en werktuigen	2 350	verv.	85	235	65	6	391
Totaal bedrijf (excl. grond)	38 730		1 394	3 433	1 195	115	6 137
Totaal per ha beteelbaar (excl. grond)	3 912		141	347	121	11	620
Regeninstallatie, cap. voor nachtvorst 1,2 ha, trekkerpomp, aluminiumsnelkoppelbuizen enz.	8 500	7	306	595	70	17	988
Grond f 11 000,- per ha kadastraal, per ha beteelbaar is 1,06 x f 11 000,-	11 660		466	—	40	30	536

Tabel 5: Nieuwwaarde en gemiddelde jaarkosten van duurzame produktiemiddelen op een fruitteeltbedrijf van 8 ha in de Noordoostpolder

	Nieuw- waarde	Afschr. %	Jaarkosten				
			Rente	Afschr.	Onderh.	Verz. + belast.	Totaal
1. Schuur, huur	—	—	500 ¹	—	60	—	560
tegenvloer in schuur	1 100	3	40	33	30	2	105
2. Betonbanen + erfverharding, stroken 2 x 60 cm, lengte 200 meter à f 16,75, oppervlakte erfverharding 130 m² à f 13,50	5 105	3	184	153	30	—	367
3. Trekker, dieselmotor 35-40 pk. met door-draaiende aftakas en hefinrichting	10 300	10	371	1 030	400	55	1 856
4. Nevelspuit, volautomatisch op aftakas, tankinhoud 800 l., spuitboompjes voor chem. onkruidbestrijding	6 900	12½	248	863	140	14	1 265
5. Cirkelmaaier, 3 schijven + zwenkende schijf	3 150	15	113	473	120	6	712
6. Kunstmeststrooier, aanbouw-centrifugaalstrooier	680	8	24	54	15	1	94
7. Wagen: 2-w.-fruitwagen 1½-2 ton	1 000	8	36	80	35	2	153
8. Grondbewerkingswerktuigen	400	8	14	32	10	1	57
9. Sorteermachine, roterende schijf, aan 3 zijden afleestafels	1 600	10	58	160	25	3	246
10. Snelweger, rijdbaar, weegvermogen tot 100 kg	1 100	8	40	88	10	2	140
11. Kisten, 500 stuks	1 700	verv.	61	102	30	3	196
12. Brandstoftank, ondergronds met handpomp, inhoud 1 200 l.	450	4	16	18	5	1	40
13. Overige gereedschappen en werktuigen	2 350	verv.	85	235	55	5	380
Totaal bedrijf (excl. grond)	35 835		1 790	3 321	965	95	6 171
Totaal per ha beteelbaar (excl. grond)	4 603		244	452	131	13	840
Grond pacht, basisbedrag f 330,- per ha kadastraal							
berekend gem. 95 %							= f 314,- per ha kad.
toeslag externe prod.-omstandigheden							= f 90,- per ha kad.
totaal							= f 404,- per ha kad.
per ha beteelbaar 1,08 x f 404,- = f 436,-	—		436 ²	—	50	—	486

¹ Huur

² Pacht

**Bouw- en jaarkosten van
Aalsmeerse bloemisterij-kassen
(prijsspeil zomer 1965)**

45.01

Samensteller: A. STEIN
AUGUSTUS 1966

1. Bouwkosten

In het centrum Aalsmeer komt een groot aantal kastypen voor. Van een viertal typen, namelijk twee vrijstaande typen en twee aanéengebouwde typen van 3 kappen, zijn in tabel 1 de bouwkosten berekend. Deze blijken voor deze vier typen te variëren van f 28,— tot f 40,— per m² exclusief de kosten van heien.

Tabel 1: Bouwkosten van 4 typen bloemisterijkassen

	vrijstaand		aanéengebouwd	
	type 1	type 2	type 3	type 4
Constructie:				
Kaslengte	90 m	51 m	41 m	33 m
Kasbreedte	22 m	20 m	3 kappen à 16,35 m	3 kappen à 12,44 m
Oppervlakte (L x B) in m ²	1980 m ²	1020 m ²	2011 m ²	1231 m ²
Voet	beton	beton	beton	eternietplaten
Spantafstand	2,60 m	3 m	3 m	3 m
Spanten	INP 12	INP 10	INP 10	verz. rondstaal
Hoogte zijgevel	2,75 m	2,50 m	2,36 m	2,70 m
Glasroeden en nok	hout (gewolm.)	hout (gewolm.)	aluminium	hout (geïmpregn.)
Glashelling	25°	27°	28°	26°
Glasmaat dek in cm	100 x 59,5	59,5 x 48,7	100 x 59,5	100 x 59,5
Glasmaat gevels in cm	100 x 59,5	59,5 x 48,7	59,5 x 48,7	59,5 x 48,7
Luchtinhoud per m ² grondoppervlakte	5,27 m ³	5,— m ³	4,30 m ³	4,05 m ³
Luchting: dubbelzijdige doorlopende nokluchting	mech. nok- en zijluchting	schuiframen in zijgevels		
Bouwkosten per m² (exclusief heien ¹) in guldens				
Voet en spantpoeren	3,06	3,72	2,10	} geen spec. bekend
Spanten	12,25	8,22	4,85	
Houtwerk resp. aluminium	11,57	11,53	18,70 ²	
Glas (incl. schilderen en beglazen)	9,35	6,81	8,80	
Luchting (incl. luchtramen)	2,60	1,94	0,63	
Deuren, goten, rails enz.	0,06	0,30	1,56	
Totaal	38,89	32,53	36,64	28,70

¹ Heien f 75,— tot f 100,— per paal.

² Inclusief luchtramen.

Opmerkingen:

type 1: aluminium dek ± f 6,70 per m² meer

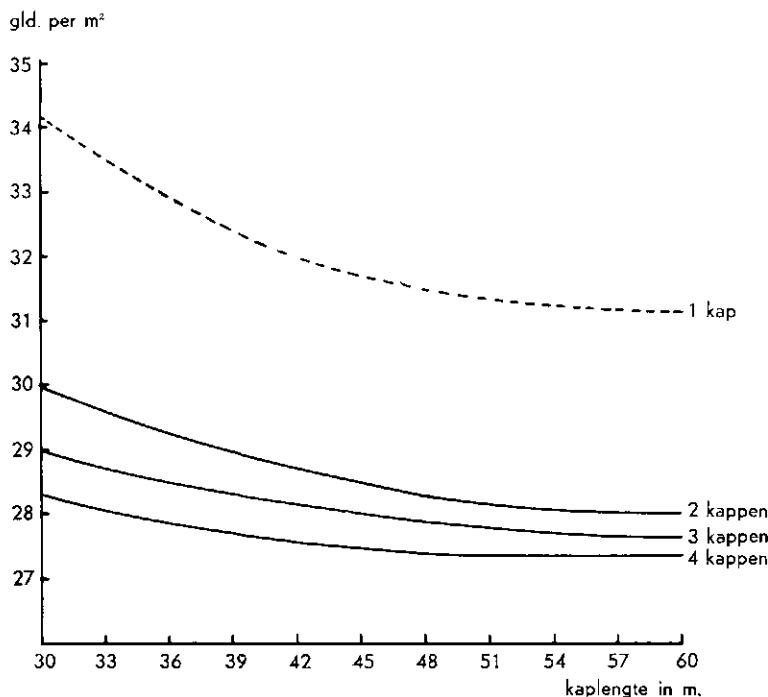
type 2: spantconstructie met pijpstijlen ± f 0,75 per m² goedkoper

type 4: met goten aan de zijgevels;

staal geleverd in plaats van verzinkt ± f 1,50 per m² goedkoper.

In figuur 1 is van kasttype 4 het verloop van de bouwkosten per m² gegeven bij respectievelijk 1, 2, 3 en 4 kappen en bij een toenemende kaplengte.

Figuur 1: Verloop van de bouwkosten van kastype 4 bij 1, 2, 3 en 4 kappen en bij toenemende kaplengte

2. Afschrijvingen en rentekosten

Voor de berekening van de afschrijving is uitgegaan van een levensduur van 25 jaar. De technische levensduur van een kas kan echter aanzienlijk worden verlengd door gedegen onderhoud. Men moet dan echter wel rekening houden met stijgende onderhoudskosten bij toenemende leeftijd.

Behalve met de technische veroudering moet ook rekening worden gehouden met economische veroudering als gevolg van het ontstaan van nieuwe kastypen, die beter zullen zijn afgestemd op veranderde teeltmethoden en eventuele technische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld automatisering van bepaalde handelingen. In verband hiermede is het gewenst een degressief afschrijvingsverloop te kiezen, waardoor de totale exploitatiekosten (rente, afschrijving en onderhoud) aan het eind van de levensduur lager zijn dan aan het begin, ter compensatie van de lagere prestaties, en de waardedaling door economische veroudering tijdig wordt opgevangen. Bij het hier gekozen afschrijvingssysteem wordt het afschrijvingspercentage elk jaar $\frac{1}{4}\%$ lager. Bij de exploitatiekostenberekening onder 3 is het afschrijvingspercentage in het eerste jaar gesteld op 7% en de volgende jaren op respectievelijk $6\frac{3}{4}\%$, $6\frac{1}{2}\%$, $6\frac{1}{4}\%$ enz.¹ Na het tiende jaar is dan $58\frac{3}{4}\%$ afgeschreven; de halveringstijd, dat wil zeggen de periode waarin het produktiemiddel tot op de helft is afgeschreven, is iets meer dan 8 jaar. Als gevolg van het gekozen systeem vertoont de afschrijving een lineair dalend verloop. De rentekosten daarentegen dalen in het begin sneller dan aan het einde van de levensduur.

3. Exploitatiekosten

De gemiddelde exploitatiekosten per jaar zijn berekend zowel voor de eerste 10 gebruiksjaren als voor de gehele levensduur van 25 jaar. Onder de post onderhoud is tevens begrepen het periodieke schil-

¹ Het gekozen afschrijvingssysteem kan worden samengevat in de formule: $P = \frac{100 - r}{n} + \frac{1}{2} (n - 1) v$, waarin P = aanvangspercentage, n = levensduur, r = restwaarde en v = jaarlijkse degressie.

derwerk en de vervanging van gebroken ruiten. Kosten voor eventueel verdekken zijn buiten beschouwing gelaten.

Voor de typen 1, 2 en 4 is geen restwaarde aangehouden aan het einde van de levensduur. Voor het type 3 is deze restwaarde gesteld op f 2,— per m², zodat het aanvangspercentage voor de afschrijving hier $6\frac{3}{4}$ is in plaats van 7.

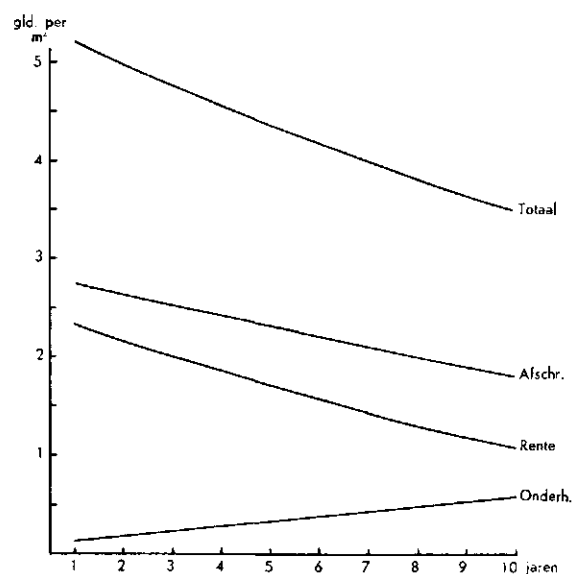
Tabel 2: Gemiddelde jaarlijkse exploitatiekosten per m²

	vrijstaand				aaneengebouwd			
	type 1		type 2		type 3		type 4	
	gem. 10 j.	gem. 25 j.	gem. 10 j.	gem. 25 j.	gem. 10 j.	gem. 25 j.	gem. 10 j.	gem. 25 j.
Rente	1,67	0,91	1,37	0,75	1,60	0,92	1,23	0,67
Afschrijving	2,29	1,56	1,89	1,29	2,07	1,38	1,69	1,15
Onderhoud + verzekering	0,63	0,73	0,42	0,78	0,14	0,23	0,43	0,73
Totaal	4,31	3,20	3,68	2,82	3,81	2,53	3,35	2,55

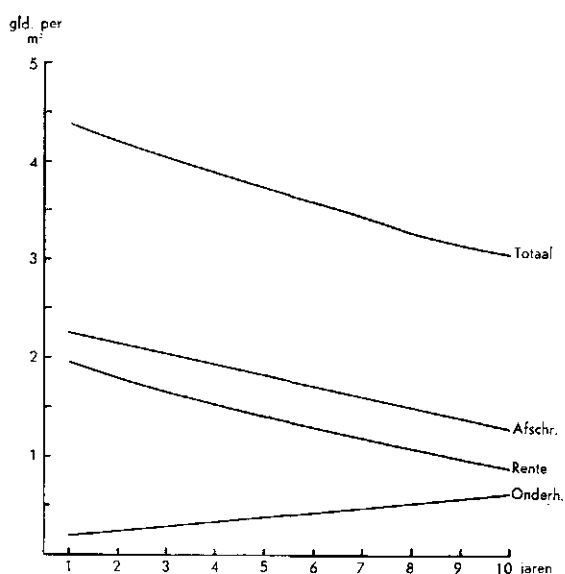
De exploitatiekosten per m² geven geen grote onderlinge verschillen te zien; dit geldt vooral voor de typen 2, 3 en 4. Om zoveel mogelijk risico's uit te sluiten, dient men in de eerste plaats te letten op de exploitatiekosten in de eerste 10 jaar. Het verloop van deze kosten is gegeven in de figuren 2a tot en met 2d.

Figuren 2a t/m 2d: Verloop van de jaarkosten per m²

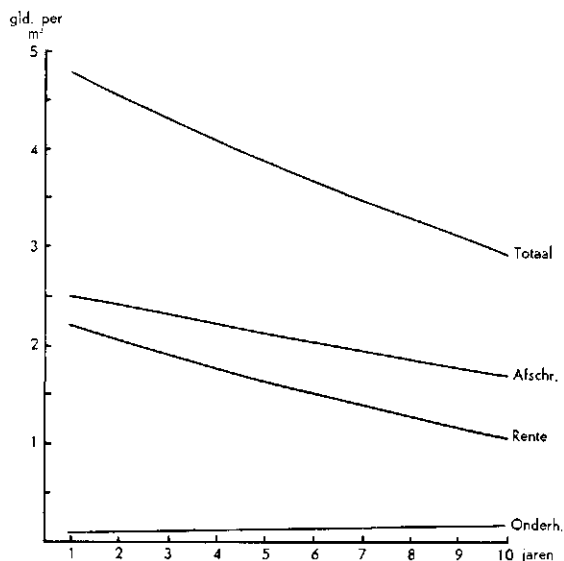
Figuur 2a: kas nr. 1

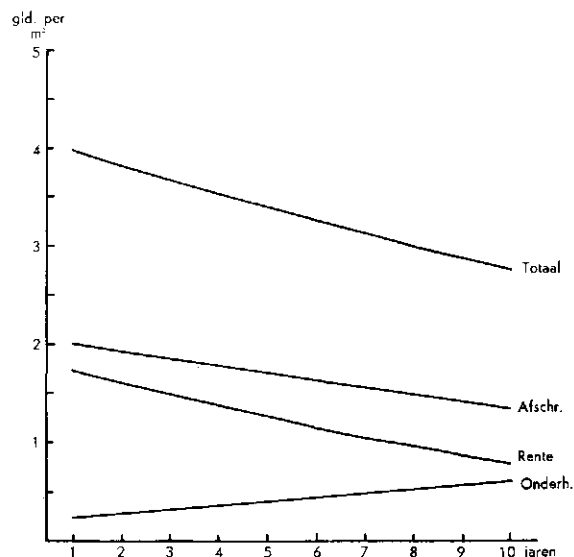
Figuur 2b: kas nr. 2

Figuur 2c: kas nr. 3

Figuur 2d: kas nr. 4

4. Nadere overwegingen bij de keuze van het kastype

Bij de huidige rentabiliteit van de snijbloementeelt (netto-overschot gemiddeld f 20,— tot f 25,— per f 100,— kosten) zijn de verschillen in exploitatiekosten van geringe betekenis. Bij een eventuele lagere rentabiliteit kunnen de exploitatiekosten echter van meer betekenis worden en zal de keuze uitgaan naar de typen met de laagste kosten. Uit een oogpunt van financiering zal de voorkeur worden gegeven aan de typen met de laagste bouwprizen.

In beide gevallen bieden de typen met meerdere aaneengebouwde kappen voordelen, mits kan worden voldaan aan de eisen, die vanuit teelttechnisch oogpunt worden gesteld. Hierbij moet worden overwogen of met een moderne toerusting van deze kassen (automatische luchting, regenautomaat en dergelijke) niet een even goede klimaatbeheersing kan worden verkregen als in kassen met een grotere kapspanning. Bij vergelijking van deze kastypen dienen de jaarkosten voor deze extra voorzieningen in beschouwing te worden genomen, evenals de mogelijke voordelen in verband met te bereiken arbeidsbesparingen.

**Teeltgegevens tomaten met voorteelt sla
in onverwarmde warenhuizen
(Westland 1961)**

51.01

Samensteller: P. A. M. HOPMANS
OKTOBER 1962
(zie alg. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens, die betrekking hebben op het teeltjaar 1960/1961, zijn afkomstig van bedrijven gelegen in de plaatsen De Lier, Honselersdijk, Maasland, Wateringen en Rijswijk. De grondsoort varieerde van zware zavel tot middelzware klei. De bedrijfsgrootte van de bedrijven die gebruikt zijn voor de samenstelling van dit blad, varieerde van 46 tot 112 are; de oppervlakte staand glas van 20 tot 47 are. De hieronder vermelde gegevens hebben betrekking op de teelt van tomaten met voorteelt sla in onverwarmde warenhuizen. De oppervlakte, in gebruik voor deze teelt, varieerde van 12 tot 20 are. De warenhuizen zijn alle voorzien van een beregeningsinstallatie. De plantdatum van sla varieerde van 14 november tot 9 januari; de oogst van 20 maart tot 8 april. De planttijd van tomaten omvatte de periode van 28 maart tot 20 april; de oogst het tijdvak van 16 juni tot 20 oktober.

De hoofd-grondbewerking, die op alle bedrijven vóór de slateelt werd uitgevoerd, was geenszins uniform. Op 40 pct. van de bedrijven werd de grond gespit, waarbij tevens rotte mest werd toegevoegd in hoeveelheden van 1,10 tot 1,25 ton per are. Op 50 pct. van de bedrijven werd de grond ontsmet; de gebruikte middelen waren: C.P.A., A.W. 10, D.D. en Monam.

De slaplanten werden opgekweekt in perspotten. De gebruikte rassen waren (in procenten van de totale oppervlakte): 46 pct. Proeftuins Blackpool, 23 pct. Magiola (No. 3), 18 pct. Meikoningin en 13 pct. Rapide (No. 5). Het aantal planten varieerde van 18 tot 20 stuks per m². Na de slateelt werd de grond gefreesd. Het opkweken van de tomatenplanten geschiedde in perspotten door derden. De rassen waren (in procenten van de totale oppervlakte): 68 pct. Moneymaker, 22 pct. Victory en 10 pct. Donor. De plantafstand varieerde van 40 tot 45 x 76 cm.

2. Opmerkingen arbeidsfilms (z.o.z.)

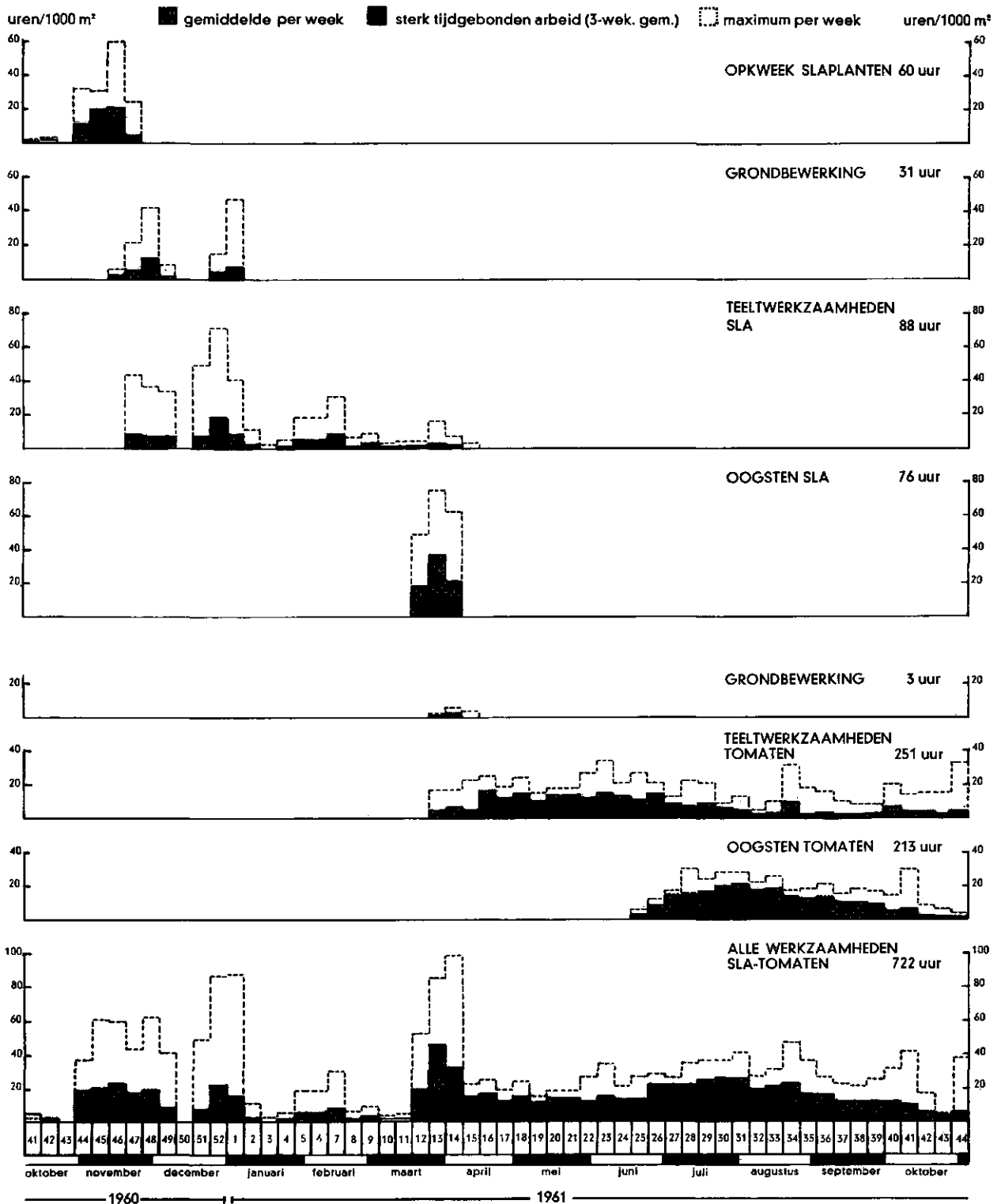
Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01. Voor de grondbewerking vóór de slateelt, die zoals onder 1 werd opgemerkt, zeer verschillend werd uitgevoerd, is het gemiddelde van alle bedrijven genomen. Het maximum per week en de sterk tijdsgebonden arbeid (drie weken gemiddeld) is eveneens bepaald zonder rekening te houden met de verschillen in bewerkingsmethode.

In ommenstaande arbeidsfilms zijn geen uren opgenomen voor het veilingwerk: er is gerekend dat het transport naar de veiling door derden geschiedt. Bij de ziektenbestrijding is echter gerekend dat deze, zowel bij de sla als bij de tomaten, door de ondernemer werd uitgevoerd. De relatie tussen grootte van de oogst per week en de plukcapaciteit wordt onder 5 behandeld. De ontwikkeling van het gewas in 1961 verliep normaal.

Bij de arbeidsfilms zijn eerst de afzonderlijke werkzaamheden weergegeven. Vervolgens zijn alle werkzaamheden gecombineerd. Het gemiddelde van deze gecombineerde arbeidsfilms is gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijke werkzaamheden; het maximum per week en de sterk tijdsgebonden arbeid (drie weken gemiddeld) van de somcurve is in de weken, waarin verscheidene van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden elkaar overlappen, meestal ongelijk aan de som van de maxima resp. minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

3. Arbeidsfilms

Figuur 1

4. Materiaalverbruik en diensten van derden (d.v.d.) per 1000 m² (excl. afleveringskosten)

Grondbewerking en -ontsmetting ¹ (d.v.d.)	f 160,—
Meststoffen ²	f 200,—
organisch	f 110,—
anorganisch	f 90,—
Zaad en plantmateriaal	f 310,—
Bestrijdingsmiddelen	f 40,—
Potgrond	f 35,—
Overige materialen	f 50,—
Totaal materiaalverbruik en d.v.d.	f 795,—

¹ 50 pct. van de oppervlakte ontsmet; 40 pct. gespit.

² 40 pct. rotte mest, 60 pct. andere org. meststoffen; 29 kg N, 31 kg P, 56 kg K.

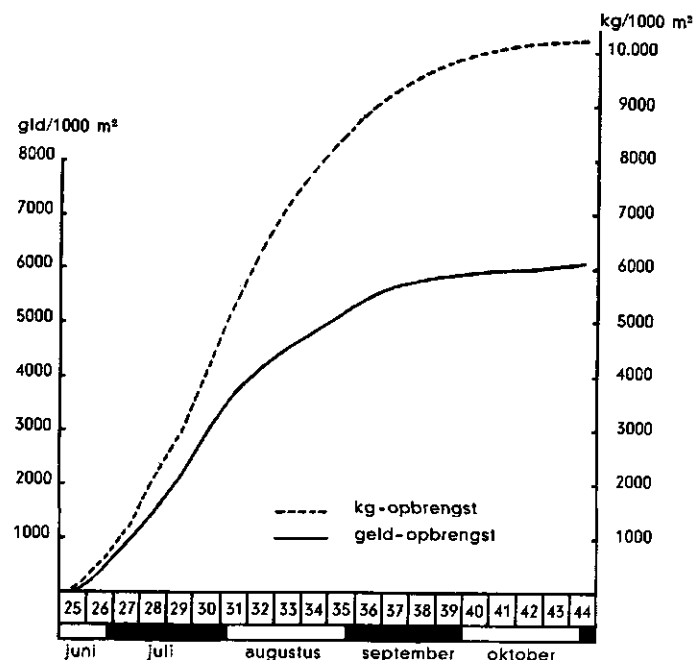
5. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengst van sla per 1000 m² – aanvoerweken 13, 14 en 15 – bedroeg 17230 stuks en 63 kg stoofsla; de geldelijke opbrengst was f 1830,— per 1000 m². Van de stuksopbrengst behoorde 75 pct. tot sortering I, 13 pct. tot II, 12 pct. tot C.

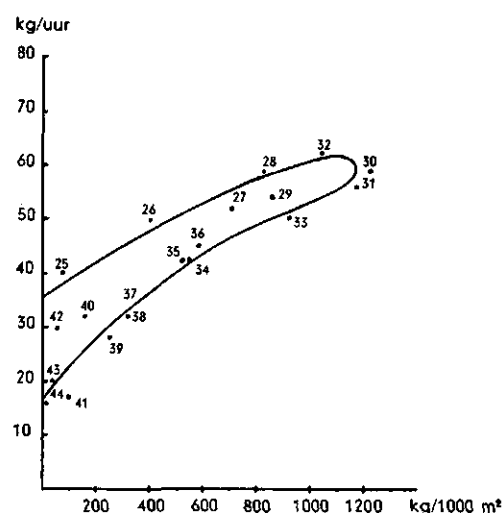
De gemiddelde opbrengst van tomaten bedroeg 10200 kg per 1000 m². De geldelijke opbrengst was f 6060,— per 1000 m². Van de kg-opbrengst behoorde 92 pct. tot de exportsorteringen (60 pct. A, 15 pct. B, 15 pct. C, 2 pct. CC) en 8 pct. tot de binnenlandse sorteringen.

Het verloop van de kg-opbrengsten en het cumulatieve verloop van de geldopbrengsten zijn in figuur 2 af te lezen. De kg-opbrengst per week en de plukcapaciteit zijn in figuur 3 tot uitdrukking gebracht.

Figuur 2: Cumulatief verloop opbrengsten tomaten

Figuur 3: Pluk- en sorteercapaciteit en opbrengst per week¹⁾

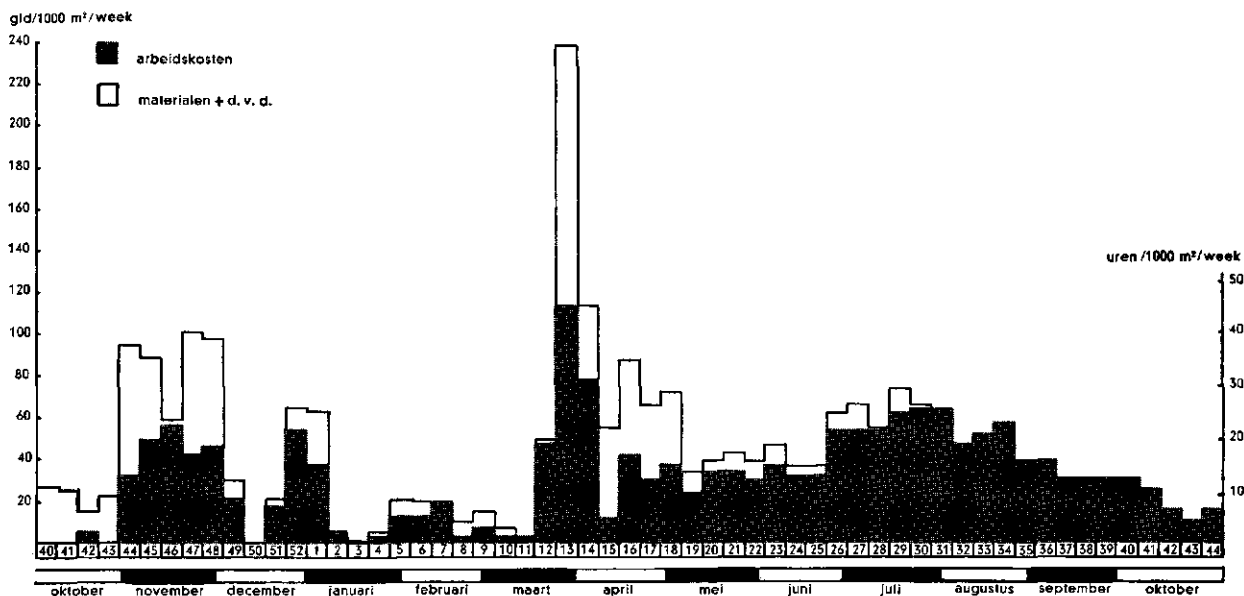

¹⁾ De cijfers in de grafiek geven de weeknummers weer

6. Vlottend vermogen

De gemiddelde behoefte aan vlottend vermogen voor de financiering van arbeid, materialen en diensten van derden voor de teeltwerkzaamheden (excl. aflevering), alsmede de weken waarin deze wordt aangewend, is uit figuur 4 af te lezen. Op de schaal aan de rechterzijde van de figuur kan men het totaal aantal gewerkte uren per week aflezen.

Figuur 4

**Teeltgegevens tomaten met voorteelt andijvie
in onverwarmde warenhuizen
(Westland 1961)**

51.02

Samenst.: W. VAN DER LINDEN
JANUARI 1963
(zie alg. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens, die betrekking hebben op het teeltjaar 1960/61, zijn afkomstig van bedrijven gelegen in de plaatsen De Lier, Honselersdijk en Wateringen. De grondsoort varieerde van zware zavel tot kleigrond. De bedrijfs-grootte van de bedrijven die gebruikt zijn voor de samenstelling van dit blad, varieerde van 46 tot 113 are; de oppervlakte staand glas van 13 tot 45 are. De hieronder vermelde gegevens hebben betrekking op de teelt van tomaten met voorteelt andijvie in onverwarmde warenhuizen. De oppervlakte, in gebruik voor deze teelt varieerde van 12 tot 26 are. De warenhuizen zijn alle voorzien van een beregeningsinstallatie. De plantdatum van de andijvie liep uiteen van 2 tot 26 oktober; de oogst van 1 maart tot 7 april. De planttijd van de tomaten omvatte de periode van 17 maart tot 7 april; de oogst het tijdvak van 16 juni tot 17 oktober.

De hoofdgrondbewerking, die op het merendeel der bedrijven voor de andijvieteelt werd uitgevoerd, was geenszins uniform. Op 50 pct. van bedrijven werd de grond gespit, waarbij tevens rotte mest werd toegevoegd in hoeveelheden van 1,2 tot 1,6 ton per are. Op 33 pct. van de bedrijven werd ontsmet; de gebruikte middelen waren chloorpicrine en Monam.

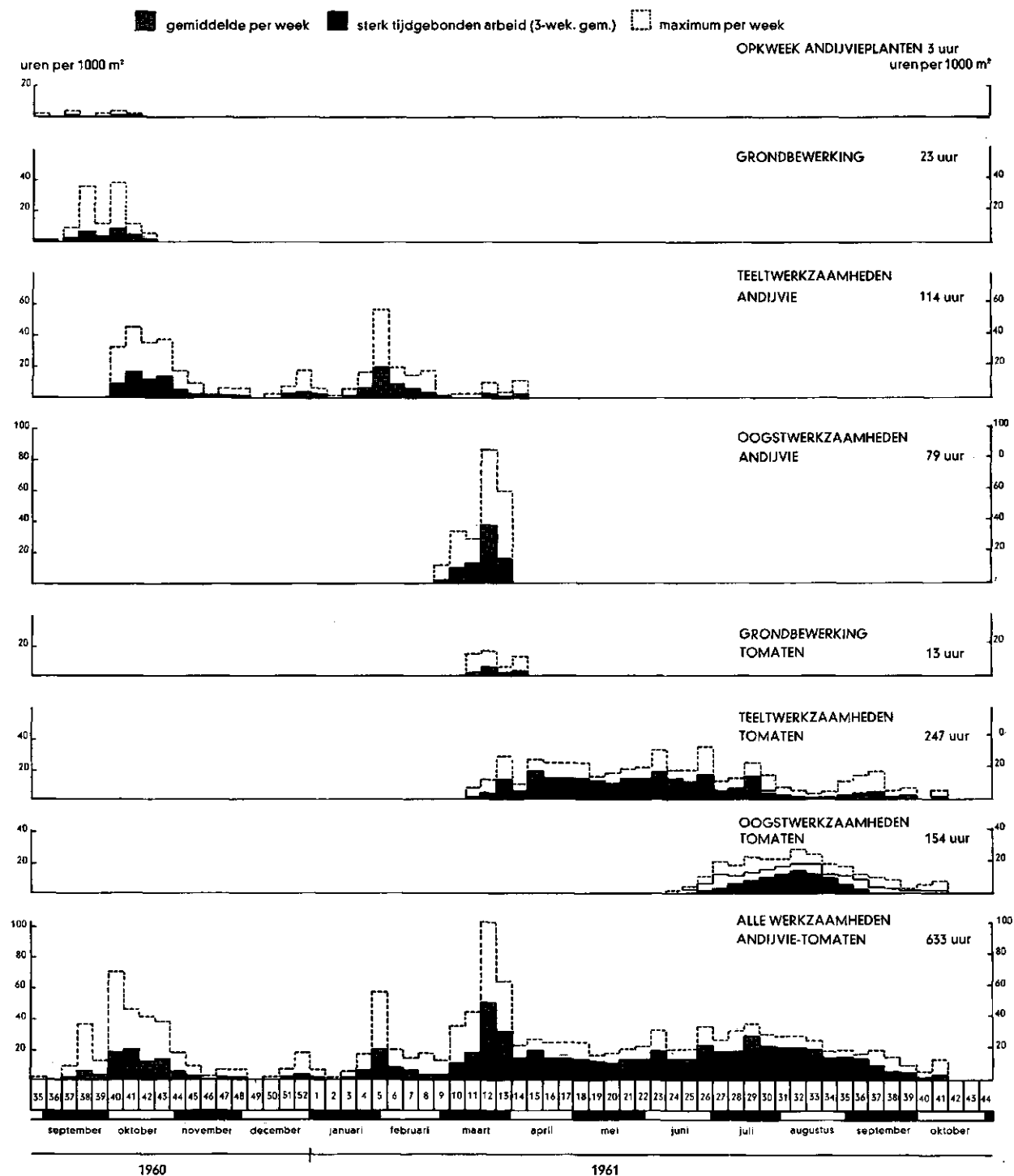
De andijvie werd als 'losse' plant uitgeplant. De gebruikte rassen waren (in procenten van de totale oppervlakte): 52 pct. Breedblad Volhart en 48 pct. andijvie No. 5. Het aantal planten varieerde van 18 tot 22 stuks per m². Het opkweken van de tomatenplanten geschiedde in perspotten bij derden. De rassen waren (in procenten van de totale oppervlakte): 93 pct. Moneymaker en 7 pct. hybriden. De plantafstand varieerde van 40 tot 45 x 76 cm.

2. Opmerkingen arbeidsfilms (z.o.z.)

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01. Voor de grondbewerking, die zoals onder 1 werd opgemerkt, zeer verschillend werd uitgevoerd, is het gemiddelde van alle bedrijven genomen. Het maximum per week en de sterk tijdsgebonden arbeid (drie weken gemiddeld) is eveneens bepaald zonder rekening te houden met de verschillen in bewerkingsmethode.

In ommenstaande arbeidsfilms zijn geen uren opgenomen voor het veilingwerk: er is gerekend dat het transport naar de veiling door derden geschiedt. Bij de ziektenbestrijding is echter gerekend dat deze, zowel bij de andijvie als bij de tomaten, door de ondernemer werd uitgevoerd. De relatie tussen grootte van de oogst per week en de plukcapaciteit wordt onder 5 behandeld. De ontwikkeling van het gewas in 1961 verliep normaal. Bij de arbeidsfilms zijn eerst de afzonderlijke werkzaamheden weergegeven. Vervolgens zijn alle werkzaamheden gecombineerd. Het gemiddelde van deze gecombineerde arbeidsfilms is gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijke werkzaamheden; het maximum per week en de sterk tijdsgebonden arbeid (3 wekelijks gemiddeld) van de somcurve is in de weken, waarin verscheidene van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden elkaar overlappen, meestal ongelijk aan de som van de maxima resp. minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

Figuur 1

4. Materiaalverbruik en diensten van derden (d.v.d.) per 1000 m² (excl. afleveringskosten)

Grondbewerking en -ontsmetting ¹ (d.v.d.)	f 175,—
Meststoffen ²	f 255,—
organisch	f 155,—
anorganisch	f 100,—
Zaad en plantmateriaal ³	f 330,—
Bestrijdingsmiddelen	f 40,—
Overige materialen	f 60,—
Totaal materiaalverbruik en d.v.d.	f 860,—

¹ 33 pct. van de oppervlakte ontsmet; 50 pct. gespit.

² 50 pct. rotte mest en 50 pct. bloedmeel; 36 kg N, 30 kg P en 58 kg K.

³ waarvan 26 pct. geënte planten.

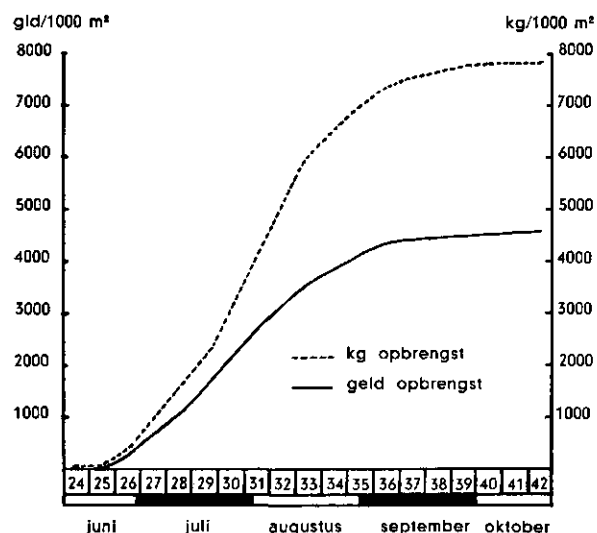
5. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengst van andijvie per 1000 m² – aanvoerweken 9 tot en met 14 – bedroeg 3320 kg; de geldelijke opbrengst was gemiddeld f 1875,— per 1000 m². Van de opbrengst behoorde 68 pct. tot de sortering I, 30 pct. tot II, en 2 pct. was afwijkend.

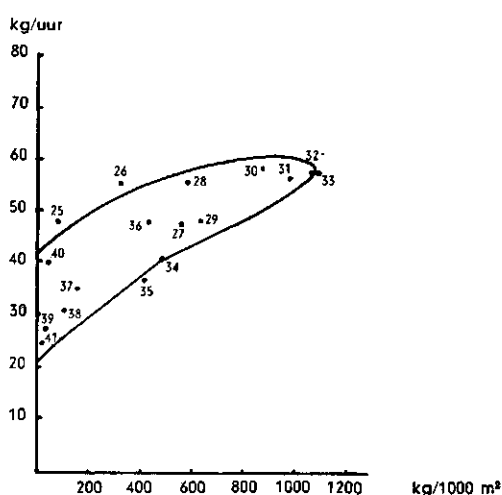
De gemiddelde opbrengst van tomaten bedroeg 7822 kg per 1000 m², de geldelijke opbrengst gemiddeld f 4545,—. Van de kg-opbrengst behoorde 94 pct. tot de exportsorteringen; de groottesortering was: 56 pct. A, 10 pct. B, 28 pct. C en 6 pct. CC.

Het verloop van de kg-opbrengsten en het cumulatieve verloop van de geldopbrengsten is weergegeven in figuur 2. De kg-opbrengst, in samenhang met de plukcapaciteit, wordt in figuur 3 tot uitdrukking gebracht.

Figuur 2: Cumulatief verloop opbrengsten tomaten

Figuur 3: Pluk- en sorteer capaciteit en opbrengst per week¹⁾

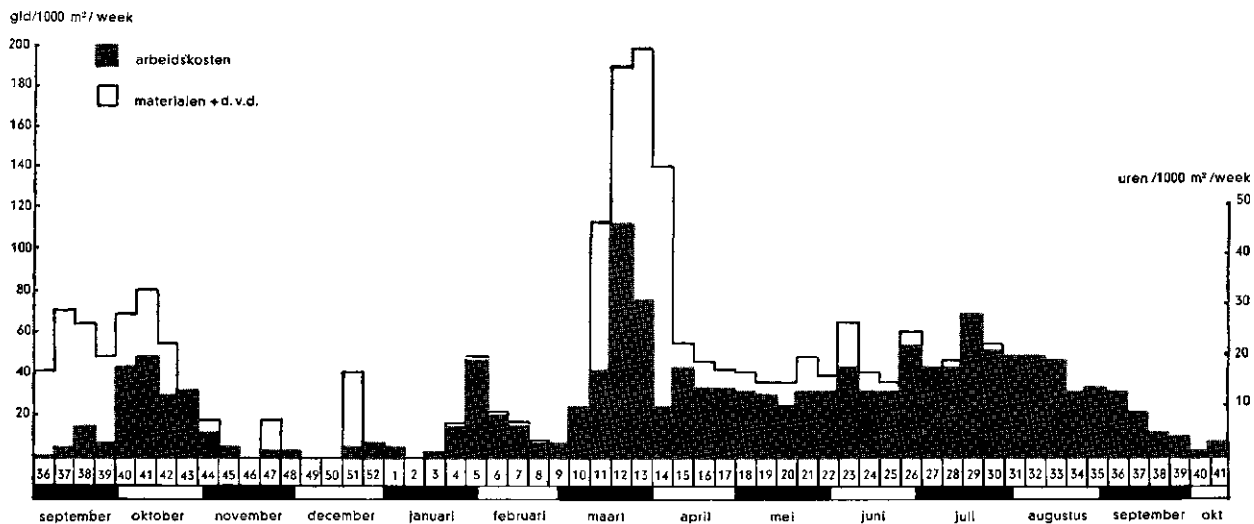

¹⁾ De cijfers in de grafiek geven de weeknummers weer

6. Vlottend vermogen

De gemiddelde behoefte aan vlottend vermogen voor de financiering van de arbeid, materialen en diensten van derden voor de teeltwerkzaamheden (excl. aflevering), alsmede de weken waarin deze werd aangewend, is uit figuur 4 af te lezen. Op de schaal aan de rechterzijde van de figuur kan men het aantal gewerkte uren per week aflezen.

Figuur 4

Teeltgegevens stookkomkommers
Gebied: Delft e.o. 1966-1967

51.03

Samensteller: P. G. A. WEBER

MEI 1968

(zie algem. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven in Delft e.o., met 2 600-9 100 m² zwaar verwarmd glas.
 De grondsoort is zavel, lichte en zware klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht
plantdatum	20/12 - 29/12
plantverband	45 x 160 cm
stookperiode	tot eind juli
oogstperiode	half februari - half augustus
grondontsmetting	stomen met plastic zeil 12 uur per kap
teeltwijze	broeiveur
rassen in 1967	98 % Sporu, 2 % diversen

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengstgegevens en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1966		1967	
Aanvang oogst	16/2	(9/2-23/2)	11/2	(1/2-15/2)
Einde oogst	5/8	(20/7-31/8)	14/8	(26/7- 6/9)
Stuks-opbrengst per 1 000 m ² ¹	50 200	(38 700-72 800)	61 100	(44 600-75 700)
Prijs in ct. per stuk ¹	32	(28-42)	29	(26-32)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	16 100	(12 800-21 100)	18 000	(14 300-19 600)
Sorteringen in %				
75/op	4	(2- 6)	4	(2- 7)
65/75	10	(7-15)	12	(6-17)
50/60	19	(12-31)	18	(13-24)
40/50	27	(20-38)	23	(19-29)
35/40	11	(7-15)	11	(6-15)
30/35	4	(2- 8)	4	(1- 8)
25/30	1	(0- 2)	1	(0- 2)
Wankleurig	6	(2-20)	7	(3-10)
Krom	9	(1-12)	11	(8-17)
Stek	9	(2-15)	9	(6-14)

¹ kg omgerekend naar stuks, 1 kg = 2 stuks.

3. Directe kosten (prijspeil najaar 1967)

a. Arbeid

stomen	32 uur (21-53)
mest inbrengen	26 uur (20-41)
opwerken veuren	21 uur (12-32)
teelt en oogst	609 uur
Totaal	688 uur

Uurloon in 1967 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 5,40.

b. Materialen

organische mest:			
voorbemesting: rotte mest	10 ton	f	165,-
broeimateriaal:			
stro	10 ton	"	900,-
dunne mest	22 ton	"	264,-
brandstof: olie 3 500 sec			
stomen	5,5 ton	"	327,-
teelt	57 ton	"	3 386,-
H.B.O. I	300 l	"	33,-
planten (incl. pitten)	1 530 st.	"	842,-
kunstmest		"	85,-
bestrijdingsmiddelen		"	215,-
elektriciteit		"	455,-
touw	13 kg	"	35,-
overige materialen		"	30,-
Totaal			f 6.737,-

c. Werk door derden

spitten	f	85,-
machinaal veuren maken	"	85,-
vracht planten	"	23,-
Totaal	f	193,-

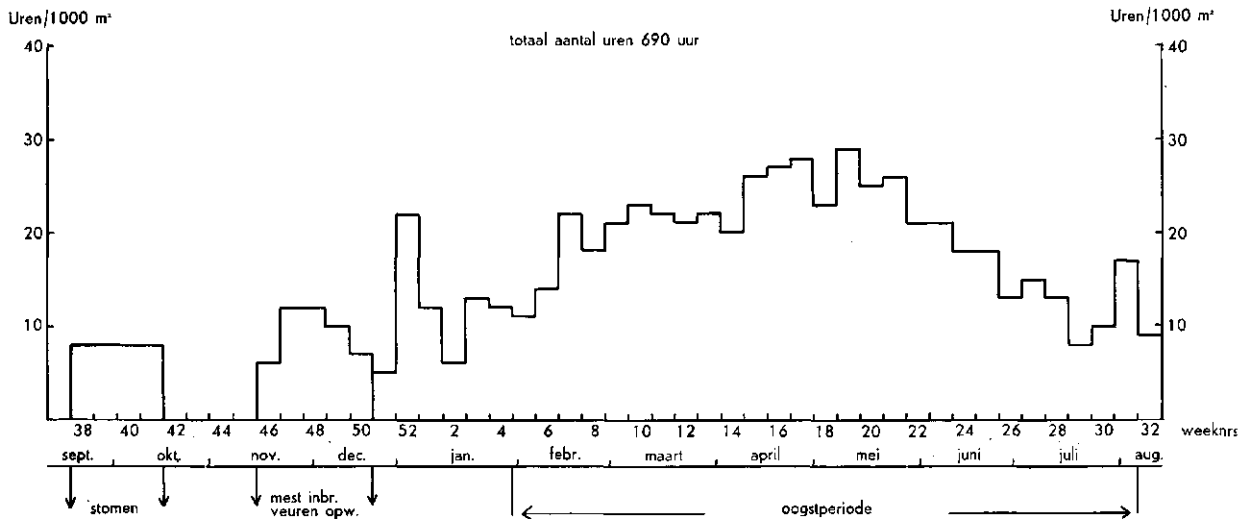
d. Afleveringskosten

fusthuur	1 915 kisten	f	57,-
interieurs	1 915 kisten	"	95,-
vloeipapier		"	19,-
veilingkosten	4,9% van f 17 100,-	"	667,-
Totaal		f	838,-

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met 6 275 m² vroege stookkomkommers en een stuks-opbrengst van 60.300 stuks.

37	39	41	43	45	47	49	51	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31
38	40	42	44	46	48	50	52	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32
8	16	8		6	24	17	27	18	25	25	40	44	43	42	53	51	54	47	39	31	28	18	26

5. Nateelt

Op 60 % van de bedrijven werd een nateelt uitgeoefend. De belangrijkste nateelten waren sla 30 % en tomaten 20 %. Ook chrysanten en komkommers kwamen als nateelt voor.

**Teeltgegevens komkommers
in onverwarmde warenhuizen
(Zwijndrecht, teeltjaar 1962)**

51.04

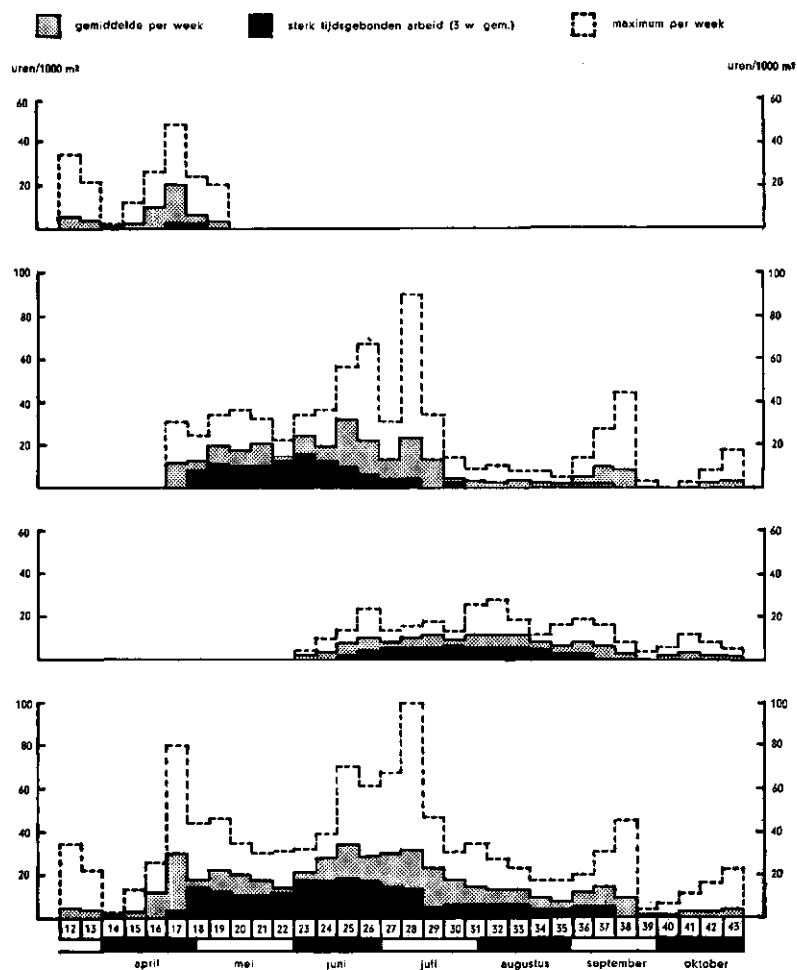
Samensteller: W. V.D. LINDEN
MEI 1963
(zie alg. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens gelden voor 1962 voor de teelt van komkommers onder onverwarmd staand glas in het gebied Zwijndrecht. De bedrijfsgrootte van de hier in beschouwing genomen bedrijven varieerde van 90 tot 140 are, de oppervlakte onverwarmd staand glas van 1500 tot 3400 m², terwijl tevens 100 tot 600 ramen platglas aanwezig waren. Op de resterende oppervlakte van de bedrijven werden opengrondsteelten uitgeoefend. De grondsoort is klei. Het bedrijfsonderdeel komkommers onder onverwarmd staand glas was 1000 tot 2500 m² groot. De voor- en nateelten die niet in dit blad zijn opgenomen waren o.a. veldsla, radijs, spinazie, sla. De gebruikte rassen waren (in procenten van de totale oppervlakte): 60% Bugrostan, 30% Flamex en 10% Groestan en Bittex. De plantdatum varieerde van 21 april tot 5 mei en het plantverband van 50 × 152 cm tot 55 × 160 cm. Het plantmateriaal werd opgekweekt in stenen potten; de planten waren geënt.

2. Arbeidsfilms

Figuur 1

Grondbewerking 50 uur

Teeltwerkzaamheden:

planten	25 uur
aanbinden	20 uur
wieden	10 uur
snoeien	160 uur ¹⁾
gieten	25 uur
overige incl. opruimen gewas	35 uur

Totaal 275 uur

¹⁾ variatie 45-210 uur

Oogstwerkz.heden 121 uur

Alle werkzaamheden 456 uur

3. Opmerkingen arbeidsfilms

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01. De opkweek van het plantmateriaal geschiedde door derden, met uitzondering van één bedrijf. De kosten hiervan zijn opgenomen onder 4 „Materiaalkosten”. Slechts op 20% van de totale oppervlakte werd grondontsmetting toegepast, zodat hiervoor geen uren in rekening zijn gebracht. Ook voor het vervoer naar de veiling zijn geen uren opgenomen, daar deze uren voor het gehele bedrijf gelden en niet specifiek voor één produkt.

De gemiddelde arbeidsuren per week van de arbeidsfilm van alle werkzaamheden tezamen, zijn gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden. Indien de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden elkaar in een bepaalde week overlappen, is het maximum per week van de gecombineerde arbeidsfilm meestal lager dan de som van de maxima van de afzonderlijke werkzaamheden. Op overeenkomstige wijze is de sterk tijdsgebonden arbeid in de gecombineerde arbeidsfilm meestal hoger dan de som van de minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

4. Materiaalkosten per 1000 m²

Meststoffen en broeimateriaal:

organisch (incl. stro voor paden)	f. 200,—	
anorganisch	f. 60,—	f. 260,—
Plantmateriaal		f. 510,—
Overige materialen		f. 130,—
Totaal materiaalverbruik per 1000 m ²		f. 900,—

5. Opbrengsten

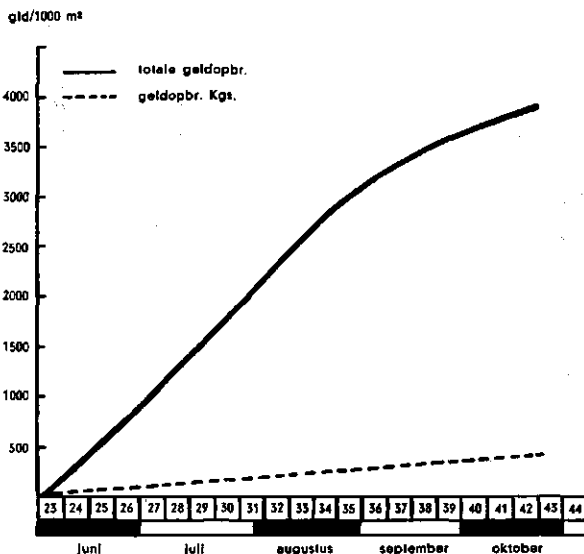
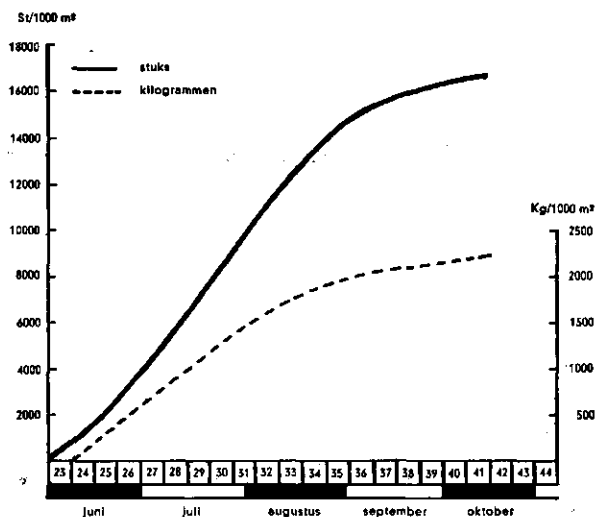
De kwantitatieve opbrengst per 1000 m² bedroeg gemiddeld 16.675 stuks en 2.271 kg. De sorteringsverhouding was als volgt:

stuks: 75 ~~en~~ op	23%
60 — 75 ~~en~~	39%
50 — 60 ~~en~~	24%
40 — 50 ~~en~~	12%
35 - 40 ~~en~~	2%
kg : krom	57%
stek	43%

De geldelijke opbrengst per 1000 m² bedroeg gemiddeld f. 3.908,—. Het cumulatieve verloop van de kwantitatieve opbrengst is weergegeven in figuur 2 en van de geldopbrengsten in figuur 3.

Figuur 2: Cumulatief verloop opbrengsten komkommers in onverw. warenhuis

Figuur 3: Cumulatief verloop geldopbrengsten komkommers in onverw. warenhuis

1. Omschrijving

a. Open grond met of zonder bodemverwarming (Noord-Limburg). De gegevens zijn afkomstig van bedrijven gelegen in de dorpen rondom de stad Venlo. De bedrijven hebben meestal een gemengd karakter (tuinbouw, akkerbouw, veeteelt), hoewel ook zuivere tuinbouwbedrijven met witlof voorkomen. Bij de witlofteelt maakt men op grote schaal gebruik van gezinsarbeid. De oppervlakte witlofwortelen varieert van $\frac{1}{2}$ tot 1 ha per bedrijf. De geoogste witlofwortelen worden in het najaar opgezet in kuilen ter grootte van ongeveer 30 m². Indien wordt verwarmd geschiedt dit door middel van gaasverwarming. Zowel boven de verwarmde als boven de onverwarmde kuilen plaatst men een eenvoudig afdak. Bij de koude kuilen plaatst men dit afdak eerst enige tijd voor de oogst.

b. Onverwarmd warenhuis (IJsselmonde)

Voor deze teeltwijze zijn gegevens verzameld op extensieve groenteteeltbedrijven van 3 tot 10 ha op het eiland IJsselmonde. Voor het trekken van witlof worden de onverwarmde warenhuizen van oktober tot maart gebruikt. De grootte van de kuil varieerde van 70 tot 140 m², afhankelijk van de lengte van de warenhuiskappen. De witlofwortelen worden zowel op het eigen bedrijf geteeld als gekocht. De hoeveelheid wortelen die gemiddeld per bedrijf in het seizoen 1959/'60 verwerkt werd, bedroeg $\pm$ 35 ton; dit is de opbrengst van $\pm$ 1,5 ha wortelteelt.

c. Schuren met bodemverwarming (Goeree-Overflakkee)

Op het kleine land- of tuinbouwbedrijf op het eiland Goeree-Overflakkee, forceert men witlof in schuren. De beteelbare oppervlakte in deze schuren bedraagt ongeveer 200 m². In het seizoen 1959/'60 forceerde men $\pm$ 50 ton wortelen, overeenkomend met $\pm$ 2 ha wortelteelt, waarbij de schuur drie- à viermaal benut wordt. De wortelen worden zelf geteeld, meestal op los gehuurd land.

2. Opmerkingen arbeidsfilms

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01. De arbeidsfilms zijn samengesteld uit bedrijfsgegevens die betrekking hebben op het seizoen 1959/'60. De voor het trekken van witlof benodigde arbeidsuren zijn in de arbeidsfilms gegeven per 100 m² kuiloppervlakte, per 1000 kg opgezette wortelen en per ha wortelteelt.

De arbeidsuren tot en met het storten van de wortelen bij de forceerruimte zijn niet opgenomen, echter wel de arbeidsuren voor het naar binnen brengen. De arbeidsuren voor het veilen zijn niet in rekening gebracht.

Figuur 1a. Open grond met of zonder verwarming (Noord-Limburg)

Bij het trekken van witlof in de open grond moeten de wortels voor het invallen van de vorst worden ingekuuld. De periode van opzetten is dus beperkt tot de maand november, eventueel december. In de arbeidsfilm wordt deze werkzaamheid uitgevoerd in de periode van week 45 tot week 50. Ten einde de oogst te vervroegen en dus te spreiden wordt warmte toegevoerd. De tijd tussen opzetten van de wortelen en het oogsten hangt af van de hoeveelheid toegevoerde warmte.

In figuur 2 is het verband tussen tijd en hoeveelheid warmte (uitgedrukt in verwarmingskosten) weergegeven. Zonder verwarming is de groeitijd 18 weken en bij f 20,- verwarmingskosten per 100 m² kuil, 16 weken. Bij de arbeidsfilm in figuur 1a is van dit laatste uitgegaan. Het begin van de oogst valt dan ook in week 9 (16 weken na week 45).

Bij de onverwarmde trek valt het begin van de oogst 18 weken na het begin van het opzetten. De arbeidsfilm voor de onverwarmde trek wordt verkregen door de oogsturen van de gegeven arbeidsfilm twee weken te verschuiven, namelijk van week 9-12 naar week 11-14.

Op overeenkomstige wijze kan men met behulp van het in figuur 2 gegeven aantal weken, de arbeidsfilms samenstellen voor het trekken bij een ander warmteverbruik. Door de verschillende arbeidsfilms te combineren, kan men een film voor het gehele seizoen samenstellen.

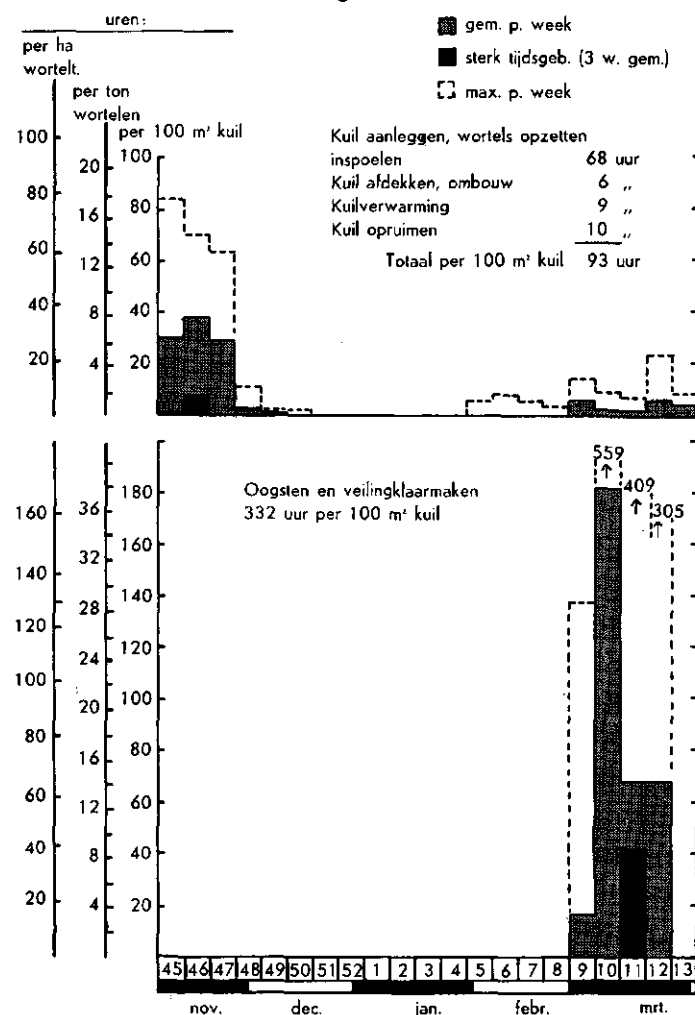
Figuren 1b en 1c. Onverwarmd warenhuis en verwarmde schuur

Bij deze teeltwijzen wordt de oogst gespreid door het variëren van de opzetdatum. De tijd tussen een bepaalde opzetdatum en het begin van de oogst is gegeven in figuur 3.

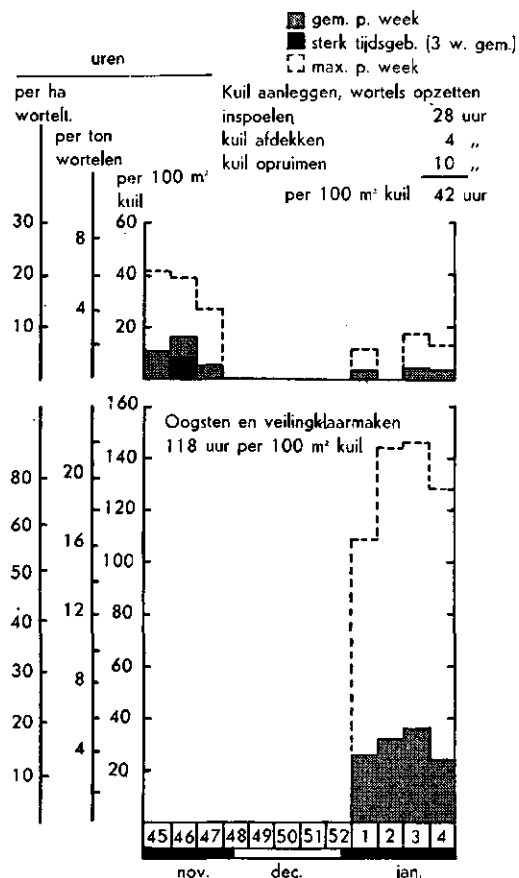
De arbeidsfilm voor het onverwarmd warenhuis in figuur 1b geldt voor opzetten van de wortels in week 45. Volgens figuur 3 valt het begin van de oogst – bij opzetten in deze week – negen weken later dus omstreeks week 2. Op eenvoudige wijze zijn met behulp van figuur 3 andere combinaties te maken, waarbij echter wel bedacht moet worden dat de uren voor het opruimen van de kuil (in de arbeidsfilm van week 1 tot 4) evenveel weken opschuiven als de oogstwerkzaamheden. Voor de schuren met bodemverwarming past men een zelfde werkwijze toe.

3. Arbeidsfilms

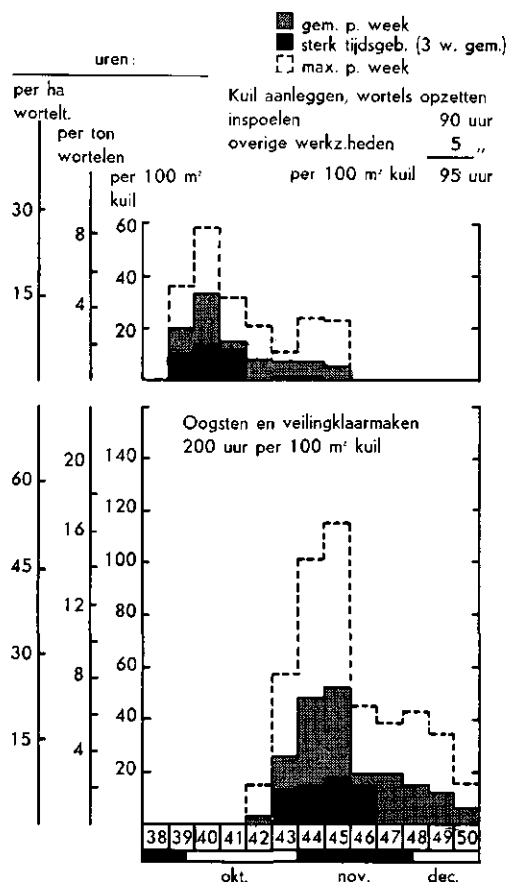
Figuur 1a: Noord-Limburg 1959/'60 open grond met/zonder bodemverwarming

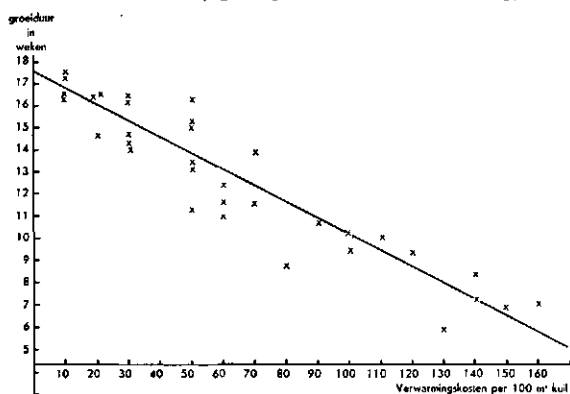
Figuur 1b: IJsselmonde 1959/'60 onverwarmd warenhuis

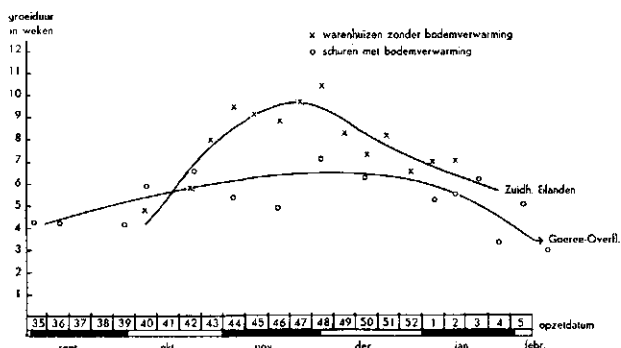
Figuur 1c: Goeree-Overflakkee 1959/'60 schuur met bodemverwarming

Figuur 2: Verband tussen groei (1e opzetdatum tot 1e oogstdatum) en hoeveelheid toegevoegde warmte in Kwh (open grond Noord-Limburg)

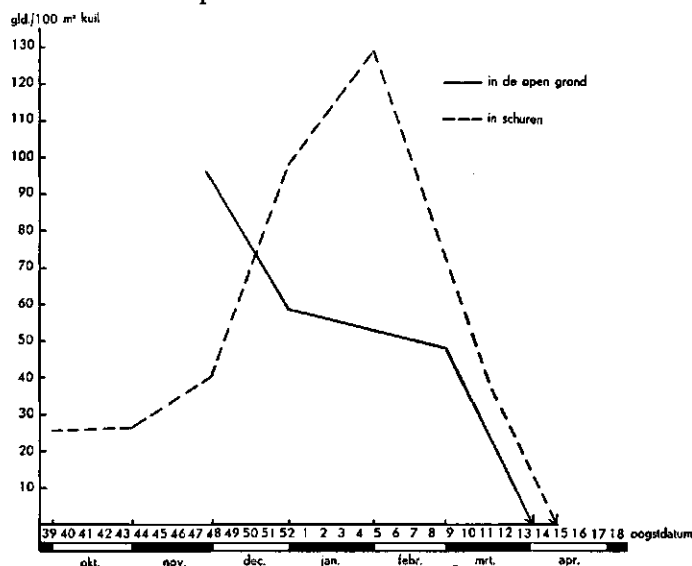
Figuur 3: Verband tussen groeiduur (1e opzetdatum tot 1e oogstdatum) en de opzetdatum (seizoen 1959/'60)

4. Materialen

De verwarmingskosten zijn afhankelijk van het tijdstip waarop men wenst te oogsten. Figuur 4 geeft deze afhankelijkheid weer, waarbij uitgegaan is van het gemiddelde temperatuurverloop in de jaren 1951 tot 1960.

Figuur 4: Verwarmingskosten bij de teelt van witlof in schuren (Goeree-Overflakkee) en in de open grond (Noord-Limburg) bij het gemiddelde temperatuurverloop 1951 t/m 1960

5. Opbrengsten

a. per 100 m² kuiloppervlakte (seizoen 1959/1960)

De gemiddelde opbrengst in kg en in guldens per 100 m² kuiloppervlakte was voor de verschillende teeltwijzen en gebieden als volgt:

open grond met of zonder bodemverwarming:

3200 kg voor f 1700,- (gem. prijs 53 cent)

onverwarmd warenhuis:

2200 kg voor f 1050,- (gem. prijs 48 cent)

verwarmde schuren:

3000 kg voor f 2900,- (gem. prijs 97 cent)

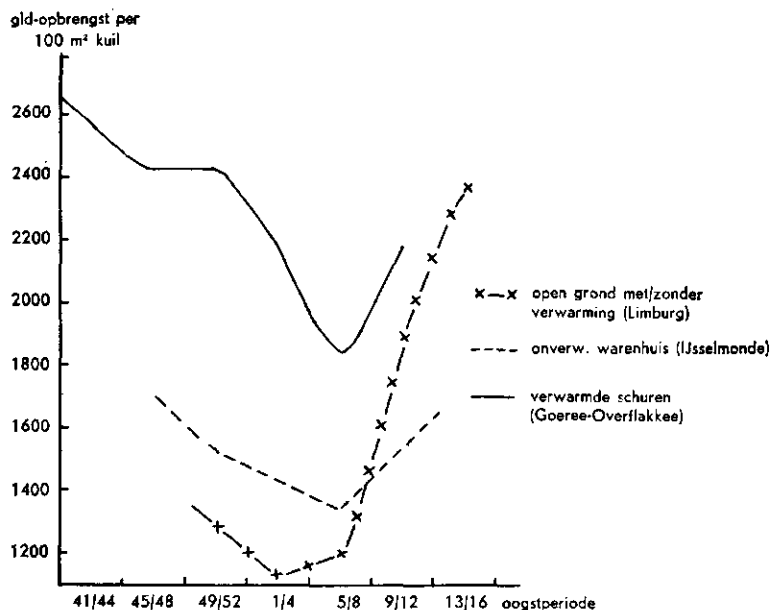
b. per ha wortelteelt

Seizoen	1959/'60		1960/'61		1961/'62		gem.	
	kg	gld ¹	kg	gld ¹	kg	gld ¹	kg	gld ¹
open grond met of zonder bodemverwarming	11 300	5 900	7 200	4 100	11 300	9 600	9 900	6 500
onverwarmd warenhuis	10 800	6 500	8 200	6 400	8 800	6 900	9 300	6 600
verwarmde schuren	12 400	8 500	12 300	9 000	11 300	10 300	11 000	9 300

¹ excl. de opbrengst van de afgewerkte wortelen.

De verschillen in geldopbrengsten over het gehele seizoen bij de verschillende teeltmethoden zijn in figuur 5 in beeld gebracht, waarbij is uitgegaan van de opbrengstgegevens van de seizoenen 1959/'60, 1960/'61 en 1961/'62.

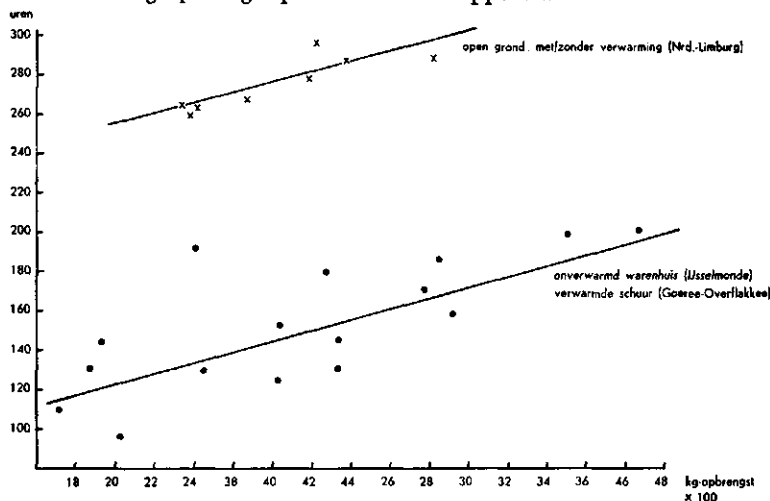
Figuur 5: Verschillen in geldopbrengst in verschillende gebieden en bij verschillende teeltmethoden (gem. 1959/'60, 1960/'61, 1961/'62)

Opgemerkt dient te worden dat er tussen de bedrijven onderling grote verschillen zijn in kg-opbrengst en prijs.

Er blijkt een verband te bestaan tussen de kg-opbrengst per 100 m² kuil en de benodigde uren voor het oogsten en veilingklaarmaken van het produkt. Dit verband is tot uitdrukking gebracht in figuur 6.

Figuur 6: Verband tussen oogsturen (incl. veilingklaarmaken) en de kg-opbrengst per 100 m² kuiloppervlakte

**Teeltgegevens kasaugurken met
voorteelt sla in onverwarmde warenhuizen
Gebied: Noord-Limburg
(1966-1967-1968-1969)**

51.06

Samensteller: P. G. A. WEBER
JULI 1970

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven gelegen in Venlo en de tuindorpen rondom Venlo, met 1600-4000 m² onverwarmd staand glas, waarvan 900-2900 m² beteeld werd met koude augurken met als voor-
teelt sla. De grondsoort was lichte zavel en zand.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

	Voorteelt sla				Augurken
plantmateriaal	zelf opgekweekt				gekocht geënt
plantdatum	7/2 - 17/2				28/4 - 2/5
plantverband	23 x 23½ cm				45 x 160 cm
oogstperiode	april				juni - september
gebruikte rassen		1966	1967	1968	1969
	Magiola	53 %	60 %	60 %	19 %
	Valora	14 %	12 %		
	Stentor A		9 %		33 %
	diversen	33 %	19 %	40 %	48 %

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1966	1967	1968	1969
a. Voorteelt sla				
Aanvang oogst	19/4 (12/4-29/4)	8/4 (28/3-18/4)	13/4 (4/4-22/4)	19/4 (8/4-28/4)
Einde oogst	29/4 (20/4-4/5)	25/4 (13/4-5/5)	24/4 (16/4-30/4)	27/4 (17/4- 7/5)
St.-opbrengst per 1 000 m ²	14 400 (13 600-14 900)	14 400 (12 500-15 900)	15 200 (13 300-17 300)	16 100 (12 900-19 000)
Gemiddelde prijs in ct. per stuk	22 (17-29)	17 (12-23)	18 (12-23)	18 (14-20) ¹
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	3 200 (2 500-4 300)	2 400 (1 900-3 500)	2 700 (1 700-3 900)	2 900 ¹ (1 800-3 500) ¹
b. Augurken				
Aanvang oogst	5/6 (24/5-18/6)	1/6 (13/5-24/6)	1/6 (21/5-15/6)	31/5 (19/5-10/6)
Einde oogst	29/9 (30/8-27/10)	17/9 (31/8-17/10)	6/10 (29/8-7/11)	30/9 (28/8-30/10)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	10 300 (6 000-15 300)	10 100 (6 800-14 900)	11 700 (8 600-16 600)	11 000 (8 000-14 600)
Gemiddelde prijs in ct. per kg	72 (49-94)	48 (39-59)	63 (59-68)	59 (52-71) ¹
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	7 300 (4 400-10 400)	4 800 (2 700-6 700)	7 300 (5 500-9 700)	6 500 ¹ (4 700-9 700) ¹
Sorteringen in %:				
A	3 (1-8)	5 (1-10)	3 (2-5)	3 (1-9)
B	9 (3-6)	10 (5-14)	8 (6-11)	6 (2-11)
C	19 (7-28)	19 (16-22)	19 (17-21)	17 (10-25)
D	21 (14-26)	19 (15-24)	24 (17-28)	21 (18-25)
D grof	14 (6-32)	10 (5-15)	12 (10-16)	11 (5-17)
E I	8 (2-17)	7 (2-13)	7 (5-10)	7 (2-10)
A.B. I	6 (4-9)	7 (0-13)	5 (3-9)	7 (4-9)
C.D. I	14 (8-24)	17 (10-23)	15 (11-25)	22 (11-28)
A.B. II		1 (0-7)	- (0-1)	
C.D. II	4 (1-9)	4 (1-10)	5 (2-7)	4 (0-10)
E II	2 (1-7)	1 (0-2)	2 (1-3)	2 (1-7)

¹ Excl. 4 % B.T.W.

3. Materialen en werk door derden (prijspeil juli 1970)

	sla + augurken		sla		augurken	
a. Materialen:						
rotte mest	13 ton	f 178,-				
kunstmest: 12-10-18	75 kg	„ 23,-				
dubbelsuper	100 kg	„ 36,-				
k.a.s.	135 kg	„ 25,-				
brandstof frees		„ 15,-				
elektriciteit		„ 50,-				
totaal		f 327,-				
zaad			50 gr.	f 44,-		
planten					1 500 st.	f 750,-
potgrond			3½ m³	„ 92,-		
bestrijdingsmiddelen:						
Zineb			2½ kg	„ 11,-		
T.M.T.D.			4½ kg	„ 19,-		
Karethane					2½ kg	„ 47,-
Morestan					4 kg	„ 19,-
Phosdrin					125 cc	„ 5,-
petroleum			1000 lt	„ 83,-		
touw					12 kg	„ 40,-
overige materialen				„ 5,-		„ 25,-
totaal		f 327,-		f 254,-		f 886,-
b. Werk door derden						
huur bijen						f 100,-
c. Afleveringskosten						
fusthuur			65 bakken	f 5,-	540 kisten	f 39,-
papier			65 bakken	„ 3,-		
			560 kratten	„ 71,-		
			625 colli	„ 63,-	10 800 kg	„ 112,-
vracht					10 800 kg	„ 449,-
sorteren			van		van	
veilingkosten 5 %			f 2 800,-	„ 140,-	f 6 500,-	„ 325,-
				f 282,-		f 925,-

4. Arbeid

	sla + augurken	sla	augurken
grondbewerking en bemesten	35 (21-50)		2 (1-7)
opkweek planten		36 (16-62)	
teeltwerkzaamheden		47 (24-65)	93 (57-140)
oogst (excl. veilingrijden)		73 (49-100)	320 (203-528) ¹
totaal	35 (21-50)	156 (102-213)	415

¹ Excl. augurken sorteren.

Uurloon in 1970 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 6,50.

Bij de voortelt sla werd 25 % van de arbeid door jeugdig en vrouwelijk personeel verricht, bij de augurken 35 %.

5. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met 1 829 m² onverwarmd staand glas, waarvan 977 m² beteeld werd met sla-augurken.

De opbrengsten waren sla 14 800 stuks en augurken 10 800 kg per 1000 m².

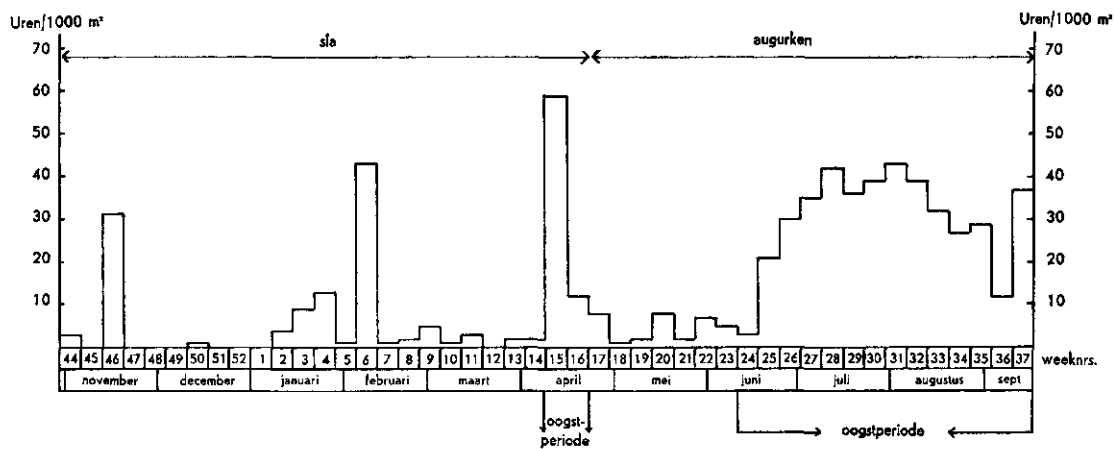
6. Plantverband sla

Het aantal stuks per m² is sinds 1966 toegenomen van 16 tot 18,5 in 1969 (25x25 cm tot 23x23 ½ cm).

Grafiek

51.06 v

44	46	48	50	52	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	weeknrs.
45	47	49	51	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	
2					8	13	6	2				8											39 grondbew. en bemesten
1	31																						32 opkweek slaplanten
			1		5	1	38	5	4	2	2	5											63 teelt sla
											59	7											66 oogst sla
													3	10	12	15	5	4	3	3	2	9	66 teelt augurken
																9	60	74	79	68	54	40	384 oogst augurken
3	31	1			13	14	44	7	4	2	61	20	3	10	12	24	65	78	82	71	56	49	650 totaal

1. Omschrijving

De teeltgegevens, die betrekking hebben op het teeltjaar 1964/'65, zijn afkomstig van bedrijven gelegen op de lichte zavel- en zandgronden rond Venlo. Deze bedrijven beschikten over 6 tot 23 are onverwarmd glas (gemiddeld 11,5 are) dat bijna volledig benut werd voor de teelt van aardbeien met augurken als nateelt. De warenhuizen zijn van het normale Venlo-type, voorzien van vaste regenleiding. Bij de aardbeienteelt gebruikte men plastic gietdarmen, die 2 à 3 weken voor de bloei gelijktijdig met zwart plastic voor grondafdekking werden aangebracht.

Het plantmateriaal van de aardbeien werd zelf opgekweekt op een zgn. wachtbed. Het meest voorkomende ras was Glasa: 80 %. De overige 20 % bestond uit Deutsch Evern, Gorella en Senga Sengana. Het plantmateriaal werd eind juli-begin augustus op het wachtbed uitgeplant en omstreeks half november tot half december overgebracht naar het warenhuis. Men gebruikte ook wel plantmateriaal rechtstreeks van het produktieveld. De plantafstand op de regel was 25 of 28 cm bij een regelafstand van 25 tot 28 cm (13-16 planten per m²).

Het vorstvrijhouden geschiedde met behulp van heteluchtkachels of petroleumbranders. Belichting van het gewas werd zeer weinig toegepast. De ontwikkeling van het gewas was matig tot zeer goed, resulterende in zeer uiteenlopende opbrengsten.

Voor de augurkenteelt werd op alle bedrijven het hybride-ras Levo gebruikt met om de negen planten één plant van het ras Hokus ter bevordering van de vruchtzetting. De planttijd ligt rond half juni. Het aantal regels was 2 à 3 per kap, waarbij in enkele gevallen nog dubbel werd geplant, zodat het aantal planten varieerde van 1,4-3,8 per m². De ontwikkeling van de augurken verliep matig tot normaal.

Op alle bedrijven had men voor de bestuiving de beschikking over één of meer bijenvolken, ofschoon aanvankelijk op een enkel bedrijf voor de aardbeien gebruik werd gemaakt van de motorrugnevelspuit.

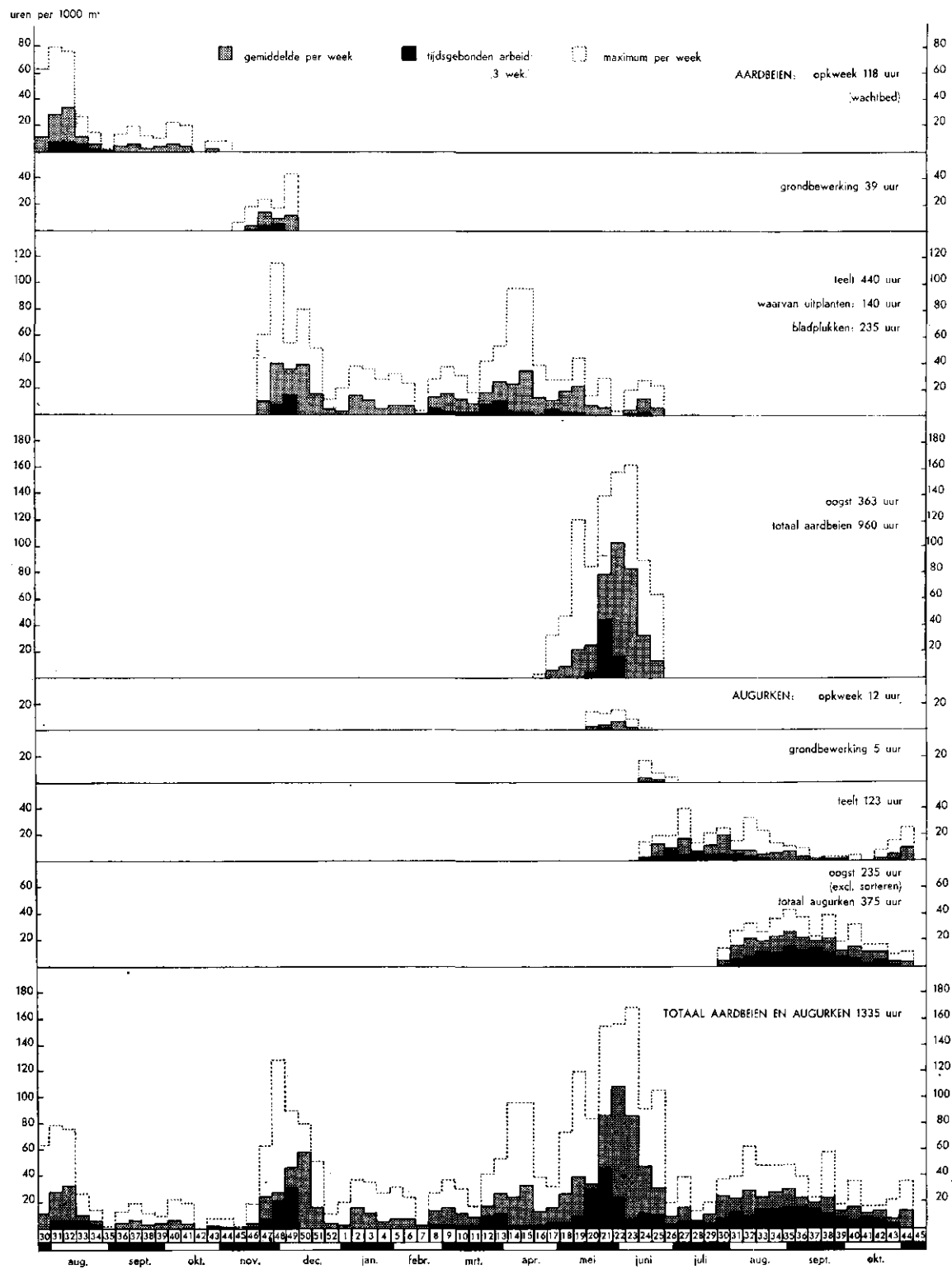
2. Opmerkingen arbeidsfilms

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01.

De arbeid voor de aardbeien werd voor $\frac{3}{4}$ gedeelte verricht door volwaardige mannelijke arbeidskrachten (van 18 t/m 65 jaar) en voor $\frac{1}{4}$ gedeelte door andere arbeidskrachten (meestal gezinsleden). Deze verhouding ligt bij de augurkenteelt iets gunstiger namelijk $\frac{2}{3}$ en $\frac{1}{3}$. Bij de grondbewerking werd gebruik gemaakt van diensten van derden (stomen na aardbeienteelt, machinaal spitten). De arbeid besteed aan aflevering der produkten en het sorteren der augurken is buiten beschouwing gelaten, aangezien de aflevering gecombineerd wordt met andere produkten (open grond) en sortering van de augurken centraal geschiedt. In de arbeidsfilms is een gemiddelde bewerkingstijd aangehouden, ofschoon de bedrijven onderling naar tijdstip en tijdsduur (methode) van bewerking nogal variaties te zien geven. Dit komt sterk tot uitdrukking in de maximum- en de minimum- (sterk tijdgebonden) arbeidstijd.

De gemiddelde arbeidsuren per week van de arbeidsfilms van hoofddeelt en nateelt tezamen zijn gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden. Indien de afzonderlijke werkzaamheden elkaar in een bepaalde week overlappen, is het maximum per week van de gecombineerde arbeidsfilm meestal lager dan de som van de maxima van de afzonderlijke werkzaamheden. Op dezelfde wijze is de minimaal benodigde arbeidstijd in de gecombineerde arbeidsfilm meestal hoger dan de som van de afzonderlijke minima.

3. Arbeidsfilms

4. Materiaalkosten en diensten van derden (d.v.d.) per 1000 m² warenhuis

	Wachtbed	Warenhuis
Meststoffen		
organisch	f 45,—	f 185,—
anorganisch ¹ :		
voorraadbemesting	„ 15,—	„ 50,—
bijmesten	„ 5,—	„ 10,—
Zaden en potgrond		„ 60,—
Bestrijdingsmiddelen ²	„ 20,—	„ 85,—
Bijen (in huur en van eigen bedrijf)		„ 120,—
Plastic folie		„ 65,—
Brandstoffen		„ 390,—
Diversen (incl. d.v.d.) ³		„ 95,—
		„ 1 060,—
Materialen wachtbed		„ 85,—
		„ 1 145,—

¹ N 25 kg; P 25 kg; K 25 kg (incl. wachtbed)² Geen onkruidbestrijdingsmiddelen³ Grondbewerking, exclusief stomen5. Opbrengsten per 1000 m²

De aardbeien werden van de laatste week van april af tot eind juni aangevoerd (in doosjes van twee ons); de augurkenaanvoer begon bij deze bedrijven in de laatste week van juli en eindigde begin november.

	Hoeveelheid in kg			Opbrengst in gld.			Gem. prijs
	gemiddelde	laagste	hoogste	gemiddelde	laagste	hoogste	
Aardbeien	1600	920	2410	8700	5450	13150	5,44
Augurken	7650	4580	10600	8300	5870	12790	1,08
Totaal				17000	11320	25940	

Gemiddelde sortering in % van de totale aanvoer:

- aardbeien A I 80; A II 8; B I 8; rest 4.
- augurken A 3; B 8; C 25; D 25; D grof 10; E I 7; AB I 5; CD I 13; rest 4.

6. Het verband tussen opbrengst in kg en het aantal oogsturen per 1000 m² van aardbeien

Hoeveelheid in kg	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200	2400
Oogsturen	220	250	280	310	335	365	395	420	450

**Teeltgegevens komkommers
met nateelt sla
Gebied Noordholland 1965-1966**

51.08

Samensteller: IR. A. P. VERHAEGH
NOVEMBER 1967

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven in Noordholland met 2 200–3 900 m² staand glas, waarvan 950–1 800 m² beteeld is met komkommers. De oppervlakte open grond bedraagt 0,5–5 ha, met vroege aardappelen en kool als de belangrijkste teelten. De grondsoort is zavel of lichte klei. De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

	Komkommers	Sla
ras	Sporu	Deciso
plantdatum	1 febr.–10 febr.	15 sept.–10 okt.
planten	gekocht	zelf opgekweekt
plantverband	50 x 160 cm	25 x 25 cm
oogstperiode	eind maart–half sept.	eind nov.–jan.
stookperiode	begin febr.–tot einde oogst.	okt. tot oogst
teeltwijze	broeiveur	

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	Komkommers		Sla	
	1965	1966	1965	1966
aanvang oogst	23/3 (19/3–5/4)	21/3 (11/3–1/4)	8/12 (22/11–16/12)	13/2 (19/11–22/12)
einde oogst	16/9 (27/8–15/10)	10/9 (24/8–12/10)	5/1 (11/12–26/1)	13/1 (21/12–31/1)
stuks-opbrengst per 1 000 m ²	54 500 (42 700–68 000)	47 900 (39 900–58 400)	13 800 (12 000–16 000)	13 500 (12 000–14 500)
prijs in ct. per stuk	33 (27–39)	28 (24–32)	16 (11–20)	18 (17–19)
geldopbrengst per 1 000 m ² in gld.	18 000 (14 000–21 000)	13 400 (10 400–16 300)	2 400 (1 300–3 350)	2 500 (2 100–2 900)

Sortering komkommers ¹

75/op 9 %; 60/75 28 %; 50/60 32 %; 40/50 23 %; 35/40 4 %; 30/35 1 %; afw. 3 %.

¹ 1966, in 1965 niet gedocumenteerd.

3. Materiaalkosten en werk van derden per 1000 m² (prijspeil najaar 1967)

a. Gezamenlijke kosten komkommers en sla

Kunstmest: patentkali	180 kg	f 27,-
zwavelzure ammoniak	130 kg	f 28,-
superfosfaat	140 kg	f 23,-
12–10–18	100 kg	f 31,-
kalkammonsalpeter	30 kg	f 7,-
Stoken: olie (3 500 sec.)	6 ton	f 396,-

b. Directe kosten komkommers en sla

	Kommkommers		Sla	
Materialen				
planten resp. zaad	1 250 st.	f 813,-	40 gram	f 26,-
potgrond			2½ m³	„ 58,-
stro	4½ ton	„ 405,-		
stalmest	10 ton	„ 80,-		
compost	10 ton	„ 440,-		
bestrijdingsmiddelen		„ 110,-		„ 20,-
brandstof: olie 3 500 sec.	44 ton	„ 2 904,-	1½ ton	„ 105,-
elektriciteit		„ 280,-		„ 10,-
bijengaas		„ 60,-		
overige materialen		„ 110,-		„ 40,-
Werk door derden				
spitten		„ 80,-		
vracht planten enz.		„ 35,-		
Afleveringskosten				
veilingkosten	5,1 % v. f 15 700,-	„ 800,-	5,1 % v. f 2 450,-	„ 125,-
fusthuur	2 150 kisten	„ 86,-	580 kisten	„ 23,-
interieurs	2 150 kisten	„ 215,-		
papier (ersatz)				„ 23,-
vracht naar veiling	2 150 kisten	„ 430,-	580 kisten	„ 116,-

4. Arbeid

	Kommkommers		Sla	
a. Gezamenlijke kosten komkommers en sla				
kunstmest strooien	11 uur			
stomen	50 uur			
b. Directe kosten komkommers en sla				
plantklaar maken	120 uur		20 uur	
opkweek slaplanten			40 uur	
snoeien, indraaien, binden	540 uur			
overige teeltwerkzaamheden	102 uur		77 uur	
oogsten	410 uur		80 uur	
Totaal	1 172 uur (940-1 330 uur)		217 uur (190-270)	

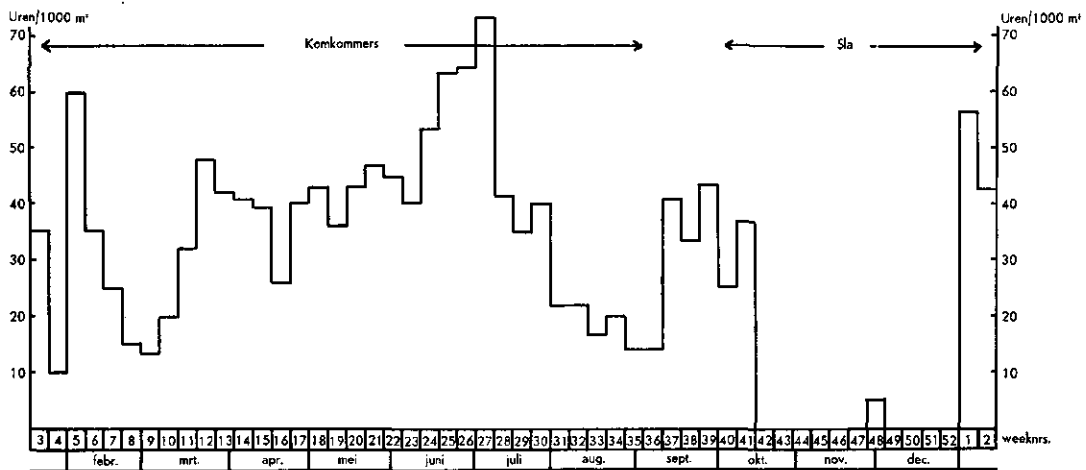
15 % van de arbeid werd verricht door jeugdig en vrouwelijk personeel.

Uurloon in 1967 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 5,15.

5. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is in figuur 1 een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf over het teeltjaar 1965. Op dit bedrijf was 2 690 m² staand glas aanwezig, waarvan 1 634 m² beteeld werd met komkommers. De oppervlakte open grond was 1,6 ha.

De werkzaamheden aan deze teelten zijn vrij sterk tijdsgebonden. Alleen de werkzaamheden aan de plant (snoeien, binden, indraaien) zijn minder tijdsgebonden en kunnen een verschuiving van een week vertonen. De oogstperiode van de sla kan bij gelijke plantdatum variëren.

[illegible]

6. Oogsten van komkommers tot half november

Op enkele bedrijven kwam in 1965 geen nateelt voor, maar werden de komkommers aangehouden tot half november.

De geldopbrengsten in de periode van 15 sept. tot 15 nov. bedroeg op deze bedrijven gemiddeld f 2 800,— per 1 000 m² bij een hoeveelheid van 6 000 stuks.

Indien de komkommers tot half november worden aangehouden, dient men reeds in augustus meer aandacht aan de teelt te besteden dan nodig is bij beëindiging van de teelt omstreeks half september. De meerdere arbeid hiervoor is:

van 15/ 8-11/ 9 60 uur

van 12/ 9- 9/10 80 uur

van 9/10- 6/11 35 uur

van 6/11-15/11 25 uur

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met 2200-6100 m² staand glas, waarvan 1050-3600 m² beteeld was met komkommers als nateelt van tomaten. De oppervlakte open grond bedroeg 0,5-4,5 ha. De grondsoort varieerde van lichte tot zware zavel en van lichte tot zware klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

ras	Sporu
plantmateriaal	gekocht
plantdatum	eind juli - begin augustus
plantverband	70 x 160 cm
oogstperiode	begin september - eind november.

2. Opbrengsten

In onderstaande tabel zijn de gemiddelde opbrengstgegevens en de spreidingen daarvan (tussen haakjes) vermeld.

	1965	1966
Aanvang oogst	10/9 (7/9-15/9)	2/9 (22/8-12/9)
einde oogst	28/11 (24/11-30/11)	30/11 (24/11-8/12)
stuks-opbrengst per 1 000 m ²	12 000 (10 700-12 700)	10 800 (9 100-12 200)
kg-opbrengst per 1 000 m ²	100 (38-272)	120 (46-162)
gem. prijs in ct. per stuk	46,5 (42-52)	40,5 (35-46)
geld-opbrengst in gld. per 1 000 m ²	5 600 (4 800-6 700)	4 400 (4 300-4 600)
Sortering in %:		
75/op	0 (0-1)	6 (0-12)
60/75	15 (13-19)	32 (24-40)
50/60	42 (38-45)	33 (29-36)
40/50	31 (23-36)	14 (7-21)
35/40	7 (1-15)	5 (1-9)
30/35	1 (0-4)	3 (1-4)
afwijkend	4 (2-11)	7 (1-12)

3. Directe kosten (prijsspeil najaar 1967)

De directe kosten per 1 000 m² bedragen:

a. Materialen

stalmest	8 ton	f 104,-
kunstmest: zwavelzure ammoniak	70 kg	„ 15,-
12-10-18	50 kg	„ 16,-
superfosfaat	50 kg	„ 8,-
patenkali	80 kg	„ 12,-
planten	890 st.	„ 356,-
brandstof: olie (3500 sec)	12 ton	„ 792,-
bestrijdingsmiddelen		„ 100,-
touw	10 kg	„ 28,-
bijengas		„ 60,-
elektriciteit		„ 90,-
overige materialen		„ 50,-

b. Afleveringskosten		
fusthuur	480 kisten	f 19,-
veilingkosten	5,1 % van f 5 000,-	„ 255,-
vracht naar veiling	480 kisten	„ 96,-
interieurs	480 kisten	„ 48,-

c. Arbeid	
grond klaarmaken	20 uur (14- 27)
teeltwerkzaamheden	280 uur (230-340)
oogsten	110 uur (60-140)
Totaal	410 uur (370-460)

15 % van deze arbeid werd verricht door jeugdig en vrouwelijk personeel.

Uurloon in 1967 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 5,15.

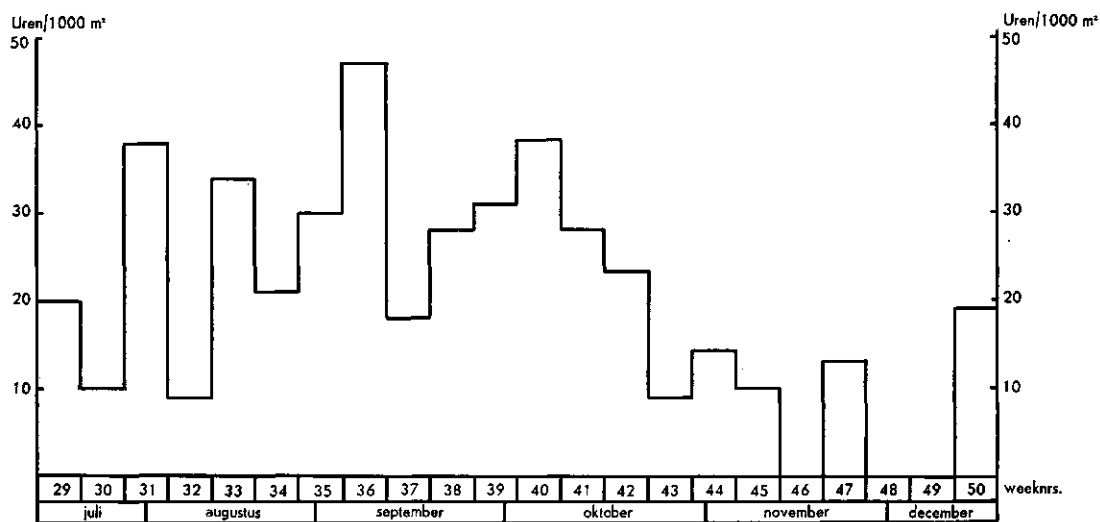
4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is in figuur 1 een arbeidsfilm over 1965 opgenomen van een bedrijf met 2 750 m² staand glas, waarvan 1 055 m² beteeld werd met komkommers als nateelt van tomaten.

De oppervlakte open grond bedroeg 8 100 m².

De meeste werkzaamheden zijn vrij sterk tijdsgebonden. Het tijdstip van de ziektenbestrijding en het kunstmest geven loopt op de bedrijven sterk uiteen. De snoeiwerkzaamheden kunnen een speling van een week vertonen.

<u>29</u> <u>30</u>	<u>31</u> <u>32</u>	<u>33</u> <u>34</u>	<u>35</u> <u>36</u>	<u>37</u> <u>38</u>	<u>39</u> <u>40</u>	<u>41</u> <u>42</u>	<u>43</u> <u>44</u>	<u>45</u> <u>46</u>	<u>47</u> <u>48</u>	<u>49</u> <u>50</u>	weeknrs.		
30	5				3							grondbew. + bemesten	38
	19											planten	19
	16	48	66	27	23	19	4					snoeien en aanbinden	203
	7	7	11	2	17	5		2	5	19		overige teeltw. z. heden	75
				17	26	27	19	8	8			oogsten	105
30	47	55	77	46	69	51	23	10	13	19		Totaal	440

5. Hoofddeelt

De hoofddeelt was op deze bedrijven de tomatenteelt. De planttijd van deze tomaten was in 1965 10-30 januari en in 1966 2 januari tot 6 februari. De geldopbrengsten per m² varieerden in 1965 van f 9,50 - f 13,30 en in 1966 van f 9,00 - f 13,90. De teelt eindigde ± 20 juli.

Teeltgegevens Stooktomaten
Gebied Noordholland 1965-1966

51.10

Samensteller: IR. A. P. VERHAEGH
 NOVEMBER 1967

(zie ook blad 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 2 000–6 000 m² staand glas, waarvan 1 050–3 260 m² beteeld werd met vroege stooktomaten. De oppervlakte open grond varieerde van 0,8–5,5 ha. De grondsoort was zavel en lichte tot zware klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht
plantdatum	10–20 januari
plantverband	45 x 80 cm
stookperiode	tot half juli
oogstperiode	begin april–begin augustus
CO ₂ -toediening	niet toegepast
grondontsmetting	niet toegepast
rassen	1965: 40 % Moneymaker, 25 % Extase, 20 % Red Crown, 15 % overige
	1966: 75 % Extase, 20 % Moneymaker, 5 % overige.

2. Opbrengsten

In de onderstaande tabel zijn de gemiddelde opbrengstgegevens en de spreidingen daarvan (tussen haakjes) vermeld.

	1965	1966
aanvang oogst	10/4 (29/3–26/4)	11/4 (30/3–20/4)
einde oogst	1/8 (10/7–18/8)	30/7 (11/7–24/8)
kg-opbrengst per 1 000 m ²	9 500 (7 100–10 800)	8 500 (6 600–13 800)
gem. prijs per kg	1,15 (1,06–1,23)	1,34 (0,99–1,90)
geldopbrengst per 1 000 m ² in gld.	11 000 (8 300–13 200)	11 000 (8 100–15 400)
percentage export-kwal.	74 (59–85)	66 (26–86)

3. Directe kosten (prijspeil najaar 1967)

De directe kosten per 1 000 m² bedragen:

a. Materialen

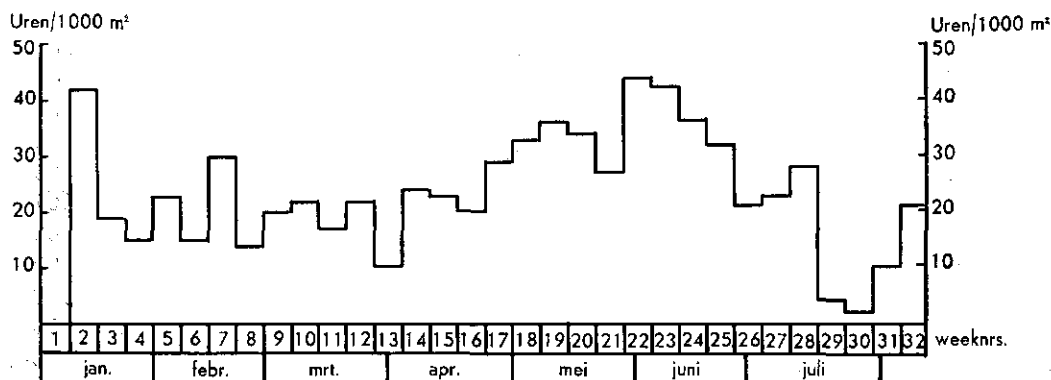
stalmest	14 ton	f 182,-
kunstmest: patentkali	270 kg	„ 41,-
superfosfaat	120 kg	„ 20,-
kalksalpeter	90 kg	„ 16,-
12–10–18	160 kg	„ 50,-
planten	2 780 st.	„ 667,-
bestrijdingsmiddelen		„ 40,-
brandstof: olie (3 500 sec.)	47 ton	„ 3 102,-
elektriciteit		„ 300,-
tomatentouw	21 kg	„ 59,-
overige materialen		„ 110,-

b. Werk door derden		
spitten		„ 80,-
vracht planten enz.		„ 35,-
c. Afleveringskosten		
sorteren	9 000 kg	„ 315,-
fusthuur	1 600 kisten	„ 64,-
interieurs		„ 96,-
veilingkosten	5,1 % van f 11 000,-	„ 561,-
vracht naar veiling	1 600 kisten	„ 288,-
d. Arbeid		
grondbewerking	36 uur (19- 58)	
teeltwerkzaamheden	480 uur (410-550)	
oogsten (bij 9 000 kg)	240 uur (220-270)	
Totaal	756 uur (680-860)	
20 % van deze arbeid werd verricht door jeugdig en vrouwelijk personeel.		
Uurloon in 1967 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 5,15.		

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met 4 073 m² staand glas waarvan 3 084 m² beteeld werd met vroege stooktomaten. De oppervlakte open grond bedroeg 5,50 ha. De werkzaamheden zijn vrij sterk tijdsgebonden. Werkzaamheden zoals snoeien en bladplukken, kunnen een verschuiving van een week vertonen.

<u>1</u> <u>2</u>	<u>3</u> <u>4</u>	<u>5</u> <u>6</u>	<u>7</u> <u>8</u>	<u>9</u> <u>10</u>	<u>11</u> <u>12</u>	<u>13</u> <u>14</u>	<u>15</u> <u>16</u>	<u>17</u> <u>18</u>	<u>19</u> <u>20</u>	<u>21</u> <u>22</u>	<u>23</u> <u>24</u>	<u>25</u> <u>26</u>	<u>27</u> <u>28</u>	<u>29</u> <u>30</u>	<u>31</u> <u>32</u>	weeknrs.		
40	7																plantklaarm., planten	47
2	1			1	1	3	1	1	1		1						bemesten	12
	14	14	26	39	34	32	21	32	30	20	22	29	17				aanbinden, dieven, enz.	330
	12	23	17	2	4	1	7	2	2	5	2	3	3		30		overige teeltw. z. heden	113
							14	27	37	46	54	20	31	5	2		oogsten (excl. sort.)	236
42	34	37	43	42	39	36	43	62	70	71	79	52	51	5	32		Totaal	738

5. Nateelt

Op vrijwel alle bedrijven werd een nateelt uitgeoefend. De belangrijkste nateelten waren sla (1965 45 %, 1966 30 %) komkommers (1965 30 %, 1966 40 %). Ook tomaten, augurken, bloemen, postelein, andijvie en bonen kwamen als nateelt voor. Voor nateelt komkommers zie blad 51.09. Voor nateelt sla zie blad 51.08.

6. Sorteren

Ongeveer 25 % van de bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven, sorteerden de tomaten zelf. In vergelijking met de bedrijven die door derden lieten sorteren, lag de arbeidsbehoefte voor de oogst op deze bedrijven $\pm$ 80 uur per 1 000 m² hoger.

Teeltgegevens stooktomaten

Gebied: Berkel

1965-1967

51.11

Samensteller: P. G. A. WEBER

MEI 1968

(zie algem. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 5 000–14 000 m² zwaar verwarmd glas. De grondsoort is veen en lichte klei. De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	in perspot
plantdatum	28 december – 4 januari
plantverband	50 x 80 cm
stookperiode	tot begin september
oogstperiode	eind maart – half september
CO ₂ -toediening	d.m.v. petroleum 10 januari – 1 april
grondontsmetting	stomen met plastic-zeil 12 uur per kap

Gebruikte rassen:	1965	1966	1967
bleke	30 %	25 %	40 %
groene hybriden	70 %	75 %	50 %
half-groene hybriden	–	–	10 %

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1965	1966	1967
Aanvang oogst	27/3 (8/3–5/4)	30/3 (18/3–12/4)	25/3 (6/3–4/4)
Einde oogst	5/9 (30/8–17/9)	18/9 (30/8–19/10)	16/9 (25/8–6/10)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	13 200 (11 900–15 200)	12 800 (10 200–14 000)	14 300 (12 600–17 000)
Gemiddelde prijs in ct. per kg	116 (104–131)	122 (116–130)	103 (91–113)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	15 300 (13 400–17 700)	15 600 (13 200–17 300)	14 600 (13 300–16 900)
Percentage export-kwaliteit	88 (80–92)	83 (77–90)	88 (80–94)

3. Directe kosten (prijsspeil najaar 1967)

a. Arbeid

stomen	26 uur (20– 34)
opkweek	26 uur (21– 32)
teelt en oogst	820 uur (740–965)
Totaal	872 uur

Uurloon in 1967 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 5,40.

b. Materialen

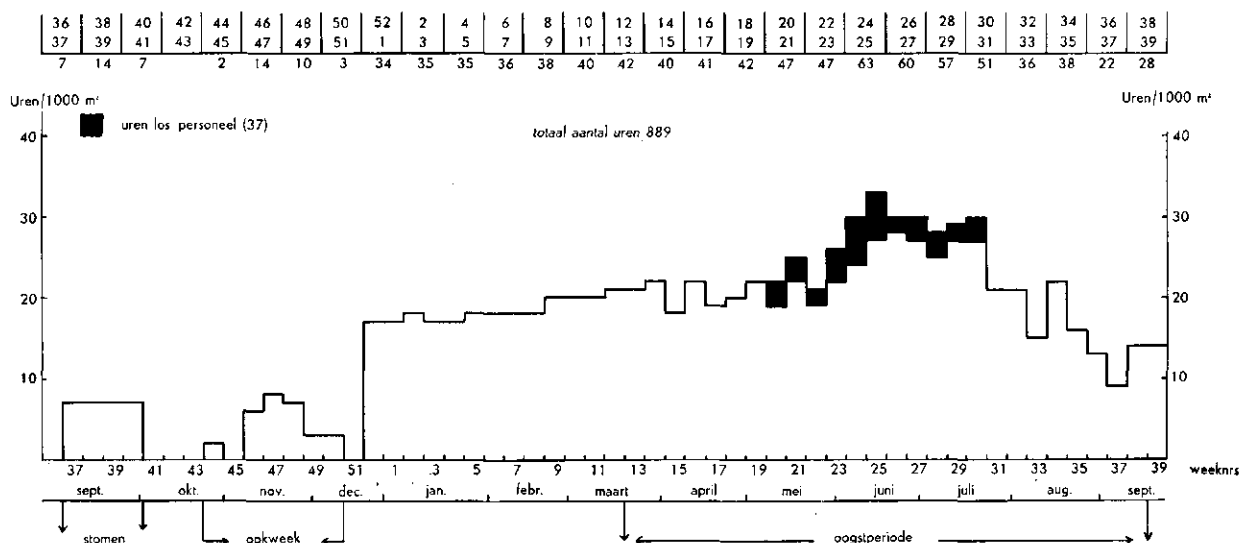
potgrond	2,4 m ³	f	55,-
rotte mest	13 ton	"	208,-
organische mest in poedervorm	90 kg	"	45,-
brandstof: olie 3 500 sec.			
stomen	5,5 ton	"	327,-
opkweek	3,4 "	"	202,-
teelt	59,0 "	"	3.505,-
H.B.O. I	300 ltr	"	33,-
tomatenzaad		"	60,-
kunstmest		"	95,-
bestrijdingsmiddelen		"	40,-
elektriciteit		"	270,-
tomatentouw	18 kg	"	48,-
petroleum voor CO ₂	1 400 ltr	"	154,-
overige materialen		"	40,-
Totaal		f	5.082,-

c. Afleveringskosten

éénmalige verpakking	1 920 kisten	f	67,-
fusthuur	315 kisten	"	3,-
interieurs	315 st.	"	16,-
veilingkosten	3,23% van f 15 200,-	"	491,-
Totaal		f	577,-

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met 7 167 m² vroege stooktomaten en een kg-opbrengst van 14 460 kg.

**Teeltgegevens koude tomaten
met voor- en nateelt sla
Gebied Noord-Holland
(1965-1966-1967)**

51.12

Samensteller: P. G. A. WEBER
OKTOBER 1968
(zie ook blad 85.01)

1. Basisgegevens

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 2 300–6 400 m² staand glas, waarvan 1 180–4 020 m² be-
teeld met koude tomaten. De oppervlakte open grond varieerde op deze bedrijven van 0,5–3,8 ha, de
grondsoort van lichte zavel tot zware klei.

2. Teeltkenmerken

	Voortelt sla	Tomaten	Nateelt sla
Plantmateriaal	zelf opgekweekt	gekocht	zelf opgekweekt
Plantdatum	20/1–31/1	5/4–20/4	5/10–15/10
Plantverband	25 x 25 cm	46 x 80 cm	25 x 25 cm
Oogstperiode	maart/april	juli–oktober	januari
Rassen	Valore	zie onder	Deciso

Stoken: voortelt sla in het begin van de teelt bijverwarmd
tomaten in het begin en aan het eind van de teelt bijverwarmd, tevens voor CO₂-toediening
nateelt sla vorstvrij gehouden.

Gebruikte tomaterrassen:	1965	1966	1967
bleke	28 %	70 %	–
bleke hybriden	24 %	20 %	100 %
groene hybriden	16 %	–	–
half-groene hybriden	32 %	10 %	–

3. Arbeidsuren per 1000 m²

	Voortelt sla	Tomaten	Nateelt sla
Grondbewerking en bemesting	34 (7– 48)	23 (4– 32)	10 (6– 16)
Opkweek planten	45 (21– 74)	–	48 (31– 77)
Teeltwerkzaamheden	98 (72–110)	343 (277–431)	105 (80–130)
Oogst (incl. sorteren)	92 (76–113)	281 (188–432)	91 (71–125)
Totaal	269 (241–322)	647 (469–883)	254 (198–343)

N.B.: de tussen haakjes geplaatste getallen geven de spreiding weer.
uurloon in 1968 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 5,90.

4. Materiaalkosten en werk door derden per 1000 m² (prijspeil najaar 1968)

a. Gezamenlijke kosten sla en tomaten

stalmest	12 m ³	f 108,–
kunstmest: patentkali	250 kg	„ 39,–
12–10–18	150 kg	„ 46,–
superfosfaat	75 kg	„ 12,–
zwavelz. ammoniak	75 kg	„ 16,–
kalkammonsalpeter	150 kg	„ 32,–
brandstof frees		„ 15,–
Totaal		f 268,–

b. Directe kosten sla en tomaten

	Voortelt sla		Tomaten		Nateelt sla		Totaal
Materialen:							
zaad	50 gr.	f 35,-	20 gr.	f 72,-	50 gr.	f 35,-	f 142,-
planten (incl. vracht)			2 850 st.	„ 428,-			„ 428,-
potgrond	2½ m³	„ 58,-			2½ m³	„ 58,-	„ 116,-
bestrijdingsmiddelen		„ 25,-		„ 75,-		„ 25,-	„ 125,-
elektriciteit		„ 20,-		„ 60,-		„ 20,-	„ 100,-
petroleum	1 900 l.	„ 211,-	1 650 l.	„ 183,-	750 l.	„ 83,-	„ 477,-
touw			20 kg	„ 53,-			
overige materialen		„ 4,-		„ 20,-		„ 4,-	„ 28,-
Totaal		f 353,-		f 891,-		f 225,-	f 1 469,-
Werk door derden							
spitten				f 70,-			f 70,-
Afleveringskosten							
éénmalige verpakking			890 kistjes	f 45,-			f 45,-
fusthuur	600 kisten	f 48,-	730 kistjes	„ 36,-	535 kisten	f 43,-	„ 127,-
interieurs			1 620 st.	„ 41,-			„ 41,-
papier (ersatz)	600 st.	„ 24,-			535 st.	„ 21,-	„ 45,-
vracht	600 kisten	„ 120,-	1 620 kistjes	„ 292,-	535 kisten	„ 107,-	„ 519,-
veilingkosten 5,2 %	van f 2 500,-	„ 130,-	van f 5 000,-	„ 260,-	van f 2 700,-	„ 140,-	„ 530,-
Totaal		f 322,-		f 674,-		f 311,-	f 1 307,-

5. Opbrengsten

	1965		1966		1967	
a. tomaten						
aanvang oogst	8/7	(27/6-14/7)	12/7	(8/7-15/7)	7/7	(21/6-19/7)
einde oogst	14/10	(2/10-23/10)	23/9	(7/9-5/10)	19/10	(6/9-15/11)
kg-opbrengst per 1 000 m²	10 800	(8 600-12 800)	8 100	(7 200-9 600)	10 200	(7 900-11 600)
gem. prijs per kg	0,51	(0,46-0,63)	0,40	(0,38-0,43)	0,62	(0,53-0,74)
geldopbrengst per 1 000 m² in glds	5 500	(4 800-6 000)	3 300	(2 700-3 800)	6 300	(4 600-7 400)
percentage exportkwaliteit	56	(4-89)	69	(20-89)	41	(0-92)
b. voortelt sla						
aanvang oogst	30/3	(28/3-4/4)	1/4	(28/3-5/4)	4/4	(24/3-14/4)
einde oogst	18/4	(12/4-24/4)	3/5	(2/5-4/5)	17/4	(7/4-26/4)
st.-opbrengst per 1 000 m²	16 800	(15 900-18 100)	13 000	(11 000-15 100)	13 400	(9 900-16 100)
gem. prijs per stuk	0,13	(0,10-0,15)	0,23	(0,21-0,25)	0,20	(0,17-0,22)
geldopbrengst per 1 000 m²	2 200	(1 800-2 500)	2 800	(2 500-3 100)	2 600	(2 200-2 900)
c. nateelt sla						
aanvang oogst	7/1	(22/12-24/1)	24/12	(15/12-30/12)	geen waarnemingen	
einde oogst	28/1	(17/1-7/2)	19/1	(29/12-30/1)		
st.-opbrengst per 1 000 m²	12 800	(10 800-14 900)	12 900	(11 100-14 000)		
gem. prijs per stuk	0,20	(0,16-0,25)	0,20	(0,18-0,23)		
geldopbrengst per 1 000 m²	2 800	(1 900-3 800)	2 600	(2 500-2 700)		

N.B. De tussen haakjes geplaatste getallen geven de spreiding weer.

6. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is in figuur 1 een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf over het teeltjaar 1965. Op dit bedrijf was 4 361 m² onverwarmd staand glas aanwezig, waarvan 2 186 m² beteeld werd met sla-tomaten-sla.

De oppervlakte open grond was 3,8 ha. De werkzaamheden aan de tomaten zijn vrij sterk tijdsgebonden. Werkzaamheden aan de plant, zoals dieven, indraaien en bladplukken, kunnen een verschuiving van een week vertonen.

De oogstperiode van de sla kan bij gelijke plantdatum variëren. Hierdoor is het niet altijd mogelijk deze teeltopvolging in 12 maanden te doen plaatsvinden.

Teeltgegevens koude paprika's
Gebied: Westland
1967-1968-1969

51.13

Samensteller: P. G. A. WEBER
 NOVEMBER 1970

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met $\pm 4\,300\text{ m}^2 - \pm 25\,000\text{ m}^2$ staand glas, waarvan 900-3 700 m^2 beteeld was met koude paprika's. De grondsoort is zand, zavel en lichte klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht in perspot	Rassen:	1967	1968	1969
plantdatum ¹	10 april-20 april				
plantverband	45 x 107 cm	verbeterde Westlandse	86 %	100 %	76 %
oogstperiode	begin juni-begin november	eigen selecties	11 %		20 %
grondontsmetting	geen	diversen	3 %		4 %

¹ Stoken gedurende ± 14 dagen vanaf het planten met drukverstuivers.

2. Opbrengsten

Paprika's worden zowel geveild per stuk als per kg. Gezien de ontwikkelingen in 1969, zijn de opbrengsten uitgedrukt in kilogrammen. De omrekening van stuks naar kg is geschied met behulp van de volgende door het L.E.I. vastgestelde normen.

12 st per bakje	180 gr/st	20 st per bakje	90 gr/st
15 st per bakje	130 gr/st	25 st per bakje	70 gr/st
17 st per bakje	110 gr/st	≥ 25 st per pakje	50 gr/st

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968	1969
Aanvang oogst	10/6 (24/5-24/6)	6/6 (17/5-9/7)	1/6 (28/5-19/6)
Einde oogst	10/11 (11/10-11/12)	7/11 (18/10-20/11)	7/11 (15/10-5/12)
Kg-opbrengst per 1 000 m^2	5 200 (4 100-6 800)	4 600 (3 000-6 600)	4 600 (2 500-6 000)
Prijs in ct. per kg ¹	119 (80-158)	103 (80-122)	101 (81-132)
Geldopbrengst per 1 000 m^2 in gld. ¹	6 200 (4 100-10 200)	4 700 (3 300-6 600)	4 600 (2 000-5 700)

¹ Excl. 4 % B.T.W.

3. Directe kosten (prijspeil najaar 1970) per 1000 m^2

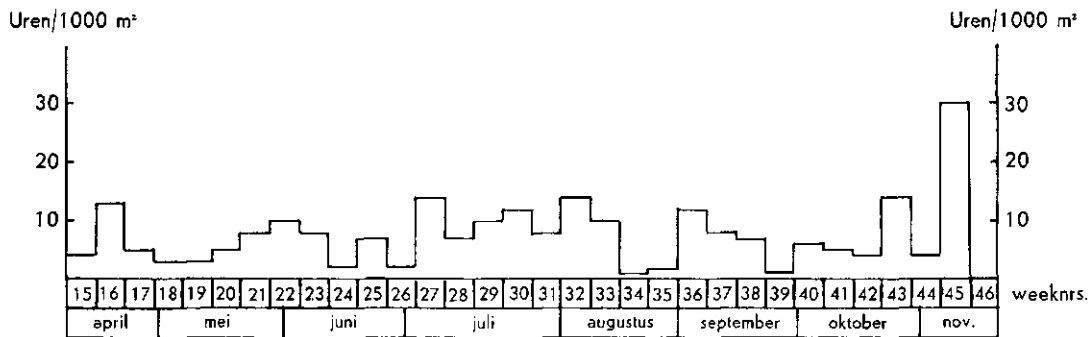
a. Materialen				b. Arbeid			
kunstmest:				grondwerkzaamheden	4 uur		(2-10)
12-10-18	100 kg	f	30,-	teeltwerkzaamheden	78 uur		(37-118)
zwavelzure ammoniak	50 kg	"	10,-	oogsten			
kalkammonsalpeter	50 kg	"	10,-	(excl. veilingrijden)	128 uur		(90-158)
bestrijdingsmiddelen:				Totaal	210 uur		(154-278)
nicotine rookpoeder	10 kg	"	62,-	Uurloon in 1970 voor volwaardige mannelijke			
dichloorvos	10 bussen	"	73,-	arbeidskrachten f 6,85.			
plantmateriaal	2 150 stuks	"	671,-	c. Afleveringskosten			
petroleum	1 000 lt.	"	109,-	fusthuur	480 kisten	f	15,-
nylontouw	4 kg	"	31,-	interieurs	480 stuks	"	65,-
overige materialen		"	10,-	veilingkosten	3,3 % van f 5 150,-	"	170,-
Totaal		f	1 006,-	Totaal		f	250,-

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met $\pm 7\,800\text{ m}^2$ staand glas waarvan 2 610 m^2 beteeld werd met koude paprika's. De kg-opbrengst was 4 300 kg. De meeste werkzaamheden zijn vrij

sterk tijdsgebonden. Er wordt op gewezen, dat van bedrijf tot bedrijf bij de oogst behalve verschillen in hoeveelheid uren, ook verschillen in de verdeling van de oogsturen kunnen optreden. Dit laatste is een gevolg van het meer of minder groen oogsten.

15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	weeknrs.	
16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46		
10																grondwerkz.	10
6																poten	6
1	8	8	16	6	2	5	2	4	3	5		1		10	26	div. teeltwerkz.	97
			2	4	7	16	20	18	8	9	15	6	9	8	4	oogsten	126
17	8	8	18	10	9	21	22	22	11	14	15	7	9	18	30	totaal	239

5. Voorteeelten

Op de bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven kwamen diverse gewassen als voorteeelt voor. De belangrijkste zijn spinazie en sla.

De verdeling over de jaren was als volgt:

	1967	1968	1969
Sla	26 %	82 %	60 %
Spinazie	50 %	—	20 %
Diversen	24 %	18 %	20 %

6. Glasopstanden

De opstanden van de bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven waren over het algemeen van het oudere type.

De verdeling over de jaren was als volgt:

	1967	1968	1969
Serres	40 %	45 %	54 %
Eenruiterwarenhuis	52 %	55 %	30 %
Venlo-warenhuis	8 %	—	16 %

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 2600 m²–9100 m² staand glas, waarvan 1700 m²–8900 m² beteeld was met tomaten als nateelt van stookkomkommers. De grondsoort is zavel, lichte en zware klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht in perspot
plantdatum	27 juni – 10 juli
plantverband	46 x 80 cm
stookperiode	half augustus – half november
oogstperiode	begin september – half november

Gebruikte rassen:	1967	1968
Bleke	11%	4%
Groene hybriden	8%	—
Half-groene hybriden	81%	96%

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968
Aanvang oogst	11/9 (30/8–20/9)	12/9 (4/9–25/9)
Einde oogst	22/11 (1/11–13/12)	15/11 (6/11–11/12)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	6 300 (5 200–7 400)	6 000 (4 300–7 200)
Gemiddelde prijs in ct. per kg	70 (52–84)	90 (80–102)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in gls	4 400 (3 500–5 600)	5 400 (3 400–7 400)
Percentage exportkwaliteit	95 (87–99)	87 (78–96)

3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1969) per 1000 m²

a. Arbeid

teelt- en oogstarbeid (incl. veilingrijden) 316 uur (202–391)
 Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 5,77.

b. Materialen

brandstof (olie 3 500 sec) 12 500 kg	f 680,—
planten 2.750 stuks	„ 330,—
kunstmest	„ 50,—
bestrijdingsmiddelen	„ 40,—
elektriciteit	„ 60,—
touw 12 kg	„ 35,—
overige materialen	„ 15,—
Totaal	f 1 210,—

c. Werk door derden

frezen	f 50,—

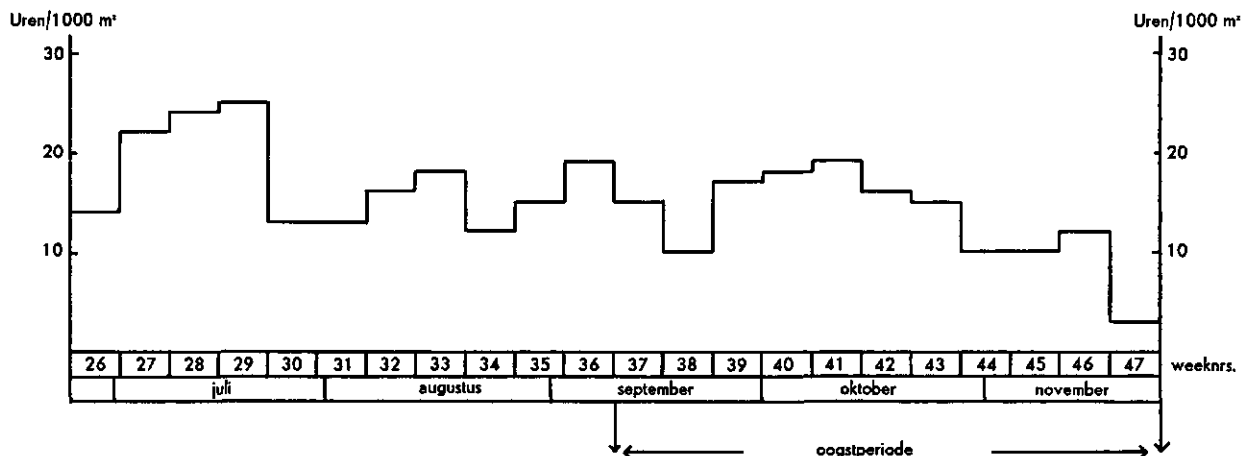
d. Afleveringskosten

fusthuur 95 kisten	f 1,—
interieurs	„ 60,—
veilingkosten 3,6 % van f 4 900,—	„ 176,—
Totaal	f 237,—

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm over 1967 opgenomen van een bedrijf met 6 126 m² staand glas, geheel beteeld met tomaten als nateelt van komkommers. De kg-opbrengst was 6 280 kg.

26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46		weeknrs.
27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47		
36	49	26	34	27	34	27	37	31	20	15	336 uur	

5. Hoofddeelt

De hoofddeelt was op deze bedrijven de komkommerteelt. De planttijd van deze komkommers liep in 1967 uiteen van 25 oktober tot 16 januari en in 1968 van 13 oktober tot 28 december. De geldopbrengsten per 100 m² varieerden in 1967 van f 1 160,— – f 1 580,— en in 1968 van f 1 380,— – f 1 720,—. De teelt eindigde ± 30 juni.

**Teeltgegevens herfstpaprika's
Gebied Westland 1967-1968**

51.15

Samensteller: P. G. A. WEBER
MEI 1969

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met $\pm 7\ 000\ m^2 - \pm 20\ 000\ m^2$ staand glas, waarvan $1\ 300\ m^2 - 3\ 400\ m^2$ beteeld was met paprika's als nateelt van stooktomaten. De gronsoort is zand, zavel en klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht in perspot
plantdatum	1/7 - 12/7
plantverband	50 x 80 cm
stookperiode	half augustus - half december
oogstperiode	begin september - half december
ras	verbeterde Westlandse

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968
Aanvang oogst	27/8 (9/8 - 5/9)	6/9 (16/8 - 2/10)
Einde oogst	18/12 (13/12-22/12)	26/12 (6/12-22/1)
Stuks-opbrengst per 1 000 m ² ¹	16 000 (11 000-19 700)	12 600 (10 100-15 700)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	200 (80-250)	300 (120-430)
Gemiddelde prijs in ct. per stuk	30 (22- 33)	28 (21- 33)
Gemiddelde prijs in ct. per kg	231 (81-373)	136 (40-261)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in gls.	5 200 (4 200-7 000)	3 900 (2 200-5 800)

¹ Sortering niet voldoende gedocumenteerd.

3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1969) per 1000 m²

a. Arbeid

grondwerkzaamheden	5 uur (4- 6)
teeltwerkzaamheden	96 uur (54-131)
oogsten (excl. veilingrijden)	79 uur (50-104)
Totaal	180 uur (136-239)

Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 6,30.

b. Materialen

kunstmest 12-10-18	95 kg	f 28,—
planten	2 550 st.	„ 663,—
brandstof: olie 3 500 sec.: 13 500 kg		„ 733,—
bestrijdingsmiddelen		„ 150,—
touw		„ 60,—
elektriciteit		„ 50,—
overige materialen		„ 10,—
Totaal		f 1 694,—

c. Werk door derden

frezen	f 50,—

d. Afleveringskosten

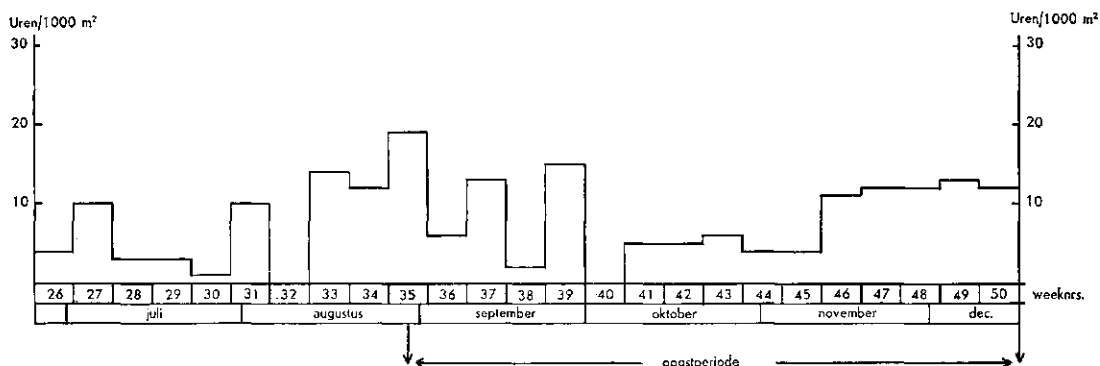
fusthuur	1 050 kistjes	f 21,—
interieurs	1 050 st.	„ 53,—
veilingkosten	3 % van f 4 550,—	„ 137,—
Totaal		f 211,—

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met $\pm 10\,000\text{ m}^2$ staand glas, waarvan $2\,349\text{ m}^2$ beteeld werd met paprika's als nateelt van tomaten. De geldopbrengst was f 4 950,- per $1\,000\text{ m}^2$.

Van bedrijf tot bedrijf kunnen bij de oogst, behalve verschillen in het aantal oogsturen, ook verschillen in de verdeling van de oogsturen optreden, als gevolg van het meer of minder groen oogsten.

26 27	28 29	30 31	32 33	34 35	36 37	38 39	40 41	42 43	44 45	46 47	48 49	50	weeknrs.	
6													grondwerkzaamheden	6
8													poten	8
	6	11	14	26	11	8	1		6	2	5	7	div. teeltwerkzaamheden	97
				5	8	9	4	11	2	21	20	5	oogsten (excl. veilingrijden)	85
14	6	11	14	31	19	17	5	11	8	23	25	12	Totaal	196

5. Hoofddeelt

De hoofddeelt was op deze bedrijven de stooktomatenteelt. De teelt eindigde ± 1 juli.

Verdere gegevens over de hoofddeelt zijn niet bekend, daar hiervan door het L.E.I. geen administratie is bijgehouden.

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 1 800 m² – 7 700 m² staand glas, waarvan 1 400 m² – 7 700 m² beteeld was met sla als nateelt van stooktomaten. De grondsoort is zand en klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	in perspot, zelf opgekweekt
plantdatum	20 september – 2 oktober
plantverband	25 x 25 cm
stookperiode	begin november – begin januari
oogstperiode	eind november – begin januari

Gebruikte rassen:

	1967	1968
Deciso	46 %	39 %
Deciminor	39 %	25 %
Blackpool	–	28 %
Overige	15 %	8 %

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968
Aanvang oogst	28/11 (10/11–15/12)	5/12 (11/11– 7/1)
Einde oogst	1/1 (8/12–26/1)	6/1 (19/12–24/1)
Stuks-opbrengst per 1 000 m ²	13 500 (11 300–15 600)	13 900 (12 900–16 400)
Gemiddelde prijs in centen per stuk	20 (8–28)	24 (15–33)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	2 700 (1 000–4 300)	3 200 (2 300–4 300)

3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1969) per 1000 m²

a. Arbeid

grondbewerking	6 uur (4– 9)
opkweek	31 uur (20– 45)
teeltwerkzaamheden	51 uur (30– 73)
oogsten (excl. veilingrijden)	66 uur (42– 91)
Totaal	154 uur (121–198)

25 % van deze arbeid werd verricht door jeugdig en vrouwelijk personeel.

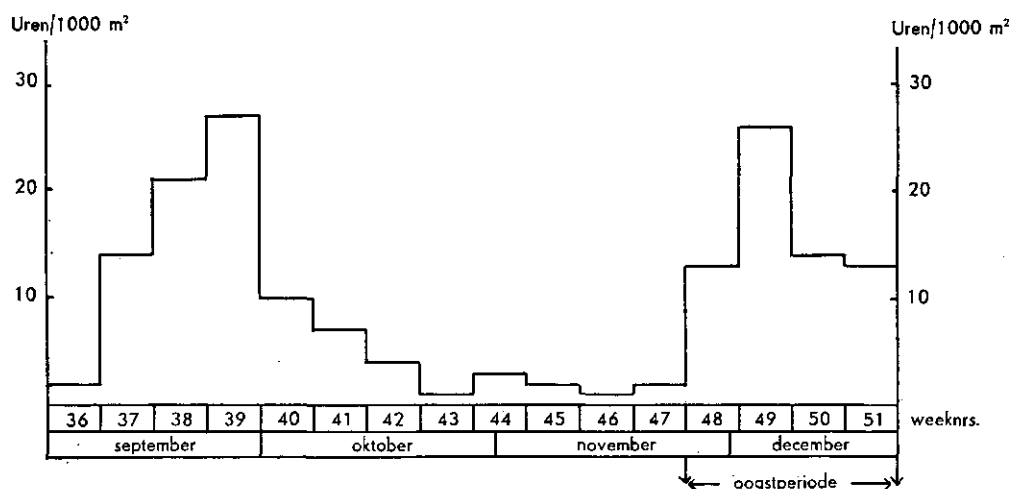
Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 6,30.

b. Materialen				brandstof (olie 3 500 sec.) 3 000 kg				„ 163,—
zaad	40 gram	f	35,—	elektriciteit				„ 40,—
potgrond	2 m ³	„	48,—	overige materialen				„ 4,—
kunstmest: 12-10-18	85 kg	„	27,—	Totaal				f 433,—
bestrijdingsmiddelen								
T.M.T.D.	4½ kg	„	13,—	c. Afleveringskosten				
Zineb	3 kg	„	14,—	fusthuur	562 kisten	f	17,—	
Parathion	1½ kg	„	19,—	ersatzpapier	562 st.	„	28,—	
Myfusantabletten	9 st.	„	50,—	veilingkosten	3 % van f 2 950,—	„	89,—	
Lirogramtabletten	12 st.	„	20,—	Totaal				f 134,—

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm over 1967 opgenomen van een bedrijf met 6 186 m² staand glas, geheel beteeld met sla als nateelt van tomaten. De stuks-opbrengst was 13 410 stuks. De oogstperiode van de sla kan bij gelijke plantdatum variëren.

36	38	40	42	44	46	48	50		
37	39	41	43	45	47	49	51	weeknrs.	
2								sla - zaaien	2
14	18							sla - oppotten	32
	8							grondwerkzaamheden	8
	22	5						sla - poten	27
		12	5	5	3	2	5	div. teeltwerkzaamheden	32
						37	22	oogsten (excl. veilingrijden)	59
16	48	17	5	5	3	39	27	Totaal	160

5. Hoofddeelt

De hoofddeelt was op deze bedrijven de tomatenteelt. De planttijd van deze tomaten was in 1967 28 december – 10 maart en in 1968 van 8 januari – 20 januari. De geldopbrengsten per 100 m² varieerden in 1967 van f 820,— – f 1 720,— en in 1968 van f 970,— – f 1 620,—. De teelt eindigde begin augustus.

6. Grondontsmetting

Na de hoofddeelt en vóór de nateelt sla vond op ± 90 % van de bedrijven een grondontsmetting plaats ten behoeve van de nieuwe hoofddeelt tomaten.

Teeltgegevens herfstkomkommers
Gebied Westland 1967-1968

51.17

Samensteller: P. G. A. WEBER
 MEI 1969

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 3 600 m² – 10 600 m² staand glas, waarvan 1 200 m² – 7 700 m² beteeld was met komkommers als nateelt van stooktomaten. De grondsoort is zand, zavel en klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht, in perspot, niet geënt
plantdatum	20 juli – 30 juli
plantverband	60 x 160 cm
stookperiode	begin augustus – half november
oogstperiode	begin september – half november

Gebruikte rassen:

	1967	1968
Sporu	56 %	37 %
Toska	33 %	39 %
Overige	11 %	24 %

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968
Aanvang oogst	3/9 (28/8 – 13/9)	30/8 (26/8 – 4/9)
Einde oogst	14/11 (7/11–24/11)	7/11 (1/11–20/11)
Opbrengst per 1 000 m ² ¹	13 800 (8 500–19 200)	13 700 (10 500–15 700)
Gemiddelde prijs in ct. per stuk	34 (29–40)	30 (23–38)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds	4 600 (2 800–6 400)	4 200 (2 500–5 200)
Sorteringen in %		
75/op	2 (0– 5)	1 (0– 3)
60/75	11 (3–22)	9 (3–12)
50/60	30 (10–45)	28 (18–46)
40/50	31 (14–49)	37 (24–48)
35/40	9 (0–29)	11 (2–23)
30/35	4 (0–16)	1 (0– 4)
Wankleurig	– (0– 1)	– (0– 2)
Krom	4 (1–14)	6 (1–20)
Stek	9 (6–13)	7 (4–13)

¹ Kg krom en stek omgerekend naar stuks, 1 kg = 2 stuks.

3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1969) per 1000 m²

a. Arbeid

grondbewerking	9 uur (2– 14)
teelt	175 uur (147–181)
oogsten (excl. veilingrijden)	133 uur (92–249)
Totaal	317 uur (274–421)

Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskracht f 6,30.

b. Materialen

rotte mest	11 500 kg	f 230,—
kunstmest:		
12-10-18	70 kg	„ 21,—
zwavelzure ammoniak	50 kg	„ 10,—
planten (incl. pitten)	1 050 st.	„ 389,—
brandstof: olie 3 500 sec	13 500 kg	„ 733,—
bestrijdingsmiddelen:		
malathion	1,8 kg	„ 14,—
karathane	3,0 kg	„ 56,—
kelthane	3,0 kg	„ 57,—
morestan	4,0 kg	„ 19,—
touw	9 kg	„ 29,—
elektriciteit		„ 80,—
nemagonkorrels	9 kg	„ 90,—
overige materialen		„ 10,—
Totaal		f 1 738,—

c. Werk door derden

frezen	f 25,—

d. Afleveringskosten

fusthuur	702 kisten	f 21,—
interieurs	702 st.	„ 93,—
vloeipapier		„ 27,—
veilingkosten	3 % van f 4 400,—	„ 132,—
Totaal		f 273,—

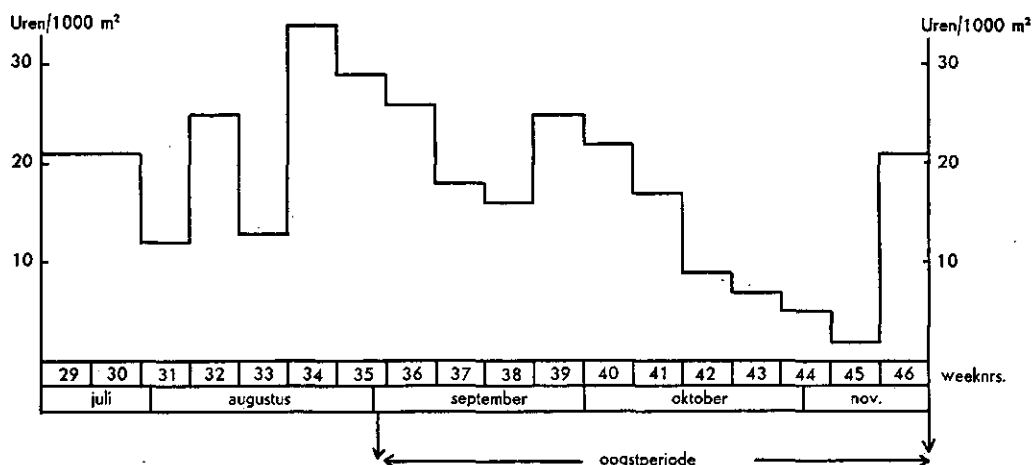
e. Overige kosten

kosten verwijderen bij 1/2 % van f 4 400,—	f 22,—

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf van 4 817 m² staand glas, waarvan 1 223 m² beteeld werd met komkommers als nateelt van tomaten. De stuksopbrengst was 15 620 per 1 000 m².

29 30	31 32	33 34	35 36	37 38	39 40	41 42	43 44	45 46	weeknrs.	
10										grond- en mestwerkzaamheden
11										10
21	37	47	23	4	11	3		15		komkommers poten
			32	30	36	23	12	8		11
										div. teeltwerkzaamheden
										161
										oogsten (excl. veilingrijden)
										141
42	37	47	55	34	47	26	12	23	Totaal	323

5. Hoofddeelt

De hoofddeelt was op deze bedrijven de stooktomatenteelt. De planttijd van deze tomaten was in 1967 12 december – 19 januari en in 1968 van 2 december – 31 januari. De geldopbrengsten varieerden in 1967 van f 802,— – f 1 572,— en in 1968 van f 1 280,— – f 1 850,— per 100 m². De teelt eindigde ± 15 juli.

**Teeltgegevens Veldsla in
onverwarmde warenhuizen
Gebied Eiland van IJsselmonde
(1966 t/m 1969)**

51.18

Samensteller: J. VAN VEBEN
APRIL 1969

1. Basisgegevens

De gegevens zijn afkomstig van enquêtes bij telers, veilingen in dit gebied en deskundigen van het Rijks-tuinbouwconsulentschap te Barendrecht.

2. Uitgangspunten

- Bedrijfstype:** 2-mans groenteteeltbedrijf met een beteelbare oppervlakte van 150 are (170 are kad.), waarop $16\frac{1}{2}$ are Venlo-warenhuis, $7\frac{1}{2}$ are platglas met dubbele onderbouw (250 ramen) en 126 are intensieve opengrondsteelten. De grondsoort is jonge zeeklei.
- Teeltwijze:** 50 % van de oppervlakte warenhuizen wordt beteeld met veldsla als onderdeel van de teeltopvolging veldsla-radijs-andijvie-komkommers. De veldsla wordt met een handzaaimachine op rijen gezaaid.
- Ras:** grote Noordhollandse.
- Zaaidatum:** eerste week oktober.
- Oostperiode:** half januari – begin februari.
- Organische mest:** jaarlijks 1 000 kg stalmest per are.
- Grondontsmetting:** 1 x per 2 jaar stomen.

3. Opbrengsten

De gemiddelde kg-opbrengst kan gesteld worden op 9 500 kg per 1 000 m². De gemiddelde prijs per kg van exportwaardige kwaliteit was:

	1966	1967	1968	1969
van 22 jan. – 26 jan.	f 2,78	f 2,38	f 2,19	f 3,29
van 29 jan. – 2 febr.	f 2,04	f 2,19	f 2,68	f 2,62

4. Directe kosten per 1000 m² (prijspeil 1969)

- a. Arbeid:**
grond klaarmaken, kunstmest strooien	3 uur
teeltwerkzaamheden (zaaien, onkruid- en ziektebestrijding, enz.)	23 uur
oogsten en veilingklaarmaken	60 uur
	86 uur

Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten
f 6,30.

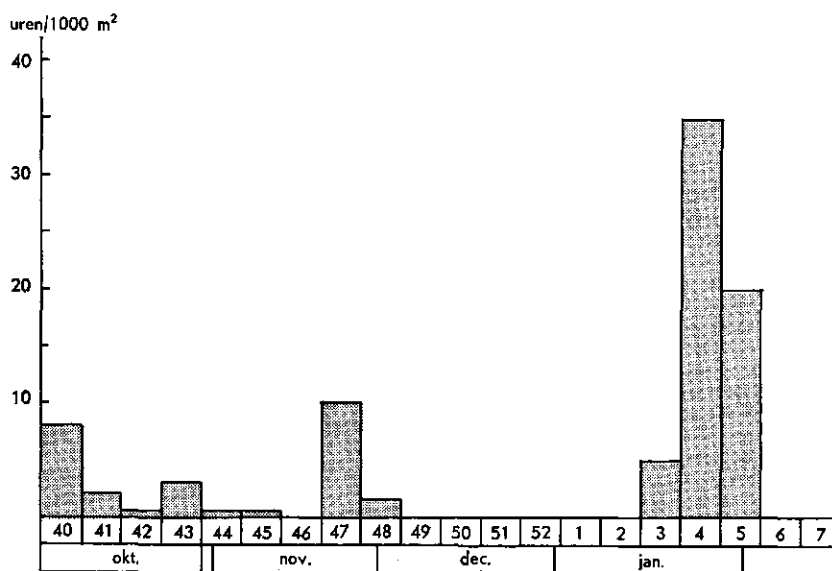
b. Materialen:

kunstmest, 60 kg 12-10-18	f 18,—
zaad, 1½ kg	„ 52,—
onkruidbestrijdingsmiddelen	„ 17,—
ziektenbestrijdingsmiddelen:	
10 kg Brassicol + zand	f 38,—
2 kg T.M.T.D.	„ 7,—
	—
papier voor veilingkisten	„ 45,—
brandstof frees en hogedrukpomp	„ 12,—
diversen	„ 4,—
	„ 10,—
	f 158,—

c. Diensten van derden:

vervoer naar veiling 317 kisten	f 92,—
fusthuur	„ 6,—
veilingkosten 4 %	„ 101,—
	—
	f 199,—

5. Arbeidsfilm

**Teeltgegevens ronde radijs
in onverwarmde warenhuizen
Gebied Eiland van IJsselmonde
(1966 t/m 1969)**

51.19

Samenstellers: S. J. KLAPWIJK ¹⁾
J. VAN VEEN
APRIL 1969

1. Basisgegevens

De gegevens zijn verkregen door enquêtes bij telers door het Rijkstuinbouwconsulentschap te Barendrecht en door het L.E.I. en van veilingen in dit gebied.

2. Uitgangspunten

Bedrijfstype: 2-mans groenteteeltbedrijf met een beteelbare oppervlakte van 150 are (170 are kad.), waarop 16½ are Venlo-warenhuis, 7½ are platglas met dubbele onderbouw (250 ramen) en 126 are intensieve opengrondsteelten. De grondsoort is jonge zeeklei.

Teeltwijze: 50 % van de oppervlakte warenhuizen wordt beteeld met radijs als onderdeel van de teeltopvolging veldsla-radijs-andijvie-komkommers. De radijs wordt breedwerpig gezaaid.

Ras: Ronde helderrode; een selectie met matige loofontwikkeling.

Zaaidatum: begin februari.

Oostdatum: half april.

Organische mest: jaarlijks 1 000 kg stalmest per are.

Grondontsmetting: 1 x per 2 jaar stomen.

3. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengst kan gesteld worden op 9 000 bos per 1 000 m². De gemiddelde prijs per bos voor exportwaardige kwaliteit was:

	1966	1967	1968	1969
van 8 april – 12 aprli	f 0,29	f 0,47	f 0,35	f 0,53
van 15 april – 19 april	f 0,49	f 0,45	f 0,36	f 0,41

4. Directe kosten per 1000 m² (prijspeil 1969)

a. Arbeid:

grond klaarmaken, kunstmest strooien	3	uur
teeltwerkzaamheden (zaaien, ziektenbestrijding enz.)	121½	uur
oogsten en veilingklaarmaken	192	uur
	207½	uur

Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 6,30.

¹ Bedrijfsvoorlichter bij het Rijkstuinbouwconsulentschap te Barendrecht.

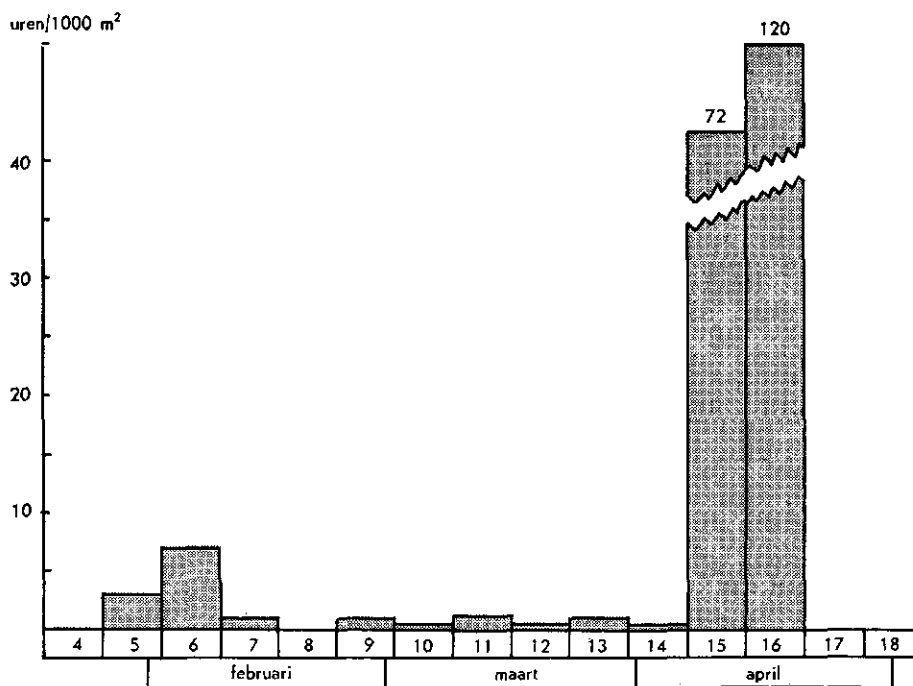
b. Materialen:

kunstmest, 75 kg 9-10-23	f 24,—
zaad, 4 kg	„ 75,—
ziektenbestrijdingsmiddelen:	
15 kg lindaan	f 21,—
2 x 1 kg zineb	„ 5,—
	—
	„ 26,—
glas (voor het bossen)	„ 4,—
diversen	„ 8,—
	—
	f 137,—

c. Diensten door derden:

vervoer naar veiling, 300 kisten	f 90,—
fusthuur	„ 6,—
veilingkosten, 4 %	„ 120,—
	—
	f 216,—

5. Arbeidsfilm

**Teeltgegevens andijvie
in onverwarmde warenhuizen
Gebied Eiland van IJsselmonde
(1966 t/m 1968)**

51.20

Samensteller: J. VAN VEEN
APRIL 1969

1. Basisgegevens

De gegevens zijn verkregen door enquêtes bij telers, van veilingen in dit gebied en van deskundigen van het Rijkstuinbouwconsulentschap te Barendrecht.

2. Uitgangspunten

Bedrijfstype: 2-mans groenteteeltbedrijf met een beteelbare oppervlakte van 150 are (170 are kad.), waaro 16½ are Venlo-warenhuis, 7½ are platglas met dubbele onderbouw (250 ramen) en 126 are intensieve opengrondsteelten. De grondsoort is jonge zeeklei.

Teeltwijze: 50 % van de oppervlakte warenhuis wordt beteeld met andijvie als onderdeel van de teeltopvolging veldsla-radijs-andijvie-komkommers. Het plantmateriaal wordt gekocht. Plantverband 30 x 30 cm.

Ras: nr. 5.

Plantdatum: ca. 20 april.

Oogstdatum: ca. 25 mei.

Organische mest: jaarlijks 1 000 kg stalmest per are.

Grondontsmetting: 1 x per 2 jaar stomen.

3. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengst kan gesteld worden op 4 850 kg per 1 000 m². De gemiddelde prijs per kg voor goede kwaliteit was:

	1966	1967	1968	1969
van 20 mei – 25 mei	f 0,41	f 0,22	f 0,44	f 0,47
van 27 mei – 31 mei	f 0,45	f 0,22	f 0,32	f 0,46

4. Directe kosten per 1000 m² (prijspeil 1969)

a. Arbeid:

grondbewerking, kunstmest strooien	3 uur
teeltwerkzaamheden (planten, onkruid- en ziektenbestrijding, enz.)	51½ uur
oogsten en veilingklaarmaken	57 uur
	111½ uur

Uurloon in 1969 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 6,30.

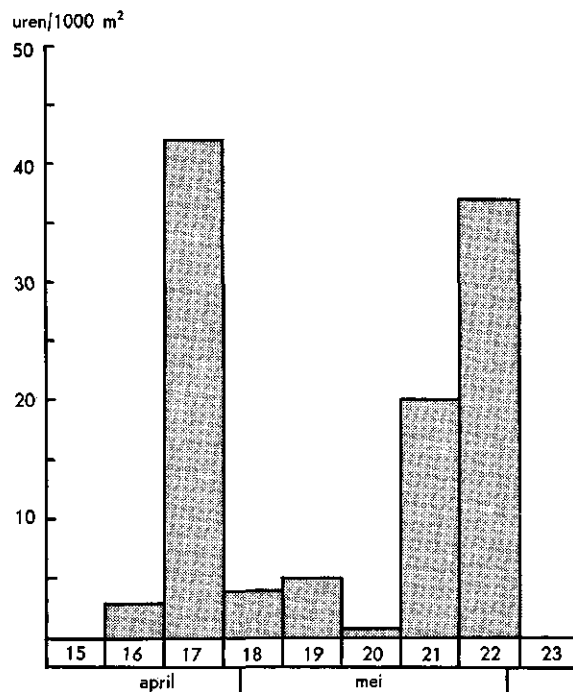
b. Materialen:

kunstmest, 75 kg 12-10-18	f 23,—
plantmateriaal (incl. vracht)	„ 330,—
ziektenbestrijdingsmiddelen, 150 cc Phosdrin	„ 7,—
petroleum voor verwarming	„ 23,—
brandstof voor frees en hogedrukpomp	„ 4,—
diversen	„ 5,—
	<u>f 392,—</u>

c. Diensten van derden:

vervoer naar veiling, 970 kisten	f 291,—
fusthuur, 970 kisten	„ 20,—
veilingkosten, 4 %	„ 81,—
	<u>f 392,—</u>

5. Arbeidsfilm

Teeltgegevens stookpaprika's
Gebied Westland
(1967-1968-1969)

51.21

Samensteller: P. G. A. WEBER
 JULI 1970

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven in het Westland met $\pm 5\ 000$ tot $\pm 25\ 000\ m^2$ staand glas, waarvan 1 200 tot 6 500 m^2 beteeld werd met stookpaprika's. De grondsoort is klei en zavel.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht, in perspot	rassen	1967	1968	1969
plantdatum	7 febr.-20 febr.				
plantverband	50 x 107 cm	verbeterde Westlandse	77 %	87 %	79 %
stookperiode	begin febr.-eind nov.	eigen selecties	8 %	11 %	19 %
oogstperiode	eind maart-eind november	overige	15 %	2 %	2 %
grondontsmetting	geen				
teeltwijze	broeiveur				

2. Opbrengsten

Paprika's worden zowel geveild per stuk als per kg. Gezien de ontwikkelingen in 1969, zijn de opbrengsten uitgedrukt in kilogrammen. De omrekening van stuks naar kg is geschied met behulp van de volgende, door het L.E.I. vastgestelde normen.

12 st. per bakje	180 gr./st.	20 st. per bakje	90 gr./st.
15 st. per bakje	130 gr./st.	25 st. per bakje	70 gr./st.
17 st. per bakje	110 gr./st.	> 25 st. per bakje	50 gr./st.

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968	1969
Aanvang oogst	9/4 (3/4-14/4)	22/3 (6/3-1/4)	13/4 (26/3-12/5)
Einde oogst	13/11 (7/10-12/12)	26/11 (20/10-30/12)	11/12 (1/12-24/12)
Kg-opbrengst per 1 000 m^2	9 300 (7 700-11 000)	8 400 (6 700-10 900)	8 000 (6 400-11 200)
Prijs in ct. per kg ¹	204 (161-229)	179 (169-188)	171 (131-202)
Geldopbrengst per 1 000 m^2 ¹	18 900 (16 300-25 100)	15 100 (12 500-20 400)	13 500 (9 400-16 100)

¹ Excl. 4 % B.T.W.

3. Directe kosten (prijspeil juli 1970) per 1000 m²

a. Materialen

broeimateriaal:		
broeicompost	38 ton	f 874,-
kunstmest:		
12-10-18	145 kg	„ 44,-
zwavelzure amm.	140 kg	„ 28,-
brandstof:		
olie 3 500 sec	58 ton	„ 4 958,-
H.B.O. I	200 lt.	„ 19,-
bestrijdingsmiddelen:		
slakkenkorrels	3 kg	„ 10,-
parathion	2,5 kg	„ 13,-
phosdrin	2 lt	„ 79,-
nicotine rookpoeder	4 kg	„ 25,-
kelthane M.F.	1,5 lt	„ 48,-
acrex	2 lt	„ 85,-
acricid	2 lt	„ 52,-
dichloorvos	15 bussen	„ 109,-
plantmateriaal	1 950 stuks	„ 690,-
gramoxone	1 lt	„ 28,-
nylontouw	17 kg	„ 132,-
elektriciteit		„ 310,-
overige materialen		„ 10,-
Totaal		f 7 514,-

b. Werk door derden

veuren uitgraven en
dicht werken

f 100,-

c. Arbeid

grondbewerking en	
bemesten	76 uur
poten	9 uur
div. teeltwerkzaam-	
heden	286 uur
oogsten (excl.	
veilingrijden)	201 uur
Totaal	572 uur

Uurloon in 1970 voor volwaardige mannelijke
arbeidskrachten f 6,50.

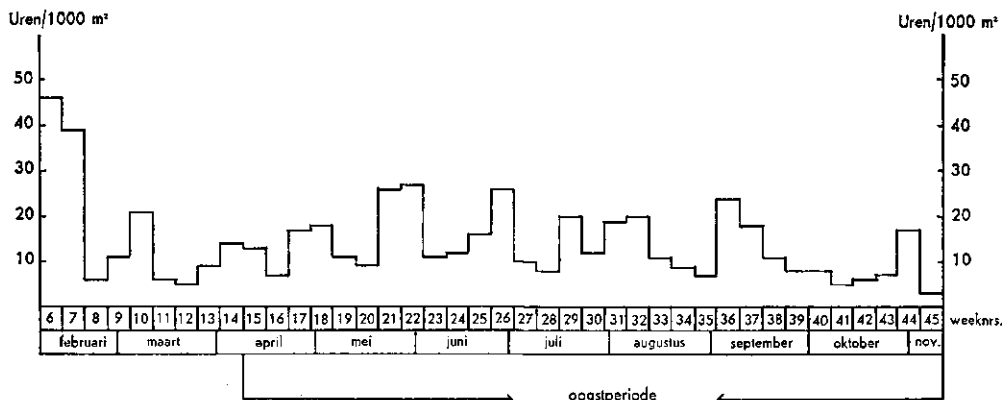
d. Afleveringskosten

interieurs	860 stuks	f 116,-
fusthuur	860 kisten	„ 27,-
veilingkosten	3,3 % v. f 15 800,-	„ 521,-
Totaal		f 664,-

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf met $\pm$ 25 000 m² staand glas, waarvan 1 200 m² beteeld werd met stookpaprika's. De kg-opbrengst was 11 000 kg per 1 000 m².

6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	weeknrs.
7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	
76																				76 grondbew.-bemesten
9																				9 planten
	17	27	14	18	16	16	23	23	16	18	14	15	16	5	27	6			15	286 overige teeltw.z.heden
			9	8	13	12	15	12	18	14	16	15	11	15	13	12	13	5		201 oogsten (excl. veilen)
85	17	27	14	27	24	29	35	38	28	36	28	31	31	16	42	19	12	13	20	572 Totaal

Teeltgegevens stooktomaten
Gebied: Noord-Limburg
(1967-1968-1969)

51.22
 Samensteller: P. G. A. WEBER
 JULI 1970

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 3 000 – 10 000 m² verwarmd glas. De bedrijven zijn gelegen in Venlo en in de tuindorpen rondom Venlo. De grondsoort is zand en zavel.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht, in perspot	Gebruikte rassen:	1967	1968	1969
plantdatum	3 december-11 december				
plantverband	47 x 80 cm	bleke	20 %	–	2 %
stookperiode	begin december-eind juni	groene hybriden	–	–	–
oogstperiode	half maart-begin juli	half-groene hybriden	80 %	100 %	98 %
CO ₂ -toediening	half december-half april				
grondontsmetting	stomen met plastic-zeil				
	12 uur per kap				

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968	1969
Aanvang oogst	18/3 (2/3-28/3)	16/3 (4/3-27/3)	11/3 (26/2-27/3)
Einde oogst	9/7 (17/6-25/7)	5/7 (1/7-8/7)	16/7 (30/6-28/7)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	9 400 (8 600-10 400)	9 200 (7 600-11 100)	9 400 (7 200-11 400)
Gemiddelde prijs in ct. per kg ²	146 (138-152)	158 (148-179)	189 (177-209)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in glds ²	13 800 (11 800-15 400)	14 400 (11 400-16 500)	17 800 (12 800-21 300)
Sorteringen in %:			
A	60 (57-63)		61 (52-64)
B	5 (1-16)		3 (0-5)
C	30 (21-35)	1	28 (22-38)
CC	5 (3-7)		6 (5-8)
Afw.	0 (0-1)		2 (1-6)
Export-kwaliteit in %	77 (64-91)	85 (82-88)	85 (79-89)

¹ Sorteringen niet gedocumenteerd

² Excl. 4 % B.T.W.

3. Nateelten

Op alle bedrijven werd in 1969 een nateelt uitgeoefend. De belangrijkste nateelt was tomaten 80 %. Ook sla en komkommers kwamen als nateelt voor.

4. Witplastic als bodembedekking

Op enkele bedrijven kwam wit plastic als bodembedekking voor. Er waren in 1969 nog geen bedrijven die de gehele oppervlakte bedekt hadden.

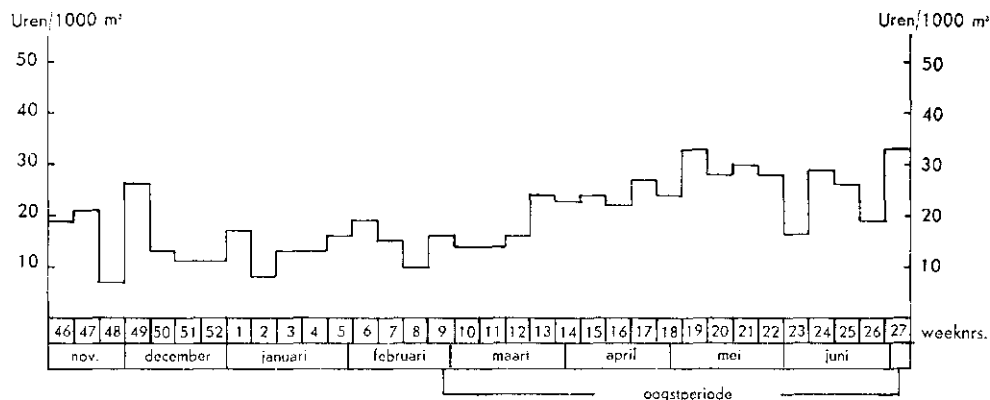
5. Directe kosten (prijspeil juli 1970) per 1000 m²

a. Materialen			b. Werk door derden		
rotte mest	16 000 kg	f 219,-	freen		f 65,-
brandstof:					
olie 3 500 sec			c. Arbeid		
stomen	4 500 kg	„ 385,-	stomen	34 (24-41)	
teelt	60 000 kg	„ 5 129,-	grondbewerking	7 (4-9)	
H.B.O. I	75 lt	„ 7,-	teelt en oogst	608 (502-678)	
planten	2 750 planten	„ 715,-	Totaal	649 (539-711)	
kunstmest:					
patentkali	225 kg	„ 37,-	Uurloon in 1970 voor volwaardige mannelijke		
dubbelsuper	50 kg	„ 18,-	arbeidskrachten f 6,50.		
kalisalpeter	35 kg	„ 6,-			
12-10-18	35 kg	„ 11,-	d. Afleveringskosten		
petroleum voor CO₂	2 800 lt	„ 232,-	fusthuur	280 kisten	f 20,-
elektriciteit		„ 275,-	interieurs	1 550 kisten	„ 89,-
bestrijdingsmiddelen:			veilingrijden	1 550 kisten	„ 129,-
maneb	0,5 kg	„ 3,-	veilingkosten	5 % van f 15 950,-	„ 798,-
kasaerosol	4 bussen	„ 40,-	Totaal		f 1 036,-
tomatentouw	17 kg	„ 57,-			
groeistoffen	5 flesjes	„ 36,-			
overige materialen		„ 50,-			
Totaal		f 7 220,-			

6. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf over het teeltjaar 1969, met 7091 m² vroege stooktomaten en een kg-opbrengst van 10 730 kg.

46	48	50	52	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	weeknrs.	
47	49	51	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27		
9																	9 grondwerkzaamheden	
31																	31 stomen	
	33	24	28	21	24	34	26	28	40	47	49	57	58	44	53	52	618 oogst en teeltwerkzaamheden	
	40	33	24	28	21	24	34	26	28	40	47	49	57	58	44	53	52	658 Totaal

Teeltgegevens heteluchttomaten
Gebied Westland 1967-1970

51.23

Samensteller: P. G. A. WEBBER
 MAART 1971

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven met 4 500 m² – 8 900 m² staand glas, waarvan 1 700 m² – 8 900 m² beteeld was met heteluchttomaten. De grondsoort is zand, zavel en klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht in perspot; ongeënt	Rassen:	1967	1968	1969	1970
plantdatum	13 maart-27 maart					
plantverband	46 x 80 cm	Bleke	100 %	84 %	100 %	94 %
stookperiode ¹	begin maart-begin juni	Groene hybriden	—	—	—	—
oogstperiode	eind mei-begin september	Half-groene hybriden	—	16 %	—	6 %
grondontsmetting	chloorpikrine					

¹ Tevens CO₂-toediening.

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1967	1968	1969	1970
Aanvang oogst	26/5 (17/5-17/6)	25/5 (15/5-11/6)	1/6 (21/5-11/6)	27/5 (13/5-10/6)
Einde oogst	26/8 (8/8-6/10)	7/9 (31/7-24/9)	2/9 (13/8-17/9)	1/9 (12/8-7/10)
Kg-opbrengst per 1 000 m ²	11 100 (10 400-12 300)	10 300 (8 900-11 600)	11 200 (9 900-12 700)	12 000 (8 300-15 300)
Gemiddelde prijs in ct. per kg	76 (64-80)	76 (66-85)	75 ¹ (66-89)	77 ¹ (66-95)
Geldopbrengst per 1 000 m ² in gld.	8 400 (7 900-8 900)	7 800 (6 300-9 700)	8 400 ¹ (7 300-9 800)	9 200 ¹ (6 800-12 000)
Percentage exportkwaliteit	94 (87-99)	91 (76-100)	92 (87-98)	97 (89-100)

¹ Exclusief 4 % B.T.W.

3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1971) per 1000 m²

a. Materialen

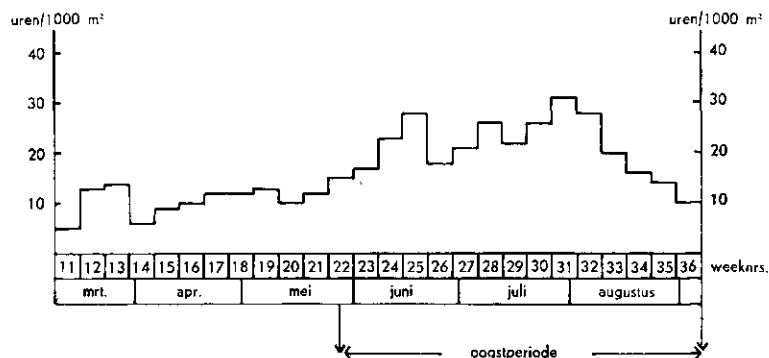
planten	2 750 stuks	f 701,-	bestrijdingsmiddelen		
kunstmest:			tricarbamix	6,5 kg	„ 12,-
12-10-18	70 kg	„ 21,-	lindaan	5 kg	„ 55,-
patentkali	210 kg	„ 34,-	Maneb	1,5 kg	„ 8,-
K.A.S.	70 kg	„ 14,-	Zineb	3 kg	„ 14,-
Magn. sulfaat	35 kg	„ 9,-	Kasaerosol	5 busen	„ 31,-
Superforfaat	35 kg	„ 6,-	touw	18 kg	„ 64,-
Organische mest in poedervorm:			elektriciteit		„ 100,-
Ormé	35 kg	„ 22,-	groeistof tomatotone	3 flesjes	„ 12,-
Mixor	70 kg	„ 47,-	overige materialen		„ 25,-
petroleum	11 500 lt	„ 1 391,-	Totaal		f 2 566,-

b. Arbeid			c. Werk door derden	
grondbewerking	5 uur		grondontsmetting (chloorpikrine)	f 513,-
teelt en oogst (excl. veilingrijden)	423 uur		frezen	" 45,-
	428 uur (357-485)		Totaal	f 558,-
Uurloon in 1971 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 7,15.			d. Afleveringskosten	
			fusthuur	112 kistjes f 2,-
			interieurs	" 116,-
			veilingkosten	3,5 % van f 8 650,- " 303,-
			Totaal	f 421,-

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm over 1970 opgenomen van een bedrijf met 4 500 m² staand glas, waarvan 3 600 m² beteeld werd met heteluchttomaten. De kg-opbrengst was 11 160 kg per 1 000 m².

11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	Totaal
12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	
5 (grondwerkzaamheden)													5
13	20	19	24	23	27	40	46	47	48	59	36	24	426
18	20	19	24	23	27	40	46	47	48	59	36	24	431

5. Voor- en nateelten

Overwegend kwam sla als voorteelt voor, met daarnaast andijvie en spinazie.

Voorteelt	1967	1968	1969	1970
sla	94 %	95 %	100 %	93 %
overige	6 %	5 %	—	7 %

Gemiddeld had ruim 50 % van de bedrijven over de jaren 1967 t/m 1970 geen nateelt.

Nateelt	1967	1968	1969	1970
sla	46 %	77 %	36 %	31 %
overige	—	5 %	—	2 %
geen	54 %	18 %	64 %	67 %

6. Verwarmingscapaciteit

De geïnstalleerde verwarmingscapaciteit op de bedrijven varieerde zeer sterk, namelijk van 80-180 kcal/h/m².

Teeltgegevens koude komkommers
Gebied: Westland 1969/1970

51.24

Samensteller: P. G. A. WEBER
 MAART 1971

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van bedrijven in het Westland met $\pm 3\ 000 - \pm 7\ 500\ m^2$ staand glas, waarvan $1\ 000\ m^2 - 5\ 600\ m^2$ beteeld was met koude komkommers. De grondsoort is zand, zavel en klei.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

plantmateriaal	gekocht in perspot, ongeënt	Rassen:	1969	1970
plantdatum	1/5-15/5	Sporu	78 %	31 %
plantverband	55 x 160 cm	Bambina	12 %	38 %
oogstperiode	begin juni-eind september	Bitspot	5 %	13 %
grondontsmetting	stomen met plastic zeil 12 uur per kap	Factum	5 %	5 %
		Toska	- %	13 %

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengstgegevens en de spreiding daarvan (tussen haakjes) waren als volgt:

	1969		1970	
Aanvang oogst	11/6	(28/5-20/6)	10/6	(3/6-19/6)
Einde oogst	16/9	(22/8-10/10)	22/9	(18/8-14/10)
Stuks-opbrengst per $1\ 000\ m^2$ ¹	31 700	(19 400-38 100)	30 700	(22 300-44 000)
Prijs in ct. per stuk ²	21	(19-23)	20	(17-23)
Geldopbrengst per $1\ 000\ m^2$ in gld. ²	6 700	(4 500-8 700)	6 100	(4 800-9 100)
Sorteringen in %				
75/op	6	(2-10)	10	(5-17)
60/75	22	(14-32)	22	(12-32)
50/60	27	(21-38)	23	(16-29)
40/50	19	(6-35)	15	(7-21)
35/40	2	(0- 6)	4	(0- 7)
30/35	-	-	-	(0- 1)
25/30	-	-	-	-
Wankleurig	11	(3-18)	10	(5-14)
Krom	5	(2- 8)	6	(2-13)
Stek	8	(4-12)	10	(7-15)

¹ Kg omgerekend naar stuks; 1 kg = 2 stuks.

² Excl. 4 % B.T.W.

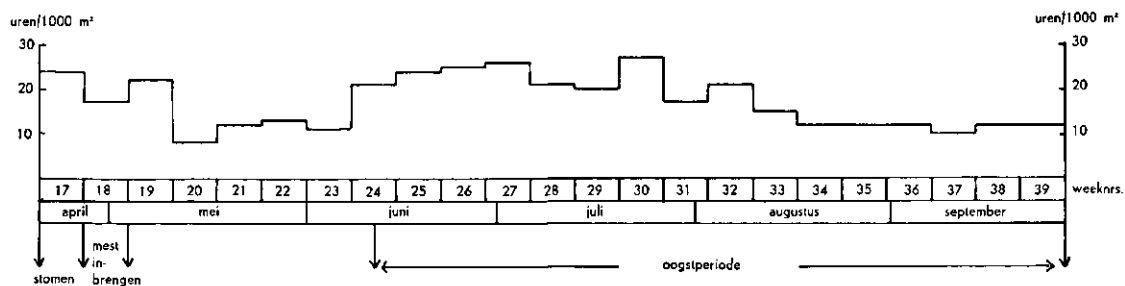
3. Directe kosten (prijspeil voorjaar 1971)

a. Arbeid				bestrijdingsmiddelen:			
stomen		24 uur (20- 27)		acrex-S	1 lt		„ 39,-
mest inbrengen		12 uur (6- 21)		karathane	0,5 kg		„ 8,-
mest verspreiden		5 uur (3- 7)		kelthane	0,5 kg		„ 8,-
teelt- en oogstwerkzaamheden (excl. veilingrijden)		360 uur (342-383)		kasaerosol	2 bussen		„ 12,-
				touw	9 kg		„ 32,-
				overige materialen			„ 15,-
Totaal		401 uur (387-421)		Totaal			f 916,-
Uurloon in 1971 voor volwaardige mannelijke arbeidskrachten f 7,15.				c. Werk door derden			
				frezen			f 45,-
				stomen (incl. brandstof) (1x per 2 jaar)			„ 694,-
				Totaal			f 739,-
b. Materialen				d. Afleveringskosten			
plantmateriaal (incl. pitten)	1 200 stuks	f 471,-		fusthuur	1 454 dozen		f 227,-
rotte mest	16 500 kg	„ 275,-		fusthuur	78 kisten		„ 2,-
kunstmest:				vloeipapier			„ 65,-
12-10-18	70 kg	„ 21,-		veilingkosten	3,5 % van f 6 650,-		„ 233,-
20-20-0	50 kg	„ 15,-		Totaal			f 527,-
Super	35 kg	„ 6,-					
Zwavelzure ammoniak	70 kg	„ 14,-					

4. Arbeidsfilm

Als voorbeeld is een arbeidsfilm over 1969 opgenomen van een bedrijf met 3 600 m² koud staand glas, waarvan 1 800 m² beteeld werd met koude komkommers. De stuksopbrengst was 37 740 per 1 000 m².

weeknrs.	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	Totaal
	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	
24 (stomen)													24
17 (mest inbrengen en verspreiden)													17
		30	25	32	49	47	47	38	27	24	22	12	353
	41	30	25	32	49	47	47	38	27	24	22	12	394

5. Voor- en nateelten

Op de bij het L.E.I. in administratie zijnde bedrijven kwamen diverse gewassen als voor- en nateelt voor. De belangrijkste zijn sla, andijvie en spinazie.

6. Stomen

Op de deelnemende bedrijven worden zowel koude komkommers als koude tomaten geteeld. In hetzelfde warenhuis worden het jaar dat er gestoomd wordt, koude komkommers en het volgende jaar koude tomaten geteeld. Om deze reden zijn de kosten van het stomen voor de helft toegerekend aan de koude komkommers.

**Teeltgegevens kassla
voor verschillende plantdata
Prijspeil nov.-dec. 1970**

51.50

Samensteller: P. G. A. WEBER

JANUARI 1970

Deze teeltgegevens zijn opgesteld voor die gevallen waarin volstaan kan worden met minder gedetailleerde gegevens, maar waar daarentegen wel de verschillen tussen de diverse plant- en oogsttijden van belang zijn.

De cijfers zijn verzameld in die gebieden die voor de betreffende teelt en/of teeltperiode als representatief kan worden aangemerkt.

Plantperiode	aug.	sept.		okt.	
	16-31	1-15	16-30	1-15	16-31
Stuksopbrengst	14 500	14 500	14 500	14 000	14 000
Geldopbrengst (gem. 64 t/m 69)	1 350	1 750	2 000	2 650	3 850
Kosten					
plantmateriaal (incl. zaad)	504	504	504	504	504
kunstmest	20	20	25	25	25
bestrijdingsmiddelen	50	80	100	120	120
brandstoffen: teelt	—	—	—	—	—
olie 3 500 sec.	—	64	107	215	343
petroleum	—	—	—	82	109
elektriciteit	10	15	30	45	60
overige materialen	10	10	10	10	10
Totaal	594	695	776	1 001	1 171
Werk door derden					
frezen					
Afleveringskosten					
fusthuur	19	19	19	19	19
ersatzpapier	30	30	30	29	29
veilingkosten 3,3 %	45	58	66	87	127
transport naar veiling	169	169	169	164	164
Totaal	263	276	284	299	339
Totale directe teeltkosten	857	969	1 060	1 300	1 510
Opbrengs minus directe teeltkosten	493	781	940	1 350	2 340
Brandstoffen					
olie 3 500 sec. kg à f 85,85	—	750	1 250	2 500	4 000
petroleum lt. (verwarming en CO ₂ -toediening)	—	—	—	750	1 000

Plantperiode	nov		dec.		jan.	
	1-15	16-30	1-15	16-31	1-15	16-31
Stuksopbrengst	14 000	14 500	16 000	16 000	16 000	16 000
Geldopbrengst (gem. 64 t/m 69)	4 000	3 500	3 250	3 100	3 100	3 000
Kosten						
plantmateriaal (incl. zaad)	522	522	580	580	580	580
kunstmest	25	25	25	25	25	25
bestrijdingsmiddelen	120	100	80	80	60	50
brandstoffen: teelt						
olie 3 500 sec.	515	—	—	—	—	—
petroleum	164	927	927	927	709	545
elektriciteit	75	75	75	75	60	45
overige materialen	10	10	10	10	10	10
Totaal	1 431	1 659	1 697	1 697	1 444	1 255
Werk door derden						
frezen	—	50	50	50	50	50
Afleveringskosten						
fusthuur	19	19	21	21	21	21
ersatzpapier	29	30	34	34	34	34
veilingkosten 3 %	132	116	107	102	102	99
transport naar veiling	164	169	188	188	188	188
Totaal	344	334	350	345	345	342
Totale directe teeltkosten	1 775	2 043	2 097	2 092	1 839	1 647
Opbrengst minus directe teeltkosten	2 225	1 457	1 153	1 008	1 261	1 353
Brandstoffen						
olie 3 500 sec. kg à f 85,85	6 000	—	—	—	—	—
petroleum lt. (verwarming en CO ₂ -toediening)	1 500	8 500	8 500	8 500	6 500	5 000

Plantperiode:	febr.		maart		april
	1-14	15-28	1-15	16-31	1-15
Stuksopbrengst	16 000	17 000	17 000	17 000	17 000
Geldopbrengst (gem. 64 t/m 69)	2 900	2 750	2 750	2 250	1 750
Kosten					
plantmateriaal (incl. zaad)	580	580	580	580	580
kunstmest	25	25	25	20	20
bestrijdingsmiddelen	50	35	35	25	25
brandstoffen: teelt					
olie 3 500 sec.	—	—	—	—	—
petroleum	327	273	273	109	—
elektriciteit	35	30	30	15	10
overige materialen	10	5	5	5	5
Totaal	1 027	948	948	754	640
Werk door derden					
frezen	50	50	50	50	50
Afleveringskosten					
fusthuur	21	23	23	23	23
ersatzpapier	34	36	36	36	36
veilingkosten 3,5 %	96	91	91	74	58
transport naar veiling	188	199	199	199	199
Totaal	339	349	349	332	316
Totale directe teeltkosten	1 416	1 317	1 347	1 136	1 006
Opbrengst minus directe teeltkosten	1 484	1 403	1 403	1 114	744
Brandstoffen					
olie 3 500 sec. kg à f 85,85	—	—	—	—	—
petroleum lt. (verwarming en CO ₂ -toediening)	3 000	2 500	2 500	1 000	—

Teeltgegevens tomaten (stook en koud)
voor verschillende plantdata
Prijspeil nov.-dec. 1970

51.51

Samensteller: P. G. A. WEBER

JANUARI 1971

(zie ook blad 51.50)

Plantdatum	dec.		jan.	extra voor doorpluk gedurende:			
	1-15	16-31	1-15	juli		aug.	
				1-15	16-31	1-15	16-31
Opbrengsten tot	± 1 juli	± 1 juli	± 1 juli				
kg-opbrengsten (gem. '64 t/m '69)	8 500	9 500	8 800	1 100	1 050	825	725
geldopbrengsten (gem. '64 t/m '69)	14 250	15 500	13 500	670	600	400	325
prijs per kg (gem. '64 t/m '69)	1,68	1,63	1,53	0,61	0,57	0,48	0,45
Kosten in glds.							
plantmat. (incl. zaad)	716	716	769				
rotte mest	275	275	275				
kunstmest	85	85	85	4	4	4	4
bestrijdingsmiddelen	50	50	50	4	4	4	4
electriciteit	275	250	235	15	15	15	15
tomatenbouw	60	60	60				
brandstoffen: teelt							
olie 3 500 sec.	4 722	4 293	3 863	172	172	172	172
H.B.O. I	44	38	31				
petroleum ¹	240	240	218				
brandstoffen: stomen							
olie 3 500 sec	472	472	472				
overige materialen	60	60	60				
Totaal	6 999	6 539	6 118	195	195	195	195
Werk door derden							
chem. grondontsm.							
(chloorpicr 1 x 3 jr.)							
frezen							
Totaal							
Afleveringskosten							
fusthuur	1	2	2	1	1	1	1
interieurs	74	82	76	9	9	7	6
veilingkosten	470	512	446	22	20	13	11
transport naar veiling	238	266	246	30	29	23	20
Totaal	783	862	770	62	59	44	38
Totale dir. teeltkosten	7 782	7 401	6 888	257	254	239	233
Opbrengsten minus dir. teeltkosten	6 468	8 099	6 612	413	346	161	92
Brandstoffen							
olie 3 500 sec ² kg	55 000	50 000	45 000	1 000	1 000	1 000	1 000
H.B.O. I lt	350	300	250				
petroleum ¹ lt	2 200	2 200	2 000				
olie 3 500 sec (stomen) kg	5 500	5 500	5 500				

¹ Verwarming en CO₂-toediening.

² Olieprijs f 85,85.

Plantdatum	jan.	febr.		maart		april
	16-31	1-14	15-28	1-15	16-31	1-15
Opbrengsten tot	± 1 aug.	± 1 september		± 15 oktober		
kg-opbrengsten (gem. '64 t/m '69)	10 400	10 700	11 200	11 000	10 900	10 700
geldopbrengsten (gem. '64 t/m '69)	12 400	11 000	10 500	9 100	7 500	5 900
prijs per kg (gem. '64 t/m '69)	1,19	1,03	0,94	0,83	0,69	0,55
Kosten in glds.						
plantmat. (incl. zaad)	769	730	730	646	646	505
rotte mest	275	200	175	100	100	100
kunstmest	100	85	85	85	85	85
bestrijdingsmiddelen	55	55	45	40	40	40
electriciteit	225	200	150	100	75	50
tomatenbouw	60	50	50	45	45	45
brandstoffen: teelt						
olie 3 500 sec.	3 863	3 005	2 576			
H.B.O. I	31	25	18			
petroleum ¹	196	164	164	1 635	1 090	545
brandstoffen: stomen						
olie 3 500 sec	472	472	472			
overige materialen	60	50	50	40	30	25
Totaal	6 106	5 036	4 515	2 691	2 111	1 395
Werk door derden						
chem. grondontsm.						
(chloorpicr 1 x 3 jr.)				193	193	193
frezen				71	71	71
Totaal				264	264	264
Afleveringskosten						
fusthuur	2	2	2	2	4	4
interieurs	90	93	97	95	94	93
veilingkosten	409	363	347	300	248	195
transport naar veiling	291	300	313	308	305	300
Totaal	792	758	759	705	651	592
Totale dir. teeltkosten	6 898	5 794	5 274	3 660	3 026	2 251
Opbrengsten minus dir. teeltkosten	5 502	5 206	5 226	5 440	4 474	3 649
Brandstoffen						
olie 3 500 sec ² kg	45 000	35 000	30 000			
H.B.O. I lt	250	200	150			
petroleum ¹ lt	1 800	1 500	1 500	15 000	10 000	5 000
olie 3 500 sec (stomen) kg	5 500	5 500	5 500			

¹ Verwarming en CO₂-toediening.

² Olieprijs f 85,85.

Plantdatum	april	mei		juni		juli
	16-30	1-15	16-31	1-15	16-30	1-15
Opbrengsten tot	± 1 november		± 15 november		± 1 december	
kg-opbrengsten (gem. '64 t/m '69)	10 700	10 500	10 000	8 800	8 000	6 300
geldopbrengsten (gem. '64 t/m '69)	5 600	5 800	5 600	6 000	5 500	5 100
prijs per kg (gem. '64 t/m '69)	0,52	0,55	0,56	0,68	0,69	0,81
Kosten in glds.						
plantmat. (incl. zaad)	505	421	421	352	352	419
rotte mest	100	100	100	100	100	
kunstmest	85	85	85	85	85	60
bestrijdingsmiddelen	40	40	40	45	45	45
electriciteit	25	15	15	15	15	65
tomatenbouw	45	40	40	40	40	40
brandstoffen: teelt						
olie 3 500 sec.						1 590
H.B.O. I						18
petroleum ¹	273	273	273	436	818	
brandstoffen: stomen						
olie 3 500 sec						
overige materialen	25	20	20	20	20	15
Totaal	1 098	994	994	1 093	1 475	2 252
Werk door derden						
chem. grondontsm.						
(chloorpicr 1 x 3 jr.)	193	193	193	193	193	
frezen	71	71	71	71	71	
Totaal	264	264	264	264	264	
Afleveringskosten						
fusthuur	4	4	3	3	3	1
interieurs	93	91	87	76	69	55
veilingkosten	185	191	185	198	182	168
transport naar veiling	300	294	280	246	224	177
Totaal	582	580	555	523	478	401
Totale dir. teeltkosten	1 944	1 838	1 813	1 880	2 217	2 653
Opbrengsten minus dir. teeltkosten	3 656	3 962	3 787	4 120	3 283	2 447
Brandstoffen						
olie 3 500 sec ² kg						13 500
H.B.O. I lt						150
petroleum ¹ lt	2 500	2 500	2 500	4 000	7 500	
olie 3 500 sec (stomen) kg						

¹ Verwarming en CO₂-toediening.² Olieprijs f 85,85.

**Teeltgegevens komkommers (stook en koud)
voor verschillende plantdata
Prijspeil nov.-dec. 1970**

51.52

Samensteller: P. G. A. WEBER

JANUARI 1971

(zie ook blad 51.50)

Plantdatum	dec.		jan.	extra voor duurpluk gedurende:			
	1-15	16-31	1-15	juli		aug.	
				1-15	16-31	1-15	16-31
opbrengsten tot st.-opbrengsten (gem. '65 t/m '69) (kg omgerekend naar stuks 1 kg = 2 st.)	± 1 juli 49 000	50 000	45 000	3 750	3 250	1 650	1 250
geld-opbrengsten (gem. '65 t/m '69)	17 500	18 000	16 000	850	650	450	300
prijs per st. in ct. (gem. '65 t/m '69)	36	36	36	23	20	27	24
Kosten in glds.							
plantmateriaal (incl. pitten)	1 018	1 018	1 018				
rotte mest	210	210	210				
stro	1 560	1 560	1 560				
dunne mest	274	275	275				
kunstmest	75	75	75	4	4	4	4
bestrijdingsmiddelen	200	200	200	8	8	8	8
elektriciteit	425	400	375	15	15	15	15
brandstoffen: teelt							
olie 3 500 sec.	4 722	4 293	3 863	172	172	172	172
H.B.O. I	44	38	31				
brandstoffen: stomen							
olie 3 500 sec.	472	472	472				
touw	45	45	45				
overige materialen	50	50	50				
Totaal	9 096	8 636	8 174	199	199	199	199
Werk door derden							
veuren maken en afwerken (machinaal)	100	100	100				
stomen (2/3 deel)							
Totaal	100	100	100				
Afleveringskosten							
fusthuur	274	280	252	24	20	10	8
vloeipapier	103	105	95	9	8	4	3
veilingkosten	578	594	528	28	21	15	10
transport naar veiling	686	700	630	59	50	25	20
Totaal	1 641	1 679	1 505	120	99	54	41
Totale directe teeltkosten	10 737	10 315	9 679	319	298	253	240
Opbrengst minus dir. teeltkosten	6 763	7 685	6 321	531	352	197	60
Brandstoffen							
olie 3 500 sec ¹ kg	55 000	50 000	45 000	1 000	1 000	1 000	1 000
H.B.O. I lt	350	300	250				
olie 3 500 sec (stomen) kg	5 500	5 500	5 500				

¹ Olieprijs f 85,85.

Plantdatum	jan.	febr.		april
	16-31	1-14	15-28	1-15
opbrengsten tot st.-opbrengsten (gem. '65 t/m '69) (kg omgerekend naar stuks 1 kg = 2 st.)	± 1 aug. 52 600	± 1 sept. 50 000	48 500	15 sept. 37 900
geld-opbrengsten (gem. '65 t/m '69) prijs per st. in ct. (gem. '65 t/m '69)	16 800 32	14 500 29	13 750 28	8 200 22
Kosten in glds.				
plantmateriaal (incl. pitten)	1 018	1 018	1 018	793
rotte mest	210	210	210	420
stro	1 248	1 248	1 248	
dunne mest	250	250	250	
kunstmest	80	80	80	75
bestrijdingsmiddelen	200	200	200	175
elektriciteit	350	300	250	65
brandstoffen: teelt				
olie 3 500 sec.	3 692	3 005	2 576	
H.B.O. I	31	25	18	
petroleum				545
brandstoffen: stomen				
olie 3 500 sec.	472	472	472	
touw	45	45	45	40
overige materialen	50	50	50	35
Totaal	7 646	6 903	6 417	2 148
Werk door derden				
veuren maken en afwerken (machinaal)	100	100	100	
stomen (2/3 deel)				830
Totaal	100	100	100	830
Afleveringskosten				
fusthuur	310	295	286	236
vloeipapier	116	110	107	88
veilingkosten	554	479	454	271
transport naar veiling	776	736	714	589
Totaal	1 756	1 620	1 561	1 184
Totale directe teeltkosten	9 502	8 623	8 078	4 162
Opbrengst minus dir. teeltkosten	7 298	5 877	5 672	4 038
Brandstoffen				
olie 3 500 sec ¹ kg	43 000	35 000	30 000	
H.B.O. I lt	250	200	150	
petroleum ² lt				5 000
olie 3 500 sec (stomen)	5 500	5 500	5 500	

¹ Olieprijs f 85,85.

² Verwarming en CO₂-toediening.

Voor plantdata in maart geen gegevens beschikbaar.

Plantdatum	april	mei		juli	aug.
	16-10	1-15	16-31	16-31	1-15
opbrengsten tot st.-opbrengsten (gem. '65 t/m '69) (kg omgerekend naar stuks 1 kg = 2 st.)	± 15 okt. 40 700	39 300	35 500	± 15 nov. 15 200	± 1 dec. 13 000
geld-opbrengsten (gem. '65 t/m '69) prijs per st. in ct. (gem. '65 t/m '69)	8 800 22	8 400 21	8 000 23	5 500 36	5 300 41
Kosten in glds.					
plantmateriaal (incl. pitten)	793	730	680	520	520
rotte mest	420	420	210	242	242
stro					
dunne mest					
kunstmest	75	75	75	40	40
bestrijdingsmiddelen	175	175	175	150	150
elektriciteit	35	35	25	90	100
brandstoffen: teelt					
olie 3 500 sec.				1 288	1 374
H.B.O. I				18	18
petroleum	273	273	273	82	109
brandstoffen: stomen					
olie 3 500 sec.					
touw	40	40	40	30	30
overige materialen	35	35	35	100	100
Totaal	1 846	1 783	1 513	2 560	2 683
Werk door derden					
veuren maken en afwerken (machinaal)					
stomen (2/3 deel)	830	830	830		
Totaal	830	830	830		
Afleveringskosten					
fusthuur	253	245	221	81	69
vloeipapier	95	92	83	30	26
veilingkosten	290	277	264	182	175
transport naar veiling	633	612	553	203	174
Totaal	1 271	1 226	1 121	496	444
Totale directe teeltkosten	3 947	3 839	3 464	3 056	3 127
Opbrengst minus dir. teeltkosten	4 853	4 561	4 536	2 444	2 173
Brandstoffen					
olie 3 500 sec ¹ kg				15 000	16 000
H.B.O. I lt				150	150
petroleum ² lt	2 500	2 500	2 500	750	1 000
olie 3 500 sec (stomen) kg					

¹ Olieprijs f 85,85.² Verwarming en CO₂-toediening.

Teeltgegevens opengrond augurken
Gebied: De Peel
(1966-1967-1968)

52.01

Samenstellers: L. W. VINK¹
 F. M. STAPPERS²
 P. G. A. WEBER
 OKTOBER 1970

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van arbeidsadministraties bijgehouden door het Instituut voor Cultuurtechniek en Waterhuishouding te Wageningen en aangevuld met gegevens van het Consulentenschap voor de Tuinbouw in Limburg. De bedrijven zijn gelegen in De Peel. De grootte van de bedrijven varieerde van 4 – 7 ha. De grondsoort was zand.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

zaaidatum	half mei
plantdatum	eind mei-begin juni
plantafstand	45 x 250 cm
oogstperiode	eind juli-eind september
ras	Hokus.

2. Opbrengsten

De kg-opbrengst varieerde van 14 000 kg–26 000 kg per ha met een gemiddelde van 19 000 kg. De geldopbrengsten zijn niet verzameld. Een indruk hiervan kan worden gekregen aan de hand van de gemiddelde veilingprijzen per maand.

Tabel 1: Gemiddelde veilingprijzen per maand.

	juli	augustus	september
1966	0,70	0,48	0,57
1967	0,41	0,38	0,41
1968	0,67	0,53	0,54
1969	0,64	0,38	0,55

Bron: Produktschap voor Groenten en Fruit.

De sortering van de augurk was voor 10-25 % A en B.

3. Directe kosten excl. arbeid (prijspeil oktober 1970) per ha

a. Materialen:			b. Werk door derden		
zaad	1 000 gr.	f 130,-	leggen van plastic		f 150,-
kunstmest:					
K.A.S.	1 000 kg	„ 194,-			
Super	400 kg	„ 65,-			
Patentkali	500 kg	„ 78,-			
organische mest:			c. Afleveringskosten		
stalmest	20 ton	„ 250,-	fusthuur	950 kisten	„ 69,-
bestrijdingsmiddelen:			veilingkosten	6 % van f 10 000,-	„ 600,-
Undeen	2 kg	„ 43,-	sorteren	19 000 kg	„ 790,-
Acrex	4 lt	„ 125,-	veilingrijden	19 000 kg	„ 148,-
Magnesium sulfaat	20 kg	„ 5,-			f 1 607,-
Coverite	2 lt	„ 7,-			
potgrond	2 m ³	„ 48,-			
plastic folie (wit)	5 000 m	„ 350,-			
motorbrandstof		„ 30,-			
Totaal		f 1 325,-			

¹ Werkzaam bij het I.C.W. te Wageningen.

² Werkzaam bij het Consulentenschap voor de Tuinbouw in Limburg

4. Arbeid

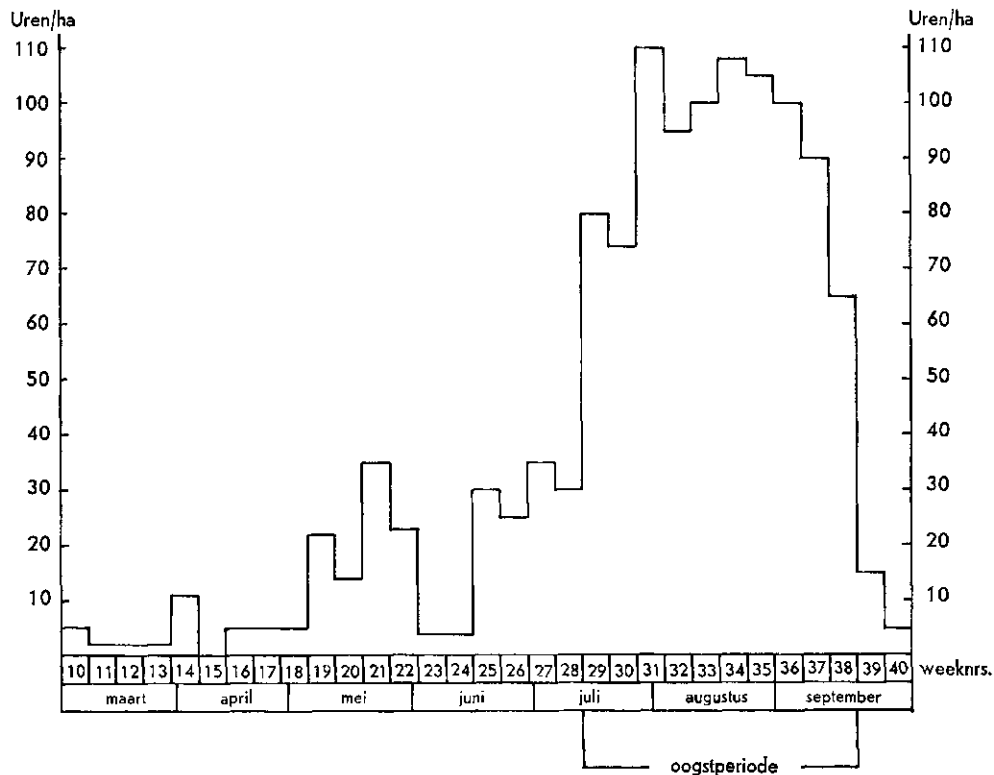
Gemiddeld aantal arbeidsuren per ha en tijdsgebondenheid.

	Aantal uren	Periode		Aantal uren	Periode
mest rijden en verspreiden	10	maart-april	sputten	4	eind juli
ploegen	12	maart-april	sputten	4	begin aug.
cultiveren	3	maart-april	wieden en schoffelen	58	eind juni
frezen	8	maart-april	wieden en schoffelen	28	begin juli
perspotten maken en zaaien	36	begin mei	ranken uitleggen	20	begin juli
planten	58	eind mei	diverse werkzaamheden	5	begin juni
kunstmest strooien	4	maart-april	plukken en wassen	927	eind juli-
kunstmest strooien	4	begin juni	land opruimen	20	half september
kunstmest strooien	4	begin juli	Totaal	1 205	eind sept.

De arbeidsfilm geeft het verloop weer van de teelt van augurken, waarbij de planten zelf opgekweekt worden.

De benodigde arbeid voor de oogst bedraagt circa 75 % van de totale arbeidsbehoefte. De oogst is sterk gebonden aan de weergegeven perioden (gem. 2 x per week plukken). De oogsttijd kan worden verlengd of bekort door droog resp. nat weer.

10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	weeknrs.
11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	
7	4	11	10	5												37 grondbew. en bemesten
				22	14											36 zaaien
					35	23										58 planten
						4	34	60	29					15	5	147 div. teeltwerkz.heden
									81	84	195	212	190	65		927 oogsten
7	4	11	10	27	49	27	34	60	110	184	195	212	190	80	5	1205 Totaal

1. Omschrijving

De gegevens betreffen het seizoen 1962/63 en zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met uitsluitend teelten in de open grond. De totale beteembare oppervlakte van deze bedrijven varieerde van 2,8 tot 8,7 ha. De meeste percelen zijn niet per as bereikbaar (vaarbedrijven). De grondsoort varieerde van lichte zavel tot zware klei. De ontwikkeling van de gewassen verliep in dit seizoen goed.

De belangrijkste teeltkenmerken op de desbetreffende bedrijven zijn:

plantdatum	13/6-27/6
plantmateriaal	opengrondsplanten op eigen bedrijf opgekweekt
plantverband	58 x 70 tot 60 x 65
wijze van uitplanten:	
met de hand	40 %
machinaal	60 %

2. Opmerkingen arbeidsfilms

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01.

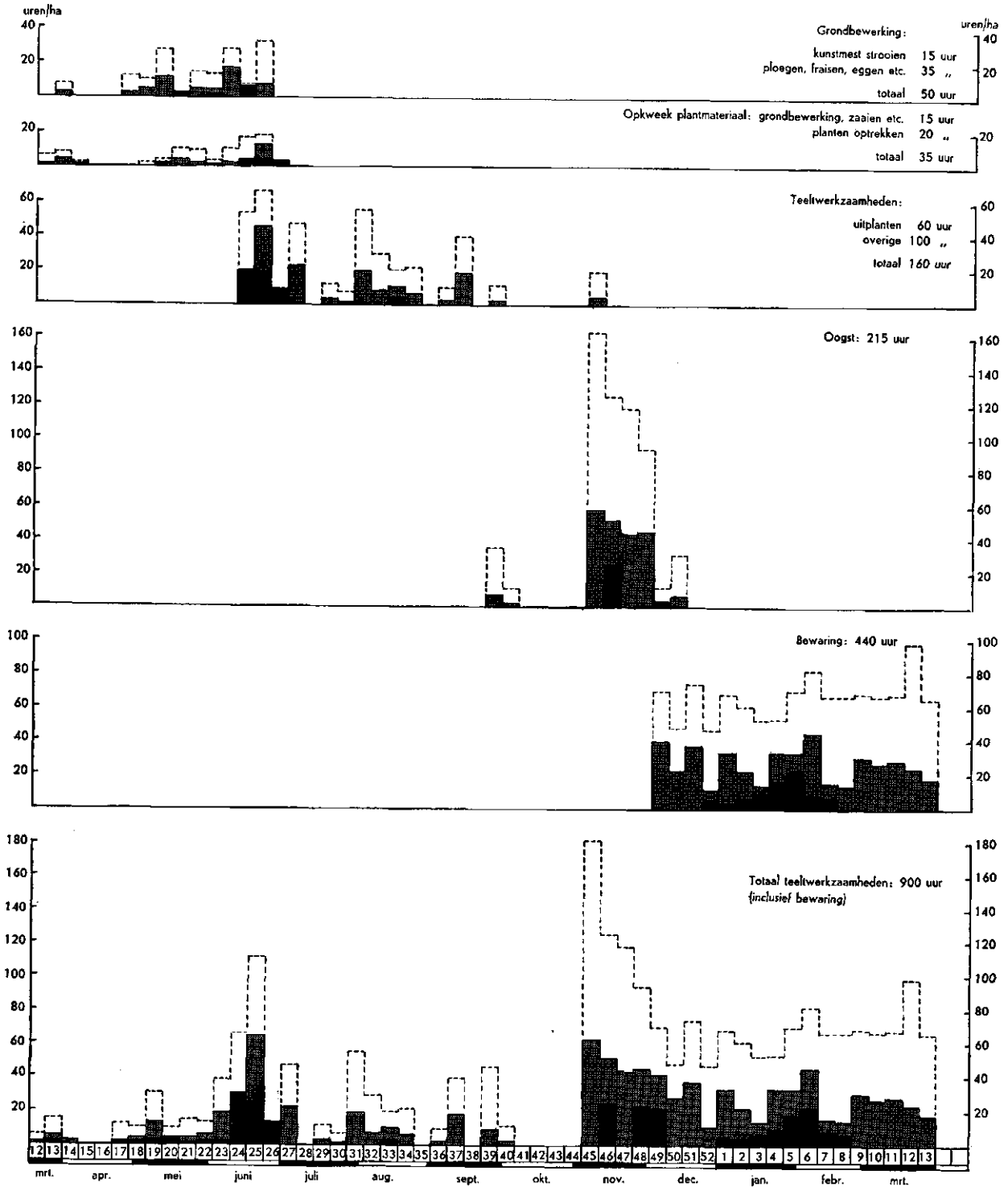
In het tijdstip waarop de hoofdgrondbewerking werd uitgevoerd kwamen tussen de bedrijven grote verschillen voor; de wijze van grondbewerking was gelijk (ploegen en frezen). Het grootste deel van de geoogste kool werd bewaard. De bewaarduur liep sterk uiteen. Ook de wijze van bewaren vertoonde verschillen (koolboet, moderne koolschuur, koelhuis). In de bewaararbeid zijn tevens de uren voor het veilingklaarmaken van het produkt begrepen.

In de arbeidsfilms zijn geen uren opgenomen voor het kantenwerk, het varen en het veilen daar deze uren niet aan één produkt zijn toe te rekenen. Gemiddeld werd aan kantenwerk 30 uur per ha, aan varen 75 per ha en aan veilen 50 uur per ha besteed. Als gevolg van o.a. de verschillen in grootte en ligging van de percelen en in het teeltplan, is de spreiding in het aantal uren voor het kantenwerk, varen en veilen bijzonder groot.

Het aantal machine-uren t.b.v. grondbewerking en overige teeltwerkzaamheden bedroeg gemiddeld 30 uur per ha. De gemiddelde arbeidsuren per week van de arbeidsfilm van alle werkzaamheden tezamen, zijn gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden. Indien de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden elkaar in een bepaalde week overlappen, is het maximum per week van de gecombineerde arbeidsfilms meestal lager dan de som van de maxima van de afzonderlijke werkzaamheden. Op overeenkomstige wijze is de sterk tijdsgebonden arbeid in de gecombineerde arbeidsfilms meestal hoger dan de som van de minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

3. Arbeidsfilms

■ gemiddelde per week   ■ sterk tijdsgebonden arbeid (3 w. gem.)   □ maximum per week

4. Materiaalkosten per ha

52.02 v

Meststoffen: anorganisch	f 405,— ¹
Zaad en plantmateriaal	„ 60,—
Bestrijdingsmiddelen	„ 25,—
Motorbrandstoffen	„ 25,—
Materialen t.b.v. bewaring	„ 40,—
Totaal	f 555,—

¹ N 230 kg, P 110 kg, K 300 kg

5. Opbrengsten

De opbrengsten vertonen een grote spreiding o.a. ten gevolge van verschillen in bewaarduur en bewaarmethode.

aanvoerperiode	begin dec. – eind maart (gem. 6 febr.)
bewaaraarbeid per ton	8–19 uur (gem. 13 uur)
kg-opbrengst per ha bij aflevering	31.0–41.5 ton (gem. 34.0 ton)
bruto geldopbrengst per ha	f 13.600–24.000 (gem. f 19.500)

1. Omschrijving

De gegevens betreffen het seizoen 1962/63 en zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met uitsluitend teelten in de open grond. De totale beteelbare oppervlakte van deze bedrijven varieerde van 2,5 tot 10 ha. De bedrijven zijn per as bereikbaar (rij-bedrijven). De grondsoort varieerde van lichte tot zware zavel. De ontwikkeling van de gewassen verliep in dit seizoen goed.

De belangrijkste teeltkenmerken op de desbetreffende bedrijven zijn:

	Rode bewaarkool	Witte bewaarkool
plantdatum	9/5-28/5	7/6-28/6
plantmateriaal	bakplanten gekocht	opengr. planten zelf opgekweekt
plantverband	50 x 60 tot 60 x 67	58 x 65 tot 60 x 67
wijze van uitplanten:		
met de hand	50 %	20 %
machinaal	50 %	80 %

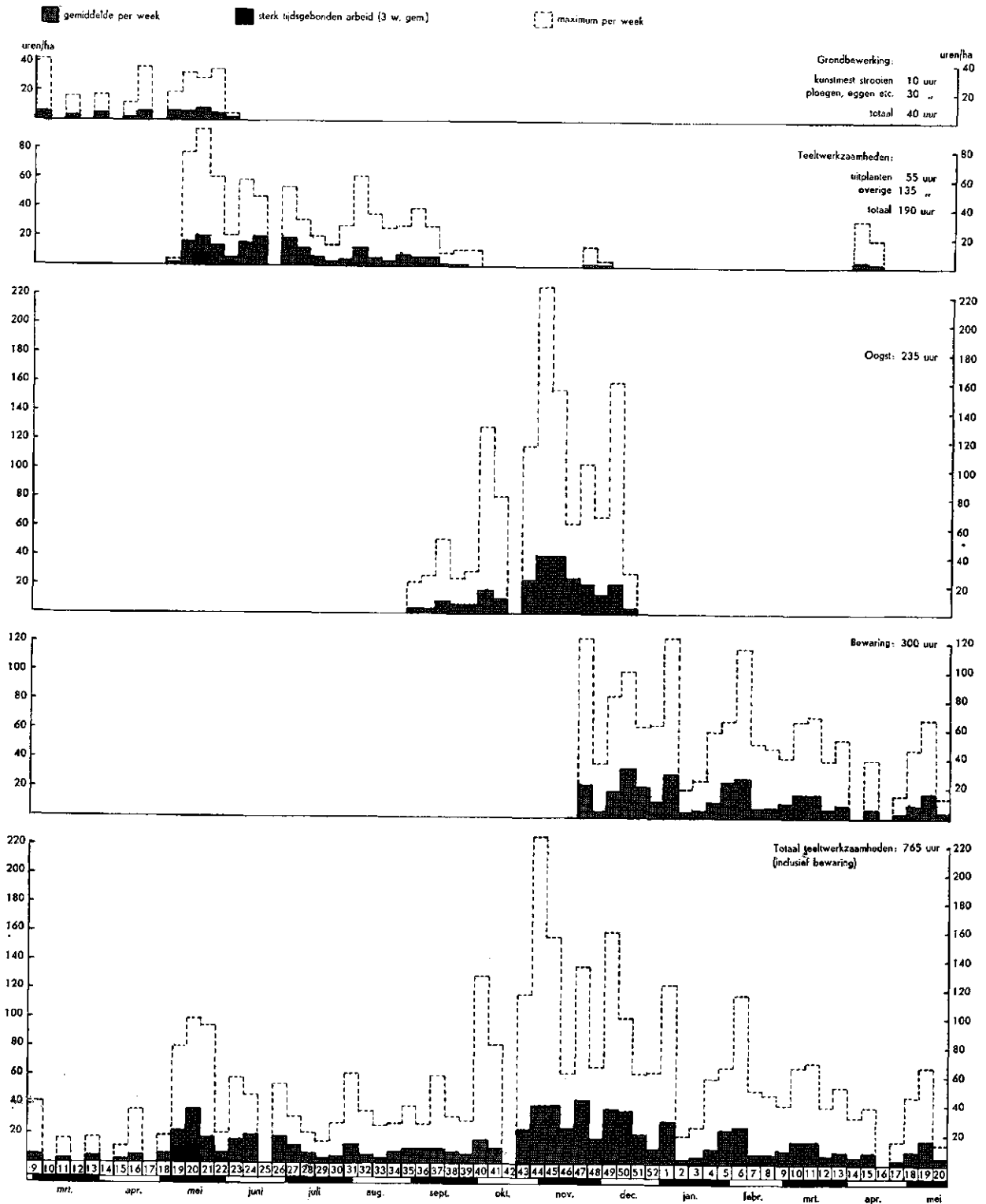
2. Opmerkingen arbeidsfilms

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01. In het tijdstip waarop de hoofdgrondbewerking werd uitgevoerd kwamen tussen de bedrijven grote verschillen voor; de wijze van grondbewerking was gelijk (ploegen en frezen).

Voorzover bij de grondbewerking van „diensten van derden” gebruik werd gemaakt, had omrekening naar arbeidsuren plaats. Op enkele bedrijven werd de oogst geheel of gedeeltelijk direct verkocht. Het grootste deel van de geoogste kool werd echter bewaard. De bewaarduur liep sterk uiteen. Ook de wijze van bewaren vertoonde verschillen (koolboet, moderne koolschuur, koelhuis). Onder de bewaaraarbeid zijn tevens de uren voor het veilingklaarmaken van het produkt begrepen.

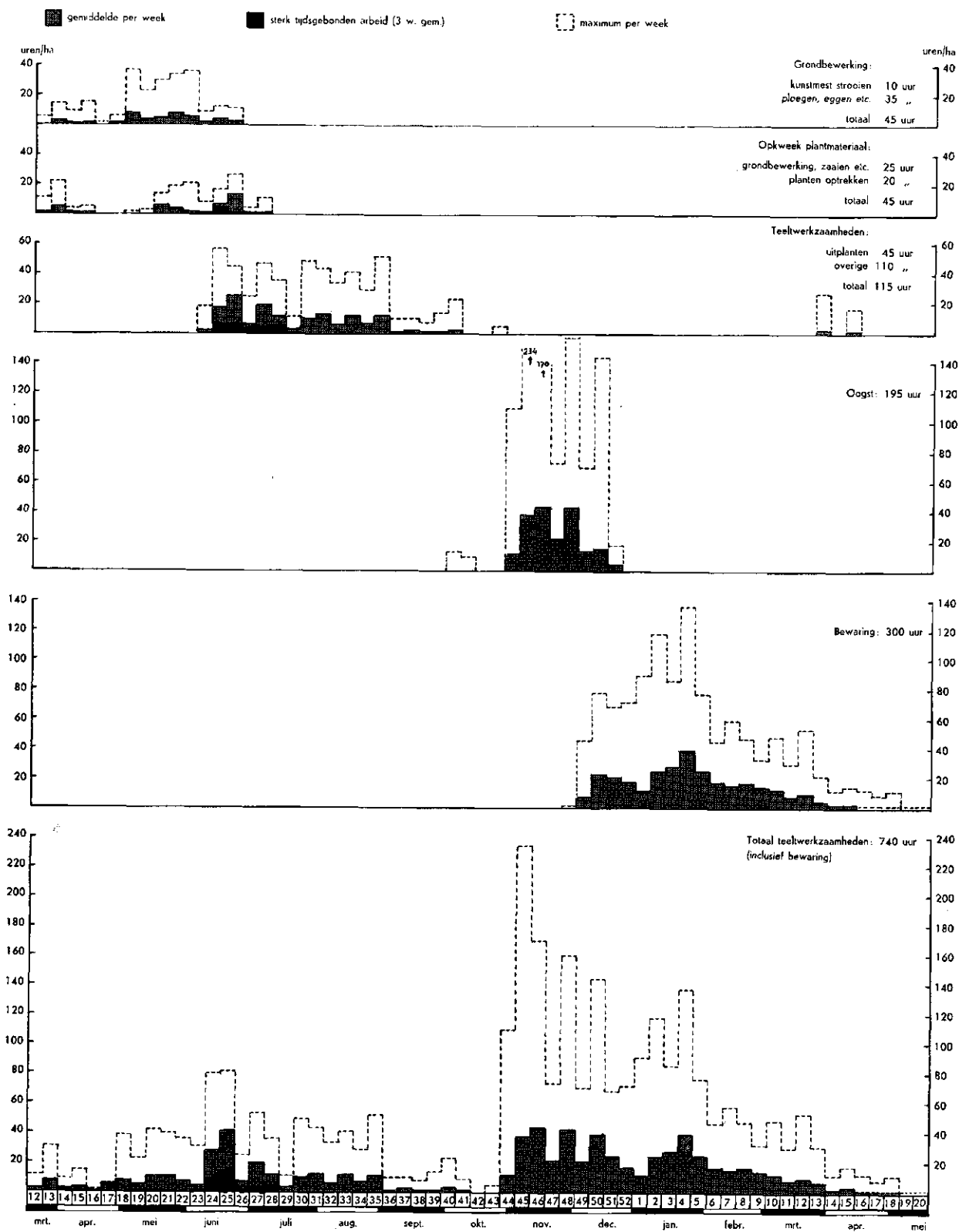
In de arbeidsfilms zijn geen uren opgenomen voor het kantenwerk en het veilen, daar deze uren niet specifiek aan één produkt zijn toe te rekenen. Gemiddeld werd aan kantenwerk 10 uur per ha en aan het veilen 25 uur per ha besteed. Als gevolg van o.a. de verschillen in grootte en ligging van de percelen en in het teeltplan, is de spreiding in het aantal uren voor het kantenwerk en veilen groot. Het aantal machine-uren t.b.v. de grondbewerking en de overige teelt- en oogstwerkzaamheden bedroeg gemiddeld 60 uur per ha. De gemiddelde arbeidsuren per week van de arbeidsfilms van alle werkzaamheden tezamen, zijn gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden. Indien de afzonderlijk onderscheiden werkzaamheden elkaar in een bepaalde week overlappen, is het maximum per week van de gecombineerde arbeidsfilms meestal lager dan de som van de maxima van de afzonderlijke werkzaamheden. Op overeenkomstige wijze is de sterk tijdsgebonden arbeid in de gecombineerde arbeidsfilm meestal hoger dan de som van de minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

3. Arbeidsfilm rode bewaarkool

4. Arbeidsfilm witte bewaarkool

52.03 v

5. Materiaalkosten per ha

	Rode kool	Witte kool
Meststoffen: anorganisch	f 305,— ¹	f 305,— ¹
Zaad en plantmateriaal	„ 320,—	„ 35,—
Bestrijdingsmiddelen	„ 90,—	„ 30,—
Motorbrandstoffen	„ 20,—	„ 30,—
Materialen t.b.v. bewaring	„ 40,—	„ 50,—
Totaal	f 775,—	f 450,—

¹ N 185 kg, P 95 kg, K 255 kg

6. Opbrengsten

De opbrengsten vertonen grote spreiding o.a. ten gevolge van de verschillen in bewaarduur en bewaar-methode

	Rode kool	Witte kool
aanvoerperiode	begin sept.—eind mei (gem. 16 jan.)	begin okt.—eind mei (gem. 30 jan.)
bewaaraarbeid per ton	0–19 uur (gem. 9 uur)	0–14 uur (gem. 8 uur)
kg-opbrengst bij aflevering per ha	23,1–41,8 ton (gem. 33,9 ton)	23,7–46,2 ton (gem. 36,6 ton)
bruto-geldopbrengst per ha	f 3900–f17860 (gem. f 11000)	f 5300–23200 (gem. f 15250)

(Geestmerambacht 1962)

Heerhugerveld

Samensteller: W. v. d. LINDEN

AUGUSTUS 1964

(zie alg. toelichting 85.01)

1. Omschrijving

De gegevens betreffen het seizoen 1962 en zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met uitsluitend teelten in de open grond. De totale beteelbare oppervlakte van deze bedrijven varieerde van 2,6 tot 9,9 ha. De percelen zijn per as bereikbaar (rij-bedrijven). De oppervlakte pootaardappelen bedroeg gemiddeld 40 % van de totale bedrijfsoppervlakte. De grondsoort varieerde van lichte tot zware zavel. Door het koude seizoen was de ontwikkeling van het gewas matig. De belangrijkste kenmerken van de teelt op de desbetreffende bedrijven zijn:

pootdatum:	16/4-5/5
pootgoed:	80 % van eigen bedrijf 20 % gekocht
plantverband:	35/40x65 en 45/50x60
wijze van poten:	machinaal 50 % met de hand 50 %

2. Opmerkingen arbeidsfilms (z.o.z.)

Voor een algemene toelichting op de arbeidsfilms zie blad 85.01.

Bij de samenstelling van de arbeidsfilms is uitgegaan van de werkelijk bestede arbeidstijd, inclusief de uren die door loonwerkers (ploegen, fraisen enz.) en in akkoordloon (oogsten) geleverd zijn.

De hoofdbewerking van de grond bestond uit ploegen en fraisen. Het pootgoed kwam grotendeels van eigen bedrijf; de verzorging hiervan is opgenomen in de teeltwerkzaamheden. Het poten geschiedde voor 50 % machinaal en voor 50 % met de hand. De overige teeltwerkzaamheden werden op uniforme wijze uitgevoerd. De bewaaraarbeid bestaat uit het sorteren, het lezen en het veilingklaarmaken.

In de arbeidsfilms zijn geen uren opgenomen voor het kantenwerk en het veilen; deze uren zijn nl. niet aan één produkt toe te rekenen. Gemiddeld werd aan kantenwerk 10 uur per ha besteed en aan veilen 25 uur. O.a. als gevolg van verschillen in grootte en ligging van de percelen en in het teeltplan, is de spreiding in het aantal uren voor het kantenwerk en het veilen bijzonder groot.

Het aantal machine-uren bedroeg 60 à 70 uur per ha.

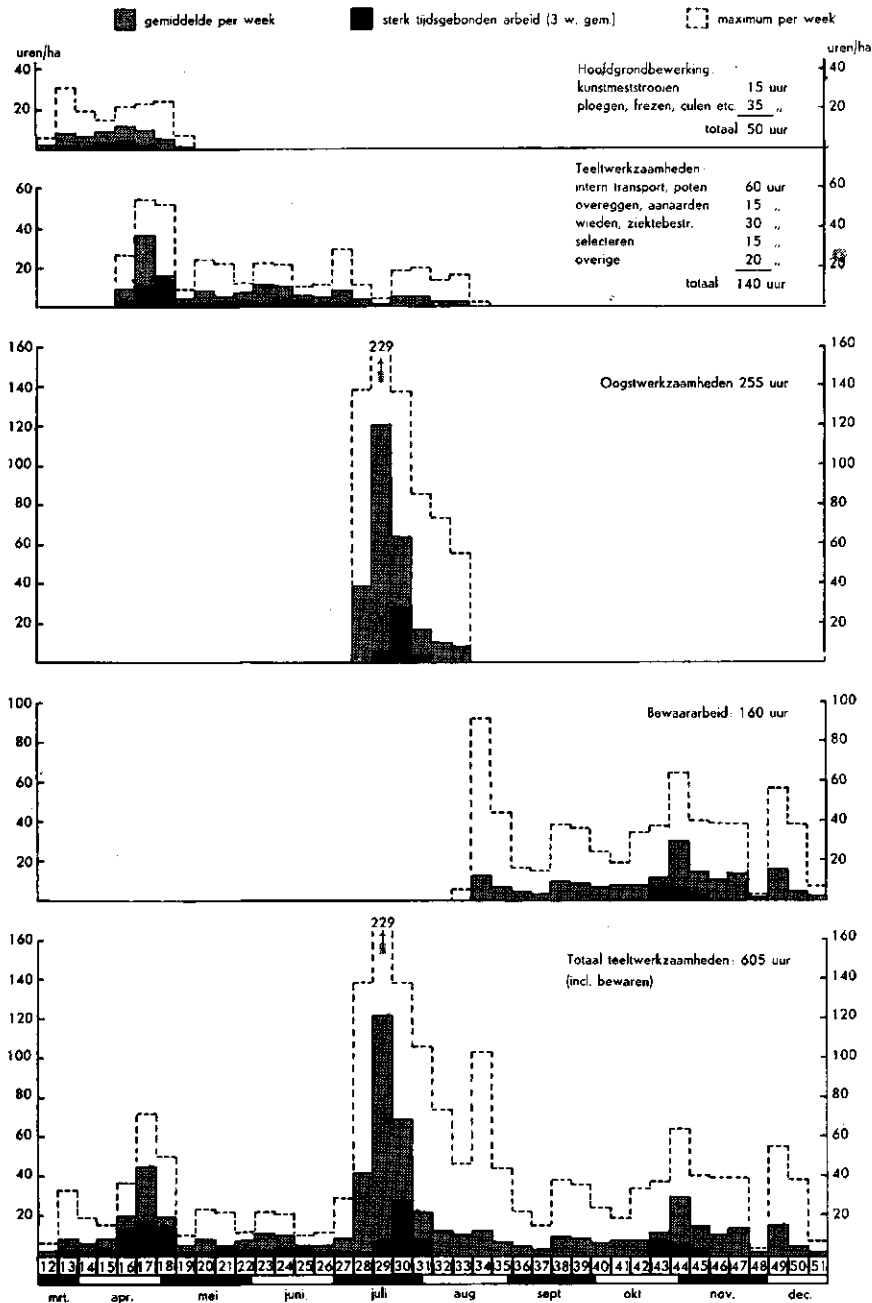
De gemiddelde arbeidsuren per week van de arbeidsfilm van alle werkzaamheden tezamen, zijn gelijk aan de som van de gemiddelden van de afzonderlijke werkzaamheden. Indien de afzonderlijke werkzaamheden elkaar in een bepaalde week overlappen, is het maximum per week van de gecombineerde arbeidsfilms meestal lager dan de som van de maxima van de afzonderlijke werkzaamheden. Op overeenkomstige wijze is de sterk tijdsgebonden arbeid in de gecombineerde arbeidsfilm meestal hoger dan de som van de minima van de afzonderlijke werkzaamheden.

3. Materiaalverbruik en Diensten van Derden per ha.

Meststoffen:	anorganisch	f	335,- ¹
Pootgoed:	2800 kg	„	800,-
Bestrijdingsmiddelen		„	40,-
Brandstoffen		„	25,-
Overige materialen		„	30,-
Diensten van derden:	keuring veldgewas	„	20,-
	plombe-kosten	„	150,-
Totaal		f	1400,-

¹ N 150 kg, P 100 kg, K 250 kg

4. Arbeidsfilms

5. Opbrengsten

De geldopbrengsten vertonen een grote spreiding tengevolge van de verschillen in kg-opbrengst en in opbrengstprijzen

aanvoerperiode	15 okt. – 15 dec.	(gem. 20 nov.)
sorteerarbeid per ton	5 – 13 uur	(gem. 8 uur)
kg-opbrengst per ha bij aflevering	15 – 28 ton	(gem. 22 ton)
opbrengstprijzen per kg bij aflevering	20 – 39 cent	(gem. 33 cent)
geld-opbrengst per ha	f 4.000,- – f 11.000,-	(gem. f 7.000,-)

1. Omschrijving

De teeltgegevens zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met uitsluitend opengronds-groenteteelt, gelegen in de polder Heerhugowaard.

De bedrijfsgrootte varieert van $3\frac{1}{2}$ tot $6\frac{1}{2}$ ha, waarvan 16-60 are beteeld wordt met stamslabonen (gemiddeld 5 % van de beteelbare oppervlakte). De grondsoort is lichte tot zware zavel. De bedrijven zijn per as bereikbaar (rijbedrijven).

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

zaaidatum	: half mei
wijze van zaaien	: met handzaaimachine
regelaafstand	: 45 à 50 cm
ras	: dubbele witte zonder draad
ontwikkeling	: matig tot goed
oogstperiode	: eind juli-eind augustus (afhankelijk van seizoen)
wijze van oogsten	: met de hand.

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en hun spreiding (tussen haakjes) was als volgt:

	1962	1963	1964
aanvoerperiode	1 sept. (15 aug.-1 okt.)	25 aug. (1 aug.-20 sept.)	25 aug. (1 aug.-20 sept.)
kg-opbrengst per ha	8 800 (4 400-19 400)	10 400 (5 000-15 700)	10 500 (3 300-19 400)
prijs per kg	60 ct (42-73)	55 ct (45-80)	50 ct (37-65)
geld-opbrengst per ha	5 600 (2 600-11 000)	6 100 (2 800-9 900)	5 400 (2 200-9 900)

3. Directe kosten

De directe kosten per ha (prijspeil 1966) bedragen gemiddeld:

a. Materialen

Kunstmest: N 90 kg, P 90 kg, K 280 kg	f 295,—
Zaad: 70 kg à f 6,50 ¹	„ 455,—
Bestrijdingsmiddelen	„ 45,—
Brandstof trekker of frais	„ 40,—
	<u>f 835,—</u>

¹ In verband met geringe oppervlakte kg-prijs aangehouden.

b. Diensten van derden

Veilingkosten $3\frac{1}{2}$ % van f 5 700,— ¹	f 200,—
Fusthuur 660 kisten (15 kg) à 5 cent	„ 33,—
	<u>f 233,—</u>

¹ Gemiddelde opbrengst 1962-64.

c. Arbeid

Kunstmeststrooien	10 uur
Hoofdgrondbewerking	35 „
Zaaien (handzaaimachine)	80 „ (spreiding 45–150 uur)
Schoffelen, wieden, enz.	250 „ (spreiding 200–500 uur)
Plukken en afleveren	1 200 „ (afhankelijk van oogstgrootte, zie figuur 2)

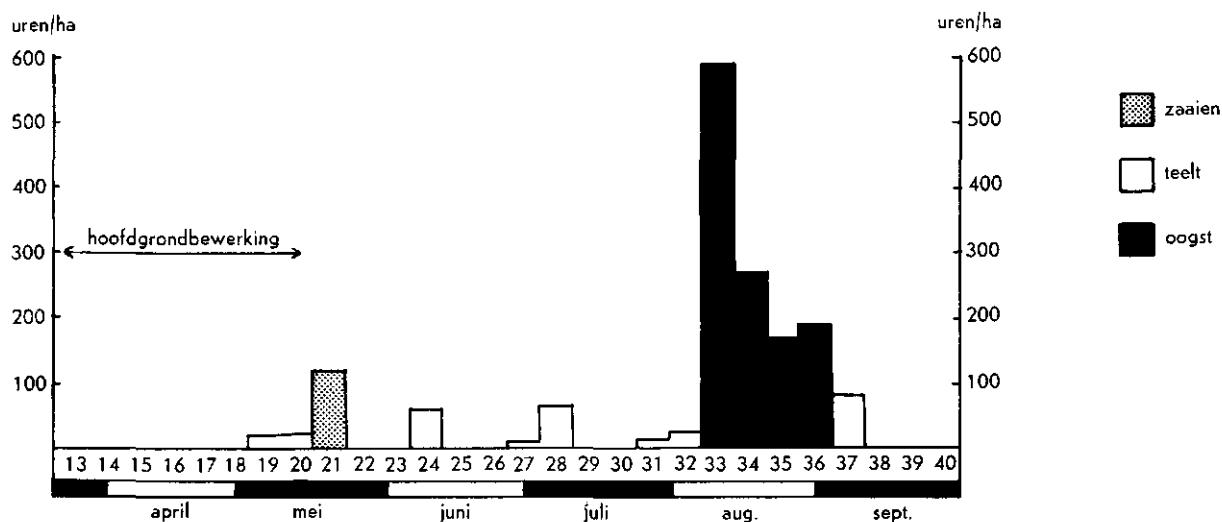
1 575 uur à 4,50 voor een volwaardige arbeidskracht.¹

Uren trekker of frais 50 (kosten per uur afhankelijk van type en totaal aantal draaiuren).

¹ Circa $\frac{1}{3}$ gedeelte van teelt- en oogstarbeid wordt verricht door niet-volwaardige arbeidskrachten.

4. Arbeidsfilm

13/14	15/16	17/18	19/20	21/22	23/24	25/26	27/28	29/30	31/32	33/34	35/36	37/38	39/40	weeknrs.
			44											grondbew. (excl. ploegen) 44 uur
				122										zaaien 122 uur
					61		77		39					teelt 260 uur
										862	362	83		oogst 1224 uur
														Totaal 1650 uur

Als voorbeeld is een arbeidsfilm opgenomen van een bedrijf over het teeltjaar 1964. Het bedrijf waarvan deze arbeidsfilm afkomstig is, is 6 ha groot en teelde in 1964 20 are stamslabonen. Het gewas werd twee keer geplukt. In dit gebied is het gebruikelijk om het veld in twee à drie keer te oogsten. Bij de teelt van stamslabonen zijn de meeste werkzaamheden tijdsgebonden. Bij een bepaalde zaai-datum laten de meeste teeltwerkzaamheden en de oogst maar een verschuiving toe van ongeveer een

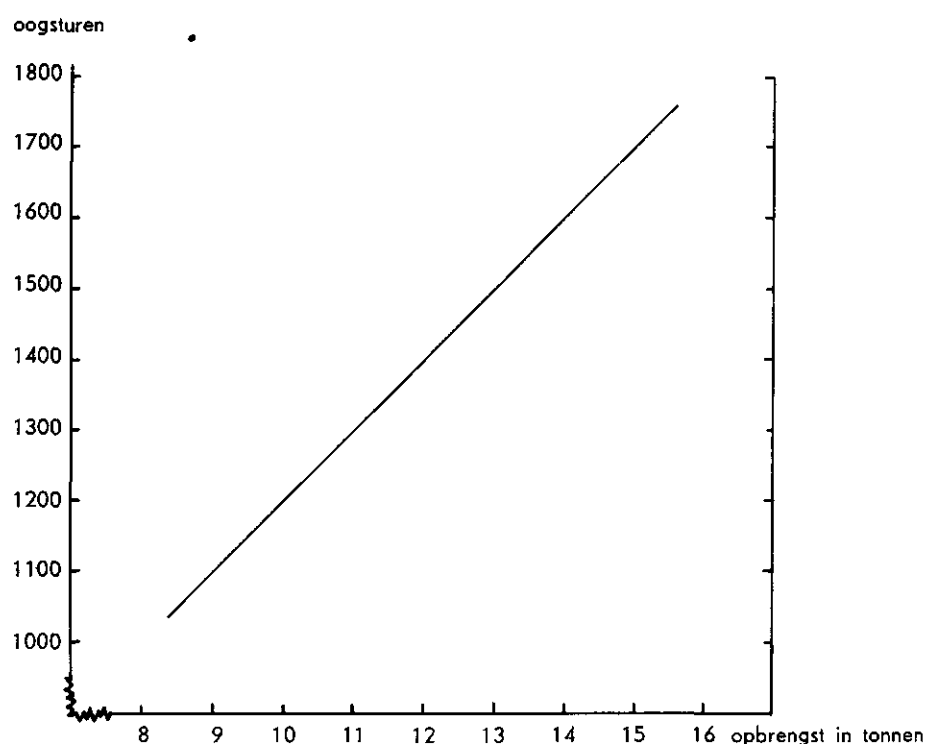
week, zonder dat de ontwikkeling van het gewas en de opbrengst in beduidende mate worden geschaad. De hoofdgrondbewerking is veel minder tijdsgebonden.

Hoeveel arbeidsuren aan een bepaalde werkzaamheid in één week worden besteed — dus hoe hoog de arbeidstoppen zijn — is afhankelijk van het aantal arbeidskrachten dat kan worden ingezet.

Het aantal uren voor de onkruidbestrijding is sterk afhankelijk van de onkruidtoestand van het land. In het aantal uren voor deze werkzaamheden komen dan ook van bedrijf tot bedrijf grote verschillen voor.

Het aantal uren voor het oogsten en afleveren wordt volledig bepaald door de oogstgrootte. Deze relatie is af te lezen in figuur 2.

Figuur 2: Opbrengst en oogsturen per ha

1. Omschrijving

De gegevens zijn afkomstig van tuinbouwbedrijven met uitsluitend opengronds-groenteteelt, gelegen in de polder Heerhugowaard. De beteelbare oppervlakte van deze bedrijven varieerde van 2 tot 6 ha, waarvan 14 tot 37 are beteeld werd met krotten. De grondsoort is lichte tot zware zavel.

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

zaaidatum : eind april-eind mei
 regelfstand : 25 à 30 cm
 ras : Kogelrond
 oogst- en afleveringsperiode : begin augustus-half november

Er is uitgegaan van niet-bewaard produkt.

2. Opbrengsten

De gemiddelde opbrengsten en hun spreiding (tussen haakjes) was als volgt:

	1962	1963	1964
aanvoerperiode	25 sept. (10 sept.-1 nov.)	10 okt. (1 sept.-15 nov.)	15 sept. (1 aug.-15 nov.)
Kg-opbrengst per ha	40 ton (31-54)	41 ton (34-50)	56 ton (38-68)
Prijs per kg	12 ct (10-17)	10 ct (9-14)	8 ct (7-10)
Geldopbrengst per ha	5200 (3 200-9 400)	4100 (3 300-5 000)	4900 (2 700-6 800)

Sorteringen in procenten:

A	71	72	69
B	12	7	16
Modjo	8	19	8
Afwijkend	9	2	7

De hierboven gegeven opbrengsten en hun spreiding gelden voor die gevallen, waarbij de oogst niet geheel of gedeeltelijk op het land is bevroren en geheel op de veiling werd aangevoerd. Oogstverlies door vorst, zowel op het land als in de kuil, komt bij dit produkt vaak voor. Indien hiermede rekening gehouden wordt, zijn de gemiddelde opbrengsten aanzienlijk lager.

3. Directe kosten

De directe kosten per ha (prijspeil 1966) bedragen gemiddeld:

a. Materialen

Kunstmest: N 175 kg, P 100 kg, K 200 kg	f 360,—
Zaad: 25 kg f 29,— ¹	„ 725,—
Ziektenbestrijdingsmiddelen	„ 50,—
Motorbrandstof trekker of frais	„ 40,—
	f 1 175,—

¹ In verband met geringe oppervlakte kg-prijs aangehouden.

b. Diensten van derden

Veilingkosten 3,5 % van f 4 750,—¹
Fusthuur 2280 kisten (20 kg) à 5 cent

f 166,—
„ 114,—
f 280,—

¹ Gemiddelde opbrengst 1962-1964.

c. Arbeid

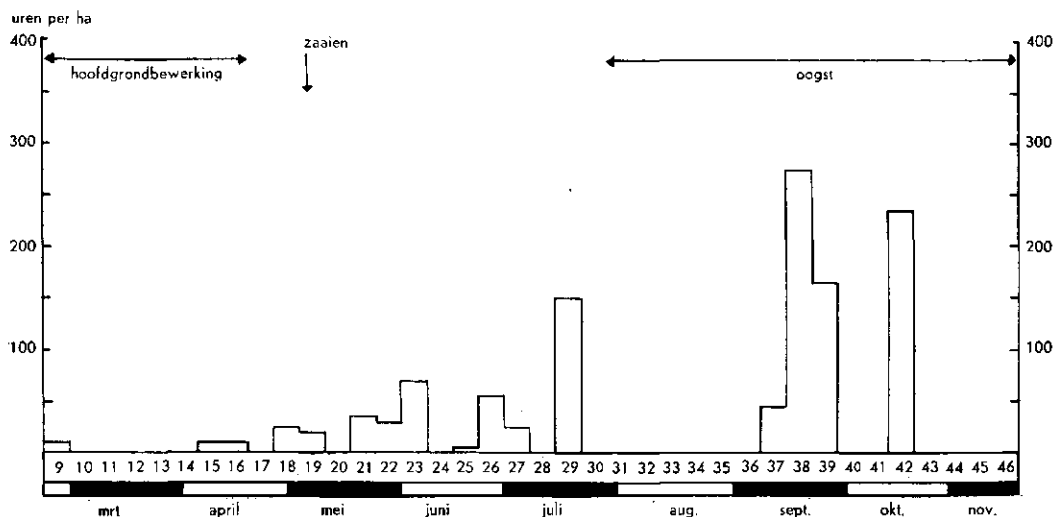
Kunstmeststrooien	13	„	
Hoofdgrondbewerking	36	„	
Zaaien en overeggen	26	„	
Uitdunnen en schoffelen	175	„	} (spreiding 200-600 uur)
Vuil plukken enz.	185	„	
Oogsten en afleveren	715	„	

1 150 uur à f 4,50 voor een volwaardige arbeidskracht

Uren trekker of frais 50 (kosten per uur afhankelijk van type en totaal aantal draaiuren).

4. Arbeidsfilm

9/10	11/12	13/14	15/16	17/18	19/20	21/22	23/24	25/26	27/28	29/30	31/32	33/34	35/36	37/38	39/40	41/42	43/44	45/46	weeknrs.	Totaal
			11																kunstmest strooien	11
8				27	4														hoofdgrondbewerking	39
					14														zaaien	14
						66	68	61											schoffelen, uitdunnen	195
									27	151									vuil plukken	178
												318	164	233					oogsten, afleveren	715
8			11	27	18	66	68	61	27	151				318	164	233				1152

Als voorbeeld is in figuur 1 een arbeidsfilm over 1963 opgenomen. Het bedrijf waarvan deze arbeidsfilm afkomstig is, is 4 ha groot, waarop 37 are krotten. Bij de krotenteelt zijn de teeltwerkzaamheden tamelijk tijdsgebonden.

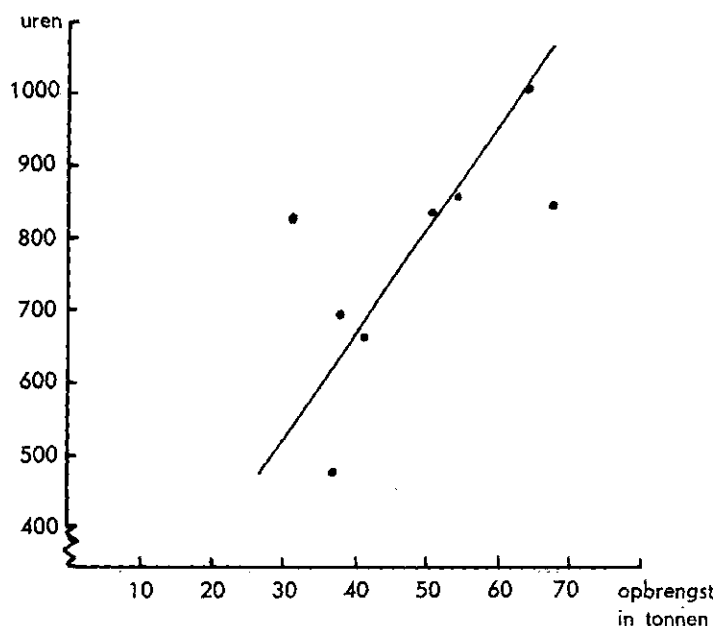
Het wieden en het dunnen laten bij een bepaalde zaaidatum maar een verschuiving toe van ten hoogste twee à drie weken, zonder dat de ontwikkeling van het gewas in belangrijke mate wordt geschaad. Deze verschillen treden ook tussen de bedrijven in een zelfde jaar op. Van jaar tot jaar zijn de verschillen in tijd gering.

De hoofdgrondbewerking en het oogsten en afleveren zijn veel minder tijdsgebonden. De mate waarin deze werkzaamheden kunnen worden verschoven, wordt door de getrokken lijn aangegeven. Volledigheidshalve zij opgemerkt, dat het hier om het niet-bewaarde produkt gaat.

Zowel bij de tijdsgebonden als bij de niet-tijdsgebonden arbeid wordt het aantal per week op een bepaald perceel te werken uren bepaald door de op het bedrijf aanwezige arbeidskrachten. Het dunnen bijvoorbeeld kan op een bepaald perceel in één of in drie weken geschieden, en het oogsten en afleveren in één of in 10 à 15 weken.

Het aantal uren, dat voor het oogsten en afleveren benodigd is, hangt sterk af van de oogstgrootte. Figuur 2 geeft deze relatie.

Figuur 2: Verband tussen kg-opbrengst en oogsturen per ha

1. Omschrijving

De gegevens zijn verzameld op enquêtebasis en hebben betrekking op bedrijven uit de kop van Noord-Holland (Zijpe, Callantsoog, Koegras, Anna-Paulowna, Wieringermeer) en Texel. De grondsoort is zand. De oppervlakte peen bij de gespecialiseerde peentelers, die voor het merendeel uit Katwijk afkomstig zijn en op los gehuurd land telen, bedraagt 3-20 ha (gemiddeld 5 à 6 ha). De niet-gespecialiseerde peentelers verbouwen 0,50-4 ha (gemiddeld 2 ha).

De belangrijkste teeltkenmerken zijn:

- zaaidatum : half april – begin juni;
- regelfstand : 17 cm;
- ras : Amsterdamse bak;
- oogst- en afleveringsperiode : vrijwel gehele jaar rond
(juni en juli is de aanvoer klein).

De teelt kan gesplitst worden in:

- herfstteelt, met aanvoerperiode van juni tot begin december;
- overwinterde teelt, waarbij het gewas van een winterdek (stro en plastic) wordt voorzien en geoogst wordt van begin december tot juni.

2. Opbrengst

De teelt is zowel ten aanzien van de kg-opbrengsten als de prijzen speculatief. Dit geldt met name voor de overwinterde teelt.

De kg-opbrengsten variëren van 40 000 tot 120 000 kg per ha met een gemiddelde van 70 000 kg. Op goed ontwaterde gronden kan de gemiddelde opbrengst gesteld worden op 80 000 kg.

Aangezien in het algemeen de beste percelen worden bewaard en de minder goede in de herfst worden geoogst is er weinig verschil in de kg-opbrengst per ha van de bewaarde en niet-bewaarde peen.

De sortering van de herfstpeen is 85-90 % A en 10-15 % B, en van de overwinterde peen 75-80 % A en 20-25 % B.

De hier genoemde opbrengsten zijn veilingklaar en ongekoft. Voor de conserven-industrie wordt gekoft geleverd en is de kg-opbrengst $\pm$ 25 % lager.

De gemiddelde veilingprijzen per maand zijn gegeven in onderstaande tabel.

	Herfstpeen					Overwinterde peen							
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mrt.	apr.	mei	juni	
1966/67	21	19	16	17	19	23	26	25	31	33	35	60	
1967/68	23	16	14	15	17	21	29	27	32	42	48	52	
1968/69	27	20	19	21	26	23	40	44	46	45	38	53	

3. Directe kosten per ha, prijspeil najaar 1969

		Herfstpeen	Overwinterde peen
a. <i>Materialen</i>			
zaad	14 kg	466,-	466,-
kunstmest:			
dolomietmergel	1 000 kg	62,-	62,-
borax	20 kg	13,-	13,-
kieseriet	200 kg	21,-	21,-
6-18-28	1 000 kg	381,-	381,-
kalkammonsalpeter	200 kg	41,-	41,-
bestrijdingsmiddelen:			
diazinon 20 %	20 ltr.	282,-	282,-
maloran	2 kg	73,-	73,-
onkruidbestrijdingsmiddelen:			
selectief werkende olie (1 x p. 3 jr.) $\frac{1}{3} \times 1\ 000$ ltr.		144,-	144,-
dekmaterialen:			
stro (lang)	1 500 kg	218,-	218,-
afdekstro	55 000 kg		4 862,-
plastic	11 000 m ²		745,-
overige materialen:			
muizentarwe	25 kg		104,-
motorbrandstof rooimachine		295,-	295,-
totaal		1 996,-	7 707,-
b. <i>Werk door derden</i>			
ploegen 40-50 cm diep		392,-	392,-
frezen - ineggen		134,-	134,-
zaaien		140,-	140,-
totaal		666,-	666,-
c. <i>Afleveringskosten</i>			
vracht naar wasserij	4 000 kisten	1 792,-	1 792,-
huur wasmach.-sorteer tafel	4 000 kisten	1 344,-	1 344,-
fusthuur	4 000 kisten	125,-	125,-
vracht naar veiling	3 500 kisten	392,-	392,-
lossen bij veiling	3 500 kisten	109,-	109,-
veilingkosten 6 % van f 14 100,-	(70 000 kg)	846,-	
veilingkosten 6 % van f 26 800,-	(70 000 kg)		1 608,-
totaal		4 608,-	5 370,-
d. <i>Pacht</i>			
De pacht voor los gehuurd land bedraagt:			
- bij herfstruiming	f 1 250,-		
- bij ruiming vóór 1 mei	f 2 575,-		
- bij ruiming ná 1 mei	f 2 925,-		

e. *Twee-rijige rooimachine*

De aankoop prijs van deze machine is f 6 200,- (inclusief B.T.W.).

De levensduur is 30 ha, met een maximum van 5 jaar in verband met economische veroudering. Het onderhoud gedurende de gehele levensduur bedraagt $\pm$ f 4 500,-.

4. Arbeid

De zaaidatum bepaalt grotendeels het tijdstip waarop de teeltwerkzaamheden dienen te geschieden. De onkruidbestrijding met de hand is het minst tijdsgebonden. Het aanbrengen van het winterdek is het meest tijdsgebonden. Te laat aanbrengen geeft kans op volledige mislukking; te vroeg afdekken geeft kwaliteitsverlies.

Het oogsten en afleveren kan over een lange periode geschieden.

Het stro opbrengen voor het winterdek geschiedt in handwerk. Indien door de loonwerker het eerste strodek met behulp van een hooiblazer wordt opgebracht bedragen de kosten per ha f 228,—, waarbij zelf nog 30 uur arbeid geleverd moet worden.

